

898

EMOM

3R6NK

Carton 85 Study

ק"ל כספי יוסף חב"ד
עקב שלחמ"ה י"ג

ספר עיקרים אשר יסד וחבר החכם

רבינו יוסף אל ברוצ'ל נדפס על ידי דניאל בומבירגני
מאנווירשה שנת פא"ר פה

וויניציאה

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

MEMORANDUM

טהיתה ההכלחה האנושית כתלת בעיון ובמעשה כמו שבאר הפילוסוף בספר הנפש והיו הדעו האמתיות והמעשים המשובחים אי אפשר שיוטבו על ככון מכדן הסכל האנושי להיות סכל האד' לואה מהטוב הדברי על אמתתם כמי טיהא מחויי בהכרח טימכא דבר הוא למעלה מהסכל האנושי על ידו יוגבלו המעשים המשובחים ויוטבלו הרעות האמתיות בענין שלא יהיה בהם טום ספק כלל וזה לא יהיה אלא בהיטרה אלהית ועכ' היה ראוי ומחוייב על כל האדם להכיר הדת האלהית המיטרת לזה מזולתה מן הדתות וז' לא יתכן אלא בדיעת העקרים שאי אפשר שתמכא הדת האלהית זולתם והיא הייתה כוונת החבור הז' לבאר העקרים ההכרחיים לרת האלהית כמה הם ובעבור זה נקר' טמוספר העקרי' ויחלק להקדמ' וד' מאמרי' :
 החקדמה היא להודיע ההכרח המביא לחבר הספר וההקירות טראוי טיפלבו דרך כלל ויתבאר בהגודל מעלת החקירה הנפלת בזה הספר ויפרט בה פקוק ויהי כועס :

המאמר הרביעי

המאמר הראשון

בביאור עיקר הג' שהוא סבר ועונס והעקרים המסתעפים ממנו והדברים הנתלים בו :

המאמר הראשון

בחקירה מעקרי הדתות כמה הם ויחלק אל טטה ועטרים פרקים

פרק ראשון

יודיע בו הקושי טיט בחקירה על העקרים לרתות ויאמר טיט טט עקרים כוללים וחלקיים לכל דת ודת ויקטה על הרמבם זל טמנה ביאת המטיח מעקרי תורת מטה וכך יקטה על האומרים שחרוט העולם עקר לתורה מטה :

פרק שני

יבאר בו מי הוא המכחיט דבר מן העקרים סיקרא עיקרים א ב ו ||

יחקור מעיקרי הדתו כמה הם ואי אלו הם וההכרח טיט בין הדתות האלהיות והכימוסיות ואי אלו הם עקרי הדת האלהי' ואי אלו הם עקרי הדת הכימוסית ויבאר טיט לרתות עיקרים כוללים ועקרים מיוחדרי' וטעקרים הכוללים לרתות האלהיות הם ג' טטה מציאות הטט ותורה מן השמים וטכר ועונס ויבאר טיט תחת אלו עקרים אחרי' נתלים בהם ומסתעפי' מהם ויבאר במה תוכר הדת האלהית מן הדת המזוייפת המתדמה באלהית :

המאמר השני

בביאור העקר הראשו' שהוא מציאות הטט והעקרים הנתלים בו ומסתעפים ממנו :

המאמר השלישי

בביאור עקר הב' שהוא תורה מן השמים והעקרים הנתלים בו ומסתעפים ממנו :

כופר ומי הוא המכחיש אותם ולא יקרא כופר ויבאר
שאין ראוי שימכנו ביאת המטיח ולא חרוש העולם
עקרים לתורת משה כמו שחשבו רבים:

פרק שלישי

יבאר על מה זה יכול מלת עק' ויחקור על היג' עקרי'
שהכח הרמבם זל אם המספר ההוא הוא מדוקדק
אם לאו ויחקור ג' על עקרים אחרים שהוכחו לרת
האלהית ויבאר שאין טוס מספר מהם מדוקדק:

פרק רביעי

יבאר בו שהעקרים הכוללים לרת האלהית הם ג'
שהם כמו אבות והם מציאות הטם ותורה מן השמי'
ושכר ועונש ושתחת אלו יש טרטים אחרים מקתעפי'
ונתלים בהם ואמר כי לכך היו ברכו' רה שלט
שהם מלכויות זכרונות ושופרות כנגד הג' עקרים
הללו ואמר שכל העקרים שמנה הרמבם זל הם
מקתעפים מן הג' אבות הללו:

פרק חמישי

יבאר בו הכרח מציאות דת טבעית לקיום המין
האנושי ויבאר שהיא לבדה לא תספיק לקיו' הקבוצ'
המדויק הכוללת בזולת המצ' דת אחר' ויבאר הכרח
מציאו' הטופט במדינה או המלך:

פרק ששי

וכריע שהוא ראוי שתמצא תורה אלהית להיטיר
האנושים אל מול ההכלחה האנושית:

פרק שביעי

יבאר שהדת ממנה טבעית וממנה כמנוסית וממנה
אלקית ויתאר כוכת כל אחת מהן ותכלית מהן ובמ'
הוכר כל אחת מהן מזולתה:

פרק שמיני

יבאר בו קצת חסרונות אשר ברת הנמוסית במה
שתקצר מן הדת האלקי' ויבאר שגמרמזו קצת' בפסו'
תורת ה' תמימה והפסוקים הבאים אחריו:

פרק תשיעי

יבאר שהתחלות הדת הנמוסית בכלל הן הבחירה
והתכלית ויבאר למה נכתבה הבחירה בתור' משה
אחר שאיכה התחלה אליה במה שהיא אלקית:

פרק עשירי

יבאר בו שהתחלות הדת האלקית בכלל הן ג' שהן
מציאות הטם ושכר ועונש ותורה מן השמים ולזה
כימנו אלו עקרים כוללים לרת האלקית ויאמר כי לא
הג' הם שמנו רזל במשנת פרק חלק:

פרק אחד עשר

יבאר כי מתורת מט' ראוי שתלקח ראוי' על הדברים
ההכרחיים לתורה אלקית אחר שהכל מכימי' בה
שהיא אלקית וכי מטם ראיה שאלו הג' הם התחלות
הדת האלקית אחר שהוכחו בה בתחילתה בפרשת
בראשית במדרגת מה שיוכחו בכל חכמ' התחלות'
בתחלתה ויאמר כי עקר התחלת התורה הוא מזה
ספר תולדות אדם ויבאר פירו' כעטה אדם בכלמנו

פרק שנים עשר

יבאר הטעם למה לא מנה הרמבם זל החרוש מכלל
העקרים עם היותו מאמין שהוא דבר עקרי בתורת
משה כמו שכתב בפרק כז' מן החלק השני מספר
המורה:

פרק שלשה עשר

יבאר שאין כל דת שתורה באלו הג' עקרים שאמרנו
היא אלהית עכ"פ אלא אם כן תורה גם כן בכל
הטרטים המקתעפים מהם ואז אפשר שתהי' אלקית
ויאמר שהכופר באחר מן הטרטים כלאו כופר בעק':

פרק ארבעה עשר

ויבאר שאין ראוי למכות בעקרים ולא בטרשים טום
מכזה ממכות התורה ויאמר כי לזה לא נמנית
הקבלה שורט שאפי טהיא הכרחית לקיום הדת
ויתן הטעם למה נמנה האחרו' שורט עם היותו מזו'
פרטית ויבאר למה לא נאמרו כל העקרים בעשרת
הדברו' כפי מאמ' שאין דבור אכזבי עקר כמו שכתב
הרמבם ז"ל אלא מכזה:

פרק חמשה עשר

ויבאר הטרשים הנתלים בכל אחד מן הג' עקרים
ויבאר למה מנינו אותם בזה הדרך עקרים וטרשים
סהם אבות ותולדות ולא כמנו כלם עקרים:

פרק ששה עשר

יתחיל בעיון אחד הכרחי לרת האלהי' ויבאר טהיה
בקדמונים מי שחטב שאי אפטר שתגייע ידיע' לאדם
בטום דבר טיהיה נעלם ויפרט פסוק מי שת בטוחו'
חכמה וברכת אתה חונן ואם אין דעת אין ביכ' וזה
הפרק הקדמה לבא אחריו

פרק שבעה עשר

ויבאר טיש לכל חכמה התחלות ויבאר התחלות
החכמות בכלל אי אלו הן וכל זה כדי לבאר התורה
מהיכף תקח התחלותיה ויפרט פסוק ראש דברך
אמת וקצת מזמור האזינה עמי תורתני:

פרק שמונה עשר

ויבאר ההבדל שבין הדת האלהית האמתית ובין
המזוייפת המתרמה באלהית ויבאר ההבדל טיש
בין הנביא שאינו שליח ובין הנבי' שהוא שליח לתת
תורה על ידו ויבאר האותות טהם עצמי' לכבוואה
ולשליחו' השליח ויאמר טהמטמטים בטמות זולת
הנביאים נעכטים:

פרק תשעה עשר

יזכור בוגדר האמונה ויבאר בו הדברים שאפטר
סתבא האמונה בהם ובאחה דבר תהיה האמונה
יותר חזקה:

פרק עשרים

ויבאר למה לא נתנה התורה לאברהם או ליצחק או
ליעקב ויבאר מה שארזל במס' עז' לעתיד לב' מביא
הק"ב ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר כל מי טעסק
בתורה יבא ויטול סכרו ויבאר למ' לא יקבלו האומו'
סכר על שמירת תורתם המקבלת ביד' כמו טיקבלו
ישראל סכר על קבלתם:

פרק אחד ועשרים

ויבאר טהאמונה תביא את האר' אל ההצלח' הנכח'
יותר מן הידיעה המחקרית ויאמר טזה דבר אמת
אותו הנסיון:

פרק שנים ועשרים

ויבאר הדבר טהאמונה בו מביאה אל ההצלח' ויאמ'
כי אין האמונה בכמענות מביאה אל ההצלח' ויאמר
טהכמענות ב' מיכו' ויבאר מהיכף יודע הדב' טתפול
האמונה בו:

פרק שלשה ועשרים

יאמר כי מלבד האמונה בתור' ובמטות ובכל הנסו'
טבאו בתורה בכלל כריך להאמין טטה אמונות
מיוחדת טהם מצטרכות לקום התורה בכל זמן
ויאמר טהכופר באחת מהן יקרא מין:

פרק ארבע ועשרים

יחקור אם בעל הדת מחוייב או רטאי לחקור על
עקרי דתו ואמונתו והטרשים המסתעפים מהם או
הוא

הוא מחוייב לקמוך על קבלתו:

פרק חמשה ועשרים

יחקור אם אפשר שתמצא תורה חלקית יותר מאחת בזמן אחר לאומות מתחלפו או בארצו מתחלפות

פרק ששה ועשרים

יזכור בו מספר העקרים והסרטים העולים מכלל המאמר שהם הכרחיים לדת האלהית כפי מה שסייחייבהו העיון התורני ולפי מה שתגזור תורת מטה

כטלמו רמזי פרטי המאמר הראשון בעזרת הס':

המאמר השני

בביאור העקר הראשון שהוא מציאות הסם ויחלק אל הערה ול"א פרקים וזהו פרטן:

ההערה

היא להעיר המעיין על דרך הלמוד בספר הזה:

פרק הראשון

יבאר בו שהמציאות הנאמר על הס' איכנו נאמר עליו על הדרך שיאמר על זולתו מן הכמכאים ויאמר שאין מציאות הס' מוטב מצד מהותו אלא מצד ההכמכאות המוטטפעות ממנו ויבאר בו קצת מזמור ברכי כפטי את ה'

פרק שני

יבאר בו שאי אפשר שיאמר על הס' פועל על הצד שיאמר על שום פועל מן הפועלים לא על הפועל הטבעי ולא על הפועל הבחירי ויבאר גם כן שאי אפשר שנאמר בו יתבר' שהוא פועל ברכון קדו כמו טחטבור רביס:

פרק שלישי

יבאר בו על אי זה צד יאמר בס' שהוא פועל ברכו ויאמר כי פסוק כי לא מחטבותי מחטבותיכם וגו' בא להתיר הספק הנזכר על הרכון שהוא יות' גדול מהספק הנזכר על הידיעה והחכמה ושאר התארי' ויאמר כי הרכון בו יתבר' איכנו מחייב טנוי כמו סיחייב בנו:

פרק רביעי

יבאר בו כימה טנזכר בתורה מיציאת הדברים מהכח אל הפועל בזמנים מתחלפים יש ראייה על מציאות פועל בכוונה ורכון ויב' מופת עיוני לבאר מציאות הסם והסרטי' המקתעפים ממנו מצד מה טנטיג מן הדברים המוחטים:

פרק חמישי

יבאר בו שהס' מופתים הראשונים שהבי' הרמבם זל בתחלת החלק הב' מספר המור' על מציאו הסם אין אחר מהם ממה שראוי לשום עליו לב הבעל דת ויאמר כי המופ' הטליטי שהביא הרב זל הוא יותר אמת מכל מה שהביא טס:

פרק שישי

יבאר בו דרך ההבנה הזיורית שראוי שיאמין כל בעל דת בעיקר מציאות הסם והסרטי' המקתעפי' ממנו ויבאר שהס' אי' לו גדר ולא רוטס כדי טיורע מהותו ומציאותו על דרך האמת:

פרק שביעי

יבאר כי מן הסרטים המקתעפים מעקר מציאות הסם ימטכו כל התאריס שאפשר טייוחסו לס' או יקולקו ממנו ויתן הטעם למה נמנו הסרטי' ארבעה ולא יותר: ונתחיל

פרק שמיני

פרק ארבע עשר

יתחיל לדבר בשרש הפני שהו' סלוק הגטמו' ויבאר על אי זה דר ייחסו לט' ההתפעלו' הגטמו' כחרון והעצב והנקימה והנטייה ולמה ניוחס אליו הגאוה שהיא מדה מגונה ויבאר למה נקרא הטס מלך הכבוד :

פרק חמשה עשר

יבאר על אי זה דר תיוחס אליו יתבר' הסמח' שאמר הכתוב יסמח ה' במעטיו ואר'זל טהטמתה במעונו ויבאר פסוק מה יקר חסדך אלקים ופסוק ירויון מרטן ביתיך ונחל ערכיך תטקס :

פרק ששה עשר

יבאר על כמה פנים יכול טס השחוק ועל אי זה דר אמ' עליו יתבר' שהוא שוחק ויבאר סבת השחוק על כל דבר ויבאר למה אמרו החכמי' טהשחוק סגולה בארס :

פרק שבעה עשר

באר על אי זה דבר יאמר בטס או בכבוד הטס שהוא במקום אחר שאינו גטס ויחקור אס אפטר שיאמר בטס או במה שאינו גטס שהו' בכר כמו דר המעלה או המטה אעפי שאינו במקום ויבאר גדר המקום לפי דעת ארסטו' ויקטה עליו ויאמר טהמקום הוא הריק או הפנוי הפך דעת ארסטו' וינרץ מה טהקט' ארסטו' על זה :

פרק שמונה עשר

יתחיל לדבר בשרש הסליטי והו' טהטי אינו כופל תח' הזמן ויבאר על אי זה דר יאמר בו טהו' קדימון ונכחי ויבאר טיט במהות הזמן דעת אחרת זולת דעת ארסטו' והו' טהמטך הבלתי מטוער בתכונ' הגלגל הוא הזמן ויבאר פסוק אני ראסון ואני אחרון : יבאר

יתחיל לדבר בתאר' כרי טיתבאר טרס האחרות ויאמר כי התואר טיתואר בו הדבר מדר פעולותיו לא יחיי' רבוי בחק העועל כלל אף אס יפעל פעולות העכויות הן טיהיה הפועל בטבע או ברכון ויאמר כי הנפט אחת יתפעל פעולות מתחלפות ויאמר כי הטי' כבר יתואר בתאר' מדרדי' טלטה טאיץ אחר מחייב רבוי בעצמותו :

פרק תשיעי

יבאר הכד המחייב סלוק' התוארים מהטי הן טיהיו עכמים הן טיהיו מקריים ויקטה על זה בטכבר יתחייב טימכא לו אי זה תואר או תוארי' באחרות חולתו :

פרק עשירי

יבאר על כמה פנים יאמר טס האחר ועל אי זה דר אמר בו יתבר' שהו' אחר ויבאר פסוק טמע יטר' ה' אלקינו :

פרק אחד עשר

יבאר איכות המכא הרבוי מן האחר והטתלטלות הנמכאות מן הקבה הראטובה לפי דעת אבן סיכא והרמבס זל ויבאר מה טאר'זל אמ' טבת לפני הב' רבונ' של עולם לכל כת' בן זוג ולי לא כתת בן זוג וטאמר לה הטי' בתי כנסת ישראל תה' בת זוגך ויבאר טמכות טבת היא אות :

פרק שנים עשר

במציאות המלאכים וחלוק' הרעות טיט במהותם ואיך ימכא הרבוי בהס :

פרק שלשה עשר

יבאר דרך המכא הרבוי מן האחר הפטוט לפי דע' אבן רטר וקדומי הפילוסופים ויקטה על הדרך טכזכר בפרק יא' ויבאר על זה פסוק טמע ישראל :

פרק תשעה ועשרים

יבאר בו סכל תואר שיתוא' בו הטי' הו' קדמו' וכח' כי
כמוהו וטהו' יתבר' איכו' מטת' אהר' טאיכו' נופל תח'
הזמץ וסכל מה טזולתו מטתנה ויבאר פקוק נער
הייתי גם זקנתי עם מה טאר'זל טאמרו טר העולם
וכן יבאר טעם הכפל בפקוק אככי אככי ה' ואיץ
מבלעדי מוטיע :

פרק עשרים

יבאר שתוף מלת כל להסי' ספק למעץ אספרה כל
תהלתך וגו' ויבאר פקוק וירא חלקים את כל אשר
עשה והנה טוב מאד :

פרק אחד ועשרים

יתחיל לבאר הטורט הרביעי והוא טהטי מקולק מן
החקרונות ויבאר בו טאי אפטר מבלתי טניחם לטי'
קצת תארים חוביים ויבאר על איזה כד יוחסו ליו
לפי דעת החכמים התוריי' ויאמר כי כל התארים
יוחסו אליו יתבר' על כד טלמות טבהם בלבד

פרק שנים ועשרים

יבאר בו טדעת הרמבם זל טאי אפטר ליחם לטי'
טום תואר אלא טולליו או מכד פעולותיו כמו רחום
וחנון וכדיב ויבאר מיראוי טיקרא כדיב ויבאר
בקטת מטה בהודיעני כא את דרכך ולמה אמרו
בהאל הגדול הגבור והכורא אי לאו אמריכהו מטה
ואתו בנקת הגדולה ותקניכהו בתפלה :

פרק שלשה ועשרים

יבאר בו טהתארים החוביים לפי זה הדעת הם
גבו' בחקו יתבר' לא אס כן היו מכד פעולותיו ויבא'
כי לפיכך ראוי טיטובח הטי' מטני כרדיץ בטני מיני
תארים אס מכד עכמו ואס מכד פעולותיו ויאמר
טטני מיני הטבח כרמזו במזמור כרכו כפטי את ה'
וכל קרבי את טס קדמו :

פרק ארבע ועשרים

יבאר טיט תארים טהענין כגלה בהם טייוחסו ליו
יתבר' מכד פעולותיו ויט תארי' טהענין מסופק בה
אס הם מכד עכמו או מכד פעולותיו ויבאר הדרך
טיובכו התארים כטהעניין מסופק בהם ויבאר
הבנת קצת תארים כחי וחכס ורוכה ויכול ודומיה'

פרק חמשה ועשרים

יבאר בו טיתחיי' לטרט הרביעי טהוא היותו יתבר'
מקולק מן החקרונות טימכאו בו טלמיות בב'ת וכל
תואר מהם בב'ת מב' כרדיץ אס בזמ' ואס בחטיבו'
ויבאר טזה כרמז במזמו' ה' חקרתני ותרע :

פרק ששה ועשרים

יבאר מלת ברוך ועל כמה פנים כאמר ואיך תפול
על הטס יתבר' ויבאר מזמור לרוד ארוממך
חלקי המלך ואברכה טמך וכו' ואיך אפטר לברך
את הטס לעולם ועד ויבאר זה על הדרך טנזכ' בפ'
הקודם :

פרק שבעה ועשרים

יבאר טס אמת על אי זה דבר יאמר ועל מה יאמר
טקר ועל מה יאמר כזב ויבאר טאיץ בכל הנמצאים
מי טיפול עליו טס האמת באמתות אלא הטי' ולזה
אר'זל חותמו טל הבה אמת ולזה נקר' גם כן אהיה
אשר אהיה :

פרק שמונה ועשרים

יבאר למה נקרא טס כן ד' אזהות טס המפורט
ויאמר כי הטמות יוטאלו על המוטאלים עליהם אף
אס לא ידמו מכל אופץ ולזה יקרא הכתוב למזבח
ה' נסי וקרא ירוטלס והמטיח בטס הט' וכץ המלאך
יקראהו בטס הטס ואו' כי הכבי' ירמי' אמ' טהמלאך
המדבר עמו הוא הטס והמלאך גם כן ידבר בטס
הטס הטולחו ויתץ טעס למה הטתחונה יהושע
למלאך

למלאך וההטת חווי' אסור' אפי' למלאכי השרת ויזכו'
טעות המזכירים בתפילותיהם שמות המלאכי' :

פרק תשעה ועשרים

יבאר שתוף מלת אור ועל כמה פני' יאמר אור ולמה
נקרא הש' אור ויבאר פסוק כמרחה הקשת אשר
יהיה בענן ביום הגשם ויבאר למ' ארזל המסתכל
בקשת עיניו כהו' ויבאר שהחוש' לא יטיגו מהרבר
אלא המקרים :

פרק שלשים

יבאר כי התחלפות מדרגות החכמים תהיה כפי
התחלפו' הטבת' מתארי' השלמו' אט' בו ית' ויבא' בת'
יהיה יתרון לקצת החכמי' על קצת' לפי דע' הרמבם
זל האומר שכל הסלילות כודקות עליו וכל המחוייבו
כוזכות עליו יתבר' :

פרק אחד ושלשים

יבאר כי מהקטר חלקי המציאות קצתם בקצת יט'
להביא ראייה על מציאות סבה אחת קושרת כל ה
המציאות והקוטר הזה הוא המחוייב המציאו' ויבאר
שהמראה טראה אליהו בהר חורב רמז אל זה
ויבאר פי' קול דממה דקה ופי' מה שארזל מאי
חשמל חיות אט' ממללות
כשלמו רמזי פרק המאמר הסכי בע' הי' :

המאמר השלישי

בביאור העקר הסכי שהוא תורה מן הסמי' וכו' לז'
פרקים :

פרק ראשון

יבאר בו שהארס טלס הבריאה יותר מכל כ"ח
ויסתור דעת הקדמונים שהיו אומר שהארס חסר
היכירה הב"ח ויבאר איך יקנה האר' המדו' מן הב"ח
וזהו מלפנו מבהמות ארץ

פרק שני

יבאר סים לארס תכלית מיוחד מבין שאר הבעלי
חיי' והוא השלמו' האנושי ויבאר פסוק הראיכוכא את
ומותר הארס מן הבהמה איך ופסוק והחכמ' מאיך
תמצא ויבאר שהשלמות סני מיכיס ויתן טע' למה
לא כאמר ביכירת הארס כי טוב ולא למינהו כמו
סכאמר ביכירת הבעלי חיים :

פרק שלישי

יבאר טרעת הפלוסופים הוא שתכלית מין הארס
הוא הטבת המוסכלות ויסתור דעתם ויבאר טלפי
דעתם איך טוס ארס מטיג התכלית האנושי ותהיה
יכירת מין הארס לבטלה ויאמר טזה כרמז במזמור
הטמים מקפרים כבוד אל :

פרק רביעי

יבאר שכל כמכא לפי מדרגתו יקל עליו להטיג ס
שלמותו המיוחד לו כפי טבעו ויבאר טאיך טוס
שלמות נקנה טיהיה מוטג לטוס כברא לא במעשים
ויאמר טאיך כל מעשה מקנה השלימות לא המעשים
הנעשים בהטכלה ויאמר כי הארס לרוחק מדרגתו
משאר בעלי נפש המשכלת הכטרך אל רבוי מעטי'
להטיג שלמותו :

פרק חמישי

יבאר ראייה מן הגלגלים והמלאכים כי המעשים
הנעשים בכוננת עבודת השס בלבד הם המקנים
השלמות ויאמר כי מה שאמר הפילוסופים בכוננת
תכוננת הגלגלים הוא טטות וטבעוץ ויביא ראייה מן
הפסוקים טאיך השלמות האנושי נקנה בהטכלה
עקרים כ א 2 1

לבר אבל במעשים הנרצים אבל השי' והם הנעשים
בכוונה לעשות רצון השם שזה השלמו' כולל כל מיץ
האדם או רובו ויבאר פסו' אל יתהלל חכ' בחכמתו
וגו' כי אם בזאת יתהלל המתהלל וגו':

פרק שישו

יאמר שאין כל הפעולות האנושיו' מביאו' א' התכלו'
האנושיו' ויזכו' הקושי' ש' בהגבלת הפעול' המביאות
מהבלתי מביאות אל התכלית האנושיו' ויבאר דרך
ידיעתם ויאמר שזה יוכר מן השמחה או העצבון
הנקמה בפעולות ויבאר ראייה מפסוק תיסרך רעתך
ופסוק בדרך עדותיך שטתי כעל כל הון:

פרק שביעו

וזכור קצת ספקות שיש בדרך המבחן שאמרנו ל'
להגדיל המעשים הטובים ויאמר שאין הידיעה
מחקרית מספקת לזה וכל שכן לרעת הדברים
הנרצים אבל השי' ועכ' היה מן ההכרח שימנע כווי
אלקי להגבילם ויאמר שיש קצת פעולות הם רעות
מזד' הסכל וראוי שיעכס האדם עליהן בזולת כווי
אלקי ובעבור זה כעכס קיץ שלא טעה השם אל
מכחתו ויש גם קצת פעולות כותכות שלמות בכפס
אבל אי אפשר שיודעו כלם מזד' הסכל על השלמות
לאמזר טפע אלקי:

פרק שמיני

יבא' בו שאי' הנכווא' מכ' הכח המדמה כמו שחטבו
הפילוסופי' אבל הי' טפע לקי' שופע על הסכלי ויזכו'
בו גדר הנכוואה ויאמר שמדרגות מרעה היתה
למעלה ממדרגת כל הנכווא' בטחית' בלתי אמצעי
ונכוואת זולתו היתה באמצעי

פרק תשיעו

יבאר למה יראו הנכווא' את הש' בתמונו' מתחלפו'
עם היותו אחד בעצמו וכך למה יראו מראות
מתחלפות וידברו ברבים מתחלפים על עניו' אחד

בעצמו:

פרק עשירי

יבאר דרך הגעת הנכוואה וזיורה אל הסכל שלא
על דרך הפילוסופים ויבאר איך יזויר חלוק'
המדרגות בה כפי התערב הכח המדמה עם הכח
הסכלי ויבאר ההבדל שבין נכוואת משה לזולתו
ובין כסי משה לכסי זולתו:

פרק אחד עשר

יאמר כי באמצעות האיש המוכן אל הנכווא' תחול
הנכוואה על הבלתי מוכן אליה כמו שהגיע לישראל
בטעת מתן תורה באמצעו' מט' ולאליטע באמצעו'
אליהו ויבאר למה נמכאת הנכוואה בישראל יותר
מזולתם מן האומות:

פרק שנים עשר

יבאר כי עקר מביאות הנכוואה במין האדם אינו
להגדרת העתידות אלא כדי להגיע האד' אל השלמו'
האנושיו' ויאמר כי לזה נמנית הנכווא' שורט מסתעף
מן תורה מן השמי' שהוא עיקר ולא בהפך ויבאר
למה נמנית ההטבחה שורט מסתעף מן הסכר
והעוכס ולא בהפך:

פרק שלשה עשר

יחקור בו אם אפשר לרת האלקית שתתנ' לאומה
אחת בעצמה בזמנים מתחלפים או יחוייב לה ס'
סתהיה ככחית:

פרק ארבע עשר

יבאר שהדתות האלהיות נמנעו אותן מסתכות מן
ההתר על האיקור ומן האיסו' אל ההתר וית' הטע'
בזה ויקשה על הרמבם זל שמנה שלא תסתנה
התור' עיקר ויאמר שאיכנו כן ויסתור ראיותיו בזה
ויפרטמה שארזל ולא עלתה על לבי זה יחקר בן
אברהם

אברהם ויאמר שאף אחי יובנו ראוי הרמבם זל כמו
סכת' הוא איך מט' רא' אלא שלא נטנה התורה ולא
נוסיף בה ולא נגרע מדעתנו ואולם כבר אפס' לומ'
סת' טתנה על פי הטס כפימה שתגזור חכמתו כמו
טכסתנית מאדם לנח ומנח למטה:

פרק חמשה עשר

יתן טעם למה נאמר הבשר לאדם והותר לנח וחזר
ואמר קצתו למטה ויבאר מה חטא קין בהביאו
מפרי האדמה מכחה לטס שלא טעה הטס אליו ואל
מכחתו:

פרק ששה עשר

יבאר שתוף מלת עולם ויאמר שאין לטון עולם ולא
לעולמים ולא חוקת עולם ולא ער עולם מורה אלא
על זמן קצוב ובלתי תכלית ואינו מורה על נכחיות
ויאמר כי בבית טני בטלומכין החדשים מניסן
אע"פי טהיה מכוה ממכות התורה לפידעת הרמבם
זל ויפרטמה טאר' זל מס וסמך טבלוחות בכס היו
עומדין ויאמר טהכתב טבידינו היום אינו כת' עברי

פרק שבעה עשר

יבאר טלפי מדרגת הנביא והטנתו יהיה חוזק
האמות הנופל בדבריו ובהבנתם ויבאר כוכת
וטעיה באמרו או לי כי נדמיתי ויבאר מה טאר' זל
מנסה הרג את יטעיה ומידן דיכיה וקטליה:

פרק שמונה עשר

יאמר כי המגיע לנביא בכבואה מהטס אי אפטר
סיתבטל על פי נביא אחר כלל אלא אם כן יגיע לו
בעכמו מהטס הפך הדבור הראשון ולזה אי אפטר
לטוס נביא לבטל דבר מעטר' הדברו לפי טטמעוס
כל ישראל מפי הטס בפומבי גדול ויבאר שאין פיר'
מה טאר' זל אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה טמעמו'
מע' תגבורת המופת כמו טכת' הרמזל וטאי' דבור
אנכי לבאר מכיאות הטס ואחרותו כמו טכתב הוא

זל אלא לסלק טעות עז' ויבאר מכמה פני היו טועין
עובדי עז' ויאמר טכל עטרת הדברות טמעו ישראל
מפי הטס ויבאר ההבדל טיטבין אנכי ולא יהיה לך
לזולתם ויבאר במה ראוי לטמוע אל הנביא נגד
מכות התורה:

פרק תשעה עשר

יבאר שאין טוס אדם המחזיק בתורת אלקית לפי
קבלתו רטאי לזוז הימנ' אחר התבא' לו טהתחלותי'
אמתיות כמו טביארנו במאמר ראשון ויבאר דרך
התאמתות טליחות הטליח ויאמר למה נמטכו יטר'
אחר תורת מטה עם היותה חולקת עם תורת בני
נח טהיתה אלקית ויבאר שאין דרך לזוז מתורת
מטה ולהאמין לטוס אדם טאמר טהיתה זמנית
אפי' בטאר מכות זולת עטרת הדברות אלא אם
יתאמת טליחות הטליח כמו טכתאמת טליחו' מטה

פרק עשרים

יבאר טתורת מטה נכחית לפי טאי אפטר טיקוס
נביא אחר כמטה ויאמ' שאין ולא קס נביא עוד
בישראל כמטה מורה על זה בהכרח אבל המורה
על זה הוא מה טנ' למטה בתטובת ונפלינו אנכי
ועמך ויקטה על הרמבם זל טעס טמכה נבואת
מטה עקר חזר לעטות עקר גם כן שלא תנוקח
התורה:

פרק אחד ועשרים

יבאר למה נקראת התורה עדות ויבאר טאי אפס'
לעטות כורות התורה לבטל הפטט ויבאר על זה
פסוק כרו לי זדים טיחות וגו' ופסוקים הנמטכים
אליו:

פרק שנים ועשרים

יבאר טהתורה טהיה בידינו היו לפי מטך הקבלה
היא טכתנה למטה בסיני בלי טוס טנוי ולא טסתני'
בימי עזרא ויפרטמה טאר' זל על קצת תיבו' תיקון
עיקרים

קופרים הוא זה :

פרק שלשה ועשרים

יבאר ההכרח המביא אל המצאת תורה סבעל פה עם תורה שבכתב ויבאר שאין להביא ראיה בטום דבר מהסכמת ההמוץ אלא מהסכמות החכמים כי ההמוץ הרבה פעמים מסכימים על חלוף האמת :

פרק ארבע ועשרים

יבאר שהתורה תקיף על שלשה חלקים שה' דברים חקים ומשפטים שיורו על היותו יתר חכם ורוצה ויכול מה שאין כן בדת הכימוס להקיף בהם ויבאר קצת מזמור הללויה כי טוב זמרו אלקיכו וגו' ומגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי וגו' :

פרק חמשה ועשרים

יחזור הקושיא שהקשה הנוכרי על תורת משה כשאמר שהיא בלתי שלמה ויטיב עליו ויבאר שהיא שלמה בכל דבר מד' סבותיה אם מצד התוא' ואם מצד הפועל ומצד הכורה ומצד התכלית ויאמר שזה נרמז בפסוק תורת ה' תמימה ויאמר שטע' המעתי' לנוכרים מלת תמימה וירמז טס לטעם הקרבנו' :

פרק ששה ועשרים

יבאר טעמרת הדברו מקיפי' בטכני מיני' מן המצות אם מצות טבין אדם למקום ואם מצות טבין אדם לחבירו ועל זה היו בטכני לוחות ויבאר למה היו הדברות אלו ולא זולתה ויבאר מה שארזל זכור ושמור בדבור אחר כאמרו :

פרק שבעה ועשרים

יאמר כי כל פעוית המצות תלוי בכונת הלב ומזה ויתחייב שיתכו שלמות כנפש מצות לא תעט' כמצות

עשה ויזכיר זה מפסוק אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' וגו' אף לא פעלו עולה ויבאר למה היו מצות עשה רמח ומצות לא תעשה טס' ה' ולא היו בהפך :

פרק שמונה ועשרים

יאמר כי השלמות האכזבי שהוא נתלה במצו' עשה ומצות לא תעשה ימצא בכל אחד מהג' חלקים שהתורה נחלקת אליהם שהם הדעות והמשפטים והחקים כדו' סיהיה השלמות נקכה בכל חלק מהם ובפני עצמו ויבאר איך יק' האד' השלמו' באמצעו' המשפטים ויאמר שאין השלמות באמצעו' התורה נקכה בדעת בלבד ולא במעשים בלבד ויבאר פסוק כי נר מצוה וגו' :

פרק תשעה ועשרים

יחזור חקירה גדולה התועלת מאד והי' אם התורה כותכת שלמות בכללה ולא בחלקיה או יספיק חלק מחלקיה להקנות השלמות ויבאר שאפי' פעל אחר הנעשה בכונת הלב לעבודת הטס יספ' להקנות השלמות לפי דעתו' וזל ויאמר שזה הוא טור' פרטי לתורת משה ויפר' בו הטעם למה יהיה הכלל יותר מוטב ח מהיחיד ותפלתם יותר כשמעת :

פרק שלשים

יבאר כי המדרגות הנקנות באמצעות התורה מתחלפות מפנים רבים ויפרט מה שארזל בא דוד והעמידן על יאוכו' ובא חבקוק והעמידן על אחר וכו' ויפרט החלוק שיש בין מי יעלה בהרה' ובין ה' מי יגור באהלך וגו' :

פרק אחד ושלשים

יבאר מלת העובר מיראה ויאמר שמצוות היראה אצ'פ' שהיא פרטית הנה היא כוללת כל מצו' התורה ויפרט פסו' מה ה' אלקיך טואל מעמך וגו' : יפרט

פרק שנים ושלשים

ויפרט עניין היראה מהו ויאמר שהיראה על שני פנים אם מצד יראת העונש ואם מצד מעלת הדבר ורוממותו שסנייהם הכרחיים להטנת הסלמות האנוסי:

פרק שלשה ושלשים

יאמר כי הסמחה היא הכותנת גמר וסלמות אל עבודת הסם ואל עשיית המצות ואל כל דבר ויתיר הספק טיקרה בעבודת הסם בסמחה וביראה כי הירא איך יהיה שמח:

פרק ארבע ושלשים

ידחיב הביאור איך אפטר שתהיה הסמחה עם היראה יחד בעבודת הט' ויפרט פסוק אם תבקט' ככסף וכמטמונים וגו' אז תבין יראת ה' וגו' ופסוק יראת ה' תוסף ימים וגו':

פרק חמשה ושלשים

יאמר כי מדרגת העובר מאהבה היא למעלה מכל המדרגות ויאמר כי האהבה היא על ג' פנים אהב' הטוב ואהבת המועיל ואהבת הערב ויזכור גדר האהבה ויבאר שכל האהבות נפסדות זולת אהבת הטוב ויאמ' שאהבת הסם ראוי שתהיה מכל הפכו' ויבאר שזה נזכר בפרשת שמע הראשונה ויאמ' כי חיי האדם נחלקים לג' חלקים כפי התחלק מיני ה' האהבה וכפי התחלק מיני כחות הנפש ויאמר כי אהבת הסם ראוי שתהי' במחשב' ובדבור ובמעשה ויפרט פרשת שמע:

פרק ששה ושלשים

יאמר כי אהב' הט' לא תטריד הנפש כשא' האהבות אבל יעבנה ויביא על זה פסוק מה יפית ומ' נעמת אהבה בתענוגים ויאמר כי האהב מאהבה כריך סידע ויבחיץ המעשה כשהוא עושה ויבחר בו על

זולתו ולא יחוש לטורח יציע לו בו כי איך בלבן תכלית אחרת זולתי לעשות רצו' האהוב בלבד ויאמר שכך היתה עבודת אברהם אבינו שעליה נקרא אהוב:

פרק שבעה ושלשים

יחקור אם אפטר שתהיה אהבה מה' אל האדם ויאמר כי האהבה ג' סוגים האהבה אשר מצד ההדמות והאהבה הטבעית והאהבה היחסית ויאמר כי אהבת הסם את האדם היא מהקונ' הסליטי כאהב' המלך לעם והאב לבן והאיט לאטה אבל אהבת הט' את ישראל היא כאהבת החושק לחסוקתו שהיא אהבה סגולית בלי טעם ועל כן קראה הכתוב חשק אמר חשק ה' בכס ויבחר בכס:

נשלמו רמזי המאמר הסליטי בעזרת הט':

המאמר הרביעי

בביאור העקר הסליטי שהוא הסכר והעונש וכו' הקדמה וכו' א פרקים:

ההקדמה

יזכור בה כי הבחירה והתכלית אעפ שאי' התחל' לרת האלהית במה שהיא אלהית ראוי לבאר עניו' קודם שנדבר בסכר והעונש התוריי ויבאר הקדר סילך בביאור עניו' זה המאמר:

פרק ראשון

תחיל לדבר בידיעת הסם ויבאר שטבע האפטר כמכא ויחקור איך אפטר סיקימו יחד ידיעת הסם וטבע האפטר ויביא דעת הגאון רב סעדיה בזה ודעת קצת האחרונים ויאמר שאין כל זה מקפיק:

יביע

פרק שני

יביע הצעה להתיר הקפדן הקודם ויאמר כי החכמות חולקות בהנחותיהן והתחלותיהן ויאמר כי ראוי לעשות סרסמן החוטם בכל דבר :

פרק שלישי

יאמר כי התורמי יעשה סרסן בכל דבר מן החוטם אע"פ שלא ידע סבתו כמו שנעשה בחכמ' התכונה סורסמן התכונה היומית הנראית לחוטם אע"פ שלא נדע סבתה ויבאר לאות הסכל להטיב סבו הדברי' ואפי' הדברים הטבעיים ויתיר הקפדן הקודם הנופל בידיעת הטם על דרך הרמזול :

פרק רביעי

יבאר בהוראת המערכת ויבאר טיט בה ב' דעות ויאמר שאין אחד מהם כודק ויבאר דעת הכודק והוא דעת אחרת :

פרק חמישי

יתחיל לדבר בבחירה ויבאר הפעולות האנושיות על כמה פנים אפשר שיהיו כפי מה שתשפטהו החלוקה וכריע טהם נמצאות על ג' פנים יש מהן על צד ההכרח רצה לומר בגזרה ומהן על צד הבחירה ומהן מעורבות מן ההכרח והבחירה ויאמר שאין לקחת ראיה מן החלק האחד על כלן ויאמר 'סרעית איוב היה סהכל בגזרה ודעת אליעזר סהכל בבחירה :

פרק ששי

יבאר טהחריכות והסתדלות מועיל בכל הפעולות האנושיות ואפי' בדברים הבאים בגזרה ויבאר פסוק יגיע כפיך כי תאכל :

פרק שביעי

יתחיל לדבר בהסגנה ויאמר כי איוב ה'מכחוט אותה בעבור היותו רואה כדריק ורע לו רטע וטוב לו ויבאר שאין תלונית כדריק ורע לו רטע וטוב לו טוות ויאמר כי אליהוא הטיב על איוב והראה לו שאפשר שימכא כדריק ורע לו רטע וטוב לו לפי יוסר משפטי הטם ושאויב הודה בזה אל הטם יתבר' :

פרק שמיני

יבאר ב' ראיות המורו' על ההסגנה מן העניינים הכוללים הא' מהגלות היבטה והב' ממכיואו המטר על קדר כחות ובתפלת הכדריקים :

פרק תשיעי

יזכור ג' ראיות על ההסגנה מן העניינים החלקיים הכמכאים בענייני האנטים ומעטיהם הא' במ' שלא תגיע מחטבת הרטעים לפועל והשנית מן העוכס' המגיעים מרה כנגד מרה והג' מן ההודעה המגע' לאדם בחלוס חזיון לילה :

פרק עשירי

יזכור ב' ראיות מורות על ההסגנה מצד הסכל וזה אם מצד המקבל ואם מצד הפועל אם מצד המקבל יוכיח אותה ממזמור ה' ארוככו וב' ואשר מצד הפועל המטניח יוכיח אותה מדברי אליהוא :

פרק אחד עשר

יזכור טיש מינים רבים מתחלפים מן ההסגנה ב' באיטי האדם כמו טיש מינים רבים מתחלפים מן ההסגנה במיני הבעלי חיים :

פרק שנים עשר

יבאר דרך הקרת תלונית רטע וטוב לו ויזכור ד' סבות שאפשר שיגיע מכל אחת מהן הטוב לרטע :

פרק שלשה עשר

יבאר דרך

יבאר דרך ההסרת תלונ' כדיוק ורע לו ויזכור הסבו'
שאפשר שיגיע מהן רע לכדיוק מזולת שיהיה זה עול
בחק הש' ויפרט ענין הכסיון ויסודין של אהבה:

פרק ארבע עשר

יבאר למה היו הכביאים מתלוננים על ב' מדו' הללו
של כדיוק ורע לו ורעע וטוב לו ויאמר שרעת אסף
הוא הנכון בהתר הספקות הללו ויפרט מזמור אך
טוב לישראל ויזכור שהארס מתפעל יותר מהכראה
ממה שהוא מתפעל מן הכשמע:

פרק חמשה עשר

יבאר מה היתה תלונת ירמיה וחבוקוק אחר היותם
יודעים התר אסף שהוא הנכון כמו שנזכר בפרק
שלפני זה ויזכור שהארס מתפעל יותר מהנר' ממה
שהוא מתפעל מן הכשמע והראייה מן מטה רבינו
ע"ה:

פרק ששה עשר

ידבר בתפלה לפי שהוא ענף מסתעף מן ההטבחה
ויאמר כי המאמין בהטבחה ראו לו שיאמין גם כן
שאפשר שיגיעו לארס טובות מהטס על כד החקר
מכר התפלה הז' שיהיה ראוי או בלתי ראוי ויאמר
כי כל הכחות העליונות זולת הטס הם מוגבלות לא
יגיע מהם טוס טפע אס לא שיהיה המקבל מוכן
לכך ויבאר איך ככנס טעות עז' בלב האנשים מכר
הטפע היורד מהכוכבים:

פרק שבעה עשר

יבאר שאין טוס נמצא בעולם שיוכל לעשות חקר
מזולת הטס ויזכור ד' תנאים שצריך שיהיו במטפיע
החקר ויפרט פקוק ראו עתה כי אכי אכי הוא וגו'
ויבאר אס התעוררות התפלה הוא מן הכח הסכלי
או הכח הדמיוני:

פרק שמונה עשר

יזכור מה שהביא האנשים לפקפק בתפלה ויאמר
כי איוב היה מפקפק בה ויאמר שהתפלה תתן
הכנה אל האנשים לקבל הטוב וטזה היתה דעת
אליפז:

פרק תשעה עשר

יבאר ענין הברכות שהנביאים או הכדיוקי' מברכו'
לאנשים אס הם תפלה או הגדת עתידות ויאמר
שהם לתת הכנה אל המקבל לקבל הטפע האלהי

פרק עשרים

יבאר שהתפלה אף על פי שהיא מצוה פרטית הנה
סכרה יותר גדול ממצוה אחרת ולזה נמצא אותה
שתועיל לכל הדברים כמו הטרייאקה שתועיל לכל
התחלואי' אף אס יהיו חליים הפכיים:

פרק אחד ועשרים

יזכור ספק יקרה במה סקדם למה לא נתקבלה
תפלת משה על כניסתו לארץ כמו שנזכר בפרשת
ואתחנן ויפרט תפלת משה באותה פרטה ויאמר כי
לפי שהיה גזר ריכו של משה גזר רי' טיש עמו טבוע'
ושהיה בו כד חלול הטס לא נתקבלה תפלתו:

פרק שנים ועשרים

יזכור חטא משה במי מריבה מה היה ויאמר שאין
הדעת נוחה במה שכתבו המפרטים בזה ויאמר כי
בעבור שהיה בחטאו כד חלול הט' לא נתן למחילה

פרק שלשה ועשרים

יאמר כי התיבות מהם טוורו על טוב ומהם טוורו
על רע ויבאר התיבות שראוי להתפלל בהן ויבאר
מה שארזל מקום יש להקבה טבוכה טס ומקתרים
טמו ויאמר כי התפלה כריכה ג' דברים מאמרים
ערבים וכוונת הלב וקול נמוך וכי בהמצא טלסתן
אפשר שתקובל התפלה אבל אינו מחוייב ויאמר כי
יש כדיוקים שהשי יתן להם שאלת' בזולת תפלה ויש
שכריכין תפילה ויש כדיוקים שאינן כריכין שאלה:
יאמר

פרק ארבע ועשרים

יאמר שאינו מחוייב שיגיע מכל פעולה שיפעל
האדם התכלית המכוונת בה וכך התפלה אף אם
תעשה כראוי אינו מחוייב שתשמע ויבאר הסבות
למה ויאמר כי מבחר התפלה היא שתהיה במלות
כוללת ולא במלות מיוחדות:

פרק חמשה ועשרים

יתחיל לדבר בתשובה ויאמר כי התשובה אף על פי
שהיא מצוה פרטית ממצות התורה הכה היא מצוה
כוללת מצד הסכר המוטב על ידה ולכן יאמר כידאוי
לדבר בה אחר התפלה אחר שהיא מצוה כוללת
ויהאמר שעניין קבלת התשובה היא חסד להי ויבאר
מה שארזל גדול בעל תשובה טזרוכות נעשות לו
כזכויות ויבאר ענין והכי אקטה את לב פרעה וענין
קשיות הלב שנאמר על סיחון ויבאר הכתוב שאמר
ארפא משובתם וגו' ויאמר כי החסד האלהי נמשך
על המקבל כפי השאלה:

פרק ששה ועשרים

יבאר דרכי התשובה ויתן הטעם למה לא נתקבלה
תשובת שאול על דבר עמלק כשאמר חטאתי
ונתקבלה תפלת דוד על דבר בת שבע כשאמר
חטאתי שאמר לו נתן גם ה' העביר חטאתך וגו'
ויתן הטעם למה נענש שאול בהסרת המלכו ממנו
ולא נענש בן דוד ויבאר המדות הראויות להיו במלך
ויהאמר שכלן היו ברוד ולא בשאול:

פרק שבעה ועשרים

יזכור ספק אחר על התשובה ויאמר שאף ראוי
סתועיל כלל מצד ההקט ויעמיק בהתר הספק הזה
ויחלק בין הפעולות הנעשות באונס לנעשות ברצו'
ויבאר מה הנקרא אונס ומה הנקרא רצו':

פרק שמונה ועשרים

יבאר הכרח המצא התשובה להטב' הסלמו' האנושי
ויבאר מה שארזל הרהורי עבירה קטין מעבירה
ויבאר פקוק כי לא לעולם אריב והפקוקי' הכמטכו'
אלו על בעלית טוב':

פרק תשעה ועשרים

יתחיל לדבר בסכר ועונש שהוא העקר הנז' ויאמר
כי בני אדם נחלקים באמונת הסכר והעונש לר'
דעות כי יש מי שיכחיש הסכר מכל וכל ויש מי ש'
שיאמינהו בשמי בלב' ויש מי שיאמינהו רוחני בלבד
ויש מי שיאמינהו בשמי ורוחני ויאמר שזהו דעת
התורה ויאמר שחלוק אלו הדעות נמשך אחר חילוק
הדעות שיש במהות הנפש ויבאר מה שארזל כיון לו
לאדם שלא נברא יותר ממה שנברא וידבר בגלגול
שאמרו חכמי הקבלה:

פרק שלשים

יאמר כי הסכר הבא אחר המות נחלקו בו חכמי
ישראל לשתי דעות הא' הוא דע' הרמב"ם זל שחממי'
שהסכר הבא אחר המות כלו רוחני ולנפש בלבד
ויבאר שהדעת הזו הוא ככזו-מצד הסכל ומסכים
לדעת התורה והשני הוא דעת הרמב"ן זל וחכמי
הקבלה שיאמינו שהסכר הבא אחר המות הוא לבוש
ולנפש ביחד ויבאר דרך הבנת סברתם כמו שכת'
הרמ"ם זל ואחר כך יזכור ההרחקות שיתחייבו לזה
הדעת:

פרק אחד ושלשים

יבאר מה שהבי' הרמב"ן זל וסיעתו להחמי' שהעולם
הבא הוא אחר תחיית המתים ולא קודם לכך ויאמר
שאין ראיותם ראיות ויבאר כי לשון עולם הבא כלל
ב' מיני הסכר אם הבא לאדם מיד אחר המות ואם
הבא אחר תחיית המתים ויבאר ראיה לזה:

פרק שנים ושלשים

יבאר סכל

ויבאר שכל שנוי ההוה על האדם מן הדבר המורגל
לו יזעזעו ועל כן יזטער האדם במות עם היות
הנפ' בעתקת לתענוב כפלא ומזה הטע' כמכא שאף
הכדיקים יזטערו במות ויבאר כורך הנפס בחיים
אל החושים וההתרגשות :

פרק שלשה ושלשים

ויבאר ציור הסכר והעונס לכפס בעולם הב' ויבאר
כי מה שארזל שהקבה מביא את הנשמה וזורק
אותה בגוף ודן אותם כאחד רצה לומר שיגביל
אותה במקום לא שיתן אותה בגוף ויאמר שזה הי'
מקום הטעות לאומרים שהסכר לגוף ולכפס ביחד

פרק ארבע ושלשים

ויבאר חלוקה מדרגות בעולם הבא לקבול העונס
לכדיקים כפי חלוקה מועט עונות טבדים ולרשעים
כפי רוב עונות טבדי כל אחד ואחד וירמוז לקוד
המלבוס שזכרו חכמי הקבלה :

פרק חמשה ושלשים

וזכור אמונת תחיית המתים ויבאר חלוקה הרעות
שיט בהאמנתו וכך יבאר אם תהיה התחיה כוללת
או חלקות :

פרק ששה ושלשים

יחקור אם הסכר והעונס על המכו' והעבירו ראוי
סיהיה זמני או כנחי לפי טורת הדין ויבאר שיט
חלוק בין הסכר והעונס כי העונס לפי טורת הדין
ראוי סיהיה כנחי אבל הסכר לפי טורת הדין ראוי
סיהיה זמני ואולם יטוב כנחי על כד החסד ויאמר
סזה נרמז לאברה' אבינו כס' לו אנכי מבן לך וגו' :

פרק שבעה ושלשים

יבי' ראיה שהעונס ראוי סיהיה כנחי לפי טור' הדין
ממה שכתב למטה פן אכלך בדרך וממה שכתב

מרעה מתרעס על המדה הזאת במזמור תפלה ל'
למטה ויפרט כל המזמו' ומזמור יוטב בקטר עליון
על זה הדרך :

פרק שמונה ושלשים

יקט' על מה שאמרו שהעונס ראוי להי' כנחי שאם
כך אין אדם שזכה לעולם הבא ולסכר הרוחני אט'
אין כדיוק בארץ שלא יחטא ויפרט פסוק אח' דבר
אלקים ומי אל כמוך ויפרט ברכי נשטי :

פרק תשעה ושלשים

זכור הקושיא הקדומה שהכל מקסי' למה לא נזכרו
בתורת משה הייעודי' הרוחניים וזכור קכ' היתורי'
שנאמרו בה ויאמר שאין כל'מה שנאמר בה מספיק

פרק ארבעים

זכור המקומות שנזכרו בתורה היעודים הנשמים
ויאמר שכלם כוללים לאומה בכללה ואולם הייעודי'
הנפשטיים שיש לכל אחד ואחד לא נזכרו בתור' אלא
ברמז ויביא מקומות שנזכרו בתורה וכנביאים
ובכתובים :

פרק אחד וארבעים

זכור דרך עיוני יכריח ממנו ההשאלות הנפשטי
מכללות התורה ויאמר כי ממה שזכר בתור' עונס
לכפס החוטאת יתבאר שיט שזכר לכפס הכדיק
ויבאר הטעם למה לא הרחיבה התורה לבאר זה'
ויאמר כי אחר שהעיר העיון שהתורה תועיל לכח
ולבטל הדברים הטבעיים כל סכך שתועיל לתת
העונסים והגמולים שהם דבר כמסך ומתחייב
למכות התורה :

פרק שנים וארבעים

יאמר כי האמונה בביאת המשיח מחוייבת לכל
מאמין בתורת משה ויבאר אם האמונה בביאת
עקרים ג א 3

המטיח היא על פי הקבלה או מהכרח הפסוקים י

פרק שלשה וארבעים

יאמר כי יש לרברים מביאות מתחלפים אם בדיע
השם ואם בשכל ואם בכח ואם בפעל ויאמר כי
החוזים אי אפשר להם לרעת הדברים על אמתתם
לשתי קבות והכביא תביע לו הידיעה אמתית בלי
ספק:

פרק ארבע וארבעים

יאמר כי הקבלה הנמצאת בדיכו היום מדברי
הכביאים היא אמתית בלי ספק ואי אפשר שיהי כזב
בשום דבר ויאמר כי זאת אות ברי אשר בינינו ובין
השם על הגאולה ויפרש על זה פסוק ובה לכיזן גוא
וגו ואכי זאת בריתי וגו:

פרק חמשה וארבעים

ויפרש ענין כריתת הברית בין ב' אנשים מהו ויאמר
שהוא ענין קיום האהבה ויפרש פסוק ואתה אנוס
בערכי וגו אשר יחדו נמתיק קוד וגו ויאמר כי
הברית שנכרת על המילה הוא להכיל מדינה של
גיהנם:

פרק ששה וארבעים

דבר בבטחון ויאמר כי עקר עבודת המאמין הוא
סיבטח בשם בכל עת בעת הזרה והמזוק ובעת
ההסקט וההבטחה וזהו עקר הבטחון ויפרש מזמו
אלקים באזניו שמענו וגו וקב' מזמור אלי אלי לת'
עזבתי:

פרק שבעה וארבעים

יאמר כי התקון והתנוחלת הו' דבר נמשך מהבטחון
הכרחי אל המאמין ויבאר כי התקנה הי' על ג' פנים
תקות החסד ותקות הכבו' ותקות ההבטחה ויאמר
כי היותר משובחת היא תקות ההבטחה שהי' תקו'
תם ונטלם

האמת ויפרש פסוק קויתי ה' קותה כפשי וגו' וכפשי
לה:

פרק שמונה וארבעים

יאמר שהתקנה ממנה כללית וממנה פרטית חלקית
והחלקית אפשר שתביע ותטלם כשיכין המקבל
עצמו אליה אבל הכללית לא יכינו עצמה אליה כל
המקבלים ולז' לא תביע הגאולה הכללית לפי שאין
תקוות כל הכלל כראוי:

פרק תשעה וארבעים

יקשה על התקנה והתנוחלת ויאמר שהם הפכו'
לטבע האדם כי יטרדו הנפש ויטיבוה עבומה
וסכלה ויטיב על זה ויאמר כי התקנה לשם הי' יותר
משובחת מכל התהלות שאפשר שיטבחהו האדם
ויבאר על זה פסוק ואכי תמיד אייחל וגו' ופסוק לך
דומיה תהלה וגו' ויאמר גם כן כי התקנה סבת
התקנה ויביא על זה פסוק קנה אל ה' ושמור דרכו
וגו:

פרק חמישים

יאמר כי אחר שביארנו שאין תלוכה על הש' בדבר
ורע לו מה סבת התרעומת הנמצא בכתובים על
אורך הגלות ויבאר על כמה פנים הוא התרעומת
ויבאר מזמור הנה כעיני עבדים ומזמור חסדי ה'
עולם אטירה:

פרק אחד וחמישים

יבאר הטוב הגמור מהו ויאמר שכל הנמצא השפלו'
עומדות בטחון מתמיד וכי הטובו הגשמי מנסתכות
תמיד מהפך אל הפך ולזה יבא תמיד השמחה אח'
היגון והמנוחה אחר התנועה ויאמר שאין דבר
קיים אלא הדבר הרוחני ויבאר פסוק וירא מנוח' כי
טוב וגו' ופסוק ה' עוז לעמו יתן ויפרש ענין השלום
מהו ויפרש ברכת כהנים וענין השלום הנזכר בה
כדי שתהיה חתימת המאמר בטוב וברכה ושלום:
תהלה לאל עולם

זה השער לה'
אל תבואני רגל גאווה
באלקים אהלל דבר

צדיקים יבואו בו ז'
וידרשעים אל תנידני:
בה' אהלל דבר

הקדמת הספר

יריעת

העקרים והבכ' ההתחלות
פעליה דרכי יסודי הדתו'
בכלל קובצים קלה מצד
וקטנה מצד אם קלותיה לפי שכל האנשים הנודעים
היום בעולם הם בעלי דת ולא יזייר שיהיה אדם
מבעלי הדת או יתיחס אליו אם לא ידע עקרי הדת
ההיא או יזיירם הבנה זיורית כדי שיאמין בהם
כמו שלא יקרא רופא מי שלא ידע התחלות ה
הרפואה ולא מהנדס מי שלא ידע התחלו ההנדסה
ידיעה אמיתית או לפחות ידיע' זיורית ועל כן הוא
מבואר שראוי לכל בעל דת שידע עקרי הד' ההיא
שהוא מתיחס אליה ידיעה אמיתית כפי מה שיגזור
טבע הענין או יבינס הבנה זיורית הבא' בתחילת
הענין ואם קטים לפי שלא מצינו להמון החכמים
סודברו בעקרי הדתות דבור מספיק ולא שיהיו
מסכימים בעקרים ולא במספרם אבל כמצאים
מתחלפים בהם חילוף רב וביחוד בעקרי תור' מט'
טעם שהכל מסכימים בה היות אלקי' הם מתחלפי'
במספר עקריה חילוף חילו מעט כי יש מי שס' אות'
יב' עקרים ויש מי שטס אותם כו' עקרים ויש מי שטס
אותם ו' עקרים בלבד ולא אחד בה טטת לבו לבאר
עקרי הדת האלהית בכלל אשר לא ידומה תורה
אלהית זולתה ואם הדת האלהית ראוי שתהי' אחת
או רבות ואם הם רבות אם ראוי שיהיו לכל אחת
עקרים מיוחדים מאשר היא אלהית ופרטי' אם לאו
ממה שאין לספק בו הוא שראוי שיהיו לדת האלהית
עקרים כוללים מאשר היא אלהית בכלל אם יבוטל
אחד מהם לא יזייר היותה אלהי' ועקרים מיוחדים
פרטיים אם יבוטל אחד מהם תפול הדת האלהית
בכללה:

ולפי שראיתי חני הצעיר יוסף אלכו היושב
פה העיר טוריהא אשר הניעני הנה

המניע הראשון גדול מעלת זה הדרוש ואת יקר
תפארת גדולתו ורוב הכלבול והמכוכה אשר כפל
למעיינים בו ושכלם כללו במים אדירים ולא העלו
בידם דבר שראוי לטוס לבו עליו כי ביארו העקר
לפי האומר העולה על הרוח בתחלת המחשבה
מאין פנות אל מה שראוי לחקור עליו כדי שיתברר
הדרוש על אמתתו נתתי את לבי לחקור על העקרי'
הכוללים לרת האלהית חקירה מספקת וחברתי
הספר הזה וקראתי שמו ספר העקרים לפי שהוא
חוקר על עקרי הדתות בכלל ובפרט על עקרי הדת
האלהית ואם הדת האלהית ראוי שתהיה אחת או
רבות ואם הם רבות במה יתחלפו האחת מן
האחרת ואח' יחקור על עקרי תורת משה שהכל
מסכימי' בה שהיא אלקית ויבאר שיש בה עקרים
כוללים מאשר היא אלהית ועקרים מיוחדים מאשר
היא פרטית ויבאר שיש לעקרים הכוללים עקרים
אחרים פרטיים וקראו שרטי' לפי שהם נכנסו תחת
הכוללים ומסתעפי' מהם ובסלוק הכוללים יסתלקו
הפרטי' ויבאר שהעקרים הכוללים לתורה האלהי'
הם ג' שהם מציאות השם ותורה מן השמים ושכר
ועונש ובעבור זה חלקנו הספר הזה לר' מאמרים
הא' לחקור מן העקרים בכלל כמה הם ואי אלו הם
והב' לחקור מן העיקר הראשון שהוא מציאו השם
והשרטים הנתלים בו והג' לחקור מן העקר הסני
שהוא תורה מן השמים והדברים הנתל' בו והד'
לחקור מן העקר הג' שהוא הסכר והעונש והשרטי'
המסתעפי' ממנו והדברי' הנתל' בו
ומאשר הוא מבואר כי כפי מעלת הדבר
המבוקש הסגנתו כן ראוי שיהי' עמל'
האדם והסתדלותו להסיגו כי כשהדרוש גדול
הערך ראוי שיסתדל האדם הסתלרות חז' להסיגו
וכשאינו גדול הערך אין ראוי להסתדל בהסגנתו

מאמר הראשון

והפכו אש' במוג' ש' הכ' להיו' תמונת המרובע יותר
 רחוק' מלהדמות אל העגולה שהי' התמונ' הטבעית
 מן המשוש לא בכאזה ממנו וכל זה נמצ' לדבורה
 מצד היותה פועל האל ית' שראוי שימצא בה יתרו'
 מזה הכד על מה שיג' זור טבע חמרה וזהו הנעימו'
 אשר מצד הפועל הנמצ' בפעולו' האלהיו' ועל כן הי'
 משה מתפלל לטעם אחר שאמר יראה אל עבדיך
 פעלך והדרך על בניהם שימצאו בפעולותינו שני
 מיני הנעימות אשר בפעל האלקים ואמר ויהי כוע'
 ה' אלקינו עלינו ולרמוז אל הנעימו' ואל ההדר אשר
 מצד הפועל אמר ומעסה ידינו כוכבה עלינו כלומר
 בכירוף אלינו ולרמוז אל הנעימו' אש' מצד הפעולה
 בעכמה אמ' ומעס' ידינו כוכבהו ועל כן חני מתחנן
 לטעם שהוא בעל היכולת הגמור והאמת הגמור
 שיתן לי עוז ותעזמות להשלי' כוכתי ויכחי בדרך
 אמת וילמדני ארחות יוסר כי בו בטחתי ואלו קויתי
 כמאמר המשורר הדריכני באמתך ולמדני כי אתה
 לקי יסעי אותך קויתי כל היום וז' החלי בעזר' טרי :

המאמר הראשון

יחקור מן הדתות בכלל כמה הם ויבאר מהם
 טלטה טבעיות וכמוסיות ואלהיות ויתן הבדליהן
 ויחקור על עקרי כל אחת מהן כדי שיתבאר עקרי
 הדת האלהית ואחר יבאר דרך המבחן במ' תוכר
 הדת האלהית מן המזוייפת המתדמה באלהיו' ואם
 אפשר שתמצא תורה אלהי' יותר מאחת בזמ' אחר

פרק ראשון

החקירה מן העקרים חקירה מסוכנת מאד לפי
 שהדתות אף אם יסכימו בעניינים הכוללים כמו
 מציאות הטעם ושכר ועונש ודומיהם הכ' הם חולקו'
 בעניינים החלקיים ולזה יתחייב בהכרח שיהיו
 לדתות עקרים חלקיים בהם תבדל הדת האלהית
 האחת מזולתה ובחקירה מן העניינים החלקיים
 סכנה עצומ' לפי שכל מי שיכחיש אחר מעקרי הדת
 החלקיים הנה הוא יוכח מכלל בעל הדת ההיא כי

מי

השתדלות חזק אבל השתדלות מת יחס אל הדבר
 המושג כי לא יטובח מי שיעשה כלים טוים ככר
 כסף לעשות מחט ברזל אח' כמו שיטובח מי שיעס'
 בלי טוים עטרה אלפים ככר כסף לעשות מחטים
 בב'ת אחר לאחד כזה אחר זה והיה הדרוש הזה
 שהוא ידיעת עקרי הדתות דבר גדול הערך יותר
 מאד לפי שכל שלמות האנשים שהם בעלי דתות
 מתחלפות לידע עיקרי דתם הוא ויבאר שראוי
 שנסתדל לחקו' בז' בכל מאמצי כחנו כפי האפשרו'
 והיכולת וכפי מה שיסבול טבע העכ' ולהיו' החקיר'
 הזאת גדולת הערך ויקרה מאד ראוי שנתחנן לטעם
 החונן לאדם דעת ותבונה שיחנן אותנו דיע' ובינה
 והסכל באופן שיהיה בפעולתנו זאת מן הנעימות
 אלהי אשר הוא רבך בכל הפעולו' האלהיו' כמאמ'
 משה רבי ע'ה בתפלתו שאמר ויהי כועס ה' אלקי'
 עליה ומעסה ידינו כוכבה עלינו ומעס' ידינו כוכבהו
 וביאורו כי בכל פעל יפול בו הנעימות מב' פנים
 אם מצד הפעולה בעכמה היותה שלמה בתכלית
 השלמות כפי מה שיג' זור טבע חמרה ואם מצד
 הפועל ר'ל היות בפעולה ההיא נעימות ושלמות
 מיוחד מצד הת יחסה אל הפועל והיות הפעולה
 ההיא פעולת הפועל ההוא ובפעולות האלהיו' יפול
 בהם הנעימות והשלמות מב' אלו הפנים אם מצד
 הפעולות בעכמה ר'ל היותם שלמות בתכלית מה
 שאפשר להם כפי מה שיג' זור טבע חמרן להיו' וגם
 יפול בהם נעימות והדר אחר שאינו בטבע חמרן
 מצד היותן פועל האל יתבר' כאלו תאמר שאע'פי
 שאין מדרך הדבורה כפי טבע חמרה שימצא בה
 ההבנה לבנות הבתים ההם מהשעוה שהדבס
 כנוס בתוכה בתמונת השטיו' להיות הפועל מן אחר
 הפועלים נתן בה הבנה לבנותם בתמונה הזאת
 להיותה דומה לעגולה שהיא התמונה הטבעי' ויש
 לה יתרון עליה שבתמונת השטיו' יתמלא כל השטח
 והפכו אשר במוג' שים ממשוטי' סמוכים זה לז' כדי
 שלא ישאר מקום פנוי וריקס ביניהן מה שאין כן
 בעגולה שאם יעשו הבתים עגולו' כדמו' אסטומכה
 סמוכות זו לזו ישאר מקום רב ביניהם שלא יקבלו
 תועלת ממנו לפיכך בכאוס בתמונת השטיו' ולא
 עשאו' מעוב לים גם לא בכאוס מרובעים כי אע'פי
 שבקמיכת בתים מרובעים זה לז' יתמלא כל השטח

מאמר הראשון

מי שיכחיש כבודת משה ופליחותו הנה הוא כופר בתור' משה בלי קפק אע"פ שאינו עק' כולל לתור' להיות וכך ביאת המטיח שהרמבם זל מכאו אחר מעקרי תורת משה לפי דבריו יהיה הכופר בו גם כן מכלל הכופרים בעקר מעקרי תורת משה היוצאי' מכלל הדת שאין להם חלק לעולם הבא וכך מכאו הוא זל בספר המדע בפרק שלטי מהלכות תשוב' בכלל הכופרים וזה דבר מתמי' מאד שהרי מצינו בגמ' סנהדרין בפרק חלק' הלל שהו' אחר מחכמי ישראל הנזכרים בתלמוד אומר שאין להם מטיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה מלך יהוד' ולפי דברי הרמבם יהיה אותו חכם מכלל הכופרי' וממי שאין להם חלק לעולם הבא ויש לשאול אם כן למה הזכירו אותו בגמ' אחר שהיה יוצא מכלל ישר' ולא היה מאמין בעקרי דתם ואת' שהביאו דבריו להשי' עליהם אם כן לא היה להם להזכירו בשם ר' ולומר שמועה מפיו בשם מקום ויש מטיבים בזה ואומר כי רבי הלל לא היה כופר בעקר המטיח חלילה ! אבל דעתו לומר שאין להם מטיח לישר' מהכרח הפסקוקים כי כל הפרטיות שכאל' ביטע' על המטיח כמו ויבא חוטר מגזע ישי ודומיהם לא כאמרו אלא על חזקי' מלך יהוד' וכתקיימו כל הכבוא' ההן בימיו ומה שאמר הכתוב טורט ישי אשר עומד לכס עמים אליו גוי' ידרוסו כאמ' על מדורך בלארץ כן בלארץ מלך בבל שטלח ספרים ומנחה אל חזקיהו ומה שאמר והיתה מנוחתו כבוד כאמר עליו גם כן כי מדרך הגבור או המלך לכחת לקרא' כטק ולהלחם באויביו ולהוטיע את עמו ולסקן נפשו בעדם וכשיטב במנוחות שאככות למקובעות המשכך הוא גכאי גדול אליו עד שכבחר לו המו' מטיסכול הגבו' ההוא שכך עט' שאול שע' היותו יודע שימ' במלחמה כמו שאמר לו שמואל מחר את' ובכיך עמי לא כמנע מלכחת למלחמה כדי להככל מן הגכות הזה וחזקי' היו מגבים אותו כל העולם על שנסגר בירושלם ולא היה יוצא למלחמה אבל כשראו הנס הגדול שנעשה לו במיתת סכחריב וחיליו נתגלה כימה שלא היה יוצא למלחמה היה להיותו בוטח בשם סילחם מלחמותיו ולזה היתה המנוחה ההיא כבוד גדול אליו שידעו כל העולם שהיה כדריק גמו' ואהוב לפני השם ולפיכך כתן לו משאלות לבו ונלח' בערו

מה שאין כן בשאר המלכים שאין המנוחה כבוד להם ובסבת התפרסם הנס הגדול הזה כל ישראל אשר נטבו לאטור או עברחו לכוש ולמכריים ופתרום ושאר הארצו' שבו לארץ ישראל וזהו שאמ' והיתה מקלה לשאר עמוכו' ועל זה הדרך הוא המטך כל הפרטה וכך פרטה רבי משה הכהן ובן בלעם וזולתם מן הפטטני' והיה כראה לפי זה לומר כי דעת רבי הלל הוא שאין מן הכתובים שבאו ביטעיה ובכביאים הכרח על ביאת המטיח אלא שמכר הקבלה היה מאמין בביאת הגואל' ולזה לא היה יוצא מכלל ישראל ולא כמנה בכלל הפוטע' אבל אין זה במשמע שהרי כשהשיבו עליו בגמ' אמרו שרא ליה מריה לרבי הלל כלומר ימחול לו הקב"ה מכלל שהחזיקו אותו בחוטא על סברתו ולא היו מחזיקין אותו בחוטא על היותו מכחיש ראיות הפסקוקים אם היה מאמין כן על פי הקבלה כמו שיתבאר במאמר הד' אלא שבלי ספ'ר' הלל לא היה מאמין בביאת המטיח כלל ואע"פ לא היה נמנה בכלל הכופרים לפי שאין ביאת המטיח עק' לתורת משה כמו סכת' הרמבם זל כי כבר יזויר מביאות' זולתו' ואמנם הוא עקר פרטי לרת הנזכרים שלא יזויר מביאותה זולתו' והיא אמונ' ראוי לכל בעל דת יהודית להאמינה כמו שחדוש העולם יש מאין היא אמונה ראוי לכל בעל דת אלהים להאמינה אף על פי שאינו עקר לרת האלהית כימי שיאמין שי' חומר ראשון קדום ממנו התהוו כל הנמצאים בדכו' הבורא אע"פ שאינו כופר בעקר לפי דעת הרמבם זל שלא מכאו בעקרי' מ"מ הוא חוטא וכך ר' הלל היה חוטא לפי שלא היה מאמין בביאת הגואל' אבל לא היה כופר בעקר וזהו דעת האחרונים שלא מנו ביאת המטיח ולא אמונת החדוש בעקרים ויתבאר מזה החטט הגדול שיש בחקירה מן העקרי' שהוא מכניס עצמו בסכנה שמה יבא לכפור בדבר שהוא עקר מעקרי התורה שהרי לפי דעת מי שמנה חדוש עקר מעקרי התורה הנה יהיה הרמבם זל כופר בעקר מעקרי התורה חלילה וכך מי שלא מכ' ביאת המטיח עקר יהיה כופר בעקר מעקרי תורת משה לפי דעת הרמבם שמכאו עקר וכך יש לרוץ על שאר הדברים שמנה הוא זל בעקרים ואיכ' עקרים כמו שיבא ובעבור זה אמרו שיש סכנה עצומה

מאמר הראשון

חלילה וכך כתב הרב המורה ז"ל בפרק כ"ה מן החלק ה' כי מה שהיה הוא מאמין החרוץ יש מאי לא היה מהכרח הפסוקים כי הפסוקים אפשר שיפורטו אבל האמתו החרוץ יש מאין היה לפי שהוא דעת אמתו בעצמו וראוי אם כן לפר' הפסוקים באופן שיסכימו לזה וכאלו באר הרב ז"ל בזה שמה שהוא נגד הפסוקי' איך ראוי להאמינו כלל ובלבד שמה שיבא בפסוקים לא יהיה דעת כוזב שלא יזוייר מציאותו אבל השכל כי מה שהוא דעת כוזב לא תכריח התור' להאמינו כי לא תכריח התורה להאמין דבר שהוא כנגד המוסכלות ההאסונות ולא דעת בדיו שלא יזוייר מציאותו אבל הטבע שתחית המתים וכל הנסים שבאו בתורה ראוי ומחוייב להאמין בהם אבל דעת כוזב שלא יזוייר מציאותו אבל השכל אע"פ שבא בתורה בפ"י כמו ומלתם את ערלת לבבכם איך ראוי להאמינו כשטוטו ויפורטו הפסוקים באופן מקסי' אל האמת וזהו דרך הנקלום הגר ויוכתן בן עוזיא ושא' חכמי ישראל שפי' כל הפסוקים שבאו בתורה ובכביאים מורי' על ההגשמה באופן מקסי' אל האמ' והזכירו אותן מפוטטן להיות פטוטיהן דעת כוזב ואמרו דברה תורה כלטון בכי אדם וכדי לטבר את האזן וזה הדרך שכתבנו הוא בעצמו דרך קצ' האחרוני' ש' בפתחת פי' האתון דבר בלתי מוסכם לדעת ר"ל כוונתם לומר שאין מהכרח דרכי התור' להאמין הנס שהוא אלא על הדרך שהבינוהו הם וכך נאמר לפי זה כי מי שלא הגיעה מדרגת עיונו להאמין הכתובים בדרך מקסי' אל האמת ומאמין אותם כפטטן ועלה מזה בידו דעת כוזב להיותו חוטב שזהו דעת התורה איכנו יוצא בזה מכלל בעלי התורה חלילה ולא הותר לכפר בגנותו ולקרנותו מגלה פנים בתורה ולא כופר ולמנותו בכלל המיכו' חס ושלום וגדולה מזו כתב הר"אבד ז"ל שאפי' המבין עקר מעקרי התורה בחלוקה האמת מפני שהוא טועה בעיונו איך ראוי לקראו מין סכך כתב בספר ההשגות על מה שכתב הרמב"ם ז"ל שהאומ' שה"ש הוא גוף הוא מין וכתב עליו הר"אבד ז"ל אמר אברהם אע"פ שעקר האמונה כן הוא המאמי' היותו גוף מכד תפיסתו לשונות הפסוקים והמדרשות כפטטן איך ראוי לקרותו מין ע"כ וזה הדרך יראה אמת

בחקירה מן העקרים כי במה יודע איפה מה הם הדברים שהכופר בהם ואומר שאינם עקר יקרא כופר בעקר

פרק שני

ומה שראוי שנאמר בזה ללמד זכות על חכמי ישראל המדברים בזה וכיוצא בו הוא כי כל איש ישר' חייב להאמין שכל מה שבא בתורה הוא אמת גמור ומי שכופר בטוס דבר ממה שנמצא בתורה עם היותו יודע שזהו דעת התורה נקרא כופר כמו שאר"ל בפ' חלק שכל האומ' כל התורה כולה מפיה הגבורה חוץ מפסוק אחד שאמרו משה מעצמו עליו נאמר כי דבר ה' בזה והוא בכלל האומר איך תורה מן השמים אבל מי שהוא מחזיק בתורת משה ויאמין בעקריותו וכשבא לחקור על זה מצד השכל והבנת הפסוקים הטהו העיון לומר שאחר מן העקרי' הוא על דרך אחרת ולא כפי המובן בתחילת הדעת או הטהו העיון להכחיש העקר ההוא להיותו חוטב שאיכנו דעת בריח תכריח התורה להאמינו או יחטוב במה שהוא עקר שאיכנו עקר ויאמין אותו כשאר האמונות שבאו בתורה שאינם עקרים או יאמין אי זו אמונה בנס מקסי' התורה להיותו חוטב' שאיכנו מכחיש בזה טוס אמונה מן האמונו' שיחוייב להאמין מכד התורה איך זה כופר אבל הוא בכלל חכמים ישראל וחסידיהם אע"פ שהוא טועה בעיונו והוא חוטא בטוגג וכריך כפרה וזהו דעת קצת חכמי ישראל הראשונים האומרים שהיה סדר זמני' קודם לכן כאלו יאמרו שאין התור' מכרחת להאמי' שהזמן מחודש וכך רבי אליעזר הגדול במה שאמר בפרקיו שמים מהיכן נבראו והארץ מהיכן נבראת וכו' ואף כי אף אם יזכנו דבריו כפי כפטטן וכמו שיראה מהן בתחלת הדעת שרעתו לומר שאין העולם נברא יש מאין אלא יש מיש כלומר מחומה ראשון קדום איך תפיסה עליו בזה כי כוונתו לומר שאין מהכרח התורה להאמין החרוץ יש מאין אבל לא שיהיה דעתו להכחיש דבר ממה שבא בתורה

מאמר הראשון

אמתי וככון ממה שמכ' לרזל אמרם על אלישע בן
אבויה טובו בנים טובים חוץ מאלישע אחר
שיודע בוראו ומתכוין למרוד בו הנה ביארו בפי'
כי מי שיודע האמת ומתכוין להכחישו הוא מכת
הרשעים שאין ראוי לקבל אותם בתשובה אבל מי
שאינו מתכוין למרוד ולא לכטו' מדרך האמת ולא
לכפור ממה שבא בתורה ולא להכחיש הקבלה לא
לפרט הפסוקים לפי דעתו אע"פ שיפרט אותם ב
בחלוקה האמת אינו מין ולא כופר חלילה ובעבור
זה המאמין בתחיית המתים שלא יתקיימו האנשים
סיחיו לעולם בגוף וכפס אבל יחזרו לעפרן כמו
שהוא דעת הרמבם זל באגרת תחיית המתים א'
אע"פ שזה בחילוק האמת כפי סבר' הרמב"ן זל אין
זה כופר בעקר תחיית המתים חלילה וכן המאמי'
בעקר הנמול בעולם הבא הוא לב וף ולכפס ביחד
ושאין לכפס לבדה גמול בזולת הגוף כמו שהוא
דעת הרמב"ן זל וקצ' חכמי הקבלה אף על פי שזה
בחלוקה האמת כפי דעת הרמב"ם זל אין זה כופר
בשכר והעונש הרוחני חלילה והזכרתי לכתוב
כל זה לפי שראיתי קצת קלי עולם חכמי' בעיניהם
מרחיבים פה ומאריכים לשון כנגד גדולי עולם
בלא דעת ובלא תבונה ומכאן הותר לכל חכם לב
לחקור בעקרי הדת ולפרט הפסוקי' בדרך מסכים
אל האמת לפי דעתו ואף על פי שיאמין בקצת
דברים ששמום הראשונים עקרים כביאת המשיח
והחדוש וכיוצא בהם שאינם עיקרים אלא שהן
אמונות אמתיות יחוייב המאמין בתורה להאמינם
כמו שיאמין פתיחת פי הארץ במחלוקת קרח ו
ובירידת האש מן השמים וכיוצא בהן מן הנסים
או מן היעודים שנזכרו בתורה שהם אמתיים עם
שאינם עקרים לתורה אין זה כופר בתורה חלילה
ולא בעקריה שאם היה זה כופר היו מספר העקרי'
לתורת משה כמספר הנסים והיעודי' שבאו בתורה
וזה לא עלה על לב איש מעולם:

פרק שלישי

לא

מאמר הראשון

הדברים הללו מן הדעת שהניח הרב זל למנות
הבחירה שהיא עקר לפי מה שכת' הוא זל לפי שלא
יעלה המספר ליותר מי' ועוד כי לא תקן למה ימנה
בכלל הי' אותם שמנה שאינם עקרים הכרחי' כמו
שכתבנו ויש מי שאמר שהעקרים הם כו' ומל' בהם
כל הדברים העולים על רוחו כנכחיות והחכמה
והחיות והיכולת והרכוז וזולת זה מן התארים
שיוחסו לש' ומנה ג' ערץ עקר אחר וגיהנם עקר
אחר ודברים אחרים מרבים הבל כי זה האיש לא
סת לבו להביץ מלת עקר ועל מה זה יפול זה העם
ויש מן האחרונים מי שרקק במלת עקר והוסיף
וגרע בעקרי הרמבם זל ואמר שהעקרים לרת ה
האלהית הם ששה שהם ידיעת השם וההשגחה
והיכולת והנבואה והבחירה והתכלית מלבד הג'
שהביא הרב זל מופת עיוני עליהם שהם מציאות
השם ואחרותו ושאינו גוף ולא כח בגוף ואומר כי
אלו הששה מבואר מענינם שהם הכרחיים לרת
האלהית שלא יזוייר מציאותה זולתם ועם השלשה
האחרים שבא המופת עליהם ישלמו עקרי הדת
האלהית ויש לרקק על זה כי אף אם אלו הם עקרי'
כוללים לרת האלהית שלא יזוייר מציאותה זולתם
היה ראוי למנות גם כן עמהם עקרי' אחר' פרטיים
כמו שמנה הרמבם זל דברים הם עקרים פרטיים
לתורת משה או היה לו למנות אי זה עקר כולל במה
שתוכר הדת האלהית האמתית מן המזוייפת ה
המתדמה באלהית שהרי כל הדתות הנמצאו היום
בעולם מורות בששה העקרים הללו ויהיו כלם לפי
שאף אם לא תמצא תורה אלהית זולתם איכנו מחווי'
שבהמצאם תמצא התורה האלהי' והיה ראוי שיצדק
עמהם עקר אחד שהוא תורה מן השמים שהרי זם
כמאמר האומר שבהמצא הכוז והמרביץ ימצא
האדם לפי שבהמצא האדם ימצא הכוז והמרביץ
שזה איכנו כודק בלי ספק כי אף אם לא ימצא האר'
זולתם והם הכרחיים למציאות האדם איכנו מחווי'
שבהמצאם ימצ' האר' אם לא שיצדק אל זה המרבר
ויאמר שבהמצא הג' הכוז המרביץ והמרבר
ימצא האדם ואף כאן היה ראוי שימנה עמהם ת
תורה מן השמים כי בהמצא ידיעת השם וההשגח'
והיכולת והנבואה והבחירה והתכלית לא יחוייב
שתמצא

לא יהיה לך חלקים אחרים על פניו וגו' לא תשתחוה
להם ולא תעבדם מכל מקום אינו עקר שתתלה בו
התורה בכללה כי המאמין שהשם אמת ותורתו
אמת אלא שהוא מכניס אמצעי בינו ובין השם הנה
הוא עובר על לא יהיה לך וגומר אבל אינו עקר
שתפול התורה בכללה ולמה ימנה אותו הרב זל
עקר וגם כן המאמין בטכר ועוכס אלא שיאמין
הגמול לכפשות בעולם הבא ושאינ תחיה לגופות
אחר המות למה תפול התורה בכללה כרי שיחוייב
להמנות תחיית המתים עקר מעקרי התורה האקרי'
כמציאות השם ואם נאמר שהרב זל לא מל' העקרי'
כפי הוראת שם עקר אבל מנה בעקרים האמונות
האמתיות שראוי להאמינם כל בעל תורת מט' אם
כך למה לא מנה בעקר שהשכינה טורה בישראל
באמצעות התורה כמו שנאמר ושכנתי בתוך בני
ישראל ולמה לא מנה החדוש שהיא אמונה שראוי
להאמין אותה כל בעל דת חלקית כמו שבאר הוא
בעצמו בפרק כה' מהחלק הב' מספר המורה וכמו
שמנה האמונה שהאל קדמון ולמה לא מנה שראוי
להאמין בכל הנסים שבאו בתורה כפשוטן ואמונות
אחרות פרטיות שראוי שיאמינם כל בעל תור' משה
כמו שמנה האמונה בביאת המשיח ואם נאמ' שמל'
עקרים בלבד ולא אמונות אמתיות למה לא ימנה
הקבלה שראוי שימטך האדם אחר קבלת האבות
שהוא עקר כולל לכל הדתות החלקיות שלא יזוייר
מציאותם בזולתו ולמה לא מנה הבחירה שע' שהיא
אמונה אמתית היא עקר גם כן כי הוא מבואר
מענינה שלא יזוייר מציאות שום דת זולתה ועוד
שהוא זל כתב בספר המדע בפרק ה' מהלכו' תשוב'
רעות כל אדם נתונה לו אם רצ' להטות עצמו לדרך
טובה ולהיות צדיק הרעות בידו וגו' וכתב אחר כן
ועקר זה עקר גדול הוא והוא עמוד התורה והמצו'
שנאמר ראה נתתי לפניך היום את החיים וא' הטוב
וגו' והאריך בפרק ההוא לבאר העקר הזה והוא
תימה גדול למה לא מנה אותו בעקרים בפירוט
המשנה בפרק חלק כמו שמנה הי' עקרים סוף
דבר זה המספר שהניח הרב זל בעקרים חזק ה
הספקות מאד וראיתי מי שכתב שהרב זל כיון אל
זה המספר לפי שהוא כמספר י' מרותיו של הקב"ה
וכנגד י' מרות שהתורה כמטך בה וכמה רחוקים

סתמכא תורה מן השמים ואף אם לא תמכא היא
זולתם וכך מה שמנה הבחירה והתכלית בכלל
העקרית לרת האלהית אינו כן כי אלו אף אם הם
הכרחיים אליה אינם עקרים והתחלות לרת האלהית
במה שהיא אלהית אבל הם גם כן התחלות לרת
הנימוקית כמו שיבא וגם התכלית בטלוח אינו
התחלה לרת האלהית אבל תכלית מיוחדת קצו
למילין ידיעת מספר העקרים ההכרחיים לר' האלהי
קשה מאד ויותר קשה מזה שלא נמצא לר'זל בזה
דבור מבואר והיה ראוי שידברו בעקרים שהם
סרטים ויסודות לתורה האלהים אחר שעק' ההכלח'
האנושית וגמול הנפשו תלוי בהם כמו שידברו
בשאר כזקי האדם ודיכי ממונות שהם הנהג' הגוף
בלבד ותיקון הקבוץ המדיני תלוי בהם :

פרק רביעי

הדרך הנכון שיראה לי בספירת העקרים שהם
סרטים ויסודות לתורה האלהית הו' כי העקרים
הכוללים וההכרחיים לרת האלהי הם ג' וה' מציאו'
השם וההשגחה לשכר ולעונש ותורה מן השמים
ואלו הג' הם אבות לכל העקרים אשר לרתו האלהיות
כמו תורת אדם ותור' נח ותורת אברהם ותורת
משה וזולת זה מן התורת האלהית אשר אפס' שימצאו
יותר מאחת בזמן אחר או בזו אחר זו ותחת כל
עקר מאלו סרטים וסעיפים מסתרגים ומסתעפים
מן העקר ההוא כי תחת מציאות השם הוא שורש
היותו קדמון וכחיי ורומיהן ובכלל תורה מן השמי'
הוא ידיעת השם והנבואה ורומיה' ובכלל ההשגח'
הם השכר והעונש בעולם הזה לגוף ובעולם הבא
לנפש ומאלה הג' עקרים הכוללים מסתרגי' סעיפים
וענפים לתורת האלהיות או המתדמות באלהיו' על
זה הדרך כי תחת עקר מציאות השם הוא הרחקת
הגשמות שהוא עקר פרטי לתורת משה והאחרות
ותחת תורה מן השמי' הוא שרש נבוא' מש' וטליחותו
ותחת ההשגחה והשכר והעונש הוא ביאת המשיח
שהוא עקר פרטי לתורת משה לפי דעת הרמבם זל

ולפי דעתנו אין ביאת המשיח עקר ואם הוא עקר
אינו פרטי לתורת משה כי גם הנזכרים עושי' ממנו
עקר לכתור תורת משה והוא עקר פרטי להם שלא
יכוויר מציאות דתם זולתו ואלו וכיוצא בהם שהם
עקרים לרתות הפרטיות כלם נכללי' בטלס' העקרי'
שאמרכו ואולם אם אפשר להמצא תורה אלהי' יותר
מאחת בזמן אחר או בזמנים מתחלפי' עוד יתבאר
במה שיבא בעוזר הזור והמורה על היות טלסת
העקרים הללו שרש ויסוד לאמו' אשר בו יגיע האר'
אל הכלחתו האמתית הוא מה שיסרו לנו אנשי כנס'
הגדולה בתפילת מוסף של ראש השנה ג' ברכות
שהם מלכיות זכרונות וסופרו' שהם כנגד ג' העקרי'
הללו להעיר לב האדם כי באהמל' העקרים הללו עם
סעיפיהם וסרטיהם כפי מה שראוי יזכה האדם
בדינו לפני השם כי ברכת מלכיות היא כנגד עקר
מציאות השם ויורה על זה נוסח הברכה על כן נקו'
לך ה' האיניו לראות מהרה בתפארת עוזך להעביר
גלולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתו לתק' עולם
במלכות טרי וכו' יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך
תכרע כל ברך תשבע כל לשון ויקבלו כלם עול

מלכותך וכן ברכת זכרונות תורה על ההשגחה
והשכר והעונש וכן יורה נוסח הברכה אתה זוכר
מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם לפני' נבלו כל ת
תעלומות וכו' וברכת סופרות הוא לרמוז על העקר
הטלישי שהוא תורה מן השמים ועל כן היא מתחלת
אתה נבליית בענן כבודך על הר קדסך לרב' עמה'
מן השמים השמעת קולך וכו' ולפי שמתן תור' היה
באמצעות קל שופר חזק מאד כמוהו לא נהיה מן
העולם נקראת סופרות כי הקולות והלפידים שהיו
שם כבר היו בעולם כיוצ' בהם או ממינם אבל קול
השופר בזולת שופר לא היה מעולם ולא יהיה כן עד
זמן הגאולה שהיא טעה שנתפרסם תורת האמת
בפני כל העולם ועל אותה טעה כאמר וה' אלהים
בשופר יתקע כפי דעת קצת החכמים וכבר ראיתי
מי שכתב שהסופרות רמז לעקידת יצחק ואינו כן
שאלו היתה ברכת הסופרות רמז לעקידה הי' ראוי
לזכור בה עקידת יצחק ולא בזכרונות כמו שנזכרה
ואולם הב' יחס לזה מה שמצאו לר'זל כי התקיעה
בשופר של איל זכר לאיל של יצחק ואף זה כלום כי
התקיעה בשופר של איל אמרו שהיא זכר לאילו של

כמו שיבא בע"ה אבל עדיין יקשה לפי זה הדרך
למה לא מכה החיות והיכולת ולאיתארים אחרים
תחת עקר מציאות השם כמו שמכה הקדמות ושאר
התארים וכך יש לדרקק על כל מה שהוכיח מן
העקרים האחרים ויתבאר כל זה בכלל דברינו
במה שיבא בע"ה ונשוב לדרקק מעקרי לפי דרכנו
שאמרנו שהם ג' שהם אבות ונבאר תחלה עקרי
הדתות הנימוסיות ואח"כ נדבר על עקרי הד' הגא' ה'
בעזר האל יתבר':

פרק חמישי

כל הבעלי חיים חיותם והתקיימם הוא על ג' פנים
יש מהם שאי אפשר להם לחיות ולהתקיי' יחד כחיות
הטורפות שהקיבוץ וההתחברות רע ומזיק לה' כי
אם יתקבצו הרבה מהם אל מקום אחד יהרגו אלו
לאלו על הטורף ויש מהם הפך אלו והם ב"ח שאי
אפשר להם לחיות ולהתקיים בזולת חבורה וקבוץ
ושהתחברות הכרחי להם בקיום מציאותם כמו
מין האדם כי לרקותו ושווי מזגו יתפעל מן הקור
ומן החום ומכל אחר מן ההפכים ולזה יצטרך אל
מלבוסים להגין עליו מן החום ומן הקור ואל מזונ'
מתוקנים תקון יפה שיאותו למזגו מה שאי אפשר
שיטלם זה אם לא בקבוץ והתחברות הרבה מן
האנשים יעזרו אלו את אלו אחד יתפור ואחד יארוג
ואחד יעשה מחט וכך כל מלאכה ומלאכה עד שימצא
כל אחד מן האנשים המצטרך לו לכורך חיותו ו
והתקיימו ממזונות ומלבוסים ויש מן הב"ח מינים
אחרים כאלו הם ממוכעים בין שתי אלה הקצוו' כי
מהם שאין הקבוץ והחברה מזיק להם במציאותם
כאשר הוא לחיות הטורפות והעופות הרורסים ולא
הכרחי להם כאשר הוא למין האדם ואולם ימצא
להם הקבוץ וההתחברות על כד היותר טו' כהרבה
מן החיות הרועות והעופות שאינם דורסים שהם
מסתתפים והולכים אגודו' אגודו' יחד על כד הזונות
וההכא' לא זולת זה כי אי' זה הכרחי לה' במציאותם
וקיומם כאשר הוא למין האדם ולהיות הקבוץ
וההתחברות

וכח אכל לא התקיעה בשלוח ולא ברכת הסופרו'
ולרמות אל שלשת העקרים הללו שה' סבת ההכלחה
כללם יטעיה בפסוק יחד אמר כי ה' שופטנו ה'
מחוקקנו ה' מלכנו והו' יושיענו אמ' ה' שופטנו לרמות
על עקר ההשגחה ועל דרך קרוב מצדיקי מי יריב
אתי נעמדה יחד וגו' כלו' ומז' הכר ראוי סנזכה בדי'
ואמר ה' מחוקקנו לרמות על תורה מן השמים שהוא
העקר הב' כי מחוקק יקרא כותף התורה כמו כי שם
חלקת מחוקק ספו' שנאמר על מט' ולפי שנתל תורה
על ידו ואמר זה ע"ד שמעו אלי אבירי לב עם תורת
בלבם אל תראו חרפת אנוש וגו' כלו' אף אם לאכזכ'
בדין מצד שהוא שופטנו לפי שהשופט אי אפשר לו
לעבור על החק המוכח מאחר הל מצד שהו' בעצמו
כותף התורה והוא המכח החקי' ראוי סנזכה בדי'
ואמר ה' מלכנו לרמות על העקר השלישי שהוא
מציאות השם שהוא מלך על כל העולם ונקר' ביחוד
מלך ישראל וגו' ולומר כי אף אם מצד היותו
מחוקק לא ירצה להעביר על החק ממ' מצד היותו
מלכנו ראוי שיושיענו כי המלך יש לאל ידו לעבור
על החק ולעשות מה שירצה כדי להושיע את עמו
ועל כן קיים הוא יושיענו כלומר כי אחר ששלשת
העקרים הללו שעקר הכלחת האד' תלוי בהאמנת'
יש לנו בהם יתרון על כל העולם ראוי שיושיענו ב
ביחוד על כלם ואפשר כי דעת הרמבם במספר
העקרים הוא על זה הדרך שכתבנו אלא שהו' מכה
השלשה שאמרנו שהם אבו' עם השרשי' המסתעפי'
מהם וקרא אותם כולם עקרים ולזה מכה מציאות
השם שהוא האב עקר ראשון ומכה עימו ר' שרשים
אחרים מסתעפים ממנו בעקרים והם האחרות
והרחקת הגשמות והיותו יתבר' קדמון ושראוי
לעברו ולא לזולתו ומכה תור' מן השמים שהו' האב
עם שלשה שרשים אחרים בעקרי' לפי שה' מסתרב'
ממנו והם הכבואה וכבואת מטה ושלל תסתכל הדת
ומכה ג' כ' ידיעת השם וההשגחה לשלד והעונש והו'
האב עם ג' שרשים אחרים ככללים בו או מסתעפי'
ממנו והוא ג' מול הכפש ומטיח ותחיית המתים ולפי
זה הכר לא יקשה למה לא מכה החרוש כי לא מנאו
לפי שאינו ככנס תחת אחד מאלו הג' שזכרנו ולא
מכה הבחירה והתכלית ואע"פ שהם הכרחי' לתור'
אלהיות כי אלו אינם הכרחיים לה במה שהי' להיות

זה התחברות מצטרך למיץ הארס לכורך חיותו
 והתקיימו הוא מה שאמרו החכמים שהארס מדיני
 בטבע ירצו בזה כו כמעט שהוא הכרחי לאד' מצד
 טבעו שיהיה דר במדינה עם קבוץ רב מן האנשים
 כדי שיוכל למצוא המצטרך לו לכורך חיותו והתקיימו
 ובעבור זה הוא מבואר שראוי שימצא לכל הקבוץ
 אשר במדינה או לכלל הקבוץ אשר במחוז אחד או
 באקליף אחד או לכלל האנשים אשר בכל העולם
 סדר מה בו יתנהגו לשמור היושר בשלוח ולהקיר
 העול כדי שלא יתקוטטו האנשים בהתחברם יחד
 מתוך העסק והמשא והמתן אשר ביניהם והסדר
 הזה יכלול על השמירה מן הרביחה והגניב והגזל
 ודומיהם ובכלל כל מה שישמור הקבוץ המדיני
 יותר איתו אל שיהיו האנשים באופן כאות והסדר
 הזה קראוהו החכמים בשם דת טבעית רצה לומר
 שהיא מצטרפת אל הארס מצד טבעו הן שתהיה
 מסודרת מחכם או מכביא ועדין אין דת זו מספקת
 לתקן צרכי האנשים וחיותם והתקיימם זה עם זה
 אם לא יתוסף בזה איזה סדר או הסכמה כוללת
 ענייני האנשים אלו עם אלו בכל עקביהם והמשא
 והמתן אשר ביניהם כדתי קרי רומי והנהגות
 המדינות והחקים אשר יחוקרו ביניהם אנשי מחוז
 אחד או מלכות אחד לשמור היושר ההסכמי ויקרא
 הסדר הזה נמוס או דת נימוסי והסדר או הנימוס
 הזה אי אפשר שיתקיים אם לא בהמצא איש אחד
 מושל או שופט או מלך על הקבוץ ההוא או המדינה
 ההיא יכריח האנשים על הסרת העול וקיו' הנימוס
 כדי שיטלם תקון הקבוץ ההוא ולזה יהיה ענין
 הקמת המלך או המנהיג או השופט כאן הו' הכרחי
 לקיום מין הארס אחר היות האד' מדיני בטבע כמו
 שביארנו:

פרק שישי

כאשר עיינו ביצירת הב"ח ושלמות כל איבריהם
 מצאנו שהשגיח הבורא ביצירתם השגחה נפלאה
 לתקן ענייניהם וכל פרטי צרכיהם תקון נפלא לא

מה שהוא הכרחי להם לקיום המין או האיש בלבד
 אבל גם מה שאיני הכרחי להם לא לקיום המי' ולא
 לקיום האיש אלא שנמצא להם על צד היותר טוב
 כמו כפילת החושים הנמצא בב"ח כדי שיסודרו ע
 ענייניהם בענין יותר כאות ויותר שלם ואף על פי
 שאינו הכרחי להם לתקון חיות' ואם נמצ' השגחה
 הזאת בב"ח הפחותים כש שהוא ראוי שיטג' יח ב
 במין היותר נכבד מהם לתקן ענייניו כפי שלמות
 מינו באופן שיסודרו כל ענייניו סדר מספי' להשגת
 שלימותו ומי שייטיב העיון בזה ימצא כי המצא
 שפע אלהי באמצעותו יתוקנו העניינים המצטרכי'
 לתקון מן הארס להשג' שלמותו ותכליתו הוא יותר
 הכרחי מכמה דברים נמצאו ביצירת הב"ח שלא
 נמצאו בהם אלא על צד היותר טוב בלבד והיום
 אפשר שיתקיימו זולתם והשפע האלקי הזה אף אם
 לא ימצא אלא באיש מיוחד הנה הוא הולך מהלך
 השלימות למין הארס וזה כי אף אם המינים אשר
 תחת הקוגים אינן כלם הולכים מהלך השלמו' קצת'
 לקצת רצה לומר שאף אם ימצא במינים מין אחד
 מיוחד הוא היותר שלם מכלם אין המין ההוא לבדו
 הוא שלמות ותכלית הקוג ההוא ולא מיטיב
 הקוג ההוא אל תכלית שלמותו כי בכל מין ומין
 בפני עצמו יש בו תכלית ושלמות מיוחד במי' ההוא
 מזולתו מ' בכל מין ומין אף על פי שימצאו בו כחו'
 מתחלפות האחת יותר נכבדת מן האחרת כאלו
 תאמר כי כת הראשים היא יותר שלמה בשלמות
 האנושי מכת עובדי ארמה וכת החכמים הי' יותר
 שלמה מכת הראשים וכך על זה הדרך בכל כת וכת
 יהיו בה איש או אישים יותר שלמי' מזולתם מן הכת
 ההוא ואין האיש ההוא או האישי' או הכת ההיא הן
 סבת הגעת תכלית המין ההוא מצד שהם הולכים
 מהלך השלמות לכל המין רצוני שה' כמו כלי להגיע
 המין אל תכליתו ושלמותו השווה בכל המין אף על
 פי שיש בזה מדרגות מתחלפות לקצתם על קצת
 וזה כי כמו שבכל איש ואיש יש בו איברים רבים
 מתחלפים כלם מצטרכים לקיום הב"ח ואף על פי
 כן האחד יות' שלם מן האחר והאחר מן האחר עד
 שכבר ימצא בו אבר אחד שהוא עקר קיום הב"ח
 ועם כל זה הוא מהלך מהלך השלימות לב"ח רצוני
 שהוא כלי להגיע שלמות החיו' אל הב"ח בכללו כאן

מאמר הראשון

או נמוסית כדתי מדי ופרס והדת על ג' פנים אם
 טבעית ואם נימוסית ואם אלהית והטבעית הי' טוה
 בכל אדם ובכל זמן ובכל מקום והנימוסית היא מה
 שתקודר מחכם או חכמים לפי המקום ולפי הזמן
 וכפי טבע המונחגים בה בדתות וחוקי אש' קודרו
 בקצת מדינות בין הקדמונים עוברי עז' או עוברי
 הא' מצד הסדור השכלי אשר יחייבו הסכל האנושי
 מבלי הערה אלהית ואלהי' היא מה שתקודר מהסם
 על יד נביא כמו ארם או נח וכמו ההנהגה והדת
 שהיה אברהם מלמד ומרגיל האנשים לעבוד הסם
 והיה מלא ותם במצו' הסם או מה שתקודר מהסם
 על יד שליח שלוח ממנו להנתיך דת על ידו כתורת
 משה וכוונת הדת הטבעית להרחיק העול ולקרוב
 היושר כדי שיתרחקו האנשי' מן הנכבה והגזלה
 והרציחה באופן שתשאר ותתקיים החברה בין
 האנשים ויהיה כל אחד מכולם מקף מעול וחומץ
 וכוונת הדת הנימוסית היא להרחיק המנו' ולקרוב
 הנאה כדי שיתרחקו האנשי' מן הגנו' כפי המפורס'
 ובזה עדיף על הטבעי' כי הנימוסית גם כן תתקן
 הנהגת האנשים ותסדר עניניהם באופן נאות אל
 שיתוקן הקבוץ המדיני בטבעית וכוונת האלהית
 היא להיטיב האנשים על השגת ההצלחה האמיתית'
 שהיא הצלחת הנפש וההשגרות הנכחי ותרח' להם
 הדרכי' שילכו בהנעתה ותודיע להם הטוב האמיתי
 כדי שיסתדרלו בהשגתו ותודיע להם גם כן הרע
 האמיתי כדי שיסמרו ממנו ותרגיל אותם על עזיב'
 ההצלחות המדומות עד שלא יתאוו אותם ולא
 יצטערו בהפקרן והיא גם כן תניח דרכי היוש' כדי
 שיתוקן הקבוץ המדיני באופן נאות ושלם עד שלא
 יטרידו רוע סדור קבוציהם מהשיג ההצלחה ה'
 האמיתית ולא יעיקם מלהסתדרל בהשגת ההצלחה
 והתכלית האחרון למין האנושי אשר אל זה הוא
 מגמת הדת האלהית ובזה תעדיף על הנימוסית:

תאמר שהלב היא עקר קיום הב'ח והוא כלי להגיע
 החיו' אל כל האבר' בכל ולמוח בפרט כדי שבאמצעו'
 החיו' המגיע מן הלב אל המוח יגיע מן המוח החו'
 והתנועה לכל האברים ויטלם בזה קיום החי במה
 שיגיע אליהם מן הלב אם באמצעי' ואם בזולת
 אמצעי' כן האנשים עם היותם כלם טוים באנושית
 יגיע לקצתם השלמות האנושי באמצעות קצתם כי
 כמו שכל האברים מכטרכים לקיום האיש ואף על
 פי כן יש לקצתם מדרגות ראשיות על קצת ויגיע
 לקצתם החיות באמצעות קצת כן על זה הדרך יש
 לכת החכמים מדרגת ראשיות על הסאר ויגיע
 מהחכם לאנשים סדור מתקן עניי' להשיג השלמו'
 האנושי ויקרא הסדור הזה נימוס' ולפי מה שאמרנו
 שההשגחה האלהית ראוי שתטג'יח בהנעת זה ה'
 התועלת למין האדם כמו שנמצ' שתטג'יח בעניי' כי
 קטני הערך הנמצאים בב'ח' הנה הוא מחוייב ט'
 טוים טע טע אלקי על אי זה איט ממיץ האד' היותר
 מוכן לזה כדי שיהיה כלי להגיע האנשים אל שלמות
 תכליתם אם על ידי בהיותו בחיים ואם על ידי
 אמצעי אחר מותו וזה על ידי החכמים הנמשכים
 אחריו להיטיב האנשים על יד מה שקבלו ממנו או
 מה שהביכו ממאמריו הנמצאים בספריו בכל זמן
 ובכל מקום כי איך ראוי שתקצר יד הכח האלהי
 לטער התועלת הזה שהוא הכרחי למין האדם
 ולהשלימו בכל עת ובכל מקום כמו שלא תקצר
 בהשלמת התועלת המצטרך לב'ח הפחותים בכל
 מקום ובכל זמן וההיטרה המנעת לאנשים על ידי
 האיש הזה היא הכקראת תורה אלהית ומדרגותיה
 משאר התורו' והנימוסים כמדרגו' המלאכ' הראשי'
 לשאר המלאכות המטרות לה:

פרק שביעי

פרק שמיני

מהדת הנימוסית תקצר מן האלהית בפנים רבים
 האחר

פס דת יפול על כל ההיטרה או ההנהגה שתכלול
 קבוץ רב מן האנשים הז' שתהיה כוללת כוונים רבי'
 כמו כל יודעי דת ודין או כווי אחר כמו ותנתן דת
 בשוטן והז' שתהיה אלהית כמו מימינו אשר דת לנו

האחד הוא מה שאמרנו כי הנימוסיות תתקן פעולות
האנשים באופן שיתוקן הקבוץ המדיני אבל לא
תספיק לתת שלמות בדעות כמו שנבאר במ' שיבא
כדי שתשאר הכפס אחר המות ולזה לא תוכל לשוב
לשבת בארץ החיים אשר לוקחה מעם לפי שהי' לא
תקוף אלא בכחה ובמנוחה בלבד והדת האלהית
תספיק לזה לפי שהיא תכלול הב' חלקים שהשלמות
האנושי תלוי בהן והן המדות והדעות כי היא תקוף
בכחה ובמנוחה ותבחין בין האמת והסקר שהן ה
הדעות ולזה מה שתאר אותה דוד בשהיא שלמה
ואמר תורת ה' תמימה מטיבת נפש כלומר הדת
הנמוסית אינה שלמה לפי שהיא לא תקוף בדעות
האמתיות אבל הדת האלהית היא תמימה לפי שהיא
תכלול שלמות המדות ושלמות הדעות שהם הב'
חלקים ששלמות הכפס תלוי בהן ולזה היא מטיבת
הנפש אל האלקים אשר נתנה אל המקום אשר היה
עם אהלה בתחלה :

עוד הדת הנמוסית תקצר מן האלהי
בשהיא לא תוכל להפריד הכחה
מן המנוחה בכל הדברים כי כבר יהיה הדבר נאה
או מנוחה אצלנו ולא יהיה נאה או מנוחה בעצמו כי
כמו שאי אפשר שיוולד האדם בתחלת ענינו שלם
בכל המלאכות המעשיות אף אם יהיה מוכן בטבע
אל קצתם כן אי אפשר שיוולד האדם שלם בכל ה
המעלות והשלמיות ולא חקר בכל הפחתיות
והחסרוכות אבל כבר יהיה מוכן אל מול מעלה מה
או שלמות מה יותר מזולתו ואולם שיהיה מוכן אל
כל המעלות אי אפשר ויתבאר מזה שאי אפשר לסום
מקדר נימוס אנשי שלא יטע' בטבעו לכד אי זה פ
פחיתות ויטפוט על הכחה שהוא מנו' ועל המנוחה
שהוא נאה ולזה לא יהיה עדותו על הכחה והמנוחה
אמת הלא תראה כי אפלטון טעה בזה טעו' גדולה
ואמר על המנוחה שהוא נאה כי אמר טראוי שיהיו
הנשים במדינה מסותפות לבעל ראיות אחת כאלו
תאמר נשי הסורים מסותפות לכל הסורים ונשי
הקוחרים לכל הקוחרים וכך נשי בני אומנות אחת
מסותפות לכל בני האומנות ההי' וזה דבר הרחיקה
אותו התורה ואפי' תור' בני נח שהרי נאמ' לאבימלך
הנך מת על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל
והוא התנכל בשלא ידע שהיתה אשת איש וכבר

גכה ארסטוט' רעת אפלטון בזה וזו ראייה שאי סכל
עום אדם מספיק להפריד הכחה באמתות מן ה
המנוחה ולזה לא תהיה עדותו על הכחה והמנוחה
נאמנה וכל שכן בדעות שאי אפשר להיות עדות
בדרושים העמוקים כמו אם העולם מחודש קדמון
נאמנה כי אין הסכל האנושי מספיק לדעת זה
באמתות אבל עדות השם נאמנה מחכימת פתי כי
היא תעיד על העולם אם הוא מחודש או קדמו' ועל
שאר הדרושים הנכבדים ועל הכחה והמנוחה
באמתות :

עוד הדת הנמוסית תקצר מן האלקי
כי היא לא תוכל לשמח לב ה
המתנהגים על פיה לפי שכל מי שהוא מקופ' בדבר
שהוא פועל אם הוא מספיק להגיע אל התכלית ה
המכוון איננו שמח בפעולתו והמתנהג על פי
הנימוס להיותו מקופק אם היושר המנובל בו הוא
יושר באמת או איננו יושר אלא כפי הנראה איננו
שמח בפעולתו אבל המתנהג על פי הדת האלקי'
להיות יודע שהיושר ההוא המנובל בה הוא יושר
באמת הוא שמח בפעולתו ולזה יהיו פקודי השם
ישרי משמחי לב :

עוד הדת הנמוסית תקצר מן האלקי כי היל' לא
תוכל להגביל פרטי הפעולות טראוי
שיופעלו בכל מעלה ומעלה לפי שהיא לא תודיע לא
הכוללי' כמו שהגדרי' אי' אלא לרברים הכוללים כי
הפרטי' אין לה' גדר כן הפעולו' הפרטיות אי אפשר'
שתגביל אותם הדת הנמוסית וזה כי ארסטוט'א
בקפר המדות יזכור תמיד בכל המעלות טראוי ש
שיופעלו כמו טראוי ובעת הראוי ובמקום הראוי
ולא יבאר אי זה הוא העת הראוי ולא המקו' הראוי
וההשערה הזאת אין ספק שאינה מסורה לכל אדם
וכמבא אותו אומר במקומות רבים מספר המדות
שהפעולות הפרטיות ראוי שישוערו והוא לא ביאר
ההשערה בהם נראה שרעתו לומר שהשער' הזאת
היא לזולתו ואין ספק שאם היה מחוק האדם מכר
שהוא אדם לרעת ההשערה הזאת היה ארסטוט'
מדבר בה בלי ספק אבל בעבור שאין מטבע ה
האדם לעמוד על זה מעצמו הניח אותה לזולתו
והיא ההשערה האלקית ועל כן נמבא אותו מדבר
במעלות דרך כלל כי הוא יאמר ביראת חט' שהיא
מדה

מאמר הראשון

למתנהגים בה את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו:

עוד הדת הנימוסית להיות נקודרו מבין אדם אי אפשר לו שיטער

הנאה והמנוחה בכל הזמנים כי אפשר שיסתנה המפורסם בעת מה וישוב הנאה מנוחה והמנוחה נאה כמו שנמצא לקין והבל והרורות הראשונים שנשואי האחות לא היה הכלל מנוחה ואפי' בימי אברהם כמו שאמר לאבימלך כשהי' מתכבד ממנו וגם אמנה אחותי בת אבי אך לא לבת אמי ואחר כך שב מנוחה ולזה אי אפשר שתהיה היראה הנקרא' מן המנוחה אשר יבא בדת הנימוס' ככחית כי תסתנה בהסתנות הזמנים אבל הדת האלקית להיותה משוערת מן החכמה האלקית תבאר הנא' והמנוח' בכל הזמנים ולזה תהיה היראה הנקרא' מן המנוחה אשר בא בה לא יכנס בה שנוי והפסד כי היא נקייה מכל סוג וחלילה ומזה הכר' אפשר שתתקיים לעד ככסף הנקי מכל סוג כמאמר המשורר אמרות ה' אמרות טהרות כסף כרוף בעליל לארץ מזוקק ש טבעתי' וביאורו כי הכסף המזויף הנעש' במלאכת האלק' ימיא יש ממנו שאם יותך פעם אחת לא תגלה רעתו אבל אם יותך שנית תגלה רעתו ויש שיסבול ב' התכות ויש שיסבול שלש או ארבעה או חמשה ובסוף תגלה רעתו ויש שלא תגלה רעתו כשיותך בכור ואם יותך במעבה הארמה תגלה רעתו והכסף הכרוף במעבה הארמה המזוקק פעמים הרבה הוא נקי מכל זיוף וסוג' וחלילה שאי אפשר שיסתנה אחר כך ואפי' יותך פעמים הרבה ולזה תאר אמרות השם בטהרה טהרות ככסף הנקי ה הכרוף בעליל לארץ שהוא במקום מגולה במעבה הארמה מזוקק טבעתים שאין בו חשש שום זיוף וכך היראה הנקרא' מן המנוחה שבא בתורה היא טהורה עומדת לעד לפי שהוא לא יפול בה השנוי וההפסד הניפול בנימוסית:

עוד הדת הנימוסית לא תוכל לתת לאיש כדרכיו טוה בשוה ולטער העונש' במרה במשקל שיהיה האחד לוקה ואחד כסקל והאחד כחנק ואחד משלם תשלומי כפל ואחד משלם תשלומי ד' וה' כדי שיהיו העונשים המביעים לחוטא אמתיים כפי טעור החטא אבל הדת האלקית תטיב

מדה אמצעית בין התענוג במאכל והמסתה והמשגל ושאר התענוגים ובין הפרישות וזו' מראי ובעלי הנימוסים האנושים יאמרו שיפעל כפי מה שראוי ועם מי שראוי ובעת הראוי אבל אין בידם לפרש זה והדת האלקית תפרש שהבעילה כפי מה שראוי הוא להקים זרע לקיום המין ועם מי שראוי היא האשה המיוחדת ותאסור קצת הנשים שאינם ראויות שייחדם אליו ושבעת הראוי הוא שתהיה האשה טהורה ולא בטעת וקתה או סמוך לוקתה וכך הדת האלקית תאסור קצת המאכלים ותתיר קצתם ותאסור שתית היין בכוחו לעבוד עבוד' או להתפלל ותבאר שהפרישות יותר מראי איכנו ראוי כמו שבארו ר'זל על וכפר עליו מאשר חט' על הנפש וכי על איזו נפש חטא אלא שצער עצמו מן היין וכך בעלי הנימוסים האנושים שבחו הבבורה ויאמרו שאין ראוי לאדם למקור עצמו לסכנות אלא בעת שהמות נבחר לו מחיים ואין בידם להגביל העת ההוא והתורה האלהית תבאר שהעת ההיא היא כשיתקדש שם שמים על ידו כחכניה מישאל ועזריה או להלחם עם עובדי ע'ז להשמיר' ולמחוק את שם מתחת השמים וכך הרחמנות והאכזריות לא יוכל הנימוס האנושי לשאר אי זה ראוי ואיזה מרוחק ותבאר הדת האלקית שאכזריות תהיה על הכופר' והעובדים על הדת שראוי ליקרם במלקות או במית' כל אחד לפי מה שהגבילה התור' ממדרו ושהרחמנות ראוי שיהיה על המאמינים ועל הדלים והאמללים בפנים טובים כי יש מי שראוי לת' לו מת' חנם ויש שראוי לתת לו דרך הלואה ולהעיר שאין ראוי לתפוס הדרך האחד בלבד אומ' המשורר טוב איש חוכן ומלוה יכלכל רבריו במשפט אמת' חוכן על הצדקה לעני הלוקח מתכת חנם ומלו' על מי שאינו רוצה ליקח אלא דרך הלואה ואמר שמי שהוא עוש' שתי' אלו הוא מכלכל רבריו במשפט ואמר עליו כי לעולם לא ימוט לזכר עולם יהיה צדיק לפי שהוא מהנה לכל האנשים אם דרך חנינה ומתנה ואם דרך הלואה מה שאין בכח הנימוס האנושי לטער דבר מן הפעולות הפרטיות כאלו ול' יהי המתנהג על פיו הולך בחטך ולא ידע אי זה אלו הפעולות הפרטיות שראוי שיפעל ולא ידע דרך זו ילך אבל מנות השם היא ברה כחמה ומאירת עינים להאיר

אמר

לבאר שהדת האלקית לא דיסתתן שלמות הדעות
שהם האמת והסקר והנאה והמנוחה שהוא שלמות
המדות על דרך שכתבנו אבל גם תתן שלמו בכל
מה שידמו שהוא שלמו ולפי שמה שידומה שהוא שלמו
זולת שלמו המדוי והרעו הו' המועיל והערב א' על כד
זחות הסוד כי בדברי תורה ימצא בהם המועיל
והערב וזהו שכתבנו הנחמד מזהב ומפזרב לרמוז
על המועיל ומתוקים מדבט וכופת כופים לרמוז על
הערב כלומר שהסכר המושג באמצעות המדות
הוא ערב רב יותר מועיל מזהב ומפזרב ויות' ערב
מכופת כופים וזהו כשהארס כזהר בעשייתן ולזה
קיים גם עברך כזהר בהם בשמרם עקב רב:

פרק תשיעי

התחלות הדת הנימוסית ושרטויה הן הבחירה
והתכלית וזה גלוי ומבואר כי המניח הנימוס למה
יניח הענושים לעוברי על דברי הנימוס אם אין
העובר ברשות עצמו לעשות מה שירצה וכך המלך
או המנהיג המדינה היאך יהיו יכולים להכריח ה
האנשים על עשיית הפעולות הטובות אם אין ה
האנשים ברשות עצמם להרע או להטיב ואף
המכחישים הסכר והענוש הנפשי יודו על היות
הבחירה מוחלטת ביד האדם ושאינו לו מעיק עליה
ובה יוכל לבחור מה שירצה ולכוין פעולותיו אל
תכלית מה ולזה יאמרו שהוא מן ההכרח שיסודר
נימוס מחכם או חכמים להגביל הנאה והמנוחה
והעול והיושר בין אנשי המדינה ויוסם עליה קצין
שוטר ומושל להכריח העם על התמדת היושר בין
האנשים והקרת העול כדי שיסלם על ידו הקבוץ
המדיני באופן כמות ולזה הוא מבואר שלא כיון יפ'
מי שסם הבחירה והתכלית לרת האלקית
כי אף על פי שהבחירה קודמת לה בהכרח איננה
התחלה אליה במה שהיא אלקית אבל היא התחלה
אליה מכר שהיא התחלה לכל הפעולות וההסכמות
האנושיות

תסוב גמול לכל אחד ואחד כפי רשעתו לא פחו ולא
יותר ואף אם ימצא בכרחה כדי אובד כדקו ורשע
מאריך ברשעתו הנה זה הוא כשיבחנו העונשים
בבחינת טובות העולם הזה בלבד אבל כשיעורכו
יחד טובות העולם הזה המגיעות לרשע עם הרעו'
והעונש המגיעו לו בעולם הב' וכך הרעו' המגיעו'
לכדיק בעולם הזה עם הטובות המגיעו' לו בעולם
הבא כמצא שני הגמולים כודקים יחד אף על פי
טלא יכדק כל אחד מהם כפרד בפני עצמו וזהו
שאמר המשורר משפטיה' אמת כדקו יחדו אמ' אמת
על שער העונשים ואמר כדקו יחדו על עונשי
העולם הזה עם טובות העולם הבא או ההפך

וראיתי מי שפירס כי לפי שכתב בתורה הדבר
האחד אסור ומותר כאשת אח שהי' אסורה והיבמה
מותרת וחלב הבמה אסור וחלב חיה מותר ובשר
בחלב אסור והכחל מותר וכיוצא בזה ממה שיביא
הארס לחשוב שאי אפשר שיהיו שני חלקי הסותר
כודקים אמר שמשפטי השם אמת והם כודקים יחד
ההתר והאיסור ולטון אמת אינו מקב' לזה הפי' כי
לא יפול לטון אמת על הכחת המשפטים אלא לטון
כאה או ככון או משפטים ישרים אבל על הגמולים
כופל לטון אמת אמר הכתוב משפט אמת שפטו כי
עקר הגמול יכונה בלשון משפט תמיד כודע ה' מ
משפט עשה בפועל כפיו כוקט רשע כי אם עשות
משפט וכך לטון יחדו אינו מתפרש יפה לזה
הפירוש:

הנה חלו הן החסרונות שיש בדת
הנימוסית ועוד כוקף עליהן
כהנה וכהנה ומכללם שהנימוס האנושי אי אפשר לו
להניח עונשי' אלא על הנבלה ולא על הנקתר כי
הארס יראה לעינים והתורה האלקית תניח עונשין
גם על הנקתר כי השם יראה ללבב ואפשר לפרט
משפטי ה' אמת כדקו יחדו על זה הדרך על הנבלה
ועל הנקתר ואין לי להאריך בזה לא שראיתי למכות
אלו השטה שמנה אותם המשורר במזמור השמים
מספרים כבוד אל באמרו תורת ה' תמימ' עדות ה'
כאמנה פקודי ה' ישרים משמחי לב מצות ה' ברה
מאירת עינים יראת ה' טהורה עומדת לעד משפטי
ה' אמת כדקו יחדו ואחר שביאר המשורר לן השטה
יתרוכות שיש לרת האלקית על הנימוסית שב עור

ואף מי שיכח תכלית לכל הפעולות האנושיות לא יכח תכלית כבוד כזה שהוא השארות הנפשי בחיים נכחיים לפיכך הוכרחה הדת האלקית לכתוב זה כדי לבטל הרעות ההן להיותן נפקדות בעצמן לפי שהן מבטלים כל הפעולות האנושיות והתכלית האנושית מוסף על ביטול הדתות בכללן:

פרק עשירי

התחלות הדת האלקית בכלל הן הא' מציאות השם והב' תורה מן השמים והג' סכר ועונש ואלו הב' אי' לספק בהן שהן התחלות הכרחיות לדת האלקית במה שהיא אלקית לפי שאם נסער חלוקה אח' מהן תפול הדת בכללה וזה מבואר מעניינם כי אם לא כאמין מציאות השם המכוה הדת איך שם דת אלקית ואף אם כאמין מציאות השם איך תור' מן השמים איך שם דת אלקית ואם איך שם סכר ועונש גשמי בעולם הזה ונפשי בעולם הבא למ' זה תסודר דת אלקית אם לתקן סדור והנהגת האנשים וענייניהם כדי שיטלם ישוב הקבוץ המדיני הכה הד' הנימוסי' תספיק לזה אבל יראה בלי ספק שהמכא הד' האלקי היא להביע האנשים אל שלמות תקצר יד הנימוס האנושי להביע אליו וזהו השלמו' האנושי התלה בטלמות הנפש כמו שיב' ולזה הוא מבואר שהסכר והעונש הנפשי עקר ושאר אל התורה האלקית בלי ספק והסכר הגופני המביע מה'טי בעולם הז' לצד' על קיום המכוה לראיה עליו ולזה ה' הסכר והעונש בכלל התחלה הכרחית לדת האלקית ולהיות אליו הג' הם עקרים כוללים לדת אלקית הוא שמנו א אותם ר'זל בפרק חלק במטכ' ואמרו שהסכר באחד מהם אינו בכלל בעלי הדת ולזה איך לו חלק לעולם הב' אמרו כל ישר' יש לה' חלק לעולם הב' סכר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ ואלו הן שאין להם חלק לעולם הבא האומר איך תחיית המתים מן התורה כלום' שמכחיש הסכר והעונש האלהי הנרמז בתחיית המתים שהוא פועל אלהי אם לנפשות ואם לגופות לכלול כל מיני הסכר וזהו שמכא לר'זל שם דברים שמורים בהם כי תחיית המתים שם נאמר בכללות

האנושיות והנהגות הנימוסיות שיתוקן בה' היסוב המדיני שאי אפשר זולת' וכמו שלא נאמ' שהמושכלו' הראשונות התחלה לדת האלקית ואף על פי שהן קודמות אליה בהכרח להיותן קודמות לכל מידה ולמוד וכל ידיעה כן הבחירה אף על פי שהיא בהכרח שרש לדת האלקית אינכה התחלה אליה במה שהיא אלקית ולזה לא מכא' הרמבם זה מכלל העקרים עם היותו אומר שהוא עקר הכרחי לתור' אלקי' כמו שכתבנו בפרק ג' לפי שלא נמנו בעקרים אלא אותן שהם עקרים לדת האלקית במה שהיא אלקית וכך התכלית בשלוח אינכה התחלה לדת האלקית במה שהיא אלקית אבל היא התחלה לכל הפעולות האנושיות הנפעלות ברצו' ומז' הכ' ה' התחלה הנימוסי' לה' כי כמו שכל פועל אי זה דבר מדעתו וברצונו אמכ' יפעל זה מכ' שהו' מכוין תכלי' מה הן שיהי' התכלי' ההי' טוב בעצמו או דבר שידומה אליו שהוא טוב כן מניח הנימוס יכוון במה שהו' מניח מן הכוונות והאזהרו' אל שיטינו האנשים בפעולותי' תכלית מה הוא הישרת האנשים וטוב חיותם במה שיטלם בו הקבוץ המדיני ולז' הוא מבוא' שהתכלית גם כן התחלה לדת הנימוסית לא לדת האלקי' במ' שהיא אלקית אבל להיות התכלית המביע מדד ה התורה שהיא חיי העולם הבא מתחלק לתכלית המביע מן הדת הנימוסית ולשאר כל התכליות מכ' אותן הרמבם זל בכלל העקרים אף על פי שלא מנה הבחירה ושם' תאמר אחר שאין הבחירה והתכלי' התחלות לדת האלקית במה שהיא אלקית מה זה שאמר בתורה ראה נתתי לפניך היום את החי' וכו' ובחרת בחיים לרמוז על הבחירה ועל התכלית שהוא החיים הנכחיים כבד אמרנו שאע"פי שאין הבחירה והתכלית התחלות לדת האלקית במה שהיא אלקית הנה הם קודמות אליה בהכרח כמו שהמושכלות הראשונות קודמות לדת האלקי' אע"פ שאינן התחלות אליה במה שהיא אלקית ולפי שאין מי שיכחיש היות המושכלות הראשונות נמצאות באדם אבל יש מי שיכחיש היות הבחירה נמצאת באדם כרעת קצת הובדי שמים ויש גם כן מי שיכחיש התכלית בכל הפעולות באפיקורו' וסיעתו החושבים שהעולם נפל במקרה ואין תכלית לשום פעולה מן הפעולות אבל הכל הוא במקרה גמור

בכללות ויחוד אס על תחיית המתים בפרט ואס על
עונם הנשמות והעולם הבא ויום הדין בכלל וגם
סם ביארו ענין המשיח שהוא סכר גופי לרמוז על
כל מיני סכר ואחר כך מכו האומר איך תורה מן
השמי' והוא העקר האחר ואחר כך מכו האפיקורוס
ולפי מה שנמצא לראשונה מטם אפיקורוס הוא איש
היה חושב שהעולם כופל במקרה והיה מכחיס
מציאות השם שהוא הפועל וקראו הנמשכים אחר
דעתו אפיקורוסין הרי שמכו אלו הג' עקרים ואמרו
שהכופר בהן איך לו חלק לעולם הבא כי הוא יוצא
מכלל בעלי הדת ואף על פי שסם בפרק חלק נאמ'
כי אפיקורוס הוא מבזה תלמידי חכמים אמנ' אמרו
כך לפי שאין כל אדם מספיק לדעת מציאות השם
מעצמו ואמנ' ידענו אס על כד הקבלה ואס על כד
המופת מפי החכמים והמבזה תלמידי חכמים
המפרסם מציאו' השם לכל האנשי' לא הניח לעצמו
ד רך במה שידענו והרי הוא כאלו מכחיס מציאות
השם על כן נקרא אפיקורוס ואחר סלא מכו במטכ'
פרק חלק אלא אלו מן הכופרים שאין להם חלק
לעולם הבא יראה ששלטה אלה העקרים הכוללים
לתורה חלקית שיחוי' להאמי' בהם כל מי שהוא מ
מתיחס אל דת חלקית ואף על פי שמכו שם בגמרא
אחרים שאין להם חלק לעולם הבא אמנ' מכו אותם
להיותם מקתעפים מן הג' עקרים הללו לא שהם
עקרים בפני עצמם :

פרק אחד עשר

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל אחר
שהכל מסכימים עליה היותה חלקית ראוי שנסים
אותה שרש ומבחן לרתות האלהיות וראוי שילקח
ממנה ראיה עליהן וזה כי כמו שמין האיש האחד
ילקח ראיה על כל אישי המין בידיעת הדברי' שהם
עצמיים והכרחיים למציאותו וקיום מציאותו כן
ראוי שתלקח ראיה מן הדברים שבאו בתור' משה
הכרחיים למציאותה וקיום מציאותה על הדברים
שראו' שיהיו בתורת האלהית כותכים מציאותה ו

ומקיימי' מצואות' גם כן ואחר שאנחנו נמצ' שייסר
תורת משה בתחלתה הג' התחלות שזכרנו שהם
מציאות השם ותורה מן השמים ושכר ועונם יראה
שהן התחלות הכרחיות לתורה חלקית ולזה יסדה
אותם בפרטה בראשית לרמוז על שאלו הן ה
התחלות לתורה החלקית וזה כי כמו שבכל חכמ'
יוכחו בתחלת הדברים והתחלות שעליהם תקוב
החכמה ההיא והם שרשים לאמ' כל הדברי' שיבואו
בה כן נכתבו בפרט' בראשית ג' עניינים חלוקי' זה
מזה יתבאר בכל אחר מהן עקר מאלו העקרים ל
להורות כי אלו הם שרשים ויסודות לתורה חלקית
שעליהם תקוב היא וכל ענייניה כי מבראשית עד
אלה תולדות השמים הוא ענין אחר נכתב להורות
על העקר הא' שהוא מציאות השם יתבר' הפועל
ברצון לכל הנמצאות כדי להכחיס סברת
כת אפיקורוס שהיו חושבים שהעולם נפל במקרה
וסאין לו סב' פועלת ועל זה העק' קובב כל הספור
אשר מבראשית עד אלה תולדות השמים כי בקדר
נמצא כתוב בפרט' בראשית לכבראים ממדרגת
מציאותם זה על זה וסדרים ומציאו' הצורות כצמח
והחי והמדבר בזמנ' מתחלפי' וכל זה ממ' סיור' על
מציאות פועל ברצון כמו שיתבאר במאמר ב' בג' ה
ובאר בזה החלק שמבחר כל הנמצאות הספלות
הוא מין האדם ושהוא לבדו עקר כוונת היצירה
בעולם השפל כי הוא לבדו הולך מהלך הצורה
והשלמות לשאר הצורי' כצמח והחי כמו שהמלאכו'
הקדומות לאי זו מלאכה הן כמו הככות וחומ' אליה
והיא כמו בורה אליהן כן כל הצורות הקודמו' לצור'
האנושית הן כמו הככות וחומר אליה והוא כמו
צורה אליהן ולזה כתאחרת יצירתו ונתיחסה אל
השם יותר מכל יצירת שאר הבעלי חיים לרמוז ש
סתכלית כוונת הפועל ביצירת הצור' הקודמות ע
מהצמח והחי היתה מציאות הצורה האנושי' בלבד
כי האדם לבדו מבין שאר הנמצאות השפלו' מכיר
מציאות הפועל וכנמצא האדם נשלמה היצור' ואז
כאמר ויכלו השמים והארץ וכל שבאם כי התכלית
בכל דבר סוף המעשה ולז' היה האדם סוף היצירה
כמו שהמלאכה הראשית סוף כל המלאכות וכלן
קדומות אליה ונמצאות בעצורה וכל זה החלק לא
נכתב אלא להורות על העקר הראשון שהו' מציאות

מאמר הראשון

הפועל לכל הנמצאות בלבד ולזה לא נזכר בכל החלק הזה שהוא מבראשית עד אלה תולדו השמי' אלא שם חלקים בלבד כלומר בעל היכולת להמצי' הכל להורות כי לא היתה הכוונה בכל מה שנזכר בזה החלק אלא להורות על מציאות הפועל לכל הנמצאות לבד והוא העקר הראשון ומאלה תולדו השמים עד והארץ ידע את חוה אסתו הוא עכנין אחר ונכתב לרמוז על העקר הב' שהוא מציאות הנבואה ותורה מן השמים ועל זה תמצ' כל הספור ההוא סובב על תורה מן השמי' כי התחלת הדבור סכרבר השמי' עם אדם הוא ויצו השם חלקים על האדם לאמר וגו' וכתב קודם זה הטעם למ' נכטוה האדם צווי חלקי יותר מכל ב"ח ואמר ויזכר ה' חלקי מן הארמה כל חית הטדה ואת כל עוף השמי' ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וגו' כאו בא לבאר כי להיות האדם מטכיל ויודע בגרמי ב"ח יותר מכלם היו כל הנמצאות השגלות משועברות אליו וכלם נמצאו בעבור האדם ותכלית האדם לשמור מצוות קונו ועל זה הוכח בעולם הזה הנרמז ב"ב כרי טיאכל! מעץ החיים אשר בתוך הגן שהוא רומז אל התורה שנאמר בה עץ חיים הוא למחזיקי בה וכאשר יעבור על מצוות קונו יגורם מ"ב ובעבור זה נכתב כל הספור ההוא טקרה לאדם עם הנחש וחיה כרי טיהיה לו רמז על מה טיקרה לו בעולם הזה שהנחש הנקרא בלשון ר"ל קמא הוא יצר הרע המטריד את האדם באמצעות האשה מהסיג טלמותו והוא הגורם להיותו מגורם מ"ב ולז' נכת' בכל הספור הזה ה' חלקים להורו' כי ח"י דיג הטבת הטלמות האנושי בהאמנת מציאות הפועל בלבד אשר יוטב זה מצד ההשגה בפועל המהוו' הדברים הטבעיים שהוא הנרמז במלת חלקים אבל כריק האמנת הנבואה ותורה מן השמים שהשגה זו היא למעלה מהשגת הפועל המהווה לדברים הטבעיים ומזה הכר' שהצווי בא מאת ה' חלקים אפשר טיאכל אדם מעץ החיים ואכל וחי לעולם לא מצד הידיעה וההכרה הראשונה שהיא ידיעת מציאו' הפועל לבד אבל מצד השגת הנבואה והתורה החלקית המצוה לעשות הדברים הנרצים אצל השמי' אף על פי שלא יזרם ההקט טזהו עכ' למעלה מן הדברי' הטבעיים וכרי שלא ירומה בזה טום טכיות חלילה אמ' במת'

אמר

תורה וידבר חלקים את כל הדברים האלה לאמר ופתח באנכי ה' חלקיך לבאר טנותן התורה שהוא הטם הנכבד הוא בעצמו הפועל לכל הנמצאים ה הנקרא חלקים בפרשת בראשית ולזה באר מסת במסנה התורה את הדברים האלדבר ה' אל כל קהלכם להורות טאף על פי שנאמר במתן תורה וידבר חלקים את כל הדברים האלה הטם הנכבד ברוך הוא היה המדבר ולזה נכתב בכל זה הספור אשר מאלה תולדות השמים עד והארץ ידע את חו' אסתו ה' חלקי' להורות על העקר הזה שהוא מציאו' הנבואה ותורה מן השמים וכל העונטי' שנזכרו בה היו כוללים למין האדם לא מיוחדים באדם וחיה בלבד ומן והארץ ידע את חוה אסתו עד זה ספר תולדות אדם הוא עכנין אחר ונכת' לרמוז על העקר הטלטי טהוא מציאת הסכר והעונט הפרטי וההשגחה בפרטים המתחדטים בעולם מקטטות ודברי ריבות ביג אדם לחבירו כמו טקרה לקין והבל וזה מין אחר מן העונט על העונט הנזכר בפרטיות הקודמות מאדם וחיה כי טם בענט אדם על עברו מצות הטם לרמוז על כלל המין כי עקר העונט הוא על עברו מצות הטם ולא נכתב מצד הענין הפרטי בעצמו טקרה לאדם וחיה ולזה היו כל העונטים שנזכרו באדם וחיה כוללים כל המין אבל בפרטה הזאת ביאר ההשגחה בעניני' פרטיים מכל חיש ואיש והוא חיק השגיח הטם בקי' להעניטו על שלא היתה כונתו רכוי' בעשיי' הקרבן ועל החמט טעטה להבל לא מצד עברו מצות הטם לבד חיה להורו' שהסי' משגיח בעוטי' רטע להעניט' על מחטבתם הרעה ועל החמט אשר בכפיהם ואף על פי טהו' מאריך אפו להם כמו טהאריך לקין לקוף הכה הוא כפרע מהם כמו טנכרע מקי' במדה טמרר מדד לו כי כמו טהרב את הבל גורם להפטי' כל תולדותיו כן כהרב קין וכמוחו כל תולדותיו ב במבול ולא כשתייר מהם טריד ופליט אף על פי טהיו בתולדות קין אנט טגדולים חכמים וטכונים טהמציאו המלאכות והחכמות כמו טכתו' אבי כל חורט כחט' וברזל אבי יוט' אהל ומקל' אבי כל תופט כנור ועוגב ולא כט' הט' פכי' לה' וזאת היתה כוננת כל החלק הג' הז' ולז' נכת' בו טם ה' בלבד לרמוז כי ההשגחה

ההטגחה הפרטית אשר היא בכל הדברים נעשים
בעולם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו אינו מצד
מציאות הפועל המהווה לדברים הטבעי ולא מצד
תורה מן השמים אבל מצד טעמות הסם ומעלתו
הוא להטגיה בספלים ובנעדריו היכולת להוסיעם
מיד טוסיהם אמר הנביא רומז לזה מרום וקרום
אטכונן ואת רכא וטפל רוח כלומר שמצד מעלתו
ורוממותו הוא טיסגיה בספלים להראו' עוז' יכלתו
להחיות לב נרכאים ובאר בספור הזה מקיץ והבל
טהטגחתו היא במדת רחמים לפתוח לרשעים
דרכי התשובה כמו שפתח לקיץ ואמר לו הלא אם
תשוב שאת וגו' ואיך זה ממדת הדין ולזה לא נזכר
בזה הספור עם אלקים כלל ואחר טקיים לבאר לו
הנ' עקרים טהם התחלו לרת האלקית חזר להתחי'
הספר וקדר התולדות כאשר בתחלה ואמר זה
ספר תולדות אדם כאלו אמר שמכאן הוא התחלת
הספר כי כל מה שכתב עד הנה אינו אלא סידור
התחלות הספר שאינו מן הספר אבל כמו שכל מ
מתחיל ספר אומר בהתחלתו זה הספר מדבר בכך
זכך כן בכאן אומר זה הספר טהוא ספר בראסי'
מדבר בתולדות אדם והיאך נמשך העולם ממנו
זכא לבאר טמה שכתב עד הנה אינו מן הספ' אלא
התחלות לספר כמו שבכל חכמה וחכמה יונחו
התחלותיה בתחלה ומזה ספר תולדות אדם הוא
התחלת ספר התורה וטקפור בראסית הוא סידור
להתחלת הספר עד זה ספר תולדות אדם והחל
ואמר ביום ברוח אלקים אדם ברמות אלקים עטה
אותו זכר ונקבה בראס וגו' אף על פי טלספור
התולדות היה מספיק בטיאמר ביום ברוח אלקים
אדם זכר ונקבה בראס וגו' אמנם האריך לבאר
ביום ברוח אלקים אדם ברמות אלקים עטה אותו
לרמוז על ענין גדול הוא הכרחי למציאות התורה
והוא טהסכר והעונס הפרטי אשר אמרנו טהוא
אחת מתחלות התורה אמנם הוא אפשר טיגייע ל
לאדם מצד הכפס המטכלת טבו טהיא ברמו' אלקי'
טמזה הכר אפשר טיגייע לאדם הקיום האישי ומזה
הכר הוא ראוי לקבל עונס וטכר פרטי לא מצד ה
הקיום המיניי טהוא מטתק בו לשאר הב' ח ועל כן
כתב בזה הפסוק טהוא תחלת התורה טני הקיומי'
אשר לאדם כי אמר ברמות אלקים עטה אותו לרמוז

סיס לו קיום אישיי בעליונים מצד היותו ברמות א
אלקים כלומר המלאכים טהם קיימים באים ואמר
זכר ונקבה בראס לרמוז על הקיום המיניי סיס בו
בתחתונים ואל זה רמזו רבותי זל בבר' טאמרו על
פסוק נעטה אדם בצלמנו וגו' במי כמלך אמר רבי
יהושע בן לוי במלאכת טמי' וארץ כמלך וביאור זה
כי לפי טער יום הסטי קודם טכברא אדם היו ב
בעולם ב' יצירות מתחלפות העליונים טהם קיימי'
באים והתחתונים טהם קיימים במין ולא באים
וכמלך הקדוש ברוך הוא בעליוני' ובתחתוני' ואמר
נעטה אדם בצלמנו כרמותנו כלומר סיתחברו בו
טתי הכחות יחד קיום באים וקיום בזק קי' באים
בעליונים מצד הכח הטכלי אשר בו וקיום במין
כתחתונים מצד הכח החמרי אשר בו ולזה אמר
ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא
אותו בלסון יחיד לרמוז על הקיום האישי סנתן לו
יותר על שאר ב' ח ואח'כ אמר זכר ונקבה בראס
בלסון רבים לרמוז על הקיום המיניי טהוא מצד
הזכר והנקבה יחד אלא סיס להקטות על זה ממה
סנמצא סס בבר' בטעה טאמר לו הקב' למט' נעט'
אדם אמר לפניו רבונו טל עולם מפני מה את' כותן
פתחון פה למינים לטעות אמר לו הקדש ברוך הוא
כתוב והרוצה לטעות יטעה עד כאן והוא מבואר
טהדבר טמציאותו טוב ראוי סימצא והדבר ט
טמציאותו רע איך ראוי סימצא ומה טמציאותו
מעורב מן הטוב והרע אס הטוב הוא הגובר ראוי
סימצא ואס הרע הוא הגובר איך ראוי סימצא וזה
הלסון טאמרו טאמר לו הקדוש ברוך הוא למט'
כתוב והרוצה לטעות יטעה יראה ממנו כמי טרוכ'
לסכול כזק מועט בעבור התועלת המרוב' והמגייע
מזה הלסון ומי' יתן וארע מה הטוב המרוב' המגייע
בלסון נעטה אדם אס כדי ללמד לגדול סיקח עכה
מן הקטן כמו טהוא יתבר' כמלך במלאכת טמים
וארץ טהם נבראיו אף על פי טלא היה צריך איך זה
התועלת כלכך גדו' כדי טיסכול בעדו הכז' המגייע
מנתיכת פתחון פה למינים לטעות ואף אס כאמר
טהתועלת המגייע מזה הוא מה טאמרנו בטס רבי
יהושע בן לוי כדי טכדע טהאדם יט בו כח טכלי ב
בעליונים וכח חמרי בכמצאים הטפלים טזה הכח
הטכלי כותן לו קיום באישרבה לומר הטאות אל

מאמר הראשון

הכנסת האנושית הפרטית וזה דבר הכרחי אל התורה כמו שאמרנו כי הנה זה אף אם בלי ספק הוא תועלת גדול שראוי לסבול בערו כזק טעות המינין הנה עדין ראוי לשאול מה ההכרח המביא לכתוב נעשה בלשון רבים היה לו לומר ויאמר אלקים לעליונים ולתחתונים אעשה אדם בצלמכם והיו מגיעים מזה התועלות הנזכרים ולא ה' מקום למינים לטעות ומה שנראה לי בזה הוא טעם טזה התועלת היה מגיע מלשון אעשה אדם כתב נעשה כדי שיובן ממנו גם כן ענין אחר יות' עמוק והכרחי שיכתב והוא כי לפי שמציאות העליונים שהם קיימים באישי יור' היותם נמצאים מנמצא שיש כח ויכולת להשאיר האישים כמו שאלו קיימים תמיד באישי ומציאות התחתונים יורה שהם נמצאים מנמצא שיש לו כח לשמור המינים בלבד ולא האישים וזה ממה שיביא לטעות ולחשוב שהם ב' רשויות כמו שחשב אלישע אחר כמו שנזכ' במסכת חגיגה לכך אמר נעשה אדם בצלמנו שאלו שני הכחות שהמציאו הנמצאי המתחלפים שה' העליוני והתחתונים אומרים נעשה אדם רצה לומר שהם מסכימים לעשות יצירה אחת שהוא אדם שיתאחדו בו שני הכחו' הכללי הנות' קיום במין והכח הפרטי הנות' קיו' באיש ומז' הנמצ' האחר יובן שכל הנמצאי העליוני והתחתוני הם מושפעי מנמצא' אח' שהו' בעל הכחו' כולם ולז' אמ' ויאמ' אלקים נעש' אדם אל אלקים שהוא בעל הכחות כלם אל הכללי והפרטי הסכים בסניהם לעשו' את האד' שיתאחדו בו שני העניינים הקיום הכללי והקיו' האישי הכללי מכך החומר והאישי מכך הנפש וזה יורה על נמצא אחד שכל הכחות מתאחדות בו אחדות גמורה ושהפועל הדברים הקיימים באיש והקיימים במין הוא אחד ויובן מזה גם כן שדיעת השם מקפת בדברים האישיים ובדברים הכלליים ולהורות על זה תמצא כי כשהקבה נבלה על הדריקים מזכיר שם שני פעמים אברהם אברהם יעקב יעקב מט' משה שמואל שמואל לומר שהוא יודע הפרטי מכך הפרטיות שבו וכך אמר השם לבני נח שופך דם האדם באדם דמו יספך כי בכלם אלהים עשה את האדם לרמוז על שהידיעה הפרטית דבקה באדם שאם לא היה בו אלא ידיעה כללית כמו בשאר ב' ח

לשמור המין בלבד מה טעם שיהרג הרוצח לפי ש שבכלם אלקים עש' את האדם וכי ההורג אד' אחר הוא הורג כל המין אבל יאמר כי לפי שנעשה אדם בכלם אלקים הנה הוא קיים באיש וההורגו ראוי לעונש אחר שהידיעה האלקים הפרטית דבקה בו מכך הכח השכלי אשר בו כעליוני אשר הם קיימים באיש והידיעה הפרטית דבקה בהם מכך הכח השכלי שבהם ועל כן היה האדם ראוי לשכר ולעונש הפרטי המיועד בתורה ולהיות שני דברים הללו הכרחיים למציאות התורה האחר מכך השם הפועל להורות שאין שם שתי רשויות ~~השם הפועל להורות שאין שם שתי רשויות~~ אלקי הארץ ~~השם הפועל להורות שאין שם שתי רשויות~~ היא אמו' היחוד שהיה אברהם מפרס' בעולם כמו שאמר ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ והב' מכך האדם להורות שדיעת השם הכללית והפרטית כתאחדו יחד ביצירת האדם ועל כן יהיה ראוי לשכר ולעונש מכך שהשם יודע אותן ידיעה פרטית מכך היותו בכלם אלקים והוא שהיה אברהם מפרסם גם כן ואומר ה' אלקי השמים אשר לקחני מב'י אבי ומארץ מולדתי וגו' כלומר טעם היותו אלקי השמים ידע אותי ידיעה פרטית ודבר לי ונשבע לי ובעבור זה כתב נעשה אדם וארזל שאמר לו הקב"ה למטה כתוב והרוצה לטעות יטעה כלומר כי התועלת הנמשך מזה הלשון הוא גדול והכרחי לתורה להורות כי הפועל הפרטים העליונים והיודע אותם הוא בעצמו הפועל הכלליים התחתונים והיודע אותם ושאיך שם שתי רשויות ולא שתי ידיעות מתחלפית אבל בידיע' אחת ידע הכל ואל זה רמז' אמי שאמ' בבר' נעשה אדם במי נמלך אמ' ר' אמי בדעתו נמלך כלו' שלא נמלך בזולתו חלילה אבל בידיעתו הכללית והפרטית נמלך לעשות נמצא אח' שיתבאר בו שהכל ידיעה אחת וזה שיתאחדו בו השתי ידיעות הכללית והפרטית והוא האד' כי מכך היותו בכלם אלקים כעליונים יורה שהידיעה הפרטית דבקה בו ומכך היותו זכר ונקבה יורה שהידיעה המינית דבקה בו גם כן ויורה זה על היחוד הגמור ועל שהאדם ראוי לשכר ולעונש פרטי מכך היותו בדמות אלקים ולרמוז על זה הוא שנכתב ב' הכתוב שהיא התחלת התורה כמו שאמרנו ביום ברו' אלקים אדם

אדם בדמות אלקים עשה אותו:

פרק שנים עשר

אמונת החדוש יש מאין אף אם היא אמונה כרי' לכל
בעל דת אלקית להאמינה כמו שיחוייב המאמין
בתורת משה להאמין ספכת' הארץ את פיה ותבלע
את קרח ועדתו לפי שנחלקו על משה אבל איכנה
עקר מעקרי התורה האלקית שלא יזויר מציאות
תורה אלקית זולתה ולא התחילה התורה בפרט'
בראשית להורות על חדוש יש מאין ולטומו עקר
לתורה כמו שחשבו הרבה מן החכמים לפי שאף
אם המאמין בקדמות על הדרך שיאמינה ארסטוט'
לא יתואר הטעם בשים לו יכולת להאריך כנף הזבוב
ולא לברוא כמלה בעלת ר' רגלים בלבד כל שכן
שהמאמין זה יכחיש כל נכסי התורה כי לא יאמי' שיש
לו יתבר' יכולת להפוך המטה כחש כהרף עין והמי'
דס והעפר כנים ולא זו בלבד אלא אף מציאו' משה
והמטיח יחוייב לו להכחיש לפי שהאיש שלא ימצא
אלא בהמצא קודם לו אישים בב'ת אי אפשר שימצ'
לעולם לפי שהבלתי ב'ת לא יכלה לעולם ובז' תפול
התורה בכללה בלי ספק מכל מקום מי שיאמי' שיש
חומר ראשון קדום ממנו כבר ונתחדש העולם בעת
שרצה השם וכמו שרצה לא יכחיש זה הרעת נכסי
התורה ומופתיה כי כל הנסים והנפלאות שבאו
בתורה בשכוי טבעו ומנהגו של'עולם לא היו יצירה
יש מאין אלא יש מיש כהתהפך המטה כחש ושקט
המים בבלתי זמן עם היותם פשוטים צורת דס אף
על פי שהפשוט אי אפשר להתהפך דס כי לזה לא
יזונו המים את הב'ח ועם כל זה הקכה ה'סי עי' משה
כביאו לחלק מן המים צורת אש ולחלק אחר צורת
אוויר ולחלק אחר צורת עפר וטרפס יחד ונתמזגו ו
ונהפכו לדס הפוך עצמי בבלתי זמן ולא למראה
עינים לבד שאם היה למראה עינים לא מיתה הדג

ולא באש היאור וכך כל נכסי התורה והנביאים שהי'
בעצמים לא היתה בהם יצירה יש מאין אלא יש מיש
כל שכן מה שהיו מהם במקרים כהתהפך יד משה
מצורע' כעלב ולז' אף אם יש מי שיאמין בקדמות על
הדרך שיאמינהו ארסטוט' הוא כופר בתורה ובכל
נכסי הכ' מי שיאמינה על הדרך הזה אינו כופ' בתורה
ובמופתיה כי אין מהכרח האמנת התורה ונסיה
להאמין בריאה או יצירה יש מאין ולזה אמרנו
בפרק הקודם לזה שערך החלק הראשון מפרט'
בראשית הוא להורות על מציאות הפועל בלבד יס
שהוא העקר הראשון ההכרחי למציאות התורה
האלהית שלא יזויר מציאות התורה האלהית זולתו
אבל האמנת החדוש יש מאין אף על פי שהיא
אמונה כרי' כל בעל תורה להאמינה כמו שצריך
להאמין כי משה בקע צור ויזובו מים והגיו' את
הטליו והוריד את המן מכל מקום איכנו עקר מעקרי
התורה האלהית ולז' לא מכאו הר'מבס זל עם עקרי
התורה ואף על פי שכתב בפרק המדע פרק ג'
מהלכות תשובה כי חמשה הם הנקרואין מינים
ואחד מהן האומר שאינו לבדו ראשון וצור לכל
והוא מבואר כי האומר שיש חומר ראשון קדו' הנה
הוא כאומר שאינו לבדו ראשון כי החומר הראשון
הוא ראשון כמוהו לפי דבריו ועם כל זה שיקראמין
מי שלא יאמין החדוש יש מאין לא מכאו בעקרי' לפי
שאיכנו עקר שלא תזויר תורה אלקית זולתו ויהיה
אם כן מה שהתחילה התורה בפרטת בראשית
הוא להורות על מציאות הפועל שהוא עקר ראשון
והכרחי לתורה אלקית כמו שבארנו:

פרק שלשה עשר

אין כל דת שמחזקת בג' העקרים הללו שזכרנו שה'
מציאות השם ושכר ועונש ותורה מן השמים שהם
עקרים כוללי' לרת האלהי' כמו שאמרנו שהי' אלהית
עכ'פ שהמאמי' בה יקר' מאמין בתורה אלהית ויהיה
לו חלק

שמעניש את החוטא על לא חמס בכפיו אחר שאין בידו לעשות הפך מה שעשה חלילה לאל מרשע ושרי מעול וכך בכל השרשים היוצאים מן העקרים הכופר באחד מהן כאלו כופר בעק' והבן זה מאד כי הוא דרך המבחן במ' שראוי שיבחנו כל השרשי' היוצאים מן העקרים בחינה אמתית איך פכלו' בה ואיך טעו' בה ויורה בהם המאמין והודא' גמור' ואז יקרא מאמין ומורה בטלעת העקרים סזכרכו:

פרק ארבע עשר

וראוי שנבאר עתה דרך ידיעת השרשי' המסתעפי' מן הג' עקרים הללו כדי שיודע הכופר בעקר או המורה בו וכאמר ראשונה שאין ראוי שימנה בעקר ולא בטורט שום מצוה ממצות התור' כי העובר על מצות התורה הנה הוא בכלל פושעי ישראל וראוי לעונם שנכתב בתורה על אותה מצוה אבל אינו יוצא מכלל בעלי התורה ושיהי' נמל' בכלל הכופרים בתורה שאין להם חלק לעולם הבא אלא אם כן הוא עובר על המצוה מצד היותו מפקפק בה אם היא מצות הטם או אם נתנה למשה בקיני כי זה בכלל האומר איך תורה מן השמים כמו שבארו רז"ל בפ' בפרק חלק וכל מצוות התורה טוות בזה ואפי' טלוח הקץ ואם תמנה מצוה בעקרים מ' הכר יהיו אם כן העקרים כמנין מצות התורה ואם תאמר שהמצו' הנקראות עקרים או שרשים הן המצות הנתלות בג' העקרים סזכרכו אם כן יהיה במנין העקרים כל המצות שבאו בהלכות ע'ז ובהלכות יסודי התורה טכלן נתלות בעקר הראשון שהוא מציאות הטם אלא שהאמת הוא שאין ראוי שימנה בעקר ולא בטורט שום מצוה פרטית ממצות התור' ולזה לא יהיה ראוי למנות בטורטים ולא בעקרים שראוי לעבדו ולא לזולתו כמו שכתב הרמבם זל לפי שהיא מצוה בפני עצמה שהיא לא יהיה לך לקי' אחרים על פני ולא תעשה לך פסל וכל תמונה וגו' לא תטתחוו להם ולא תעבדם וגו' ואיך העובר עליה כופר בכל התורה ולא בכל עקריה אף על פי שהיא

לו חלק לעולם הבא שאין הדבר כן אבל עקרה הענין הוא כי בג' העקרים הללו הם עקרים כוללים לדת אלקית טכל הכופר באחת מהן יוצא מכלל בעלי הדת האלקית ואיך לו חלק לעולם הבא לפי שאינו מורה בתורה אלקי' כמו שראוי ואולם המורה בהם עריך איך לו חלק לעולם הבא עד שיורה בהם ובטורטים הנתלים בהם והמסתעפים מהם כי כל הכופר באחד מן השרשי' כאלו כופר בעק' שהשרש הזהו מסתעף ממנו כי המאמין בעקר הראשון ט שהוא מציאות הטם כריך גם כן שיאמין שהו' אחר ושאינו גוף ולא כח בגוף וכיוצא באלו שהם שרשי' יוצאים מן העקר הזה או נתלים בו וכך מי שיאמין תורה מן השמים טהוא העקר השני כריך שיאמין מציאות הכבואה וטליחות הטליח והמאמין בעקר השלישי טהוא הטכר והעונם כריך שיאמין בדיעי' הטם והטגחתו וטיט טם טכר אם נפטיי ואם גופיי וכל שיכפור טורט מאלו השרשים המסתעפים מן העקרים או נתלים בהם כאלו כופר בעקר עצמו כי כמו שמי שיכחיש מציאות הכבואה טהוא שרש לתורה מן השמים או טליחות הטליח טנתכ' על ידו הנה הוא כאלו כופר בעקר תורה מן השמים כן מי שיאמין שה'סי גוף הנה הוא כופר בעקר טהוא מ מציאות הטם לפי שהאמת מציאות הטם היא ט שיאמין טים טם נמצא מחוייב המציאות ממז' כל הכמצאים וכלם מוטפעים מאתו וכריכיין לו והוא אינו כריך אל דבר זולתו ואם היה המחויי' המציאו' בטם היה כריך אל אחר לפי טכל בטם מורכב כמו טבאר הרב המורה בהקדמות וכל מורכב כריך אל מרכיב ופועל אחר יתחייב חבור חלקיו ולא יהיה אם כן מחוייב המציאות בעצמו אלא בזולתו ולא יהיה מסתפק בעצמו אבל יהיה כריך אל זולתו והזולת ההוא אם כן גדול ממנו ופועל אותו ולא יהיה אם כן מחוייב המציאות בעצמו אלא בזולתו ומי שמציאותו תלוי בזולתו הוא אפסרי המציאות ולזה יתחייב שמי שיאמר שה'סי גוף או כח בגוף כאלו כופר בעקר מציאות הטם כמו שיתבאר זה ביאור טלם במאמר הב' בנה' וכך הכופר בהטגח' או בדיעת הטם או שיאמר כי כל הדברים הם ב בזרה הנקרא בערבי אל קצה ואל קדר הנה הוא כופר בעקר הטכר והעונם או מיחס לא עול ורשע

שהוא עבירה חמורה מאד עד שארזל עליה סכל
 המורה בע"ז ככופר בכל התורה כלה ככופר אמרו
 ולא כופר והרי אחאב עובר ע"ז היה ולא היה כופר
 בעקרים שהרי היה מאמין לחלוהו וידע שהגטס
 כעכר בעבורו בטובעתו כמו שאמר לו האתה זה
 עוכר ישראל והיה טועה בע"ז אם בהכניסו אמצעי
 צינו ובין הטי ואם בהיותו חוטב טהטי מטג'יח על
 הטובים והרבקים בו כאלוהו וזולתו מן הצדדיקים
 אבל שאר האנשים היה חוטב טהס כמסר' למקרה
 המערכת ולזה היה עושה כזרות ועובר ע"ז לקבל
 טפע המערכת באמצעותם ואין ספק שאין עונש
 הכופר בטרם או בעקר טוה לעובר על מצוה מ
 ממכות התורה שהרי הכותיים בטלח היו יודעים
 התורה והיו כופרים בה בלי ספק היו האריו'מכלי'
 בהם וכטלמודם התורה אף על פי טהיו עובדים
 ע"ז כמו שהעיד הכתוב על זה היו ככולי'מן האריות
 ובזה יט לומר בעונטי העולם הבא כי פלס ומאזני
 מטפט לה' לתת לכל אחר ואחר עונס כפי מרדו
 ועונטי העולם הזה רחיה לכל עונטי העולם הבא
 כמו שיבא תדע שהרי מכו'רזל בעלי לשון הרע
 והפורטין מררכי כבור ומלבין פני חבירו ברבים
 בכלל אותן שאין להם חלק לעולם הבא כמינין
 ואפיקורוסין והכופרים ואין לספק שאין עונס
 המלבין טוה לעונס הכופר בתורה וכך אין עונס
 העובר על המצוה טוה לכופר בטרם ויתבאר מזה
 אם כן שאין ראוי למנות בטרם ולא בעקר טוס
 מצוה פרטית ממכות התורה ולזה לא כמכ' הקבלה
 עקר או טרם לתורה מן השמים כלומר טראוי
 טימטך הארס אחר קבלת האבות וחכמי הדת
 אף על פי טהיה הכרחית לתורה חלקית לפי טהיה
 מצוה פרטית ולזה לא היה ראוי גם כן למנות טרם
 ולא עקר טלח תקוסח התורה ולא תטתנה אם היא
 מצוה פרטית כמו שכתב הרמבם זל אלא טהאמת
 הוא טחינה מצוה אבל הוא רעת כמטך לטרם ט
 טליחות הטליח כמו טיתבאר במאמר הג' בע"ה
 במה טמנה האחרות בטרם אף על פי טהיה מצוה
 פרטית לפי טבהאמת האחרות טני דברים אם
 טכאמין טהטי אחר ואין טני טוה ולא רומה לו ואם
 טכאמין טהמחוייב המציאות עם טהוא אחר בלי
 טוס דבוי והרכבה כלל הנה הוא חלקיכו רצה לומר

קבת כל הרבוי הגמכא ומן הכר האחד הוא טרם
 מסתעף מעקר מציאות הטס ומן הכר האחר הוא
 מצוה פרטית טכטוויכו עליה טמע ישראל ה' לקיכו
 ה' אחר ומין התימה הוא לפי דרך הרמבם זל טהוא
 מצוה המכות בעקרים ומנה אככי ה' חלקיך מצוה
 להאמין טיט כמכא מחוייב המציאות למה לא כמכו
 שאר העקרים בעשרת הדברות ולפי דרכנו אין זה
 ממה טיקטה כי לא כמנה בעקרים מצוה פרט' כלל
 ודבור אככי הוא מצוה פרטית ולא עקר וה' להאמין
 טהטי טהוויאכו ממכרים מבית עבדים הוא טנתן
 לו תורה על הר סיני או יהיה דבור אככי כמו הקדמ'
 למה טיבא אחריו והוא לא יהיה לך אלהים אחרים
 על פני ובא לומ' אחר טאכי הטגחתי כך והוכחתי'
 מארץ מכרים מבית עבדים לא יהיה לך חלקים א'
 אחרים על פני כלומר אין ראוי טתניחו עבודתי
 בעבודת זולתי וכך דעת הרבה מן החכמים שאין
 אככי בכלל עשרת הדברות אבל הוא הקדמ' לטתי
 הדברות הבאים אחריו והם לא יהיה לך ולא תעט'
 לך כי לא תטתחוה להם ולא תעבדם איכו אלא פי'
 חלו הטנים ואמרו טככתב דבור אככי בתחלת
 הדברות לחזק לב המאמינים בהודאת ההטגחה
 הכמטכת מאתו יתבר' לומר כי היא תמטך על כד
 החסד אף על פי טלא יהיה המקבל ראוי לכך כמו
 טהטגיח בישראל בהיותם כמכרים עובדי ע"ז
 והוכיחם מבית עבדים בזכות האבות ולזה מה
 טיסיים ועושה חסד לאלפים לאוהבי ולטומרי מ
 מצותי ויהיה אם כן הכלל בכל הטרטים טלא ימנה
 בהם טוס מצוה פרטית כלל :

פרק חמשה עשר

הטרטים הכתלים בג' העקרי' טזכרכו והמסתעפים
 מהם הם טמנה כי מן העקר הראטון טהוא מציאו'
 הטס יטתעפו ממכו ד' טרטים כוללים כל הדברים
 הכתלים במציאות הטס טהוא מחוייב המציאו' והם
 האחרות על הדרך טכתבנו וטאיכו גוף ולא כח
 בגוף וטאין לו התלות בזמן וטהוא יתבר' מסולק
 מן

מכל החסרונ' וכל אחר מאלו הד' שרשים מבואר
מעניינם שהם מתחייבים לעקר מציאות השם כי
אם לא יהיה מחוייב הוא יתבר' אחר בלי שום ה
הרכב' לא יהי' מחויי' המציאו' וכ' אם יהי' גוף או כח
בגוף וכ' אם יהי' לו התלו' בזמן שיהיה כמכ' בזמ'
זולת זמן יהיה הזמן קודם לו או מתאחר לו כמו
שיבא ולא יהיה גם כן קדמון ולא ככחי ולזה מכינו
זה השרש שאין לו התלות בזמן ולא מכינו הקדמות
כמו שמנה הרמבם זל כד' שיהיה נכלל בשרש הזה
הקדמות והנכחיות ולדבריו שמנה
הקדמות שורש בפני עצמו היה לו למכ' הנכחיות
גם כן שרש בפני עצמו וכ' שמנו שרש
אחר שהוא יתבר' מקולק מן החסרונות לבאר ש
מחוייב המציאות לא יעול עליו השינה והשכח'
והליאות ודומיהן ולכלול בזה שכל התוארי' שיחוייב
שימצאו לו יתבר' כמו היכולת והרצון וזולתם מן
התארים שאם לא נמצאו לו היה חקר הנה אמנם
יוחסו אליו יתבר' בכד' שלא יקרה מז' חקרו' בחוקו
ואולם על אי זה דר' אפשר שיוחסו אליו אלה התארי'
וזולתם הנה זה ממה שנבאר במאמר השני בע"ה
והשרשים הנתלים בעקר הב' שהוא תור' מן השמים
והמקתעפים ממנו הם ג' שהם ידיע' השם והכבואה
ושליחו' השליח ואלו הג' גם כן מבואר מעניינ' היות'
מתחייבים לעקר תורה מן השמים וזה כי אם אין
השם יודע הנמצאו' השפלות לא תהיה שום נבואה
מאתו ולא תורה מן השמים ואף אם יהיה יודע
הנמצאות השפלות איכנו מחוייב שתגיע תורה מן
השמים אם אין שם נבואה ומדע מגיע מהש' לאדם
ואף אם תהי' שם נבואה להודיע העתידות או לכוות
את האדם כווי' פרטים שיעט' הוא ובניו ובני ביתו
אחריו כמו שזוה לאברהם מצו' המילה לא יתחייבו
האנשים להשמע אליו אם לא יתאמת היותו שליח
האל לכוות את האנשים כוויים אלהים ולזה היה
התאמתות שליחות השליח עקר כולל לכל הדתות
האלהיות כי כשיתאמת שליחות השליח הן שיהיה
השליח גדול במדרגה יותר מאד הן שלא יהיה ב
באותה מדרגה יהיה אפשר שיכתן על ידו סדור א
אלקי כולל ומספיק להגיע האנשים אל ההצלחה
הנכחית וזהו ענין תורה מן השמים ולזה לא מכינו
נבואת משה בכלל העקר' ולא בשרשים כמו שעת'

הרמבם זל כי אין ראוי למנות עקר אלא מה שלא
ידומה תורה אלקית זולתו ולא שרש אלא המתחייב
לעקר בהכרח וזה אינו מתחייב לשליחות השליח
בהכרח אבל הוא עקף כמטך ממנו ואם היה שימנה
הל' הוא עקר פרטי לתורת מט' אבל לפי שהתאמתו'
שליחות השליח המיוחד בכל דת ודת עקר פרטי
אליה וכפי חוזק התאמתות שליחות השליח תהיה
חוזק האמנה בדת ההוא לא ראינו למנות נבואת
משה עקר פרטי לתורת משה כי אחר התאמת ש
שליחותו אין צריך לאמת מדרגת נבואתו ואמנם
אין יהיה התאמתות שליחות השליח כד' שלא יפול
בו שום ספק זה במה שיתבאר ממה שיבא בע"ה
ואולם למה מכינו תורה מן השמים עקר והכבואה
שרש כמטך אליה זה יתבאר במאמר הג' בע"ה
והעקר הג' שהוא השכר והעונש הנה השרש הקוד'
לו והמתחייב אליו בהכרח הוא ההשגחה וזה כי
אף על פי שכבר קדם לנו שרש הידיעה ושהאל יודע
מעשה בני האדם ומקדר ענייניה' בתור' מן השמים
באופן שיתקיים קבוצם ויתוקן חיותם כבר היה
אפשר לו כי להיות האדם פחות וכבזה בעיני השם
יהיה הפרט משולח ונעזב ובלתי נמל על מעשיו
הפרטיים אשר בינו לבין קונו אלא מצד היותו חלק
מן הכלל לא בבחינת הפרט מצד עצמו ולזה שמנו
ההשגח' שורש קוד' לשכר ולעונש להעיר שהשגחה
האלקית היא על כל פרט ופרט לתת לו עונש ושכר
אף על הדברים שהם בינו לבין הש' כמו שלא טעה
אל קין ואל מנחתו וכל סכך על הדברים שהם בין
אדם לחבירו כמאמר הנביא גדול העצה ורב
העלילה אשר עיכך פקוחות על כל דרכי בני אדם
לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו והשכר והעונש
ב' מינים אם גופיי ואם כפשיי ועקר השכר והעונש
יכלול שניהם כאחד אבל לא ראינו למנות הגופיי
שרש בפני עצמו והנפשיי שרש בפני עצמו כי
הגופיי אין ראוי למנותו שרש בפני עצמו לפי דעתי
שהרי יש מר'זל שאמרו שכר מצות בהאי עלמ' ליכא
ולזה שמנו השכר והעונש עקר אחד בכלל לכלול
ב' מיני השכר אם הנפשיי לחוטאים שעקר השכר
הוא לכפש ולא לגוף ולאומרים שיש שכר נפשיי
וגופיי וכלול שניהם כאחד ויהיה מנין העקרים
והשרשים לדת האלהית בכלל לפי דרך זה יא'
מציאות

שרשים אליה ואולם התכלית המיוחד לתורה אלהי
שהוא השכר והעונש הכפטיי כבר נמנה בכלל
העקריו להיותו מתחייב לתורה אלהית בהכרח
ואבל הבחירה אחר שאינה מתחייב לה במה שהיא
אלהית לא נמנית בכלל העקריו ולא בשרשים וממ
אחר שהיא הכרחית לתורה אלהית וקודמת לה
בהכרח נבאר עניינה במאמר הר' בע"ה וזהו מה
שרשינו לבאר במכין העקריו והשרשים וברוך
העוזר והגוזר אמן ואמן :

פרק ששה עשר

יש מן הקדמונים מי שהכחיש הידיעה ואמר שאי
אפשר לאדם שישיב לדבר על אמתתו וז' מפני רבי
אם בעבור שכל ידיעה לא תגיע אלא מידיע' קודמ'
ואותה הידיעה הקודמת כבר היתה דרוש' והידיעה
ג' מידיעה קודמת לה וכך אותה הקודמת כבר
היתה דרושה ולא תגיע אלא מידיעה קודמת לה
וישתלשל הענין אל בלתי תכלית ובבלתי תכלי' לא
תקוף בו ידיעה ואם בעבור שהדבר שידע בהקט
לא ימלט מחלוקה אם שיהיה נודע קודם לכן ולא
יבטורך אח' כן אל הקט ואם לא היה נודע מהיכ' ידע
האדם שידע אותו על ידי הקט ומאלו הב' פני' בטלו
הידיעה וחסבו שאי אפשר שתגיע לאדם ידיעה
בשום דבר נעלם אבל המאמתים מן הפילוסופים
בטלו טענותיהם בשאמרו כי הראשונה לא תתחיי'
כי לא ישתלשל הדבר אל בלתי תכלית כמו שחסבו
לפי שאין כל ידיעה מבעת תמיד מידיעה שהיתה
דרושה כי כבר תגיע מידיעה בלתי דרושה ובלתי
מבעת בהקט אלא מידיעה שהיא לאדם ביסודות
השכל כלומר שמטבע השכל שתמצא בו ידיעה מה
לא הגיעה מידיעה אחרת וקראו אותה ידיע' שהיא
ביסוד השכל מושכלו ראשונה ר'ל שהם ראשונה שלא
הגיעו מידיע' אחרת אבל כווצרו עמו בטבע ואותן
המושכלו הן יסוד' לחכמ' כי מה' תשתלשל הידיעה
וא הטעם הסכי' אמרו שלא יתחיי' ג' שם' שלא היה
נוד' לא יהי' נוד' לעולם כי כב' יוד' עי' הקט לא שקור'
עקריו

מציאות השם והר' השרשים הנמשכים ממנו שהם
האחרות ושאינו גוף ולא כח בגוף ושאיין לו התלות
בזמן ושהוא מסולק מן החסרונות וכך תורה מן
השמים והג' שרשים הנתלים בו שהם ידיעת השם
והנבואה וסליחות השליח והשכר והעונש והשורש
הנתלה בו שהוא ההשגחה ואם נמנה הידיעה
וההשגחה עקר אחר כמו שכללם הרמבם זל בעקר
אחר יהיה מכין העקריו והשרשים עשרה ולא יותר
והוא מבואר שאין ראוי לקראתם כלם עקריו לפי
שאין הכרחיותם לתורה חלקית בשוה כמו כי מי
שיאמין הסניות או שהוא גופי' או כח בגופי' או
שום לו התלות בזמן לא תפול התור' האלהי בכללה
בזה אלא מצד שהם נתלים בעקר מציאות השם
והכופר באחד מהם ככופר בעקר אחר שאינו
מאמין העקר כמו שראוי ולזה לא שמנו אותם כלם
עקריו בשוה כמו ששם הרמבם זל ולא מכינו
נבואת משה ולא שלא תנוסח התורה עקריו ולא
שרשים לפי שאלו אינם עקריו ולא שרשי' מתחייבי'
לדת האלהית בהכרח אבל הם ענפים ואמונות
נמשכות לסליחות השליח ואם היו עקריו או שרשי'
הכה הם עקריו מיוחדים לתורת משה ולא לדת
האלהית בכלל כמו שביאת המשיח ותחיי' המתים
עקריו מיוחדים לדת הנצרי' שלא יזווייר מציאותה
זולתם ואולם נבואת משה ושלא תנוסח התור' כבר
יזווייר מציאות תורה משה זולתם ולזה היותר ראוי
שנאמר שהם ענפים ואמונות נמשכות לסליחות
השליח לא עקריו בפני עצמם כמו שתחיי' המתים
וביאת המשיח ענפים מקתעפים מן השכר והעונש
לא עקריו או שרשים בפני עצמם לא כוללים לתור'
אלהית ולא מיוחדים לתורת משה גם לא מכינו
שראוי לעבדו ולא לזולתו לפי שהיא מצוה מיוחדת
זאין ראוי למנותה בעקריו ולא בשרשים מן הטעם
שכתבנו בפרק הקודם לזה ומכינו הידיע' וההשגח'
ב' שרשים נבדלים לפי שהם עניינים מתחלפים כמו
שכתב הרמבם זל בספר המור' וכמו שהסכימו כל
האחרונים זל. אף על פי שהוא כללם בעקר האחד
ולא מכינו הבחירה והתכלית הכולל בכלל העקריו
ולא בשרשים אף על פי שהם הכרחיים לתור' אלהי'
שלא יזווייר מציאותה זולתם כי אחר שאינם הכרחיי'
לה במה שהיא אלהית כמו שקדם איין ראוי למנותם

מאמר הראשון

וההקם היה הדבר ידוע בכח בהקדמתו ועל ידי
ההקם שבדוע בפועל ושהסכל יגזור שהגעת
הידיעה על דרך זו היא הגעה וידיעה גמורה ואלו
הב' דרכים שעל ידם תגיע ותשלם הידיעה הם
שנמצאו בסכל האנושי משעת היוצרה מבלי שירגו
וידע כיצר הגיעו לו ויראה שזה הדרך אמיתי למה
שנמצא הש' מוכיח את איוב כשהיה קורא תגר על
דרכי השם ומאשים את השם שלא קרר המציאות
כראוי לפי דעתו באמרו למה יתן לעמל אור וחיים
למרי נפש וכיוצא בזה והשיבו הש' על זה ואמר לו
איך מלאו לבו לתפוס על מעשה השם וידיעתו כאלו
הוא יודע יותר ממנו ועל כן עלה על רוחו לו שיהיה
הקדור יותר נאו' באופן אחר והרי הדברי הטבעי
שהם עמו ובגופו לא ידע לתת סבותיהם וכל שכן
שלא ידע לדבר בדברים העליוני' שהרי אותו הכח
שהוא באדם במה שיטיב הידיעה לא ידע האדם
איך הגיע אליו ומאיך הגיע לו איך יוכל לדע' ידיעת
השם וההגותו היאך היא וזהו מה שאמר לו השם
במענהו הראשון מי את בטוחות חכמה או מי נתן
לשכוי בינה ונראה לי כי בית בטוחות סורט כמו
ובטוחות למרגיזי אל ושכוי נגזר מגזרת ואסתכי
שהוא תרגו' ויסק' והסכ' האנושי נקר' שכוי וכך פירשו
גדולי המפרשים וקרא בטוחות חכמה למוטכלות
הראשונות שהם יסודות החכמה לפי שעל ידם ה
האדם יהיה בטוח שיטיב הידיעה וזולתם לא יהיה
אפשר שתושג ושכוי קר' את הסכל האנושי הממציא
דרך ההקם להוציא התולדה מן ההקדמות שז' נקר'
בלשוננו בינה כמו שאמרו נכון זה המביל רב' מתוך
דבר וביאור הענין כי הש' תפס על איוב כשאמ' לו
יתבר' כי אפי' המוטכלות הראשונות שהם בטוחות
חכמה שעל ידם תגיע הידיעה לא כדע' היאך תהיה
הגעתם לאדם ומהיכף נמצאו לו ואיך הגיעו אל
שנמצאים באדם כך ברצון חלקי כמאמר דוד הן
אמת חפצת בטוחות וזהו אמרו מי את בטוחות
חכמה כלומר מי שם אותם באדם מתחלה או אי זה
טבע חיי' שימצאו באד' המוטכלו' הראשונו' יות' מכל
הב' ח וכך תפס אותו כי גם אח' המצ' באד' המוטכלו'
הראשונו' לא ידע מיכתן לשכוי והוא הסכל האנושי
בינ' להב' שהתולר' היוצא' מההקדמו' הי' ידע' כי אי'
זה באדם אלא ברצון אלהי וזהו שאמר דוד רומז על

ישו לא ידע
עליו ומהיך

סתיהן הן אמת חפצת בטוחות ובסתום חכמה
תודיעני אמר חפצת בטוחות לרמוז על המוטכלות
הראשונות שהן באדם ברצון אלהים ואמר ובסתום
חכמה תודיעני לרמוז שהידיעה המגיעת בדבר ה
הסתום היא גם כן ברצון האל כמאמר שלמה כי ה'
יתן חכמה מפיו דעת ותבונה אמר כי החכמ' תבא
מאת האל ית' לפי שמפיו רצה לומר ברצונו הרעת
שהן המוטכלות הראשונות והתבונה שהיא ידיעת
הוצאת התולדה מההקדמות כי שני אלו נמצאו
באדם ולא כדע' איך נמצאו בו ומהיכף באו לו אבל
ככיר שעל צד החכמה והחקר נמצאו באדם כדי
שעל ידם תגיע הידיעה וההסכל לאדם ועל כן
נתקנה ברכת אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש
בינה כי המוטכלות הראשונות יקראו דעת קתם
ואמר אתה חונן לאדם דעת כי הרעת הזה שוו' בכל
אדם מבלי שום למוד אלא על צד החכמה ואמר
ומלמד לאנוש בינה על ידיעת הוצאת התולדה מן
ההקדמות שזה יקרא בינה ותלה זה בלמוד טבעי
ויחס אותו לאנוש כי איך כל אדם מסתמט בבינה
אלא האנוש ועל כן הייתה החתימה חונן הדע' על
החקר הכולל לכל המין שהם המוטכלות הראשונות
לא על החקר הפרטי אבל התפלה ראוי שתהיה על
יותר מן הרעת והבינה שהוא ההסכל שההסכל
הוא בדברים האלהיים כאמרו הסכל וידוע אותי
ובעבור זה היית' התפלה כוללת הכל וחננו מאתך
דעה ובינה והסכל כלומר שיהיו המוטכלו' הראשונו'
מועילות כדי שיגיע מהן בינה והסכל על דרך מה
שאמרו אס' איך דעת איך בינה ר'ל שאס' לא הי' הדע'
שהם המוטכלות הראשונות נמצאות באדם לא
היתה הבינה נמצאת שהיא הוצאת התולדה מן ה
ההקדמות ואס' איך בינה איך דעת כלומר ואס' לא
ישתמש אדם בבינה להבין דבר מתוך דבר כדי
שתגיע לאדם הידיעה לשוא כתנו לו המוטכלות ה
הראשונות שהם הרעת וזהו שאמר שלמה כי תבא
חכמה בלבך ודע' לכפסך ינעם מזימ' תשמור עליך
ואו' להבילך מדרך רע ר'ל כאשר תב' חכמ' בלבך
מיוקדת על הקדמות אמתיות והרעת ינעם לכפסך
כלומר שתשתמש כראוי מהמוטכלות הראשונו' אז
מזמה תשמור עליך תבונה תנצרכה שלא תכשל
בדעות הנפטרות וזהו אמרו להבילך מדרך רע

מאיש

מאיש מדבר תהפוכות העזבים ארחות יושר וגו'
כי הבינה שיסתמש אדם בה' כראוי מיוסדת
על הקדמות אמתיות תדריך האדם בדרך ישר לא
יכשל בה:

פרק שבעה עשר

איך ספק כי לכל חכמה התחלות הנחות אינן מ
מבוארות בעצמן אבל ילקחו מקובלות
מחכמה אחרת כתבארו בה אותן ההתחלות
ועל ההתחלות ההן נבנו כל מופתי החכמה ההיא
כמו שיקבל המהנדס מציאו הקו והנקוד מהטבעי
והמספרי מציאות האחרות והטבעי מציאו העצמי
והמקרי מבעלי הפלוסופיה הראשונה ובעל
הפלוסופיה הראשונה יקבל מן הטבעי מציאו מכיע
ראשון וכך בכל חכמ' עיוני מן ההכרח הוא שיקובל
בתחלת למורה התחלות והנחות יתבארו בזולת
החכמה ההיא כמו שהתבאר בספר המופת ועל
התחלות ההן יבנו כל מופתי החכמה ההיא או על
המוטכלות הראשונות ואם כן אינו ראוי שנכאל
וכאמר התורה האלהים מהיכן תקח התחלותיה
כי האלה הזאת כבר תפול על התורה האלהית
יותר מעל זולתה מטאר הדתות הנמוסיות כי
התחלות הדת הנמוסית שהן הבחירה והתכלית
כמו שאמרנו הנה הם מתבארות אבל הפילוסוף ב
פילוסופיה המדינית אבל התורה האלהית מהיכן
תקח התחלותיה כי אף על פי שמציאו הט'י מבואר
אצל הפילוסוף מהקדמות המסתללות ממוטכלות
הראשונות לא יאמץ הפילוסוף ממה הנבואה
וההטנחה שהם גם כן התחלות ויסודות לתורה
האלהית והיכן יתבאר מציאותן כי אי' אלו התחלו
מבוארות בעצמן ולא מתבארות מהקדמו לקוחות
ממוטכלות ראשונות כי לא יאמץ הפילוסוף הכבוא'
וההטנחה על הדרך שיאמינה בעל הדת האלהית
על כן ראוי שנבאר התורה מהיכן תקח התחלותי

וכאמר כי הדברים אשר יודעו ולא יצטרך ראיה על
אמתתם הם ד' שהם המוטכלו הראשונו ביד יעתנו
שהכל גדול מהחלק ושהדברים הטוים אל דבר א'
אחד בעיניו הם טוים ושהחיוב והשלילה אינן צודקין
יחד על דבר אחד בעיניו מצד אחד והמוחשיות
ביד יעתנו שהאו' תחמ' והטלב תקרר וכך שהאופיינו
יקרר והפלפל יחמם שזה דבר שהוטב בחוש כי
תקף שאכלנו הפלפל הרגטנו חו' והאופיון הרגטנו
קור' ושפטנו בעבור זה כי הפלפל יחמם להיות
החלקים האסיים גוברים בו והאופיון יקרר להיות
החלקים הקרים גוברים בו והנסינות כמסוך
הקלאמיט' הברזל ושלטול האסקמוניא לבט' וכיוצא
באלו ושזה דבר נמצאהו כן לא מצד טבעי היסודו'
אשר מהם הורכב אבל מצד הצורה המינית אשר
בהם והנמשכו בדיעיתנו כי רומי וירושלם ובבל
היו בעולם מדינות גדולות מיוסבות אף על פי
שאין עתה כן וזה וכיוצא בו אף אם לא נטיגהו
בחוש נשפוט היותו אמת כאלו הטנכוס לרוב ה
הספורים הנמשכים מאנשים רבים שלא נמצ' אדם
חולק עליהם עד היום וכל אחד מאלו הד' מינים מן
ההקדמות איך ספק בהם שיוטמו התחלה וטורט
למופת כי כמו שמופתי ההנדרסה שהם כלם בנוי'
על המוטכלות הראשונות והמופתים הטבעי' שהם
בנויים על המוחשיות הן אמת שאין ספק בהם כלל
אחר טקבתם ידועה ונכרת כן המופתים הבנויים
על הנסינות אף על פי שטבתם נסתרת איך לספק
בהם כלל אחר שהעיד החוש על מציאותם כי כמו
שלא יתבאר לעולם שזויות המטולס אינן טוו' לטתי
נצבות ושהפלפל לא יחמם לפי שטבתם ידועה
ומוטכלת כן לא יתבאר לעולם שהקלאמיטא לא
ימסוך הברזל אף על פי שטבתו נעלמת ומוטכלת
כי הדבר שהעיד עליו הנסיין אי אפט' שיתאר הפכו
לעולם ולהיות עקרי התורה והתחלותיה איך כלם
מוטגות מצד המוטכלות הראשונות ואינן מוחשיות
בכל עת כחמוס הפלפל וקרור האופיו' אבל טבתסי
בלתי ידועה בעבור זה התחכם הט'י לאת' התחלו'
התורה בנסיין כדי שלא יפול הספק בהם כי מה ט'
סנת אמת בנסיין כמסוך הקלאמיטא הברזל א'
אפט' שיפול הספק בו אף על פי שטבתו נעלמת כמי'
שלא יפול הספק בדברים הטבעיים המוטגים בטו'

ספרו לנו אמר אשר שמענו לרמוז על עקר תורה מן
 השמים שהיא מן הנמשכות הנשמעות מפי כל ה
 האומות שלא ימנעו מעולם חולק עליהם בשמיים
 שמצרים ובבל היו בעולם שאי אפשר להכחיש זה
 אף על פי שלא ראינוהו אכחו ורמז ראשונה אל עק
 תורה מן השמים לפי שהיא מזהיר על שמיים התור
 בכלל כמו שאמר האזינה עמי תורתי ואמר אח' כך
 וכדעם לרמוז על עקר מציאות העם והשרשים
 המסתעפים ממנו שה' מוסג מצד הידיע' המחקרי'
 המיוסדת על המוחשיות לנו והמושכלות הראשונות
 ואמר עוד ואבותינו ספרו לנו להורות על עק' הסכר
 והעונם הנפטי סזהו מוסג אינו מצד הקבלה בלב'
 וכדי לבאר אמות התחלת זה העקר הבאת הנסים
 והנפלאות וההטגחות הפרטיות שנעשו לאבותינו
 לפי מה שקבלנו מהם כי הם אות על סכר העולם
 הבא כמו שבארנו בפרק אחר ועשרים מ' המאמה
 וביאר עוד כי הקבלה הזאת ראוי שתהיה נמשכת
 תמיד מאב לבן ועל כן אמר לא ככחד מבניהם וגו'
 וביאר כי שרש הקבלה והתחלות הללו הושג לישראל
 מן החוש ומשם באה הקבלה נמשכת לנו וזהו שאמ'
 ויקם עדות ביעקב וגומר כלומר על יד מה שהסיגו
 הם בעדות החוש שם תורה בישראל פמ' נמשכת
 על פי הקבלה תמיד :

סבתן ידועה וזה נמצא תמיד בכל הדתו האלויות
 כי בתורה שנכטוה אדם כתחמת אליו מציאו' העם
 שהיה מדבר עמו והכבואה ותורה מן השמים ושכר
 ועונם וזה כי העם נבלה אליו ודבר עמו וזוהו על
 התורה באמרו וישפ' אלהים על האדם לאמר וגו'
 וביארו רזל כי בזה הפסוק נרמזו כל המצו' שנכטוה
 אדם עליהן וכתחמת גם כן אליו בנסיון הסכר
 והעונם על עשיית המצות כמה שנענס על עברו
 מצות העם והתפתותו לכחש על ידי חוה וכזה
 אמרנו כי עונם העולם הזה ראוי על עונם העולם
 הבא וכך לכח כתחמת אליו הכבואה ומציאות העם
 שהיה מדבר עמו והסכר והעונם במבול שנכטוה ה'
 ובכיו' נענסו האחרים ועל כן קבל התר אכילת
 הצטר שנאסר לאדם וכך לאברהם כשנכטו' בברית
 המילה כתחמת לו מציאות העם המדבר עמו
 והכבואה ותורה מן השמים בצווי ההוא שהי' מצוה
 אליו וכך במתן תורה התחמתו לישראל התחלות
 הכוללות אחר שהסיגו בכבואה העם מדבר עמהם
 ומצוה אותם תורה וכתחמת להם ביציאת מצרים
 ההטגחה לסכר ולעונם אה' כתחמתו בנסיון
 התחלות התורה אמות שאין ספק בו ולזה תהיה
 התורה אמיתית וכחית בלי ספק כמו שהקט
 שהקדמתיו אמיתיות יהיה המשפט היוכ' מהן שהיא
 התולדה אמיתית בלי ספק ולא תקבל שנוי לעולם
 כי האמת לא יסתנה לעולם וזהו שאמר הכתו' ראש
 דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך כלומר באשר
 ראשי דברך שהן ההקדמות שידובר בהן בתחילה
 להוציא התולדה מהן שהוא המשפט הדרוש הן א'
 אמיתיות לפי המשפט היוכ' מהן יהיה אמיתי ויהיה
 לפי זה נכחי כי האמת לא יקבל שנוי לעולם וזהו
 אמרו ולעולם כל משפט צדקך ולכ' התור' שנתבאר
 התחלותיה מן החוש תהיה אמיתי' וכחית והקבלה
 הנמשכת ממנה תהיה אמיתית שאין לספק בה כלל
 ואולם כדי שלא ידומה שהתחלות התורה כולם
 מתבארות לנו היו' על פי הקבלה בלבד באר אסף
 במזמור האזינה עמי תורתי כי יש מהן מתבארות
 על פי העיון ומהן מן הנמשכות והן הדברים שאין
 חולק עליהם כלל ומהן מן המקובלות בלבד ועל
 כן אמר האזינה עמי תורתי הטו אזיכסם לאמרי פי
 אביעה חרות מני קדם אשר שמענו וכדע' ואבותינו

פרק שמנה עשר

ראוי שנשאל ונאמר אחר שאכחו נמצא דתו הרבה
 נקראות אלהיות והקבלה נמשכת בכל אחת מהן
 לבעלי הדת ההיא כמה יודע איפה הבדל בין הדת
 האלהית האמיתית ובין הדת המזוייפת הטוענת
 שהיא אלהית מתדמה אל האלהית ואיננה אלהית
 ואומר כי התחמת היות התורה אלהית הוא משני
 כרדין מצד הדעת בעכמה ומצד השליח אולם אשר
 מצד

מזר הדת בעצמה הנה הוא שיבחנו הג' עקרים ש
 סכתבנו עם הפרטים המסתעפים מהם על הדרך
 סכתבנו למעלה ואם אינה חולקת על שום עקר
 מהעקרים ולא על שום מן הפרטים היוצאים מהם
 או הכתלים בהם הנה היא אלהית ואם לא הנה היא
 מזוייפת ומתרמה באלהי' ואולם אשר מזר הסליח
 הנה הוא כשיתאמת הגעת הכבואה אל הכביא ו
 והיותו סליח להכתן דת על ידו אמות עצמי וזה כי
 אמות הדבר על כ' פנים אם אמות עצמי ואם אמות
 בלתי עצמיות והאמות העצמי הוא שיתאמת הדבר
 אם מזר סבותיו ואם מזר סגולותיו העצמי' והאמו'
 הבלתי עצמי הוא שיתאמת הדבר העצמי אמות מ
 מקרי' לא מזר סבותיו ולא מזר סגולותיו העצמיות
 והמשל בזה שני רוקח' שהובאו לפני חכמי הרפוא'
 לעשות מרקחת התר'יח הגדול ואמר האחד כי
 הוא ירקח התר'יח רקוח יפה מציל מכל קמי המות
 החמים והקרים ומכל מיני הארקים בראיה שהוא
 יראה לפנייהם בשר האפעה וכל הקמים הראויים
 ליכנס בתר'יח וינסה סגולות כל הקמים הפשוטים
 וכחותיהם אחד לאחד לפנייהם ועשה כן ונסה
 לפנייהם כל הקמים והוכרו כלם שאין בהם זיוף כי
 אין ספק שהתר'יח שכעשה על זה הדרך אין בו ח
 חשש זיוף אחר סכתן הרוקח ההוא אמות עצמי' אין
 וכך אם יאמר שהתר'יח אשר יעט' הוא טוב בראי'
 שהוא ירפא כל החולים מכל מיני התחלואים וקמי
 המות שראוי לרפאת בתר'יח ועשה כן שאין ספק
 גם כן שהאמות הזה טוב אחר שאמ' היות התר'יח
 אמת'י מזר סגולותיו העצמיות ואף על פי שאין
 האמות הנה חזק כראשון שאמ' הדבר מזר סבותיו
 הנה שניהם אמות עצמי' אל התר'יח שאי א
 אפשר שיהיה בו שום זיוף והרוקח השני אמר כי
 הוא יעשה התר'יח מועיל מכל קמי המות בראיה
 שהוא ילך במו אט ולא יכוה או ילך על פני המי' ולא
 יטבע כי אף על פי שיעשה כן לעיני העמים והסרי'
 ולפני כל החכמים אין זו ראיה עצמית על היות
 התר'יח שעשה או שיעשה טוב כי כבר אפס' שאף
 אם הלך במו אט ולא ככה שהתר'יח שיעשה לא
 יהיו לו סגולות התר'יח להציל מכל קמי המות לפי
 שהאמות הזה שעשה אל התר'יח הוא אמות בלתי
 עצמי' ואשר שיהי' בו עדין חשש זיוף ועל זה הדרך

בעצמו הוא אמות כבואת הכבי' או הסליח כי הכבי'
 שיתן אות על היותו כביא בראיה שהוא ילך על פני
 המים או שיבקע הנהר לעבור בו או שילך במו אט
 ולא יכוה או שירפא החולים או המכורעים הכ' זאת
 אות שהוא איש שראוי שיעשו על ידו כיסים אותות
 ומופתים אבל אין זה אמות עצמי לכבואה וכל שכן
 שאיכנו אות אל סכתן תורה על ידו כי כבר ימצאו
 אותות ומופתים נעשי' בלהט וכסוף או נעשים עי'
 הכדיקים שאינם כביאי' כמו שכזכר בבבא מציעה
 בעניין מחלקתו של רבי אליעזר שכעקרה חרוב
 ממקומו וחזר אמת המים לאחוריו וזולת זה ואף על
 פי כן לא קבעו הלכה כדבריו לפי שלא היה מוסס'
 בכבי' ולזה תמצא כי כל האותות והמופתים שעשה
 משה קודם מתן תורה היו אותות אל שראוי שיעשו
 על ידו אותות ומופתים לא לקבל תורה על ידו
 ולדבר הזה בלבד היה האמת יסראל בו
 ועל כן היו מתנהגים על פיו בהיות' מאמיכי' שהם
 שומע כעקתו ומקיים דבריו כמו שעשה מט' במרה
 ויורהו ה' עץ וכך במלחמת עמלק והוריד המן ב
 בתפלתו ובקע הים כעקתו אמר הכתו' מה תצעק
 אלי ועל זה ועל כיוצא בו כאמר בבקיעת ים סוף
 ויאמינו בה' ובמשה עבדו ר'ל שהאמינו שהיה עבד
 ה' שיעשה השם על ידו אותות ומופתים ככל אשר
 חפץ יגזור אומר ויקם לו כמו שנמצא זה על יד ה'
 הכדיקים שהם יעשה על ידם אותות ומופתים אף
 על פי שאינם כביאים כרבי פנחס בן יאיר שבקע
 הנהר ג' פעמים לפי מה שסופר ממנו וכרבי חנינא
 בן רוסא וחוכי המעבל וככקדימון בן גורין שכקדש
 לו חמה וכחכניה מיטאל ועזריה שככולו מכבטן
 האט ולכן בעבור שהאותות והמופתים שכעשו על
 ידי משה רביש עם רבויים והפלטת פליאותם בטנו
 טבעו שלעולם לא היו מופת עצמי לכבואה היו יסר'
 מקופקים עדין במציאות הכבואה תדע שהרי אחר
 מתן תורה אמרו למשה היום הזה ראינו כי ידבר
 אלהים את האדם וחי שיראה מזה שער המעמד
 ההוא היו מקופקים במציאות הכבואה עם היותם
 מאמיכים במשה שהוא עבד השם להעשות על ידו
 אותות ומופתים כמו שאמר הכתוב ויאמינו בה'
 ובמשה עבדו ולזה תמצא שאמר השם למשה
 בעת מתן תורה הנה אנכי בא אליך בעב הענן
 בעבור

אין ספק

מאמר הראשון

בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם כלומר אני רוצה לאמת להם מציאות הנבואה עצמיי וגם לאמת להם שאתה שלוח מאתי לתת תורה על ידיך וזה כשהם עצמם ישיגו למעלת הנבואה ובזה יתאמת להם מציאות הנבואה עצמה ועוד שיטמעו אותי מדבר עמך כשאני רוצה לתת תורה על ידיך וזהו אמות עצמיי לנבואה ולשליחות השליח ולזה אי אפשר שיטאר אחר אותו המעמד הנכבד טוס ספק ולא טו חשט זיוף אחר סנתאמתו במעמד ההוא הטנידברים שהם הכרחיים לאמת מציאות תורה מן השמים האחר מציאות הנבואה לפי שכלם היו כביאים באותו טעה וטמעו קול ה' אלהים אומר להם עטרת הרברות והטני טטמעו את הקול אומר למטה לך אמור להם טובו לכם ל לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי ואדברה אליך את כל המצוה והחוקים והמשפטים אשר תלמד לעשות כן בקרב הארץ ובזה נתאמת להם אמות עצמיי כי מטה היה שליח להכתף תורה מתמדת לדורות על ידו וזהו ההבדל שבין הנביא והשליח כי הנביא אמו נבואתו הוא אס בהגדת העתידות שלא יפול דבר מכל דבריו ארצה ואס בעשיית אותות ומופתים והנביא שתתאמת נבואתו על זה הדרך מזו פרטי ה' יא בתורה לשמוע אליו בכל מה שיאמ' ואפי' לעבור על דברי תורה בהוראת טעה כגון אליהו בהר ה הכרמל חוץ מע"ז כי אחר טכוכה פעמים רבות זכמכאו כל דבריו אמתיי' אס בעשיית אות' ומופתיי' ואס בהגדת העתידות ולא הפיל מכל דבריו ארצה הרי הוא בחזקת נביא ומצוה לשמוע אליו אמר הכתוב וידע כל ישראל מדרך עד באר טבע כי כאמן טמואל לנבי' לה' ולא הפיל מכל דבריו ארצה והרי זה כמי טעטה התריחקה פעמים טלש ונקה אותו שהיה אמתיי טזה הרוקח בחזקת אמתיי עד טיכוכה פעם אחרת וימכא מזוייק וכף הנבי' המג' העתידו' או העושה אות' או מופת על נבואתו מצוה לשמוע אליו כל עוד שלא ימכא טקר בדבריו אמר הכתוב אשר ידבר הנביא בטס ה' ולא יהיה הדבר ולא יבו' הוא הדבר אשר לא דברו ה' כי כבר אפשר שהנבי' יהיה נביא אמת ויכזב בטוס פעם בבחירת עצמו ולא מצד הנבואה כי לא איט אל ויכזב כמו טקרה לחכניה בן עזור שהיה נביא אמת כמו טארזל ב

במסכת סנהדרין וטעה וכזב בטבירת המוט' מעל כואר ירמיהו ולזה נענש כמו טאמר לו ירמיה לא טלחך ה' ואתה הבטחת את הע' הזה בטקר וכתוב הטנה אתה מת כי סרה דברת אלה' וכתוב כי מת חכניה בדבר ה' בחדש הטביעי אבל השליח והוא אשר הוא שליח להכתף תורה על ידו אי אפשר סיכזב בטוס פנים כי לא יקר' שליח אס לא טיתאמ' שליחותו אמות עצמיי וזה אס בהתאמתות מציאות הנבואה לכל המקבלים כמו טהתאמת לכל ישראל בטעת מתן תורה ואס בהתאמתות שליחו' השליח כמו סנתאמת שליחות מטה רבינו לא סנתאמת בהגדת העתידות או בעשיית אות' ומפת' שהגדת העתידות אמות בלתי עצמיי לשליחות השליח לתת תורה על ידו ואפשר סיכזב באי זה פעם כמו טקר' לחכניה בן עזור כמו טאמרכו וכף עשיית האותות והמפתים יט בהן ספק טאפשר טיעטו כמותן באי זו חכמה או תחבולה טבעית אבל כטייתאמת שליחותו על דרך סנתאמת שליחות מטה אי אפשר סיכנס בו הכזב בטוס פנים לא מצד בחירת עצמו ולא מצד אחר לא מצד בחירת עצמו כי לא יקיים אליו ה' יתברך השליחות על זה הדרך אס ה' עתיד לכזב ולא מצד אחר כי אחר סנתאמת שליחותו אמות עצמיי נסתלק ממנו כל מין מהספק וזהו מה טכתב הרמבם זל בספר המדע בפ' ראטו מהלכות יסודי התורה מטה רבינו ע"ה לא האמינו בו ישראל מפני האותות טעטה שהאמינים על פי האות' יט בלבס דופי טאפשר טיעט' האות בלהט וכטוף וכז' ובמה האמינו בו במעמד הר סיני טעיכינו ראו ולא זר ואזכינו טמעו ולא אחר האט והקולו והלפיד' ומט' נגט אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו טומעי' מטה לך אמו' להם טובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי ואדברה אליך את כל המצוה והחוקים והמשפטים אשר תלמד וגו' ומניין טבמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו טאיף בה דופי ט סכאמר הנה אככי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם מכלל טקודס זה לא האמינו כאמכות שהיא עומדת לעולם אלא כאמכות טיט אחריה הרהור ומחטבה ע"כל וכוונת דבריו טהאותות טיעטו הנביאים כמת טהחיה אליטע וכרפואת ברעת כעמץ וכחכני' מיטל ועזריה

ועזריה

פרק תשעה עשר

ועזריה שלא נכוון בכבשן האש ודכחאל שכיכלמן
 האריות ויונה שכל ממעי הדגה וכך כל האותות
 שנעשו על יד כל נביא ונביא או הגדת העתידו על
 ידי הוברי השמים או בעלת אוב וכך עשיית האותו
 כבר אפשר שיעשו קצתם לכדיקו או על ידי חסידים
 אף על פי שאינם נביאים כר' חנינא בן דוסא ורבי
 פנחס בן יאיר וחביריו או על ידי איזו תחבולה
 טבעית כמו שארזל על חזקי מלך יהודה שהעבירו
 אחז אביו באש ונכול לפי שכתו אמו קלמנדריא
 או אפשר שיעשו בלהט או בכסוף כמו שהיו עושים
 חרטומי מצרים או על ידי שם מסמות הקדש כי ה
 השמות הם ככלי אומנותו של מקום כי שם בכחם
 שיעשו בהם אותות והמופתים ומי שמתמט בהם
 ברכו של מקום כנביאים או לכבודו של מקום כ
 כחסידים הוא אהוב למעלה וכחמר למטה ואינו מת
 בחזי ימיו ואינו נופל ביד סוכאיו אמר השם לירמיה
 ע"ה וכלחמו אליך ולא יוכלו לך כי אתך אני להצילך
 אבל מי שיסתמט בהם מרעת עצמו וסלא לכבודו
 של מקום הוא נכרת בחזי ימיו ונופל ביד סוכאיו
 וסוף שיחתום ברעה ארזל וראי שמתמט בתנא חלק
 והרי זה כמי שנכב טבעתו או כליו או חותמו של
 מלך ומסתמט בהם שהוא חייב מיתה ואפי' ישעיה
 שהיה נביא אמת לפי שהזכי שם מן השמות להנחת
 עצמו כמו שארזל במסכת יבמו אמר שם ואבלע
 בארזא וכעכט וכפל ביד סוכאיו והרגוהו כמו שכזכ
 שם והבן זה מאד כי בדבר הזה יבחן המסתמט
 בשמות שלא ברכו של מקום כשימות מית' מסונה
 או יכרת בחזי ימיו וזה הדבר נכוכו ברבים ולא
 ידעו איך אפשר שיסתמטו הפריצים בשמות ויגיע
 המעשה על ידם אחר היות הנביאים משתמטים
 בהם לפי מה שנמצא לקדמונים ונרמז בפסוק
 ויסע ויבא ויט והכלל בז' כי הכל הונך אחר החתום
 ובעבור זה הוא מבואר שאין האות ראיה אמתית
 על הנבואה וכל שכן על שליחות הסליח ולז' לא היו
 האותות שנעשו על ידי משה קודם מתן תור' עצמי'
 לנבואה וכל שכן על שתנתן תורה על ידו ער מעמד
 הר קיני וזה מה שרצינו לבאר בזה הפרק:

האמונה בדבר הוא הכטייר הדבר בכפס פיור חזק
 לא תטער הנפס בקתירתו בשום פנים אף אם לא
 יודע דרך האמו' בו כמו שלא תטער הנפ' המושכלו'
 הראשונות והדברים שמחטבתו של אדם גוברת
 בהם או שה' באדם מצד טבעו ולא ידע איך בא לו
 או כמו שלא תטער הנפס בקתירת מה שהוטב מן
 החוש ומה שאמת אותו הנסיון אף על פי שלא תדע
 סבת האמות בו והאמונה תפול בכל דבר שלא
 הוטב למאמין מצד החוש אבל הוטב לאיש מהרצוי
 ומקובל או לאנשים רבים גדולי הפרסום הוטב
 הדבר ההוא או כיוצא בו בזמן מה בחוש ומטעה
 הקבלה למאמין מן האיש ההוא או האנשים ההם
 קבלה נמשכת מאב לבן וזה ודאי ראוי להאמין בו
 קרוב אל מה שהעיד עליו החוש למאמין ההוא אף
 על פי שלא יאמתהו הסכל כמו מה שנתאמ' בנסיון
 היות הטי' מכבא למי סירכ' מבני אר' מבלי שיקדמו
 לו ההכנות הטבעיו' שמנו אתם רזל היותן הכרחיו'
 להמצא בנביא כדי שתחול עליו הנבואה אמרו ב
 בנדרים פרק אין בין המורר אין הנבואה טור' לא
 על חכם גבור ועטיר ובעל קומה נאה וכו' ואף על
 פי כן נתאמת בנסיון בסעת מתן תורה שכל ישראל
 חכמיהם וטפטיהם וקצרי הקומה עם רמי הקומה
 ורכי הלכב עם הגבורים ועטיר ורם כלם הגיעו
 למעלת הנבואה ושמעו קול אלקי חיי' מדבר מתוך
 האש כמו שהעיד הכתוב באמרו את' הדברי' האלה
 דבר ה' אל כל קהלכם מתוך האש ענף ערפל קול
 גדול ולא יסף וגו' ואמר משה להעיד על זה הפלא
 השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר ש
 שמע' את' ויחי אף על פי שהסכל לא יאמי' זה ה' הו'
 אמת גמו' אחר שהעיד עליו הנסיון ובאה הקבלה
 בזה כמשכ' מאב אל בן אי אפשר להכחישו לפי שהוא
 מבואר שאין בעולם מי שיאהב את האדם יותר מ
 מאביו ולזה הקבלה שתבא נמשכת מאב לבן ראוי
 שיכוויר הדבר ההוא בלב הבן פיור חזק לא ידומה
 הקרתו כאלו הוא בעצמו הטיג זה בחוש אחר ש
 שהוא מבואר שאין האב רוצ' להחיל את בכיו שקר
 כמאמר

בסנין

מאמר הראשון

מאמר המשורר חלקים באזכורו שמענו אבותינו
ספרו לנו וגו' אתה יודך גויס הורסת ותטעם וגו' כי
לא בחרבם ירשו ארץ וגו' אתה הוא מלכי חלקים
כזה ישועות יעקב כלומר אחר סכך קבלנו דבר זה
טכחון ישראל את האומן בזמן שעבר לא הי' דבר
טבעי כי לא בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא הוסיעה
למו והקבלה הזאת אבותינו ספרו לנו ואי אפשר
לפקפק בה ולחטור אותם שיחילונו סקר ואם כן
אחר שאתה היית סבת התחלת הכלחתם גם עתה
כזה ישועות יעקב אחר שאתה הוא מלכי חלקי שים
לך יכולת על זה שיראה מכל זה שהקבלה שהיא כ
נמשכת מאב לבן ראוייה להתקבל ולפי שאי אפשר
לדת האלקית להתקיים זולתה כזה עליה הכתוב
ואמר שאל אביך ויגרך זקניך ויאמרו לך וחייבה
מיתה לעובר על דברי קבלת החכמים אמרה לא
תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל והאיש
אשר יעשה בזרו' לבלתי שמוע וגו' ומת האיש ההוא
והזהירה על כבוד ההורים וכותה להעניש בן קורר
ומורה לפי שקבלת האב קרובה למ' שהושג בחוש
שהאמונה בו מחוייבת אף על פי שירחקו הסכל
ועל זה הדרך תפול האמונה בכל זמן בדברי' שלא
הושגו אז בחוש ולא באמות סכלי אלא בקבלה
הנמשכת:

פרק עשרים

כל מה שהושג בחוש לאיש מהרצוי ומקובל יותר
מזולתו עד שלא נמצא עליו חולק או שהושג לאנשים
סלמי ההשגה יותר מזולתם או לאנשי רבי המספר
יותר מזולתם תהיה האמתו יותר מתקבלת ו
ומתישבת בלב ותפול האמונה בו בתכלית החזוק
ובעבור זה רצה הטי' שתתן התורה על ידי גשה
בפרקוס גדול ורבו עכוס מששים רבוא שלפידע'
חכמי הקבלה המספר הזה כולל לכל הפרכופי ואי
אפשר שימצא פרקוס יותר גדול ממנו אף על פי
שיהיה מספרו יותר גדול ולפידעת רזל הי' הפרקוס
ההוא לכל העולם אמרו הי' מקיני בא וזרח מטעיר

למו הופיע מהר פארץ ינאי בעי בטעיר ומאי בעי
בפארץ אלא מלמד שהחזיר הקבה את התורה על
כל העולם ולא קבלה עד שבאו ישראל וקבלו וכו'
וביאור זה כי אחר שהיו בעולם טבעים אומות ולא
זכר מהן אלא טעיר ופארץ בלי ספק לא בא להורות
על הר טעיר ומדבר פארץ לא לרמוז על כל העולם
כלומר כי לפי טכפ' הקבה שהיו עתידין לקו בעולם
מכיחידותות בטעיר שהיא אומת ארום והנטפלים
אליה ובפארץ שהיא אומת ישמעאל והנטפלים אלי'
טאלו הן שתי אומות כוללות כל העולם והם מזרע
אברהם שהיה ראש המאמינים לפיכך פרסם להם
כתיבת התורה לישראל להורות שהדת האלקית
כדיך שתתפרסם בכתיבתה פרסום גדול וכלדת
טלא תתפרסם כתיבתה פרסום גדול כזה אינה
אלקית וזה כי הדבר המצטווה לכביא בינו וב' הט'
יש חטט או ספק לזולתו בקבלה ההי' ואפי' לעומדי'
כדור ההוא וכל טכך לבאים אחריהם שהרי משה
רבינו לא האמינו בו ישראל בכבואתו אמו' שלמה
עד יום מתן תורה טשמעו את הקול מדבר ליו כמו
טכתבו ובעבור זה לא נתנה התורה בטלמות
לאברהם או ליצחק או ליעקב שיצוה אותה את בניו
ואת ביתו אחריו שיטמרו דרך הטס כי אף אם תהי'
הקבלה מהם נמשכת מאבות לבנים כבר הי' אפשר'
סיפול חטט וספק בלב הנמשכים אחריהם בדורות
הבאים להיות המקבלים יחידים מה שאין כן בדב'
המתברר בחוש לאנשים רבי המספר מאד שהיו
בהם אנשים חכמים וכבונים ורבו דעו מתחלפות
ולזה נתנה תורה על ידי משה בפרקוס גדול כזה
כמו שאמרו כדי שלא ישאר טוס חטט וספק בלב
המקבלים והנטפלים אליהם ולא בלב הבאים
אחריהם כלל ותהיה הקבלה נכונה ואמת' בתכל'
מה שאפשר וזהו מה שארזל במסכ' ע'ז לעתיד לבא
מביא הקבה ס'ת ומניח' בחיקו ואומר כל מי טעסק
בזה יבא ויטול טכרו מיד מתקבצין כל האומות
ונכנסין לפכיו בערבוביא טכאמר כל הגוי' קבצו
יחריו ויאספו לאמים מי בכס יגיד זאת ואין זאת
אלא תורה כו' כונתם לומר כי לעתיד לבא יב' הטס
כל האומות לדין על טלא קיימו תורה אלקית וזהו
טאמר שיאמר הקבה להם במה עסקתם והם יאמרו
טכתעסקו בדברים שהן יטובו טל עולם כמו טכזכר
באותה

באותה הגדה בארוכה ולבסוף הקב"ה משיב להם
 כי כל מה שעשו לא עשו מפני יטובו של עולם אלא
 לכור' עצמן כלום יש בכס מגיד זאת וכו' כלומר יש
 בכס מי שיאמר שקיים תורה אלהית והם ישיבו
 ויאמרו לפניו כי כמו שישראל יש להם לקבל סכר על
 קייס תורתם שקיימו מצד קבלתם כן ראוי להם
 לקבל סכר על קייס תורתם שקיימו מצד קבלתם
 והעם ישיב להם מי בכס יגיד זאת וראשו ישמיעונו
 יתנו עדיהם ויצדקו כלו' כי האומות האומרו שקמכו
 על קבלתם ראשונות ישמיעונו כלומר ראוי להם
 סיודיענו התחלות דתם שקבלו וקמכו עליהם
 כיצד נתבארו אס נתבארו מן החוט ובפרסו גדול
 כמו שנתבארו התחלות תורת משה יתנו עדיהם
 ויצדקו וישמעו המקבלים ויאמרו אמת כמו
 שיתנו עדיהם מקבלי תורת משה שנתפרסמו ה
 התחלות דתם בטעם רבוא המקבלים את התורה
 וזה שקיים הכתוב אתם עדי כאס ה' כלומר כל ישר'
 עדים בנתינת התורה מן השמים שהם שמעו את
 קול ה' אלהים מדבר אליהם עשרת הדברים ועברי
 אשר בחרתי רומז אל משה שנקרא עבד ה'
 וכלכם עדים שהתורה היא מאת ה' מן השמים זהו
 פי' כפלא בכל אלו הפסוקים על הדרך שהבינו רזל
 שמדבר על סכר התורה בכללה והוא מסכו לאמת
 להיות התחלות התורה מתבארות בפרסום גדול
 אי אפשר שיפול ספק באמתתו ולזה ראוי שתהיה
 האמונה בתורת משה בתכלית החזוק וכל סכך
 להיות התחלותיה מתבארות ביאור שאין לספק בו
 כמו שביארנו בפרק י"ז ויח מזה המאמר :

פרק אחד ועשרים

האמונה בטי' ובתורתו היא המביאה את האדם אל
 ההצלחה הנכחית ואל דבקו הנפש בדבר הרוחני
 וזה דבר אמ' אותו הנסיון לפי מה שבא' בו הקבלה
 הנמשכ' כי לעולם לא נמצא לאחד מן הפילוסופים

ולא לסוס חוקר שיטיג למעלת הנבוא' והוא הדבק
 הרוח האלהי עם הטכל האנוסי כמו שנמצ' לבעלי
 התורה שנדבק טכלס בטס דבוק חזק עד שיגיע
 מהדבקותם לטנות טבע המציאות לעשות חפסם
 ורצונם ויחדטו בעולם אותות ומופתים יותר מאר
 מאר כנגד טבע המציאות כי נמצא לכביאים יגזרו
 אומר ויקס להם הטס בכל היוצא מפיהם תמצא
 אליהו מהוריד האס למטה הפך טבעו אמר ואס
 איס אלהים אכי תרד אט מן השמים והיה כן ובקע
 מי הירדן ואליטע רפא כרעת כעמך והחיי' את המת
 בחייו ואף אחרי מותו וכאלה רבות עמו ועס שאר
 הנביאים ונמצא גם כן לכל המאמינים שהחסידי'
 אע"פ שאינן נביאים ישנו הטבע בתפלתם או יטתכ'
 בעבורם שהרי חנניה מיטאל ועזריה הוטלכו לאס
 ולא נכוו ורבי חנינא בן דוסא ורבי פנחס בן
 יאיר חרטו בעולם דברים בטנווי טבעו ומנהגו טל
 עולם וזה אות כי המאמי' בט' ובתורתו הוא למעלה
 מן הטבע ואיכו מטועבד לטבע המציאות אבל טב'
 המציאות נכנע ומטועבד אליו והוא יכול לטנותו
 כפי חפכו ורצונו וזה מבחן ומכרף אל היות תורה
 מאת ה' מן השמי' אחרי שהוא ית' מחס' ומסתו ומגן
 לחוסים בו ושומרי בריתו ומכותיו וזהו שאמר דוד
 אמר' ה' כרופ' מגן ה' לכל החוס' בו כלומ' כי הראיה
 להיות תור' הט' כרופ' וכקי' מכל סיג ומכל חסרו' ומכ'
 מיכי חסר כי הו' יתע' מב' לחוס' בו ורכו' יראוי יעטה
 ואת טועת' ישמע ומקי' דבר עברו ועז' מלאכיו יטל'
 וזו הי' רא' אל דבקו הנפש אחר המו' ברוחניים כי
 הדבקו' בחיי' הורח' על הדבקו' אח' המו' ואל זה רמז
 מט' באמרו ואת' הדבקי' בה' לקיכס חיי' כלכ' היו' רל'
 כי הפילוסוף מאמי' דבקו' הא' האח' הטל' עם הרוחני'
 אבל לא כל הקהל כאח' ואתס כלכ' דבקי' בטס עם
 שהפילוסוף יאמי' טז' יהי אח' המו' בלב' בחיי' הרוחני'
 ואת' מטנוי' הדבקו' הז' היו' בהיותכס בחיים הללו
 הנשמיים וכל טכך שתטיגו אותו אחר המות
 והביא ראה אל היות הדבקות הזו מוטג בחיים
 מקבלת התפלה שהטס מקבל תפלת המתפללים
 לפניו לטנות טבע המציאות ומנהגו וזהו שקמך
 אל ה' זה כי מי גוי כי גדול אשר לו אלקים ק'
 קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו
 וכל זה ראיה כי האמונה בטס ובתורתו

מאמר הראשון

האמונה בו הוא אמתני בעצמו כדי סכאמין אותו
 אמונה שלימה או איכנו אמתני כדי סכר חיק האמתני
 ואם נאמר שזה יוטב מצד עיון השכל אם כן תהיה
 הידיעה המחקרית למעלה מן האמונה וזה הפך
 מה שהוכח למעלה וזה ספק חזק ראוי שנסתדרל
 בהתרתו:

ונאמר שהנמנעו ב' מינים אם נמנעו
 קיימו בעצמ' שלא יתואר הט'
 ביכולת על חלופין כמו שהכל יותר גדול מן החלק
 או טקוטר המרובע גדול מכלעו כי לא יתואר הטס
 ביכולת על סיהיה החלק טוה אל הכל או טיהיה
 קוטר המרובע טוה לכלעו או טיהיו זווית המטולט
 יותר מטתי נכבות או טיתקבכו טני ההפכים יחד
 בנוטא אחר בעת אחר או טיהיו החיוב והסלילה
 צורקים יחד על דבר אחר מצד אחר ובכיוצא בלו
 הנמנעו אי אפשר שתב' הקבלה להאמין במציאות'
 ולא במה טהוא ממיכ' ואי אפשר לחוש טיעיד לעולם
 על המכא זה ולא כיוצא בו אחר טאי אפשר לסכל
 לכייר מציאותם ולזה לא יתכן שתבא האמונה על
 זה ולא על כיוצא בו כמו טאי אפשר שתבא הקבלה
 להאמין כטיתואר הטס בטהוא יכול לברוא אחר
 דומה לו מכל צד כי בהכרח יהי' האחד עלה והאחר'
 עלול ולא יהיה אם כן דומה לו מכל צד ויט מין אחר
 מן הנמנעות שאפשר טיתואר הטס ביכולת על ח
 חלופין והן הנמנעות אכל הטבע בלבד כי אלו
 וכיוצא בהן אף אם הם נמנעות אכל הטבע אינן
 נמנעות בחק הבורא כמות חיות המתים והמכא
 איט יוטב ארבעים יום וארבעים לילה בלא אכילה
 וטתיה והדומה לזה ממין הנפלחות טהן נמנעות
 אכל הטבע ובמין הטני הזה מן הנמנעות אפשר
 שתבא אמונה בו אחר שאפט' לסכל לכייר מציאותו
 ועל כן נאמר כי כל מה שאפט' טיכווי' מציאותו אכל
 השכל אף על פי טיהיה נמנע אכל הטבע אפשר
 שתבא האמונה בו בטכבר נמכ' זה בעבר או טהו'
 נמכא עתה או טימכא בעתיד וכל טכז טאס העיד
 על זה הנסיו' אף על פי טיכחיש השכל אמו' מציאותו
 מפני שלא ידע סבתו טהוא אפשר שתבא האמונ' בו
 כמו מטכות אבן המגניח את הברזל שלא יוכל
 השכל לתת סבת מציאותו אכל יכחישו ואולם אחר
 טהעיד עליו הנסיון והוא דבר טיכויר מציאותו
 בטכל

היא הנותנת שלמות בנפש ודבקות בעליונים עד
 סיכנע אליו הטבע לעשו רצונו לפי טנפטומתעלית
 על ידי האמונה במדרגה טהיה למעלה מן הדברי'
 הטבעיים ועל כן ימשול בהם ובעבור זה נשתבח
 אברהם אבינו ע"ה על האמונה אמר הכתו' והאמין
 בה' ויחטבה לו צדקה ונעכסומטה ואהרן על אטר
 לא האמינו אמר הכתוב יען אשר לא האמתם בי
 להקדישני וגו' לכך לא תבואו ונאמר בדברי הימים
 האמינו בכביאיו ותכליחו טיורה כי האמונה סבת
 ההכלחה וכך היא סבת החיים הנכחיים כמאמר
 חבקוק וכדיק באמונתו יחיה ולא ירבה בזה החיים
 הנופיים כי אין הצדיק חי בהם יותר מן הרטע
 אכל ירמוז בזה אל החיים הנכחיים והם חיי הנפש
 שהצדיקים חיים בהם והם בוטחים בט' טיטיגו
 אותם אמר הכתוב וחוסה במותו צדיק כלומר
 שהצדי' יבטח טיטיג הטו' ההו' במותו אכל הרטע
 במותו תאבד תקותו ואמ' הכתו' כמו' אר' רטע תאב'
 תקוה וגו' כי הרטעי' לא יטיגו החיו' הה' אחר המו'
 ובחיייהם לא יטיגו טוס דבקו' ולזה הם חטובי' תמי'
 כמתים כמו טארזל צדיקים אפי' במיתתן קרויים
 חיים ורטעים אפי' בחייהם קרויים מתים ולז' תמכא
 האותות והמופתים נעשים לבעלי האמונה לא
 לבעלי הידיעה המחקרית להורות כי האמונה היא
 למעלה מן הידיעה המחקרית ומן הדברי' הטבעיים'
 ולזה יוטב על ידה הדבקות האמתני בחיים ואחר
 המות כמו שכתבנו וטזה דבר למעלה מן הדברים
 הטבעיים:

פרק שנים ועשרים

אין האמונה בכל דבר מביא אל ההכלחה כי אין
 האמונה בכמנעות ממה טיטים האדם מכליח וזה
 דבר לא יקפק בו טוס אדם כי האמונ' טראוי טתטי'
 את האדם מכליח היא האמונה בדבר האמתני טהו'
 אמת בלבד לא האמונה במה טאיכו נמכא טהוא כ
 נמכא ובמה טהוא נמכא טאיכו נמכא ואם כן ראוי
 לשואל טישאל ויאמר מהיכן יודע אם הדבר שתבא

זולתם כמו שביארנו והכופר בהן יקרא מין אף על פי שאינו כופר בתורה ואין לו חלק לעולם הבא:

באחד מן הנכסים הגדולים הנעש' לכדויקי' הנכנסים תחת היכולת ויהיה ענף מסתעף מן העקר הראש' ואם התחילה היא כוללת כדעת קצת החכמי' יהיה הכופר בה כופר בחלק מן השכר והעונש המיועד לכלל האנשים או לכלל האומה ויהיה ענף מסתעף מן העקר הג' אבל איכה עקר ולא שרט לא לתורה אלהית בכלל ולא לתורת משה בפרט לפי שכבר יזויר מציאותם זולתה כי אחר שהמאמין יוד' בטכ' והעונש בכלל הן גופיי ובעולם הזה או רוחני ובעולם הב' אין הכופר בה כופר בשרט ולא בעק' מתורת משה ואולם היא אמונה מקובלת באומה יחוייב להאמינה כל בעל תורת משה כמו שיתבאר במאמר הרביעי בעה השישי' אמונת ביאת המשיח על זה הדרך היא כי הוא ענף מסתעף מן העקר השלישי שהוא השכר והיא אמונה מקובלת באומה ראוי שיאמינה כל בעל תורת משה כמו שיתבאר במאמר הד' בעה ואולם איכה שרט ולא עקר לתורת משה כי כבר תזויר תורת משה עקריה ושרטיה זולתה ולא מכינו בכלל האמונות הללו האמונות הנתלות במצות פרטיות כמו התשובה והתפלה וזולתם ולומר שראוי להאמין שהשי שומע תפלת הכועקים לפניו וכך שהוא מקבל בתשובה לשבים אליו וכיוצא באלו האמונות התלויות במצו' מיוחדו' לפי שאין ראוי למנות שום מצוה באמונה יותר מ מזולתה גם לא מכינו אמונת היות השכינה טורה בישראל והיות האש יורדת מן השמים על מזבח העולה והיות הכהן נענה באורים ותומים וכיוצא בהן לפי שאלו כוללות באמונת הנכסים והנפלאות שהיו בתורה בכלל ואין ראוי למכו' אלו יותר משאר הנכסים כאמונת בקיעת ים סוף או פתיחת הארץ וכליעת קרח ועדתו ושכנסו חיים שאולה ולהורות על הפלגת הנס מסתמה הארץ את פיה עליה כמו שאמר הכתוב ותכס עליהם הארץ שלא כדרך הבקיעה הנעשית על ידי הרעש שהיא נשארת כך בקועה תמיד כי כל זה וכיוצא בו בכלל האמונה בתורה ובכל הנכסים המסופרים בה ואולם השטה אמונות שזכרנו אותם מכינו אותם להיותן אמונות מקובלות באומה מיוחדות לקיום עקרים התורה ושרטיה תמיד וקיום התורה בכל זמן תלוי בהן אף על פי שאינן שרטים אליה כי כבר יזויר מציאותה

פרק ארבע ועשרים

וראוי שנעיר בכאן על ספק אחד אפשר שיסופק על האמונה הנפולות בדתות והוא זה אם הבעל דת מצד היותו בעל דת רשאי או מחויי' לחקור על עקרי דתו ואמונתו אם הם אמתיים ומסכימי' למ' שהנחנו מעקרי הדת האלהית אם לאו ואם הוא רשאי לחק' האם הרשות נתונה בידו לבחור הד' שיראה לו יות' אמיתית מזולתה אם לאו והנה יתחייבו לשני חלקי הסותר הרחקות עצמו ראשונ' שאם נאמ' שהבעל דת מחוייב לחקור על עקרי דתו או רשאי להבחין בין עקרי דתו ובי' עקרי דת אחרת יתחיי' שלא יהיה שום בעל דת קיים באמונתו ולא יהיה אם כן ראוי לקבל שכר על האמונה אם לא יהיה קיי' בה ובלתי מסופק בה כלל אחר' שלא תקרא אמונה אלא כשלא תשער הנפש בסתירתה כמו שביארנו ואם יחקור הרי זה מרא' שהוא מסופק בה ואם נכח שהו' רשאי לחקור הנה כטחקר והבחין בין עקרי דתו ועקרי דת אחרת ומצא עקרי הדת האחרת יותר אמתיים האם הוא רשאי להמיר דתו בזולתה ואם הוא רשאי יתחייב שלא יהיה שום בעל דת מזלוח ולא נושע באמונתו וזה כי כשיבחין בין עקרי דתו ועקרי הד' האחרת וימצאם יותר אמתיים מעקרי דתו וימיר דתו בדת האחרת עדין אי אפשר לו להיות קיים באמונת

באמר הראשון

באמונת הדת ההיא האחרת אשר בחר לכחלה לו
כי אפשר כשיחקור ויבחיץ בין אותה הדת השנית
ובין דת שליטת אחרת שימצא עקריות יותר אמתית
ויבטח להמיר השנית בשליטת וכן על זה הדרך
השליטת ברבעית והרביעית בחמישית וכן לבלתי
תכלית ולא יהיה אם כן שום בעל דת קיי באמונתו
עד שתשלים חקירתו בכל הדתות שבעולם ויבחר
אחת מהן על כלן ואולי תהיה דת אחרת בקצוות
הישוב אשר לא תודע אליו והיא תהי' היותר אמתית
מכולן ולא יהי' לפי זה שום בעל דת נוטע באמונתו
אחרי שאי אפשר לו להיות מאמין אמונה שלמה עד
יחקור על כל הדתות ואי אפשר לו לחקור על כלן
כמו שאמרנו ולזה יתחייב שלא יהיה שום בעל דת
רשאי לחקור על שרשי דתו ואמונתו כדי שיאמין
אמונה בלתי מסופקת ואם נאמר שלא יהיה הבעל
דת רשאי לחקור על עקרי דתו ואמונתו יתחיי' מזה
אחד מב' דברים אם שיהיו כל הדתות מביאות אל
ההכלחה האנושים ולא יהיה יתרון לאחת מהן על
האחרת בטבר והעונש אחר שאין שו' בעל דת יכול
לחקור עקרי דתו ולא להמיר אותה בזולתה וזה
מבונה מאד שיהיו הדתות שהן חולקות האמת
והשקר כחייב ~~להיות~~ והיחוד מביאות אל
ההכלחה בשווי ואם נאמר שלא יביאו שתיהן אל
ההכלחה אלא האחת מהם בלבד יתחייב שקר ע
עכום והוא שיהיה האל מעו' משפט להעניש בעלי
הדת המזוייפת המתדמה באלהית עם שאין רשות
ביד המאמין בה לזוז הימל' ולא להמיר אות' בזולת'
ולא לטפק בה כלל חלילה לאל מרעע ושדי מעול
וזהו הספק שאפשר שיסופק בכל הדתות הנקראות
אלהיות וראוי שנסתדל בהתרתו :

ובאמר כי אם היו כל הדתות

הנודעו בעולם חולקו

זו על זו בטכל אחת תאמר על חבירתה שאינה

אלקית היה הספק הזה חזק מאד קשה ההקרה

ואולם אחר היות כל הדתות מסכימות באחת מהן

שהיא אלהית אלא שהן חולקות עליה כשיאמרו ש

שהיתה זמנית וכבר עבר זמנה הנה נאמר שהוא

ראוי לכל בעל דת לחקור על עקרי דתו ואמונתו

וזה אם בדתות החולקו על הדת האלהית זה מבואר

מאד בהן כי אין ראוי לשום אדם להתפתו להאמין

דבר כנגד הדת שהוא מוסכם עליה היותה אלהית
אלא אחרי חקרו על הדת ההיא השנית או השלישית
ועל עקריה על הדרך שביארנו בפרק אחד עש' מזה
המאמר ואם בדת האלהית גם כן ראוי לבעל הדת
ההיא לחקור עליה אם היא זמנית או נכחית ובאי
זה דבר ממנה אפשר שיבא השנוי אם יתבאר
שאינה נכחית ובעבור זה כתב הרמבם זל בפרק
מ' חלק ב' מקפר המורה שכל בעל דת ראוי לו לחקו'
על דתו ואמר שם כי החקירה הזאת היא מב' כדדין
אם מצד הדת בעצמ' וז' כשיעיי' בזווייה ואזהרותי'
אם הם להקיר העול והחמס ולסדר ענייני המדינה
בלבד ראוי לו שידע שזה הדת נימוסית ולא אלהית
וכשתמצא הדת ההיא שהיא עם שתכנין אל הקרת
העול והחמס מבין אנשי המדינה תעיי' גם כן
לתת רעות אמתיות בט' ובמלאכים ותשתדל לחכ'
בני אדם ולהעירם על תכונת האמת בכל המציאו'
כולו הנה זה אות היותה אלהית ואם מצד מניח
הדת וזה בשיבחן הנביא או השליח ההו' המתפאר
בשבחה התורה ההיא מהשם על ידו אם היה כן או
הם מאמרים לקחם מזולתו ואופן בחינתו הו' בחיכ'
שלמות האיש ההוא וחקור מדותיו ופעולותיו והגדו'
שבמופתים הנחת התענוגים הגופיים ובזו' אותם
וכל שכן חוש המשוש אשר היא חרפה לכו כמו שאמ'
ארקוטוט' זהו תורף דבריו' בפרק ההוא ואמנם אמ'
כי מבחינת התורה מצד עצמה כשתכנין לת' רעות
אמתיות בט' וכו' לרמוז על הדת המיחסת לאל ית'
הגשמות והשלוש ואמר גם כן בחינת מרות מניח
הדת על הדרך ההוא לרמוז אל האיש המתפאר ב
בכבואה לישמעאלים שהיה שטוף מאד בתענוגים
הגופיים ובמטגל לפי מה שכתוב אבל הישמעאלים
מספוריו אבל אין זה מספיק להבחין הדת המוכחת
מהחכם המניח שרשים אמתיים כמו שראויים אל
הדת האלהית והוא בעצמו בעל הכהנה טוב' במה
יודע אם הדת ההיא אלקית באמת או אנושית ו
ומתרמה באלהית ועל כן אני אומר כי בחינת הדת
תהיה מהשני כדדין כמו שכתב הרב זל על הדרך
שאבאר וזה שיבחנו תחלה עקרי הדת ההיא אם
הם מסכימים לעקרי הדת האלהית שכתבנו
ויבחנו השרשים המסתעפים מהם על הדרך
שביארנו בפרק טו' מזה המאמר ואם תמצא הדת

1
2

ההיא מסכמת או בלתי חולקת על העקרי והשרטי
ועם זה תשתדל להסיר העול מביין אנטי המדינה
ולהעמידם על דעות אמתיות רחוקות **אם** הדמיון
המכאזות לנשים ולעמי הארץ ותעורר אותם על
השלמות האנושי הנה זה אזהר היותה חלקית וכיוצא
בזה ארזל בתורת כהנים ואהבת לרעך כמוך רבי
עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה בן עזאי אומר
זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול בתורה מזה הכלל
ביארו בזה שהתורה החלקית ראוי שתכלול ב' אלו
העניינים אם הסרת העול **והאמת** מביין אנטי
המדינה הנרמז בואהבת לרעך כמוך ואם הערת
האנשים אל השלמות האנושי הנרמז בפסוק זה
ספר תולדות אדם שכתוב בו ביום ברוח אלקי אלה
ברמות אלקים עשה אותן שבר שיש באדם כורה
אנושית היא ברמות אלקים ועל כן ראוי שיזהר
אלא יבזה אותה לא בעצמו ולא בחברו ושישתדל
בהשארותה והרבה בעליונים במקום אשר ממנה
חוצבה וזה העניין ראוי שתיכלול אותו התור האלקי
אבל עדין אפשר שתהיה מוכחת מחכם או חכמים
עד שתבחן מן הכר הסני וזה כשיבחן דרך האמו
סנת אמת בו שליחות השליח שתכתן הדת על ידו
אם כתאמת אמות עצמי כמו שכתבאר בפרק יח'
מזה המאמר הנה היא חלקית ואם לאו הנה היא
מזוייפת ומתדמה בחלקית אף אם היא תורה בכל
העקרים והשרטים וכל שכן אם תחלוק עליהם או
על טום אחר מהם :

והחיים

ראוי שיהיה אחד ויראה מזה שהוא ראוי ומחייב
החלקית שתהיה אחת אל כלל האנטי אלא שכאשר
יעויין זה היטב כמכאז שאל על פי סכורה שיהיה
מחוייב מצד הכותן איכנו מחוייב מצד המקבל לפי
שהוא מבואר שמזגי האנשים מתחלפים קצת מקצ'
מצד התחלפות מזגי האבות או מצד דין אחר ער
שאי אפשר שיסכימו שני אנשים על מזג ותכול אח'
כמו שכתב אבן סינא באופן הראשון מן הספר ה
הראשון מן הקכון עד שכבר יגיע מתחלפות שיהיו
כמעט הפכים במדותיהם עד שימצא איש אכזרי
בתכלית עד שיגיע מאכזריותו שיהרוג בעיר בניו
וימצא איש אחר בתכלית רבות הלכב עד שיחמול
על הריגת עכבר או נמלה ויתחלפו האנשים בזה
גם כן מצד התחלפות מקומות מושבותיהם כי
טבעי הארצות מתחלפות בסנווי האוירים וההרים
והמימות וכיוצא בזה עד שתמצא ארץ שפירותיה
גסים וקשים בטבעם וזה מצד שהאור שהם גדלים
בו איכנו זך ונקי ותמצא ארץ אחרת שפירותיה בלתי
ערבים או בלתי בריחים מצד שהמימות שגדלים
עליהם אינם טובים והב' ח הניזונים מכמות אלה
הפירות בהכרח שיתדמה מזגם אל המזון שהם
נזונים ממנו וארץ אחרת שיתמצאו פירותיה בהפך
והב' ח הנזונים מהם שיהיה מזגם הפכי אל אנטי
הארץ האחרת ומזה הכר ימצאו אנשים בעיר אחת
או במחוז אחד יותר חריפים ויותר פקחים מאנטי
אר' אחרת ויתחיי' מזה שיתחלפו מיני ההכחמו' בין
סתי אלו הארצות להתחלפות מזגי היושבים בהם
ויכטרך לכל אח' מהן כימום מתחלף לכימום האחר'
בזמן אחד בעצמו אלא שאחר שהסנווי הזה הוא מ
מתחייב מצד המקבל ולא מצד הכותן ראוי שיהיה
הסנווי בדברים אשר מצד המקבלים וזה בפרטי
ההכחות והסכמות אשר בין האנשים כפי התחלפו'
הארצו' בכא' ובמבול' כי כבר יהיה הכאה אצל קצת
מבונה אצל קצת אבל בעקרים הכוללים והשרטים
המסתעפים מהם שכל זה מצד הדברים הכתלים
בנותן אי אפשר שיכוייר בזה טום חלוק ולזה תמצא
סתורת בני כח ותורת מט' עם שהם חולקו בענייני
פרטיים כמו שיבא הנה הם מסכימות בעניינים ה
הכוללים אשר מצד הכותן ושתיהן כמכאזות בזמן
אחד שאפי' בזמן המכאזות משה לישראל היתה
כמכאזת

פרק חמשה ועשרים

וממה שראוי שנחקור בכאן הוא אם הדת החלקית
יחוייב שתהיה אחת לכל האנשים או רבות וכאמר
שהנה יראה שהוא מחוייב שתהיה אחת וזה אם
מצד הכותן אם מצד המקבל אם מצד הכותן
כי אחר שהמקדר שהוא הסני הוא אחד מכל
כד ראוי שיהיה הקדור הנמשך ממנו אחד מכל כד
כיאי לו יתבר' יחס מתחלף אל קצת האנשים מקצת
ומצד המקבל כי אחר שמיץ האדם אחד באנושות
הנה הקדור המיסיר אותו על הגע' שלמות האנושי

כמצאת תורת בני כח לכלל האומות והיו מתחלפות
כפי התחלפות הארצות ר"ל ארץ ישראל מחוז' לאר'
וגם כפי התחלפו האומות זו מזו מצד האבות ואין
ספק שהאומות היו מביעות על יד תור' בני כח אחר
שהיא אלהית ההכלחה האנושי עם שלא היתה
במדרגת ההכלחה המושגת לישראל מצד התורה
וארזל חסדי אומות העולם יש להם חלק לעולם הב'
וזה ממה שורה שאפשר שימצאו שתי תורות אלהי'
בזמן אחד לאומות מתחלפות וכל אחת מהן מב'ע'
המוכחים על פיה אל ההכלחה האנושית אף על פי
שיתחלפו במדרגת ההכלחה המושגת מצד שתי
התורות וההתחלפות הזה בתורות אי אפשר שיב'
בעקרים ולא בשרשים המסתעפי מהם ולז' תסאר
הבחינה אשר לתורה מצד עצמה תמיד על עכו' אח'
ואולם הבחינה אשר מצד השליח אפשר שיפול בה
איזה סכוי ולמ' כריך שתהיה האמות אמות עצמי
אף על פי שיתחלף אמות הדת האחת לאמות הדת
האחר' ואמנם אם אפשר שתסתנה הדת בעצמה עם
היות' אלקי' לע' אחד בעצמו ובאר' אח' בעי' זה ממ'
סנחקור עליו במאמר הסלישי בעזר האל יתבר':

פרק ששה ועשרים

העולה ממה שביארנו בזה המאמר הוא כי מספר
העקרים לרת האלקית שלשה שהם מציאות הטם
ותורה מן השמים ושכר ועונש כי אלו השלשה לא
תצוייר תורה אלקית זולתם ושתחת אלו הג' שרשים
אחרים מסתעפים מהם הם אצל העקרים הללו
כמדרגת המינים הנכנסים תחת הסוגים כי ב'
בהסתלק אחד מהשרשי' לא יסתלק העק' ובהסתלק
העקר יסתלקו השרשים כמו שבארנו והשרשי' שהם
תחת עקר מציאות הטם כפי מה שיחייבהו העיון
ולפי מה שתגזרהו תורת משה הם האחרות וסלוק
הב' שמות ושאי' לו יתבר' יחס עם הזמן ושהו' מסולק
מן החסרונות ותחת תורה מן השמים הם הנבואה
ושליחות השליח ותחת הטכר והעונש הם ידיע' הט'

וההסגחה לסכר ולעונש אם בעולם הזה ואם
בעולם הבא בין שיהיה רוחני בין שיהי' ג'טמי ואין
הכרח לתורת משה להניח שום עקר ולא שרש אחר
מסתעף מאלו זולת אלו כי שראוי לעבדו ולא לזולתו
כבר בארנו שהוא מצוה ושאי' ראוי למנות שום
מצוה שורש ולא עקר ושלא תנוסח התורה וכבואת
מטה נכנסין תחת אמו' שליח' הסליח כמו שיתבאר
במאמר ג' בע' ובואת המשיח ותחיית המתים
כלם נכנסין באמו' הסכר והעונש על הדרך שראוי
שיאמינהו כל בעל תורת משה וכך דעת מורי הר'ר
חסדאי קר'טקט שכל אלו וגם החרוש אמו' אמתיו'
ראוי שיאמינם כל בעל דת משה אבל אינם שרשים
ולא עקרים אלה לא כוללים ולא פרטיים ואולם
העקר הפרטי אלה הוא שמצוה אחת ממנה לברה
תקפיק להקנות השלימות ומדרגה מה ממדרגות
העולם הבא כמו שביארנו בפרק כג' מזה המאמר
ואולם שאר הדתות הנקראות אלקיות הנה הן יניחו
תחת אלו העקרים שרשים אחרים בהסתלק אחר
מהם תבטל תורתם

והוא מבואר שזה סותר
לשרשים המסתעפים מעקר מציאות הטם ותחת
הסכר והעונש יניחו ביאת המשיח ותחיית המתים
והוא מבואר מאלו שלא יצוייר מציאות דתם זולתם
וכן הישמעאלים יניחו הגזר' והיכולת הנקר' בערבי
אלק'א ואלק'ר' תחת ההסגחה והוא מבואר שאם
היה זה כן שתסתלק בזה הבחירה ולא יהיה אם כן
מקום לסכר ולעונש כלל ומה שלא מנינו הבחירה
בכלל העקרים לרת האלהית עם שיהיה הכרחית
אלה לפי שאינה עקר אלה במה שהיא אלהי' אבל
מצד שהיא קודמת בהכרח לכל היצירה ונימוס
אנושי או אלוקי ויהיה מספר העקרים והשרשי'
לפי זה יא' מציאות הטם והאחרות והרחק' הב' שמות
ושאי' לו יתבר' התלות בזמן ושהוא יתברך מסולק
מן החסרונות ומציאות הנבואה ואמות שליחות
השליח ותורה מן השמים וידיעת הטם וההסגחה
והסכר והעונש ואם כמנה ידיעת הטם וההסגחה
עקר אחד כמו שמנה אותם הר'מבס זל יהיה מספר
העקרים עשרה בלבד ואם כמנה הבחירה בכלל
העקרים לרת האלהית אחר שהי' קודמ' לה בהכרח
אף על פי שאינה הכרחית לה במה שהיא אלקית
יהיה

מאמר הראשון

כוונתנו לבאר מענין העקריו והטרטוי המסתעפי
מהם בחבור הזה ואולם לבקשת אוהבי ורעימין
המאמינים ובעלי העיון בקטן ממני לבאר להם
הבנת העקריו האלו וטרטויה והדברי המסתעפס
מהם והכלוים אליהם בדרך נכונה וקרוב אל העיון
התוריי הנדלתי והוספתי עוד הג' מאמרים אחרים
הנמשכי לזה ועל כן יעדתי בתחלת הספר לבארם
ובאל לבדו העזר יתבר' ויתרומ' על כל ברכ' ותהלס

והיה מספר העקריו יב' או י"א ולא כמנה התכלית
בטלוח עקר לדת האלהית אף על פי שהוא קוד' לכל
קרור וכימוס אנושי היה או אלהי בבחירה להיות
הטכר המיועד לדת האלהית הוא התכלית המיוחד
אליה טכבר כמנה עס העקריו ובכאן נטלם המאמר
הא' החוקר על מספר העקריו והטרטוי המסתעפי
מהם ועל הדברים הכוללים לדתות האלקיו והטכח
לאל אשר ער הנה עזרכו וער הנה הגיע מה טהיתה

סליק המאמר הראשון

המאמר השני

בביאור העקר הראשון שהוא מציאות האל ומה שיתלה בו מן הטרטוים המסתעפס ממנו ממה טראוי לכל
בעל דת שיאמינהו ולפי מה טכתבנו במאמר הא' הטרטוים הנתלים בו הס' ד' והם האחרות וסלוק הגטמות
וטהוא יתבר' בלתי נתלה בזמן וטהוא יתבר' מסולק מן החסרונות וכדי שיתבארו אלו הטרטוים ביאור
מספיק ראוי טכבאל' תחלה העקר טהם מסתעפס ממנו טהוא מציאות הטס' ואלכ' כבאר הטרטוים אחד
לאחר למכא חטבונס וקודס כל זה אכתוב הערה אחת הכרחית לכל מעיין בזה הספר:

אמתת מציאותו כמו טהי' לא תושג לזולתו והעיד
על זה בפרק ל' ובמקומות אחרים מן המאמר
הראשון כי אמית' מציאותו לא תטיב לזולתו ובעבור
זה ראוי שיזהר המעיין בפרק מפרקי ספר אי זה מ
מחבר טלא יקפוץ להטיב על דבריו עד שידע דרכו
הלמוד הנעטי' בספר טהוא וכך עד טיקוף בכל מה
טבא בספר מהעניין טהוא במקומות אחרים כי
לפעמים ישמיט הספר הקדמה אחת באי זה מקום
לפי טהיה כמבוארת בעכמה או טנתבארה במקו'
אחר

הערה
וממה טאיך ראוי שיעלם מן
המעיון בזה הספר הוא כי
הרבה דברים נאמרים בו במקום אחר לפי דעת
האומר לא לפי האמתו בעכמו ויאמרו במקום אחר
בהפך לפי האמת בעכמו או יאמרו במקו' אחר על
כוונת מה ובמקום אחר על כוונה אחרת כמו טעס'
הרס זל במקומות הרבה מספר המורה טהרי כתב
בפרק ג' מן החלק הא' כי פי' ותמונת ה' יביט ואמת'
הטס' יטיב וטהוא כתב בפרק לו' כי פי' ופני לא יראו

אחר או כוונה ממנו להסתיר הענין ויחשוב המעיין
 שזה טעות מן המחבר וימהר להטיב עליו ויחשוב
 אותו לפתי וסכל וזה הדר' כמזא בויכוחי הרבה כמו
 שיאמ' או כל אדם ראוי שיכיר את בוראו וזה לפי שכל
 בעל סכ' ראוי שיכיר את בוראו ושמע הסומע ואמר
 שזה טעות גדולה כי מי הגיד לו שהאדם בעל סכל
 וכל עוד שלא תתבאר ההקדמה הקטנה מזה ההקדמ
 לא יתבאר הדרוש וזה אמת אלא שכבר יודע לבעלי
 ההגיון שדרך המרבר או המחבר להקתי ההקדמה
 הקטנה כמאמר האומר כל אדם מרגיש לפי שכל חי
 מרגיש וההקדמה הקטנה שהיא כל אדם חי נקתרה
 ובזולתה לא יתבאר הדרוש אבל לא מפני זה יחשב
 האומר לפתי וסכל ובעבור זה אין למעיין בספר
 מספרי המחבר לקפוץ ולהוסיב מן העולה על רוחו
 ראשונה אבל יסיב אל לבו כי המחבר ההוא לא היה
 מקלי הרעת שלא הטיב בעומק עיונו מה שיעלה על
 לב המעיין בתחילת הרעת ויותר ראוי לכל אדם
 לחסוד סכלו והבכתו ולומר כי אי אפשר שיטעה ה
 המחבר ההוא ברבר בגלה הטעות ויתלה הטעות
 בעיונו וירבה להעמיק בדבריו עוד יתבא לו אמתת
 כוננת המחבר כי המחבר לרוב התסוטט מחשבתו
 בדברים העיוניים העמוקים לפעמים יקל בעיניו
 להאריך בביאור דבר מה ואס כן יקטה הבכתו על
 המעיין וכריך המעיין להזהר בזה יותר מאוד כדי
 שלא יקרה לו כמוסקרה למטיבים על תורת מטה
 ואומ' שהיא תתיר לחלל את הסס כמו שכתו וחללת
 את סס אלקיך או שהיא תמנע מלהיטיב לסוכא ממה
 שכתוב כי תראה חמור סוכאך רובץ תחת מטאו
 וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו והמכסלה הזאת
 תחת ידם מפני שלא סמו לב להביך דרכי הלסון או
 מה סנזכר במקום אחר בפירוט דבר זה כמו ולא
 תחללו את סס קדסי וכיוצא בזה הרבה :

ענין המציאו הנאמ' על כל כמזא מן הנמצאי כחלקו
 בו הפילוסופים אס הוא מקרה קרה לכמזא או הוא
 ענין עצמותי לו ואולטסס המציאות הנאמר עליו
 יתברך חי אפשר לומר כשהוא מקרה כי הוא יתב'
 איכנו מקבל למקרי כמו שיבא ואי אפשר ג'כ שיהיה
 דבר עצמותי לו וסוקף על מהותו שאס כן הי' עצמות
 האל יתברך מורכב מסני דברים וזה לא יתכן כמו
 שיתבאר אס כן אין המציאות הנאמר עליו ית' דבר
 זולת המהות ואחר שמהותו נעלם תכלית ההעלם
 כמו שכתוב הרב זל סזו הית' בקסת מרעה באמרו
 הראני נא את כבוד' ובאתהו התשוב' על זו לא תוכ'
 לראות את פני כי לא יראני האדם וחי ואר' זל בספרי
 ואפילו מלאכי השרת שהס חיים כלומר שאין מהותו
 כודע לזולתו אס כן מציאותו נעלם תכלית ההעלם
 שאיכנו כודע אפי' למלאכי הסר' ולפי זה ראוי שיטא
 סואל ויאמר איך יונח סורט לתורה אלקי' דבר שהוא
 נעלם הסגתו מסוס כמזא זולת הסס והתשובה בזה
 כי לא יונח מציאות האל סורט לתורה מן הכר שהוא
 כמנע ההסג' סזהו מצד מהותו ית' לא מן הכר שהוא
 אפשר ההסגה וזה מצד היות הנמצאות מוטפעות
 ממנו והוא עלה להס ופועל אות' כי מזה הכר תבחן
 מעלת הסס מצד היותו פועל הנמצאות בתכלית ה
 השלימו וההוד וזה הכר הוא סמותר אל האר' לרבר
 בו ולהבחין מעלתו אבל מצד עצמותו אי אפשר
 לרבר בו כי לא יכלל זה ברבור כלל וזה רמז רור
 במזמור ברבי נפטי את ה' כי על כד הראסון אמ' ה'
 אלקי גדלת מאר כלומר מצד מהותך גדלת מאר
 מטיוכל האר' לרבר כך ועס כל זה הוד והדר לבסת
 כלומר מן הכר שאפשר לרבר כך שהוא מצד הפ
 הפעולות הנראות שהן כמסכו ממך כי הס יורו על
 הודך והדרך ועל כן המטיך לזה ספור היצירות
 המוטפעות ממנו יתברך המורות על מעלותו וס
 ושלמותו מצד השלמות הנראה בהן ובעבור כי
 מעלת האומץ תוכר בפעולתו מסני עניינים מצד ה
 היותו פועל פעל כפלא וחסוב בחומר נכבד ומעולה
 שהוא נכר לכל שהפעל ההוא הנכבד הוא מפועל כ
 ככבר ושלם כמו מי סירא' כלי' כאי' מזהב ואבן יקרה
 סאלו הכלי' בלי ספק יורו על גודל מעלת העוט' אות'
 ואס מצד היותו עוטה כלי' כאי' מצויירים ביור כפלא
 בחומר גרוע כאלו תאמר הצורף טעטה כלי' כאיס

פרק ראשון

מצויירים ביור כחה בברזל שזה בלי ספק יורה על חכמת הזורף ושלמותו בעשותו בברזל שהו' חומר רחוק מטייקבל הכיור הפתוח כיור כחה מפותח פתוחי חותם כל טכץ שזה הורחה שבהיות החומר מוכץ לקבל הכיור טיעסה בו פועל כפלא טכץ כתב ארכטוט' במאמ' ה"א מספר הב"ח בהיותו תופס על החכמים הקדמונים שלא רצו לדבר בטבע הב"ח הפחותים הנולדים מן העפוש לפחיתותם זולתי בנולדים מזכר ונקבה ואמ' טס כי יותר ראוי לדבר בב"ח הפחותי' הנולדים מן העפוש ממה שידובר בסאר ב"ח ולא מצד עכמס אחר טהס פחותי' מאד ומחומר גרוע טהס כולרי' מן העפוש אבל בבחינת הכח האלקיי טהוא מעורב בהס שזה בלי ספ' יורה על מעלת הפועל ושלמותו טהוא כותץ כח החיות בחומר גרוע כזה טיהיה כולר מן העפוש מבלי ה התחברות זכר ונקבה ב"ח דומה אל הנולד מחבור זכר ונקבה וזה טבח גדול אל האומץ וכץ דוד טבח הטס בבחינת היצירות המושפעות ממנו על ב' לו הפנים מב' אלו הצדדין על צד הראטון אמר עוטה אור כשלמה לרמוז אל היותו ממציא עולם הסכלים הכבדלים טיכנה אותס הכתוב בטס אור כמו ט סכבאר בטתוף אור ואח"כ רמז לעולם הגלגלי' ואמ' כוטה שמים כידיעה וספר היצירו' הקיימו' והגדולות והנוראות הנראות לעין כל כאור השמים והגלות היבטה והיצירות אשר בארץ וספר הקדר הכראה לעין איך קדר הטס כל מעטה בראטית באופ' שלס כרי טיחיו ויתקיימו הב"ח לזה אמ' המטלח מעייכי' בכחלים בין הרים יהלכוץ יטקו כל חיותו טדי וכו' וספר קדר חרוט הלבנה מדי חרט בחדטו וקדר היום והלילה טזהו סבת קייוס המציאות הטפל והב"ח כולם איט איט כפי מדרגתו וזה ממה טיורה על חכמ' היוצר ומעלתו בעטותו ירח למועד' טמט ידע מבואו וזהו סבת התחדט היום והלילה לקייוס הנמצאות והגלו' הארץ והמכא טאר היצרו' הנוראו' ואחר טקייס לקדר טבח הטס מצד היצירו' הגדולו' והנוראות טב לטבח האל יתבר' מן הכר האחר ר"ל מצד היצירות הפחותות הנולדות מן העפוש ואמר מה רבו מעטיך ה' כולם בחכמה עטית וגו' זה היס גדול ורחב ידי' טס רמט ואיץ מספר חיות עגו' והזכיר היצירות הנעטות בים והנולדות מן

העפוש מבלי טיהי' בה' כח להטאי' מיכ' כמו טירא' מת' טכתוב בסו' תוסף רוחס יבועץ ואל עפרס יטובץ תטלח רוחך יבראחץ ותחדט שני ארמה וזה הלסון לא יפול על הנולדים מזכר ונקבה טיבראחץ אחר טטבו אל עפרס אלל על הנולדים מן העפוש ואמר כטהתחיל לדבר על זה מה רבו מעטיך ה' כלס ב בחכמה עטית להורות טמעלת הפועל וחכמתו יוכרו בתתו שלמות אל חומר גרוע מאד כמו טהוא חומר הב"ח הנולדים מן העפוש טכתץ להס שלמות החיות וזה ממה טיורה על חכמת הפועל ולז' סמך אל זה יהי כבוד ה' לעולם יטמח ה' במעטיו לבאר כי באלו הנמצאות הטפלות הנולדות מן העפוש כבר יפול עליהס הטמח' טיטמח הטס בהס בעבוד טהס מעטיו מצד חכמתו טנכרת על ידס ועל זה רמזו זל בפרק טירה טאמרו טרזיס מה הס אמ' יהי כבוד ה' לעולם יטמח ה' במעטיו כאלו ביארו טאף על פי טאיץ ממדרג' מעלת הטס ושלמותו טיטמח בכמצאות פחותות כאלו כבר יפול טיטמח בה' על צד ההעברה הלסוכית מצד טהס מעטיו וזה לסון יהי כבוד ה' לעולם וכו' כלומר כבודו במקומו מוכח לעולם טהוא ככחי ואלו הנמצאות הנולדות מן העפוש פחותות ונפסדות טאיץ להס קייוס לא במי' ולא באיט כבר יתכץ טיטמח בהן מצד טחכמתו נכרת בהן בהיותס מעטיו על הדרך טבארנו הרו טטבח הטס בז' המזמור מצד היותו פועל הנמצאו' בב' מיכיס מן הפעולה טיוכר בהס מעלת הפועל ומזה הכר הווא טכטיב מציאות הטי' ר"ל מצד היותו פועל הנמצאות לא מצד מהותו כלל ובעבור זה התחילה התורה בפרט' בראטית להורו' על מציאו' הטס הפועל לנמצאות כמו טכתבו במאמר הא' ועל זה הכר הוכח מציאות הטס עקר לתורה לא מצד אחר :

פרק שני

הפועלים

הפועלים ב' מינים מין לא יפעל בעצם ראשון אלא
 דבר אחד כחוש האש יחמם וקור השלב יקרר וזה
 המין נקרא פועל בטבע לא בכונה ורצון ומין
 יפעל פעולות הפכיות והוא הפועל בבחירה ורצון
 יפעל דבר בעת שירצה ויפעל ההפך בעת שירצה
 אולי שיהי' פועל הסי' כמט' ממנו על דר' המי' הראשון
 הו' דבר מבוא' הבטול לפי שהפועל הטבעי לא יפרד
 מן הפעולת כאור שלא יפרד מן הנר וכחוס שלא
 יפרד מן האש והאל יתבר' דבר כבדל מן הפעולה
 ועוד כי הפועל הטבעי חסר כי לא יפעל דבר
 בדיעה והכרה אבל הוא הכרחי בפעולתו כשימכ'
 המקבל מוכן כי האש תשרוף אם תמצא המקבל
 מוכן לטרפה ומי שהוא הכרחי למוכץ בפעולתו הו'
 הוא חסר אחר שאין בו כח לעצור הפעל שהיא ולא
 לפעול ההפך והאל יתברך אין ראוי שימכא בו שום
 חסרון יתחייב מו' שאי אפשר שתהיה פעולתו מזה
 המין ואולם שיהיה פעל האל יתברך נמשך ממנו
 על דרך המין הטניוראה שהוא ראוי שיהיה מקולק
 ממנו יתברך וזה שם הרצון אמנם יאמר על היות
 הפועל רוצה ופועל דבר מה בעת מה שלא הי' רוצ'
 אותו קודם זה כי לא יפול שם הרצון על הדבר שהו'
 נמצא על אופן אחד ויתחייב מזה שיהי' בעל הרצון
 משתנה מלא רוצה אל רוצה ויהיה אם כן מתפעל
 ומקבל טנוי מזולתו כי אי אפשר שיהי' הדבר האחד
 מכל דר פועל ומתפעל יחד והאל יתברך אי אפשר
 שיסתנה ולא שיתפעל לא מזולתו ולא מעצמו גם כן
 שאם כן יהיה מורכב מב' דברים מדבר בו יפעל
 ומדבר בו יתפעל והסי' אי אפשר שתהיה בו הרכב'
 כלל כמו סיבא וגם אי אפשר שיהיה פועל ומתפעל
 יחד יתחייב מזה שאי אפשר שתהיה פעולתו יתבר'
 על דר הרצון אחר שאי אפשר לו שיסתנה ועוד כי
 כל רוצה הנה הוא חסר הדבר הנרצה והאל יתברך
 לא יחסר לו דבר שירצה אותו בעת מה שלא היה
 נמצא לו קודם לכך וכך הבוחר הנה הוא בוחר
 באחד מב' דברים להיות הדבר ההוא יותר כאות
 אליו מן האחר והו' אם כן חסר הדבר ההוא הנכב'
 אליו קודם שיבחרהו ויתחייב מכל זה שאין ראוי
 שיהיה פועל האל יתברך בבחיר' ולא ברצון ואחר
 שאיננו פועל בבחיר' ולא ברצון ולא בפועל הטבעי
 מהו כהמשך האור מן השמש כמו שביארנו מי יתן

וארע על אי זה דר יקרא האל יתבר' פועל
 וראיתי מי שכתב שהאל יתבר' פועל
 בבחירה ורצון אבל
 אין הבחירה והרצון מחודשי' בו כמו שהן בכו אבל
 הם בוקרומים ויאמרו על זה הדרך שהאל יתברך
 ברא העולם בעת שבראו ולא קודם לכך ברצון
 קודם שגזר שימכא בע' שנמצא ונמצא לרזל מאמר'
 יורו שרעתם קרוב לזה הרעת אמרו תנאי התנה
 הקב"ה עם מעשה בראשית על הים שיקרע ועל
 האש שלא תשרוף לחנניה מיסאל ועזריה וכו' שירא'
 מן המאמר הזה שאמנם אמרו כן כדי שלא ליחס
 לאל רצון מחודש בעת התחדש הנס ולזה יאמרו
 כי נתחדש בעת התחדשו ברצון קדום גזר להיות
 הנס בעת שנמצא וזה הרעת רחוק מאד משיושכל
 לפי שמלת רצון קדום כסיובן עניינה היא מזויפת
 ותורה על החיוב ולא על הרצון וזה כי השאלה
 תשוב כמו שהייתה וכאמר האש בעת שנברא
 העולם או התחדש הנס ברצון הקדום היה בידו
 לאחרו מאותו העת או לא היה בידו לאחרו ואם הי'
 בידו אז לאחרו כתבטל הרצון הקדום כי מה שלא
 אחרו לא היה מפני הרצון הקדום אלא לפי שלא ר'
 רצה בעת ההיא לאחרו ואם רצה היה מאחר' אותו
 זאת' שלא הי' בידו אז לאחרו מאותו העת אחר סכך
 גזר הרצון הקדום אם כן כתבטל שם הרצון ושב
 הדבר אל היותו פועל בחיוב ולא ברצון אח' שאלו
 רצה לאחר מאותו העת לא היה יכול וכך יתחייב
 לומר בכל הנסים ובכל פעל שימסך ממנו בכל עת
 שהוא כמשך על דר החיוב ושא' אפשר שלא יהיה
 הדבר באותו העת אחר סכך גזר ברצונו הקדום
 ואי אפשר לו לסנותו ואם הדבר כן יהיה האדם יות'
 שלם בפעולותיו מהבורא אחר שהאדם יש לו יכולת
 על שיפעל אחד מהא' הפכים בטובה כאלו תאמר ל'
 להשחיר הלוח או ללבנו כפי חפצו ורצונו בכל עת
 שירצה והא' יתברך אין לו יכולת אלא על אחד מב'
 הפכים בלבד הגזר מן הרצון הקדום יתע' האל
 מזה עלוי רב :

הפעולה ושאר הפועלים ככר והסוף והאם הם
 פועלים חקרים כי איך בידם לפעול או שלא לפעול
 אלא כפי רצון האדם הפועל בהם והם כמו כלים
 אליו כגרזן והמגרה שאמר עליהם הכתוב היתפח
 הגרזן על החובב בו אם יתגדל המסור על מכשור
 וגו' אל איך ראוי שיתפאר הגרזן שהוא הכלי להקל
 פועל על החובב בו כי החובב בו הוא הפועל ולא
 שיתגדל המסור על מי שהוא מכיף אותו בקלות כ
 כהניף סבט ולא שיתגדל על מרימיו שהם מרימיו
 אותו בקלות כהרי' מטה קל לא כהרי' עץ כבד ואמ'
 זה על מלך מסור שהיה חושב שהוא הפועל והרוד'
 עמים בעברה כרצונו ויחמ' שאינו אלא ככלי שהם
 פועל על ידו ומשלח אותו לעשות משפט בגוי חקף
 ובעם עברתו ועל כן אמר בתחלת העניין הוי
 מסור סבט אפי' וגו' בגוי חקף אשלחנו ועל עס
 עברתי אצונו וגו' והוא לא כן ידמה ולבבו לא כן
 יחשוב וגו' כל זה יורה כי הכלי אינו פועל עד האמת
 אבל הפועל הו' המכיע הכלי ברצון ועל כן כשיחמ'
 על הס' שהוא פועל הנמצאו או אי זה דבר אי ראוי
 שיהיה פועל אותם כדרך הפועלים החקרים אשר
 איך פעולתם בידם לעשות או שלא לעשות שאם כן
 יהיה האדם יותר נכבד מהאל יתברך כי האדם יט
 לו יכולת על שיטרוף הבגד או שלא יטרפנו והאל
 יתברך לא יהיה לו יכולת על זה והיחך אפשר שמי
 שיש לו יכולת בב' לא יהיה יכול על מה שהאדם
 יכול עליו ולזה הוא מבואר שהוא מחוייב שיהי' פעל
 האל יתברך בפעולת הפועלים השלמים והם
 הפועלים על צד הרצון והבחירה שהם אצלנו
 הפועלים השלמים: ואולם התר הספק הגדול
 המתחייב להיות פעולתו יתברך על צד הרצון הוא
 הוא על זה הדרך כי אם היו הרצון והבחירה אשר
 פועל בהם ממין הרצון והבחירה אשר באדם
 היה מתחייב הספק שאמרנו שיחדשו סנוי בפועל
 אבל אחר שאין רצונו יתברך ממין הרצון אשר לנו
 לא יקרא מזה בטול כי רצונו כמטף אחר חכמתו
 ויכלתו וכמו שחכמתו ויכלתו הם בב' ואינם ממין
 חכמתו ויכלתו כן רצונו אינו ממין רצונו וכמו
 שהחכמה והמדע בו יתברך איננה דבר נוסף על
 העצמו' כמו סיד' אב' הי' עי' עצמותו וכמו שעצמותו
 נעלם

פרק שלישי

לפי שפני הרצון אצלנו יאמר על התחדש ענין
 בפועל מבוא אותו לפעול מה שלא פעל קודם ה
 התחדש הרצון דברו הפילוסופים קרה גדולה על
 הסם ואמר ש'אי אפשר שתהיה פעולתו ברצון וזה
 הדעת עם שהוא עקר כל טרשים התורה מכל וכל
 כי אם לא יפעל על צד הרצון אי אפשר שיפעל בע'
 זולת עת ויבוא זה אל האמת הקדמות הגמור ואל
 עקירת כל הנסים והנפלאו' שבאו בתור' ולא תועיל
 התפלה לאל בעת הצרה ולא כשרון המעשה
 והתשובה וזולת זה ממה שזכר בתורה הכה הוא
 גם כן קותר למה שיגזרהו העיון הטכלי וזה כי
 מוטל ראשון הוא שהאל יתברך ראוי שימצאו כל
 מיני הטלמיות בו ויסקולקו ממנו כל מיני החסרונות
 ובעבור זה אמר הכביא טהור עינים מראות ברע
 והבט אל עמל לא תוכל כי לפי טראה שיהיה חקרו'
 בחקו שיביט אל עמל אמ' שלא יוכל לעשות כך כאו
 באר שאין ראוי שיוחס אליו טום דבר שידומה שהוא
 חקרון והוא מבואר שמי שלא יפעל ברכו' הוא חקר
 ולא יאמר לו פועל אלא בהעבר' ובהקל מן הלסון
 כי אם נאמר שהאט יטרוף והסוף ימית והכר יחיר
 לא יאמר זה אלא בהעברה כי פעל המיתה בקיוף
 והארת הבית בנר לא ייוחס על דרך האמת אלא
 לפועל בבחירה והוא האדם שהמית בקיוף והדליק
 הנר בבית וכן המטליך בגד באט וכשרף אף על פי
 שהאט היא הטורפת לא ייוחס פועל הטריפה אלא
 על האדם המטליך אותו באט ונאמר פלוני טרף
 הבגד כי האדם הוא הפועל על דרך האמת לפי
 שהוא פועל בבחירה ורצון ועל כן תיוחס אליו

פעלם תכלי' ההעלם כן חכמתו נעלמ' תכלי' ההעל'
 ולא כביץ ממה שניחם אליו החכמ' אלא לקלק ממנו
 הסכלות שהוא ההפך וכך כאמר כי מה שניחם אליו
 הרצון הו' כדי שביץ ממנו סלוק היותו פועל על דר
 החיוב כפועלים החסרים ביכולת ב'ת כי פעולותו
 ותברך ביכולת ב'ת ולזה יתחייב שתמטך ממנו
 על דר הרצון כמו שהם בפועלים השלמים אבל
 לא שביץ רצונו היאך היא לפי שהיא עצמות בו
 וכמו שעצמותו נעלם תכלית ההעלם כן רצונו
 בעלם תכלית ההעלם ולא כאמר בו שהוא פועל
 ברצון אלא כדי שביץ ממנו שאינו פועל על דר ה
 החיוב בלי כונה ורצון ואם תשאל ותאמר והיאך
 ישתנה מלא רוצה אל רוצה נסיבך והיאך ישתנה
 מהיותו יודע את האדם קודם היותו אל היותו יודע
 אותו בעת היותו שהם ידיעות מתחלפות בלי ספק
 ואין דרך להמלט מז' אלא או כשתאמ' שאין ידיעתו
 ממין ידיעתו שתחדש בו השנוי כדר' שהי' מתחדש
 בכו או שתבוא אל כפירה גדולה ליחם אליו תואר
 הסכלות ותאמר שאיננו יודע דבר בכל המתחדש
 בעולם אלא בכללם ולא ידע את משה בעת היותו
 יותר ממה שידעו קודם היותו או אחר היותו ושאינו
 יודע את ההפכים כדי שלא יהיו בו ידיעות משתנו'
 והיותר ראוי שנאמר כי ידיעתו היא נמשכ' אחר
 חכמתו וכמו שחכמתו היא עין עצמותו ואיננה
 דבר נוסף על העצמות והיא כעלמת תכלית העלם
 כן ידיעתו ורצונו ויכלתו שהם נמשכו' אחר חכמתו
 נעלמים תכלית ההעלם ולא כביץ מהם אלא שהוא
 פועל פעולתו כמו שיפעל אותה הפועל היותר כ
 נבחר ואחר שאנחנו נמצא שהפועל היותר משובח
 הוא הפועל ביכולת וכונה ורצון כאמר בו יתברך
 שהוא פועל בכונה ורצון ואם אין בכו כח להשיג
 הכונה והרצון ההם כיצד הם אבל נדע שהרצון
 ההוא אינו מחדש בו שנוי אחר שנדע שהשנוי היה
 חסרון בחקו ולהיות הספק הזה נופל בתחלת
 המחשבה ר'ל היות בעל הרצון משתנה מלא שונה
 אל רוצה תמצא הכביאים מתירים זה הספק על ה
 הדרך שכתבנו אמר ישע' דרסו ה' בהמצאו קראוהו
 בהיותו קרוב יעזוב רשע דרכו ואיש או' מחשבותיו
 וישוב אל ה' וירחמנו ואל' אלהינו כי ירבה לסלוח

וסמך לז' כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכי'
 דרכי כאם ה' כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי
 מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם וביאורו כי לפי
 שהיו מספקים עליו בני דורו ואומרים איך אפשר
 שאם נגזר על הרשע שימות שאם יעשה תשובה
 שתתבטל גזרתו אם כן יהיה האל משתנה מרובה
 אל רוצה ואי אפשר שישתנה השם מן היותו רוצה
 להעניש את הרשע אל היותו רוצה שלא להענישו
 ובעבור זה היו מחליטים המספט ואומרים שאין
 התשובה מועלים אל הרשע והתיר הספק הזה
 כשאמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' כלומר
 לפי שבתחלת המחשבה יעלה על הדעת שיש שנוי
 רצון בו יתברך אמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם
 ולא דרכי' דרכי וגו' כי כמו שיש הבדל בין ידיעתו
 לידיעתו שאינם ממין אחר כלל כן יש הבדל בין
 רצונו לרצונו ובין דרכיו לדרכיו עד שלא יפול ב
 ביניה' דמיון כלל ולהורו' על זה אמ' כי גבהו שמים
 מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם וגו' כי הוא דבר
 ידוע שאי אפשר לומר על שני דברים שהאחד גבוה
 מן האחר אלא כששניהם גבוהים והאחד גבו' מן
 האחר אלא שמתחלפים בפחות ויתר כמו שנאמר
 שהאש יותר גבוה מן האויר כי שניהם יפול עליהם
 שם הגובה לומר שהם גבוהים אלא שהאש יותר
 גבוה מן האויר אבל אם האחד גבוה בתכלית
 הגובה כשמים והאחר שפל בתכלית השפל כארץ
 שלא יפול עליה שם הגובה כלל לא מעט ולא הרבה
 לא יאמר שזה גבוה מזה אבל אם כאמר עליהם ש
 שהאחד גבוה מן האחר נרצה לומר שאין ביניהם
 יחס ודמיון כלל לפי שעל האחד שהוא השמים יפול
 שם הגובה ועל האחר שהוא הארץ לא יפול שם ה
 הגובה כלל לפי שהיא בתכלית השפל וכך יאמר
 הכתו' שהם מחשבותיו ודרכיו בערך א מחשבותינו
 ודרכינו כי כמו שלשמי' ולארץ לא יכללם שם הגוב'
 כלל אבל על השמים יפול שם הגובה במוחלט ועל
 הארץ לא יפול שם הגובה כלל כן הם מחשבותיו
 ודרכיו וידיעתו בערך אל מחשבותינו ודרכינו
 וידיעתנו כלומר שאין ביניהם יחס כלל ולא יכללם
 סוג אחר כי ידיעתו תקרא ידיעה במוחלט
 וידיעתנו לא תקרא ידיע' כלל ולזה לא יפול שם

הידיעה

הודיעה על סניהם כאחד לא בהעברה כולל
 יתחלפו בפחות ויתר בלבד אבל יתחלפו בטחונם
 מקוב אחד בטם הגובה הנאמר על השמים והארץ
 כי על השמים יכול גם הגובה ועל הארץ לא יכול
 גם הגובה כלל אבל גם הטפל ולזה לא יכלל סוג
 אח' ר"ל סוג הגובה ובעבור זה אין להקיים בין
 רכוננו לרכוננו כמו שאין להקי' בי' דיעתנו לדיעתו
 כי אף אם הרצון אשר בנו יחיי' סנוי אלנו הכל רכוננו
 יתבר' לא יחייב סנוי אלנו ולזה המשיך אל זה ואמר
 כי כאשר ירד הגם והטלב וגו' כן יהיה דברי אשר
 יבא מפיו לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר
 חפצתי כלומר שהחפץ האלהי אינו דמה אל החפץ
 האנושי שלפעמים לא יב' אל הפועל כי החפץ האלהי
 יבא אל הפועל עכ"פ ואין מעכב בידו מעשות רכוננו
 וזה ממה שיורה טבא לבאר ענין הרצון כלומר שאין
 חפצנו ורכוננו ממיץ חפצנו ורכוננו ולזה לא יחייבו
 סנוי בחקו כלל אף על פי שיחייבו סנוי בחקנו
 ויעלה בדינו מזה שהפועל האלהי כעשה על צד
 החפץ והרצון ואע"פ אין זה מחייב סנוי בחקו ית'
 ו לא סום חסרון ולזה יכול עליו גם הפועל בכונה
 רצון שהוא הפועל היותר משובח וזה מה שרצוננו
 לבאר:

פרק רביעי

כבר בארנו במאמר הא' כי לכך התחילה התורה
 בפרשת בראשית להורות על מציאות הפועל וזה
 כי ממה שנזכר גם מציאות הדברים מן הכח אל
 הפועל יש ראיה על מציאות הפועל המוציא אותם אל
 הפעל וממה שנזכר מציאותם אל הפעל בזמנים
 מתחלפים והם ששת ימי בראשית יש ראיה על
 מציאות פועל בכונה ורצון שהוא פועל הדברים
 בעתים מתחלפים כפי מה שגזרה חכמתו ואע"פ
 שהיה אפשר שימצאו בעת אחת ואמנם נמצאו ב
 בעתים מתחלפים להורות על הכונה והרצון כי

בזה תתקיים התורה בכללה והסכר והעונם הנזכ'
 בה כמו שכתבנו למעלה וזהו שאר"ל והלא במאמר
 אחד היה יכול להבראות אלא כדי להפרע מן ה
 הרשעים וכו' וליתן סכר טוב לכדיקים וגם בסוד
 סממכאו בו בעיתים מתחלפים יורה על הקדימה
 הטבעית שיש לקצת היכירות על קצת ושכל אחת
 מהן נמצאת בעת הראוי והנאות לה לפי טבע' כדי
 שתמצא על תכלית שלימותה שאפשר שתמצא בו
 כפי מה שגזרה חכמת הפועל ורכוננו ולזה נאמר
 בכל אחד ממעשה בראשית וירא אלהים כי טוב
 להורות על הענין הזה

וממה

שמעיד עליו החוש מזה מציאו'

הדברים מן הכח אל הפועל

יוכל להביא מופת עיונו על מציאות האלוה ית' על
 זה הדרך אנהנו נראה שיש בכאן ענייני' יהיו בכח
 ויצאו אל הפועל וכל מה שובא מן הכח אל הפועל יש
 לו מוצי' חובה לו בהכרח שאלו היה המוציא בו זלא
 היה גם שום מונע לא היה נמצ' בכח בעת מן ה
 העתים אבל היה בפעל תמיד ואם

היה מוציאו בו והי' לו מונע שלא ימצ' תמיד בפועל
 והוקר הכח אשר הקיר המונע הו' אשר הוצי' הדבר
 מן הכח אל הפועל והמוציא הוא שהיה מוצי' בכח
 וטב מוציא בפועל היה אם למונע מעצמו או ליחס
 היה נערדר בין הפועל והמתפעל וכשנמצא היחס
 ההוא הוציא אל הפועל וכל אחד מאלו הסנים יחיי'
 המצא מקיר המונע או מבי' היחס וכך יאמר במקור
 או המביא ההוא הסני וזה לא ילך אל בלתי תכלית
 ולזה אי אפשר מבלתי שיביע אל מוציא מן הכח אל
 הפועל אין בו כחניות כלל לפי שאם היה בו כחניות
 היה בו האפשרות ומה שיטבו אפשרות אפשר
 שימצא ואפשר שלא מצא ויצטרך אל מוציא אח' מן
 הכח אל הפועל יכריח אחד הסני אפשריים על ה
 האחר ויהיה האחד המוציא שאין בו כחניות ולא
 מונע כלל אלא ברצונו הפשוט יעשה מה שירצה
 והוא מחוייב המציאות ומן הסקר שיהי' בעל חומר
 כי כל בעל חומר יש בו אפשרות ולא יהיה מחוייב
 המציאות ולזה הוא מבואר שהוא נבדל והנבדל
 אשר אין בו אפשרו' כלל והו' מוציא הדברי' מן הכח
 אל הפועל הוא האלו' ית' והתבאר שאינו גוף ויתבאר
 גם כן מזה שהוא אחד לפי שמה שהוא נבדל לא
 יושכל

ויטכיל בו מנין אלא בהיות האחד עלה ואחד עלול
 והנבדל אשר איך בו אפסרו כלל הוא עלה בהכרח
 ואינו עלול כי העלול הוא אפסרי המציאות אחר
 סמציאותו נתלה בזולתו ויתחייב מזה שהוא אחר
 וגם כן יתבאר שאין לו התלות בזמן שאם היה לו
 התלות בזמן היה נמצא בזמן זולת זמן והיה בו
 אפסרות ויתבאר גם כן שהוא מסולק מן החקרונות
 שאם היה חקר אי אפשר שתהיה פעולתו שלמה ב
 בתכלית הטלמו ואנחנו כראה כל פעולותיו שלמות
 בתכלית הטלמות כמו שאמר הצור תמים פעלו
 יתבאר אם כן שהוא מסולק מן החקרונות וזה
 המופת על מציאות השם כמו כח המופת הרביעי
 שהביא הרב זל בספר המורה בביאור מציאות השם
 והטריקים המקתעפים ממנו והוא מופת תורני
 מסכים עם העיון והוא שבא עליו הרמז בפרשת
 בראשית כמו שכתבנו:

פרק חמישי

העקר הזה שהוא מציאות השם יש עליו מופתים
 אחרים עיוניים הביאם הרמבם זל בתחלת החלק
 הב' מספר המורה אזכור אותם בקצרה כדי להעיר
 המעיון על הצורך מהן מהבלתי צורך והמופת
 הראשון מהן טענה הרב זל הוא בנוי על מציאות
 תנועה נכחית תדירה כמו טיכוח הפילוסוף וז' ממה
 שלא ידוע אודותו כל בעלי הדת האלהית המאמינים
 בחרוט ואין החוש יכול להעיר על זה גם כן ולכן
 לא התעסקנו בהבאת המופת ההוא
 ואולם המופת השני שהביא הרב זל
 הוא חלוט מאד לפי שהו' בנוי
 על הקדמה הקדים בטם ארסטוטל לא כתבאר א
 אמתתה אמר כי כשימצא דבר מורכב מב' דברים
 וימצא אחר מהם בפני עצמו חוץ מן הדבר ההוא
 המורכב התחייב מציאות האחד בהכרח חוץ מן
 הדבר המורכב ההוא גם כן שאלו היה מציאותם

מחייב שלא ימצאו אלא יחד בחומר ובצור הטבעי
 לא היה אחר מהם נמצא בלתי האחר בטום פנים
 יהיה אם כן מציאות אחר מהם בפני עצמו מורה
 על העדר החיוב והכה ימצא האחד בהכרח והמטל
 בזה כשימצא הסכנבבים שהוא מורכב מן החומץ
 והרבט וימצא הרבט לבדו יתחייב בהכרח המצא
 החומץ לבדו ואחר ההקדמה הזאת אמר אנחנו
 נמצא דברים רבים מורכבים ממניע ומתנועע ר"ל
 שהם יניעו זולתם ויתנועעו מזולתם בעת טיכיעו
 ונמצא מתנועע לא יניע כלל והוא המתנועע
 האחרון יתחייב בהכרח שימצא מניע לא יתנועע
 כלל והוא המניע הראשון וזה המופ' הוא בנוי על
 ההקדמה ההיא שהקדים בטם ארסטוטל ואיכנה
 אמתית כי איכנו מחויב שכשימצא דבר מורכב מב'
 דברים וימצא האחד לבדו שימצא האחר לבדו כי
 כבר ימצא הארס שהוא מורכב מחי ומדבר
 וימצא החי לבדו בזולת המדבר ולא ימצא המדבר
 בזולת החי אלא אם כאמר שהמלאך הוא מדבר ל
 לבדו ר"ל מטכיל בפעל מזולת סיהי' בטם כזו מרגיש
 שהוא גדר החי ואף על פי שיש להשיב על זה ולומר
 כי החי לא ימצא לבדו בזולת התחבר עמו כורה
 אחרת מיכית כאלו תאמר חי כוהל או חי כוער או
 חי שאב אבל החיות המטולח לא ימצא לבדו ולזה
 איכנו מחויב שימצא המדבר לבדו בזולת כורה
 אחרת מה שאין כן במניע והמתנועע בעבור
 שאפשר לבעל הדין לחלוק על זה בצד מה מהמצא
 החי או הצמח מורכב מגוף וכפס וימצ' הגוף לבדו
 ולא ימצא החי' ולא הצמח לבדו ולא סמך הרב על
 המופת הזה והביא מופת אחר שלישי עיוני חז' שאי
 אפשר לחלוק עליו לפי מה שכתב הוא זל בטם:

אמר הנמצאות לא ימנע הענין במ
 מב' חלקים אם טיהיו כלן בלתי
 הוות ולא נפסדות או כלן הוות נפסדות או קצתם
 והם הווה נפסד וקצתם בלתי הווה ולא נפסד
 וזאת החלוקה הכרחית וספר טיהיו כלן בלתי הוו'
 ולא נפסדות שאנחנו כטיב לחוש נמצאות רבו' הוות
 נפסדות וספר טיהיו כלן הוות נפסדות לפי שאם
 היה כל הנמצא נופל תחת ההויה וההפסד היו כל
 הנמצאות אפסרי המציאות והיה אפשר שיפסדו
 כלם ולא יהיה טם מוציא ומכרוח מציאותה על
 העדרים

אין

היה הזמן ההוא המסך הבלתי משוער שאי אפשר
זולתו וכך אם לא יהיה נכחי יהיה בו אפשרו' העדר
ומה שהוא אפשרי העדר איכנו מחוייב המציאות
ובכלל אם היה לו התלות בזמן והיה מציאותו תלוי
במציאות הזמן לא יהיה מחוייב המציאות בעצמו
ויתבאר גם כן בנקל כי היותו יתברך מסולק מן
החסרונות מתחייב לעקר מציאות העם לפי שאם
היה חסר היה מצטרף אל זולתו ולא יהיה אם כן
מחוייב המציאות בעצמו אלא בזולתו:

פרק שביעי

מן הד' טרטים שאמרנו שהם מקתעפים מן העקר
הראשון שהוא מציאות העם ימסכו ענפים רבים כי
מן השורש הראשון שהוא האחרות יחוייב לסלק
ממנו יתברך התארים כחכמה והגבורה והנדיבו'
ודומיהם לפי שכלם תארים נוקפים על העצמות
ואחר שהוא יתברך אחר מכל אופן אי אפשר שיהי'
לא תארים עצמיים ולא מקריים לפי שכלם מחייבו
רבו ומסקקים האחרות ומהטרט הב' שהוא שאיכ'
גוף ולא כח בגו' יחוייב לסלק ממנו ית' ההתפעלים
הגשמי' כולם כמו החררץ והעצב והשמח' והנקימ'
והנטירה שכל אלו ההתפעלויות גשמיים כמסכים
לגוף או לכח בגוף ומהטרט הב' שהוא שאיך לו ית'
התלות בזמן יחוייב שיהיה כחו בב'ת' וימצא בו
יכולת בב'ת' ושלמות בב'ת' ולזה אי אפשר שיפול בו
השווי ולא הדמיון לשום דבר מן הנמצאות כי אחר
שכולם משפעי' ממנו בהכרח שיהיה כחם בעל ת'
תכלית ואחר שכחם ב'ת' יש להם התלות בזמן והא'
יתברך הממציאה אחר שהוא מחדטם הוא קדמון
ובב'ת' וזהו שאמר הכתוב אני ראשון ואני אחרון
ומבלעדי איך חלקים כלומר אחר שאני קדמון איך
חלקים שיטוה אלי וכך אמר הכתוב ואל מי תדמוני
ואטוה יאמר קדוש שאו מרום עיניכם וראוי מי
ברא אלה וגו' ומן הטרט הד' שהוא יתבר' מסולק מן

מציאותו תלוי במציאותם ומן העקר הזה יסתעפו
הד' טרטים שמכינו במאמר הראשון שכל הכופר
באחד מהן כאלו כופר בעק' והם האחרו' והרחקת
הגשמות ושאין לו התלות בזמן ושהוא ית' מסולק
מן החסרונות אולם האחרות מבואר מעניינו שהו'
מתחייב לעקר מציאות העם ומקתעף ממנו על ה'
הדרך שביארנו במופתים כי אם לא היה אחר אלא
טנים או יותר היה בכל אחד מה' בהכרח ב'ענייני'
ענין חייוב המציאות ועניין בו יוברל מזולתו ויהיה
אם כן מורכב והיתה הרכבתו קבת מציאותו
ולא יהיה אם כן מחוייב המציאות בעצמו ואולם
שאינו גוף ולא כח בגוף מבואר גם כן היותו
מתחייב לעקר מציאות העם ומקתעף ממנו על זה
הדרך גם כן וזה לפי שכל גשם מורכב מחומר
זכורה וכל מורכב הנה הרכבתו קבת מציאותו
וישוב אל מופת האחרות ואף אם כאמר שאין כל
גשם מצד מה שהוא גשם מורכב מחומר זכורה
בהכרח אבל הגשם מצד מה שהוא גשם אין בו
הרכבה כלל והוא אחר בגדר' והאמת כמו שהיה
דעת הקדמונים בזה וגם כן אבן ר'ער כת' במאמ'
יא ממה שאחר הטבע שזהו דעת ארסטוט' ושאין
הרכבה הכרחיית בכל הגשמים ויאמר שהגשם
השמימי אחר מכל אופן בלי שום הרכבה כלל
ואמר גם כן שהרכבה שנגניש בגשמים אינה
רק מצד הזורה המינית שהיא חלה בגשם ולפי
זה היה אפשר לומר שיהיה האלוה גשם עם היותו
אחר אלא שאם היה גשם יתחיי' שיהיה בעל תכלי'
בהכרח ויהיה לו דומה כי יהיה דומה בזה אל שאר
הגשמים ויהיה כחו בעל תכלית והו' יתברך אי' לו
דומה כמו שאמרנו ועוד שהגשם לא יגיע גשם אלא
כשיתנועע הוא גם כן כשיגיעו והוא מונעו
יצטרך אל מניע אחר חוץ ממנו שלא יהיה גש' ויהי'
המניע ההוא המחוייב המציאות ולא הגשם ואולם
שאין לו התלות בזמן מבואר גם כן שהוא מתחיי'
לעקר מציאות העם ומקתעף ממנו וזה שאם היה
נופל תחת הזמן לא יהיה אם כן עלת כל הנמצאים
כי הזמן היה קודם לו ויהיה נמצא אחר שלא היה
מצטרך אל מוציא ולא יהיה אם כן עלת הכל ואם
היה נמצא עם הזמן תמיד הנה לא יהיה מחוייב
המציאות בעצמו אלא באחר והוא הזמן אלא שאם

החכמות יחוייב לסלק ממנו כל דבר שדומה בו
 חסרון כמו הסכלות הלחות ודומיהם :
 מעתה איך ראוי שיקטה עליך למ' מנינו אלו הד' טרשי' מסתעפי'
 מן העקר הראשון ולא מנינו גם כן היותו חכם ורובה ויכול וחי ודומיהם טרשים כמו שמנינו שהוא אחר ולמה לא מנינו שהוא יתברך איך לו סוג ולא הבדל ולא דומה ולא הפך ושאינו מסתנה וכיוצא באלו כמו שמנינו שאינו גוף ולא כח בגוף ולמה לא מנינו שהוא ית' שלם בשלמות ב' בת' ושהוא אמת ושהוא ברוך כמו שמנינו שאיך לו התלות בזמן כי התשובה בזה מבוארת ממה שכתבנו כי כל אלו ענפים וזכאים מן הטרשים שכתבנו כי היותו ית' חכם וחי ורובה ויכול ודומיה' ככללי' בטורם הארבע שהוא ית' מקולק מן החסרונות וכך שהוא צדיק וישר ונאמן וחסיד וגבור ורחום וחנון וכיוצא בזה מן הדברים שדומה בהם שהם שלמות ושאיך לו ית' סוג ולא מין ולא מקרה ושאינו במקום ודומיה' כלם ככללי' במה שאינו גוף ולא כח בגוף ושהוא יתברך אינו מסתנה ושיש לו שלמות ב' בת' ושהוא יתברך איך לו דומה ולא שוה ודומיהם כלם ככללים במה שהוא יתברך איך לו התלות בזמן כי כל הנופל תחת הזמן מסתנה וז' בת' ושהוא יתברך אמת ככלל בעקר הראשון שהוא מציאות השם כי אמת אינו דבר זולת היות מציאותו תלוי בעצמו ולא בזולתו כמו שיבא' בביאור שם האמת וכך היותו ברוך אינו דבר זולתי היותו מטפיע כל הנמצאים בתכלית השלמות כמו שיבא' בע"ה ובכלל מאלו הארבעה טרשים מסתרגים כל העניינים הנתלים באלוה ויתברך והמתייחס' אליו והעניינים הראויים לסלק ממנו וכטוב לבאר כל אחר מאלו הטרשים הארבעה בפני עצמו וכבאר' בחלה עניין התארים שיוחסו לאל יתברך על איזה צד אפשר שיוחסו לו :

פרק שמיני

ממה שה' מבואר במעט עיון שהתואר שיתואר בו הדבר מצד פעולותיו לא יחוייב רבוי בעצמו הפועל

כלל כי כבר אפשר שימסכו' מן הפועל האחד פעולו' רבות מתחלפות וזה מבואר בשני מינים הפועלים אם בפועל בטבע ואם בפועל ברצון בפועל בטב' כמו האש כי היא תתיך קצת הדברים ותקפוא קצתם ותבטל ותשרוף ותשחיר ותלבין ומי שלא ידע טבע האש יחשוב שיש בה טעה כח' מתחלפו' וזאו מהם אלו הטעה עניינים המתחלפים שאמרנו כי ימצא בו עניין בו יבטל ועניין בו ישרוף ועניין בו ישחיר ועניין בו יפעל הפך השחרו' והוא סילבין הדבר וימצא בו עניין יתיך ועניין אשר בו יפעל ההפך ויקפוא כי יאמר שאי אפשר שימצאו ההפכו' מפועל אחר בעצמו ואולם מי שידע טבע האש יב' כי בכח אחר שיש בו והוא החום יפעל האש כל אלו הדברים ויתחלפו הפעולות מצד התחלף המקבלי' מבלי שיחייב זה רבוי בעצמות האש וכזה בעצמו ימצא בפועל ברצון כי הכח המרבר שבאד' הפועל ברצון עם היותו אחר יפעול פעולות מתחלפות כי בו יקנה החכמות והמלכות ויכהי' המדיכו' ויקרע ויתפור ויקתור ויבנה וכאלה רבות עמו מפעולות הפכויות או מתחלפות עם היותו אחר פשוט כי אף מי שיאמר שהכח המרבר שבאד' הוא מורכב וכן הכפס האנושית בכללה ימסכו ממנו פעולו' טבעיות מתחלפות כהזנה והזמיחה וההרג' ופעולות רצוניות כפעולות הכח המתעורר והכח המרבר ולא כמצא מן הפילוסופי' מי שאמר שהכפס האנושי מורכבת אבל לפי שנמצא פועל הזמיח' בפני עצמו בכח ופועל ההרג' בחי' ופועל ההסכלה בפני עצמו בטכלי' הנבדלים יביא זה לחשוב היות הכפס האנושית מורכבת כמו שכתבו קצת מן הרופאי' שבאד' שלם כפסות ואינו כן כי הכפס האנושית אחת ימסכו ממנה פעולות מתחלפות וזה דבר באר אותן הרמב"ם זל' בפתיחת פי' אבות והבי' מטל לזה משלם מקומות אפלים באחר הודלק הנר והאי' ובאחר זרח אור הירח והאייר ובאחר זרח השמש והאייר שאף על פי שכל אחר מאלו המקומות כמצא בו האייר שהוא הדבר המוציא הראות מן הכח אל הפעל ושם מאור נאמר עליהם בהקמ' ובלי קדימ' ואחור מכל מקום אחר שאיך סבותיהם סוות הם מתחלפים בבחינת סבותיהם וכך כח הזמיחה וההרג' הנמצאים באד' אינו כח הזמיחה הנמצאים

הנמצאים ב"ח ובצמח אבל מכפס הארס ימטכו
 ממנה הפעולות ההן כמו שימטכו מכפס החמור ו
 ומכפס הכטר עם סכבותיהם מתחלפות ואמר עוד
 עם שאין עניין יקבצם אלא שתוף הסם בלבד ואמ'
 עוד בקוף דבריו והבין זה הענין שהוא כפלא מאד
 יבטלו בו הרבה מן המתפלספים ויחייבו ממנו
 הרחקות ורעות בלתי אמתיות ע"כ עם ונראה
 מדבריו אלו שכבר אפשר שימצא אחד ימטכו
 ממנו פעולות רבות מתחלפות מהן טבעיות ומהן
 רצוניות ומי שלא יבין עניין הכפס האנושית אשר
 בארס יחטוב שהפעולות הרבות אמנם ימטכו מ
 מכחות רבות מתחלפות ומי שיתבונן עניין הכח
 המדבר ויסקיל טעם שהוא אחד פשוט אין רבוי בו
 ימטכו ממנו פעולות מתחלפות שהרי כאמר בארס
 שהוא בנה הבית הפלוני והמדרינה הפלוני והרחיב'
 וכבם המדינה והמציא החכמה הפלונית וכל זה לא
 יחייב רבוי בעצמות הכח המדבר כלל יבין איך
 ימטכו מן הפועל האחד פעולות רבות מתחלפות
 ואם נמצא זה בפועל המוחסי' החלוטי' אשר אצלנו
 כל סכך שימצא זה בחק הפועל הראשון אשר הוא
 סבת כל הפעולות הטבעיות והרצוניות ולזה נאמ'
 שאף על פי שבטיב היות כמטכות ממנו ית' פעולות
 רבות מתחלפו' אין זה ממ' שיחייבו רבוי בו ית' ולז'
 מה שיותר אצל המעיינים לתאר הסם בכמו אלו
 התוארים המתחלפים מצד הפעולות המתחלפות
 אם במקבלים מתחלפים כמו כח הצמיחה בצומח
 וכח החיות בחי' ואם במקבל אחר כמו שיהיה חנוך
 ורחו' פעם ונוקס פעם לאיש אחד בעצמו או לעם
 אחד בעיניו וכיוצא באלו התארים המורים על ה
 הפעולות הנמשכות ממנו ובעבור זה כאמר כי
 אף אם נתאר אותו בעצמו באיזה תאר מצד הפעל
 הראינו שכמטך ממנו אין זה ממה שיחייב רבוי בו
 כי כסתארכו אותו בטהו' חי בבחי' הפעל הנמטך
 ממנו שהוא החיות לכל החיים לא יחייב זה רבוי
 בעצמו יתברך כי הכוונה לומר כי לפי שאנו רואים
 החיים כמטכיים ממנו כשפוט טעמו מקור חיים ל
 להמטיך החיות לכל החיי' ולזה הוא מה שנתארהו
 בטוהו חי כמאמר הכתוב כי עמך מקור חיים וכך
 גם כן כשפוט שהאור היא עמו מצד שאנו רואים כי
 באורו נראה אור כי הוא הנותן הכח לראות האור

והוא המוכיח הראות מן הכח אל הפעל וכך בכל
 הסלמיות אכחנו כשפוט שהם נמצאים אצלו מצד
 היותם כמטכיים ממנו ע"ד מה שאמר המשורר הכוטע
 ארץ הלח יצמ' אם יוצר עין הלח יביט ועל זה הדרך
 כבר נתארהו בטהוה חכם בבחינת הפעולו' שאנו
 רואים שהם כמטכות ממנו בחכמה כפלאה וסדור
 גדול שזה יורה על המצא אצלו בחכמה ולפי זה
 כבר יתואר בתארים מתחלפים מצד כל הפעולות
 המתחלפו' סכר' אותן כמטכו' ממנו בחכמ' כפלאה
 מבלי שיחיי' זה רבוי בעצמו וכך כב' יתואר בתארי'
 מתחלפים מצד יחסים מתחלפים והצטרפויות
 מתחלפות כמו שנאמר שהסם קרוב אל הארס או
 רחוק ממנו אמר הכתוב קרוב ה' לנטברי לב רחוק
 ה' מרשעים שאין הקרבה והרוחק אלא מצד הארס
 שהוא מתקרב אל הס' או מתרחק ממנו כמו שארזל
 ה' ה' אכי הוא קודם שיחטא ארס ואכי הוא לאחר
 שחטא כלו' שאין השכוי בו יתברך אלא בארס כי
 קודם שיחטא יש לו יחס אחד אל הסם ואחר שחטא
 יש לו יחס אחר שהו מתרחק ממנו כמו האילן שהו'
 קרוב לראובן פעם ורחוק ממנו פע' ולמזרח ראובן
 פעם ולמערב פעם ואי' השכוי באילן אלא בראובן
 או שאמר שהשי הוא יוצר ופועל ומלך וארון וכיוצא
 בהם כי זה ממה שלא יחייב רבוי או שכוי בעצמו
 כמו שלא יחייב רבוי בראובן אמרנו בו שהוא בן
 יעקב ואח שמעון ואבי חנוך ושותף כפתלי ובעל
 הסור ובעל הבור שכל אלו בלי ספק התארים בלתי
 מחייבים רבוי בראובן שאין הרבוי בעצמו על
 ראובן אבל הם תארים מצד הדברים שיוחס אליה'
 או שישתתף אליהם וכך יתואר בתארים מתחלפים
 בבחינות מתחלפות כמו שאמר באל יתברך שהוא
 רוצ' או חכם או יכול שאין הכוונה לומר שיש בו תואר
 אחד בו יוכל ותוא' אחר בו רצ' ותואר אחר בו ברא'
 ותואר אחר בו ידע מה שבר' כמו שלא נאמ' שיש בו
 תואר אחד בו בר' היסודו' ותוא' אח' בו בר' הגלגל
 ותואר אחד בו ברא מלאכים ותואר אחר בו ברא
 האנשים שכל אלו פעולות מתחלפות ימטכו מפועל
 אחד כמו שאמרנו אבל לפי שכל פועל שלם אי אפשר
 לו שיפעל איזו פעולה אם לא יוכל לפעו' וידע לפעול
 וירצה לפעול כאמר שהוא רוצה ויכול וידע ואלו
 בחינות מתחלפות בפועל שלא יחייבו רבוי בו

על אלו הדרכים הוא מה שיתואר הטעם בתוארים
מתחלפים אם מצד הפעולות המתחלפות מצד ה
המקבלים ואם מצד הפעולות המתחלפות בעצמם
או מצד היחסים והכרופים שיכרך אליהם או מצד
הבחינות המתחלפות כי כל אלו אינם מחוייבי רבוי
בו יתברך וכלם מותרים בחקו וזהו דרך התורה
והנביאים בתארים שיחסו אליו יתברך ואולם אם
אפשר שיתואר הטעם בתארים מתחלפי מצד עצמו
הנה זה ממה שכתבתי עליו בע"ה :

פרק שמיני

התואר שיתואר בו הדבר אינו עצם המתואר אבל
הוא ענין אחר הגיע לעצם וזה כי התואר לא ימלט
משהיה אם ענין עצמי ואם ענין מקרי ואם היה
ענין עצמי כאמרך האר' הוא חימדבר אף זה תואר
נוסף על העצם אבל הוא כאמרך הארס הוא ארס
כי הארס אינו דבר זולת החיות והדבור וזה הדבור
אינו אלא ביאור טעם כי התאר הוא עצם המתואר
ואינו ענין אחר מגיע לעצ' ולא ירוחק שיתואר הטעם
בתואר כזה אחר שאינו דבר נוסף על העצמות כי
רבוי המלות לא יורו בהכרח על רבוי הענייני אבל
הם ביאור הבנת העצמות כמו שאמרנו בטעם כזו
מרגיש לא יוקיפו אלו המלות רבוי על הבנת מלת
החי ואולם ראוי שתדע שאי אפשר שיתואר הטעם
בטני דברים על טעם בו עצם כחיות והדבור באר'
ולא בדבר אחר על שהוא בו חלק עצם שאכ"ה
הטעם מורכב מב' דברים וכבר ביארנו שהוא יתבר'
פשוט בתכלית הפשיטות אבל כבר יתואר באיזה
תואר על דרך שיהיה התואר ההוא ביאור לטעם ה
הנקרא בו וזה לא יבא אלא כשהיה התואר ענין
עצמי מתאר לעצם המתואר כמו שנאמר שהממצי'
הראשון הוא המחוייב המציאות והוא האמ' הגמור
סכל זה הוא ביאור טעם מחוייב המציאות כמו שכתב'
בביאור טעם האמת ואם היה התואר ענין מקרי הוא

מבואר שהוא כמנע משיתואר בו יתברך וזה לפי
שהמקרה יכטרך אל כוונתו כי המקרה אינו עומד
בעצמו ויהיה לפי זה הטעם כוונת המקרים ואם
קיום העצם וחייוב עצמותו הוא בזולת המקרים
הנה המקרה אפשר תימצא ואפשר שלא ימצ' והעצ'
מחוייב המציאות יהיה אכ"ה הטעם מורכב מב' דברים
מחוייב המציאות ואפשרות המציאות ויהיה מצד
שהוא מחוייב המציאות עלה ומצד שהוא אפשרי
המציאות עלול ויהיה עלה ועלול יחד עם היותו
עצם עומד בעצמו זה חלוק בלתי אפשרי ואם אף
קיומו וחייוב עצמותו בזולת המקרה הנה המקרה
אם כן מחוייב המציאות והעצם הכוונ' אותו מחוייב
המציאות ויהי' אם כן טני כמציאת מחוייבי המציאות
או כמציאת אחר מחובר מטני עניינים טעם העצם
והמקרה וכל זה ממה שכתבתי בטולו ועל כן הוא
מבואר שאי אפשר שיתואר הטעם בטעם תאר לא ע
עצמי ולא מקרי וזה ממה שיחייב סלוק התארים
מהטעם אלא מה שיהיו על כד הביאור לחי' מציאותו
כמו שאמרנו ואולם שהוא מחוייב שימצאו לו תארי'
מה הכ' זה יתבאר אמתתו על זה הדרך וזה כי הוא
מז' הידוע לפי המופתים שכתבנו כי להיותו יתברך
מחוייב המציאות ראוי שיהיה אחר טא"ל לא יהיה
מחוייב המציאות והוא מבואר שהאחרו בכל דבר
תואר נוסף על העצמות טעם היה ראובן אחר במס
שהוא ארס לא היה אפשר שיתואר הסוק והאילן
באחדות אחר טאחדות היא מהות ראובן ולא היה
אפשר שיתואר הלובן בשהוא אחר ולא החכמה
בשהיא אחת אבל בלי ספק האחדות ענין נוסף על
העצמות ואחר טאחדות דבר נוסף על העצמות
והטעם לא יתואר בטעם תואר כמו שביארנו אלא מה
שהוא ביאור טעם בלבד כריך טכבאר על אי זה צד
יאמר עליו יתברך שהוא אחר כי ענין האחדות
הנאמר עליו יתבר' אינו כטאר התארים המיוחס'
אליו יתבר' מצד פעולותיו ואחר טכבאר זה באחרו'
כדאה על טאר התארים על אי זה צד אפשר שיוחסו
אליו יתברך :

פרק עשירי

טם האחד אמנם יאמר על הדבר שהוא כותף יחוד
 והבדלה לכמזא מזולתו ולזה יפול טם האחד על
 אישים רבים מתחלפים בעבור היותם מסכימים
 בענין אחד ויחדם יובדלו באותו הענין מזולתו
 שיהיה אותו הענין מקרי כמו עם אחד ושפה אחת
 כי בעבור היותם מסכימים בדבר אחד מקרי כדת
 ביטמאליים והשחרות בכושיים כאמר בהם טהם
 גוי אחד להיותם משתתפים בענין אחד מקרי י
 יבדילם מזולתם והן שיהיה אותו הענין עצמותי
 כמו שאמר כי ראובן ושמעון אחד באכזבו והאדם
 והסוס אחד בחי' כן יאמר בהם טם האחד להיות
 בהם ענין אחד עצמותי יבדילם מזולתה וכל מה
 שיהיה הענין ההוא המיוחד ייחדהו מזולתם י
 יהיה יותר אמתי בטם האחד ולזה יהיה עני' האחד
 יותר אמתי על ראובן עם היותו מורכב מאברי' ר
 רבים מתחלפים במין נראים לחוש מאשר הוא על
 עם אחד ויותר אמתי מזה הוא האחד הכאמר על
 הבשר או על העצם או האבר האחד המתדמה ה
 החלקים אף על פי שהוא מורכב מיסודו'
 מתחלפים לפי שיקטה הפרדת' ואינם מוסג' לחוש
 יצדק עליהם יותר טם האחד ויותר אמתי מז' בטם
 האחד היסוד הפשוט שאי אפשר לחלקו אל החומר
 והזורה אשר מהם הורכב אלא בשכל ואין אחד
 מהם מושג בחוש נפרד והיותר אמתי בטם האחד
 הטטח והיותר אמתי בטם האחד הקו שהוא מרחק
 אחד בלבד ואינו מחובר בדברים יותר מאחד לא
 בפעל ולא במחשבה כיסוד הפשוט אל החומר
 והזורה והטטח אל האורך והרוח' אבל הוא מרחק
 אחד פשוט יובדל בזה מכל הכמזאים ולא ישתתף
 לו בזה זולתו ומכל מקום אין אחדות הקו אחדות
 גמורה לפי שכבר יחלק אל קטתו ואל ישר ויחלק
 כל קו שתרמוז אליו אל חלקי' קטנים יקרא כל אחד
 מהם קו והיותר אמתי ממנו בטם האחד הנקודה
 שלא תחלק לא בפועל ולא במחשבה והיא כבדלת
 מזולתה מן הכמזאי' ולא ישתתפו בדבר אלא שהיא
 בעלת מצב ובעבור זה אין זה אחדות גמור' אחר
 שישתתפו לה במצב כמזאים אחרים והיותר אמתי
 בטם האחד הוא האחד המספרי שאינו בעל מצב
 ולא ישתתף לו בזה זולתו מן הכמזאים אלא שאין

מציאותו מציאות אמתי בפועל אלא במחשבה ולז'
 כבר תסית המחשבה קבוץ רב מאלה האחד' ה
 המספרים שזהו גדר המספר שהוא קבוץ האחד'
 ולזה הוא מבוא' שאף זה איננו אחדות גמורה אחר
 שאינו כותף יסוד והבדלה לכמזא מ' בפועל מזולתו
 מן הכמזאים ואפשר שיושכלו אחרים רבים ממנו
 והאחדות הגמורה היא אשר כותנת יחוד והבדלה
 מכל מה שזולתו לכמזא מה שהוא כמזא בפועל שאי
 אפשר שיושכל עמו זולתו דומה לו ואחר שאין
 בכמזאים כמזא שלא ישתתף עמו זולתו בדב' שלא
 ישוה לו דבר זולת הטי מבואר שאין בעולם מי ש
 שיפול עליו טם האחד שיהי' מובדל מכל מה שזולתו
 באמתות אלא האלוה יתבר' לפי שהוא לברו מחויי'
 המציאות וכל הכמזאים זולתו אפשרי המציאות
 וישתתפו זה לזה באפשרות המציאות ואין מי
 שישתתף לו בחיוב המציאו' ולא בדבר מן הדברי'
 ואפי' בטם הכמז' בלבד כי כבר ביארנו שאי אפשר
 שיהיו סני מחוייבי המציאות ושאי אפשר לשכל
 לכיירם שוים מכל אופן ושהמציאות יאמר עליו ית'
 ועל זולתו בשתוף הטם ואם כן אחדותו ית' אחדות
 גמורה שלא ישתתף לו טום כמזא ולא ישוה אליו
 בטום דבר ואחר שהתבאר שהאחד באמתות יאמ'
 על הכמזא שלא ישוה אליו ולא ידמה אליו דבר
 והתבאר שמחוייב המציאות שכתאמת מציאותו
 במופת אין דומה לו ולא ישתתף לא טום כמז' בענין
 מן העכויינים הוא מבואר שתואר האחד הכמז' עליו
 יתברך כאלו הוא ענין שוללי ולא ענין חיובי ולזה
 לא יחייב רבוי בעצמותו יתברך וזהו שכתבאר
 בתורה בפירש שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד כל'
 כי כמו שבחינת היותו אלהינו רצה לומר ממציא
 כל הכמזאים והוא המופת הראשון שכתבנו יתחי'
 מזה טזה מחוייב המציאות הוא לברועלת הכל
 ואין לו דומה בזה כמו שאמר הכתו' ואל מי תדמיוני
 ואשוה כי כולם הם עלולים זולתו כן מכד עצמו הוא
 אחר ואין סני דומה לו ואין זולתו מתחייב המציאו'
 ורמז אל המופת הסני שכתבנו וכאלו כתבאר בזה
 שענין האחדות הכאמר עליו יתברך הוא עני' שוללי
 לא ענין חיובי ולזה לא יתחייב רבוי בעצמותו לפי
 שאינו תואר כוסף על העצמות :

פרק אחד עשר

הנמצא יחלקו חלוקה ראשונה אל שני חלקים אל
 נמצא עומדים בעצמ' ואל נמצא עומדי בזולתם
 והעומדי בזולתם הם כמקרים העומדים בגשמים
 נמצא אותם בחמרים והעומדים בעצמם ג' חלקים
 החלק הא' הגשמים והוא היותר פחות שבהם
 והחלק השני הסכלי הנכבדים שאין להם התלות
 בגשמים והחלק הג' הנפשות שהן חלק ממוצע בין
 שני אלו כי הן נתלות בגשמים מן מה מן ההתלות
 כי הן תקבלנה רוטם והפעלו' מן הסכלי הנכבדים
 ותפעלנה ותעטנה רוטם בגשמי' וכאלו הן ממוצעי'
 במדרגה בין הגשמים והסכלים הנכבדים ואחר
 שהרבו' בנמצא' מוטב כל ומוחט ראוי שנבאר איך
 אפש' שימצ' הרבו' מן הסכה הראשונה עם היותו א'
 אחד בתכלית הפשיטות ואופן המצא הרבו' ממנו
 הוא על זה הדרך כי אחר שאכחנו כמצא מיני ה'
 הגשמים שהם עטרה או תטעה בהכרח והט' מהם
 שמימיים והעשירי הוא החומר אשר בתוך מקוער
 גלגל הירח והט' השמימיים הם חיי' ויס' להם גרמים
 וכפפות שהם פועלים ורוטמים במציאות בראייה
 שהם בתנועותיהם ונטיותיהם לכפול ולדרום יסדרו
 עניני הב'ח ויתקנו חיותם באופן נאות לקיום מינס
 ולא יסד' עניני החי מי שאינו חי ועל כן כא' שה' חיי'
 מסכלים משיגים הדברים המקודרים מהם וזה
 הרבו' אי אפשר שימצא מן האחד הפשוט אלא כ'
 כנמצאמר כי התחלה הראשונה הספיעה ממציאות
 הפשוט בתכלית הפשוטות שכל אחד הוא העלול
 הראשון שהוא כמצא עומד בעצמו ואיננו גשם ולא
 מוטבע בגשם והוא התחלת הרבו' לפי שהעלול
 הזה יוטבכל בו רבו' בצד מה כי יש בו שני מיני ה'
 הסכל כי יטביל את עצמו ואת התחלתו ובמה
 שיטביל מהתחלתו שהוא פשוט יוטפע ממנו שכל
 אחר ובמה שיטביל את עצמו שיש בו ב' עניינים
 בהכרח האחד היותו מטביל שהוא שכל פשוט
 והשני היותו מטביל שהוא אפשר המציאו' בעצמותו
 אחר נמצאיותו כתלה בזולתו יוטפע ממנו נפש ה'

הגלגל וגרמו כי במה שיטביל מעצמו שהוא שכל
 פשוט שהוא מוטביל חסוב יוטפע ממנו נפש הגלגל
 וכמה שיטביל שהוא אפשרי המציאות יוטפע ממנו
 גרם הגלגל החלק המכיע התנועה היומית וכן
 מן הסכל השני יוטפע ממנו שכל שלישי ונפש גלגל
 הכוכבים הקיימים וגרם הגלגל על זה הדרך וכן
 מן השלישי יוטפע שכל רביעי ונפש גלגל שבתאי
 וגרמו ומן הארבעה שכל חמישי ונפש גלגל כדק
 וגרמו ומין הסכל החמישי שכל ששי ונפש גלגל
 מאדים וגרמו ומן הו' שכל שביעי ונפש גלגל חמה
 וגרמו ומן השב' שכל שמיני ונפש גלגל כוג' וגרמו
 ומן הח' שכל תשיעי ונפש גלגל כוכב וגרמו ומן
 הט' שכל עשירי ונפש גלגל הט' שהוא נפש גלגל
 הירח וגרמו ומן העשירי יוטפע חומ' כל מה שתחת
 גלגל הירח וכל הנפשות אשר סס והסכל העשירי
 הזה הוא שיקראוהו שכל הפועל והוא מבואר שכל
 אלו הגרמים מתחלפו' במין בהכרח להיו' עלותיהם
 מתחלפות כהתחלף העלול לעלה וכמו שיתחלף
 חומר כל מה שתח' גלגל הירח לחומר גלגל הירח
 להיו' עלותיה' מתחלפו' שהאח' עלה והאח' עלול כן
 יתחלפו כל הגלגלי' האח' מהם לאחר ולא ישתתפו
 בדב' אלא כתמונ' הכדורית והתנוע' הסבובי' וכאש'
 מה שהוא למעלה מגלגל הירח קיים באיש ובלתי
 נפקד ומה שהוא למטה נפקד ובלתי קיים באיש לא
 במין ולזה היה האור בירח נוסף וחסר להורו' שהוא
 כאמצעי בין הדברי' ההויים לכפקדים ובין הדברי'
 הקיימים באיש הבלתי נפקדים ולפי שאי אפשר
 שיסתלשל הענין הזה מעלה ועלול אל בלתי תכלית
 עמר ההסתלשות בסכל העשירי שהוא הפועל ב'
 בחומר כל מה שתחת גלגל הירח ולזה נקרא שכל
 הפועל ונקרא בלשון רזל שר העולם וצבעבור סכפי
 דרך וסדרור אלו העלולים שאמרו שיוטפע מכל
 אחד מהם עלול אחד שהו' שכל עומד מעצמו ונפש
 גלגל ומהסכל העשירי שהו' הסכל הפועל לא הוטפ'
 עלול אחד שיהיה שכל עומד בעצמו אלא נפש . ט
 שקיימה בחומר בנפש הגלגל וכסאר הוא לפי זה
 כנקב' שהוא מוטפע ואינו מטפיע הוא שארזל אמר'
 שבת לפי הקב' רבוב' טע' לכל כנתת בן זוג ולי לא
 נתת בן זוג אמר לה בתי כנסת ישראל תהא בת
 זוגך הנה באמרים אמרה שבת לשון נקבה יורה

סירמוח

תשיב האומה ההצלחה הנכחית לנפש והרבקות
בטעם עד שיטנו חסידיה הסומרים את הטבת את
הטבע וזהו אות ברית הנה זהו דעתי בהסתלסלות
הדברים מן הסבה הראשונה כפי דעת אבן סינא
והרמבם זל וקצת חכמי הישמעאלים ואבל יש לאבן
רס"ד דעת אחרת בזה והוא דעת קדומי הפילוסופים
אכתוב אותו אחר שאכתוב מציאות המלאכים כדי
לתת ציור אמתי אל המאמין איך יסתלסלו הדברי
ורבוי הנמצאו המתחלפות מהסבה הראשונה עם
היותו אחד פשוט בתכלית הפשיטות :

פרק שנים עשר

במציאות המלאכים יש מחלוקת בין הפילוסופים
וחכמי התורה וזה טעם שהכל מודים במציאותם
הנה הם מתחלפים במהותם כי הפילוסופים יאמרו
כי אחר טעמותם שכל פשוט אי אפשר שיכוייר
הרבוי בהם כי לא ימצא הרבוי בדברים המסכימין
בצורה אם לא מצד ההיולי כי הרבוי בכל דבר הוא
מצד החומר והאחרו מצד הצורה ולזה היה האחדות
ככבר מהשניות ולפי שהמלאכים שהם השכלים
הנכבדלי אינם בעלי חומר לא יכוייר בטווס דר במה
יהיה החלוק בביניהם אלא כשיהיה האחד עלה והא'
עלול ולפי זה יאמרו שמקפר השכלים הנכבדלים הם
עטרה כמקפר הגלגלים שהם תטעה או עטרה עם
חומר מה שתחת הגלגל הירחי כמו שאמרנו בפר'
טלפכי זה וכת מבעלי התורה טמטכו אחר זה
הדעת יאמרו כי מקפר המלאכים כמקפר הגלגלי
המתנועע בתנועות מתחלפים כי לכל אחד מהם
יש מכיע שכלי מיוחד יכיעהו בתנועתו המיוחדת
ולפי שמקפר הגלגלים שהם הכרחיים להכ"ח כדי
שיסלמו על ידם כל התנועות הכרחיות לכוכבי הם
מ"ט או כ"יהיה מקפר המלאכים מט' או כ' כמקפר ה'
המכיעים ויאמרו שזהו דעת ר"ל שאמר חמשים טערי
בינה נבראו בעולם וכלם כמקרו למטה חוץ מאחת
סכ' ותחקרהו מעט מאלהים ויקראו טערי בינה לפי
שכל אחד מהם הטנה מיוחדת בפני עצמה וכל זה

חולק

סרמזו על מדה שהוא מטפעת ולא מטפעת והוא
השכל העשירי וקראוהו שבת לפי שחכמי הקבלה
ייוחסו כל יום מימי בראשית אל עלול אחד מן הז'
שכלים האחרונים ויקראו העלולים ספירות ויאמר
שהג' הראשונים הם דבר רוחני ויקראו אותם אור
טאיכו נתפס והז' האחרונים ייוחסו כל אחד מהם
אל יום מן ימי בראשית ויקראו את העשירי שבת
לפו שהוא אחרון העלולים ובו שבת הסתלסלות
ויאמרו שהשכל האחרון שהוא השכל העשירי והוא
השכל הפועל והוא הספירה העשירית שיקראוהו
שבת נתרעמה לפכו השם למ' שבת בה הסתלסלו
ולא היה לה בת זוג כלומר נמצא אחר שיהיה שכל
עומד בעצמו וכמו שהוא בשאר השכלים שיהיה
מוטפע ממנה עד שנשארה היא כנקבה ומוטפעת
ולא מטפעת ואמרו שהטיב ה' יתברך בתי כנסת
ישראל תהא בת זוג כלומר שהשכל הנקב באמצעו
התורה יהיה שכל נכבדל עומד בעצמו קיים וימשול
על כל הדברים החמורי כמו שהיו הנביאים וחסידים
מחדשים באמצעות השכל הנקבה על דר התורה
אותות ומופתים וכאלו הוא שכל נכבדל עלול מן
השכל הפועל או מן הספירה הנקראת שבת ולפי
דברי קצת חכמי הקבלה שאמרו שיש ספיר' נקראת
שבת לפי שמנו התחלת הימים מן הספיר' הטליתית
שהיא בינה יהיה התרעומת על שאי' כח ביר השכל
הפועל שהוא מלכות שהוא הספירה העשירית הוא
עלול מיסוד לחרט שכל נכבדל אחר כמו שיש ביר כל
השכלים הנכבדלים המתחדשים מן הספירות ואם
כך הוא שבת זוג לשבת כלומר מוטפעת ולא בן
זוג מטפיע דומה לשאר ולרמז על העכ"ץ הזה
שכתבו אמרו הכל מודים כי בשבת נתנה תורה
לישראל כלומר כי נתנה בשבת להורות טעל ירה
וקנה האדם שכל עלול מן המדה הנקראת טב' שהו'
דבר קיים בעצמו וזו היא הנטמה היתירה שאר' זל
שהיא נתנת באדם בשבת ובמוכאי שבת נטלת
הימנו שכאמר שבת וינפס ווי אבדה נפש ובעבור
זה היתה שבת ברית ואו' עולם בין הטס ובין ישראל
אמר הכתוב ושמרו בני ישראל את השבת וגו' ביני
ובין ישראל אות היא לעולם וגו' ר"ל כי השבת אות
על השאר באומה דבר מה מן הקטר האלהי נקטר
בה מה שאי אפשר להכחיסו טעל ידי הקטר ההוא

חולק על דעת התורה כי יצטרכו לומר שהמלאכים
 המסתלחים לבני אדם הם עניינים מדומי' לא דברי'
 אמתיים בעצמם והכתוב אומר שיש רבוי מלאכים
 כמזאיים בעצמם מזולת שיסתלחו לבני אדם כמו
 שביארו רז"ל על פסוק רכב אהים רבותים לפי שכאן
 ועל פסוק אלף אלפים ישמשו ושיש מלאכים כמזא'
 מסתלחים לבני אדם כמאמר כי מלאכיו יזוה לך ל
 לשמרך בכל דרכיך והאיש גבריאל אשר ראיתי
 בחזון בתחלה מועף ביעף כונע אלי בעת מנחת
 ערב ושם כתיב ואין אחר מתחזק עמי כי אם מיכאל
 שרכס שכל זה יורה שיש מלאכים כמזאיים בעצמם
 ומסתלחי לבני אדם וזה הדעת מוסכם מכל בעלי
 התורות ועל כן נראה שיהיה ההתחלפו' בין הטכלי'
 הכבדלים מצד התחלפות מוסכליה' כפי מה שישיגו
 מתארי הטלמות אשר בו ית' מזולת שיהיה האחד
 עלה והאחר עלול ויהיה שם שכל כאלו הוא קוב
 כולל את כלם והבדל כל אחד מהם כפי ההשגה או
 ההשגות שישיגו ואין זה ממה שיחייב רבוי בעצמו'
 שום אחד מהם כי הדברים יש מהם שהם מחוברי'
 מסוג והבדל כמציאות האדם שהוא מחובר מחיות
 ודב' שהרי קוב והבדל כמזא' בו במציאו' ועל כן
 הוא מורכב בהכרח ויש מהם שהם מורכבים מסוג
 והבדל במאמר בלבד ולא במציאו' כשחרות שהוא
 מראה מקבץ הראות והמראה הוא קוב ומקבץ ה
 הראות הבדלו ואין זה ממה שיחייב רבוי בעצמות
 השחרות כלל כי אין השחרות מורכב במציאות מ
 משני דברי' כלל אלא במאמר בלבד וכך הוא הענין
 בטכלים הכבדלים אע"פ שהם מורכבים במאמ' אין
 זה ממה שיחייב רבוי בעצמותם כי כמו שבעלי ה
 הדעת ההוא מודים שכבר יפול חלוק' בין הטכלים
 הכבדלים מצד התחלף פעולותיה' בהנעת גלגליה'
 בתנועות מתחלפות אע"פ שלא יהיה האחד עלה
 והאח' עלול כן יתחלפו מצד השגת' כי כל מי שישיג
 מתארי הטלמות אשר בו ית' אחד או שנים יתחלף
 למי שישיג יותר מזה או למי שישיג מוסכלו' אחרים
 ממנו ית' מבלי שיחייב זה שום רבוי בעצמות כל
 אחד מהם כלל וכפי התחלף מוסכליהם כן יתחלף
 כחם ופעולתם בעולם כי כמו שהראש במדינה
 ימנה אנשים על ראסיות מה כפי שלמות' והשגתם
 ואחרים על ראסיות יותר גדול כפי גודל שלמותם

והשגתם כן השי' ימנה כל אחד מן המלאכים על ע
 עניין מיוחד כפי השגתו וכחו ובעבור זה הוא
 שארז"ל אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות שיראה
 שיש לכל מלאך שליחות וכח מיוחד כפי השגתו וכך
 יאמרו שר של אש ושר של מים ואחר שהיו תוארי
 השלמות אשר בו ית' רבים או בלתי ב"ת כמו שיבא
 חוייב שימצא רבוי גדול מהטכלים הכבדלים כפי
 התחלף השגתם ממנו ית' וכפי התחלת הכח הנתן
 להם ממנו ית' לפעול בו מזולת שיהיה האחד עלה
 והאחר עלול עם היותן פשוטים בתכלית הפשיטות
 ועם היותו ית' אחד בתכלית האחרות וזה דעת
 נכון ואמתית מקיים לתורה ולעיון על הדרך שנבאר
 בפרק הבא אחר זה :

פרק שלשה עשר

התחלפות הפעולות ורבויים לאחת משלש סבו' אם
 בסבת התחלף הכחות הפעולות כמו שכפעל עם
 כח התאווה חלוק' מה שכפעלהו עם כח הכעס ואם
 בסבת התחלפות החמרים כמו שהאש יתיך הזפת
 ויקשה המלח ואם בסבת התחלפות הכלים כמו
 שהחייט יתפור במחט ויחתוך במקפרים ופעל הא'
 ית' אי אפשר שיתרבה לאחת מג' סבות הללו כי הוא
 ית' אחד פשוט אין בו רבוי כחות ואין עמו חמרים
 מתחלפים ולא רבוי כלים כדי שימצא הרבוי ממנו
 ולא ישאר שיהיה הרבוי כמטף אלא מפני דבר אחר
 זולת אלו והוא מפני הממוצע . וזה כשיקודר ממנו
 ראשוב' אחד ומאותו האחד אחד ומאותו אחד כמזא'
 שלישי ועל הדרך שכתבנו בפרק יא' עד שיתרבו
 האמצעיים וימצא הרבוי על ידם ואם לא על זה
 הדרך יאמרו כי לא יזויר שימצא הרבוי במציאות
 מן השם עם היותו אחד פשוט כי מהאחד לא ימצא
 ממנו אלא דבר אחד :

ואבל כבר יקשה לפי זה הדרך כי יתחייב
 שלא ימצא בעולם דבר מורכב מ
 מכפרדים אלא שיהיו הנמצאים כלם אחדים ולא
 אחד מהם עלול מהאחר יהיה למעלה ממנו שהוא
 עלה

עלה לו ואחר שאכחנו נמצא בעולם הגשם שהוא מורכב מחומר וכורה והארס מנפס וגשם ואין מציאות אחד מהם סיבה לאחר שאם כן לא נמצא אחד מהם בזולת האחר ואבל מציאו שניהם מעלה אחרת זולתם בוטל שיהיה הרבוי נמצא על זה הדרך ואולם אבן סינא ואחרונים מפילוסופי הישמעאלים חתרו דר' בטימ' הרבוי מן האמצעי' על הדר' שאמרנו כשאמרנו כי בכל אח' מן העלולי' ימצא רבוי מה וזה כי הסכלתו את עצמו זולת ה הסכלתו את עלתו והסכלתו את עצמו ואת זולתו זולת הסכילו שהוא אפשר המציאות בבחינת עצמו אחר שמציאותו תלוי בזולתו ומזה הצד יאמרו שאפשר סיבה הרבוי ועל הדרך שכתבנו בערך יא וכבר הנה אבוחמר על קדקד זאת הסברא ואמר כי אלו אינם אלא בחינות שכליו' לא עכיונים נבדלי' כדי שימסכו מהם נמצאים נבדלים ואם מצד אלו הבחינות היה אפשר שימצא הרבוי אין צרי' לעלו' רבים כי כבר יושכל שימצ' הרבוי מן הסב' הראסוכ' זולתם וזה כי ענין היותו יודע את עצמו זולת חיוב המציאות אשר בו זולת היותו יודע שהוא התחלה לזולתו וכמו שאלו הבחינו' הם בו מצד שלא יחייבו רבוי מהמונע שלא יהיו כן בעלולים ממנו ותשוב השאלה בעינה מאין בא הרבוי אלא שהאמת הוא שאין אלו הבחינות מחייבו רבוי כלל לא בהתחלה הראסוכה ולא בעלולים הנמשכים ממנה כדי שיוספעו מהם הנמצאות המתחלפות ואם כן איפה איך ימצא הרבוי מן האחד הפשוט ובעבור זה היה בקדמונים מי שחשב שהתחלות הראסוכו' שתיים אחת לטוב ואחת לרע כי היו אומרים מפני עליון לא תבא הרעות והטוב כלומר שאי אפשר שתהיינה התחלות ההפכיים אחת ובעבור שהפכיו' הכוללו' אשר יכללו כל מיני ההפכים הם הטוב והרע יאמרו שהתחלות שתיים האחת התחלת הטוב והאחת התחלת הרע וזה היה דעת איש אחד שמו מאני ועכ נקראו הנמשכים אחריו מינים כמו שנקראו הנמשכים אחר דעת החכם אפיקורוס שהיה חושב שאין לעולם מנהיג ומכחיש מציאו' הט' אפיקורוס' וכבר חלקו החכמים על זה הדעת מפנים רבים והיותו מיוחד ויותר מבואר שבהם לפי כוונת זה

הספר הוא שכאשר יעויינו הנמצאות נראה שהם כולם בכללם יגיעו לתכלית אחת והוא הקדור הנמצא בעולם כקדור הנמצא במחנה מפני שר ה הצבא והקדור הנמצא במדינות מפני מנהיגי המדינות טעם היות הרבוי נמצא בהם בפני רבים ממלאכות רבות ופעולות רבות מתחלפות וראשו' מתחלפות אחר סכלם לתכלית אחת והוא קיוס וקדור המדינה או המחנה באופן מתאחד כן כאמר שאמנם ימצא העולם בזה התואר מציאות הטוב והרע בעבור מציאות הטוב בכל המציאות בכללו והרע אינו מכונן כוונה ראסוכה אבל אמנם יתחדש במקרה כמו העונש או המוסר המגיע מן האב אל הבן כי הוא רע מגיע בעבור הטוב לא על הכוונה הראסוכה וזה כי אחר שהיו מציאות טובות אי אפשר שימצאו מבלתי סימכ' בהם רע מעט מעורב מציאות הארס אשר הוא מורכב מנפס מדברת וכפס בהמית שהם יצר טוב ויצר הרע והוטס בו היצר טוב להשארות האיש במה שאפשר שזהו השארות הנפס והיצר הרע הוטס להשארות המק אשר אי אפשר שימצא הארס זולתו גזרה החכמה העליונה שראוי שימצא הטוב הרב ואף אם יעורב בו רע מעט כי הרעת נותנת שמציאות הטוב הרב עם הרע המועט יותר נבחר מהערר הטוב הרב בעבור הרע המועט ולזה לא יתחייב מציאו' הטו' והרע שיהיו מהתחלות מתחלפות כי כבר ימצא מהתחלה אחת הטוב מצד עצמו והרע במקר' כמו האש שימטך ממנו הטוב לכל המציאו' הטפל בהיו' ההויו' כלן וכבר יגיע ממנו הרע לפעמים שתשרוף בגד האיש החסיד במקרה וכן יט דברים שאע"פי שהן רעו' בעצמן יוכחו בעבור הטו' שאפס' שימטך מהן כמו העונשין אשר יוכחם מניחי הקימוסים הטובים כי אף על פי שהם רעות בעצמן הוכחו בעבור הטוב הכולל הנמטך לכלל האומה או המדינה כדי שיתשרו האנשים אל מול ההצלחה ויתאחדו קצת בקצ' האחרו' הגמורה ויטלם הקבוצ המדיני במיני האנשי' המתחלפי' בגו' האח' שימצאו בו איברי' מתחלפי' ובעלי ראשו' מתחלפות ואיכו' הפכיים קצתם לקצת וכולם לתכלית אח' והו קיוס הגוף

הגוף והתאחדותו וימצאו בו דברים מזיקים לגוף
מפני הכרח החומר אי אפשר זולתם ועל כן הסכימו
קרומי הפילוסופים כמו שיאמר אבן רושד שהתחלה
אחת אחרות גמורה ושממנה קודרו ראשו כל
הנמצאות המשתכות והמתחלפות לתכלית אחת
שהוא קיומם כל המציאות והקשרו קצתו בקצתו עד
סיתאחר המציאות אחרות גמורה ושממנה קודרו
קדור ראשון כל הנמצאו המשתכו והמתחלפו
לתכלית אחת שהוא קיומם כל המציאות והקשרו
קצתו בקצתו עד סיתאחר המציאות אחרות גמור
כמו שהראש במדינה ימנה קצ' אנשים שיעשו מלאכה
מה ולא זולתה כדי שתהיה המלאכה ההיא יותר
שלמה וימנה אחרים שיעשו מלאכה אחר' ולא זולתה
וכן בכל המלאכות המתחלפות ועל זה הדרך יעשה
קצתם תופרי' וקצתם אורג' וקצתם בונים ושלמו
בזה האופן כל המלאכות המבטורות למדינה עד
שישלם בזה תיקון המדינה ויהיה כל רבוי המלאכה
מוטפע מהראש הראשון עם היותו אחר אחר' גמור
כן האל יתברך עם היותו אחר אחרות גמור' ימטך
ממנו הרבוי ולא יחייב זה רבוי בעצמותו ויאמרו
שהקדמה האומרת כי מאחד לא יסודר אלא אחד
היא נכחית ואמנם תצדק בפועל הפרטי המעוין
אבל בט' שהוא הפועל הכולל המטולח עד שגם
הפועל יאמר עליו ועל זולתו בשתוף השם כי הו'
ייחד בפועל זולת פועל כי יחסו אל כל הפעולו' טוה
ואמר שהוא אמנם יפעל רבוי הפעולות הפרטיות
המתחלפות בעבור האחרות הגמורה וזה כדי
שיקטרו כל חלקי המציאות קצתם בקצת ויהיה הכל
אחד וימצאו כל הנמצאות הרבות לתכלית אחד
בלבד והוא קיום המציאות כמו שהנפש המדברת
אשר בארם עם היותה אחת תפעל פעולו' מתחלפו'
לתכלית אחת והוא קיומם הארם ועל זה הדרך לא
יסודר ממנו יתברך אלא פועל אחד שהוא קדור
הכולל וימצאו בו רבוי עניינים כדי לקטר כל חלקי
המציאות זה בזה ויאמרו כי אף אם הנמצאים
הפשוטים אשר אין להם התלות בחומר כלם הם
סבה קצתם לקצת יעלו על סבה אחת פשוט' הנה
רבוי הגשמים אמנם נמצא מרבו' לה התחלו' כדי
לקטר כל חלקי המציאות זה בזה שאם לא נמצא זה
הרבוי היה המציאות חקר ולא היה מביע ממנו

התכלית האחת הסלם אשר הוא מביע עת' ובעבור
זה ימצא בגלגלים התחלפות התנועות בעבור
התחלפות התחלותיה וימצ' בכלם התנוע' הכוללת
הכל והיא התנועה היומית להורות על שהתחלתם
אחת ושכלם יעלו אל סבה אחת ושכל התחלפות
תנועתיהם' הוא לתכלית אחת אמר אבן רושד שהאל
זור' אל התחלות שיצו' אל הגלגלים שיתנועעו אלה
התנועות וש במצות המצוה עמדו השמים והארץ
כמו שבמצות המלך הראשון במדינה עמדו המצוו'
המסודרים ממי ששם אותו המלך מוטל על ענין מ
מענייני המדינה ועל מי שבא ממנו האנשים וזאת
המצוה והאמונה הוא השרש במצוה והאמונה
שיחוייב על האדם להיותו חי מדבר זה תורף דברו
אבן רושד בזה הספר הפלת ההפלה והכך רואה כי
אחר כל אלה הדברים הוצרך להורות כי קיו' השמי'
והארץ הוא על כד המצוה והאזהרה לא על כד
החייוב כי נעולם לא יצויר המצ' הדבר החמרימן
השכל הנקי מחומר הפשוט בתכלית הפשיטות על
כד החייוב אלא על כד המצוה וזה יורה על החרום
בהכרח ר' היות העולם נמצא ומתקיים ברכו' רוב'
כמו שכתבנו בפרק ג' מזה המאמר וכאלו טבע
האמת הכריחו להורות זה והעולה בדינו הוא הן
לפי דעת אבן סינא והרמבם זל והן לפי דעת אבן
רושד שכתב בשם קדומי הפילוסופים כי רבוי
הדברים נמצאו בעולם הם מצד האמצעיים לא
מצד שימצא רבוי בהתחלה ראשון כלל כי אחרותו
אחרות פשוטה בתכלית הפשיטות ולזה הוא שצונו
בכתו' שמע' ה' אלהינו ה' אחד ישר' כלומ' שכאמי' טע'
שהוא אלהינו ר' שהוא סבת הרבוי הנה הוא אחד
אחרות גמורה ויספיק זה בהבנת טרם האחרות
ומה שיתלה בו מן הדברים באופ' שלא יחייבו רבוי
בעצמות האלוה יתברך ונתחיל עתה לדבר בטרם
השני שהוא שאינו גוף ולא כח בגוף :

פרק ארבע עשר

כבר כתאמת במופת שהשי אינו גוף ולא כח בגוף
 ולזה יחוייב לקלק ממנו יתברך כל מקרי הגוף
 וההתפעלות הגשמיות ולפי זה צריך טעם למה
 סכמכא בדברי הנביאים כולם שהשי אלקא ובעל
 חימה ונוקם ונוטר אמר נחום אלקא ה' נוקם ה'
 ובעל חימה נוקם ה' לצריו ונוטר הוא לאויביו ואלו
 כולן הם הפעולות גשמיות ומלבד זה מדות מגונו
 טראוי שלא ליחס לשום שלם אף לשי בה ונמכ' הכתו'
 ייחס אליו הגאווה ה' מלך גאות לבסו כן נמכ' שייחס
 אליו הכמרת הרחמים אמ' יחד נכמרו נחומי וייחס
 אליו העצב ויתעצב אל לבו וייחס אליו קוצר הנפש
 ותקצר כפשו בעמל ישראל וכאמר כי למה שהנביאי'
 כולם יכונו להיטיר כלל האנשים לעבורת השם
 ואהבתו וההמוץ אינם נכנעים לעבודה כי אס
 מיראת העונש ידברו בלשון מובן לכלל העם ולפי
 סבלשון בני אר' כשהמלך עושה משפט במורדיו בו
 ונותנים המלכות לזולתו יאמר עליו שהוא קכא ונוק'
 ושהוא בעל חימה כן יאמרו הנביאים על השי'
 כשיעשה דין בעוברי רצונו שהוא אלקא ונוקם
 ושהוא בעל חימה להיות הפעל הנמשך ממנו על
 רצונו פועל הנוקם והנוטר והמקכא וכן ייחס אליו
 העצב על זה הדרך כי כמו שבני אדם עצבים כ
 כשמביא ההכרח אל שיהיו מעשה ידיהם נשחתי' כן
 אמר הכתוב ויתעצב אל לבו וקמך לו ויאמר השם
 אמחה את האדם אשר בראתי וגו' כי נחמתי כי
 עשיתים לפי שהיה עושה פעל כמי שהוא מתכח' על
 מה שעשה ורוצה להשחית וכמו שהאדם כשמביא
 ההכרח להשחית מעשה ידיו מצד הדין מבקש דרך
 לבלתי השחי' הכל כן השי' בקט דרך לבלתי השחית
 הכל ולזה קיים ונחמכא חן בעיני השם כלומר
 שהשי סבב שיתקיים העולם על ידי נח ובניו ועל זה
 הדרך הוא מה שאמר הכתוב ותקצר כפשו בעמל
 ישראל שעשה פעל כאדם המצטער וכפשו קצרה
 בעמל חבירו ומכניס עצמו בדוחק להושיעו כן
 השי' אף על פי שישראל חטאו ולא היו ראויק באותה
 שעה לאותה הצלה גדולה הושיעם מצד עצמו כאלו
 התפעל מצרת' ועמלם על דרך ראה ראיתי את עני
 עמי אשר וכו' וארר להצילו מיד מצרים וגו' וכך יחד
 נכמרו נחומי ויתר ההתפעלות הגשמיות ראוי
 סיוכנו על זה הדרך שהם לתת הבנה אל בני אדם

מן הפועל הנמשך ממנו כרי לסכך את האוזן כמו
 סכמכא הכתו' אמר בפיו ונשמרתם מאד לכפסותיכ'
 כי לא ראיתם כל תמונה ואע"פכ ייחס אליו הכלים
 הגשמיים אמר הכתוב על הלוח' כתובים באצבע
 אלקים כי אראה שמך מעשה אצבעותיך וכך ימירך
 ה' כאררי בכח יריך עטווי ויכונוכי וכך רבים
 כי להיות הכתיבה באדם נעשית באצבע ייחס לוי
 האצבע ולהיות הגבורה באדם נמשכת מן הימין
 ייחס אליו הימין ולהיות הפעולות האנושיות נעשות
 בידים ואצבעות ייחס אליו הידיו והאצבעות ולהיות
 קבלת הדברים באדם נמשכת אל שמיעת האזנים
 אמר תהייכה אזניך קטובות ועל זה הדרך הוא מה
 שאמר השם והיו עיני ולבי שם כל הימים סכאמר על
 בית המקדש רצה לומ' השגחתי ורצוני שזהו הורא'
 על היותו רוכה בקיומו וכך מה שתארו הנביאים את
 השם כמלך יושב על כסא ושם נאמר כי את המלך
 ה' כבאות ראו עיני ויתארוהו כגבור ה' כגבור יבא
 ה' גבור מלחמה כל זה הוא לתת הבנה אל האנשים
 מעוצם כבודו והדרו וזה שאמר דוד כבוד מלכותך
 יאמרו וכו' להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד
 הדר מלכותו כלומר אינם מתארי' אותך בכך אלא
 להודיע לבני האר' אבל לא טירמה מלכות' למלכות
 בשר ודם ח' כי מלכותך הו' נכחי כי הוא מלכות כל
 עולמים ואמנם נאמר כדי לתת הבנה אל בני אדם
 לא זולת זה ואמנם מה סכמכא הכתוב מייחס אליו
 הגאווה עם היותה מדה מגונה כמו שאמר הכתוב
 תועבת ה' כל גבה לב הטע' בזה כי איך ראוי לאדם
 להתגאות בשום שלמות ולא בשום מעלה כי הכל
 בא מהשם ואיך ראוי לאדם שיתגאה במ' שאינו שלו
 על החכמה אמר הכתוב כי ה' יתן החכמה ואמר
 משיב חכמים אחר ודעתם יסכל הרי' טביאר טאיך
 חכמת אדם כלום וכי החכמה באה מהשם ולא
 מזולתו וכך העושר איך ראוי לאדם שיתגאה בו כי
 אינו שלו אמר דוד כי ממך הכל ומידך נתנו לך וכך
 המלכות וכל התכסא' ומעלה הוא ממנו יתבר' אמר
 הכתוב לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש וארזל
 ואפי' ריש גרגושתא משמיא מוקמיה ליה וסי' דברוי
 והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל וגו' כלו'
 אחר שהכל בא מאתו יתברך ואיך ביד האדם דבר
 אלא מכך השם וברצונו כי בידו לגרל ולחזק לכל

אין ראוי שיתגאה במה שאיכו שלו ואיכו בידו ועל כן
הגאון לא תאזן אלא לשם שהכל בא מאתו ולא
מזולתו ולזה ייחס אותה הכתוב אליו ואמר ה' מלך
גאו לבט ואמר משה אסירה לה' כי גאה גאה ותרג'
אכקלום ארי חתבתי על גאותי וצאותי דילי היא
ועל כן המתגאה במה שאיכו שלו ראוי שתוסר ממנו
אותה מעלה להורות שאין הכבוד והמעלה אליו
מגד עצמו לא מהשם וברכוכו וכך נמצא הכתוב אמר
על כבוד כבוד כבוד שהיה מתגאה בכבוד ומלכות וכדי
רום לבביה ורוחיה תקף להרא הכחת מן כרסיה
מלכותה ויקרא העריו מניה ונאמר עד די תיכרע
די שליט עילאה במלכות איכשא ולמאן די יכבא
ותכיכה ושפל אנשים יקיס עלה וכך בנגיד צור על
שהיה מתגאה שהוא אל אמר הכתוב יען גבה
לבבך ותאמר אל אני וגומר האמו תאמר אלהי אני
לפני הורגך ואתה אדם ולא אל ביד מחללי שיראה
מזה שהשם פוקד על המתגאים במה שאיכו שלהם
כי המתגאה במלכות השם מסיר המלכות מהם
וזותנו לשפל אנשים כדי שיוכר לכל שאין המלכות
אל אדם ולא בידו וכך המתגאה באלהית ששונה
עצמו אלוה השם פוקד עליו לתתו ביד הורג שזהו
הגמול האמתית למתגאה בשהוא אל להראו חרפתו
שאין בו יכולת להכיל את עצמו וזה כי מדרך האוה
להחיו המתים ולהכיל לקוחים למות ולחשוך מטי'
להרג ולהיות נכחיו וזה בהפך שהשם מסגירו ביד
הורג להורות שאיכו אל אחר שיש לאדם יכולת עליו
להרגו ואין לאל ידו להכיל עצמו ולחשוך כפטו מיכו
סחת אבל הטי אשר בידו כפטו כל חי הוא ממית
ומחיה והוא הכותן שלמות לכל נמצא ואין שו שלמו'
בא לו מזולתו כמלכים ששלמותם בא להם מזולתם
כי המלכים אין מלכותם מתעלית אלא מצד הכבוד
הנעשה להם מזולתם שאם לא מצד הכבוד לא יוכר
שהוא מלך ושיש לו יתרון על זולתו ולזה הם כאלו
הכבוד מושל עליהם אבל הטי איכו כן כי הוא מושל
על הכבוד ולזה כקרא מלך הכבוד וזה כי הדרת
המלך ברב עם כדי שיהיה כבודו מתרבה והטי
לפי שהוא מלך על הכבוד אין מלכותו מתעלית
בזולתו ולא משתני' כהשתנות המלכו' וכהתמעט'
אמר המשורר קול ה' יחולל איילות ויחשוף יערות
ובהיכלו כלו אומר כבוד כלומ' שאפי' כשהקב' עושה

דין ומשחית היערות והבח אין מלכותו וכבודו
מתמעטת בזה כי בהיכלו רל במדרגתו הכל הוא
כבוד והביא ראיה לזה כי ה' למבול ישב וישב ה'
מלך לעולם רל כי השם היה בזמן המבול שהיה
העולם מלא קודם המבול מאנשים ומב'ח וכסחת
הכל ולא נשאר רק כח ואשר אתו בתיבה ואף על פי
כן לא נשתנית מלכותו מכמות שהיה וזהו וישב ה'
מלך לעולם ואמר וישב ולא אמר ויהי בעבור כי
תאר היטיבה הוא יותר קיים כמו שביאר הרמבם
זל בסתוף ישב ועל כן ייחס אליו הנבי' תאר היטיב'
יותר מזולתו מן התארים אמר ואראה את ה' וישב
על כסא רם ונשא ולא אמר ואראה את ה' על כסא רם
ונשא כי לפי שתאר היטיבה מורה על תאר היותר
קיים מבלי שנוי יחסוהו אליו יתברך אף על פי שלא
יכול עליו לא עמידה ולא יטיבה ארזל במקנת
חגיגה שאין למעלה לא עמידה ולא יטיבה ועל זה
הדרך ראוי שיוכר בכל ההתפעלות הגשמיים ה
הבאים בכתובי' מיוחסים לו ית' שהם אמנם נאמר'
כדי לתת הבנת העני' אל האנשים לא שיהיה הענין
כן באמת וכלל גדול ארזל בזה דברה תורה כלשון
בני אדם :

פרק חמשה עשר

השמחה היא הטבת ערבות הרבר הנאות והיא ה
התפעלות בלי ספק ונמצא הכתוב ייחס אותה אליו
ית' אמר ישמח ה' במעשיו ואנשי כנס' הגדולה תקנו
במטבע הברכות שהשמחה במעונו ונראה כי
השמחה תייוחס אליו על הפך העניין שיייוחס אליו
העצב שאם ייוחס אליו העצב שהוא תואר הפחיתו'
כל שכן שראוי שתייוחס אליו השמחה שהוא התואר
החסוב כי ידעת ההפכו' אחת וכמו שהעצב נאמר
בלשון בני אדם על ההתפעלות המביע מן הדבר
הנעשה הפך הרכוז כן השמחה תאמר על ערבות
הפקת רצון האדם והגמר כונתו בקיום מעשיו
ועל זה הדרך יאמר בהעבר אל השם השמחה על
הפך העניו' שיאמ' עליו העצב כמו שפירשנו למעלה
ואמר

ואמר הכתו' ישמח ה' במעשיו כלומ' טרצה בקיומם
 וכך שהשמח' במעונו ר"ל שפקר הקיום הוא בעליוכי
 טהם קיימים באים לא בתחתונים טאיכז קיימים
 אלא במין וע"כ אומריז אותה בשעת הזוג לפי ש
 שהשמחה בכל דבר תהיה מצד ההתמדה והקיום
 והעצב בהפקד וההערר וכבר אפשר שחאמר כי
 שהשמח' במעונו ירמוז לענין יותר עמוק מזה והוא
 ע"ד מה שכתבו הפילוסופים שהס' ישמח בעצמותו
 במה שיש לו מהיופי וההדר והשלמות בעצמו ממה
 שלא יזטר' אל הזולת ושכלם מושפעי' ממנו וכריכין
 אליו ואיז להם קיום לא בו וביאור זה שאיז שמחתו
 ית' תלויה במה שזולתו מן הנמצאים לא הנפקדים
 ולא הקיימי' אבל שמחתו הו' בעצמותו בלבד וזהו
 שהשמחה במעונו כמו עוז וחרוה במקומו ש"ל ב
 במדרגתו או בעצמותו כמו ברוך כבוד ה' ממקומו
 כמו טיבא וזה כי כמו שיש אל החכם שמחה במה
 שהוא מרגיש בעצמו משלימות החכמה עד שכל
 שאר החכמים כריכי' אליו ומושפעי' ממנו והוא אינו
 כריך אליהם כן השם ית' שש ושמח במה שהוא איז
 מציאותו תלוי בזולתו ושמציאות הכל תלוי בו עם
 היות שאיז יחס ביז שתי הערביות כלל כי ערבות
 החכם הוא מצד מה שיש בו מזולתו ר"ל מהשם
 ומשאר הנמצאים המושפעים ממנו והוא יתברך
 שמחתו בעצמותו מבלי הבטה א הזולת וכז ערבות
 החכם היא בעל תכלית בהכרח למה שהטגתו ב"ת
 ולזה תהיה שמחתו וערבותו מוגבלת ואע"פי שהיא
 תתוקף תמיד לפי שכל מבקש אי זה דבר כפי ערך
 הדבר ההוא המבוקש ומדרגתו יהיה הכוסף אליו
 השמחה בהטגתו וכשיהיה הדבר הכוסף או
 המבוק' ב"ת יכלה הכוסף כשיטיגו ותעמו' השמח'
 או תפקד אבל כשיהיה הדבר הכוסף או המבוקש
 ב"ת אי אפשר שיכלה הכוסף ולא שתפקד ההטג'
 ולזה תתמיד השמחה עם שהי' תמיד מוגבלת כמו
 שההטגה מוגבלת תמיד ובעבור זה אמר הכתוב
 ישמח לב מבקשי ה' כי להיות הסי' ושלמותו ב"ת
 כל מבקש ה' אף על פי שיש מה שיש ממנו לעולם
 תשאר התסוקה ותתמיד השמחה ולא תפקד אבל
 תגדל תמיד כשתגדל ההטגה ובעבור זה אמר
 המסורר דרסו ה' ועוזו בקטו פכיו תמיד כלומר כי
 השמח' במה שטיגו ממנו לא תפקד עוד כי תמיד

תוסיפו שמחה מצד היותו יתברך ב"ת וכל מה
 טיוטג בו מדרג' מהימל' בו דרוס ככסף בלתי מוטג
 וזהו טרמז באמרו ועוזו בשחקי ועל זה הדר' יתפר'
 יטיטו וישמחו כך כל מבקש ר"ל כי מצד היותו ית'
 ב"ת תהיה השמחה מתמדת ונוספת תמיד וזהו
 שאמר ויאמרו תמיד יגדל ה' כלומ' כי כל מה שישגו
 יותר יכירו כי הוא יותר גדול במעלה תמיד יכירו
 כי הוא ב"ת ויאמרו יגדל ה' ותגדל השמחה יותר
 ואע"פ שמה שישגו תמיד הוא דבר מוגבל אבל
 שמחתו יתברך בעצמותו בלתי מוגבלת ומתמדת
 להיות כל שלמות שהוא מטער מעצמו ב"ת והיות
 נמצאים בעצמותו שלמות ב"ת קיימים בלתי מ
 מטתנים אינם ממין שום שלמו' מן השלמי' המוטגו'
 אזלנו ואולם בחסד חלקי יטיג האדם מדרגה מה
 ממעלתם וזהו מה שאמר הכתוב מה יקר חסדך
 אלהים וכני אדם בכל כנפיך יחסיון ר"ל כמה גדול
 ויקר חסדך שאי אפשר שתוטג מדרגתו ועם היוקר
 והחשיבות הזה הוא מן הפלא היות בני אדם חוסי'
 בכל כנפיך וכקף במקום הז' מור' על הסתר והעלם
 כמו שפירש הרמב"ם זל בשתוף כקף מן ולא יכקף
 עוד מוריך ויהיה פירש כי הדבר שהוא ב"ת אי
 אפשר שתוטג מדרגתו אבל הוא נסתר ונעלם ועם
 כל זה בני אדם חוסי' בכל ההסתר ההוא שהוא
 קתר עצמותו וחסרו ושאר התארים הנמטכי' מאתו
 ואמר כי מן ההטגה שמשגיגים מצד ההסתר ההוא
 שהיא הטגה שכל הנמצאו' משתלסלו ממנו והטגת
 הפעולות הנמטכו' מחסרו ומיתר התארי' המתיחסי'
 אליו הם מתענגי' תענוג כפלא והם טבעי' ממנו וז'
 בעולם הנשמות וזהו אמרו בלשו' עתיד ירויון מרסן
 ביתי ר"ל כי במ' שישגו משאר הנמצאו' המשתלסלו'
 ממך הנקררים אחוריים הרמוז אליהם כמ' טל' למט'
 וראית את אחורי והם הנקררים רסן בתיך יהיו
 רסני' ורענני' וטבעי' כל טו' אבל כחל ערני' ר"ל מאותו
 הנחל הנמסך ממה שאתה מתערך ממנו ומתעטג
 בו שהוא עצמותיך והתארים והשלמי' הב"ת אשר
 כך שאת' מתערך בה איז דר' ומבוא להסיג ולטתו'
 ממנו מעצמם ר"ל מצד הטגתם אלא אם כן תטק'
 אות' ממנו דרך חסד ולז' אמ' תטק' ולא אמ' יטתו לפי
 שאינם מוטגות לאדם אלא דרך חסדוקרא אותה
 ערכיך לשון רבים להיות השלמי' אשר בו ית' רבי'

או בבית כמו שיבא ואמר כי עמך מקור חיי באורך
 נראה אור לבאר שאין עם מוכע מהשיג התענוג
 הנפלא הזה ומצד שהתארים והשלמיות ההם הם
 נכחיים והאנשים אינם נכחים כי עמך מקור חיים
 ובידך לתת להם חיים נכחיים גם אין מניעות מצד
 שאין בכחם לקבל עוכם התענוג ההוא כי כחך
 הגדול יוכל לתת להם הבנה וכח לקבלו כי באורך
 נראה אור כלומר כי אפי' ההטבות החושניות לא
 נשיגם ולא יגיע אלינו אלא מצד החקר הנמשך
 מאתך וזה כי האור אין בנו כח להשיגו אבל הוא
 מכהר ראותינו אם לא מצד האור האלהי הכותץ בנו
 כח להשיג קצתו ומוכי' ראותנו מן הכח אל הפועל
 וזהו אמרו נראה אור ולא אמר האור כי קצתו נשיג
 ולא כלו ואפט' כי באורך נרא' אור ירמות אל ההטבה
 הטכלית לומר כי מצד הטכל המושפע ממך שהוא
 אורך נשיג איזו הטבה בו שהוא אור לאור באור
 החיים הנכחיים ובעבור זה הוא טכבקש ממך
 שימשך ממקור השלמיות אשר בך קצת תענוג אינו
 על צד החקר ומה שאמר מטוך חסרך ליודעיק
 לבאר כי חקר ההטבות ההן ראוי שיהיה כמשך ל
 ליודעיק יותר מזולתם אבל לישרי לב והם המאמני'
 ראוי שימשך אליהם הטכר המיועד מצד התורה
 דרך צדקה וזהו אמרו וכדקתך לישרי לב כי
 הצדק האלהי יגזור שישיגו המאמינים מדרגת ה
 החיים הנכחיים המיועדים מצד התורה מצד היות'
 בוטחים הטם ומאמינים בתורתו אף על פי שלא
 יספיק להשיג הטבה טכלית כמאמר הנביא וכדיק
 באמונתו יחיה הרי שיעודי הטבת החיים הנכחיים
 מצד האמונה כי לא ירמות בזה אל החיים הגופיים
 שאין הצדיקים המאמינים חיים בהם יותר מן ה
 הרשעים הבלתי מאמינים אבל הנביא ירמות בזה
 אל החיים הנכחיים כמו שיבא בעה :

אנקלוס וחדי ויאמר על הלעב כמו שחוק לרעהו
 אהיה ופעמים יבא השחוק והלעב יחד על דבר אח'
 ויהיה עכיינס ענין הטמות הנדרפים כמו יושב
 בשמים ישחק ה' ילעב למו כי השחוק ימשך לאד' על
 צד הלעב ממה שראו להלעיב עליו וזה כשארם
 משער בזולתו חסרון מה במאמריו או במעשיו ו
 ויראה או ירגיש בעצמו יתרון כאשר לא יכפל הוא
 במה שכסל חברו במעשה או בדבור ומתוך כך
 יתחדש השחוק דרך לעב כשירא' חברו שאינו עוש'
 או אומ' מה שראוי כפי החק האנושי או כפי מדרגתו
 ובעבור זה ייחס אליו יתבר' השחוק והלעב באמרו
 יושב בשמים ישחק ה' ילעב למו וזה לפי שראו' אות'
 אומרים נכתקה את מוסרותימו וגו' שהן דברים
 שאין מחק האדם לאמרם כמו שארזל למה נסמכת
 פרסת אבטלום לפרסת גוג ומגוג שאם יאמר לך
 אדם כלום יש עבר שמורר ברבו נאמ' כלום יש בן
 שמורר על אביו לא הו' הא נמי הוה שירא' מדבריהם
 שזה דבר זר בחק האדם עד שראוי להלעיב על ה
 האומ' כן ועל זה הדרך ייוחס השחוק לס' או לאדם
 ופעמים יקרה לאדם השחוק כשימחה את חברו
 בדבר שהיה לחברו לזכר בו ולא כזהר ולפי זה
 תהיה קבת השחוק בכל מקום מפני היות האדם
 השחוק משער בעצמו יתרון דעת על האחר ב
 בראותו את חברו נכסל בדבר סכלות או כסילות
 או חסרון ידיעה ומה שאמרו חכמי החקירה שאדם
 שחוק בסגלה כל שאין קבת השחוק ידועה הכוונ'
 לומר שקבת התנועות שאדם עושה בעת השחוק
 נעלמת למה ימסכו אל השחוק והשמחה כשארם
 שחוק אותן התנועות וכך למה ימשך השחוק אל
 נגיעת האכילים ומשום מקומות מיוחדים שבגוף
 אבל קבת השחוק הבא לאדם על צד הלעב כבר
 תהיה ידועה על הדרך שביארנו ביושב בשמים
 ישחק :

פרק ששה עשר

פרק שבעה עשר

השחוק עם מסותף יאמר על השמחה כמו ויפל
 אברה' על פניו וישחק ספירוסו וישמח כמו שתרנ'

מקום עם נאמר על הדבר המקיף בג' שמי' ומגביל
 אותם

אותם ומה שאינו גשם לא יאמר עליו שהוא במקום
 כי לא יכול שם המקו' אלא על דבר המתמלא מגשם
 אחד בעל מרחקים שיכנס בו והוא מוקף ממנו ולא
 אי אפשר שנאמר על הגשם ולא על הסכלי' הנבדלים
 שהם במקום לפי שאינם גשם בעל רחקים שיקף
 המקום בהם אמר הכתוב ומבאר זה הנה השמים
 ושמיי השמי' לא יכלכלוך כלומ' שאיך צד' אל מקו'
 שתענינו בן ומה שאמר הכתוב ושכנתי בתוך בני
 ישראל וכך והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן
 שמו שם לא שיהיה צריך אל מקום שיטכון בו אבל
 בעבור כי הראות הכבוד יהיה באמצעות גשם
 הנראה לחוש כמו אש או עמוד הענן אמר הכתוב
 ומראה כבוד ה' באש אוכלת בראש ההר והנה כבו'
 ה' נראה בענן וירא מלאך ה' בלבת אש מתוך הסל'
 כי הראות עמוד הענן שתאוס או לבת אש מתוך
 הסכה והסכה אינו אוכל הנראה על סכבוד הגשם
 הבלתי נראה לחוש הוא שם לכך ייחס הכתוב אל
 שכינת הכבוד במקום מיוחד לא שיכטרך הכבוד
 אל מקום ולא אל גשם שיעמוד בו ולפי שהמקום
 מעמיד הדבר ומקיימו נקרא האל מעוז אמר משה
 מעוז אתה היית לנו כלומר שאתה מעמיד העולם
 ומקיימו במקום שמעמיד הדבר ומקיימו ובעבור
 זה קראוהו רזל מקום ברוך המקום שנתן תורה ל
 לישראל וכך והניף ירו אל המקום ואסף המכורע
 ונקרא עצם הדבר מקום באמרום זל ממקומו הוא
 מוכרע ובן צדו' כבו' ה' ממקומו כלומ' כי כבוד הש'
 הנראה לכביאים מושפע מעצמותו יתברך בלי שו'
 אמצעי לא שיהיה מקום אל הכבוד חלילה :
אבל מה שיש בו מקום עיון הוא אש
 אפשר ליחס אליו הכד כי אף על
 פי שהוא יתברך אינו במקום כבר אפשר שיוחס אליו
 בד מיוחד כמו כד המעלה אמר הכתוב כי האלהים
 בשמים ואתם על הארץ וכל החכמי' מסכימים
 שהשמים מסכין לרוחניים אף על פי שאינם צריכין
 מקו' וירא' מז' כי אעפ' שאינו גש' כבר אפשר ליחס לו
 הכד ולא יחייב זה היותו גשם כמו שנאמר בנפש
 שאף על פי שאינה גשם היא בכד מיוחד כלא תאמ'
 בגוף כי אחר שאינה חוכה לו אף על פי שאי' במקו'
 היא מתיחדת במקום מוגבל וכך נאמ' בנפש הרפע

שהיא נדוכת בגיהנם כי אף על פי שאי' גוף שתהי'
 במקום כבר יגביל אותה המקום ותמצא בו כד
 שתקבל עונשה ע' שנמצאה בגוף לחטוא ואף על
 פי שאינה גשם ועל הדרך הזה אפשר שנאמר בט'
 שאף על פי שאינו במקום שהוא בכד המעלה או
 המטה או בכד מיוחד ואפשר לחלוק על זה ולומ' כי
 קיום הכד יחייב המקום בהכרח כי הכד הוא או
 המעלה או המטה והמעלה והמטה מקום בלי ספק
 ויש להשיב על זה ולומר כי המעלה במוחלט אינו
 מקום שהרי הגבלה עליון הוא המעלה במוחלט
 וכתבאר שאינו במקום כי איך חוכה לו גשם אחר
 יקף בו ועל כן יהיה אפשר ליחס אליו כד המעלה
 אחר שאינו במקום אלא שו' הוא בנוי על רע' ארסטו'
 האומר שהמקום הוא התכלית המקיף בגשם מחוץ
 ובעבור זה יאמר כי כלל העולם אינו במקום לפי
 שאין חוכה לו רבר אחר יקף בו וזה הרעת מבואר
 ההפסד כי יתחייב אליו לומר שמקום החלק והכל
 מתחלפים כי חלקי האש אין להם תכלית מקיף מ
 מחוץ אלא חלקים אחרים אשי' או אוירים והמקום
 הטבעי ליסוד האש הוא מקו' ע' בגל הירח והוא
 מתחלק למקום חלקי האש וכך בשאר היסודו' ועוד
 יתחייב לו לומר שהיסודות הם עומדים מוכרחים
 במקומם כי המקום הטבעי ליסוד האש הוא מקו' ע'
 בגל הירח שהוא המעלה ויהיו לפי זה כל חלקי
 האש עומדים מוכרחים זולתי העומדים אצל שטח
 הגלגל וכך יתחייב זה בשאר היסודות ואם מקום
 יסוד הארץ הוא שטח יסוד המים המקיף בה מחוץ
 לא והיה מקום הארץ המטה במוחלט כמו שהניח
 הוא לפי שהמטה במוחלט הוא המרכז ועוד יתחיי'
 לו לומר שיהיה מקום החלק גדול ממקום הכל כי
 גשם אחד כדוריו' כשילקח ממנו קצת ממה שבתוכו
 יצטרך אל שטח יותר גדול שיקיף בו מבית ומחוץ
 וכך יתחייב לו לומר שהגשם האחד יהיה לו מקומות
 רבים מתחלפים בגודל והקוטן כי הגשם האחד
 כשיתחלק יצטרכו חלקיו אל מקו' יותר גדול מאשר
 בתחלה וכך כשיתחלקו חלקיו לחלקי' אחר' וחלקי'
 לחלקים וזה הפך מה שהניחו אקלידס בספר
 הכבדות והקלות שאמר שם כי הגשמי' השו' ימלאו
 מקומות שוים וזה שקר לפי ההנחה הזאת כי כבר

והיו

יהיו שני ג' שמים שוים ואם יתחלק האחד יבטורך אל מקום יותר גדול מן האחר הטהו אליו וכל אלו הבטולים יתחייבו לאומר שהמקום הוא הטמח ה המקיף מחוץ אבל אם היה המקום הוא הפכו והריקות שיכנס בו הגסם לא יתחייב דבר מאלו הבטולים ומה שאמר ארסטוטל כי למאמר האומר בטיט הנה רחקים עומדים בעצמם ושהרחקי הם המקום יתחייבו שני שקרים האחד שיחיה לדבר האחר בעצמו מקומות רבים יחד בבת והב' שיהיו המקומות מתנועעין ושיחיה המקום שהוא הספל למי' מצטרך אל מקום הנה אמנם היה מתחייב זה אם היו הרחקים מתנועעים אבל אם כאמר שאינם מתנועעים ושהגסם וחלקים הם המתנועעים ממרחקים אל מרחקים לא יתחייב מזה בטל כלל כי הספל והמים כל אחד עומד במרחקים מיוחדים לא יומרו אותם המרחקים בהתנועעם יחד ולפי דעת זה יהיה הגלגל העליון וכל העולם במקו ואי אפשר לפי זה ליחס אליו יתבר' הצד כמו שלא ייחס אליו המקום ומה שייחס אליו הכתוב כד המעלה באמרו היושבי בשמים יושב בשמים יטחק ודומיה' אפשר כי בעבור שהכח האלהי יראה יותר בתנוע' הגלגלים לחזק ותמידות תנועותיהם ושה' מחומר נכבד משאר הגסמים וכד המעלה הוא יותר נכבד על כן ואמרו שהם מסכין לרוחניים ואולי כי יחס אליו הכתוב הצד כדרך שייחס המקום ושאר התארים הגסמיים על דרך שאמרו דברה תורה בלשון בני אדם וכפסוק הדבור בשרם שאינו צוף ולא כח בנוף כי ממה שאמרנו יולקח ראייה על הרומה לו:

פרק שמנה עשר

הסרם הסליסי שאין לו התלות בזמן וביאורו שהוא כמבא קודם מציאות הזמן ואחר מציאות הזמן ולז' זה היה כחו בלתי בעלת תכלית וזה כי כל מי שיש לו התלות בזמן יהיה כחו ב' בהכרח ככלות הזמן ההוא ואחר שהוא יתברך אין לו התלות בזמ' יהיה

כחו בבת ועל כן ראוי שיובן כי כשיאמר עליו שהוא קדמון אמנם יאמר בהעברה ובהקל מן הלשון כי קדמון יאמר על כל דבר בצירוף אל דבר אחר כמו שנאמר כי כח קדמון מדוד וחנוך מאלהיו בעבור שהאחר היה בזמן קודם לזמן שהיה בו האחר והוא מבואר כי גם הקדמון הכאמר עליו יתבר' אינו כאמר בצירוף אל דבר אחר כלומר שהיה קודם לדב' מה זמן מה כי יהי' הזמ' לפי זה מגביל מציאותו ואם הזמן מגביל מציאותו יהיה הזמן קודם לו בהכרח ויהיה כמבא בזמן זולת זמן ויקדם לו ההעדר וכל מה שיקדם לו העדר הוא אפשרי המציאות ולא מתחייב המציאות כמו שביארנו עם שהכתוב אמר מי הקדימני ואשלים וגו' כלו' שהו' קוד' לכל הנמצאים ולא קדם לו דבר ולז' ראוי שיובן ענין הקדמות הכאמר עליו יתברך ענין שוללי והו' שלא קדם לו דבר ולא העדר אבל כמבא תמיד על תואר אחר קיים מבלי סנוי וכפ' שם הנכחי הנה עליו ית' ר'ל שלא יתאחר אליו דבר כי כמו שאי אפשר שיקד' לו הזמן כמו שביארנו כן אי אפשר שיתאחר אליו דבר ולא שיעדיק עליו הזמן מצד התכלית כמו שלא יקדם לו מצד התחלה שאם הי' הזמ' עורך עליו מצד התכלית היה כמבא בזמן זולת זמן ולא יהיה אם כן מחוייב המציאות כמו שביארנו בקדמון ולזה יהיה ענין הקדמו' והנכחיות הכאמר עליו יתברך שכל ענין שוללי והו' שלילת ההעדר מצד התחלה ומצד התכלית וזה אף אם יהיה הזמן הוא המסך הבלתי משוער המדומה במחשבה שהוא כמבא תמיד קוד' בריאת העולם ואחר העדרו אלא שלא היה באותו המסך הקדר הנראה מצד תנועת הגלגל אח' שלא היה הגלגל מתנועע ולא כמז' וזהו דע' ר'זל שהמסך הוא הזמן בטלוח כי הם יקראו הזמן המשוער או הנספר בתנועת הגלגל קדר זמנים לא זמן סתם ויהיה הזמן לפי זה ב' מינים ממנו נספר ומשוער כתנועת הגלגל ויפול בו הקודם והמתאחר והטהו והבלתי טוה וממנו בלתי נספר ומשוער והו' המסך שיהיה קודם מציאות הגלגל שלא יפול עליו הטהו והבלתי טוה והוא אשר קרא הרמב"ם זל דמות זמן בפ"ג מהשני וזה המין אפס' שיהי' נכחי והמתהוה או המתחדש הוא קדר הזמן לא הזמן ובזה הדרך יסתלקו כל הספקות והמבוכות טיט במהות הזמן

אם הוא הוה בזמן אס לאו כי אף על פי שהזמן לא
 יתחרט ולא יתהוה מכל מקום סדר הזמן כבר יהיה
 בזמן וגם מה שספקו על העתה כשאמ' כי העתה
 הוא אסר יחלוק בין הזמן הקוד' מן המתאחר וכבר
 יהיה זמן קודם לעתה הראשון ויתחיי' שיהיה הזמן
 והגלגל נכחי איכנו ממה שיקטה לפי זה הדרך כי
 הזמן בו תנועה קודם ומתאחר אבל הזמן שאין
 בו תנועה אין בו קודם ומתאחר ואין גם זמן
 מטוער כי לא יפול הטיעור בזמן בזולת תנועה ולא
 יאמר בו קודם ומתאחר אלא בהעברה ובהקל מן
 הלסו' כמו שיאמר שאין חוץ לעולם לא ריקות ולא
 מלאויה ואם יש גם חוץ בהכרה יש גם ריקו' או מלאו
 אלא שמלת חוץ כאמר בהעברה ובהקל מן הלסון
 וכך קודם ומתאחר הנאמר על המסך המרומ' קודם
 בריאת העולם ובעבור כי הבנת דבר זה קטה איך
 יזויר שיכלה העולם אל דבר שאינו לא ריקות ולא
 מלוי וכך איך יזויר מסך קודם בריאת העולם בלי
 קודם ומתאחר' כמו שהוא בסדר הזמן הנמצא היום
 עכ' ארזל לא יטאל אדם מה למעלה מה למטה מה
 לפנים מה לאחור כי מה למעלה ומה למטה ירמוז
 על מה שהוא חוץ לעולם ומה לפני' ומה לאחור ירמוז
 על המסך שהוא קודם בריאת העולם ואחר העדרו
 ויחמ' שלא יטאל אס יפול בו קודם ומתאחר אס לאו
 ואל תקטה עלי מאמ' רבי יהודה ברבי קימון שאמר
 ויהי ערב ויהי בקר יום אחר מלמד שהיה סדר זמני'
 קודם לכך שיראה מדבריו אס סדעתו היה שהגלגל
 קודם כדעת ארסטוט' אס שהמסך הבלתי מטוער
 כקרא קדר זמנים שאין הדבר כן לא שלפי שהמובן
 מן הפסוקים הוא שלא היה סדר היום והלילה נמצא
 עד היום הרביעי סכתלו בו המאורות אמר כי מיום
 הראשון סכברא הגלגל היה מתנועע והיה נמצא
 סדר היום והלילה קודם יום הרביעי ומראה הערב
 והבקר אסר כאמ' אמת הו' ולא נזכר תליות המאורו'
 והכוכבי' ברביעי אלא לבאר שמציאותם מתנועעי'
 מתחלפות עד שיהיו לאותות למועדי' ולימים וסנים
 הוא כרי שימסך מהם טפע בעולם הטפל בהתחלף
 מצב כיצוניה מהארץ וזהו שביאר ויתן אותם חלקים
 ברקיע השמים להאיר על הארץ ויתבאר לפי זה מ
 מדברי רבי יהודה ברבי קימון כי הזמן המטוער
 בתנועת הגלגל כקרא קדר זמני' לא זמן בטלוח כי

המסך הוא הזמן בטלוח שאי' בו קודם ומתאחר ולא
 סדר זמנים אחר שאין בו תנועה ואולם אס הזמן
 איכנו המסך המרומה לא המטוער בתנועת הגלגל
 כמו שהוא דעת ארסטוט' יהיה ענין הקדמו' והנכחיות
 שהוא קודם לכל הנמצאי' ולזמן הנספר בתנועת ה
 הגלגל ויהיה הקדמות והנכחיו' עם היותם מתחלפי'
 עניינם עניין אחר והוא שהוא נמצא קוד' הזמן ואח'
 הזמן תמיד על ענין אחר ולזה סמנו טרם שאין לו
 התלות בזמן כדי לכלול הקדמות והנכחיות כאחד
 הן שיהיה הזמן המסך המרומ' כדעת רזל או הנספ'
 בתנועת הגלגל כדעת ארסטוט' וכך נמצא הכתוב
 בכל מקום שיתאר הטי' בשהוא ראשון יתארהו ב
 בשהוא אחרון לרמוז סיס' לו תואר אחר מורה על ס
 פניהם והוא שאין לו התלות עם הזמן אמר יטעיה
 כה אמר ה' מלך ישראל וגאלו ה' כבאות אני ראשון
 ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים רל אין בכל
 הנמצאי' מי שיתואר בטהו' ראשון והוא אחרון זולתי
 כי כל הנמצאי' מבלעדי יקדם להם או יתאחר להם
 הזמן ולזה הם אפשרי המציאות אבל אני אחר שאי'
 לי התלות בזמן איכני אפשר המציאות אבל מחוייב
 המציאות ולזה סיים ומבלעדי אין אלהים כלומר אין
 בכל הנמצאים מי שיהיה מחויי' המציאו' רל יכול על
 הכל זולתי כי אין בהם מי שיפול עליו גם ראשון ו
 ואחרון מבלעדי ובעבו' כן יתבאר כי אני לבדי ה
 האלהים רל מחוייב המציאות:

פרק תשעה עשר

וממה שביארנו שהוא ית' אינו כופל תחת הזמן
 יתבאר שכל תואר שיתואר בו הוא יתעל' הן שיהיה
 חייובי' או שוללוי' ראוי שיהיה קדמו' ונכחי' כמוהו רל
 שהוא ב'ת מהב' כרדים הן מן הצד הקודם הן מן
 הצד המתאחר כי אי אפשר שימצ' בו טוס תואר אח'
 שלא היה קדמו' ונכחי' טאל' והיה הו' ית' מחובר מן
 המחודשים וכל המחובר מן המחודשים מחודם ולא
 יהיה אס כן קדמו' בטלוח וכך אי אפשר שיהי' בזמן
 זולת זמן שאס כן היה מסתנה והוא ית' אי אפשר

מיסתנה כי הסנוי תכועה ויציאה מן הכח אל הפעל
 וכל תכועה בזמן ויהיה הוא יתברך אם כן כריך אל
 הזמן כרי מיסתנה בו ואם יסתנה יהיה מחודש ולא
 קרמון וכבר כתבאר שהוא קרמון במוחלט ולזה
 התבאר שאי אפשר שיפול עליו סוס סנוי אבל
 מה שזולתו מן הכמכאי יפלו תחת הזמן ולכן יסנה
 אותם הזמן וזה כי אפילו הסכלים הכבדלים אף
 אם אינם מורכבי מהפכי כרי מיסתנו לפי שההפכי
 סבת הסנוי עם כל זה כבר יצויר בהם סנוי מצד
 הזמן כי העלול הראשון דרך משל אח' שהוא מחודש
 הנה בימי אברהם היה לו אלפים פנה שנוצר והיום
 יש לו חמשת אלפי פנה ויות' וכך כל מה שהוא כבר
 בהכרח יש לו היום ויות' זמן ממה שהיה לו בימי דוד
 ולכ' יפול תחת הזמן אבל הסי' אי אפשר שיאמר
 עליו שיט' לו יותר זמן היום ממה שהיה לו בימי דוד
 וממה שהיה לו בסברא העולם לפי שהוא קיים תמיד
 על עניין אחר קודם סברא העולם ואחר שיכלה
 העולם ולא יסנוהו הזמנים וזהו שאמר ר"זל במסכת
 יבמות על פסוק כער הייתי וגם זקנתי מאן אמרי'
 אילימא דוד מי קטיט כולי האי כלומר שאין ע' פנה
 סחיה דוד מספיקי לעשות הקדמה כוללת שיאמר
 ולא ראיתי כדריק כעצב וכו' אלא קדשא בריך הוא מי
 איכא זיקא קמיה אלא פסוק זה ער העולם אמרו
 הרי בפ' שהט' לא יתואר בזקנה אבל הסכל
 הפועל שהוא ער העולם יתואר בכערות וזקנה כי
 להיות כברא יפול תחת הזמן ויפול עליו כער' וזקנה
 מצד הזמן אף על פי שלא יפול עליו זה מצד החזק
 והחולט' וזה כי בהכרח ימנו עליו מספר ימים וסנים
 מצד היותו כבר' מה שלא יפול כן על הסי' כי להיותו
 קודם אל הזמן לא יסנהו הזמן ולזה אין סוס כמכא
 זולתו שיוכל לומר על עצמו אני אני הוא בב'ת אלא
 האל יתברך להיותו תמיד קיים בתואר אחר ולזה
 אמ' הכתו' ראו עת' כי אני אני הוא פעמי' אככי אככי
 ה' ואין מבלעדי מוטיע כלום' לפי שאני בתואר אחר
 קיי' תמיד מבלי סנוי אני יכול להוטיע אבל כל כמכא
 זולתי אחר שהוא מסתנה לא יוכל להוטיע :

פרק עשרים

מלת כל הנחתו הראשון' היא על כללות הדבר כמו
 כל פעל ה' למענהו וירא אלהים את כל אשר עשה
 והנה טוב מאד פני' שבכלל הכמצאות הטוב הוא
 מאודי וגובר בהם ויאמר על הפרטי אשר תחת
 הכלל כמו כל נפש יוצאי ירך יעקב סבעים נפש
 סכאמר על כל אחר ואחר מן הפרטי בלי ספק וכך
 ויקח אברהם את כל ילדי ביתו וגו' וימל את כל וגו'
 ופעמי' יבא על רוב הדב' כמו סבתי בב' ה' כל ימי
 חיי ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויאמ' כל העדה
 לרגום אותם באבני' שר'ל רוב העד' ורבי' כן ופעמי'
 יבא זה הלסון על חלק מן הכלל אעפ' שאינו רוב
 הכלל אלא שהוא חלק גדול אמ' יפעיה כי קצף ה' על
 הגוים וחמה על כל כבאם ולא אמר אלא על חלק
 מועט מן האומות כמו שפי' בסוף הענין כי זבח לה'
 בבכרה וטבח גדול בארץ ארום ועליה אמר לדוד
 ודור תחרב לככח ככחי' אין עובר בה' וכך אמר
 ירמיה סממה תהיה כל הארץ על חרבן ירושלים
 וכך כפניה אמר כי כלה אך כבהלה יעשה את כל
 יושבי הארץ כי באם קכאתי תאכל כל הארץ סכל זה
 כאמר על ארץ ישראל בלבד וכך זכריה אמ' והיה
 ה' למלך על כל הארץ כי לפי שבבי' הראשון היו ישר'
 עובדי עברה זרה ולא היו מכירין מלכותו ית' בכל
 ארץ ישראל יאמר כי בבית סני יהיה למלך על כל
 הארץ כלומר סיכורו מלכותו בכל ארץ ישראל ויהיה
 תח' ממסלת הכטיא הבא מזרע דוד ולא יחזו עוד
 לסתו ממלכות' וראיה לדבר זה שאמר אח' יקוב
 כל הארץ בערבה מגבע לרמון סזה בלי ספק כאמ'
 על ירושלים ועל חלק מועט מארץ יהודה כמו שבאר
 מגבע לרמון כגב ירושלים ופעמים תבא מלת כל
 על חלק מועט מן הכלל ויהיה פי' כל מכל כמו וכל
 הארץ באו מצרימ' פני' ומכל הארץ באו כי בתחלה
 אמר ויהי רעב בכל הארצו' על חלק מן העולם שהם
 ארצות הסמוכות לארץ מצרים ועל חלק מועט מן
 הארצות ההם אמר וכל הארץ באו מצרימ' וכך וכל
 הארץ מבקסי' את פני שלמה כמו ומכל הארץ וכך
 כל גוים יעבדוהו סכאמר על שלמה וירמוז על חלק
 מועט מן הארץ ומן הגוים ועל זה הדרך האחרון
 ראוי שיובן מה סכאמר על הסי' למען אספרה כל ת
 תהלתך לא סיאמ' סיט יכולת באדם לספר כל תהלה
 ותהלה מתהלות הפס' חלילה אבל יאמר סיספר
 חלק

חלק מועט מתהלות השם כי כן דרך הכתוב לחסר
 מם השמות מן הכתוב כמו כסאך אלהים עולם ועד
 ספי' כסאך מאלהי עולם ועד וירמוז בזה אל דוד כי
 מאלהים כגזר סיהיה כסאו לעולם ועד לפי שטבט
 מיסוד טבט מלכותו או ירמוז בז' אל המשיח וכ' וכל
 טוב ארוכיו בידו כמו ומכל טוב ארוכיו בידו וכך
 אמר הכתוב על חזאל כסהלך להקביל פני אלישע
 וכל טוב דמסק בידו ספי' ומכל טוב דמסק בידו
 וכבר נמצא כל סאף פירושו ומכל ועם כל זה ירמוז
 על חלק מועט מן הכלל כמו אספו רוחי על כל בסר
 סכאמר ביחאל וירמוז בזה על חלק מעט מכלל ישראל
 לא על כולם ולא על שאר האומות בלי ספק ויהי פיר'
 על כל בסר על איזה סיהיה מכל בסר אף על פי ש
 סיהיה בלתי מוכ' לכבואה זולת זה עם הרבה והבן
 זה הררך בזאת המלה כי הוא כפלא מאד יותרו בו
 ספקות רבות יולרו בקצת כבואות אם הם כלליו אם
 לאו כמו כי סטה חרטים וסב יואב בארום ער הכרי'
 כל זכר בארום ואח' בימי מלכי יהודה נמצא מלך
 ארום וכך יובנו קצת כבואות אם היו בעבר או הם
 עתידות בהכרח:

פרק אחד ועשרים

בביאור הפרט הד' סאמרנו שהוא יתברך מסולק מן
 החסרונות כאשר עיינו בתארים עיון דק מאד יות'
 עמוק נמצא שהוא מן ההכרח סיתואר השם יתברך
 בתארים רבי' ולא מצד פעולותיו בלבד ומן הצדדין
 סנזכיר בפ'ח מזזה המאמר אבל גם מצד עצמו ית'
 וזה כי החיוב והסלילה חולקין האמ' והסקר תמיד
 בכל החמרים ר' בהכרחי ובנמנע ובאפסר והוא
 מבואר כי באפסר לא ימלט הענין מחלוק' אם סיהי'
 הוא יתברך חכם או בלתי חכם וכך יכול או בלתי
 יכול ורובה או בלתי רובה ואי אפסר סיכרן עליו
 שהוא בלתי חכם או בלתי יכול כי הוא יתברך אי
 אפסר סימצא בו סוס חסרון ולזה הוא מחויי' סיכר'
 עליו החלק האחר וסיהיה חכם ויכול ורובה וחסד

ויסר וכאמ' וכך יחוייב בכל מיני הסלמיות סהו' ראוי
 סימצא בו צד הסלמות אחר סאי אפסר סימצא בו
 צד חסרון וזה ענין הוא מחוייב בעצמו מאיך פכות
 אל הפעולות הנמסכות ממנו יתברך כסכאמ' סהוא
 חי לפי סהחיות מוטפע ממנו וחכם לפי סהחכמה
 מוטפעת ממנו וכך בסאר התארים אבל הוא חז
 וחכם לפי סאי אפסר סיהי' מת ולא סכל ואח' סמיכי
 הסלמיות מתחלפי' כי הידיע' זולת היכולת והיכולת
 זולת החיות והחיות זולת הרצון זולת החכמ' יחוייב
 אם כן סימצאו בו תארי' רבים מתחלפי' ואחר סמזה
 הצד יחוייב סימצא בו רבוי התארי' וממה סביארכו
 בפרק עסירי מזזה המאמר יחוייב סלא ימצא לו סוס
 תואר זולת עצמו מי יתן וארע על איזה צד ימצאו
 בו רבוי התוארים סלא יחוייבו רבוי בעצמותו וכאמ'
 כי התוארים סיוחסו אליו ית' הם ב' מינים מיץ ייוחס
 אליו מצד היותו מחוייב המציאות ועלה על כל ה
 הנמצאי' סאי אפסר סיוסכל היותן מחוייב המציאות
 ועלת כל הנמצאי' אם לא ימצאו בו אלו התארי' כמו
 היותו אחר וקדמון וכחחי וחכם ורוז' ויכול זולת זה
 מן התארים סהוא מן ההכרח סימצאו בו יתברך
 להיותו ממציא כל הנמצאי' ומיץ ייוחס אליו מצד ס
 סכרמה בו היותו סלמות כמ' אם כיחס אליו העושר
 לפי סאנו מדמים בו סהוא סלמות אליו כמו סהוא
 סלמו' אליכו מצד סההפך הוא חסרון וכמו סהסמיע'
 והראות סניחס אותם אליו יתברך לפי סהם סלמות
 בכו ואף על פי סלא יוסגו לנו אלא בכלים ג' סמיים
 וכל תואר סיתואר בו סוס מתואר יס בו סתי ב' חסו'
 האחת מצד הסלמות אשר בתואר ההוא והסכית
 מצד החסרון המתחייב אל התואר ההוא וכאלו
 התאר לפי זה מורכב מב' עניינים הרכבה סכלית
 העניין האחד הוא סלמות והאחר הוא חסרון כי
 החכמה כסכחי' אות' א הכוסא הכה היא מצד עצמה
 סלמו' אל הכוסא ומצד היותה כקכית אל הכוסא והיא
 מקרית בו ימסך מזה החסרון א הכוסא סהיא בלתי
 עצמית ליו ומחייבת רבוי בו וכסניחס החכמה אליו
 יתברך הכה כיחס אותה אליו מן הצד סהוא סלמות
 לא מן הצד סיס בה מן החסרון כי החסרון הנמצא
 באותו סלמות הוא כסככחי' החכמה בצירוף אליכו
 סהיא כקכית ליכו מן התולדות המוצאו' מן ההקדמו'
 ותולדה אחר תולדה ולזה היא דבר מתחרט בנו

ותואר נוסף על עצמותנו וכסניחם אליו הידיעה לא
 ניחם אותה על שהיא כקניית מן ההקדמות ולא על
 צד שהיא מתחדשת בו כדרך שהיא מתחדשת בנו
 אבל היא נמצאת בו מצד עצמו כדרך שהמוטכלות
 הראשונות נמצאו באדם זולת למידה ולמוד ובאופן
 יותר שלם והכוונה כסניחם החכמה אליו הוא לומר
 שהשלמו ההוא נמצא אליו בזולת שום חקרונ אלא
 שאנחנו לא נטער דרך הטגת החכמה אלא בדרך
 שישיגה האדם וכך נאמר בתאר היכלת ובתאר
 הרצון וזולת זה מן התארי שהם אמנם ייוחסו אליו
 מצד השלמו הדבק באותו התאר לא מצד החקרונ
 הדבק בתואר ההוא ועל זה הדרך נוכל ליחס אליו
 אפי' התארים שהם מן המין הסני שהם הטגות ג
 בטמיו כמו סניחם ליו ההרחה שהיא הטגה חושנית
 באמרו וירח ה' את ריח הכיחוח ולא ניחם אותה אליו
 בלי ספק מצד שהיא הטגה גטמית לא מצד השלמו
 הדבק בה שהיא קבלת הקרבן ברצון מן המקריב
 אותו בכוונה ראויה לא קבלת ההכאה שהוא צד ה
 החקרונ וזהו מאמר הנביא כי לא דברתי את
 אבותיכם ולא צויתים ביום הוציאי אותם מארץ מ
 מצרים על דברי עולה וזבח כי אם את הדבר הזה
 צויתי אותם לאמר שמעו בקולי הרי שביאר שכוונה
 צווי עסי' הקרבן היתה כרי סיכנע לב החוטא לשו'
 אל הטעם ולשמעו בקולו ולא מצד ההכאה החושנית
 המגיע ליו חלילה כמאמ' הכתו' האוכל בסר אבירים
 ודם עתודים אטתה זבח לאלקים תודה וגו' וקראני
 ביום כרה וגו' שכל זה ראוייה שכוונת צווי עשיית
 הקרבנות היתה לכויק לב החוטא לעבודת הטעם ב
 בלבד ולזה לא ניחם אליו חוט הטעם וחוט המטעם
 שאעפ"י שהיא שלמות אלינו מצד שאנחנו בעלי חיים
 גטמי' לקרב הנאות ולהרחי' המזיק איך בהם שום
 שלמות רוחני שניחם אליו ית' ולזה ייחם אליו
 הכתו' השמיעה באמרו תהייכה אזניך קטובות וגו'
 ויחם אליו הראות הנה עין ה' אל יריאיו עיני ה' המה
 משוטטות בכל הארץ לפי שאלה ירמו ההמון שהם
 שלמות רוחני ולזה ייחם אליו ית' עם שלא ייחם ליו
 האעם והמטעם וזו ראיה שהתארים אמנם ייוחסו
 אליו ית' מצד השלמות טיט בהם לא מצד החקרונ
 טיט בהם וע"כ נאמר שהתארי' שיוחסו אליו ית'
 אצפ"י שנמצא בנו כפרדים ראוי טיובנו בו יתברך

מתאחדים כי אנחנו בעבור שניסי' או נקנה אותם
 בזה אחר זה כביץ אותם כפפרים וכך בעבור שנקל'
 אותם אחר שלא היו בנו כביץ אותם תוארים נוספים
 אבל בו יתברך ראוי שניכנס מתאחד' ובלתי נקני'
 באופן שלא יחייבו רבוי בעצמותו ויהיה זה חקרונ
 אליו וכבר ביארנו שהתוארי' אמנם ייוחסו אליו מצד
 השלמות אשר בהם לא מצד החקרונ הדבק בהם
 לפי שהוא ית' מקולק מן החקרונ' ובעבור זה שמו
 הפרט הד' שהוא מקולק מן החקרונות לסלק ממנו
 כל תארי החקרונות כמו הסכלות והעוכי והטינה
 והליאות ורומייהם ולכלול בו שכל תארי השלמויות
 שיוחסו ליו או שנימצאו בו אמכ' ייוחסו או ימצאו על
 הצד טיט בהם מן השלמות לא על צד החקרונ אשר
 בהם או שימטך אליה כמו רבוי או טכוי שהם חקרונ
 בו להיותו יתברך קיים תמיד על אופן אחר ובלתי
 משתנה וזהו שאמר המסורר אלהים אל דמי לך אל
 תחרט ואל תסקוט אל כלומה אחר שאין רומייה לך
 לא מצד טינה ולא מצד סכלו' ולא מצד ליאות כי אין
 בך שום חקרונ ולא תקבל שום סכוי אכ' למה תביט
 בוגדים תחריטם כבלע רטע כריק ממנו אל תחרט
 ואל תסקוט אל ועל הדרך שביארנו אפטר סיקוימו
 אליו יתברך תוארים חייובי' אותן שאי' המלט מ
 מליחם אליו כמו חי וחכם ורוצה ויכול ורומייהם
 בצד שלא יחייבו בו שום חקרונ והבן זה מאד כי הו'
 דרך ישר וכבון בחרוהו כת החכמים התורכים ה
 הראשונים והאחרוני' וראוי לסמוך עליו קחנו ועיניך
 טים עליו

פרק שנים ועשרים

כל בעלי העיון הפילוסופי' חוסבי' שאי אפטר ליחם
 לט' שום תואר לא עצמי ולא מקרי מצד עצמו בסום
 צד אלא מצד פעולותיו בלבד מן הטעם שביארנו
 בפר' ט' מזה המאמ' וכך דעת כל החכמים התורכים
 שנמטכו אחר דעו' הפילוסופי' עד שהרמב"ם זל כת'
 שהאומ' שהסי' יס לו תארי' עצמי' ושה' בלתי מחייבי'
 רבוי בעצמותו הנה הוא כאוקבץ בי' הסלוק והקיי'
 ולא

ולא ירגיש בזה ועלכן לקח לו דרך אחרת בז' ואמר
 שאי אפשר ליחס לשם שום תואר חיובי בלא שוללי
 ושכל התארים השוללים צודקים עליו ואי אפשר
 שיצדק עליו שום תואר חיובי לא מצד פעולתיו ועל
 כן יאמר כי כמו שיקרא עלה או סבה או התחלה
 להיותו עלה וסבה לכל הנמצאים והתחלה לה' וכלם
 עלולים ממנו ויקרא יוצר או פועל בור' ועוט' מחדש
 להיותו ממציא כל הנמצאים ברצונו הפשוט מבלי
 הכרח כן יקרא חכם להיותו ממציא כל הנמצאים
 בחכמה גדולה כראית ביצירתם וכן יקרא רחום
 וחנון וחסיד להיותו מנהיג כל הנמצאות ומרחם
 וחנון עליהם על כד חסדו והחמלה והחנינו' לא על
 כד הגמול כמאמר הכתוב מי הקדמני ואשלם וכן
 יקרא כריב או עושה צדקות להיותו מטפיע הטוב
 והשלמות לכל הנמצאים מבלי תקות סו' גמול ושכר
 יביע אליו מזה כמו שהוא מחק הכריב לעשות כן
 לפי שהכריבות ישלם בסני רברים האחד מצד ה
 המקבל והאחר מצד הכותף אשר מצד המקבל הוא
 סיתן למקבל דבר שיקבל בו תועלת כי מי סיתן
 הסיף לנער והספר לאש' והפלך לאיש אין זה כריבו'
 לתת הדבר למי שלא יקבל תועלת במתנה כי הראוי
 הוא לתת הפלך לאשה והסיף לאיש והספר לנער
 סילמוד בו ואשר מצד הכותף הוא שלא יהיה הכריב
 מצטרף אל פועל הכריבות כדו שישלם בו שאם היה
 הכריב צריך אל פועל הכריבות לא יהיה זה כריב לא
 סוחר יתן דבר כדו שיקבל תמורתו כסף או סו' כסף
 או כבוד ואף אם יתן ברבר כפל סווינו או זה כריבו'
 כי יתן זה לפי שהוא מעריך בכך צרכו אל הדבר
 ההוא והנה הוא כסוחר שיקנה הדבר ביותר מכדי
 סווינו כפי צרכו אליו וגם כן ראוי שלא יהיה הכריב
 מצטרף אל סיהולל או שיסובח על הפועל ההוא כי
 מי שיפעל דבר כדו שיסוב' או יהולל או יגדל שמו או
 יגדל מנכות מה הנה הוא חסד ההלול ההוא ומקבל
 שכר מה אף על פי שאינו כמדדגת הראשון והוא ית'
 הקנה אל כל הנמצאות השלמות הראוי והנכאות
 והמועיל להם כמו שאר'זל על מעשה בראש'י לרעתן
 כבראו בכביונן כבראו בקומתן כבראו רצה לומר
 כי כשברא הקב"ה הנבראים חנן להם היופי והקומ'
 והשלמות מה שהוא טוב וכאות להם וזהו בכביונן
 בקומתן שאלו ע"ד משל היו כשאלין אם ירצו להיות

כנמצאים באותו התואר רצה לומר בזה היופי והקומ'
 והשלמות הנמצא להם היו מתרצים להבראות וזהו
 לרעתן כבראו ולא פעל ועשה הקב"ה אלו הנמצאות
 לקבל שכר ולא להכיל מהגנות ולזה הוא מבואר
 שהוא הכריב האמתי ולפי שערך הכריבות מבלי
 תקות גמול הוא עשיית הצדקה נקרא הט"י עושה
 צדקות שהוא הפועל היותר נכבד המגיע מן הכריבו'
 ולא נקרא כן על מה שעשה בעת הברואה אבל על
 מה שהוא מתמיד לקיים הנמצאים ולהטפיע מאתו
 תמיד טפיע מקיים מציאותם שהוא הכריבות האמתי
 רצה לומר התמדת הטוב וזהו שאמר הכתוב הודו
 לה' כי טוב וקיים טעקד הטובות הו' כי לעולם חסדו
 רצה לומר התמדת החסד ועל זה נקרא הט"י עושה
 צדקה בכל עת אמר הכתוב אשרי שומרי משפט
 עושה צדקה בכל עת הנה אחר סכתוב עוט' בלשון
 יחיר ולא אמר עוסי ביור' בלשון רבי' כמו שומרי כר'
 כי עושה טוב אל השם ויאמר אשריהם השומרי' משפ'
 השם אשר הוא עושה צדקה בכל עת ויעשו כמוהו
 כאמרם זל והלכת בדרכיו מה הוא רחום אף אתה
 רחום מה הוא חנון אף אתה חנו' וכו' וכן נקרא ארך
 אפים ורב חסד ופוקד עון אבות על בניס מצד
 הפעולות הנמשכות מאתו להנהיג בהן הבריות
 ואלה התוארים וכיוצא בהן מותרים בחקו אף על
 פי שיש בהם תארים הפכיים כמו רחום ופוקד עון
 אבות על בניס וזהו סכרמז למרעה כשאמ' הודיעני
 כא את דרכיך שאל ממנו איך אפשר שיבקט האד'
 מלפני השם לעשות פעולות הפכיות עם היותו אחר
 פשוט פשיטות גמורה ורחוק מן ההתפעלו' הגמיי'
 והראהו הט"י כי בייג' מרות הוא מנהיג בריותו ובהן
 ראוי לבקט מלפניו וכמו שאר'זל ויעבור ה' על פניו
 וגו' אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר
 לאומרו מלמד שכתעטף הקב"ה כסליח כבוד והרא'
 למשה ואמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני
 כסדר הזה ואני מוחל להם רצה לומר שהראהו הקב"ה
 למשה במראות הנבואה כי באלו הי"ג מרות ראוי
 להתפלל לפניו שהם תארים מתיחסים אליו מצד ה
 הדרכים שהוא מנהיג בהן בריותיו והתארים שהם
 מצד פעולותיו כגו' לו לפי דעת הרמבם ראוי להללו
 בהם ולבקט מלפניו בהם אבל התארים שהם מצד
 עצמו לא הות' להללו ולא להתפלל לפניו וזהו שאר'זל
 על

על האל הגדול הגבור והנורא שאף על פי שאמרס
 מרעה לא היינו מותרים עצמנו להתפלל בהם להיות
 דומים שהם תוארים מצד עצמו ולא מצד פעולותיו
 עד שבאו אנשי כנסת הגדולה ובארו שאף אלה הם
 תוארים מצד הדרכים שהוא מנהיג בהם בריותיו
 שהותר להללו בהם כמו שארזל במסכת יומא למה
 נקרא שם אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה
 ליוסכה אמרו זו היא גבורתו סתת' ארך אפיו לעוברי
 רצונו וזו נוראתו שאלמלא נוראותיו היאך אומ' יחיד'
 יכולה להתקיים בין האומות וכן בכלם ביארו שם
 שהם תוארים מצד המדות שנהג בהם עם הבריו'
 ומתוך כך ראוי לאמר' בתפלה כמויב' מרו' שכאמרו
 למטה שנתפלל לפניו בהם להיותם תוארים מצד פ
 פעולותיו ואף לתוארים שהם מתיחסים אליו מצד
 פעולותיו ראוי שכבין אותם על הכר שיש בהם מן
 הסלמות לא על הכר שיש בהן מן החסרון כי אף על
 פי שאלו התוארים יחייבו הפעלות בחקנו והסתנות
 מן ההפקח אל ההפקח אינם מחייבים סנוי והתפעלות
 בחקו יתברך כי לא דרכיו דרכינו ולא מחשבותיו
 מחשבותינו:

פרק שלשה ועשרים

התוארים שיתואר בהם יתברך ולא מצד פעולותיו
 כמו אחר וקדמון ואמת ודומיהם' אי אפשר שיוחסו
 אליו יתברך לפי זה הדרך הפילוסופים אלא בדרך
 סולליי כמו שביארו באחר וקדמו' וכן האמ' פירושו
 הנמצא אשר לא יתלה מביאותו בזולת עצמו כמו ש
 סיבא אבל איך ראוי שיוחסו אליו על כר החיוב כלל
 כי התוארים שיתואר בהם מצד עצמו ועל כר החיוב'
 לא די שאינם שבחים אבל הם גנות בחקו ואינם
 ממתן השבחים שיאותו אליו יתברך כמו שיאמר ה
 הרמבם זל והביא ראיות לזה מדברי ר' חנינל שאמר
 על מי שהיה מרבה בתוארים מסל למלך שהיו לו אף
 אלפי דיכרין זהב ומקלסין אותו בחלף אלפי דיכרין
 כסף והלא גנאי הוא לו הכה אחר שלא אמר ומקלסין
 אותו בחלף דיכרין זהב שהיה מורה שהגנות הי' מצד

הפחות והיותר אבל אמר מקלסין אותו בשל כסף
 יראה שהגנות הוא מצד שהקילוס אינו ממתן הסבח
 שיש בו כמו שהכסף עם שהוא דבר חשוב ומשובח
 מכל מקום אינו ממתן הזהב ובעבור זה יאמר הרב
 שכל התוארים שישובח או יתואר בהם הוא ית' שאיל
 מצד פעולותיו ראוי שיובנו שוללים לא חיובי בסוס
 צד כמו שביארו בפרק' ומזה המאמר בתאר האח'
 ובעבור זה ראוי לנו שכנסתוק מלתאר אותו מעצמו
 בסוס תאר אלא מה שנמצא למרעה או לכביאים ש
 שיתארוהו בהם ואף הם ראוי שכבין שאמנם אמרו'
 חיוביים על כר ההרחבה הלשונית וכדי לסכך את
 האזן אבל ער האמת ראוי שיובנו שוללים ויהיו לפי
 זה התוארים שיתואר בהם הוא יתברך על ב' פנים
 אם שיתאר בהם מצד עצמו וזה הכר הוא נעלם
 תכלית ההעלם אף על החכמים ועכ' אי אפשר לרבר
 בהם דרך חיובי וכל סכך להאריך בה' ואם שיתואר
 מצד הפעולות הנמשכות תמיד ממנו וסז' הכר נכר
 לכל ואפ' לסכלים אמר המסורר בינו בוערים בפס
 וכסילי מתית סכילו הנוטע אונן הלא ישמע אם יוצר
 עין הלא יביט וגו' וכך הדרכים שבהם הוא מנהיג
 בריותיו ואלו הכרדין רשאי אדם להאריך בהם ואלו
 ב' מיני הסבח הללו רמז דור במזמור ברכי נפשו
 את ה' כי אמר ב' פעמים ברכי נפשי את ה' כנגד סנו
 מיני הסבח שאמרו כנגד הסבח אשר מצד עצמו
 אמ' ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את סס קדשו רז' לו
 ברכי נפשי את ה' בקצור הסבח הראוי לו כפי מעלת
 טבעו ובחינת סס קדשו שזהו בבחינת עצמו שאין
 רשאי לאדם להאריך בו ואף לבטא בספתיו לא יוכל
 אם לא יובנו התוארים ההם שוללים ולזה לא האריך
 בו ולא פירש בו דבר אבל אמר וכל קרבי את סס
 קדשו כלומר הסבח הראוי לו כפי מעלת סס קדשו
 מה שאין הפה יכולה לרבר וכנגד הסבח השני אשר
 בבחינת פעולותיו והטוב המקובל ממנו והדרכים
 שהוא מנהיג בהם בריותיו אמר פעם סנית ברכי
 נפשי את ה' ובאר שזה הסבח הוא מצד פעולותיו
 לזה סיים ואל תסכחי כל גמוליו והאריך בזה לספר
 והטובות המקובלות ממנו ואמ' הסולח לכל עונייבי
 וכו' הגואל וכו' ויתר הטובות סספר במזמור ההוא
 ובכללם זכר יודיע דרכיו למטה לרמות אל המדות
 שהוא מנהיג בהם הבריות שהיג' מדות שכאמרו ל
 למטה

למטה הם תוארים מצד הפעולות הנמשכות מהם
 להנהיג בהן בריותיו כמו שנזכר בפרק שלפני זה
 והם מדות רחמים וכך נמצא מרעה יתאר הטי' בסני
 מיני התארים הללו שאמרנו וישבחו בהן על הדר'
 סכתבנו ועל התארים אשר מצד עצמו אמר שהיה
 ירא מלהללו בהם אבל בתארים אשר מצד פעולתיו
 הדחיב הרבוד בהן והארי' לרבר בצד ההו' ובעבור
 זה אמר ב' פעמים מי כמוך באלים כנגד ב' מיני
 הסב'ח הללו ועל הראשון אמר כורא תהלות ועל
 השני אמר עושה פלא והאריך במין הסני ואמ' כטית
 ימיך וגו' כהלת בעזך וכו' וכדי שלא יובן שאותן
 התארים שאדם מותר לדבר בהם ולהללו מצד
 פעולותיו הם נאמרים עליו על הדרך שיאמרו על
 האדם אמר בתחלת דבריו אטירה לה' כלומר כל
 הטובים שאזכיר הם על צד הרבוד הסירוי שכלו
 דמיונים בלתי אמתיים ועל זה הזד' הו' שאתאר את
 הסס בתארים כדי לספק את האזן על כן אמר איט
 מלחמה וברוב גאוניך וברוח אפק תשלח חרוניך
 ימיך ה' תרעץ אויב אבל על דרך האמת אי אפשר
 לתארו בטוס תאר אפי' מצד פעולתיו על הדרך
 שיתואר בהם האדם כי גאה גאה כלומר על דרך
 הספור הסירוי ארבר בו אבל על דרך האמת גאה
 גאה ונתעלה על כל מיני הסב'ח שאפשר לדבר בו
 על כן היה הסב'ח היותר ראוי בחקו יתבר' הסתיק'
 כמאמר דוד לך דומיה תהלה ועל הדרך שהבינו
 אותו רזל שאמר סמא רכלא מסתיקא סכאמר לך ד
 דומיה תהלה כלומר הסתיקה היא התהלה אלי' ועל
 כן קראו משה כורא תהלות:

פרק ארבע ועשרים

סני מיני התארים הללו שאמרנו שיתואר בהם הטי'
 שהם התארים אשר מצד פעולותיו הנה בכל אחד
 מאלו המינים יש תארים שהעניין כגלה בה' שיתואר
 בהם מצד פעולותיו כמו רחום וחנון ארך אפי' ורב
 חסד ויש תארים שהעניין כגלה בהם שיתואר בהם
 מצד עצמו כמו אחר וקדמון ובאלו אי אפשר שיתואר

בהם על דרך האמת אלא יובנו סוללים כמו שאמרנו
 ויש תארים שהעניין מסופק בהם אם יתואר בהם
 מצד עצמו או מצד הפעולות הנמשכות ממנו ועל כן
 צריך לבאר הדרך בהבנת אלו התארים וכבאר זה
 בקצתם כדי סילקח מהם ראיה לזולתם וכאמר כי
 כטיאמר עליו יתברך שהוא טוב ראוי שיבחן זה
 מב' צדדים שאמרנו וזה כי מצד פעולותיו אמל' יאמר
 עליו שהוא טוב מצד סכל הטובות הנמשכות ממנו
 ואי אפשר שימסך הטוב אלא ממי שהוא טוב אמר
 הכתוב טוב ה' לכל אבל כסיתואר מצד עצמו ראוי
 סיובן העניין סולליו כי כקר' טוב לפי סעצמותו כקי
 מן החסרון אחר שאין בו אפשרות כמו סביארנו
 ולזה לא יסיגהו סוס סנוי ולא העדר לפי סכל העדר
 הוא רע וכמצא בכתוב סיתארהו בטהוא טוב מאלו
 סני הצדדין אמר טוב אתה ומטיב למדכי חקיך אמ'
 טוב אתה בבחינת שהוא טוב עצמו ואמר מטיב
 בבחינת הטובות הנמשכות ממנו וכטיאמר עליו
 שהוא חכם אם לצד פעולותיו הכונה לומר שאחר
 שהמציא המציאות בסלמות וסדור כפלא מורה על
 חכמת הממציא והיותו מסיג כל מה שהמצי' כמאמ'
 הכתוב הכוטע אזן הלא ישמע וגו' היוסר גויס הלא
 יוכיח המלמד אדם דעת הרי סלקח ראיה על היותו
 מסיג ויודע מצד שההסגות והדעות מוטפעו ממנו
 אבל כטיאמר עליו זה מצד עצמו ראוי סיובן סולליו
 והוא שהכונה לומר שאין דבר נעלס ממנו וזה כי
 אחר שהוא יתברך סכלכקי וכברל מן החומר כמו
 סביאר במופת לא יעלס ממנו דבר כי החומר הוא
 המוכע והמטריד מהסיג המוחסו' והמוטסלו' בראיה
 שהמים הכוזלים בעיף או שאר חולי העיף מוכעיס מ
 מראות מה שחפץ החי לראותו וכן חוליי האף והאזן
 ובכלל שהחומר מוכע מהסיג כל המוחסו' באמתות
 וכן הארים העולים מהאטומל' יבלבלו כחו' המוח
 מהסיג מוטסגיהם כמו סיקרה זה לסכורי' וכן הלחו'
 המותריי מוכע מן ההסגות הסכליות כמו סנר'ח' זה
 בנעדיס כי בזמן גרולס סהלחו' רב בהם לא יסיגו
 תכלית הסגת מה סבכח סכלס להסיג לז' התבאר
 סמי שהוא סכל פטוט יקר' חכס לפי סלא יעלס ממנו
 דבר ולא יבצר ממנו מזמה כלומר סאיכו סכל בטוס
 דבר סבכחו להסיג כי אין בו הסיבות המטרידות
 ההסג' וכטיאמר עליו שהוא רוכ' אם מצד פעולותיו
 הכוונה

הכוונה לומר שכל הנעשה בשמים ובארץ נעשה ברצונו הפשוט כאמרו כל אשר חפץ ה' עשה בשמי' ובארץ ויבא זה הלשון תמיד על הטעם כסגולה ה הפועל הכמסך ממנו הדומה אל הפועל הבחירי מגיע ונשלם כאמר שהפועל רצה זה בלי ספק שאם לא כן לא היה נשלם אמ' הכתוב רצה ה' להצילני כי רוצה ה' בעמו יפאר ענוי ביצועה כלומר כי הגעת היצועה מורה על הרצון כמו שיאמר הנביא הסכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד משפט וזרק' בארץ כי באלה חפצתי כאם ה' הרי שלקח ראייה על היותו חפץ בהם מצד שהוא פועל ועושה אותם כי עשויית הדבר לבעל סכל יורה על היותו רוצה לעשותו ויתבאר מזה כי לראותנו פעולות כמטכות מה' סי ר דומות להפעולות הנמטכות מבעל החפץ בעבור זה נקראהו חפץ ורוצה ואף אם לא נסער על אחת צד יהיה החפץ והרצו' בו ית' באופן שלא יחרם ענוי והתפעלות כי זה דבר נעלם כמו טידיעתו נעלמת ממנו היאך היא ואנו מיחסים אותה אליו להיותה פ שלמות שאי אפשר טירומה היותו ית' זולתה כן ענין הרצון כמו שביאר' בפר' ג' מזה המאמר וכסגולה לבאר זה התואר ענין סוללוי יהיה הכוונה בו שאינו מואס ולא עוזב ולא סוכח מהשפיע הטוב והשלמות כמו שאמר הכתוב רצית ה' ארצך שבת שבות יעק' סכוונת הרצון במקו' הזה שלא מאס ולא עזב אותם ולא סכח מלחוס עליהם הפך וחרה אפי ביום ההוא ועזבתים והקתרתני פני מהם והיה לאכול וזהו שאמ' אספת כל עברתך הטיבות מחרון אפך וכשיאמר עליו יתברך שהוא יכול אונגבור אם מצד פעולותיו הכוונה לומר שיכול לעשות רצונו בכל כמכאס ואין מי שיעכב בידו כגבור שיעשה מה שלבו חפץ ואם מצד עצמו ראוי סיובן סוללוי והוא שהוא בלתי לואה מעשות מה טרודה ובעבור זה יתחייב שימצא לו יכולת בלתי בעל תכלית שאם היה בעל תכלית היה בו לאות מה וכסיתואר ביכול הכוונה לומר שאין בו לאות כלל וכשיאמר עליו חי אם מצד פעולותיו הכוונה לומר שהחיים כמטכיס ממנו ולזה יהיה חי בהכרח כי לא ימטך החיות ממנו אם לא יהיה חי ואולם בבחינת עצמו ראוי סיובן סוללוי והוא כי אכחכו נתארהו בטהוה חי להורות כי מה שיוטפע ממנו לא יוטפע ע"ד מה שיוטפע האור מן הכר והחו'

מן האם שיוטפע מהם זה בזולת ידיעה ורצון במה שיטפיעו כי הוא ית' אמנם יטפיע על הכר היותר כ כבחר ממיכי המטפיעים שהוא ית' מטפיע בידיעה ורצון שהוא החי וכך הוא ידע מה שיטפיע ויכול ל להטפיע ורוז' להטפיע שאל"ל לא היה מוטפע והכול טמה שיוטפע ממנו הוא בידיעה ורצון ויכולת כמו מה שמטפע מן החי וזה ענין דק מאד יצר הדבור בו והכוונה בו הבנת העניין והו' טיס לו יכולת בב'ת כלומר שאינו לואה מלהטפיע ורוצה להטפיע כלומ' שאינו מואס ולא עוזב ולא סוכח מלהטפיע וידוע מה שיטפיע כלומר שאינו סכל שיעלם ממנו מה ש שיטפיע ולא בלתי יודע במה שיוטפע ממנו ובעבור זה כאמר שהוא חי כי החי מסיב מה שיפעל ורוצה בו והכוונה בו שאינו בטבע כחוס הנמטך מן האם ויטובו אלו הר' תאר' שהוא חי חכם רוצה ויכול אל כונה אחת סוללויית כמו שביארנו ועל זה הדרך ראוי סיובנו כל התאר' סיתואר בהם ית' מצד עצמו שהם אמכ' צרי' סיובנו עניין סוללוי יהיו התאר' כמו שיהיו כל התארים הסוללים צורקים עליו ואין הזק אם תמכה אותם יותר ממה שזכרנו און תאמר שהם בב'ת אחר שתבין אותם סוללוי בענין שלא יתחייב מהם שום חסרון אליו יתברך ולזה שמנו זה השרט הרביעי שהוא ית' מסולק מן החסרונות לרמוז אל העניין הזה שכתבנו לפי דעת הרמב"ם ז"ל כלומר ש שהתאר' החיובי כמעט' בחקו וראוי סיקולקו ממנו לפי שהם חסרון אליו :

פרק חמשה ועשרים

מן הדברים המתחייבי' לשרט הר' הזה שהוא היותו ית' מסולק מן החסרונות לפי זה הדעת הפילוסופי והן לפי הדעת התורני סנזכ' בפ"כ מזה המאמ' הנה הם סכאטר תארנו הט" בסוס תאר הן סיהי' סוללוי או חיובי מן התאר' שאפס' סיתואר בהם הט" שהוא ראוי סיובן התאר' ההוא בו ית' בב'ת מב' כדריק אם בב'ת בזמן ואם בב'ת בשלמות וחטיבות וזהו כי אחר שביארנו שהט" קדמון וכחיר'ל שהוא כמכא

זמן בבת הזן מן הזר הקודם הזן מן הזר המתאחר
הנה יחוייב שיהיה זה תאר שיתאר בו יתב' קדמון
ונכחי כמוהו כי כמו שהוא ית' היה נמצא וימצא זמן
בבת כן התארים ימצאו בו זמן בבת כי אי אפשר
סיהיו מחורטים בו או נמצאי זמן זולת זמן כמו ש
סבארכנו כל זה ואמרי כל זמן בבת הו' על כד ההקל
מן הלסון כי הוא ית' לא יתכף סל' בו שהוא נמצ' זמן
בבת אחר שהוא קודם אל הזמן לא אם היה המסך
הוא הזמן אבל הכוונה לומ' שאין לו קצה לא מן הזר
הקודם ולא מן הזר המתאחר ועל כן יהיה כל תאר
מן התארי אשר בו בבת בזמן: ואולם שיהיה כל
תאר מן התארים אשר בו בבת בחטיבות יתבאר
על זה הזר: אין ספק כי כשיתואר הסי' בשהוא
חכם ראוי שיובן מזה שחכמתו בבת בסלמות כי
אחר פעממותו בבת בסלמות ראוי שיהיה יודע את
עצמו ואי אפשר שיודע הבבת בסלמות אם לא ב
בידיעה בבת בסלמות כי הבבת לא יוכל להקיף את
הבבת וכך כשנאמ' עליו ית' שהוא יכול ראוי שיובן
ג'כ סיכלתו בבת שאם היה בת' כבר אפס' סידומה
יכולת גדול יותר ממנו ויהיה אם כן לואה אחר שאי
בו היכולת היותר גדול המדומה ההוא וכך כשנאמ'
עליו ית' שהוא טוב ראוי שיובן שהוא בבת בטוביות
בהכרח שאם היה הטוב מוגבל יהיה אפשר שיהיה
טוב יותר גדול ממנו לא יהיה הוא אל' טוב גמו' ועל
זה הדרך ראוי שיובן בכל תאר מן התארים שהוא
נמצא בו ית' שהוא בבת בחטיבות ואין בו זר מן
החסרון כלל כמו שהמציאו שיתואר בו יתברך ראו'
סיובן שהמציאות ההוא לו מעצמו ואיכו קנוי לו מ
מזולתו וכשיאמ' המציאו' על זולתו אי אפשר שיהיה
בבת בחטיבות אחר שמציאותו קנוי לו מזולתו ואי
סום נמצא שיהיה כל תואר כאמר עליו בחטיבות ב
בבת לא הוא יתברך כי כמו סכל תואר בפני עצמו
הוא בבת בזמן כמו שביארנו כן הו' בבת בחטיבו'
ונעימות וזהו מה שאמ' הכתוב נעימות בימיך נכח
כמו שיתבאר בפ' כט' מזה המאמ': וג'כ ראוי שיובן
שהסלמיו' סימצאו בו ית' הם בלתי מוגבלי' במספר
ר'ל שהם בבת מצד רבויים וזה כי אחר שהסי' ראוי
סימצאו לו כל מיני הסלמיו' שאפשר שיכויירו ויסולקו
ממנו כל מיני החסרונות ואפשר סידומה סלמיות
בבת נמצאו בו ראוי שיהיה כן לפי האמת שאם לא

היה כן לא יהיה בתכלית הסלמו' אחר שהיה אפשר
סימצאו בו סלמיות יותר מהנמצאי' בו ולזה הוא מ
מבואר שראוי סימצאו בו הסלמיות בבת מה שאין
הפה יכולה לרבר ולא האזן יכולה לסמוע ולזה סס
שבאות מן השמות שאינם נחקקים לרמוז לזה המין
מן הסלמות ואל זה המין מן הסלמות רמז הסלס' ר'
חכינא כשאמר למי סהרבה בתארי' לפכיו סימתיכנו
לכלהו שבחידמרך כלומ' אחר שהם בבת אין ראוי
לך להג' בילס בטום מספר ולומר סימ מספר סיסי'
לספור אותה כי זה היה חסרון בחקו והוא יתברך
מסולק מן החסרונות ואל אלו הג' מינים מהבבת
רמז דור במזמור ה' חקרתני ותרע כי הוא התחיל
לסבח ידיעת הסס ולומר איך היא בבת שהיתה
מקפת בכל פרטיו תנועותיו ומעשיו עם הפלגת ר
רבויים באי זה מקום שיהיו ואמר ה' חקרתני ותרע
לבאר שאין ידיעת הסס ממין ידיעת האדם שהאדם
חוקר ובלתי מסיג אבל הו' ית' חוקר לב ובוחן כליות
ומסיג ויודע המחטבות וזהו בנת לרעימר חוקר כי
רעי כגזר מרעיון והאריך לבאר זה מתאר היצירה
ואמר כי את' קנית כליותי תסובכי בבטן אחי וסיים
בזה כשאמ' גלמי ראו עיניך וגו' כלומר כי לא לאחר
סנוצר הגיע' הידיעה האהי בו אבל גם כשהיה גולם
בלא צורה הית' הידיעה האלהי מקפת בו וזהו גלמי
ראו עיניך ולא גלמי בלבד שאני מלך וחשוב כמו
כלל אבל כל הגלמי קטן וגדול כלס הם נכתבי' על
ספרך וידועים לפכך הימים היוספעו בהם הצורות
ויהיו נוצרי' בהם ואפי' קודם שיהיה טום אחר מהם
נמצא וזהו אמרו ימים יוצרו ולא אחר בהם על פי
הכתוב שהוא כתוב באלף ועל פי המקורת שהוא
בויו' בא לומר שבהתרבות הידועים לא תתרבה ה
הידיעה אבל לו יתברך אחדות ידיעה בהם ואחר
זה אמר ולי מה יקרו רעיק אל מה עצמו ראשיהם
כלומ' את' בנת לרעי מרחו' אבל אני איני יכול להסיג
רעיק ר'ל ידיעת' ומחטבותיך כי הם יקרי' לי מאד עד
שאי אפשר לי להסיג' מצד יוקר מעלתם ועוד שהם
בבת בזמן וזהו ומה עצמו ראשיהם ועוד שהם
ידיעו' בבת וזהו אספרס מחול ירביון ועס כל זה
הם מתאחדו' כך אחדות גמורה כמו שאמ' ולו אחר
בהם ואיכף עכיון נוסף על עצמותיך כי כאמר ה
הקיכותי מהתבודדותי בזה מצאתי כי עודי עמך

בבית מן הג' כרדין סכתבנו :

פרק ששה ועשרים

ברוך שם מסותף יאמר על מקבל הטוב והספע
 מזולתו כמו לא תאור את העם כי ברוך הוא ברוך
 אתה בעיר וברוך אתה בסדה ורבי' כן ויאמר על
 כותף הטוב והספע לזולתו כמו ברוך ה' כורי המלמד
 ירי לקרב ברוך ה' כי הפליא חסרו לי בעיר מכור
 ברוך אתה ה' למרכי חוקיך ברו' ה' אשר הציל אתכם
 וזה כי ברכת שם כאמר על רבוי ותוספת טוב וספע
 וכסויאמר על המקבל יהיה ברוך פעול כי אחר
 סמכאנו ויברך ברוך אתכם שהוא מקור מן הקל
 כבנה ממנו כל הבכיוץ ויהי ברוך פעול כלומ' מוספע
 מרבוי הטובה וכסויאמר על הכותף יהיה ברוך שם
 התאר כמו רחום וחנון שהם שמות תארי' כקר' בהם
 השם יתבר' להיות הפעל המגיע ממנו ברכה שהוא
 תוספת ספע ורבוי הטוב' כי כמו שלסון מארה הוא
 חסרון הטובה כפי הסכמת כל המפרטי' כן ברכה
 תוספת טובה ולזה יהיה ברוך תואר למספיע רבוי
 הטובה וכמכא לסון ברכה על רבוי ההצלחות ה'
 המתחלפו' כי נמצא אותן על העוטר בפני' מתחלפי'
 ויהי ברכת ה' בכל אשר יס' לו בבית ובסדה ויאמר
 שלמה ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עכב עמה
 לפי סמדרך העוטר כי כסויבא במיכ' רבי' מתחלפי'
 עזה יהיה סבת העצב והטורח הגדול כאמרס מרבי'
 ככסי' מרבה דאגה אמ' כי העוטר בברכ' השם אעפי'
 סיבא במיכ' רבי' מתחלפי' לא יוסף הש' עם העוט'
 ההו' העצב אשר מדרכו סימטך א העוטר וכמכ' לסון
 ברכה ג' על הכלחת הבכ' ברוך פרי בטכך וירא
 אלהים אל יעקב עוד בבאו מפרץ ארס ויברך אותו
 וכמכא אותו על הכלח' הבריאות וביר' את לחמ' ואת
 מימי' והסירותי מחל' מקרבך כי בהיות ברכת ה'
 במזנו לא יחלה האר' אפי' החלאי' הטבעי' הכהוב'
 להיות כפי טבעו של ארס וזהו והסירותי מחלה מ'
 מקרבך וכל סכך שלא יחלה החלאי' הבלתי טבעי'
 וזהו לא תהיה מסכלה ועקר' בארצך ולא ימו' הארס
 בלא עתו וזהו את מספר ימיך אמלא וכמכא לסון
 ברכה ג' על הכלחת הכבוד אמר דוד ועתה הואל
 וברך

ואיכס דבר זולתך ואפטר ס' כי במל' רעיך ירמוז
 אל תארי הסלמי' אשר בו ית וקראה רעיך להורו' כי
 כמו שהוא יתב' בב' בחטיבות ובב' בזמן כן כל
 תאר ותאר מהם בב' בחטיבות ובזמן ואמר אחר
 זה אספרס מחול ירביון לרמוז סתארי הסלמו' אשר
 בו הם בב' ובא לבאר סאי' להפלא איך בהתרבו'
 הירועים לא תתרבה היריעה שהרי התארי' אשר בו
 ות' הם בב' מהג' כרדי' סאמרנו ואעפ'כ לא יתרבה
 עצמותו בהם כלל וקרא לתארי' העצמיים רעיך ל'
 לרמוז למה סאמרנו בתחלת הפ' שהתארי' הנמצאי'
 בו הם קדומי' כמוהו בהכרח ואמ' מה יקרו להורות
 על היות כל אחר בב' בחטיבות והיוקר ואמר ומה
 עצמו ראטיהם להורות על היותם הנמצאים בו זמן
 בב' קודם סימכא העולם ואחר כלות העולם שהם
 ב' ראטי' סים אל הזמן האחר מצד ההתחלה והאחר
 מצד התכלית וזהו לסון ראטיה' כלומר הב' ראטיים
 שהם ב' קצוות סים לזמן ואח'כ שב להזכיר הסבב
 אשר מצד רבויס ר'ל היות הסלמיות בו יתברך בב'ת
 סלא יג'בלס מספ' ועל זה אמר אספרס מחול ירביון
 וכדי סלא ידומה סים בו ית' רבוי מצד רבוי התאריים
 אמר אחר זה הקיכותי ועורי עמך כלומר כסאי' מ'
 מתבונן בתאריים ואכי מוצא אותם רביס בהכרח
 מצד היותם סלמיות מתחלפו' כי היריעה יובן ממכה
 דבר זולתה היכולת וזולת הרצון בהכרח ומה סיובן
 מכל אלו ודומיהן הוא דבר זולת המהו' וזאת הבחי'
 כבר יחטב שהתארי' מחייבי' אי זה רבוי בעצמותיך
 על כן אמ' הקיכותי ועורי עמך כלומר כסאי' מקיץ
 מאותם ההתבונניות סאי' מתבונן ברבוי התאריים
 אכי רואה סכל אותם התאריים אינן אלא בחיכות ס'
 סכליות מהוראת היות הסלמיות ההם נמצאים ב'
 בעצמותיך אבל על דרך האמת איכס דבר זולת
 עצמך וזהו לסון ועורי עמך כלומ' סאינך דבר זולתך
 ואינן מחייבים רבוי בעצמותיך כי כמו סתאר ה'
 האחרו' אינו דבר כוסף על המהות אבל הוא בחינה
 סכלית מהעדר הרבוי בו כן החכמה והיריעה אינן
 דבר זולת המהו' והיא בחי' סכלית מהעדר הסכלו'
 בו וכך כאמ' בכל התאריים הבב'ת הנמצאי' בו שהם
 בחיכות סכליות מהיותו יתב' מסולק מן החסרוכות
 לא זולת זה ואל זה רמוז חכמי הקבלה בקראס הס'
 איך סוף לרמוז על היות הסלמיות הנמצאים בו יתב'

וברך את בית עבדך להיות עולם לעמך ומזאו גם
 כן על הצלחת החכמה ברוך אתה ה' למרבי חוקיך
 וכל רבוי טעם ותוספת טובה במיני מתחלפים מן
 ההצלחות אי אפשר שיבא אליו לא מפועל וחי ורוכה
 וחכם ויכול לפי שהפועל בטבע כאור הנמשך מן
 הנר וכחוס מן האש לא יוסף הפועל האחר אורו
 פעם ויחסרהו פעם אבל הוא תמיד על עניוין אחד
 מצד הפוע'מה שאי' כן בפוע' ברכו' כי יוסף הפועל
 ויחסרהו כפי רצונו וכל פועל ברצון הוא חי בהכרח
 כי לא יצויר רצון לא מן החי והוא יודע מה שמספיע
 ויכול להספיע אם כן יהיה המספיע ברכה ותוספת
 טובה בהכרח חי וחכם ורוכ' ויכול ולזה מה שנבחר
 לסוף ברוך לסבב בו את השם ית' לפי שהו' עם נאמ'
 על ההצלחות ויורה על היותם מגיעות מפועל חי
 וחכם ורוכה ויכול כאילו תיבת ברוך שם כולל לכל
 מיני הטלמיות ולזה יורה על השרם הד' שהוא היותו
 יתברך מקולק מן החסרונות אחר שהיה לסוף ברכ'
 הפך מארה שהוא חסרון הטוב' כמו שאמרנו ונמצא
 לסוף ברכה על הסבב וההלול בכלל אמר הכתוב
 אברכה את ה' בכל עת שהוא כמו אהללה וזהו ש'
 סקיים תמיד תהלתו בפיו ועל כן תקנו אנשי כנסת
 הגדולה זה הלסוף של ברוך לסבב בו השם על כל
 מיני הטובות שיקבל האדם מהש' הן בגוף מאיזה
 מין שיהיה הן בכפס בגוף כמו ברכ' הנהנין ובכפס
 כמו ברכת התורה וברכ' המכות ויתר הברכו' כמו
 ברכת הסבב להורות שהש' מקור הברכות ושכל
 הטובות וההצלחו' מאיזה מין שיהיו מושפעו' ממנו
 ולזה אמרו ארבעה צריכין להורות וכו' וכדי שלא
 יחסב שהאל ית' הוא פועל הטובו' ושיש רשות אחרת
 פועל הרעות אמרו כשם שמברכין על הטובה כך
 מברכין על הרעה להורות שהכל בא מאתו יתברך
 ולהיות זה השם של ברו' כולל הסבב על כל מיני ה'
 הטובות וההצלחות הנכללות בלסוף ברכה כמו ש'
 שאמרנו נמצא רור אמר במזמו' תהלה לרור ויברך
 כל בשר שם קדשו לעולם ועד כלומר כל מקבל מיני
 הטובות מאיזה מין שיהיה כי שם ברוך יורה על ה'
 הסבב על כלם ר'ל על כל מיני הטלמיו' ולזה התחיל
 בתחלתו ארוממך אלהי המלך ואמר שהרוממו' יהיה
 ואברכה סמך לעולם ועד כלומר שיהללהו ולזה
 בסחור לומר בכל יום אברכך אמ' ואהללה סמך ל'

לעולם ועד במקום ואברכה סמך שאמר בתחלה
 ועל הכל אמר גדול ה' ומהולל מאד כלומר מצד עצמו
 כי הסבב אי אפשר שיהיה אלא מצד המעשים וזהו
 שאמר מיד רור לרור יסבב מעשיך ובאור זה כי
 הסבב וההלול שאפשר לכו לסבחו אי אפשר שיהיה
 בבחי' עצמו כי זה נמנע מנ' צדדים אם מצד סחוי
 האר' הם ב'ת ובזמ' ב'ת אי אפשר לסבב סבב הראוי
 סיתמיד זמן ב'ת ואם מצד סבבחויו הם ב'ת
 מצד רבוי' כמו שביארכו בפרק שלפני זה ואם מצד
 סכל סבב מהם הוא ב'ת בחסיבות ולזה התחיל
 ואמר ארוממך אלהי המלך ואברכ' סמך לעולם ועד
 ואין רצונו לומר שיהיה האר' יכול לסבב השם לעולם
 ועד סזהו זמן ב'ת כי זה דבר נמנע בחק האדם
 אבל ירצה לומר שאפ' יהיו חיי האדם ב'ת והייתי
 מרומם סמך לעולם ועד וסיהיה זה ההלול בכל יום
 בענין שלא יהיה שם מניעות מצד הזמן והתמדת
 הסבב ולזה כפל בכל יום אברכה ואהללה סמך
 לעולם ועד אמ' פעם כל זה לא היה יכול להלל אותו
 כי מהב' צדדין אחר' ימנע זה כי מצד רבוי הטלמיו'
 אשר בו גדול ה' ומהולל מאד יותר מסיוכל אי' ל'
 לספר סבבחויו ומהללו ולהללו בהן וגם מצד סכל
 סלמות אשר בו הוא ב'ת בחסיבות אי אפשר זה בו
 לגדולתו שהוא הסבב האחר אי חקר ר'ל שהו' ב'ת
 בחסיבות ולזה אי אפשר שיוגבל הסבב ההוא ב'
 ברבור ב'ת ועל כן יהיה הסבב או ההלול אליך
 מצד עצמך נמנע מאלו סלסה צדדין סזכרנו אבל
 דרך ההלול הראוי הוא מצד הפעולות והמעשים ה'
 הנמשכים ממך כי הם יורו על היותך חכם ורוכה
 ויכול וזהו שאמר רור לרור יסבב מעשיך וגומר כי
 סדור המעשים וסלימותם יורו על היותם נמשכים
 מפועל חכם ואמר ועוזו נוראותיך יאמרו וגו' לרמוז
 על היכולת וזכר רב טובך יביעו להורות על הרצון
 כמו סכתבכו למעלה כי רבוי הטובו' יורה על הרצון
 ועל זה הדרך היא סובב' כל התהלה ההי' אט' באותו
 המזמור ולפי שאין כל אדם יודע להבחי' מעלת הש'
 וסלימותו אלא החכמים והחסידים כי הם מכירים
 מעט מזער ממעלתו אמר יודוך ה' כל מעשיך כלומר
 כל מעשיך יורו דרך כלל אבל חסידך והמ' החכמי'
 המאמינים כי החכמה מביאה לידי חסידות והם
 המכירים קצת מגדולתך לא יודוך כלל בלבד

אבל יברכוכה בלסון ברכה שהוא הטבח היותר
ראוי להיות לסוף ברכה מור' כמו שביארנו על היותו
כולל כל מיני השלמיות ומטפיע אותם והיותו מקולת
מן החקרונות:

פרק שבעה ועשרים

אמת גם יאמר על הדבר כשיסכים הנאמ' בפה עם
מה שהוא בנפש ועם מה שהו' חוץ לנפש וכשיתחלף
הנאמר בפה עם מה שהוא חוץ לנפש אף על פי
סיסכוי מה שהוא בלב יקרא סקר כמו ראובן
סראה את לוי שהרג את הכפ' וחטב כי לוי
ה' ה' שמעו' ובעבור זה העיר ששמעו'
הרג את הנפש הנה זה סקר אף על פי שאין הפה
מכזב למה שבלב כי פיו ולבו סוים ואם העיר כי לוי
הרג את הנפש עם היותו חוטב ששמעון ה' ההורג
אף על פי שאיכו מסקר שהרי הענין כן היה הנה הוא
מכזב כי אין פיו ולבו סוים והפה מכזב למחשב' הלב
הכלל כי כזב יקרא מצד האומ' בלבד כשלא יסכימו
הפה והלב יחד וסקר יקר' מצד הענין בעצמו כשלא
יסקימו הנאמר בפה ומה שהוא חוץ לנפש יחד ואם
יתחלף הנאמר בפה עם מה שהוא בנפש ועם מה
שהוא חוץ לנפש יקרא סקר וכזב וכשיסכים מכל
הצדדין יקרא אמת ולזה הוא מבואר כי גם הנמצא
אי אפשר שיצדק על שום נמצא מן הנמצא' באמתו'
אלא על הסם כי מה שזולתו מן הנמצאים אי אפשר
שיצדק עליו שום נמצא באמת בכל הזמנים אלא ב
בהיותו נמצא בלבד לא אחר כן ולא קודם לכך אבל
הוא יתברך מאשר הוא קיים תמיד על אופן אחר
זהו מציאותו מציאות אמת' ויסקים תמיד המובן
משם הנמצא בנפש עם מה שהוא חוץ לנפש ועם
הנאמר בפה ולזה יפול עליו גם הנמצא באמת יותר
מעל כל מה שזולתו מן הנמצא' וכך יפול גם הנמצא
באמת על מי שאין מציאותו תלוי בזולתו אלא ב
בעצמותו לפי שאין בו אפשרות כלל אחר היותר
מציאותו תלוי בעצמותו כי אם נאמר בשמים שהם
מתנועע' תמיד הנה זה יהיה אמת כשימצא המניע

אותם סיניעם אבל אם יעדר מניע' לא יהי' זה אמתו
כן בשכלים הנבדלים אם יאמר גם שהם נמצאים
יהיה זה אמת בהמצא ממציאם והמעמיד ומקיים
מציאותם אבל בבחינת עצמם אין מציאות' מציא'
מוחלט אחר שהם נתלים בזולתם ואין המציאות
מחוייב להם אלא בבחינת עלתם ולזה אין בכל ה
הנמצאים מי שיפול עליו גם הנמצא באמת אלא ה
הט' שהוא הנמצא שמציאותו תלוי בעצמותו ולא
בזולתו כלל ולזה יהיה מציאותו מציאות אמת'
ובעבור זה הוא סאר'זל חותמו של ה'קבה אמת לפי
סאין הנמצאים מי שיפול עליו גם הנמצא באמת
בכל הזמנים ובכל הבחינות רצה לומר בבחינת
עצמו או זולתו אלא הוא יתברך וזהו סנרמז לו למס'
בסנה כשאל ואמ' ואמרו לי מה שמו מה אומ' אליה'
כי משה חטב שאולי הכראה אליו ה' אחר מהשכל'
הנבדלים שמציאותם נתלה בזולתם ולז' היה חוטב
שמה לא יסג' מבוקשו אחר שכל מציאותו וכחו של
זה הזולת תלוי בזולתו ואם הזולת ההוא יחפו' לבטל
רצונו יתבטל בלי ספ' ולא יבא אל הפועל דבר ממה
שהוא חפץ ולזה הסיבו הט' כי שמו הוא אהיה אשר
אהיה כלומר הנמצא אשר מציאותו תלוי בעצמותו
ולא בזולתו ולזה יהיה מובטח שיעשה חפצו ורצונו
בכל אשר יחפוץ וזהו לסוף אשר אהיה שהוא לסוף
המדבר בעד עצמו כלומר אכי הוא מצד שאני הוה
לא מצד שזולתי הוה כי אין מציאותי וכחי תלוי ב
בזולתי כלל כמו שהוא הענין בסאר הנמצאים כי
מה שזולתי מן הנמצאים לא יפול עליו זה הט' שיוכל
לומר על עצמו אהיה אשר אהי' אבל מה שיפול עליו
הוא לסוף אהיה אשר אהיה כי מלת יהיה איכו מורה
על המדבר בעדו אבל על נמצא אחר נקטר שהוא
עלתו וירצה לומר אהיה אשר יהיה אכי הוא מצד
שזולתי הוה והוא הסבה הראשונה שמציאות כל
הנמצאים תלוי במציאותו והוא יתבר' מציאותו תלוי
בעצמו ולא בסבה אחרת ולזה יצדק עליו בלבד
מזולתו מן הנמצאים גם אהיה אשר אהיה כלומר אכי
הוה ונמצא מצד שאני הוה ולא מצד שזולתי נמצא
ולזה מציאותו מציאות אמת' אחר שאינו צריך אל
הזולת ויפול עליו גם האמת יותר מעל זולתו מן
הנמצאים עד שאפשר שנאמר שאין בכל התארים
תאר שיצדק עליו מכל הצדדין אלא גם האמת כי לא

מציאותו ולהיות עם האמת מורה הוראה גמורה על
 המחוייב המציאות מזולתו משאר התארים היה ב
 במיחי הכימוסים הקדמונים מי שאמר שהאל הוא
 האלוה וראוי שיהיה עם האמת מיוחד בו ית' מזולתו
 מן הנמצאים להיותו כולל תחלת האותיות וקופס
 והמ' שהוא באמצעיתם להורות שהוא ית' ראשון
 ואחרון ואמצעי שהוא סובל תמיד הכל בכחו ומה
 שלא מניחו האמת טרם מן הפרטי המסתעפי מעק'
 מציאות הסם כמו שמניחו האחרות למה שהתבאר
 שהאמת איכנו רבר זולתו ביאור עם מחוייב המציאות
 ויהיה לפי זה כפל ומותר כי אמרנו שהסם אל איכנו
 רבר זולת אמרנו שמציאות הסם מציאות אמתו וזה
 ביאור עם מחוייב המציאות לא זולת זה כלל:

פרק שמנה ועשרים

סם הנכתב ביוד הא ויו הא הוא הנקד' סם המפורס
 ורצה לומר הסם הנכבדל וזה הלשון מורגל ברברי
 ר"ל הרבה לומר על הדבר הנכבדל מדבר אח' פורס
 אמרו בסר הפור' מן הפי הפור' מן הערלה והאכס'
 שהם נכבדלים מזולתם במעלה וחסירו' יאמרו עליה'
 שהם פרושים וכך ביארו ר"ל בספרי ובתלמוד סוטה
 אמרו כה תברכו בסם המפורס אתה אומר בסם
 המפורס או אינו אלא בכנוי ת"ל ושמו את שמי על
 בני ישראל שמי המיוחד לי הנה בארו כי פירס עם
 המפורס הוא שהוא כבדל ומיוחד לו יתברך מזולתו
 מן השמות וזה כי שאר השמות הם שמות כאמרים
 עליו יתברך ועל זולתו לפי שהם שמות הונחו לו ית
 אם מצד הפעולות ואם מצד בחינה אחר' זולת חייב
 מציאות יתברך כמו אלהים המורה על היכולת וע"כ
 יאמ' עליו ועל זולתו כי אהי' יאמ' על המלאכי והדייכי'
 וכך ארכי המורה האדנות יאמר עליו ועל זולתו וכך
 בשאר השמות יש שהם על זה הדרך רוצ' לומר שכבר
 אפשר שיאמרו עליו ועל זולתו אם בשתוף גמור אם
 בקדימה ואיחור ואולם סם בן ארבע אותיות אי
 אפשר שיצדק על זולתו כלל בסום בר לפי שהוא סם
 יאמר עליו יתברך מצד חייב מציאותו וכך כתב
 הרמבם

יוסף דבר על העצמות אבל הוא ביאור עם חייב
 המציאות כי כמו שאמרנו שהארס חי מדבר החיות
 והרבור הוא ביאור עם האר' ואיכנו רבר זולת האר'
 כן עם האמת הוא ביאור עם חייב המציאות לא זולת
 כי איך רבור מחוייב המציאות רבר זולת נמצא
 שמציאותו אמת גמור שאין בו אפשרות ולא התלות
 בזולתו ולזה היה זה התואר מותר בחקו יתבר' יותר
 מכל התארים ומכל הסמו' וזהו שנמצא הכבי' מתאר
 הטי' בתאר האמת בענין מיוחד מכל מה שזולתו מן
 השמות והתארים אמר וה' אלהים אמת הוא אלהים
 חיים ומלך עולם ביאר בז' ההבדל שיש בי' כשיתוא'
 באמת ובין כשיתואר בשהוא חי או מלך או שאר ה
 התארים וזה כי כבר נתבאר במאמר הר' ממה
 שאחר הטבע כי מה שיאמר בו הוא כבר ידומה בו
 זולתיות בכר מה כמו ה' אחסורט המולך מהרו וער
 כוש הוא רתן ואבירס אשר הכו ה' מטה ואהרן הם
 המדברים אל פרעה מלך מצרים וגו' כי בכל אלו
 כבר יחשב שהם אנשים אחרים זולת אותם שביאר
 א"כ וכך הוא ה' אלהיכו בכל הארץ מספטיו לפי ש
 סכבר יהיה אפשר שידומה כי אלהי ישראל יש ל
 ממסלה מיוחדת כשאר הפר' שלמעלה המיוחדים
 לכל אומה ואומה לכך ביאר שאיכו כן אבל הוא ית'
 שה' אלהיכו בכל הארץ מספטיו כלומ' יש לו ממסלה
 כוללת כל הארץ וכך בכל מקום שיאמ' הוא יב' לבאר
 שאין בו זולתיות כמו שהיה אפשר שידומ'
 אבל לפי שבלשון אמת אי אפשר שידומה בו זולתיות
 דקדק הכביא בלשוננו כי כשתאר הסם יתבר' בשהו'
 אמת לא אמר לשון הוא אלא וה' אלהים אמת
 אבל כשתאר אותו בחיות או במלכות אמר ה' אלהי'
 חיים ומלך עולם להורות כי אף מצד הבנת החיות
 והמלכות ידומה זולתיות מה בינו וביניהם אף על
 פי שאיכו כן ע"ד האמת כמו שביארכנו אבל מכל מקו'
 בשם האמת אין בו זולתיות כלל ולזה לא אמר בו
 וה' אלהים הוא אמת ובעבור הזולתיות המובן משא'
 התארים הוא שאמרנו שראוי שיוכנו כל התארים
 מולליים כדי שלא יחייבו שום רבוי בעצמותו כלל
 ולפי שהבנת התאר הזה הוא עני' יותר עמוק מהבכ'
 שאר התארים אמ' דכיאל בתפלתו ולא חליכו את פני
 ה' אלהיכו לסוב מעוניכו ולהטכיל באמתך כי ה
 ההסתכלות באמתו איכנו רבר זולת הבנת חייב

ה'מבס בפרק לאמן החלק הראשון מספר המורה
 וזה דבר לא יסתתף בו זולתו מן הנמצאי כלל ולזה
 נקרא גם המפורס ועם כל זה כבר נמצא שיושאל זה
 גם לזולתו מן הנמצאים על כד ההשגה שהרי ה
 הכתוב אומר וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן
 לנחותם הדרך וגומר וכתוב אחר כן ויסע מלאך
 האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם
 ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם וז' לפי
 שהסמות יושאלו על המושאלים אליהם מב' כרדים
 אם מצד סידמו אליהם בדבר מה ואף על פי שלא
 ידמו מכל אופן לא דמיו' רחוק ואם מצד סידור עליה'
 בהוראה רחוק' כהוראת הכלי על בעל הכלי כי יאמ'
 הכתוב על המסיח ועברו את ה' אליהם ואת דוד
 מלכם אשר אקים להם בעבור סידמה מלך המסיח
 במלכותו או בכסויאותו אל דוד ויאמ' ועברי דוד מלך
 עליהם בעבור היות המסיח מזרע דוד מורה על
 היות מלכות דוד קיימת כמו שפירש במקום אחר
 ודוד עבדי כשיא להם לעולם שזה בלי ספק כאמ' על
 דוד עצמו כי בעבור היות ממסלת זרעו קיימת הנה
 הוא כשיא לעולם וכמו כן קרא הכתוב הארון בטם
 השם עם היותו כלי נעשה במלאכה להיותו מור' על
 השם הנותן התורה שהיא בארון אמר הכתוב ויהי
 בכסוע הארון ויאמר משה יימה ה' ובנוח' יאמ' טובה
 ה' רבבות אלפי ישראל וכן יהושע אמר על הארון הכ'
 ארון הברית ארון כל הארץ עובר לפניכם בירדן
 ואין הארון ארון כל הארץ אבל יקראוהו כן להיותו
 נמצא מצד ארון כל הארץ ויקראוהו בטם ארון כל
 הארץ כי כן דרך הלשון לקרוא הדבר בטם בעל ה
 הדבר או מי שנמשך הדבר ממנו או ליחס פעולת
 בעל הדבר אל הדבר שעל ידו יעשה או יגיע הפעל
 ההוא כמו שב' לשון בני אדם תיחס פעלת הפועל אל
 הכלי שעל ידו יגיע הפעל ההוא כי אמרנו שהעין
 רואה והאזן שומעת והראות והשמע אינם אלא לכפ'
 והעין והאזן כלים יגיע הפעל ההוא באמצעות ועל
 ב' אלו הדרכים כאחד קרא משה בטם המזבח ה' נקי
 להיות המזבח כלי אל שיעשו על ידו נסים ולהיות
 מורה גם כן על השם העושה הנסים ויקרא הכתוב
 גם המסיח כדקנו להיותו אמצעי אל שנשיג הצדק
 מהשם על ידו ועכ' יקראוהו בטם השם וכן יקר' ירוסלם
 ה' שמה לפי שהוא מקום סגולה ונב' לה גם כבוד ה

בתמידות יותר מכל המקומו' וזל סאמרו אל תקרו
 ה' שמה אלא ה' שמה שטם ירוסלם הוא ה' מזה הטע'
 גם כן וכך נמצא אברהם קרא בטם המקום ה' יראה
 על סגולה בו פועל מורה על השם שרואה ומשגיח
 ועל זה הדרך הוא סיקרא הכתוב לסכינה או לכבוד
 הנראה או המושג במראה הכבואה ה' ויאמר ה' ראה
 ראיתי את עני עמי אשר במצרים וירא ה' כי סר
 לראות ואראה את ה' יושב על כסא רם וכס' ויקראוהו
 גם כן אלהי ישראל ויראו את אלהי ישראל ויקראוהו
 אלהים ויחזו את האלהים כי יקרא הכתו' את הסכינ'
 אן הכבוד הנראה ה' ואלהים ואלהי ישראל ואף על פי
 שהוא יתברך לא ישיגוהו שום נבר' זולתו כמו שכתו'
 כי לא יראני האדם וחיו כן יקרא הכתוב ה' למלאך
 אמר על המלאך הנראה אל גרעון ויפן אליו ה' ויאמ'
 לך בכחך זה וגו' ויאמר אליו ה' כי אהיה עמך וגו'
 ובכל הספור ההוא יקרא הכתוב המלאך בטם ה'
 וכך ימצא הכתו' יפיל גם הכבוד על נמצאי מתחלפי
 יאמר על פני השם הבלתי מושגים כמו שמכינו כי
 כששאל משה מה' סי ואמר לו הראני כח את כבודך
 הסיב הסי' לא תוכל לראות פני הרי שטם הכבוד
 יאמר על פני השם ונמצא שיפיל אותו הכתוב על
 הדבר המושג לחוש אמר וירא כבוד ה' אל כל הע'
 ומרא' כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר ובקר וראית'
 את כבוד ה' וזה להיות הדבר המושג לחוש מור' על
 הדבר הנסתר הבלתי מושג הנקרא פני ה' וכבוד ה'
 ומכאן התירו הכביאים עצמם לכנס הדבר הנראה
 אליהם בטם הדבר הנסתר הבלתי נראה שהו' השם
 עד סידברועם המלאך או הכבוד הנראה אליהם
 כאלו הם מדברים עם השם כי אליהו הי' מדבר עם
 המלאך הנראה אליו או המדבר אליו לנוכח כאן הוא
 השם אמר כי עברו בריתך בני יסר' את מזבחחותך
 הרסו ואת כביאיך הרגו בחרב ובאתו התסובס
 על זה בא ועמד' בהר לפני ה' לא ברוח ה' ולא ברע'
 ה' ואז שמע את הקול מתוך הדממה דקה מדבר לו
 ואומר מה לך פה אליהו וכטוה אז מפי הש' את אשר
 יעשה ואין ספק כי לא היה אליהו מסתבס לחטוב
 שהמדבר עמו בתחלה היה השם שהרי אמר לו בא
 ועמדת בהר לפני ה' ואע"פכ היה מדבר עמו כאלו
 מדב' עם הש' עצמו ואמ' כי עברו ברית' בני יסר' ומ'
 שתמהו על משה אמר עלה אל ה' עלה אלי מבעי לית
 ולא

ולא תמהו על אליהו ועמד' בהר לפני ה' לפני מיבועי
 ליה כי באליהו לא היה זר אלם סיהיה המרב' עמו
 אמרעיו אבל במסה אחר מתן תורה טהטיג למעלת
 פנים בפני' תמהו על זה איך יאמ' עלה אל ה' שיראה
 סהיה מדבר עמו אמרעיו זולת הסם והטיבו כי
 האמרעיו ההוא היה מטטרוץ טטמו כטס רבו והוא
 סר הפנים אבל לא היה אמרעיו אחר כמו לסאר
 הנביאים טהוו כדברים על ידי מלאכים ואמרעיים
 אחרים ועס כל זה התירו הנביאים עצמם לדבר
 עמהם כאלו ידברו עם הסם להיות' אמרעיו להגיע
 על ידם הנבואה מהסם אליהם ואל זה רמזו רזל
 באמרם גדול כחן סל נביאים סמרמים הכור' ליוצר'
 כלומר גדול כחן סמתירין עצמן לעשות דבר גדול
 כזה ועסו כן להיות המלאך הוא אמרעיו להגיע
 הנבואה אל הנביאים או כלי להעשות על ידו או או
 מופת המורה על הגמר רכון הסם וחפצו בכמכאים
 ודרך בני אדם לומר על הזווי היוז' מפי שליח המלך
 או פקידו או סר כבאו כי המלך כזה כן וידברו עמו
 דרך כבוד כאלו ידברו עם המלך וע'כ קרא אותו
 הכתוב בטס הסם ויתארוהו הנביאים כאלו הוא
 הסם:

ודע

כי המלאכים להיותם כבדלים
 מחומ' ואי אפט' טיטיגו המקרי'
 הנמטכים לבעלי החומר כקכאה ושכאה ותחרות כי
 הס כקיים מכל רע ואין בהם לא גאה ולא בחירה
 אל הרע ואל החטא כלל אבל בחירתם תמיד אל
 הטוב והיטר בעיני האלהים על כן הותר לה' כסהם
 מסתלחים לבכי אר' לרבר בלטו' סולחם כמו סמכינו
 זה מפורט במקומות רבים טהנראה הוא מלאך
 ומדבר בטס טולחו אמר המלאך להגר הרבה ארב'
 את זרעך ולאברהם אמר טוב אטוב אליך כעת חיה
 בטליחותו סל מקום כמו ספירטו זל כי לא מכינו ס
 טיטוב המלאך אליו וכך יעקב אמר ויאמר אי מלאך
 האלהים בחלום יעקב ואומ' הנני ובסוף החלו כאמר
 לו אנכי האל בית אל אטר מטחת סס מצבה אטר
 נדרת לי סס נדר וגו' ולא נדר יעקב נדר למלאך לא
 לסס וכך אמר המלאך לאברהם עתה ירעתי כי ירא
 אלהים עתה ולא חטכת את בכך את יחידך ממני
 ולא היה עוקר אברהם את יחק בכו אלל לס' ברוך
 הוא וכך גרעון אמר לו המלאך כי אהיה עמך וכך

למסה בתחלת נבואתו בסנה אמר הכתו ויר' מלאך
 ה' אליו ובתחלת הדבור כאמר לו אנכי אלהי אביך
 וראה ראיתי את עכי עמי אטר במכרים וגו' זל לאות
 כי המלאך ידבר בטס טולחו ורע זה והטעם בכל
 זה כי המלאך לא ימרה פי הסם להחליף טליחותו
 ולא ליטול טררה לעצמו לפי סלא כקרא המלאך
 מלאך להיותו סכל כבדל אבל להיותו בא במלאכות
 הסם ואס היה מחליף טליחותו לא היה אז מלאך וכ'
 אינו רטאי לעשות בטעת הטליחות סוס דבר או פ
 טועל' סלא כווה בו מהסם ולז' אין המלאך המסתלח
 בטליחות הסם רוכה לבלות טמו אטר לו מנר עצמו
 וכחו המיוחד לו מזולת הטליחות סכסתלח בו אמר
 המלאך ליעקב כטאמר לו הגיד' כא' סמ' אמ' לו למ' זה
 תטאל לסמי וכך אמ' המלאך אל מכוח למה זה תטאל
 לסמי והוא פלאי ואמ' לו גם כן אס תעצרכי לא אוכל
 בלחמך ואס תעלה עולה לה' תעלכה רל' אס תעלה
 עולה לי לא אקבל אותה ולא יועיל לך דבר סאין אני
 כראה לך מנר עצמי והכח אטר לי מעצמי ולזה לא
 יועיל לך ידיעת סמי והכח המיוחד לי מעצמי כי זה
 יביא אותך לטעות ולחטוב טיט לי סוס כח בטליחו'
 הזה מעצמי ואינו כן ועל כן אס תעלה עולה לה'
 תעלכה טהכח בא מנרו והטליחו' בא ממנו ובעבור
 זה המסתחוו למלאך מנר עצמו וכחו הוא מקצץ
 בנטיעות והוא עובר עז טהזהר עליה בדבור לא
 יהיה לך אלהים אחרים על פני כמו סביארו רזל
 במכילתא וכמו סיתבאר בפרק יח מהמאמר הג'
 אבל המסתחו' לו מנ' מה סהו' שליח הס' הו' מות' כמו
 סהמסתחו' לפקי' המל' מנ' עצמו וכחו ומקבלו כארו'
 ולא מנר הכח טיט לו מהמלך הוא מורד במלכות
 והמסתחוו לו מנר טהוא שליח המלך הוא כבוד אל
 המלך ובעבור זה היה מות' ליהוט' להסתחו' למלאך
 כטנראה לו ביריחו ואמר לו אני סר כבא ה' עתה
 באתי ויפל יהוטע על פניו ויטתחו וגו' טעס היות
 ההסתחוויה אחת מד' עבודות סאסור לעשות' ואפי'
 למלאכי הסרת כזבוח וקטור וכסוך אלל כי לפי ס
 טההסתחוויה ההיא היתה לכבוד הסם להיות זה ס
 טלוחו בלבד היתה מותרת אבל המתפלל למלאך
 או מסתחווה לו מנר עצמו וכחו המיוחד לו ומנר מה
 טיורה עליו טמו הוא מה טהזהר עליו בדבור לא
 יהיה לך אלהים על פניו כן כתב הרמבז זל ומכאן
 התבאר

פרק תשעה ועשרים

התבאר טעות המזכירי בתפלתם שמות המלאכים
 כי שמות המלאכים אמנם הם להם מצד הכח אשר
 להם בעצמם וזהו מה שהזהר עליו ברבור לא יהיה
 לך כמו שכתב' ואמנם כפל הטעו' בזה למה שמכחו
 קצת תפלות מיוחדת לקדמונים נזכרו בהם שמות
 מיוחדים וחשבו מתוך כך שהו' מות' להכניס בתפלה
 כל השמו' ואינו כן כי לא הותר להזכיר שם מן השמות
 בתפילה לא השמו' המיוחדים לו יתברך ולא שם אחר
 כלל ולכן כקרא אותה חכמה קבלה לפי שאי אפשר
 להשתמש ממנה לא דרך קבלה שאלכ אפשר שיבא
 האדם לטעות ולעבוד אלה מב' עריה' ולמען יסכיל
 המעיון וירע אמסול משל בזה הרי שמכחו בתפלה
 לקדמוני' שם מצפץ והרואה יחשוב שהוא שם לאחד
 מן המלאכים ואינו כן אלא הוא כנוי לשם בן ארבע'
 בחלוק האותיות באלפא ביתא ד' את' ב'ט' וכך כונו
 במוכסו הוא כנוי לה' אלקינו בחלוק כל אות מה' א'
 אלהינו באות הבא אחריה באלף בית' כי יחליפו יוד
 ב'קף וה'א' ב'ו' וכך השאר ובעבור זה הוא מבואר
 שאין שום אר' רשאי להשתמש ברבר מדברי חכמי
 הקבלה מסבר' עצמו אלא אם כן יהיה המקובל מפי
 חכם בעל קבלה בה כי הקברא באותה חכמה א'
 אקורה אלא למקובל מפי חכם ואי אפשר לעמוד
 על האמת בה מתוך הכת' כלל כי לכך נקרא' קבלה
 שהיא כשמה והוצרכתי לכתו' זה לפי שראיתי אנשים
 מסתבטי' בזה וקורין בספר הזהר ובזולתו מספרי
 חכמי הקבלה מזולת קבלה אלא מסברת עצמם ל'
 להראו' כי חכמ' גדולה להם וכנסו' לפני ממחיבתם
 לחשוב מחשבות ברבר שהמחשבה אקורה וכבר
 הזהיר על זה גדול החכמים האחרונים המקובלים
 רבינו הרמב"ן זל' ואמר כי דברי חכמי הקבלה לא
 יושגו ולא יודעו כלל בסוס טכל ובינה זולת מפי מ'
 מקובל חכם לאזן ומקבל מבין והסברא בו אולת
 רבת הנזקים אלו דבריו זל' בפרו' התורה וכלל אומ'
 לך השמר לך ושמור כפטך מאד פן תנקט אחריהם
 ותלכד במכורתם' כי הם עוזבים ארחות יוסר ללכת
 בררכי חטך כי לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו
 המתעסקי' בקבלה מדעת עצמם בזולת קבלה מפי
 חכם מקובל:

אור הנחתו הראשונה על האור המוחם כמו כותף
 שמש לאור יומם הבקר אור ולפי שהאור מורה
 את האדם את הדרך ילך בה הושאל זה השם על ה'
 היטרה וההנהגה כמו והלכו גוים לאורך שפ'
 יהיו בהיטרה שתגיע להם מאתך ויאמר ג'כ על
 ההיטרה האלהית לכו וכלכ' באור ה' ועל זה נקראת
 התורה אור כי כר מצוה ותורה אור לפי שהיא היטרה
 והדרכה אל ההצלחה הנכחית ולפי שהאור תתענג
 בו הנפש כמו שאמר הכתוב ומתוק האור הושל שם
 האור לתענוג הגשמי אמ' הכתו' ליהודי' היתה אורם
 ולתענוג הנפשי אור זרוע לדריק ולישרי לב שמחה
 ויושאל על הרבון באור פני מלך חיים ואור פניך כי
 רביתם והאר פניך ונוטעה ויושאל על הנפש אור
 בדריקים ישמח כר רשעים ידעך ויושאל על הבנת ה'
 החכמה חכמת אדם תאיר פניו ומזה יקרא הסכלות
 חטך והכסיל בחטך הולך ויושאל על הדבר הנכבד
 מחמר והארץ האירה מכבודו ויושאל על השו' והיה
 אור ישראל לאש וקדושו ללהבה וזה כי כמו שהאור
 אי אפשר להכחיש מציאותו ואינו גסם והוא מוכיח
 הכח הרואה והגוונים הנראים מן הכח אל הפועל
 ותתענג בו הנפש ואי אפשר לספר הגוונ' והמרוא'
 ולא ערבות האור ומתיקותו מי שלא ראה מאורות
 מימיו ואף מי שראה מאורות ילאה להשיב האור ה'
 כשהוא חזק ואם יפין בו יותר ממה שבכחו לראות
 יכהו עיניו ולא יראה אפילו מה שדרכו לראו' כן השו'
 אי אפשר להכחיש מציאותו ואינו גסם ומוכי' הדבר
 מן הכח אל הפועל ויש בהטגת מה שיוטג ממנו
 תענוג כפלא ואי אפשר לתאר אותו תענוג מי שלא
 זרח עליו אור הטכל מימיו ואפילו החכמי' הסקופים
 בחכמה אם יבינו באותה הסגה יותר מדאי יכהו
 עיניה' ויתבלבל טכלם בהטגתו כמו שאמ' בן עזאי
 הזי' וכפגע ולזה הוא שכינה הכתו' האל יתברך אל
 האור לרמז כי אף אם מציאותו יתב' הוא דבר שאי
 אפשר להכחישו כאור מ'מ' להיו' הטכל האנושי כשוא'
 בחומר אי אפשר להשיב מעצמותו יתברך בהטגת
 הנברלי' לא הכזה מועטת ובהטג' ההיא יש תענוג
 כפלא

נפלא בלתי גשמי לא יוכל לשער אותו האר' אבל מה
 שיושב ממנו רומה אל מה שיסיב העטלף מאו' השמש
 כי לחוזק אורו יכהו עיניו מלהסתכל ממנו ולא יוכל
 להתעל' באור השמש כמו שיתענגו שאר הב' ח' אעפי'
 שהוא מצייר אותו קצת ציור אחר היותו מתענג מן
 האו' החלוט כמו מאור הלבנה ומאור הכר ומן האור
 הנשאר בעבים אחר שקיעת השמש ולא יוכל ללכת
 אלא באישון לילה ואפלה והוא בורח מאור השמש
 וזה ממה שיורה היותו מתענג בקצתו ולואה ובורח
 מן האור הבהיר ומצטער בו הפך מה שיקרה אל
 הנשאר כי לחוזק חוש ראותו יתענג באור ויתאוה ל
 להגביה עוף להתקרב לו וכל אלו הדברי' הנמצאי'
 באור חזקי הדמיון אל הדבר הנכבד מחמר יותר
 מכל מה שאפשר שידמוהו בו ולזה יכנהו הכתו' באו'
 לקרב הבכתו אל הרעת אבל כרי טלא יטעה ארס
 לומר שהאור הסכלי דבר נמשך מן הגסס כאור ה
 המוחס אמר חבוקוק כשהיה מספר עכי' הגלות ה
 הסכינה במתן תורה וההשגה ההיא אלנה מתימן
 יבא וקדוש' מהר פארן סלה כסה שמים הודו וכנה
 כאור תהיה כלומר שהנה הנרא' אז היה כאור אבל
 לא היה אור ממס כאור המוחס כי האור המוחס כ
 נמשך מן הגסס והנה ההוא לא היה כמשך מדבר
 גשמי ועל כן אמרו כאור עם כף הדמיון ולא אמ' אור
 בטלוח ובאר עוד בהשגה ההיא ואמ' שהנה ההו'
 שהיה בטעת מתן תור' לא היה מצד כח שום אמצעי
 שיהיו ככזבי האור והספע לו מזולתו אבל מהשם ית'
 ברוך הוא וע' אמר קרנים מידו לו כלומר שכיכזבי
 האור הרוחני ההוא היו לו מעצמו ולא מזולתו וזה
 יורה כי לא היה עלול כי כל העלולים האור והנה
 והזיו הוא נקבה להם מזולתם שהוא השם ית' שהוא
 עלת הכל אבל הוא ית' הנה והזיו וההדר רובה לומ'
 התארים והשלמיות אשר בס' לו הם מצד עצמו ולא
 מזולתו שאינו קוכה שום שלמות מזולתו ולפי שזה ה
 הענין כעלם מאד איך ימצאו בו כל תארי השלמיות
 המדומי' מבלתי שיחייבו רבוי בעצמותו וסיהיה כל
 אחד מהם בלתי ב'ת בחסיבות אמר ושם חביון עזו
 כלומר כי התארים ההם הנמשלים בקרכי' הנמשכי'
 מידו לו בהם הו' הסתר וחביית העוז אס' לו כי מצד
 סעוזו ויכלתו הם ב'ת הם נסתרי' מטוונבו כי הב'ת
 אי אפשר לו שיסכיל מן הב'ת אלא הטבע הכולל

שהוא ב'ת אבל לא החלקים אשר בו מצד שהם
 חלקיים כמו סנא' כי הארס יסיג הטבע הכולל מכל
 האכסים שהיו וסיהיו דרך כלל אבל אי אפשר לו
 שיסיג הטבע הפרטי אשר בכל איש ואיש ולזה הוא
 מבואר שאי אפשר שיוטנו השלמיות הב'ת אשר בו
 ית' שהוא ב'ת בכל דבר וזהו שאמר ושם חביון עזו
 ויתבאר מזה כי מה שנרמה האל יתב' אל האור אינו
 רק מצד הרחבת הלסון לקרב אותו אל הרעת לא
 זולת זה ועל דרך זה כשתאר יחזקאל הכבו' הנר'
 בנונה אמר כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום
 הגסס כן מראה הנונה קביב הוא מראה דמו' כבוד
 ה' כירמה אותו אל מראה הקשת לא להיותו רומה
 אליו במראים אבל להיות המראים הנראים בקשת
 אינם כן בעצמותם אעפ' שיראו כן למראה עינים
 מהתערבות האדים המתחלפי' וראיה לזה שהלחות
 אשר בעינים פעמים יחדט באויר למראה עינים ע
 עגולה כדמות הגוונים הנראים בקשת אעפ' שאין
 שם מראים בלי ספק:

אמר אבן סינא הקשת ארע ממנו עניינים
 ועניינים לא ארע אבל הגונוני לא ארע
 עניינים על האמת ולא ארע סבתם ולא יספיקני מה
 שאמרו בו כי כלו כזב וטטות ע'כל יראה מדבריו
 שאין טעם לאותם הגוונים הנראי' אלא שהם נראים
 כן למראה עינים אעפי' שאינם דבר נמצא כן ב
 בעצמותם וזהו שאר'זל המסתכל בקשת עיניו כהות
 ר'ל שהמסתכל באותם הגוונים הנראי' בקשת ימצא
 סעיניו כהות שרואות דבר שאינו כן ובעבו' זה רמה
 הנביא מראה כנה הכבוד הנראה אליו אל הגוונים
 ההם לרמז שהתארי' שהיה השם נראה בהם אל ה
 הנביאי' אינן כן בעצמותם כמו שמראה הקס' הנר'
 אינו כן בעצמותו ועל זה אמר ואפול על פני כי
 כששער סעכי' האור והנה הנראה אליו לעינים לא
 היה כן ע'ר האמת אמ' בו הוא מראה דמות כבוד ה'
 ולא אמר הוא מראה כבוד ה' אלא דמות לפי שהדבר
 הנכבד מחומר לא יסיגו והו' החושים כי החושים לא
 יסיגו מהדבר אלא המקרים והסכל הנכבד אין בו
 מקרים ואחר שאמר שראה מראים כמראה הקשת
 הוכרח לומר שהוא מראה דמות כבוד ה' ולא מראה
 הכבוד עצמו שאין בו מראה ולזה נפל על פניו ולא
 רצה להסתכל במראי' ההם כרי טלא יבאו לחשוב

שהגוונים הם היו כן ע"ר האמת וסיהיה הסם גמס
 כושה המקרים ועל זה הדרך בעצמו הוא מהשעשה
 מרעה במראה הסנה כי בתחלה שחשב שהיה הכר'
 דבר גממי אמ' אסור' נא ואראה את המראה הגדול
 הזה וכסנאח' לו אנכי אהי אביך וירע שלא היה דבר
 גממי כתברר לו שהגוונים הם הנראים בלבת האט
 בסנה אינו כן על דרך האמת ובעבור זה הסתיר
 פניו כי ירא מהביט והית' היראה לפי שהחוסים לא
 די שלא יעזרו להסגת הרוחניו אבל יטרודו מהסגת
 האמת לפי שלא ישיגו מהדבר רק המקרים כגוונים
 והאורך והרוחב ודומיהם וזה יביא האדם לחשוב
 שהאבר הנכבדל מהחומ' ישיגו והו המקרי' ולזה הסתיר
 משה פניו להורו' שאין לחוסים עסק בהסגה הזאת
 כלל לפי שאין בה מקרי' ועל כן שבחו רזל ההקתר
 הזה ואמרו בזכות ויקתר זכה בקלסת' ובעבור זה
 שאמרו מהדמות הרבר הרוחני באור יכנה הכתו'
 את עולם הסכלי הנכבדלי' באור לפי מה שהבינו רזל
 אמרו בבר' וירא אלהי' את האו' כי טוב ויבדל וגו' אר'
 יודא בר' סימון הבדיל הק"בה את האור לעצמו אמ'
 אי כל בריה יכולה להסתמש בו לא אני הה"ר וכהור'
 עמיה סריה אמר ר' אבין הלוי כטלו הק"בה וכתעטף
 בו כטלית והבריק את עולמו מזיוו הה"ר עוטה אור
 כטלמה ורבנן אמרי' גזו לכדיק' לעתיד לבא מטל
 למלך טראה מכה יפה ואמר זו לבני הה"ר אור זרוע
 לכדי' הנה אה החכמי' כלם מסכימי' שזה האור אינו
 האור המוחס' אלא סירמוז בזה אל האור הרוחני
 שזהו עולם הסכלים הנכבדלי' ואמר' יהוד' בר' סימון
 שאי אפשר לסכל האנושי שישיגם ולא כבראו אלא
 להכיר גדלו של הק"בה ולומ' סיר וסבח לפניו בלבד
 ור' אבין הלוי יאמר כי זה האור קודם בקבה לסאר
 הנמצאו וכבראו להיות ככלי אומנותו של מקו' כמאמר
 הפילוסוף שהא עיין בעולם הסכלי' הנכבדלי' והספייע
 מהם המציאות ורבנן אמר שאע"פ שאי אפשר לסכל
 האנושי שישיג הסכלי' הנכבדלי' הסג' גמור' הנה במ'
 שישיגו הכדיק' מהם אפשר שיטלם להם ההסארות
 הכפטי וזהו אמרו וגזו לכדיק' לעתיד לבא :

פרק שלשים

כמו סיתחלפו האנשים או הב"ח בהסגת האור שיש

מהם חלושי הראות סיתעננו באו' החלום ויטעמו
 באור החזק כעטלף ויש מהם חזקי הראות יתעננו
 בהסגת האור החזק כנסר כן יתחלפו מדרגות ה
 הכדיקים בהסגת התענוב הנפטיי שכנו אותו רזל
 בסם אור כמו שאמרו והתחלפות מדרגו' הכדיקים
 והחכמים והסלמי' בתענוב ההוא יהיה כפי הסגת
 מדרגת' בתארי הסלמות אשר בו ית' כמו סיתחלפו
 מדרגו' המלאכי' זה מזה בשיעור ההגד' הזאת כמו
 שביארנו בפרק י"ב מזה המאמר ואולם אם הסגת
 התארים ההם הוא על הדרך סכתבנו בפר' כא' מזה
 המאמר כבר אפשר סיובן שיש מדרגות מתחלפות
 בב"ת בין החכמים כפי הסגתם כל אחר מהם חלק
 מה מתארי הסלמות הבב"ת אשר בו יתב' ואולם אם
 הסגת תארי הסלמות אשר בו אינה רק על דרך ס
 סלילה וכפי דעת הרמב"ם זל סכתבנו בפ' כב' מזה
 המאמר הנה תפול בכאן שאלה במה יהיה ההבדל
 בין החכמי' והמעיינים קצתם לקצת כי אחר סידע
 האר' שלא יזרק עליו תוא' חיובי כלל וסכל הסוללו'
 כודקות עליו יתב' כמו שאמרו סם כבר ירע כל מה
 שאפשר סיוטג ממנו ית' ולפי זה אי זה הבדל מדרג'
 יהיה בין המתחיל בלמוד ובין סלמה ע"ה שכאמ' בו
 ויחכם מכל האדם וסקר סכ' סתהיה מדרגה סניהם
 סוה וסלא יהיה הבדל בין הנביאים קצת' לקצת ולא
 בין משה ליהושע מסרתו סהרי הכתוב אומ' וארעך
 למען אמכא חן בעיניך אחר שהסיג כל מה שהסיג
 במתן תורה סיראה שהיודע יותר ימצא חן בעיני
 הסם יותר וכמצא לרזל שאמרו פני משה כפני חמה
 פני יהוש' כפני לבנה כלומר סבהסגת האור הרוחני
 יש חלוק מדרגות כמו שיש בין אור החמה לאור ה
 הלבנה וכן אמרו מלמד סכל כדיק' וכדיק' יש לו מדור
 בפני עצמו וכל אחד ואחד ככוה מחופתו של חבירו
 וכו' סכל זה יורה שיש חלוק מדרגות בין החכמים
 והכדיקים וזה דבר כריך ביאור וכבר האריך הרב
 המורה בביאור זה פר' ט' מחלק א' ועדין איך דבריו
 מספיקים בזה כי כבר נסאל וכאמר כי המאמי' סכל
 הסלילות כודקות עליו כבר ייחדהו מכל הנמצאים
 ומה יתרון לחכם עליו כסידע בפרט שאינו לא דומס
 ולא כומח ויתר הסלילות הפרטיות ועקר הבנת זה
 העניין הוא על זה הדרך סכל סני הפכי' כמו חי ומת
 נחכם וסכל ודומיהן לא יסוללו ממנו יתבר' על אופן
 אחר

אחד שאם כן יובן מזה שהוא כעדר אחר שאינו מת
 ולא חי ואבל ראוי שכאמר כי אמרנו בו שאינו מת
 יטול ממנו ענין המית' סלילה אמתית על שההפך
 והוא החיות כמצא אליו וכך אמרנו בו שאינו סכל
 וטול ממנו הסכלות סלילה אמתית על שההפך והוא
 החכמ' כמצאת לו לפי שהמיתה והסכלו' הם חסרון:
 ואולם אמרנו בו איננו חי איננו חכם שהוא
 סלילת ההפך האחר אחר שהמובן
 אצלנו מחי וחכם הם סלמיות לא יוטללו על הדרך
 הראשון שכב'ן מהם שאיננו חי אבל מת שאיננו
 חכם אבל סכל אבל רכוננו לומר שאיננו חי כחיי
 האדם או כחיים המוטב' אצלנו וכך רכוננו לומר ב'
 בסאיננו חכם שלא יתואר בחכמ' על צד מה שיתוא'
 בה האדם שהוא תואר מקרי כוסף על עצמותו אבל
 החכמ' בו היא עצמית ואיכה דבר כוסף על העצמות
 וכך ביתר התוארים סנסלול אותם ממנו ראוי סיובן
 סייס הברל בין סלילת ההפך האחר ובין סלילת
 ההפך האחר ובזה יהיה יתרון על החכמים זה על
 זה ביריעת אופני הסלילות כיצד הן אחר שאין כל
 הסלילות כאמר' בו ית' על אופן אחד כי אפי' סכל
 הסלילו' בורקות עליו ית' אי אפשר לסוס חכם לסלול
 ממנו דבר עד סידע ויטכיל תאר החיוב איך יפול
 על המתואר וכד הסלמות אשר בתואר ההוא וכד
 החסרון אשר בו ואם יהיה התואר ההוא חסרון
 יוסלל ממנו על אופן אחד ואם התואר ההוא הוא
 סלמות במתואר בו יוטלל ממנו על אופן אחר כלומ'
 מצד החסרון אשר בו לא סלילת כל דבר מבלי יריע'
 והסכל יהיה סלימות בחקו יתב' אלא סכל התארים
 שהם אצלנו חסרון כמו מת לואה סכל עכירע וד
 ורומיהם אמנם ססלול אותם ממנו סלילה גמור' כלו'
 סלא ימצא לו זה התואר שהוא חסרון אבל ימצא לו
 ההפך שהוא הסלמות וכנסלול ממנו ההפך מאחר
 שהמובן אצלנו הוא סלימות כמו חי יכול חכם עטיר
 טוב אין הכוונה לומר סלא ימצא בו זה וימצא בו
 ההפך האחר שהוא חסרון כי הסלילה הזאת לא די
 סלא תהיה סלימו' אלא שהיא חרוף וגרוף ואמנם
 הכוונה לומר סם סלמו' ההוא המובן אצלנו כחי או
 יכול או חכם וכיובא בו אינו כמצא בו ית' על הצד
 סימצא בו אבל ימצא בו בצד יותר ככבר ויותר
 מעולה עד שאי יחס בין הסלמות ההוא אשר אצלנו

או המוטב והמובן ממנו אצלנו ובין הסלמות ההוא
 כסניחסיהו אליו עד שהסלמות ההוא או הסלמיות
 ההם כאמרים בו יתברך ובארם בסתוף הסם ב'
 בבחינת ההברל המופלג אשר ביניהם ואין רכוננו
 לומר שהם כאמר' בסתוף הסם על סיובן מן התאר
 ההוא ענין אחר כסניחס אותו אל האד' ויובן ההפך
 כסניחס אותו אל הס' ויהיה כסניחס החכמה אל
 האדם המובן ממנה הוא סלמו' ויהיה המובן ממנה
 כסניחס אותה אל הס' הוא הסכלו' רמ' שהוא חסרון
 והוא הפך החכמה שאין הרבר כן שאם היה זה כן
 יהיה כסחזרכו לסלול ממנו הסכלות סלילת התיבה
 בלבד לא סלילת הענין ואין ספק כי כססללנו ממנו
 הסכלות סכוונתנו לסלול הענין לא התיבה בלבד
 ועכ' יהיה כססללנו ממנו החכמה כוונתנו לסלול
 אותה ממנו מהכד סייס בה מן החסרון לא מהכד
 סייס בה מהסלמו' וכדי סלא כבין מסו' כד שהסלמות
 ההוא או הסלמיות ההם כאמרו בו ית' על הצד שהם
 כאמר' בנו לא נתיר ליחסם אליו אלא דרך הסלילה
 בלבד ויתבאר לך אמתת מה סכתבנו מענין
 המציאות הנאמ' על הס' שאין ספק כי כסאמרנו בו
 ית' שהוא כמצא אפי' שהמציאות כאמ' בסתוף הסם
 עליו ועל כל הנמצאי' לפי סכלס קנו המציאות ממנו
 ומציאותם הוא זולת מהותם והוא יתברך מציאותו
 ומהותו אחר בעינו וכמו סמהותו נעלס תכלית
 ההעלס כן מציאותו נעלס תכלית ההעלס ומציאות
 זולתו תלוי במציאותו לפי סכלס קנו המציאו' ממנו
 מכל מקום אין ספק שאין מלת המציאות הנאמרת
 עליו יתעלה הפך מן המציאות הנאמר על כל כמצא
 מן הנמצאו' זולתו מכל וכל עד סיהיה מלת המציאות
 הנאמרת עליו תור' על ההערר שהוא הפך המציאות
 הנאמר עלינו כי בהכרח כבין ממלת המציאות ב'
 בכל מקום הפך ההערר אבל כדי להבריל בין
 סכי המציאות ולומר שהאחר מציאות אמתית והאחר
 מציאות בלתי אמתית רומה אל ההערר כאמר סמלת
 המציאו' תאמ' עליו ועלינו בסתוף גמור להבריל בין
 סכי המציאו' ולהורות סמציאותו יתב' נעלס תכלית
 ההעלס כמו סעצמותו נעלס תכלית ההעלס וס
 וסמציאות הנאמר על כל כמצא זולתו כאלו הוא מ'
 מורה על ההערר בערך אל המציאות הנאמר עליו
 ויתבאר מזה שאי אפשר לתאר אותו יתברך אפי'

בתוארו שוללנו אם לא אח' שכנו התארי החיובי על
 אי זה דר יתואר אכלנו המתואר בה' והצ' שיש בתוא'
 ההוא מן הטלמות והצר שיש בו מן החסרו' ואז נתיר
 עצמנו לטלול אותם ממנו כי בזה יובן דרך הטלילה
 היאך תהיה כי איך כל הטלילו' כאמרות עליו על אופ'
 אחר כמו שאמרנו ובזה יפול ההבדל בין החכמים
 והמעיונים קצתם לקצת כי יתחלפו המדרגות כפי
 התחלפות ההסגה שישנו מתארי הטלמו' המיוחס'
 אליו על אי זה דר יתואר בהם וכך אמרו בויקרא
 רבא אמר רבי אלעזר ברבי מנח' וכחל ארכך תסקם
 איך כתיב כאן אלא וכחל עדניך. מכאן שכל דריק
 ודריק יש לו ערך בפני עצמו וזה ירמוז להסג' שיש
 כל אחר מתארי הטלמות אשר בו ית' כמו שביארנו
 בפרק טו' מזה המאמר וקראת ערך בעבור כי
 הערבות והסמח' והתענוג האמתו אינו אלא בהסג'
 בלבד לפי שאר הערביות כלם פוסקי' וכלי' ותפס'
 בהכרח הטמחה טבהם ועוד כי ברבות טובת' הוא
 סבת הפקדם כי מי שיתענוג במאכל או במטתה כ
 כשמרבה לאכול או לשתות יבטער ויקיץ בהם בלי
 ספק וכך בכל שאר התענוגים הגסמיים ואיך תענוג
 וטמחה מתמרת אלא בהסגת הדבר הרוחני וכל
 סכן כשיהיה הדבר ההוא בב'ת כי כל מה שתגדל
 ההסגה תתוסף הטמחה ויתרבה התענוג ולא יפס'
 ולפי שהיו תוארי הטלמות אשר בו יתברך בב'ת הכ'
 ומכאו בו לפי זה הטגות בב'ת ולזה יתחייב שימשכו
 לאותן ההסגות שמחות בב'ת וזהו שאמר הכתוב
 שובע שמחות את פניך ר'ל רבוי שמחות כפי רבוי
 ההסגות אשר בך ולמה שהיו כל ההסגות אשר בו
 יתברך בב'ת בחסיבות ובנעימות והם נכחיות כמו
 שביארנו בפרק כה' מזה המאמר לזה קיים נעימות
 בימינו נכח ולמה שהיה האדם אי אפשר שתקוף
 ידיעתו ברבר הב'ת מחוייב שימצ' טלימתו בהסג'
 מה ממנו יתברך ולזה אמר תודיעני אורח חיים כי
 לא אמר דרך אלא אורח כלומר טביל אחר לרמוז
 שאפי' בהסגה אחת מתארי הטלמות יש בה אורח
 ודרך אל החיים הנכחיים וכפי רבוי הסגת האדם
 בתארי הטלמות אשר בו יתברך כן תגדל מדרגת
 התענוג בחיים הנכחיים ההם ותתוסף שמחתו
 וערבותו ובזה נשאר בגודל הטמחה והערבות שיש
 אכלו יתברך בהסגת עצמותו שיש בו טלמו' בב'ת

וכל אחד מהם נכחי בב'ת בחסיבות וע"כ אי אפשר
 שישיג עצמותו טוס נמצא זולתו כמו שאמר החכם
 כטטאלו אותו אם היה יודע מהות האל והטיב אליו
 וידעתיו הייתיו כלומר כי איך חי שישיג עצמותו אלא
 הוא יתברך עם היות מציאותו נכלית מצד מעטו
 תכלית ההגלו' יסתבח מי סנכחנו בטלמותו ונעלם
 ממנו חוזק הראותו כמו שיעלם מחלושי הראות
 הסגת אור הטמם ונעימותו וחסרו' הטגתם לא יור'
 על העדר מציאותו ותכלית מה שנסים ממנו ית' שאו
 אפשר להשיגו כמאמר החכם תכלית מה שנרע בך
 טלא כרעך :

פרק אחר ושלשים

כאשר עיינו במציאות בכללו נמצא אותו מתחלק
 לב' חלקים אי אפשר להכחיש מציאות' החלק האחד
 העולם התחתון שהוא עולם היסודו' וההו' וההפסד
 והחלק הב' עולם הגלגלי' והחלק הג' עולם המלאכי'
 ואלו הטלטה חלקים נבדלי' זה מזה תכלית ההבדל
 כי אנחנו נמצא העולם התחתון שהוא עולם ההווה
 וההפסד כל אישיו נפסדים איך להם קיים באיש כלל
 ועולם הגלגלים כל אישיו קיימים באיש ובלתי
 נפסדים ואבל הסגס וישיג מקרי הנשם שיש
 להם תמונה ותאר וממלאים מקום והם כמה
 ומחוברים מחלקים ואלו הסני חלקים עם היותם
 נבדלים זה מזה נמצא אותם פועלים קצת בקצת
 ומתפעלים קצתם מקצת כי מתנוע' הגלגלי' וחלושי
 מצביהם יתחדשו ביסודות תנועות וחלופים כי פע'
 יגבירו היסוד הלח ופעם יגבירו הפכי שהוא היוצג
 ופעם הקור ופעם החום ויתחדש מזה התערבות
 היסודות קצתם בקצת ויתחדש מזה התערבות
 המחבבי' למיניה' ואחר יתעלה זה התערבו' ויתמזג
 מזג יותר נכבד ויקנה צורת הצמחים למיניה' ואחר
 יתעלה ההתמזגות הזו ויזדכך יותר ויזמזג באופן
 שיוצג לקנות צורת החי וההקבאה הזאת לא יתנוה
 הגלגלים מאשר הם גופים מתים אבל בלי ספק
 מאשר כח בהם לתת החיות למצאים המורכבים
 בהיותם

בהיותם מוכנים לכך מצד התנועה הגלגלים ואותו
הכח הנותן החיות כקראו כפס הגלגל ומאט' כרא'
הגלגל מתנועע תמיד תנועה תדירה סבובית וכר'
כל גלגל מתחלף בתנועתו לגלגל האחר' אס בסאח'
מתנועע למזרח והאחר למערב ואס בסאח' מהיר
והאחר מתאחר כשפוט בהכרח טיט לכל אחר ואח'
סבה חוצה לו זולת כפסו תיחד לו תנועה מיוחדת ואותם
המיוחדת לכל גלגל תיחד לו תנועה מיוחדת ואותם
המיוחדים תנועות הגלגל' הם מכיעי' אות' והמניעי'
ההם כקראים סכלים כבדלים לפי סה' כבדלי' מחומ'
כמו שהתבאר בחכמה הטבעי' ויקראו בלסו' התור'
מלאכים וכמא לפי זה טיט במציאות חלק שליטי
בהכרח וכקרא עולם המלאכי' והחלק הז' עם היותו
כבדל תכלית ההבדל לסני החלקים האחר' טזכרנו
הנה הוא פועל בעולם הגלגלים כמו שאמרנו בסה'
מכיעים את הגלגלים תנועות מתחלפות תכלית
החלוקה זה למזרח וז' למערב ואחד נוטה לכפו' ואח'
לדרום ובפאה האחת גס כן איך תנועת אחר מהם
מסכמת לתנועת האחר ובתנועות המתחלפו הללו
כראה חלקי המציאות מתאחדים ונקשרים קצתם
בקצת וכסמר הסדר תמיד בעולם הגלגלים ועולם
ההויה וההפסד כשפוט בהכרח שאי אפשר מבלי
סיהיה לסלסת החלקים האלה כח אח' מנהיג ומאח'
ומקשר קצתם בקצת וכמו שנמצא ב'ג' כחות
כבדלים קצתם מקצת והם הכפס הזנה אשר בכבד
והכפ' החיונית אשר בלב והכפס המרגש' אס' במוח
ואלו הג' כחות או כפסו' הם כבדלו' זו מזו בפעולותי'
כי הכפס הזנה אשר בכבד תרמה אל עולם ההויה
וההפסד לפי טסס יתהפך המזון מצורתו ויסתכה א'
צורת הדם ותתחלף לכפס החיונית אשר בלב כי
הכפס החיונית אשר בלב תרמה אל עולם הגלגלים
כי כמו שבתנועות הגלגלים ימשך החיות אל כלל
העולם התחתון שהוא עולם הסנויי' וההו' וההפסד
ואס ינוח הגלגל כהרף עיז מתנועתו יפסד העולם
כפי המנהג הטבעי כן בתנועת הלב ימשך החיות
אל כלל הגוף ואס ינוח הלב מתנועתו לטעתו ימות
ה'ג' והכפס המרגש' אשר במוח תרמה על עולם
המלאכים לפי שממנה יכאו כחות החושים החמשה
ושאר הכחו' הכפסיו' כמציור והמרמ' והכחות שאינם
ג' סמיים ואינם מוטגים בחוש אלא שהם מוטג' מצד

פעולותיהם הנמשכות מהם כמו סיוטגו הסכלים
הכבדלים מצד פעולותיהם גס כן וכמו טיט לסלסת
הכחות הללו אשר בגוף ה'ג' כח אחד מאחד כקרא'
הכח המנהיג הגוף והוא מקשר כל חלקי הגוף
וכחותיו קצתם בקצת כקרא' אכל הרופאים הטבע
כן יט בעולם בכללו כח אח' קוטר כל חלקי המציאו'
וכחותיו קצתם בקצת ומנהיג אותם ואי' רעתי עת'
לרבר על הכח הדברי אשר בארס בלבד אשר ב'
בעבורו כקרא הארס עולם קטן להיות בו כח סכלי
מסכיל ומוציא הדברים אשר בסכלומן הכח אל
הפועל כרצונו כמו טיט לעולם התחלה סכלי המצי'
את כל הנמצאים בכחו הגרול וברצונו הפסוט מה
שאין כן בסאר ה'ג' שאין בה' כח פועל ברצו' יוכל
לפעול פעולות הפכיות אלא כח טבעי בלבד כמו
שהתבאר במקומו בספר הכפס אבל רעתי בכאן
הוא על הכח המנהיג גוף ה'ג' בלבד בכלל סזה
הכח נמצא בכל אחד מה'ג' אף על פי טיט יתרון
בו לקצת' על קצת מכל מקום מזה הכח בכללו ילקח
ראיה כמו סכתב הרמבס זל על מציאות נמצ' אחד
מנהיג מקשר כל פרטי המציאות וחלקיו קצת' בקצ'
ומן הכח הדברי אשר בארס ילקח רא' על שהנמצא
ההוא דבר סכלי פועל ברצון כמו סבארס כח סכלי
פועל ברצון סלכך ככטוה צוויים אלהיים ואין הבדל
ברמיון הזה מכחות הגוף אל כלל המציאות אלא
שבכחות הגוף כל כח מהם הוא נותן ספע ומקבל
ספע מחבירו המושפע ממנו כי הלב נותן כח החיו'
אל הכבד ושאר האברים והכבד נותן כח הזן אל
הלב והמוח נותן החוש והתנועה אל הלב והכבד
ומקבל מהם החיות וההזנה ובעולם בכללו איך
העניין כן אבל הנותן הספע לא יקבל שום ספע מן
המושפע ממנו כי יושפע הספע מהעליונים על ה'
התחתונים על צד הנדיבו' וההטבה לבד לא לקבלת
שום תועלת מהם וכל זה העניין סכתבנו בזה הפר'
מהתחלת המציאות אל אלו הג' חלקים והמצ' נמצא
אחד מנהיג הכל כבדל מהם תכלית ההבדל כרמז
לאליהו באופן יותר נכבד ויותר סלס במרא' ההוא
סראה בהר חורב כסכאמר לו מה לך פה אליהו כ'
כשהיה בורח מפני איזבל והיה מצטער על היותו
כדרך ממנה ואמר קנא קנאתי לה' צבאות אלהי יסר'
כי עברו בריתך בני ישראל וגו' ויבקסו את כפטי
לקחתה

לקחתה וכאמר לך נא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עובר והנה רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומסבר קלעים לפני ה' לא ברוח ה' וזה לרמוז על הכח המנהיג עולם ההויה וההפסד שהוא מפרק הרים ומסבר קלעים ואמ' בו שהוא לפני ה' כי הו' מטג' יח בו לעסו רכוכו ואיכו רק כגרזן ביד החוכב' בו ואמר לא ברוח ה' לרמוז שאין הטבע שהוא הרוח המפרק הרי' ומסבר קלעי' המנהיג את עולם ההו' וההפסד ואמר עוד ואחר הרוח רעם לא ברעם ה' לרמוז על עולם הג' לגלים סכאמר בהם והאופנים וחיות הקד' ברעם גדול מתנשאים שרומז על הג' לגלי' סכאראי' חיות הקדש כמו שכתב הרמב"ם זל בפ' י' מן החלק הג' ואמר לא ברעם ה' להורו' שאין ה' טי' נפש הג' לגל כמו שחטבו הקדמונים ואמר עוד ואחר הרעם אש לרמוז על עולם המלאכים וקראש הכתו' אש סכאמ' משרתיו אש לווהט וכקראו אש לרמוז כי כמו שיקוד האש אין ארס יכול להסיגו בחום הראות כי האש היקודי אין העיץ סולטת בו ואע"פ הוא מוטב מזר הפעולות כן המלאכים יוטבו מזר פעולותיהן אע"פ שאין העיץ סולטת בהם ומזה הכר בעכמו דמה הכתוב את הטס לאש אמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא כלומר שהוא מוטב מזר פעולותיו אע"פ שאיכו מוטב בחום ובעבור זה יקרא הכתוב את עולם המלאכים אש במראה הזאת וכך כמא ר"זל יקראו המלאכים אש אומרו במסכת חגיגה מה חטמל חיו' אש ממללות כלומר חיות אש שאינן מוטבות בחום כאש אבל חיות הקדש שהם הג' לגלי' המוטבי' בחום אינן נקראין חיות אש אלא המלאכים נקראים חיות אש ואמרם ממללות כלומר שהם מוטבי' מזר פעולותיהן שהוא רביר וכרי שלא ישתבש אד' לחטו' שיאמר חיות אש על הג' לגלים ויקראום ממללות עד הסמים מספרים כבוד אל הביא בעל התלמוד הבריתא המפרטת מסמעו' לסוף חטמל באופן אחר סיורה על המלאכים בהכרח כמו שאמר רבי יהודה ואין ביניהם אלא מסמעות דורטין ואמר במתניתא תאכא עתים חסות עתים ממללות בסעה סהדבור יוצא מפי הקב"ה חסות ובסע' שאי' הדבור יוצא מפי הקב"ה ממללות וכוונת הבריתא לפרש כאן עיון פילוסופי דק מאד והוא כי העלול יסכיל דבר מה מעלתו ויטכיל עצמותו וכמו שיטכיל מעלתו שהוא

המוטכל היותר חשוב יוטפע ממנו מלאך ר"ל סכל אחר נכדל ובמה שיטכיל מעצמו יוטפע ממנו ג' לגל כמו שכתבאר כל זה בפרק י"א מזה המאמר ולז' אמר בעל המתניתא בסעה סהדבור יוצא מפי הקב"ה חסות כי בבחינת מה שיטיג העלול הראטון עד מה מהטי יוטפע ממנו סכל נכדל אחר בלתי מוטב לחו' וזהו חסות ובסעה שאין הדבור יוצא מפי הקב"ה ממללות וזהו בבחינת מה שיטכיל העלול מעצמותו יוטפע ממנו ג' לגל המוטב לחום ואמר ממללות על דרך הסמים מספרים כבוד אל הרי מבואר מדבריהם שהם קורין לסכלים חיו' אש וכך במקומו רבים יקראום ר"זל שרפי אש ואמר הכתוב לא באש ה' כלומר שהטי נכדל ממציאו המלאכי' כי המלאכי' הם עלולים ואפסרי המציאות והוא יתברך מחוייב המציאות ולפי סמהותו יתברך בעלם תכלי' ההעלם ופטוט בתכלית הפטיטות מה שאין הפה יכולה לרבר אמר הכתוב אחר זה ואחר האש קול דממה דקה לרמוז על המנע הסגת מהותו יתברך עד שאי אפשר שיוטלל ממנו ולא מתארי הסלימיו' אשר בואל בסלילות שהם קול דממה דקה ואמר דממה דקה לרמוז למה שכתבנו בפרק הקודם לזה מעכ' הדקו' טים בהבנת הסוללות שיאמרו עליו יתברך וכאמר לו באותו מעמד לך טוב לררכך מדברה דמסק ומשחת את חזאל למלך על ארס ואת יהוא בן כמטי תמסח למלך על ישראל ואת אליסע בן ספט מאבל מחולה תמסח לכביא תחתך ובאר לו בזה כי אלו הג' עולמות שהזכיר למעלה הם מוכהגים מהטי וזה כי בעולם ההויה וההפסד סדרך הב"ח להתגבר האחר על חבירו או על הארס ולהרגו כמו חזאל שהתגבר על מלך ארס והרגו לא היה זה במקרה רק בהסגחה מהסס לגמול ולעונס פרטי הארס וכתותיו ולעסות על ידו רי' בעוברי רכוכו כמו שאמ' והיה הכמלט מחרב חזאל ימית יהוא ואמר ואת יהו' בן כמטי תמסח למלך על ישראל להורות כי הסגח' הטס היא על הוראת המערכת לבטל אותה ולעסות חפכו ורכוכו וזה כי מדרך הוראת המערכת להורות על הרטע טוב ועל הצדיק רע לפעמים ועל יד יהוא נהרגו כל הרטעים עובדי הבעל בלבד וכמלטו כל הצדיקים עובדי הטס וזה ממה סיורה היות הדין ההוא נעשה בהסגחת הטס לא בהוראת המערכת ואמר

ואמר אהיך ואת ליטע בן ספט מאבל מחולה תמט' לכביא להורות כי הספצ הכבואי המגיע לכביאים מעולם המלאכים לא יגיע אלך ברצון הסם ומכותו והעולה ביריכו מזה הוא כי בזאת המראה הגדולה כרמז לאליהו התחלת המציאות לב' ועולמות שהם ההויה וההפסד ועולם הגלגלים ועולם המלאכים וסיום עליהם הנמצא אחר מקטר כל חלקי המציאות זה בזה ומנהיב אותם ומסגיח בכל מה שיעשה על ידם בעולם הספל לעשות חפכו ורצונו הוא האלוה

יתברך ומהנמצא ההוא כבדל תכלית ההבדל מהם כי מהותו נעלם תכלית ההעלם עד שאי חפט' סיולץ ממנו אלך בתוארי הסוללות הכקראים הקול דממה דקה לסבה סזכרנו וזאת היתה כוונת זה הפרק ובכאן נסלם המאמר הסני בביאור העקר האחר שהוא מציאות הסם והסרטים המסתעפים ממנו והסבח לאל יתברך האחר ואין סני לו והוא ראסון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים :

תם ונשלם מאמר השני

המאמר השלישי

בביאור העקר הסני שהוא תורה מן השמים ולפי שהסרטי הכתלים בעק' הזה כמו שאמרנו במאמ' הראסון הם ידיעת הסם יתברך והכבואה וסליחות הסליח והיה סרט ידיעת הסם הנמצאות הספלות קוד' לכל סאר הסרטים בהכרח כי אם לא ידע הסם הנמצאות הספלות לא תגיע ממנו כבואה ולא סליחות הנה היה ראוי לפי זה סנדבר ראסונה בידיעת הסם אבל למה סדיעת הסם הנמצאות הספלות הוא דבר סצריך להסכי' עם טבע האפסר שהוא דבר נתלה בבחירה ראינו לאחר הרבור בידיעת הסם אל המאמ' הד' אל הרבור בבחירה וע"כ נתחיל ראסונה לרבר בבאור העקר הזה שהוא תורה מן הסמי' ואחר כבאר הסרטי הכתלים בו שהם הכבואה וסליחות הסליח :

פרק ראשון

למה שהיה האדם סוה המזג ומטיב במחשב' ועיון יותר מכל סאר הב"ח הנה הוא יותר ככבר היכירה ויותר סלם מהם אם סווי מזגו ירא' לפי שה' מתפעל מן ההפכים בטוה ואם הסגתו במחשבה ועיו' ירא' מהיותו ממצי' המלאכות והחכמו' ואין ראוי שיחשב כי להיות סאר הב"ח צריכין כל מחורב ומחס' מזרם ולא יצטרכו לעשות סוס תקון אל המזון כדי סיהיו כזונים בו כי מזונם כמכא כמו כן וכמכא להם גם כן קצת תחבולות כמו סכמכא לבעלי הטוף והעופות הדורסים ערמות ותחבולות לכוד ולהסיב מחיתם סיהיו בעבור זה סלמי היכירה יותר ממין האר' כמו

שהיה בקדמונים מי סחשב זה והיה אומר כי האדם חקר היכירה בערך א סאר הב"ח כי הם לא יצטרכו בהמות לרכוב עליהם ללכת ממקום אל מקום כי בעצמם קלי התבועה יותר ממין האדם וכך לא יצטרכו להכין להם כלי מלחמה להלחם באויביהם כי כלי מלחמתם הם נוצרים עמהם בטבע כקרכי' לסור והמלתעו' לחזיר והקובי' לקפור והמגן לחומט ודומיהן וכך לא יצטרכו לעשות סו' מלבוס כי לבוסם כוצר עמם בטבע וגם לא יצטרכו סוס תקון אל המזון כי מזונם כמכא תמיד כמו כן והאדם חקר מכל זה כי יצטרך מלבוסים חוץ מגופו ובכיינים להיות לו למחסה ולמקתר מזרם וממטר וכריך לעשות הככות רבות אל המזון כדי סיהיה ראוי אל סיון בו וכאלה רבות כמו סבא זה

זה במאמ' ה'ר' מספר ה'כ' כי זה הרעת כשיעייך בו
 ומצא נפסד הפסד גמור וזה שאכחנו כאשר חפסנו
 עכויף הזורות הנמצאו בחמרי וכל הנמצאי השפלי
 המתהוים נמצא אותם כלם הולכות מהלך השלמות
 קצתן לקצת ר"ל שהזורה המתאחרת יותר נכבדת
 מן הקודמת לה וכלו החומר מתנועע תמיד בקבלת
 הזורות ממדרגת החסרון אל מדרגת השלמות כי
 יקבל ראשונה הזורה היותר פחותה ואחר הזורה
 היותר נכבדת ויעלה מדרגה אחר מדרגה מן ה
 המציאות החסר אל היות' שלם שהרי החומר מקבל
 ראשונ' זורת היסודו ואחר יעלה למדרגת המחצבי'
 והיסודות הם במדרגת ההיולילהם ואחר יעלה
 למדרגת הבעלי חיים והנמחים הם במדרגת ה
 ההיולילהם ואחר יתעלה למדרגת מין האדם
 והבעלי חיי במדרגת ההיולילהם ואחר ובו תעמוד
 היצירה וכמו שבתנועה האחת יהיה כל חלק בעבור
 החלק הבא אחריו כן יראה שיהיה העכ' במתהו'
 השפלי שיהיה כל חלק בעבור החלק הבא אחריו
 ונ"כ כמו שהתנועה תכלה אל תכלית מה הוא היה
 סבת כל התנועה החלקי' כן ההווה תעלה מדרגה
 אחר מדרגה עד שתתעלה באחרונה אל הזורה ה
 האנושית ותעמוד בה לפי שהיא תכלית כל ההווה
 השפלות ומה שורה על שהחומר מתנועע תמיד מן
 המציאו' החסר אל המציאות השלם כפי מה שיתעלה
 ההתמזגות הוא שנמצא האלמוג שהוא כמו אמצעי
 בין הרומם והזומח ונמצא האספוג הימיי שאין לו
 אלא חוש ההרגש והוא כמו אמצעי בין הזומח והחי
 ונמצא הקוף שהוא כמו אמצעי בין מיני ה'כ' ומין
 האדם ובמין האדם תעמוד ההווה אם כן אי אפשר
 מבלי שיהיה האדם שהוא תכלית היצירות השפלות
 יותר נכבד ושלם מכלל אחר התקבץ בו כל הזורות
 הקודמות והן כמו היולילהם וע"כ היה גדול על כלל
 זכובם כל ה'כ' תחתיו ורודה בהם לפי שהטבותיו
 כלל הם כללות והטבות כל ה'כ' הן פרטיות כי לא
 ישיגו עכויף כללים ועל כן ימצאו להם כלים פרטיו'
 ותחבולות פרטיות כפי הטבותיהם הפרטיות כי
 ימצאו להם כלים פרטיים להלחם בהם מין ממיני
 המלחמה כמלתעות לחזיר והקרניים לסור והקוצים
 בעור הרפוד והמגן לחומט להגין עליו אבל האדם
 היותו סוף כל ההווה השפלות ונתקבצו בו כל ה

השלמיות הפרטיות שנמצאו בכל שאר ה'כ' היו ה
 הטבותיו כוללות ושכלו כללי ר"ל שהוא משיג הטבות
 כל ה'כ' ומשיג כוללי הדברי ולא דבר פרטי מיוחד
 וע"כ היו כליו כלליים כמו הידים שהם בכח כל כלי
 המלחמה להלחם מכל ה'כ' בכל מיני המלחמות
 ולכבוש אותם תחתיו כי יקח בהם הרומח מקום ה
 הקרניים בבעלי הקרניים והוסוף מקום המלתעות
 בחזיר ויקח המגן בידו או ילבש הסריון להגין עליו
 מקום המגן בחומט ולא כבדראו עמו כל כלי המלחמ'
 כמו שהוא ב'כ' כרי שלא יהיו לו למשא כבד לנשאת
 עליו תמיד ולזה התחכם הבורא ביצירתו לעשות
 לו כלים כללים הם בכח כל כלי המלחמה ונתן לו
 שכל כללי במה שישג כוללי הדברים ולא פרטיותם
 וכך שיוכל להשיג בו כלל כל ההטבות הפרטיו' אשר
 בכל הבעלי חיים וישתמש מן הכלים ההם בפנים
 טוים לעת הצורך וכיחם כשלא יבטורך אליהם ולא
 יהיו עליו למשא כבד וכך המלבושים הם דבר חזק
 מגופו כדי שיקח מהם הכריכות לו בעת החורף ויקל
 אותם מעליו בעת הקיץ ולא יכבד עליו ככמר
 לכבשים שיכבד עליהם ויבטורכו לגוזזים ונתן לו
 חכמה ותבונה לבנות בניינים חזקים להסתר מן
 מרגשת פועלי או מקום חורי עפר וכפי אשר לבעלי
 חיים וכך יוכל להשיג בשכל הכללי אשר בו כל
 התחבולות הפרטיות אשר בכל אחר מהבעלי חיים
 וכל ההטבות והמדות הפרטיות אשר להם כמאמר
 איוב מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמו
 ואין רכזו לומר שהבהמות והעופו' הם יותר חכמים
 ונבוכים ממין האדם שיבטורך האדם ללמוד מהם
 כי החוש יכזיב זה להיותו מושל על כלל ורודה בהם
 אבל יאמר כי האדם מצד ששכלו וכליו כללי' ילמוד
 מכל הבעלי חיים כל התחבולו' וההטבות הפרטיות
 אשר להם ויקבצו כלם בו ויהיו בו כלליים כמאמר
 חכמינו זל אמר רבי חייא מאידכתי' מלפנו מבהמות
 ארץ זו פרדה שבורעת ומשתתת ומעוף השמים יח
 יחכמו זה תרכבול שמפיים ואח"כ בועל אמ' ר' יוחנן
 אלמלא לא נתנה תורה לישראל למדכו כיעו' מחתול
 וגזל מכמלה ועריות מיונה וזה מבואר על הדרך
 שכתבנו כי המדות הפרטיו' אשר בבעלי חיים ראוי
 לו לאדם שילמד אותם מצד שכלו ויתקבצו כלם בו
 ויחזרו בו כלליים כי כמו שמצד שכלו וכליו הוא כל
 כבדראו

כבראשונה כל כלי המלחמה וכאלו כבראשונה
 המלבוסים מקום הזמר בכבשים וכדי שידע לתקן
 מזונו באופן כמות אל מזגו מרכיב המאכלי זה בזה
 באופן שיהיה ערב ובריא למזגו כן ראוי שילמד כל
 המדות הפרטיות אשר בכל אחד מן הבעלי חיים ו
 ויקבץ אותן כדי שימצאו כלן בו וימצי בזה המלאכה
 והחכמה ועל הכוונה הזאת נתיסד פרק סירה שאמ'
 ר"ל כל האומר פרק סירה בכל יום מובטח לו שהוא
 בן העולם הבא ואין הכוונה על ההגה והכפוף
 בפה אלא על מחשבת הלב כמו אמרתי אכי בלבי
 והמחשבה היא שישתכלל כי מכל אחד מן הנבראים
 הנראים לעין יש ליקח ראיה על אי זו מדה טובה או
 מוסר השכל או דבר חכמה בינה כמו שאמרו גם
 סמים מה הם אומרים הסמים מקפרי' כבוד אל וגו'
 ואומרים ואומ' הנזכר גם בכל פרק סירה לרמוז על
 ההוראה כאמרם זל זאת אומרת ור"ל כי מתנועת
 השמים יש לקחת ראיה על המצא מניע אותם בלתי
 מתנועע והוא בתכלית היכולת והעצמה שהו' מניע
 גופים כנראים באלו הוא האלוה ית' וזהו דבר חכמת
 בינה כמו שכתבאר במקומו וכך אמרו גם כלבים
 מה הם אומרים בואו נסתחוו ונכרעה נברכ' לפני
 ה' עשמו ור"ל כי ממה שהכלב מכיר את קונו ואת
 המטיב לו והוא נכנע תמיד לפניו ומחזיק לו טובה
 בכל יכלתו מאשר בידו לעשות יש לקחת מזה מוסר
 השכל להודות לאל על כל הטובה שהוא מטיב לנו
 וזן ומפרנס אותנו ולהשתחו' לפניו ולעבוד עבודתו
 מאשר תשיג יריכו בעל כל אשר הוא גומל לחיבים
 טובות ושלא כהיה כפויי טובה וכך אמרו נמלה מה
 היא אומרת כותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו ור"ל
 כי כשיסתכל האד' בכמלה שהיא בריה קטנה ותכין
 בקיץ לחמה ואגרה בקציר מאכלה ילמד מדת ה'
 החרוכות ויבין כי ה' כותן לח' לכל בשר ומכין מזון
 לכל בריותיו אשר ברא כשמתן בהם טבע לבקש ט
 טרפס בעת הראוי מדבר הראוי ולכן האדם אחר
 שמתן בו מדע והשכל צריך שישתדל בהסתגותו ולא
 יתרטל בזה כי ברכת השם היא תעסיר למכונים ע
 עצמם לקבל אותה כמו שאמ' ר"ל למען יברכך ה'
 אהיך יכול יושב ובטל תלמוד לומ' בכל אשר תעשה
 וכך שלא יאמ' אדם אחר שהדבר תלוי בהסתדלותי
 אגבוב או אגזול או אעסוק כאשר תטיב ידיו אמרו ל

למדנו גזל ממלה כי לעולם לא תגבוב ולא תגזול
 ולא תקח דבר ממה שזכתה בו חברתה עד שנסו
 המנפים פעמים הרבה לקחת גרניר חטה מאחת
 מהם ולהניחו בפני האחרות ובעברם עליו
 יריחו אותו שהוא מאחרת ממינס ויניחוהו כי לא
 יקחו דבר שאינו ראוי ועל זה אמ' שלמה לך אל כמלה
 עכל ראה דרכיה וחכס אשר אין לה קצין סוט' ומוטל
 ר"ל שאין לה קצין סוטר ומוטל סיפריחכה על הגזל
 ואעפ"כ תזהר ממנו ותשתדל להכין בקיץ לחמה
 מזולת גזל וכך מה שאמרו יונה מה היא אומר' יונתי
 בחבוי הסלע וגומ' ר"ל כי לכך כמשלו ישראל ליונה
 כדי ללמוד מדרכיה כמו שאמרו במדרש חזית מה
 יונה זו כנועה אף ישראל כנועין מה יונה זו מטעה
 שמכרת בן זוגה איכה ממירתו באחר אף ישראל
 מטע' שהכירוהו להב"ה לא הימרוהו באח' וזה כענין
 מה שאמ' למדנו עריו' מיוכ' וסס במדרש חזית דמיוכ'
 הרבה שמדמים את ישראל ליונה וכך מה שאמרו גם
 בפר' סירה תפוח מה הוא אומר כתפוח בעצי היער
 כן דודי בין הבני' בצלו חמרתיו ויטבתי ופריו מתוק
 לחכי על זה הדרך יתפרס כי לכך כמשל הק"בה ב
 כתפוח כמו שאמ' במדרש חזית לומ' לך אעפ"כ שאלץ
 התפוח אין אדם נהנה בצלו לפי שאין לו כל גדול כ
 כסאר אילנות מכל מקום לתקות טובת הפרי וריחו
 ומתיקותו וערבותו אל החיך ישתוקק האדם ליטב
 בצל המועט ההוא כך אעפ"כ יסורין באין על האדם
 העובר את השם ואינו מכליח בעולם הזה בהיותו
 יושב בקטר עליון ובצל שרי יתלונן ראוי לו שלא
 יעזוב תומו בהיותו מקוה הסכר העתיד לבא ומ
 ומתיקותו וערבותו למכירים בו וכך אמר במדרש
 חזית מה התפוח הזה הכל בורחין ממנו בשעת ה
 הגרב לפי שאין לו כל כך ברחו אומ' העולם מטב'
 בצל הק"בה ביום מתן תורה יכול אף ישראל כן תל
 בצלו חמרתיו ויטבתי ועל הדרך הזה יתפרס כל
 הפרק ההוא והורו בו כי מכל הנמצאים המוחשים
 אחד לאחד יש לו לאדם לקחת ראוי על מה שראוי לו
 לעשות ולהתנהג בו כי שכלו הוא כללי וראוי
 שיתקבצו בו כל העניינים הפרטיי' בהם ולזה יראה
 שהוא יותר נכבד היצירה ויותר שלם מכל הב"ח
 להתקבץ בו כל הדברים הפרטיים מה שלא נמצא
 כן בטוס מין ממיני הב"ח ולהיותו מוטל על כלם ב

בכחמתו וכובם אותם תחתיו כמאמר הכתוב
תמסילהו במעשה ידיך כל סתה תחת רגליו:

פרק שני

למה סהיה כל נמצ' טבעי אמנם יש לכורתו המיניות
 סגולה ותכלית מה בה יברל מסאר המיני' והתכלית
 ההוא הנמצא במין מין הוא סבת מציאותו בצורה
 ההיא המיוחדת המין ההוא והיה האדם מכלל הכ
 הנמצאו' הטבעיות והיותר נכבד וסלם היציר' מהם
 כמו סביארכו ראוי אס כן סימכאלו תכלית מיוחד
 ויוחס אל כורתו המיניות איכנו ככח ההזנה וההרגס
 סאס היה כן יהיה סלמות ותכלית החמור והחזיר
 סוה לסלמות האדם ותכליתו ולזה הוא מבואר ס
 סהסלמות הזה ראוי סיהיה במה סנמצא בו סהוא
 יתר על ה'כ' ולפי סאנכוכר' סייט בו כחניות והכנה
 על קבול המוסכלות והמצאת החכמות והוצאתם
 מן הכח אל הפועל יותר מכל סאר ה'כ' ראוי סיהיה
 הסלמו' האנוסי כתלה בזה הכח הסכלי ולמה סיהיה
 זה הכח כחלק אל עיוני ומעסי ראוי סיהיה סלמותו
 כתלה בחלק העיוני ממנו יותר ממה סיתלה במעס'
 לפי סהוא מתיחס אל טבעו סאיץ לומ' סעקר המצא
 זה הסכל באדם הוא בעבור המעסה בלבד רכוכי
 כרי להמצוא המלאכות המעטיות והאומניות כי
 ככר כתבאר באגרת ה'כ' אסר חברו ארויץ אל
 צפא כי בכלל ה'כ' ימצא סלמות המלאכו' והאומכו'
 יותר ממה סימכאל במין האדם ועוד סאס כן אחר
 סכל תכלית הוא נכבד ממה סלפכי התכלית היו ה
 המלאכות המעטיות יותר נכבדות מהעיוניות ויהיו
 אס כן המלאכות העיוניות סאיץ מכוכו לכד מעסה
 כלל סוא ור' בטל וזה חלוק מה סכוכרכו עליו וחלוק
 דעת הכל כי כל האנסים מסכימים סייט יתרון ל
 למלאכות העיוניות על המעטיות ועוד סהסמחה
 בכל דבר אמנם תהיה בתכלית ובמה סיקרב אל
 התכלית יותר ממה סירחק ממנו ואנכוכו נמצא ה
 הסמחה והערבו' במעט המושג מן הדבר' העיוני'
 יותר גדולה לאיץ סיעוד מכל סמחת המעטיות וזו
 ראה סעקר התכלית האנוסי הוא כתלה בחלק ה

העיוני מן הסכלי ולזה תמצא היות האדם כוסף אל
 מוחסי הראות והסמע ממוחסי הריח והטעם כי
 הטבע סס תסוקתו לאלו יותר חזקה להיותם מ
 מתיחסים יותר אל סנקה בהס הדברים העיוניים
 סבהס כתלה הסלמות האנוסי סהוא תכלית סלמות
 האדם וסאר המוחסים הס מתיחסים יותר אל ה
 ההרגסות והתאוות הגופניות סהס רחוקות מאר
 מסלמות האדם המיני' ואיכס בו אלא להעמי' הגוף
 בלבד כבסאר ה'כ' ולפי סכל נמצא יכסוף יותר ל
 להמסך אל הדבר המתיחס אל כורתו המיניות ואל
 תכליתו המיוחד לו יסתוקק יותר אל הכחות והכלים
 המביאי' אל התכלית ההוא ולזה יהיה האדם נכסף
 יותר אל אלו סכי המוחסים מזולתם להיותם מגיעים
 האדם אל תכליתו יותר מזולתם ולזה ייחס הכתוב
 יצירת סכי אלו החוסים אל הסס יותר מזולתם אמר
 סלמה איץ סומעת ועיץ רוחה ה' עסה גס סניהס
 אבל להיות הלמוד המגיע מן המלמד יותר קיים ב
 נכפס באר בפסוק אחר סייט יתרון לסמ' על הראות
 ואמר איץ סומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין
 ולמעלת סכי אלו החוסים מזולתם להיותם כלים אל
 סיגיע הסלמות האנוסי על ידס אמר סלמה בספר
 סיר הסירי' רומז אל סניה' יוכתי בחגוי הסלע בסתר
 המדרגה הראיכי את מראיך הסמייעיכי את קולך כי
 קולך ערב ומראיך כאוה כי הוא על כר הסיר היה
 מדבר עס כפסו ומתאר אותה ביונה ואמר עליה
 יוכתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה לרמוז סהיא יו
 יושבת בסתר הגוף ולא כודע מקומ' איה הו' הראיני
 את מראיך סכי מראים לרמוז על מראה האותיות
 אסר בספר ומראה המוחסות אסר באמצעו' סניהס
 יושג הלמוד כי כל אחד מהס הו' כאוה אמ' הסמייעיני
 את קולך כלומ' אף עלפי סאיץ קול היונה ערב הנה
 את יוכתי תמתי קולך ערב ר'ל הקול סתסיגי בה ה
 המוסכלות מן המלמד הוא ערב ער מאר וע'כ
 הסמייעיכי את קולך סקבלת מן המלמד כי קולך ע
 ערב ומראיך כאוה לפי סעל ידי סכי אלו החוסים יכא
 הכחכו' אסר באדם מן הכח אל הפועל ויגיע האדם
 אל תכלית סלמותו בהיותו מסתמס בסכי לו החוסי'
 כפי מה סראוי ואס לא יסתמס בהס רק בהבלי
 העולם הנה האדם כאלו הוא חרט ועוד וכך קרא
 הנביא למתעסקים בהבלי העולם חרטים ועורים
 כמו

כמו שאמר החרטום שמעו והעורים הביטו לראות
 וזה לפי שאינם מתעסקין בהם בראוי להם שהוא ל
 להוציא הסלמות אשר בכח אל הפעל ואי אפשר
 שיגיע האדם אל סלימות תכליתו אם לא בהוצאת
 הכחיות אשר בו אל הפעל: וזה כי הסלמות ב'
 מינים סלמות ראשון וסלמות אחרון: סלמות
 ראשון הוא הסלמות המגיע לרבר עם היותו נמצא
 בפועל מיד כשימצא ויקרא סלמות המציאות וסלמו'
 אחרון הוא הסלמו' שאיכו מגיע לרבר עם מציאותו
 מיד אבל הוא בו בכח בסעת מציאות הרבר ההוא
 ויגיע אל הסלמות ההוא כשימצא הכחיות אל הפועל
 ויקרא סלמות התכלית וזה המין מן הסלמות הוא
 המכוון באדם כי הכסא ד'מ סלמותו הראשון יגיע
 עם מציאותו מיד כשהיה נכלס עסייתו וסלמותו ה'
 האחרון והוא סלמו' התכלית לא יגיע רק עם הישיב'
 עליו ולפי שאין בב'ח סלמות אחר מקווה מהם אלא
 סלמות המציאות בלבד כאמר ביצירתם וירא אלהי'
 כי טוב לרמוז כי עם מציאותם מיד הגיע ונכלס ה'
 הטוביו שאפשר שיהיה בהם סהוא סלמו' המציאות
 ולא יקווה מהם סלמות אחר זולת זה אבל ביצירת
 האדם לא כאמר כי טוב וזה יראה רבר מתמיה וכי
 לא יהיה ראוי שיאמר על יצירת האדם כי טוב כמו
 על יצירת שאר הב'ח אלא סמה שלא כאמ' בו כי טוב
 הוא להורות שהטוביות המכוון באדם איכנו הטוב
 המכוון בסאר ב'ח סהוא סלמות המציאות בלבד
 אבל יקווה שיגיע ממנו טוביות אחר יותר נכבד לא
 יגיע עם מציאותו מיד אלא אחר סיוציא הכחיות
 אשר בו מן הכח אל הפעל וכל זמן שלא יבא סכלו
 מהכח אל הפעל לא יגיע סלמותו המכוון בו סהוא
 סלמות התכלית ולזה אמר סלמה טוב סס מסמן
 טוב ויום המות מיום הולדו ר'ל הסס הטוב הנקבה
 מצד המדות הטובות הוא טוב מסמן הטוב כי הסס
 הטוב הוא נשמע למרחקי ארץ יותר מריח הסמן ה'
 הטוב אבל זה איכנו טוב עצמי אל הנכס ולזה יום
 המות שאז הגיע האדם אל סלמות הרעות הוא טוב
 מיום הולדו לפי שביום המות כבר הוציא מה סבכח
 סכלו אל הפועל מה שאין כן ביום הולדו סהוא בכח
 גמור ואין לסלמות הנכפטי מציאות אלא בכח אצ'פי
 סהסלמו' הגופני נמצא אז בפועל ולרמוז על ההבדל
 סיס בהן יצירת האל ליצירת הבעלי חיי וסלמות

סתי אלו היצירות מתחלפו תמצ' כי ביצירת הבעלי
 חיים הזכיר הכתוב למיכה למיכה ואמר ויזכר ה'
 אלהים את חית הארץ למיכה ואת הבהמה למיכה
 ואת כל רמס הארמה למיכהו להורות פי בבעלי חיי'
 אין הבדל בין תכלית מין אחר לתכלית מין אחר ו'
 ובין יצירת הזכר ליצירת הנקבה כי המכוון מכלס
 תכלית אחר בלבד כולל והו' קיוס המין סזהו סלמו'
 המציאות וזהו התכלית סוה בכל המינים ובזכר
 ובנקבה כי אין יתרון בה להזכר על הנקבה אבל
 באדם למה שאין הכוונה ביצירתו קיוס המין בלבד
 אבל קיו' האיש לא כאמ' ביצירתו למיכהו ולא נבראת
 הנקבה עמו מיד להורות על ההבדל העכוס אשר
 בין סתי אלו היצירות כי הכונה באלו קיוס המין ס'
 סהנקבה והזכר סוים בזה והכוונ' בזה קיוס באיש
 שאין הנקבה סוה בזה אל הזכר אבל נבראת לעזור
 לו כרי שיגיע אל סלמותו המכוון בו סהוא כמצ' בו
 בעת היצירה בכח וצריך להוציאו מן הכח א הפעל
 ולפי סמציאות הסלמות הזו באדם הוא בכח וס'
 והמציאות אשר בכח כאלו הוא ממוצע בין המציאו'
 וההערר קראו הכתוב אין אמר סלמה ומותר האדם
 מן הבהמה אין כי הכל הכל כלומר המותר הזה על
 הבהמה הוא רבר סמציאות חלוס ואלו אמר ואין
 מותר לאדם על הבהמה היה מסמעו מספט סולל
 גמור אבל אחר שאמר ומותר האדם מן הבהמה
 אין מסמעו מספט חייובי כאלו אמר סיס לו מותר
 על הבהמה אבל היתרון ההוא אין כלומר רבר
 סמציאותו חלוס לפי שאיכנו רק כחיות בלבד וזה
 מבואר לבעלי הגיון כי המספט הזה כחו כח מ'
 מספט חייובי לא מספט סוללוי ועל הכח הזה
 אמר איוב והחכמה מאין תמצא כלומר כי מציאות
 החכמה הוא מן הכחיות הנמצא באדם הנקר' אין
 כי כשימצא בפועל יגיע תכלית סלמות האדם ולא
 קודם לכך ודרך הגעת זה הכח אל החכמה הוא
 מצד התסוב' בסאת אי זה הוא לרעת גרדי הרברים
 וזה אמרו ואי זה מקום בינה:

פרק שלישי

מאמר השלשי

כל דבר שהוא בכח צריך שיכא מן הכח אל הפועל
וכל מה שלא יכא מן הכח אל הפועל הכה מציאותו
בכחיות ההוא לבטלה כאלו לא היה ולזה ה' מבוא'
ששלמות האדם ותכליתו האחרון שאמרנו שהוא בו
בכח אם לא ימצא בפעל יהיה מציאות מין האדם
לבטלה כי לא יהיה לו יתרון על שאר מיני ב"ח וע"כ
צריך שכבאר התכלית הזו מה הוא כרי שיתישר
האדם להשיגו והנה יש השלמות והתכלית הזו לפי
מה שהסכימו הפילוסופים הוא השגת המושכלות
ואמרו כי השכל ההוא הכקנה באמצעות ה' הכשאר
אחר המות וזה כשיתעצם השכל והמשכיל והמושכל
וישוב דבר אחר בעינו עם המושכלות שהם בסכל
הפועל ואמרו שזה הוא תכליתו האחרון והשלחתו
הכפסית ואמרו גם כן שאם לא על דר' זה לא יזויר
סוס השארות לכפס ויהיה מציאות מין האדם לבטלה
ולא יהיה אם כן יתרון למין האדם על הב"ח ויבטל
השלמות המיני שאמרנו בפרק שלפני זה זהו דעת
הפילוסופים בשלמות האנוסי וכך דעת הרב' מבעלי
התורה כמו שכתבו בחבוריהם ונמסכו אחר זה
הדעת להיותם חוסכים שזהו רע' התור' לפי שמכאן
מטה רבינו שאמר וארעך בסם למען אמכא חן
בעיניך סיראה מזה שהיורע הוא המוכא חן בעיניו
יתברך ולא זולתו וזה הכתוב לא יחוייב אלא שיהיה
ליורע יתרון מדרגה על הבלתי יורע לא זולת זה
סהרי וארעך יורה על היורע אותו יתברך ואין מי
סידעו זולתו וראוי שכחקור עתה ברע' הזו בקוצר
כפי מה שישפיק לתת הבכה צוירית אל המאמין כפי
כוונתו בחבור הזה וכאמר כי כשיעווי' הדעת הזו
נמצאהו בטל מעצמו ובלתי מסכים לדעת התורה
האלהית לפי שהם לא ימלטו בסו' צד משיהי' מציאות
האדם לבטלה ונפלו במ' שברחו ממנו וז' כי התכלי'
הזה לא ימלט משיהי' אפסרי ההשב' או נמכע ההשב'
ואם הוא נמכע ההשב' יהיה מציאו' מין האד' לבטלה
ולא יהיה לו יתרון על מין החמור והחזיר ואם הוא
אפסר ההשב' הכה אי' ספ' שלא יושג זה לכל האנוסי'
ולא לרובם אלא לאדם אחר מאלף או ליחיד בדור
כאלו תאמר סקרחת ואפלטון ודומיהם אבל שאר
האנוסיים שלא השכילו כמותם ולא הגיעו למעלתם
יהיו אכלם במדרגת החמור והחזיר אח' שלא הגיעו
לפי דעתם אל התכלית האנוסי ויהיה מציאות כולם

לבטלה זולת האים ההוא שהוא יחיד בדור ואם ימצ'
דור אחר שלא יהיה בו אים שלם כסקראט ד"מ יהיה
אז מציאות כל המין לבטלה בזמן ההוא והנה כפלו
במה שברחו ממנו כי יהיה לפי זה כל הפעל האלקי
בזמן מה ורובו בכל הזמני בלתי מגיע אל תכליתו
ואי אפשר לו שישגנו בסוס פנים וזה ממה שאין
ראוי שיוחס לסוס פועל שלם אף כי לסבת הקבות
יתעלה מז' עלוי רב ועו' שאפי' לפי דברייה' המושכל'
ההם שיטכיל אותן חכם או היחיד בדור אפשר שלא
יגיעוהו אל תכליתו וטלימותו האנוסי כי ההשכלה
ביסודות וברברים הטבעיים אין זה ממה שיתן
שלמות בכפס בעצם אף לפי דעת הפילוסופים כל
סכף ההשכלה ברברים הלמודיים כי איזה השלמו'
יגיע לכפס שהשכילה סזויות המסולס סוות לסתי
נכבות ושהזויות היוזאת מהמסולס היא סוה לב'
הזויות הפכימיות המקבילות אליה או שכאשר ירבך
כלע המעסר עם כלע המסוסה סהקו ההו' כחלק על
יחס בעל אמצעי וב' קצוות כי כל אלו יתנו שלמות
לכפס מצד סהן מבא ודרך וסולס להשכיל הרברים
הסמימיים והקבות סהרברים הטבעיים נתל' בהם
ולא שהם יתנו שלמות לכפס מצד עצמם כלל ולזה
אי אפשר לה שתסאר נכחית מצד ההשכלה הזו וכן
תמצ' דוד העיד על זה במזמור הסמי' מספרי' כבו
אל אמ בו כי מה שאפס' סיוטג מצד המחקר האנוסי
מתכועת הגלגלים אינו רק מה שכראה שהסמיים מ
מתכועעים תמיד ומצד סכל מתכועע צריך אל מניע
יורו על מציאות הסם המניע אותם ומצד סה' גופים
גדולים וכוראים עד מאד יורוגם כן על עוצם הכח
שים למכוע אותם סכל זה יורה על כבודו ויכלתו
ובעבור זה אמר כבוד אל לרמוז על היכולת כמו יג
לאל ידיו וכף הרקיע והוא החלק מן האויר שהמטור
והסלב והברד והקולות והלפידים מתהווי' בו מורה
גם כן על עוצם מעטה ידיו ואפסר סירמוז במלת
הרקיע לגלגל היומי סכף קראו יחזקאל רקיע באמרו
ודמות על ראסי החיה רקיע כעין הקרח הנור' כטו'
על ראסיהם וגו' והארץ לבאר איך הסמים והרקיע
מספרים כבוד אל ומעטה ידיו ואומר יום ליום יביע
אומר כלומר כי מצד התכועה היומית הכראה להם
בכל יום ויום והסנוי שהוא מסתנה יום אחר מיום
אחר הוא האומר שהם מספרי' בו כבוד אל וכך לילה
לילה

אמת גמור ומסכים מכל צד למוסכלות אשר בסכל
 הפועל כי הסכלת הנפש בדברי הכבוד לי מחמריהם
 הסערות ואומרות ואפטר סיהיה הדבר בהפך מה
 שהפסל והמסל בזה מה שנופל בו המחלוקת בין
 הפילוסופים הראשונים והאחרונים אם המניע הראשון
 עלול מהקב' הראשונה אם לא כי אבן סינא ואבונכר
 ורבי משה הלוי יראו שהמניע הראשון עלול מהקב'
 הראשונה ואבן ר'סר יראה שהקב' הראשונה היא
 מניעה הגלגל וייחס זה הדעת אל ארסטוט' ואם
 הדבר הוא כדברי אבן סינא הנה ארסטוט' לא הסכיל
 אמתת זה הדרוש שהוא מבחר המוסכלות האלהיות
 אבל הסכילו בחלוקה מה שהו' ואם כן הי' כל המציאו'
 מן האדם אשר מזמן ארסטוט' ועד זמן אבן סינא
 לבטלה אחר שהסכילו מבחר המוסכלו' בהפך מה
 שהוא והנה נפלו במה שברחו ממנו ועוד שאף אם
 נודה להם סעקר שלמות האדם הוא תלוי בהסגת
 המוסכלות וסזה דבר אפטר סיוסג לכל המין או ר'
 רובו הנה אי אפשר להכחיש סיוסג חלוקה בין המסכילו'
 סזה דבר שהחוס מעיד עליו ואם כן איפה מי יתן
 וארע אם כאשר הסכיל ראובן מוסכלות מה ויסג
 שמעון מוסכל אחר יותר ממנו מה ההבדל אשר יהי'
 ביניהם כסיתעצמו יחד בסכל הפועל וא"ת סלא
 יתעצם בסכל הפועל אלא מי שהסכיל כל המוסכלו'
 שה' בו כדי סיהיו סניה' דבר אחד בעצמו הכ' זה דב'
 לא סייגו אר' מעולם ויתבטל לפי זה ההסארו' סברו
 מלבס החכמים בעיניהם ההולכים אחרי סרירות
 לבס הרע וזללו במוס ארירים והעלו חרס ביד' ועל
 זה אמר רוד סעפס סכאחי ותורתך אהבתי רזה
 לומר מחסבות הפילוסופיו סכאחי ותורתך אהבתי
 כי בה יגיע האד' אל הסלמו' הנפסיו הכולל כל המי'
 או רובו וזה כי ראוי סיהיה התכלית המכוון במין
 נמצא לכל המי' או לרובו כמו שהכח אשר בסקמוני'
 לסלסל הארומה או ברואנד לרפא רוע מזג הנמצא
 בכבר ראוי סימצא לכל איסוי המין ואף על פי
 סיתחלפו בחוזק וחולסה אבל סלא ימצא הכח ההו'
 לכל המין או לרובו זה אי אפשר לפי סאז לא יבדק על
 זה גדר הראנד ולא על זה גדר הסקמוניא ולז' הוא
 מבואר סכל האנסים סיבדק עליהם גדר האד' ראוי
 סיהיה התכלית האנוסי אפשר סימצא לכלס או ל'
 לרובס אם לא ימצע זה רוע בחירתס ואף אם לא
 ימצא

ללילה יחווה דעת כי על דרך האמת איך סס אומר
 כלומר מאמר גוזר כמו העולם מחודס ולא רברים
 רזה לומר המלות הנפרדו כתיבו העולם או מחרס
 וגם לא ההברה הקוליות ואפי' מאות אחת כי בלי
 כסמע קולם והכוונה סאיך לשמים אחר מאלו אבל
 בכל הארץ יכא קום ובקצה תבל מליהם מז' התנוע'
 הכראית בהס על יד הסמס ססס לו אהל בסמי ועל
 ידו יוכרו היום והלילה וסאר התנועות הסמימיות
 סעל ידס מתחרסות ההויות המורות על מעסה ידי
 הסס בעולם הספל ואמ' עוד והו' כחתן יוכ' מחופתו
 וגומר כלומר כי הסמס בתנועתו היומית הזאת הוא
 מוכרח מצד הגלגל היומי כחתן שהו' יוצא מחופתו
 סאיכו רוכה לבאת מט' אלא על צד ההכרח כמאמר
 הנביא יכא חתן מחררו וכלה מחופתה ועס כל זה
 יסיס כגבור לרוץ ארח כדי לעסות רכוז קונו ויבאר
 הקב' למה יאמר שהוא מוכרח בתנועתו היומי לפי
 סאכו דואיך לו תנועה אחרת מיוחדת מצד שהו' יוצא
 מקצה השמים והוא מקיף על קצתס רל לפאת כסון
 ולפאת דרוס סאיכו זורח היום במקו' סזרח אתמול
 ועל זה הדרך הוא מחמס צד דרוס פעס וכד כסון
 פעס ואיך כקתר מחמתו וזו היא ההסנה שאפטר
 סתוסג מצד השמים ותנועותיהם אבל איך זה ממה
 סיתן שלמות כנפס סתרדק בו בעליונים וסתסוב
 אל מקום מחכבה אבל תורת הסס לבדה
 היא שלמה סתספיק להסיב הנפס אל מקו' אשר היה
 אהלה בתחלה וזהו ססמך לזה תורת הסס תמימה
 מסיבת כפס והמסיך אל זה יתרוכות הדת האלהית
 על זולתה מן הדתות כמו סכתבאר בפרק סמנה מן
 המאמר הא' ויתבאר מכל זה כי מצד הידיע' בתנוע'
 הגלגלים ומצד הידיעה ברברים הטבעיי המתהווי'
 ברקיע השמים לא תגיע הנפס אל שלמותו ואולם
 אם יכויר סייגע שלמות כנפס הנה הוא מצד הידיע'
 ברברים האלהים ואבל לא יהיה זה אם לא יהיה
 המוסכל אמתיו והוא סיטכיל מה שהוא כנפס עס מה
 שהוא חוץ כנפס ואז אפשר סתתאחד הנפס עס
 הסכל הפועל מכל צד וזה לא יכויר כי לא יכויר
 סימצ' חכס סיסקמו מוסכליו מכל צד עס המוסכלו'
 אשר בסכל הפועל ובעבור זה יהיה בפילוסופים מי
 סהכחיס ההסארות הנפסיו מכל וכל לפי סמה
 סיטכיל האדם מהרברים האלהיים אי אפשר סיהי'

ומכאן זה בכל הזמנים ראוי שימצא ברובם שאם כן
לכ' יהיה מציאות מין האדם לבטלה והוא מן הסקר
סתהיה בכאן צורה מיוחדת למין מן המינים ולא
יסקודרו ממנו הפעולות והתכלי' שראוי יסקודר ממנו
ולזה תמצא סכתב ארסטו כי בהכרח הוא שיבא
זמן שיהיו כל האנשים כמעטים אחר האמ' ויסתדלו
לרעת הטעם כפי מה שהוא אפשר בחק האדם ע"כ
ואמנ' אמ' זה למה שטער שאכ' לכ' יהיה מציאות מי
האדם לבטלה ואחר שהסגת המושכלות על הדרך
שבארנו רחוק מאד בחק כל האנשים ראוי שבאר
אי זה הדרך הוא פעל ידו יוסג הסלמות האנושי
סיהיה כולל כל המין או רובו וסיהיה אפשרי ההסג'
לכלל המין או לרובו :

פרק רביעי

כל נמצא כפי מדרגת טבעו יקל עליו לקבו' המעלה
והסלמות הראוי לו מאי זה מין סיהיה וזה מבואר
נבלה בחפוש סני הסלמות מיוחדים במין האדם
כי אכחכו כראה האנשים שהם סלמי היצירה וחזקי
הטבע מסיגים סלמות הבריאות בלי שום פעל ולא
שום פועל אבל הבריאות הוא נמצא מסתבך בהם
בפעל תמיד וים אנשים שהבריאות מסתבך בהם
הקתבכות חזק אבל יבטרכו לעשות אי זה פעל או
אי זה טיול כרי סיתקיים בהם הבריאות וים אנשים
סהבריאות אינו מסתבך בהם הקתבכות חזק
ויבטרכו לעשות פעולות רבות והסתדלות חזק כרי
סיתקיים בהם הבריאות ואבל עם ההסתדלו' החז'
כבר יגיע בהם הבריאות הסלם וים אנשים שהם
ראי המזג כל כך שאף אם יסתדלו כל הסתדלות
שבפועל אי אפשר להם סיסיגו הבריאות הסלם
ואבל כבר יסיגו דבר מתרמה אל הבריאות בפעל
אחר בלבד או בפעולות מועטות וזה כי כבר יסיגו
סיתקיים עם רוע מזגם בפעולות מועטות בעניין
סלא יתוסף החולי בהם לא זולת זה וכך ימצא זה
העניין מהתחלפות המדרגות בסלמות החכמה או
בסלמות העושר כי ים מי סיקנה החכמה או העושר

בעמל מועט וים מיסיקה אותם בעמל גדול וים מי
סלא יקנה אותם עם כל עמל שבפועל אבל כבר
יסיג עם העמל מדרגה מה בהם ועל זה הרר' ימצא
העניין בכל הנמצאים בסלמות המיוחד בכל אחר
מהם כפי טבעו וזה כי הסיבה הראשונה להיותם
מספקת בעצמה אל סימכ' בה תמיד בפעל הסלמו'
אשר נתיחד בה כפי מדרגתה לא תצטרך לעסו' סו'
פעל לא בעצמה ולא בזולתה כרי סתקנה על יד
שום סלמות והסכלים הכבדלים להיותם נקי' מחומ'
ימצא בהם הסלמות אשר נתיחד בהם כפי טבעם
בפעל תמיד ולא יבטרכו לעשות שום פעל בעצמם
כרי סיסיגו סלמותם אלא ההכנה סיסיגו אל זולתם
רכוכי לגלגלים ואולם הגלגלים עם היות' בעלי נפש
מסכלת כפי הסכמת כל החכמים הנה להיות' בעלי
חומר לא הספיק להם לקנות הסלמות המיוחד בהם
כפי טבעם אם לא כסיעסו הם אי זה פעל בעצמם
וזה הפעל הוא התנועה כי בפעל ההתנועה בכלל
תסיג נפסם המסכלת סלמותה כי להיות מסכנה ב
בנוף תצטרך אל פעל גופי כרי סתסיג הסלמות
סכתייחד בה כפי טבעה ועם כל זה כבר יתחלפו
הגלגלים קצתם מקצתם בפועל ההוא כי מי שהוא
מהגלגלי' יות' ככבר ויותר שלם במעלה כמו הגלגל
היומי וספי' לו פעל אחר פשוט בלבד להסג' המעל'
סכתייחד בה כפי טבעה והפעל הזה היא התנועה
היומיית שהיא תנועה אחת פשוטה וגלגל הכוכבים
להיותו רחוק מהמעלה ומקייית הסלמות מן הגלגל
היומי לא תספיק לו תנועה אחת בלבד ותצטרך אל
סתי תנועות שהן התנועה היומיית והתנועה המיוחד'
לו וסאר הגלגלים כל אחר ואח' כפי רחקו מהמעלה
יצטרך רבוי פעולות כרי סיסיג סלמותו המיוחד לו
ובעבור זה נמצאו הגלגלים מתחלפי התנועות
ונמצאו לאחד מהן רבוי תנועות יותר מלאחר כפי
רחוקו מהסגת הסלמות עד שנמצא קצת כוכבילכ'
וביחוד הירח ימצאו לו תנועות רבות מתחלפות וזה
כי לרוב רחוקה מהמעלה הצטרך אליה רבוי פעולו'
יותר מלאחר הגלגלים כרי סגל ידי רבוי התנועות
תקנה הירח הסלמות אשר כתייחדה בו כפי טבעה
וזה רב' הסכי' עליו הפילוסוף בכלל הסליסי מהמאמ'
הסני מספר הסמים והעולם וזה ממה סיורה כי אף
שום בעל חומר מסיג סלמותו המיוחד לכפסו כפי
טבעו

ההסכלה הנפשית מיוסכל בעשייתה כמו שבארנו
והפעל הנעשה על זה התאר שהוא מורכב מפעולה
גופיית והסכלה כפסית הוא הכותף שלמות בנפש
והן הפעולות שאמרנו שהן נמשכות אחר כורתו
הסכלית ומוטפעות ממנה לא הסכלת המוטכלות
בלבד כמו שחשבו בו הנמשכים אחרי הפילוסוף :

פרק חמישי

ההסכלה הנפשית שאמרנו שתתן השלמות הנפשי
בהיותה מתחבר' אל הפעולו' איכנה הטב' המוטכלו'
אבל היא סיכוין העושה הפעולה הגופיית היא
לעבוד הסם בעשייתה וזה בשיעשה אותה בכוונה
לעשות הטוב והישר בעיני הסם לא להנאת עצמו
ולא לכוונה אחרת כלל וזה דבר ילקח עליו ראייה מן
הגלגלים שהם בעלי גוף ונפש מסכלת כמו שהו' מן
האדם ושלמותם הו' מוטב להם מ' היותם מתנועעי'
תמיד בפעל להסל' רצון הס' סגזר עליה' להתנועע
כרו' שיתקיים המציאות כמו שבאר זה המסורר כ
כשהיה מדבר על הסב' סראוי סיטבחו הבריו' את
הסם על החסד והטוב שבמל להם והתחיל מנפש
האדם ואמר ברכי נפשי את ה' ואל תשכחיו כל ג'
גמוליו ואחר כך כסדבר על הככבים והמזלות אמר
עליהם ברכו ה' כל זב' חיו מסרתיו עוסי רצונו כלומ'
סתכלית כוונתם בתנועתם אינו לסוס תכלית אחר
כי אם לעשות רצונו וזהו תכלית שלמות העבודה
שאפטר שיעבור סוס נמצא את הסם יתברך
כי גם בסכלים הנברלים באר הכתוב כי
כוונתם בהניעם הגלגלים אינה רק לקיים גזרת
הסם ורברו סגזר עליהם להניעם לא זולת
זה אמר הכתוב ברכו ה' מלאכיו גבורי כח
עוסי דברו לסמוע בקול רברו קרא למלאכים שהם
הסכלים

טבעו זולתי בעשיית פעולות ג' סמיות נגמרות על
זרי הגסם ולזה יהיה מהכרח הגלגלים סיתנועעו
כרי סיטיגו שלמותם המיוחד לנפשותיהם מהיותם
כח בגוף ויתחייב מזה כי האדם להיותו בעל חומ'
יותר עכור מחומר הגלגלים שיצטרך בהכרח אל
רבו הפעולות יותר מה' כרי פעל ירי רבו הפעולו'
יוטב השלמות סנתיחד בו כפי טבעו שהוא שלמות
נפשו המוטכלת שאם היה אפשר סיטיגו בהסכלה
לבד בזולת הפעולות כל סכך סיהיו יותר ראוי' בזה
הגלגלים ולא היו כריכין להתנועע ולעשות פעל
גופיי לקנות שלמותם אלא שאי אפשר לסוס בעל
חומר להסיג סוס שלמות בזולת פעל גופיי ואולם
הב' הבלתי מדברים להיותם רחוקים יותר מאד
מהמעלה המיוחדת לבעלי הנפש ולא היה אפשר לה'
כפי טבעם לקנות הקיוס האיסי להיותם כעדרי
הסכל הוטס להם מין מה שהקיוס דומה אל קיוס
סאר בעלי הנפש והוא הקיו' המיכיו ויוטב זה בפעל
אחר בלבד או בפעולות מעטות להיות הסלמו' ההו'
רחוק מאד מהשלמות אסר בסאר בעלי הנפש שהוא
ההסארות האיסיי ואל האדם למה שהיה אפשר לו
הקיו' באיט מצד נפשו המוטכלת כמו שהו' בגלגלי'
והיה רחוק מאד ממדרגתם הוטמו לו רבו הפעולו'
המתחלפות כרי פעל ירי רבו הפעולות יתקן מה
סחסר לו ויטיג מדרגה ממין המדרגה סיטיגוה
הגלגלים בפעולה אחת או בפעולות מעטות והוא
מבואר שאין כל הפעולות כותנות שלמות אל הנפש
אלא אותן שהן כפימה סראוי ג' או אפשר ס
סיהיו הפעולות ההן כותנות שלמות אל הנפש מצד
היותן פעולות ג' סמיו' בלבד שא"כ היו כל הג' סמיי'
שהם בעלי נפש חיינית מטיגים הסלמיות ההוא
ולחיות האדם בעל חומר אי אפשר סיטיגו השלמות
האכוסי מצד ההסכלה בלבד בזולת מעשה כמו ס
סביארנו זה מהגלגלים כי להיותם בעלי חומ' חוייב
סימצא להם פעל מה ג' סמי שהוא התנועה כרי פעל
ירי הפעל ההוא יטיגו השלמות הנפשי סנתיח' בהם
כפי טבעם ולזה יתחייב סיהי' הדבר הכותף הסלמו'
לכל בעל חומ' ובעל נפש מסכלת עכיו' מורכב מפעל
גופיי והסכלה כפסיות כי הפעולה המעסי' לא תתן
השלמות מצד היותה פעל גופיי בלבד אבל מצד

מאמר השלישי

הסכלים הנבדלי גבורי כח להיותם מניעי הגלגלי
 תמיד בכח גדול וביד חזקה ואמר טבהכעה הזאת
 אינם מתכוונים לשום תכלית אחר כי אם לעשות
 דבר הטעם וגזרתו שגזר עליהם להניעם וזהו ל
 לשמוע בקול דברו כלומ' הם מניעים אותם להיותם
 נשמעים לקול דברו שהוא התכלית היותר גדול ש
 טאפשר להם סיטיגו ואינם מניעי אותם לקבל שום
 פרק ולא להטיג שום תכלית אחר כמו שראיתי מי
 ספי' כי לשמוע בקול דברו ר"ל שהם מניעי הגלגלים
 כדי שישמעו יותר דבר הטעם כלומר כדי להטיג ש
 סלמות יות' מהמוטג להם כי ידמו טבזה יושפע להם
 ספע יותר גדול ויטיגו מדרגה יותר גדולה וזה אינו
 נכון כי זה הכתוב מדבר במלאכים המניעים לא
 בגלגלים וסלמות המלאכים הוא בפעל תמיד ואין
 להם דבר בכח וסלמותם הוא תמידות ההשגה לא
 זולת זה ואם כל זה יבאר הכתוב שאין הסלמות
 להם מצד הסכלתם המוסכלות בלבד אלא ההכעה
 שהם מניעים לגלגלים בפועל עם ההסכלה כדי ל
 להשמע לדבר הטעם שגזר עליהם להניעם וכך
 הגלגלים והכוכבי סלמותם הוא מצד התנועה שהם
 מתנועעים בפעל לעשו רצון הטעם כמו שכתבנו ולא
 על דבר מה שהבינו המתפלספים כי הגלגל מתנועע
 תמיד מצד סיחטוב לקנות סלמות והשגה בחלוף
 המצבי והזכאת המצב אשר בכח להיות מצב בפעל
 וזה טבוט מבואר כי לפי דבריהם תהיה תנועת
 הגלגל טטות וטגטון כאר' המטתגע וקובב סביב
 עמוד אחר בחטבו להטיג סלמות בהחליפו ה
 המצבים פעם נכח מזרח ופעם נכח מערב
 או כפוף או דרום ובטומו המצבים אשר בכח מצבים
 בפעל וזה דבר מבואר ההפסד כי אחר שהם
 מסכימים שהגלגלים חיים מדברים בעלי נפש מ
 מסכלת איך תהיה תנועת' על זה הדרך לא טהאמת
 הוא כמו שכתבנו שתכלית כוונת הסכלים הנבדלי
 בהכעה או הגלגלים בתנועה אינה אלא כדי לעשו
 רצון הטעם וגזרתו שגזר עליה' סיתנועעו וזהו תכלי
 חטקס וסלמותם לא זולת זה והמטל בזה במי ש
 סיחטוק מלך מהמלכים ובא לפניו וקבלו המלך
 לעבודתו כי זה בלי ספק תכלית הצלחתו וכל טובו
 והדרו בהיותו עבד מקובל לפני המלך ולזה יעבוד

עבודתו בזריתו גדולה לא לשום תכלית אחר כי אם
 לעשות רצונו וכך הסכימו האמתיים מן הפילוסופי
 הקדומים כמו טכתב אבן רטד בטאלה הסליטות
 מספר הפלת ההפלה וזה לשונו וסברת האנשים ה
 הקדומים היא טיט הנה התחלות לגרמי' הסמימיים
 כבדלות מחמרים הם המניעים לגרמים הסמימיים
 ויתנועעו הם על צד האמוכה והאהבה אות' והקבלה
 לכוחתם בתנועה והכונה מהם טהם אמנם נבראו
 מפני התנועה וזה טאחר טהתאמת כי ההתחלות
 אשר יניעו הגרמים הסמימיים הם נבדלים מן ה
 החמרים וטאינם גרמים לא ישאר אופך יניעו בו ה
 הגטמים אלא מצד טהמתנועע מצווה בתנוע' ולכן
 חוייב אכלס טיהיו הגרמי' הסמימיים מדברי' יטכילו
 עצמותם ויטכילו התחלותיהם המניעות אותם על
 צד המצווה בט עכ"ל וכך נמצא אכטי כנסת הגדולה
 יסכימו בזה טתנועת הגלגלים היא כדי לעשו רצון
 הטעם וזה יראה ממה טתקנו בברכת הלבנה אשר
 במאמרו ברא טחקי' וברוח פיו כל צבאם וכו' טטט
 וטמחיס לעשות רצון קוניהם וכו' וכל זה ממה טיור'
 טהפעל הגופי הנעטה בהסכלה לעשות רצון הטעם
 ומכותו יתן הסלמות לבעלי הנפש המסכלת ויעיד
 על זה מה טנמז' הכביא ייעד גמול טוב למענב אר'
 הטבת אמר אם תטיב מטבת רגלך וגומר וקראת
 לסבת עונב וגומר אז תתענב על ה' ונמצא ר"ל
 מפליגים בטכר המענב את הטבת ואת המועדות
 עם היות התענוב דבר גטמי ופעל גופי יגיע אל
 האדם מצד שהוא ב"ח לא מצד שהוא אדם אלא
 שאם היה התענוב פעל נעטה בלא כוונה היה בלי
 ספק פעל בהמי' אבל כטיעטה בכוונה לעבוד
 את ה' ולקיים מצותו הוא בלי ספק פועל סכל
 רומה אל פעל תנועת הגלגלים ובפעל הזה וכוונת
 בו יושג התכלית לא זולת זה כמו טאמרכו וכך
 אר"ל מטל לטני בני אדם טכלו פסחיהם אחר אכלו
 לטס פסח ואחר אכלו לטס אכילה גסה זה טאכלו
 לטס פסח עליו הכתו' אומ' כי יטרים דרכי ה' וצדיק
 ילכו בט וזה טאכלו לטס אכילה גסה עליו הכתוב
 אומר ופוטעים יטטלו בט וראוי טיהיה הדבר כן
 לפי טעל זה הדרך אפטר טיוטג הסלמות האנושי
 לכלל המין או לרובו אף על פי טיט יתרון מדרגת

מדרגה ליודע על הבלתי יודע אבל אם יהי' השלמות
 האנושי נתלה בהשגת המושכלות בלבד לא היה
 אפשר שיוטב התכלית ההוא לכלל המין ההוא או
 לרובו ויורה על זה גם כן מה שנמצא שאמר שלמה
 בספר קהלת כשהיה חוקר התכלי' האנושי מה הוא
 כמו שאמר ואתנה את לבי לרעת חכמה וגו' אמרתי
 אני בלבי לכה נא אנסכה בשמחה וגו' תרתי בלבי
 למסוך בייף את בשרי וגו' עד אשר אראה אי זה טוב
 לבני האר' שיעשו תחת השמי' מספר ימי חייה' כלו'
 אם הוא השג' המושכלו' או שלמות העושר או שלמות
 הכבוד או התענוגים הגשמיים ואמר בסוף דבריו
 אח' שחקר על כל אחר מהם בפני עצמו והרא' פנים
 לכל חלקי הקוטר סוף דבר הכל נשמע את האלקים
 ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם כלומר כבר
 נשמעו כל הטענות ולמה זה תועיל שלמות העושר
 ולמה יועיל שלמות החכמה ושאר השלמות ואין
 בהם שלמות שיכלול כל המין או רובו אלא עשיית
 המצו' בכוונת יראת השם ולזה אמ' את האלקים ירא
 ואת מצותיו שמור כי השלמת הזה יש לו יתרון על
 שאר השלמות כי זה כל האדם כלומר כי זה השלמת
 יכלול כל מין האדם ולזה ראוי שיהיה הוא מבין שאר
 השלמות השלמות האמתית וממה שיוורה גם כן על
 טזה הדרך בהשגת השלמות הוא אמתית מה שנמצא
 השם יתברך מגנה לבעלי השלמות להיות' חושבים
 שהשלמות האנושי נמצא בהם ואמר שאין השלמות
 האנושי נמצא באח' מהם אם לא יצטרף ליו המעשה
 בפעל עם הכוונה הראויה וזהו שאמר כה אמר ה'
 אל יתהלל חכ' בחמתו ואל יתהלל הגבו' בגבורתו
 ואל יתהלל העשיר בעשרו ההלול בכל דבר אינו
 אלא מצד התכלי' כי הקום ישובח שהוא קל התנועה
 מצד שתכליתו לרוץ עליו ואם ישובח מצד הגיוון או
 התמוכ' ה' ה' מצד שהם הורא' על היותו קל התנוע'
 שהוא התכלי' וכך הרופ' ישובח מצד היותו חכם ב'
 במלאכ' הרפו' לא מצד היותו מהכרס או תכוני וע' כ'
 כלל הנבי' בכא' ג' מיני השלמו' הכוללי' שאפש' שירומ'
 שהשלמות האנושי נתלה בהם והם החכמ' והגבור'
 והעושר ואמ' שאלי' ראוי שיתהלל חכ' בחמתו מצד
 שיחשוב שהגיע בזה אל תכלית האנושי ולא הגבור
 בגבורתו ולא העשיר בעשרו כי אין ההלול בכל דבר

אלא מצד ההגעה אל תכלי' ולא יגיע שום אחר מאלו
 אל תכלית האנושי אם לא יצטרף אל כל אחר מהם
 המעשה רובה לומר שישפיע מן השלמות ההוא שיש
 לו על זולתו וזהו שאמר אל יתהלל חכם בחמתו
 ואל יתהלל הגבור בגבורתו ועשיר בעשרו כלומר
 שאין לו להתהלל כשתהיה החכמה מיוחדת אליו
 וכך העושר וכך הגבור' אלא כשישפיע ממכ' לזולתו
 ולא יעשה זה לתקות שום גמול אלא כדי שיגיע ה'
 השלמות אל זולתו כמו שהשם עושה שהוא משפיע
 השלמו' על זה הדרך וזהו השכל ויודע אותי כי אני
 ה' עושה חסד משפט וכדקה בארץ כלומר שיטכיל
 וידע שאחר שאני עושה חסד מצד חכמתי ומשפט
 מצד גבורתי וכדק' מצד עשרי אף על פי שאני צריך
 לכך מזה יראה שהדברים הללו נרבים לפני וראוי
 שיסתדלו לעשות מה שאני חפץ ותבינו ותטכילו כי
 בלא חפצתי נאס ה' וראוי שיתכוין האר' בפעולותיו
 אל התכלי' הזה ר' לעשו' רצון השם לא זולת זה ולא
 לתקות שום גמול כמו שהוא ית' מטיב וחוכן לזולתו
 מבלי תקו' שום גמול כ' על כד החסד כי הפעולות
 והמעש' הנעש' על זה התאר הם רצויים לפני ית'
 כי החכם אף על פי שהחכמה היא בעצם וראשונה
 להשלים עצמו מכל מקו' על כד החסד ראוי שיפיע
 ממנה על זולתו ולזה תאר מה שיושפע מהחכם אל
 החסד ואולם עם שהגבורה נמצאת אליו בעצם ל'
 לרחות המזיק ולשמור עצמו מ' הכח היתר שיש בו
 מסא' בני אר' בלי ספ' לא נתן בו להגין בו על עצמו
 בלבד אלא כדי להוסיף א' זולתו ולהציל עשוק מיד
 עושקו ולזה יקרא מה שימסך מן הגבור להגין על
 זולתו משפט ואולם העושר למה שנתן באר' ראשונה
 לקפק כל צרכיו וסכית להטיב לזולתו כאלו הוא ענין
 ממוצע בין החסד והמשפט יקרא צדקה וכלל דברי
 הנביא הוא כי כל הפעולו' שיעשה אותם האדם הן
 שיהיו ממין החסד או ממין המשפט או ממין הצדקה
 ראוי שיעש' אותם לפי שהם פועלות או מעש' שהם'
 חפץ בעשייתן וזהו שסיים כי באלה חפצתי נאס ה'
 ויראה מזה שהרצון האלקי הוא בפעולות הנעשות
 בפועל כי כשיצטרף א' הפעל ההוא ההשכלה לעשות
 מה שהשם חפץ כמו שאמר השכל וידע אותי כי אני
 ה' עושה חסד כי באלה חפצתי נאס ה' אבל לא

ב'חלק המדעי בלבד מבלי שיצטרף אליו המעשה
 וכשיצטרף ליו המעשה אז יקרא ידיעה ולא קוד' לכן
 אמר ירמיה אביך הלוא אכל ועשה משפט וזרקה
 ובומר דן ריץ עני ואביון אז טוב לו הלוא היא
 הדעת אותי כאם ה' הנה גלה בפרוט כי אין
 מעלה גדולה לגבור שהוא המלך אלא בעשויות ה
 המשפט בפעל וזוה יקרא ידיעה את השם והוא
 מבואר שאין תכלית יותר נכבד אל האדם להשיג
 השלמות האנושי מיריעת השם וקרא המעשה
 הנעשה על זה התואר סזכרנו ידיעה לבאר שב
 שבמעשה הנעשה על זה התואר רוצה לומר בכוונ'
 לעשות רצון השם ושב התכלית האנושי שהוא ק
 קיום הנפש בעולם הבא וכך תמצא המלאך
 בשם השם מיעד ליהושע בן יהוודק הכהן הגדול
 הקיום לנפשו בעולם הבא על שמירת המכות וע
 ועשויות פעולות בכוונת עבודת השם אמר כה אמר
 השם כבאות אס בדרכי תלך ואס את מטמרת ת
 תשמור וגם אתה תדין את ביתי וגם תשמור את
 חזרי וכתתי לך מהלכים בין העומדים האלה
 ותרגום יהונתן בן עוזיאל בין שרפיה האילוף
 הרי מיעד לו קיום הנפש היותה מתהלכת בין ה
 המלאכים שעומדים לפניו תמיד בטכר סידון את
 ביתו וישמור את חזריו וזה מה
 שרבינו לבארו בזה הפרק:

פרק שישי

הפעולות האנושיות לא ימלט מאחד משלשה
 חלקים אס שיהיו כולם מביאות האדם אל שלמותו
 ותכליתו או שלא תהיה אחת מהן מביאה אותה אל
 התכלית האנושי או שיהיו קצתן מביאות אותו
 וקצתן בלתי מביאות ואי אפשר שיהיו כולן

מביאות האדם אל שלמותו ותכליתו כי פעולות ה
 החמם והגזל ודומיהם מהפעולות שהן כמאסות
 בעיני כל האדם או פעולות השטיפה בניאוף וה
 והזוללות שהן מפעולות הבעלי חיים הבלתי מד
 מדברים אי אפשר שיביאו אל תכלית האנושי שאס
 כן יהיה שלמו החזיר והחמור שנה לשלמות האדם
 וסקר שלא תהיה אחת מהן מביאה אל התכלית
 כי כבר ביארנו היות שלמות האדם כתלה בפעולו
 האנושיות בהכרח להיות הדבר הזה כולל כל המין
 או רובו ולזה אי אפשר מבלתי שיהיו קצתן מ
 מביאות אותו אל התכלית האנושי וקצתן בלתי
 מביאות אותו אבל מרחיקות אותו ממנו והנה
 ידיעת הפעולות המביאות את האדם אל תכלית
 האנושי שהוא שלמות הנפש והגבלתם קשה מאד
 לפי שהדבר שיוסכל עצמותו אי אפשר שיודעו הד
 הדברים המועילים אליו או המזיקים אליו כי אס
 סכלנו מזג האדם רמ אי אפשר לנו סנדע הדברים
 שמשכיחו על שויו כדי שיתמיד בו או נטיבהו אליו
 אס יבא ממנו אבל ראוי סנצויריהו תחילה וכשיב א
 אמתתו כפי סחכו ואחר כך נדע הדברים הנאותים
 אליו או מתנגדים אליו ואס כן בנפש האדם שאי
 אפשר לנו מצד המחקר האנושי לעמוד על אמתתה
 ולא נדע ממנה אלא שהיא דבר מושפע מהתחלה
 סכלית נבדלת מחומר לא נוכל לדעת מצד מחקרנו
 הדברים המתנגדים או הנאותים אליה ועל זה
 אמר חכם אחד בכידע נפשך ותרע בוראך ואס
 כן איפה במה יודעו הפעולות המועילות אליה מ
 מצד המחקר האנושי כרי שעל ידם תקנה הנפש
 שלמותה כי אין ספק שראוי שימצא זה המבחן
 בשורט היצירה האנושית ואס כאמר סכלך בזה
 אחר מה שרוב האנשים מסכימים עליו יהיו פעולות
 הנביאים והחסידים ראוי להתרחק מהם להיות ר
 רוב האנשים נוהגים בהפך מעשיהם ואין ספק
 כי אחר סנברא האדם יחיד ראוי שיהיה בו בס
 בסרם יצירתו דרך להבחין בין הפעולות המ
 המשובחות שיתלה בהן שלמות הנפש מזולתם ו
 ולאמר כי אחר סאנחנו נמצא פעולות מוסכמות מ
 מכל האנשים שהן טובות כהרחקת העול ועשויות
 היוצר ודומיהם ופעולות מוסכמות מכל האנשים
 היותן

בכפס יודע שהוא טוב וזהו שאמר המשורר חטאתי
 דרכי ואשיבה רגלי אל ערותיך כלומר כשאני חושב
 בדרכי לדעת אי זו טובה ואי זו רעה הטיבותי רגלי
 אל ערותיך שהיא דרך הטובה וזהו כמו שבאר הוא
 בעצמו הטעם לפי שהיה משמח בהן בבית כמו
 שאמר בדרך ערותיך ששתי כעל כל הון רוב' לומר
 שמחה גדולה בבית כשמחה שאדם שמח כשהוא
 משיג כל הון שהוא הון בבית ובזה הדר' יוכל האדם
 להבחין המעולות הטובות והפעולות הרעות מתוך
 הצער או מתוך השמחה שימסך לכפס אחר
 עשיות:

פרק שביעי

דרך המבחן הזה שאמרנו שבו יבחנו הפעולות
 הטובות והפעולות הרעות איכנו מקפיק לדעת כל
 הפעולות הטובות הנאותות לטבע הכפס כי
 להתחלפות מזגי האנשים בהכרח יתחייב שית
 שיתחלפו מרותיהם כי האדם שמזג לבו חס רותח
 יטבח הגבורה וישמח בה ומי שמזגו בהפך יטבח
 המנוחה וישמח בה ואי אפשר לפי זה להגביל ה
 הנאה והמגונה על הדרך שאמרנו אם לא על יד
 איש טוה המזג שהוא בלתי אפשר שימצא ולו הונח
 נמצא הנה בהגבלת המדות הטובות הפ
 הפרטיות קושי עצום מצד הפעולות בעצמן כי
 למה שהיו הפעולות היו המשובחות והמדור' הטובות
 מוצע בין שתי קצוות סקצה האחד תוספת
 וקצה האחר חסרון כמו הנריבות שהוא מוצע
 בין הכילות והפיזור והגבורה שהיא מוצע בין ה
 המסירה לסכנות ורכות הלבב והאמצעי בין
 כל שני קצוות אי אפשר שיוגבל לפי שאינו אלא
 נקודה אחת כמו שלא יוגבל על הפוסט האמתי

היותן רעות כעול וחמס ודומיהם ואנחנו נראה
 הכפס תשמח ותגיל בפעולות הטובות ותדאג ות
 ותעצב בפעולות הרעות וכל דבר ישמח
 בדומה ויכטער בהפך הנה יראה שהכפס להיותה
 חלקית תגיל ותשמח בפעולות הטובות הדומות
 לטבעה להיות כל הפעולות החלקיות טו' ותתעצב
 בפעולות הרע להיותן חוץ מטבעה ומגדות חליה
 ומזה הכר כוכל לומר כי כבר ילקח ראייה על היות
 הפעולות רעות או טובות משמח הכפס או דאגתה
 כי הפעולות שששים ותשמח הכפס בהם תמיד ק
 קודם עשיותן או לאחר עשיותן הנה הן טובות וה
 והפעולות שתכטער בהם הכפס ותדאג עליה' אחר
 עשיותן הנה הן רעות וזה כי אפילו הרשע שהוא
 כוסף ותאב תמיד אל הרע כמאמר שלמה כפס רשע
 אותה רע הנה זה יהיה קודם העבירה מזר תקיפת
 היצר שהוא מלבב אותנו לעשותה אבל אחר שעטה
 העבירה ונחה וסקטה תקיפת היצר הנה כפסו ת
 תתחזק ותתעצב ותדאג אל הפועל הרע שעטה כ
 כמי שבא על הערוה כי קודם הביאה מזר שטיפת
 התאוה אינו מבחין בפעל ההוא אם טוב ואם רע
 אבל אחר שעטה העבירה ונתקדרר מטטיפת היצר
 הנה כפסו תבחין הפעל ההוא ותכיר הרע שיש בו
 ותדאג ותכטער עליו ונמצא ירמיה עליו הסלו' כותן
 זאת הבחינה לפעולות הרעות בשם השם לכנסת
 ישראל ואומר להם שיש להם להכיר שהפעולות
 שהם עושים רעות מצד שהכפס תדאג ותכטער
 בפעולותיהם אמר לכנסת ישראל תיסקר רעתך
 ומשובותיך תוכיחוך ורעי ודאי כי רע ומר עזבך
 את ה' אלהיך ולא פחדתי אליך כאלם חלקים צבאות
 רובה לומר הנה ראוי שתיסקר אותך הפעולה
 הרעה שאתה עושה והמשובה עצמה תוכיח אותך
 וזה בהיותן קובעו' בכפס דאג' וכער אחר העשותן
 ומזה יש לך להכיר ולירע כי רע ומר עזבך את ה'
 חלקיך ולא פחדתי אליך כלומר אינו אומר לך זה
 מצד יראת עכסי ופחדו המוטל עליך אלא שמצד ט
 טבע העברו' עצמן שהן מורישו' בכפס צער ודאגה
 אחר עשיותן תכיר ותדע שהן רעות וכי רע ומר
 עזבך את ה' חלקיך ולא מצד פחדתי אליך וכך
 ההפך כי מצד השמח' והג' ילה שיקבע הפועל הטוב

מאמר שלישי

שיהיה אמצעי באמת בי החוס והקור ולא האמצעי
 באמתות בין השחרות והלובן באופן שיורמו אליו
 בחוס כן אי אפש' שיוכרו בפעל או יוגבלו הפעולות
 שהן מצוע בין שתי קצוות ולזה הוא מבואר שהוא
 דבר קשה מאד להגביל הפעולות מצד הידיעה ה
 המחקרית ועוד שאף אם תקפיק הידיעה המחקרית
 להגביל הפעולות הטובות כפי הטבע האנושי הנה
 אי אפשר שתקפיק לדעת הדברים הנרצים אצל ה
 השם ית' וכבר בארנו בפרק חמישי מזה המאמר
 שהשלמות האנושי נתלה בעשיית הדברים הנרצים
 אצל השם יתברך והדברים הנרצים אצל השם אי
 אפשר שיודעו מצד הידיעה המחקרית לפי שאם
 סכלנו מעלת טר ודרכו ומנהגיו או שלמותו ומהות
 טררתו ומדרגתו לא נדע הדברים שיחר אפו בהם
 או הדברים שייטבו בעיניו ולהיות השם יתברך
 בעלם תכלית ההעלם אי אפשר לנו לדעת כל הד
 הדברים שהם טובים בעיניו מאלו הפעולו שאפשר
 שיפעלם האדם או הדברים שהם בלתי טובים ומה
 שאפשר שיודע מהם הוא על כד הכללו כמו שהרע
 כמאם בעיני השם כמו שאמר הכתוב טהור עיני
 מראות ברע והבט אל עמל לא תוכל והטוב רצוי
 לפענו דרך כלל אבל לא כודע פרטי הפעולות הט
 הטובות שהן נרצות אצל השם יתברך ולמה שיהיה
 מדרך כל פועל חכם שיתחכ' ויחתור דרך כשיגיע
 מפעולתו התכלית המכוון בה כדי שלא תהיה פ
 פעולתו פעל בטל כשלא יגיע ממנה התכלית המ
 המכוון חייבה החכמה העליונה להמציא דרך בו
 יודעו הדברים הנרצים אצל השם והבלתי נרצים
 אליו כדי שבאמצעות הדרך הזה יגיע האד' להשגת
 שלמותו האנושי ותכליתו אחר שאי' כח ביד הידיעה
 המחקרית להגביל זה על השלמות והדרך הזה
 היא להספיע טפע כבואיי על איש כבחר ממין ה
 האדם כדי טעל ירו יודעו לאנשים הדברים הנרצים
 אצל השם יתברך מהבלתי נרצים ובעבור זה הוא
 שאמרו רבותינו זל כי בתחילת היצירה מיד נכטוה
 אדם על טבע מצות כמו שבארנו זה במסכ' סנהדרין
 פרק ארבע מיתות וקמכוס אל פסוק ויכו ה' אלקים
 על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל וכאלו
 בארו בזה טבזולת כווי אלקי אי אפשר שיודעו ה

הדברים הנרצים אצל השם או הבלתי נרצים וטלא
 נעכס קין על הריגת הבל אלא בעבור טעבר על
 מצות השם וכך דור המבול נעכסו על החמס אשר
 בכפיהם ואנשי סרום על חטאם ופרעה על דבר
 טרי אשת אברם לפי שכולם היו עוברים על מה ש
 נכטוה אדם הראשון אבל בזולת זה לפי מה ש
 סיראה מדבריהם לא היו נעכסים זהו דרך חכמים
 זל בזה ואולם כבר יקטה לפי זה הדרך למה לא ש
 טעה השם יתברך לקין ואלמנחתו שהרי לא חטא
 בטוס דבר מטבע מצות נכטוה עליהם אדם אלא
 אם כאמר שחטא בכוונתו בענין כוטה לכד עבודה
 זרה מה שאינו נראה כן מפטט הכתובים ויותר
 ראוי שנאמר בזה הוא שיש בכאן סני מיני פעולות
 ראוי שיהיו נמצאות בטכל האדם בטבע
 המין האחד הוא הרחקת העול והתמדת היושר
 בין האנשים כדי שיתקיים המין האנושי ועל זה
 נעכס קין על הריגת הבל ודור המבול על החמס
 ופרעה ואבימלך וזה המין מן הפעולות אף על פי
 שהעובר ראוי לעונש מכל מקום אין בטמירתם ה
 הקנחת טוס שלמו' לכפש כי אם ישכוף האדם יחדי
 במדבר מבלי שיהיה חלק מדינה לא יבטורך אל ה
 השלמת הזה והמין השני הוא מין מן הפעולו שראוי
 שימצאו באדם בטרם יצירתו בטבע גם כן והם
 הכותכות שלמות נכפש האדם וזהו כמו ההכנע' אל
 השם ועסות מה שיגזור הטכל האנושי על הכללות
 שהוא טוב בעיני השם שאלו דברים כודעים לאדם
 בטבע כמו שאמר הכביא כשהיה מוכיח את יטרא
 על שלא היו מכירים דרכי השם ומטפטיו אמר אף
 דלים הם נואלוכי לא ידעו דרך ה' מטפט אלהים
 ואמר במקום אחר גם חסידה בטמים ידעה
 מועדיה ותור וסיס ועבור טמרו את עת בואל' ועמי
 לא ידעו את מטפט ה' ולא אמר כל זה על דרכו
 התורה ומטפטיה כי אלו אינם כועדים לאדם ב
 בטבע כידיעת החסידה מועדיה ותור וסיס ועבור
 עת בואכה אבל אמר זה על ידיעת דרך השם
 הנכרת בטבע לכל איך הוא מכלכל העולם וחונן
 ונותן מזון לכל הבריות ומקיים אותם תמיד וזהו
 דרך ה' ומטפט אלהים הוא ידיעת מטפט מדרגת
 היוצר מיכוריו בטראוי להודות לו טהכל בא מאתו
 ולהכנע

וזה הכנע תמיד לפניו כעבד לפני הארון ואלא
 לזלזל בכבודו להשוות ערך הכבוד כלה פחו' סכל
 אלו דברים יגזור אותם טבע הסכל האנושי מבלי
 למיד' ולמוד ועל זה לא שעה הש' לקין וא' מנחתו לפי
 סלא היתה העבוד' על הכוונ' הראוי' כפי מה שיגזו'
 טבע הסכל כי הסכל האנושי יגזור טראוי להורות
 למטיב כעל כל אשר גמלהו וטאיף ראוי להקריב
 לארון מנח' פחותה ממין גרוע בהיותו יכול להביא
 ממין חשוב כי זה זלזול בכבוד הארון ועל כן לא
 היה לו לקין להביא מפרי האדמה כזרע פסתן או
 הפולים והזרענים ודומיהם אלא מפרי העץ
 כתאינים וענבים ורימוני' שהוא ממין חשוב ובעבו'
 סלא עשה כן חטא והיה ראוי לעונש אף על פי שלא
 כצטוה על כך ואולם אף אם יודעו מצד הסכל
 האנושי כוללי סני אלו המינים שאמרו מכל מקום
 אחר שאינו מספיק לרעת פרטיותם וכל הדברים
 הנרצים אצל השם יתברך ראוי שימצא טפיע אלהי
 על ידו ושלם ידיעת הדיעות והאמונות האמתיות
 ופרטי כל הפעולות הנרצות אצל השם יתברך ט
 פעל ידם יושג התכלית האנושי כי איך ראוי שתקצר
 יד ההטגה האלהית בזה הדבר שהוא כמעט הכ
 הכרחי למין האדם להקנאת השלמות האנושי כמו
 סלא קטרה בהקנאת דברים רבים לב"ח אינם ה
 הכרחיים להם במציאותם כמו כפילת החושים
 ודומיהם הטגו' רבות נמצאו במינים רבי' מתחלפים
 מן הב"ח על צד היותר טוב ולא על צד ההכרח כמו
 טכבר ביארנו זה בפרק שישי ממאמר הראשון:

פרק שמיני

הטפע האלהי הזה שאמרו שהוא הכרחי שימצא
 כדי שעל ידו יודעו הדברים הנרצים אצל השם ית'
 מהבלתי נרצים איננו בחק האדם שישיג הטפע ה

הטומאה מרחיקים את האדם משלמותו ואי אפשר
להיות האדם על ידם תמים ושלם השלמות האנושי
לפי שאי אפשר שיודעו על ידם הדברים הנכונים א
אזל השם מהבלתי נכונים ועל כן אמר תמים
תהיה עם ה' אלוקיך לרמוז שאין האומות תמימות
בשלמות האנושי אבל אתה תהיה תמים עם ה'
אלוקיך בשני השלמות על ידי הכביא המתנבא ב
ברוח הקדש וברצון אלוקי לפי שתרע על ידו
הדברים הנכונים אזל האל ואמר עם ה' אלוקיך
לבאר כי עקר מציאת הנבואה בכביאים הוא לזה
התכלית בלבד כלומר להזהיר על קיום התורה
ועל עבודת השם ועשיית הדברים הנכונים לו יתב'
להיות האדם תמים עם השם ולא להגדת העתידות
כמו שיתבאר זה בפרק שנים עשר מזה המאמר א
אלא שגם זה היה נמצא בכביאים על הכוונ' הסנית
להורות על אמיתת נבואתם כדי שיאמינו דבריהם
ולזה תמצא כל הכביאים מזהירים תמיד על שמירת
התורה ועשיית מצוותיה כי זאת היתה עקר הכוונה
האלקית להשפיע שפע אלוקי על הכביאים כדי שיעל
אדם יגיע האדם אל שלמותו האנושי בהיותו עושה
הדברים הנכונים אזל האל לא להודיע על ידם ה
העתידות כמו שהוא הענין בקוסמים כי הגדת
העתידות הנמצא בהם היא על ידי מעשים טעוטי
לחזק הכח הדמיוני על כן הטבע לא מצד הרוח
האלוקי כאשר הוא בכביאים לא אס נאמר שהנבואה
גם כן ענין דמיוני יגיע אל הכח המדמה בלבד כ
כמו שרמו קצת חכמינו הנמשכים אחר הפילוסוף
טעין הנבואה הוא דבר טבעי כמשך אל הכח ה
המדמה בלבד כמו החלומות עד שאמרו שהוא כ
כדמות הנפלאות שלא יתנבא האדם בהיותו חכם
ומוכץ לנבואה כלומר בהיות הכח הדמיוני מוכץ
לזה והדבר הזה יכחישהו החוש והשכל אם החוש
כי מעולם לא נמצאת נבואה בסוס אדם מן הפ
הפילוסופים עם היותם חכמים בידיעה המחקרית
ונמצא מזה הרבה יותר באומה הישראלית
וזה ממה שורה שאין זה דבר טבעי כ
כמשך לידיעת המחקרית שאם היה כן למה נמצע
הטוב משאר האומות לבלתי השפע שפע נבואה
על השלמים מהם אם בידיעה המחקרית

הטומאה מרחיקים את האדם משלמותו ואי אפשר
להיות האדם על ידם תמים ושלם השלמות האנושי
לפי שאי אפשר שיודעו על ידם הדברים הנכונים א
אזל השם מהבלתי נכונים ועל כן אמר תמים
תהיה עם ה' אלוקיך לרמוז שאין האומות תמימות
בשלמות האנושי אבל אתה תהיה תמים עם ה'
אלוקיך בשני השלמות על ידי הכביא המתנבא ב
ברוח הקדש וברצון אלוקי לפי שתרע על ידו
הדברים הנכונים אזל האל ואמר עם ה' אלוקיך
לבאר כי עקר מציאת הנבואה בכביאים הוא לזה
התכלית בלבד כלומר להזהיר על קיום התורה
ועל עבודת השם ועשיית הדברים הנכונים לו יתב'
להיות האדם תמים עם השם ולא להגדת העתידות
כמו שיתבאר זה בפרק שנים עשר מזה המאמר א
אלא שגם זה היה נמצא בכביאים על הכוונ' הסנית
להורות על אמיתת נבואתם כדי שיאמינו דבריהם
ולזה תמצא כל הכביאים מזהירים תמיד על שמירת
התורה ועשיית מצוותיה כי זאת היתה עקר הכוונה
האלקית להשפיע שפע אלוקי על הכביאים כדי שיעל
אדם יגיע האדם אל שלמותו האנושי בהיותו עושה
הדברים הנכונים אזל האל לא להודיע על ידם ה
העתידות כמו שהוא הענין בקוסמים כי הגדת
העתידות הנמצא בהם היא על ידי מעשים טעוטי
לחזק הכח הדמיוני על כן הטבע לא מצד הרוח
האלוקי כאשר הוא בכביאים לא אס נאמר שהנבואה
גם כן ענין דמיוני יגיע אל הכח המדמה בלבד כ
כמו שרמו קצת חכמינו הנמשכים אחר הפילוסוף
טעין הנבואה הוא דבר טבעי כמשך אל הכח ה
המדמה בלבד כמו החלומות עד שאמרו שהוא כ
כדמות הנפלאות שלא יתנבא האדם בהיותו חכם
ומוכץ לנבואה כלומר בהיות הכח הדמיוני מוכץ
לזה והדבר הזה יכחישהו החוש והשכל אם החוש
כי מעולם לא נמצאת נבואה בסוס אדם מן הפ
הפילוסופים עם היותם חכמים בידיעה המחקרית
ונמצא מזה הרבה יותר באומה הישראלית
וזה ממה שורה שאין זה דבר טבעי כ
כמשך לידיעת המחקרית שאם היה כן למה נמצע
הטוב משאר האומות לבלתי השפע שפע נבואה
על השלמים מהם אם בידיעה המחקרית

המחקרות ואם בהכנת הכח המדמה אחר היות
הדבר טבעי אליו סבלי ספק ענין הכבואה הוא
ספע טופע ברצון חלקי על הכח הרברי אם ב
באמצעות הכח המדמה ואם בזולתו כמו שיתבאר
ואם תסכל למה שהקוסמים ועובדי הזלמים
ובעלי אוב וידעוני והעושים פעולות זולת אל ל
לחזק הכח הדמיוני להגיד העתידו אי אפשר להם
להגביל הדברים הנרצים אצל השם יתברך לפי
שאין להם דרך לרעת זה כי הוא דבר למעלה
מן הטבע ומרוח הטומאה ומכחות הגלגלים שכל
פעולותיהם נמשכים מהם ובעבור זה אי אפשר
להם שיצדקו תמיד בהבנת העתידות וזה מסני
צדדים אם מצד שהכח המדמה מדרכו שיכזב ב
בהכרח לפי שאין כל מדומה אפשר כמו שידע זה
למי שידע טבע הכח ההוא ואם מצד שהשם יתברך
יכול לטדר כח המערכת ולסדר הפך הנגזר מהם
ולזה יכזבו החושים בכוכבים בהכרח וזה שאמר
הכתוב יעמדו כח ויושיעו הוברי שמים החושים
בכוכבים מודיעים לחדשים מאשר יבאו עליך
ואמר רבותי כו זכרונו לברכה מאשר ולא כל
אשר כלומר כי אי אפשר להם להודיע כל הנגזר
באמתות כי בהכרח יכזבו מהסני צדדים שאמרנו
אם מצד טבע הכח אם מצד שהשם יתברך יבטל
הנגזר מהמערכת כפי רצונו והנביא הוא בהפך
כי מאשר השפע השופע עליו הוא מצד השם יתברך
וברצונו ולא מצד כחות הגלגלים והוא מושפע על
הכח הרברי בעצם וראשונה אי אפשר בו שיכזב
בטום צד וזה שהעיר הכתוב על שמואל ואמר וידע
כל ישראל מרץ ועד באר טבע כי כאמץ שמואל ל
לנביא להשם ולא הפיל דבר מכל דבריו ארצה
רוכה לומר כי בזה נודע אמתות נבואתו לפי שלא
היה מפיל דבריו ארצה מה שאין כן בקוסמים
ובמכשפים וזה שאמר בלעם לבלק כי לא נחש
ביעקב ולא קסם בישראל כעת יאמ' ליעקב ולישראל
מה פעל אל רוכה לומ' לאת חשוב כי הטוב המיועד
לישראל אפשר שיבטל בטום צד כמו שיבטל הדבר
הנגזר מפאת המערכת כי זה אי אפשר שלא יודע
להם הדבר הנגזר מפאת הנחש והקוסם אבל מצד
הנבואה יודע להם מה פעל אל כלומר מה נגזר

שיעשה ולזה לא יתכן שיתבטל מטום צד כי הוא
יתברך תקיף לטדר המערכת ומעשה הקוסמים ו
והמכשפים והנודע מחמתם שהרי הוא יתברך
אל מוציאים ממזרים כתועפות ראם לו ולוטב אל
עם מזרים אף על פי שהוא לטון יחיד כמו ויאמר
מזרים אנוסה מפני ישראל יהיה מזרים כנסים
ורוכה לומר כי עם היות עם מזרים היה לו ידיעה
בקוסמים והכשפים ותוקף גדול כתועפות ראם לו
מצד המערכת הוציאים מתחת ידם ועשה שפטים
באלהיהם ויתבאר מכל זה כי הדברים הנרצים
אצל השם יתברך אי אפשר שיוודעו כולם מטום צד
אם לא ברצון חלקי בשפע מיוחד מושפע ממנו ל
לדבר הזה בלבד ולזה היה גדר הנבואה לפי
זה הדרך שהוא שפע טופע מהשם יתברך על הכח
הרברי אשר באדם אם באמצעות הכח המדמה
ואם בזולתו מודיע לו על ידי מלאך או בזולתו ד
דברים או עניינים אף בטבע האדם שידע מעצמו
וזה אם להישרתו ואם להישרת זולתו אל מול
ההצלחה כדי להגיע האכסים אל התכלית האנושי
ואמנם אמרנו בגדר הנבואה שהיא באמצעות ה
הכח המדמה ובזולתו לכלול כל מדרגות הנבואה
וזה כי יש מן הנביאים שתגיע להם הנבואה ב
בתחילת נבואתם באמצעות הכח המדמה ולזה
יראו כורות מבהילות במראה הנבואה כפי מעוט
מדרגתם בה כיון מי שיראה כורות נסים אמר
זכריה והנה שמים נסים יוצאות ורוח בכנפיהם ו
ולהנה כנפים כנפי החסידה וגומ' ויש שיראו שיש
למלאכים גופים גדולים נוראים אמר דניאל וגויתו
כתר שיש ופניו כמראה הברק ועיניו כנחלי אש וגו'
וזולת זה יש מן הדמיונות טבאו בדברי הנביאים
כשהיה השפע טופע על הכח הרברי אשר בהם ב
באמצעות הכח המדמה ויש מן הנביאים מי שת
שתעמוד נבואתו תמיד באותה מדרגה ויש שתעלה
נבואתו מאותה מדרגה אל מדרגה יותר גדולה
ממנה עד שיש מי שתעלה מדרגתו אל שתהיה כ
נבואתו בזולת אמצעי רוכה לומר שיהיה השפע ה
השופע על הכח הרברי אשר באדם מבלי שיצטרך
אל זה פעל הכח המדמה כלל וזאת היתה מדרגת
משה רבינו ע"ה בכל עת אחר ההתחלה שנרא' אליו

מלאך

מלאך ה' בלבית אש מתוך הסנה אבל מטעם ואילך
אמר הכתוב פה אל פה ארבר בו כלו בזולת אמצעי
ולזה לא יבאו ברבריו חידה כלל אלא כולן כפסטן
וזה היתה מדרגת כל ישראל בסעת מתן תור' אמר
הכתוב פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר מתו' האש
וזה כי למה שירצה השם יתברך לתת תורה
על ידי משה מנוקה מבלי ספק רצה שתתעלה ב
באופן שלא יהיה לכח המדרמה מבוא בה כדרי שלא
יכנס בה שום חסד וספק וכך נתעלת מדרג' ישראל
המקבלים התורה למדרגת פנים בפנים במעמד
ההוא מהטעם הזה :

פרק תשיעי

וראו שישאל שאל אחר שהיה הכבואה מפועל אחר
בעצמו שהוא השם יתברך ותכליתה תכלית אחר
בעצמו שהוא הישרת האנשים אל ההצלחה למה זה
יתחלפו דברי הכביאי' זה מזה בענין אחר בעצמו
ומראות הכבואה זו מזו עד שיראה נביא אחר את
השם בתמונה אחת ונביא אחר בתמונה אחרת
וכאמר כי איך חלוק ושיכוי המראו' הנראות לכביאים
זו מזו ושיכוי דבריה' זה מזה מה שיחייב שלא תהיה
הכבואה מפועל אחר בעצמו או ממה שיחייב שכוני
בחק הפועל או בחק התכלית כימן הפועל האחד
בעצמו ימטכו פעולות מתחלפות כפי הכנת המ
המקבלים כימן האש שהוא אחר בעצמו תותך
הטענה ויתקשה המלח וכך הנפס עם היותה אחת
בעצמה ובלתי מתחלפת כפי הסכמת הפילסופים
ומטכו ממנה פעולות מתחלפות בגוף כפי סכוני ה
המקומות אשר תראה פעולתה על ידם כי ימטך
ממנה אל הגוף בהיותה במוח פועל מיוחד ובהיותה
בכבר פועל מיוחד ובלב פועל מיוחד והכל לתכלי

אחד שהוא קיווים הגוף וכך תראה בבטר בתאה
מיוחד ר"ל בהרגש ובעצם בתאר מיוחד ר"ל מבלי
הרגש וכך בשאר האברים יתחלק כחה מהם וזה
ממה שיוורה שהפעל האחד בעצמו יראה כחו ב
באופנים מתחלפים במקומות מתחלפים וימטכו
ממנו פעולות מתחלפות לתכלית אחת בעצמה וזה
אם מצד האמצעיים שיראה כחו על ידם ואם מצד
המקומות שיראה כחו בהם וכך על זה הדרך
יתחלפו מראות הכביאים אם מצד האמצעיים ש
שהכבואה באה על ידם ואם מצד המקבלים וזה
יראה מבואר ממאמר השם לאהרן ומרים שהיו כ
נביאים ואמר אם יהיה נביאיכם ה' במראה אליו א
אתודע בחלום ארבר בו לא כן עבדי משה בכל
ביתי כאמן הוא אל פה ארבר בו במראה ולא
בחירות וכו' הנה פירט להם שהוא יתברך בעצמו
הנראה במראה והמדבר בחלום כמו שיוורה על זה
לסוף אתודע וארבר וגם הוא המדבר בחירות
ומטלים והוא המדבר למטה פה אל פה ומראה ולא
בחירות ובא להורות כי השפע הכבואי באיזו מ
מדרגה שיהיה הוא שופע מאת השם יתברך כמו
שאמרנו בגדר הכבואה ואף על פי כן הוא מתחלק
כפי הכנת המקבלים וכפי האמצעיים שעל ידם ת
תגיע בו הכבואה ולפי זה איך להפלא אם נביא
אחר יאמר שראה את השם יושב על כסא דם ונשא
ואחר יאמר שראהו כזקן לבושיה כתלב חיור ושער
ראשיה כעמר נקי ואחר ראהו כאיש מלחמה ואחר
מעוטף כשליח כיבור וגם האמצעיים שהם
המלאכים השלוחים אל הכביאים נביא אחר יאמר
שראה המלאך גוייתו כתרשיט ופניו כמראה בזק
ואחר ראהו כאיש לבוש הבדי' ואחר יראה במרכבה
סוסים אדומים שרוקים ולבנים וכל זה יתחלק מן
השני פנים שאמרנו קוצה לומר אם מצד המקבל
ואם מצד האמצעי וכבר ביארו רבותיכו זכרונם
לברכה זה הענין בבראשית רבה אמרו עם שאל
כותי אחר את רבי מאיר אפטר מי שכתו' עליו הלא
את השמי' ואת הארץ אכימלא היה מדבר עם משה
מביץ בדי הארון אמר הבא לי מראות גדולות
והביא אמר ליה ראה בבואה שלך הקתכל וראה
אותן גדולות אמר ליה הבא לי מראות קטנו' והביא

לוי אמר ליה ראה בבואה שלך הסתכל וראה אותן
 קטנות אמר ליה ומה אתה שאתה בסרודם מטנה
 עכמך לכמה גוונים בכל טעה שאתה רוכה מי
 סאמר והיה העולם על אחת כמה וכמה כראה
 סרעת זה הכותי היה להכחיש מהיה מביאו הנבוא
 טפע או טופע מהטם אבל היה חושב מהיה פעל
 הכח המרמה כדע' הפילסופים והמטמסים אחריהם
 וזה אם מצד שאי אפשר טעם היותו אחר יראה ל
 לכביא בתמונות רבות מתחלפות שהרי זה מביא
 לחטוב אם הוא מהטם שהיה מחייב רבוי או סיכוי
 בחק הפועל או מצד שהטם הכל הנכדל אי אפשר
 סיראה אל בעל חומר וזה קתר אותנו רבי מאיר
 במטל המראות אם הטענה הראשונה כי כמו
 סהדבר יראה בתמונות מתחלפות גדולות או
 קטנות או ישרות או עמוקות או בהירות או עכורות
 כפי חלוק המראות סיראה בהם מצד גדלם וקטנם
 או היותם ישרים או עמוקים או זכים או עכורים
 ואף על פי שהדבר הנראה בהם אינו מטתנה
 בעצמו כן הטם יתברך יראה לכביאים בתמונות
 רבות ובתמונות מתחלפות כפי זכות ובהירות ה
 האמצעיים ואף על פי שהוא יתברך אינו מתרבה
 בעצמו ולא מטתנה כי הסיכוי והריבוי יבא מצד
 האמצעיים כמו שהוא במטל המראות וכך גם כן
 ושתנה הדבר הנראה מצד חלוק הרואים שאם ה
 האדם הרואה את הדבר הנראה במראה הוא זך
 הראות יראה את הנראה בתואר אחר ואם הוא
 חלום הראות או חסוך הראות יראה את הנראה ב
 בתואר אחר עם היות הנראה והמראה הם בעצמם
 הנראים לך הראות בתואר אחר ואם הטענה
 השנית כי כמו שהאדם או הדבר הנראה במראה
 כדל מן המראה שהוא נראה בה ואין קיומו תלוי
 בקיומה ואף על פי כן נראית תמונתו בה עם ה
 היות שאין במראה תמונה שתהיה כן באמת בה
 אלא שהיא נראית כן למרא' עינים כן הטם יתברך
 אף על פי שהוא כדל ואי אפשר טיוסג הכה הוא
 נראה לכביא בתמונה מה ורואה שהתמונ' מדברת
 עמו אף על פי שאין התמונה כן במציאות לפי ה
 האמת אלא הקול בלבד הנשמע לכביא היא כוונת
 שמראה לפי האמת ולא זולת זה ואם תטאלות אמר

והיאך אפשר סיראה האדם מה שאינו כן במציאות
 ויהיה הנודע על ידו אמת תשובתך
 וכסיראה האדם בחלום שצורך שאיש אחר מדבר
 עמו הנה אין הענין כן במציאות ואף על פי כן
 ידמה החולם שהוא כן וישמע קול מדבר אליו ואינו
 כן במציאות ותהיה הגעת ההודעה ההיא לאדם
 על ידי החלום הצורך שהוא אמת כי על זה
 הדרך מענין החלום או המראה שאדם רואה בה
 תמונתו או שומע קול יבין הנביא ענין הגעת הכ
 הנבואה אליו כי כמו שבמראה שאדם רואה תמונתו
 בה כמו שהוא רואה שהיא במראה כן התמונה ה
 הנראית לכביא ידע הנביא שאינה כן במציאות אף
 על פי שהיא נראית אליו כן ושאיך הכוונה בתמונה
 הנראית אליו אלא הגעת הקול אליו או הודע' הענין
 שתורה אליו המראה שהוא אמת כמו שבמראה אף
 על פי שאין התמונה הנראית במראה כמבאת בה
 לפי האמת מכל מקום הענין שתורה עליו התמונה
 שבמראה הוא נראה בעצמו לפי שהוא יורה על ה
 הדבר הנראה בה שהוא אמת וכך גם כן במראה
 הנבואה הענין הנרמז במראה הוא אמת אף על פי
 שאין התמונה הנראית אליו אמת בעצמה ואפשר
 טלסון במראה אליו אתודע שנזכר בפסוק ירמוז
 על ענין המראה שאמרנו ועל זה הדרך גם כן הוא
 מה שאמר בחלום אדבר בו כי עם טיש הכדל גדול
 בין החלום לנבואה כי אין חלו' בלא דברים בטלים
 והנבואה כלה ענין צורך ואמת כי כמו שאמרנו לפי
 שאי אפשר סיכוי האדם קול מדבר אליו בזולת כ
 כלים גשמיים אלא כשיתבונן ענין החלום אמר
 בחלום אדבר בו לומר כי כמו שבחלום ישמע קול
 מדבר אליו ויראה אדם מדבר ואינו כן לפי שהאמת
 כן ענין הנבואה האמת אשר בה היא הגע' ההודעה
 ההיא לכביא והיא הכוונה במציאותה מהאל עם
 היות שאין הקול הנשמע אליו בכלים גשמיים אמת
 שהיה כן במציאות ועל זה הוא שאמרו רבו' זכרונם
 לברכה חלום אחר מטמים בנבואה ונתבאר מן
 המטל הזה שהביא רבינו מאיר מהמראות שאין ח
 חלוק התמונות הנראות לכביאים ולא רבויים ממה
 סיחייב ריבוי ושנוי בחקו יתברך כמו שאין רבוי
 המראות ושנויים ולא רבוי הרואים ושנויים מחייבים

רבו ואלא שנוי אל הדבר הנראה במראה ויתבאר
מזה גם כן השנוי הנמצא בדברי הנביאים זה ממה
שיחיי שנוי לא בחק הפועל ולא בחק התכלי וזה כי
אף אם יסתנו הדברי מצד המדברי הנה העני הוא
בעצמו בהכרח אחר שהוא מפועל אחד ולזה יכוון
בהן אל תכלית אחד בהכרח וזה שאמר רבותינו
זכרונו לברכה סגנון אחד עולה לכמה נביאים
רוכה לו ענין אח' ואין שני נביאים מתנבאי בסגנון
אחד כלומר בדברים אחדים והומה שרצונו
לבאר בזה הפרק:

פרק עשירי

וראוי שנבאר עתה ציור מציאות הכבואה וחלוקה מ
מדרגותיה כדרי שתקל הבנת מציאותה וציור חלוקה
מדרגותיה למאמינים וכאמר כי אכחנו כמצא האדם
בתחלת יצירתו ריקן מכל הטובות ותחלת מה שכ
שוכר בו החושים החמשה הנראים שהם המשוש ו
והטעם והריח והשמע והראות ואלו ההטבות לא י
יגיעו אל האדם בבת אחת אבל בזו אחר זו כי ב
בתחלת צאתו לאויר העולם לא ישיג אלא ביותר
בסה טבהם שהיא הטבת המשוש ושיג בה סוג מן
הנמצאות כחום והקור והלחות והיובש והרכות
והקושי והטעירות והחלקות וזולת זה וכסירחק
מעט מזמן צאתו מן הבטן ישיג סוג אחר מן הכ
הנמצאות יותר דק ויותר נכבד והוא סוג הטעמים
כמתוק והמר והחמוץ והעפוש והחריף וזולתם ו
וכסירחק יותר מזמן יצירתו ישיג סוג אחר מן הכ
הנמצאות יותר דק כריח הערב והנבאש וזולת זה
מן הריחנים וכסירחק יותר ישיג בחוש השמע סוג
אחר יותר דק ובמרחק יותר גדול מחוש הריח וזה
בקולות והלחנים והברליהם וזולת זה וכסירחק

יותר מזמן צאתו מרחם אמו ישיג בחוש הראות סוג
אחר מן הנמצאות יותר דק ובמרחק יותר גדול מ
מכולם וזה במראית והתמוכות והברליהם וזולת זה
וכל אחת מאלו ההטבות החמשה תקצר ידה
מהשיג מוטבות חברתה כי הראות לא ישיג הקולות
והלחנים והריחנים ולא חוש הריח והטעם המראים
והקולות וכסירחק יותר מזמן יצירתו ויושקעו בו
ההטבות הללו ויורגל בהם יעלה למדרגה אחרת ו
יותר נכבדת מן הראשונה שהיא הטבת המוחשות
וישיג הטבת ההכרה אחר שיעלם הדבר מן החוש
כי יכיר הדבר שהשיג בחוש כסיראהו פעם אחרת
ואף על פי שנעלם ממנו יזכור ההכרה ההוא
כשנחקקה בדמיונו וכירהו וזאת ההטבה תגיע לו
באמצעות ההטבה הראשונה וכסירגל בסנים יותר
יעלה למדרגה אחרת על ידי ההטבות הראשונות ו
ויפתח לו סער אחר וישיג הטבת סכלית יותר והוא
שיפטיט מן החוש העניינים הפרטיים ויקח סכלו
מהם הענין הכולל כמו סיקח החיות והדבור מן ה
האדם וישפוט שזהו דבר משותף לכל המין לא הד
הדברים הפרטיים המתחלפים באישים וכסירבא ו
יותר בסנים וירגיל הלמוד יפתח לו סער אחר שלא
נכנס בו קודם זה והוא סירגיל בין העצם והמקרה
ובין המחוייב והאפשר והנמנע ויקח המוטבולות ש
סלא הוטבו מן החוש וירכיב קצתם אל קצת וישיג
בזה על ידי כן כל החכמות וכל מה שאין בכח ה
ההטבות הראשונות להשיג ואלו הארבעה מדרגות
הן שעליהן יעמוד הסכל האנושי ולא יעבור מהן
אבל יש מי שהוא יקצר מהן ויעמוד על שתיים
או שלש מהן בלבד ואלו ההטבות בלבד הן המ
המוטבות אל כלל האנשים ואולם כבר אפשר כי א
אחר אלו ההטבות יפתח אל האדם סער אחר ומ
ומדרגה לא יסער אות' האדם כי כמו שמי שלא ראה
מאורות מימינו אש יסופר לו ענין המאור והמראים
לא יוכל לסער בהם כלל ולא יבין חלופי הגוונים כ
כמו שלא יסער הסריס ענין תענוג המטבול
כן אפשר שאף על פי שלא ימצא לאדם מצד דרך
ומנהג הטבע מדרגה יותר גדולה כבר יצויר אל
הסכל והחוש יעיד על זה שאחר אלו הארבעה מ
מדרגות יפתח לאיש מה סער אחר שלא יסער בו
האדם

האדם מצד טבעו וידבר בדברי חכמה או ב
 בדברי שיר ושבח להשם בלשון כח ומהיר שלא
 היה מדרכו לדבר או לידע זה ויתמה כל הזמנע
 אותו מענייני ידיעתו וקדור דבריו והוא עצמו לא
 ידע מהיכף בא לו הכח כמו שהנער ילמוד הדבור
 ולא ידע מהיכף יבא לו הכח ההוא ואמנם כבר
 נתפרסם ויוכר לכל יתרון מדרגתו בזה והמדרגה
 הזאת תקרא רוח הקדש וכמו שהסכר האכזבי
 יעמוד אבל אופן הארבעה מדרגות הראשונות ולא
 יעבור מהן יש מי שיעמוד על המדרגה של רוח ה
 הקדש ולא יעבור ממנה ויש מן האנשים מי שכחם
 המדרמה חזק אס מצד טבעם ואס מצד איזה פעל
 שיעשו לחזק הכח הרמיוני כמו המעשים שיעשו ה
 הקוסמים ואטה בעלת אוב ומתוך כך ידמה דמ
 רמיונות ויש שיחלוס חלומות צורקים כחלומות
 פרעה וכוכד ככר ושר המסקים ושר האופים וב
 ובעבור זה יש שידמו בכפס' שהם כביאי' ואלה הם
 סקרא הנביא המתנבאים מלבם כי אף על פי שיש
 מהם צורקים אי אפשר שלא יכזבו לפעמים אמר
 יחזקאל הוי על הנביאים הנבלים אשר הולכי' אחר
 רוחם וגומ' חזו שוא וקסם כזב האומרים כאם ה'
 ואני לא שלחתיך ויחלו לקיים דברי כלומר מה שאי
 אפשר כי אף על פי שיצדקו דבריהם בקצת אי א
 אפשר שלא יכזבו בקצת טכ טבע הכח הזה שהוא
 בעל החלומות ואמרו רבותינו זכרונו לברכה
 כשם שאי אפשר לבר בלא תבין כך אי אפשר לחלוס
 בלא דברים בטלים ואולם כשיגבר הכח הדברי
 על הכח המדרמה הנה אז נראה החלומות צורקים
 בלא דברים בטלים כלל אמרו רבותינו זכרונו
 לברכה רבא רמי כתי' החלומות שוא ידברו וכתיב
 בחלו' אדבר בו לא קשיא כאן עי' מלאך כאן עי' שר
 כלו' עי' כח הדברי או עי' הכח המדרמה כי כשיגבר
 הכח הדברי על הכח המדרמה יראה האדם חלומות
 צורקים או מראות יסיג בהם מה שלא הסיג קודם
 לכך וכפי שיעור התגברות הכח הסכלי על הכח ה
 המדרמה כן תהיה הכנת האיש לכבואה כי יש מן ה
 האנשים שיגבר הכח הדברי על הכח הרמיוני
 אבל לפי שהתגברות לא יהיה חזק יטאר הכח

המדרמה בתקפו ואף על פי שיהיה הכח הדברי
 מוכן לקבל השפע הנבואי הנה מצד התגברות
 הכח המדרמה והתגברותו לכח הדברי לא יחול ע
 עליו השפע ההוא כי אס ברית ובכער ויזדעזעו
 אבריו וימסו אקוריו וימצאהו חרדה גדולה כמעט
 שתכא נשמתו ואחר כל זה הצער יחול השפע
 הנבואי על הכח הדברי בחלוס חזיון לילה ויחלוס
 האיש ההוא חלומו נבואיים יסיג בהם מה שלא ה
 הסיג קודם לכך אס ממוטכלות הדברים הנבדלים
 ואס מעניינים פרטיים או מענייני המציאו' הכוללים
 ומה שרומה לזה וזו היא הראשונה שבמדרגות
 הנבואה ויש מי שלא יעמוד על המדרגה הזאת
 אבל יפתח לו סער אחר ומדרגה יותר גדולה מזו
 ופעמים תבא זו קודם המדרגה הראשונה ופעמים
 אחריה וזה כשיהיה התגברות שני הכחות שיה ואז
 יעלה למדרגה שיחול עליו הרוח הנבואי בלא ר
 רתת ובלא זיע כי אס בתמונות עלי מטכב או ב
 בתרדמה נופלת עליו ביום וזאת המדרגה תקרא
 מראה או מחזה יראה בה באמצעות הכח המדרמה
 צורות בלתי אמתיות בעצמם כנשים והקוסים ש
 טראה זכריה וכלוב קיץ טראה עמוס וכיוצא בהן
 שלא היו אמתיות בעצמם ואולם להתגברות הכח
 הדברי על הכח המדרמה יסיג מעניינים פיורו ע
 עליהם אותן הצורות אמתיות בעצמם אף על פי
 שהצורות ההן לא יהיו אמתיות וזאת היא המדרגה
 השנית ממדרגות הנבואה ויש מן האנשים מי שלא
 יעמוד על המדרגה הזאת אבל יפתח לו סער אחר
 ומדרגה יותר גדולה וזה כשיגבר הכח הדברי
 על הכח המדרמה תגבורת גדול וחזק עד שיכניעו
 תחתיו ולא יניחהו לרמות צורות בלתי אמתיות אבל
 מה שידמה או יראה במראה הנבואה הם עניינים
 אמתיים כמראות יחזקאל שהיו כולם עניינים א
 אמתיים מקודות המציאות וענייני אלהיות
 מקודות המרכבה ויראה או ישמע מלאך מ
 מדבר עמו ומודיע לו גס כן איזה ענין פרטי לב
 לכרכו או לצורך זולתו או לענין כולל ויודיעהו ה
 העתיר לבא בענייני האנשים הן עניינים חלקיים
 לאישמה או כוללי' לאומה או אומות או כלל האנשים

חזת היא המדרגה הסליטית ממדרגות הכבואה
 ופעמים תבא המדרגה הזאת אחר הראשונות ופעמים
 תבא היא ראשונות כפי הכנת המקבל כמו
 שהיה הענין בסמוך כי בתחילת כבואתו שמע קול
 מדבר אליו בזולת רתת וזיע בלי ראיית תמונה ל
 לכבד עיניו אבל מכל מקום לא היה זה בהקיץ ממע
 אבל היה בעת היקיצה במראה או במחזה כי כל
 מראה ומחזה בעת היקיצה הוא שתפול עלויר ה'
 כמו שכתב הרמבם זל פרק ארבעים ואחד מן ה'
 החלק השני וכך אמר הכתוב ונר אלקים טרם
 יכבה ושמאל טוב בהיכל ה' אשר שם ארון האקים
 ונעור הכתוב כך הוא ונר אלקי טרם יכבה בהיכל
 ה' ושמאל טוב כלומר בעלייתו בעזרה ויקרא ה'
 אל שמאל רוצה לומר במראה ועד הנה יגיעו מ
 מדרגות כל הנביאים כולם ובכולם לא יחול השפע
 האלקי הנבואי אף אם יהיה האיש מוכן לא ברצון
 אלקי עד שפעמים יעמוד הנביא זמן רב אחר ש
 שבחה לו הנבואה שלא יתכבא ופעמים יבטורך ל
 לעשות אי זו הכנה טובעית כדי שתגיעהו הנבואה
 כאישע שא' ועת' קחו לי מכנף והי' כנף המכנף ותהי
 עליו רוח אלקים ויש מי שלא יעמוד על המדרגות
 הללו אבל יעלה למדרגה יותר גדולה מאלו שאין
 מבא לכח המדרמה בה כלל ולא יראה ולא ירמה שום
 בורה ומבלי ראיית מלאך ולא תמונה לכבד עיניו
 ישמע קול מדבר אליו תודיעהו עניינים כלליים ל
 לאומה או לאומות והנהגה או הנהגו' למין האנוסי
 או לקצתם במה שישג הטלמות האנושי וזה בזולת
 מראה ולא מחזה אבל בהיות ער ביום וכך בכל עת
 שיכוכן מחטבתו וישער בטאלה תבואהו מיד הת
 התשובה בהקיץ ולא לעתים רחוקות אבל בכל עת
 שירצה והמדרגה הזאת כפיגיע אליהם האדם אף
 ראוי שיקר' אדם אלא מלאך ואין אכלנו מי שהגיע
 למדרגה הזאת לא מטה רבינו עליו הסלו' סכבדלה
 כבואתו מכל שאר הנביאים בארבעה הבדלים ש
 סמכה הרמבם זל בפירוש פרק חלק והם הארבעה ש
 המדרגות שמכינו בכבואה והן סכרמזו בכתוב
 שאמר ודבר ה' אל מטה פנים בפנים כאשר ידבר
 איש אל רעהו כי אחר שאמר פנים אל פנים ירמוז
 שלא היתה כבואתו על ידי מלאך ולא שום אמצעי

במדרגה הסליטית ובאמרו כאשר ידבר איש ירמוז
 שלא היתה במראות הלילה או בתרדמה כופלת ע
 עליו במדרגה השנית אבל מטה היה עומד ער
 ושומע הקול מדבר אליו ולא היה מגיע לו רתת ולא
 צער במדרגה הראשונה אבל כאשר ידבר איש אל
 רעהו בלי שום צער ובכל עת שירצה לבא אל אהל
 מועד היה שומע הקול מדבר אליו אמר הכתוב
 ובבוא מטה אל אהל מועד וישמע את הקול מדבר
 אליו מעל הכפרת מכין סני הכרובים וכך העיד
 הכתוב שאמר עמדו ואשמעה מה יבנה ה' לכם ומיה
 באה אליו התשובה על זה איש איש כי יהיה טמא
 לכפס וגומ' וכך בבנות כלפחד ויקרב מטה את
 משפטן לפניה' ובאתהו התשובה כן בנות כלפחד
 רוברות :

ואמנם אי אפשר שיגיע האדם לשום מדרגה מ
 ממדרגות הנבואה כלל אם לא יקדמו לו
 אותן הארבע מדרגות הראשונות הטבעיות שמכינו
 כמו שאמרו רבותינו זכרוכם לברכה אף הנבואה
 טורה אלא על חכם גבור ועסיר ובעל קומה כי ב
 בזולת שיקדם לו מעלת החכמה עם שאר המעלות
 הטבעיות אי אפשר שתחול עליו הנבואה כלל ולזה
 הוא מה שאמרו על יעקב אבינו כמה מעלות היו ב
 בסולם ארבעה לרמוז שלא קדמתהו מדרגת רוח ה'
 הקדש שהיא קודמת לפעמים לכבואה אלא מעלת
 החכמה היא שקדמה לכבואתו לפי שנטמן בבית
 עבר ארבעה ועשרה שנה כי בזולת זה לא היתה ה'
 הנבואה מגעת אליו ואפילו בחלום שהיא תחלת מ
 מדרגות הנבואה :

וראוי שתדע כי התחלפו הנביאים קצתם
 מקצת והצדיקים והחסידים בענין ה'
 הדבקות בשם כי יש מי שתדבק בפשו בעליונים ד
 דבוק חזק עד ישמעו אליו הכחות העליונות לפעול
 בהיולי העולם כרצונו אם להצלתו אם להצלת זולתו
 יוריד הגשם בתפלתו וירפא החולים ויוליד העקריות
 ויורר האט למטה ויחיה המתים כאלוהי גואלי ישע עד
 שכמו שנמצא בדברים הטבעיים שכאשר ישער ה'
 האדם בדבר שהוא מבוסס הטעם או כשיראה את
 חבירו אוכל הבוסר יתעורר מאליו הכח חמוכי הדיו
 ויותכו חכיו מאלוהי או כאשר ישער המטגל ית
 יתעורר

מתעורר הכח המוציא הזרע להוציאו וימתח הכלי
 כן הנפש הזכה הזאת ישמעו אליה הכח הטבעיים
 אשר בעולם ויתחדש בעולם כרצונו טל או מטר או
 רוח סערות כי כמו שהכחות הגשמיות נבראו לעבוד
 את הכחות הנפשיים ותקף סיג זור הכח הנפשיו על
 דבר יתעוררו הכחות הגשמיים והאברים להסלימו
 בפעל כן הכחות הטבעיים אשר בעולם יעבדו את
 הנפשות הזכות לפי שכל המציאות כולו כאיש אחד
 ועל כן ישמעו להם עד שכאשר תזייר הנפש הזכה
 הזאת בהתחדש טל ומטר או רוח גדולה וחזק או
 רעם או בקיעת הארץ וכיוצא בזה יתעורר הכח
 המכהיב את עולם ההויה וההפקר מיד להסלימו
 ואפשר שיעבור מדרגת הנביא או החקיד ליותר
 מזה השעור עד ישמעו אליו הכח העליונות לעשות
 רצונו להוריד אש למטה ולהחיות המתים וזולת זה
 להיות כל הדברים נכנעים ומסועבדים אליו הן
 סיהיה נביא או בלתי נביא ויתחלף זה בצדויות
 ובחסידים ובנביאים כפי התחלף מדרגותיהם ב
 בדבוקו הזה ועל זה הדרך ימשול הנביא או החקיד
 על הטבע ויחדש בעולם אותות ומופתים כפי ש
 פעור מדרגתו בדבקות ובזה יתחלפו החקידים
 קצתם מקצת כי ישמן החקידים סיגיו למדרגה
 מן הדבקות שיוכלו לחדש בעולם אותות ומופתים
 כחוכי המעגל ורבינו פנחס בן יאיר ורבי חנינא בן
 דוסא וזולתם אף על פי שלא הגיעו למדרגת הנבואה
 כלל ויש מן הנביאים מי שלא יעשה אות או מופת
 בימיו כלל כירמיה או חגי זכריה ומלאכי ויש מי
 שיעשה אות אחד כשמואל סהוריד המטר בתפלתו
 בימי קביר חטים ויש מי שיעשה טנים או שלמה
 כישעיה מפלת סנחריב ורפואת חזקיה והשבת כל
 המעלות ויש שיעשה יותר כאלהו ואלישע ואולם כל
 הנסים שבאו על ידי הנביאים כולם ישתתפו כשהם
 לא היו מתמידים זמן גדול ולא היו מפורסמים לכל
 או לעם גדול אבל כל האותות והמופתים שעשה
 משה או שבאו על ידי משה עם שהיו רבים יותר מ
 מכל הנביאים על ידי כל הנביאים נתעלו מהם כשהיו
 מפורסמים ומתמידים זמן גדול כמז שהתמיד א
 ארבעים שנה ועמור עכץ יומם ועמור אש לילה ולזה
 מה שנזכרו אלנו ההבדלים בקוף התורה בין נביא מ
 עליו

פרק אחד עשר

הנבואה תחול על האדם על ההדרגות סכתבנו
 כשלא יהיה עם נביא יהיה כלי להנעת הנבואה על
 הבלתי מוכן אבל כשהיה עם נביא כבר תגיע ה
 הנבואה על הבלתי מוכן בזולת ההדרגות וזה דבר
 כתאמת מציאותו בשעת מתן תורה שהגיעו כל י
 ישראל טפסיהם עם חכמיהם למעלת הנבואה אמר
 הכתוב את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם
 בהר מתוך האש ולא למעלת הנבואה בלבד אבל
 למדרגת פנים בפנים שהיא המדרגה האחרונה
 ממדרגות הנבואה שאי אפשר שיגיע האדם אליה
 אלא בחסר אלקי והיא היתה מדרגת משה רבינו
 עליו

עליו השלול אמר הכתוב עליו ודבר ה' אל משה פנים
אל פנים ונאמר גם כן במדרגת כל ישראל בשעת
מתן תורה פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר מתוך
האש והוא מבואר כי שם מאות אלף רגלי סיבאו מ
ממזרים מורגלים בעבודה קשה בחומר ובלבנים
לא היו ראויין למדרגה גדולה כזו ואף על פי כן ה
הגיעו אליה באמצעות משה רבינו עליו השלול אמר
העם הנה אנכי בא אליך בעב הענף בעבור ישמע
העם בדברי עמך כלומר אני רוצה לבא אליך
ולהגלות לך במדרגה גדולה שהיא מדרגת פנים
בפנים אף על פי שאתה בעובי ועכירות החומר ה
הנקרא עב הענף ואיך ראוייה ליה וכל זה אני עושה
בעבור ישמע העם בדברי עמך וזו היא המדרגה
היותר גבוהה שאפשר והוא שישמע אדם בהקיץ ק
קול מדבר אליו בזולת ראיית שום תמונה אמר הכ
הכתוב קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם
רואים זולתי קו והגיעו אליה בחקר אלהי ובאמצעות
משה וזה כדי שיקבל מלבם הספק שהיו מסופקיין
באפשרות הגעת הכבואה אל האדם שעל זה היו
תמהיין אחר מתן תורה ואומר כי מי כל בשר אשר
שמע קול אלקים חיים וגומר שיראה שישראל היו מ
מסופקיין באפשרות הגעת הכבואה אל האדם עד
היום ההוא אבל משה לא היה תמה על הגעת
הכבואה לאיש אחד אלא על הגעתה לעם בכללו ו
ועל כן אמר השמע עם קול וגומר ואחר המעמד ה
ההוא הודו באפשרות הגעתה אמר הכתוב היום
הזה ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי שיראה ש
שבאותו מעמד הוקר מלבם הספק הזה וכך הגיעה
הכבואה מאליהו לאלישע בזולת אלו ההדרגות כי
לא היה בכל בני הנביאים מי שלא קדם לסרת את
אליהו וללמוד ממנו קדם סיבא אלישע לסרת את
אליהו שהרי כשרצה העם לקחת את אליהו כאמר לו
בחורב ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה תשמח
לנביא תחתיך ובאמצעות אליהו הגיע למדרגה ג
גדולה יותר מכלם וכך יהושע הגיע למדרגה שהגיע
באמצעות משה עד שאמרו רזל בביאור הענין הזה
פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה זקנים
שבאותו הדור אמרו חוי לה לאות בוסה ואוי לה ל
לאותה כלימה כלומר יהושע מכר עצמו לא היה ראוי

סיגוע למדרגה שהגיע אליה אלא באמצעות משה
הוא שהגיע מה שהגיע ולזה היה משה במדרגת
החמה שחולקת האור לירח ויהושע במדרגת ה
הלבנה שמקבלת אור מהשמש ואיך לה אור מעצמה
ולזה אמר חוי לה לאותה בוסה ולאותה כלימה כי
לא היה ראוי יהושע לכבואה מעצמה אלא מכר משה
רבינו עליו השלול ועל זה הדרך היה חל הכבואה
באמצעות משה על השבעים זקנים אף על פי שלא
היה ראויים אליה מכר עצמם אמר הכתוב וירדתי
ורברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אסר עליך וט
ושמתי עליהם כלומר אף על פי שלא היו ראויין לכך
מכר עצמם ולזה תמצא כי כשאמר יהושע אל משה
אלרד ומידר מתנבאים במחנה הסיב משה המקרא
אתה לי כלומר איך ראוי לך לקנא בזה כלל בעבור
כי הכבואה הזאת כולה חלה עליהם מכר רוחי וז
ובאמצעותי ומי יתן כל עם ה' יהיו נביאים מכר
עצמם וראויים לכבואה בזולתי כי יתן ה' את רוחו
עליהם ולא באמצעותי אלא שהם מכר עצמם והיו
ראוי לחול עליהם מבלתי אמצעי וענין כורך
האמצעי בדבר הזה הוא על זה הדרך כי כמו ש
סמהכאת ניכוח השמש בגוף זך בהיר כמראה ה
המלוטטת יתהפך הניכוח אל מקום חסוך ויאור
המקום ההוא על ידי ההתפכות ההוא מה שלא
היה מאור קודם זה כך השפע האלהי כשירד על
הנביא השלם יתהפך ממנו על הבלתי ראוי ויהיה
זה סבה אל שיחול הרוח הכבואה על הבלתי שלם
או בלתי מוכן לכך ויתנבא ואף בזה ההתפכות
יהיה הרוח שיחול על היותר מוכן גדול ממה שיחול
עלמי שאינו מוכן :

ולפי דעתי שזאת היתה הסבה שתמצא ה
הכבואה באומת ישראל מזולתה מן ה
האומות ובארץ ישראל מזולתה מן הארצות וזה כי
מכר הארון והלוחות שהיה השכינה שורה עליו היה
מתהפך הרוח האלקי כדמות ניכוח השמש המתהפך
והיה שורה הרוח הכבואה על האיש שתמצא בו ה
הכנה מה בדמיון מה שהוא בארון והוא האיש
סימכאו בו רעות התורה הכתובים בלוחות הברית
באמת כמו שהיה זה בכבואת שמואל שהיה סוכב
בחרו שהיה לו ובאה ליו קו הכבואה מעל הכפרת
אשר

פרק שנים עשר

אמר על הארון שהיה אז עם בטילה והוא עצמו לא
 היה יודע מי הקורא שלא היה משער בעצמו היותו
 ראוי לכבואה שיטמע קול בעת היקיצה במראה ה
 הכבוא' ולזה היה קם ממטתו ללכת אל עלי עד שעלי
 הביץ זה מעצמו כמו שאמר הכתוב ויבן עלי כיה
 קורא לכער וחולם זה השפע הבא על זה הדרך
 בזולת כביא שיהיה אמצעי צריך הכנה במקבל כ
 כלומר שיהיה מעצמו מוכן קצת כי לא יחול השפע
 האלקי הזה הלא בהיות המקבל במדרגה ידועה
 מן ההכנה וכפי הכנתו תהי' מדרגת השפע שיחול
 עליו ואבל הכבואה המגיעת באמצעות כביא תגיע
 אפי' על מי שאינו ראוי לכבואה כמו שהגיעה לישראל
 בשעת מתן תורה או על מי שאינו מוכן אליה כמו
 שהגיעה לאהרן ומרים באמצעות מטה אף על פי
 שלא היו מוכנים אליה באותה שעה ובעבור זה
 קרא השם אל משה עם אהרן ומרים כרי שיחול ב
 באמצעות מטה הרוח הכבוא' עליהם כי אף על פי
 שהיו ראויים לכבואה לא היו מוכנים אליה באותה
 שעה והבן זה כי הוא דבר נבוכו בו הרבה מן
 החכמים למה קרא השם את משה עם אהרן ומרים
 וראוי שתדע שהמכא הכבואה על ידי כביא על ה
 הבלתי ראוי או בלתי מוכן לא יספיק להספיע מן
 המקבל ההוא על זולתו לא בהמכא הארון והלוחות
 באומה וגם כן אחר שבעדר הארון לא הוה
 אפשר שתמכא הכבואה אפילו על יד כביא על ה
 הבלתי מוכן ולזה לא הגיעה הכבואה לברוך
 בן כריה באמצעות ירמיה לפי שלא היה מוכן אליה
 וכבר נבז הארון והגיעה לחגי זכריה ומלאכי לפי
 שראו את ירמיה ויחזקא עליהם השלום והיו מוכנים
 יותר אליה מברוך ואולם לא הגיע מהם לזולת' לפי
 שלא היו בזמן הארון ולא היה השפע שהגיע להם
 מספיק שיעבור מהם לזולתם אחר שלא היה עם
 ארון וראויה לרבר כי בבית שני היו חסידים
 ואנשי מעשה וראויים לכבואה יותר מבית ראשון
 ואף על פי כן לא היה עם כבואה לפי שלא
 היה עם ארון ומה שהגיעה הכבואה ליחזקאל
 בחובה לארץ לפי שכבר הגיעה אליו בארץ ישראל
 אמרו רבותינו זכרונם לברכה היה היה דבר השם
 ליחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על כהר כבר
 מאי היה היה שכבר היה:

עקר מציאות הכבואה במין האר' אינה כרי להגיד
 העתידות ולקדר עניינים פרטיי' אישיים כמו שיוודע
 על ידי הקוסמים והחוזים בכוכבי' אבל כרי להגיע
 האומה בכללה או המין אל השלמות האנושי וזה
 דבר ביארהו רבותינו זכרונם לברכה בפרק אין
 עומדין במסכת ברכות אמרו ויאמר ה' אל משה לך
 רר כי שחת עמך אמר לו הקדוש ברוך הוא רר
 מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל
 עכסיו שישראל חטאו אתה למה לי הנה ביארו
 בפירוט כי הגיע מטה אל המדרגה ההיא לא היה
 אלא בשביל ישראל כרי שיקבלו התורה ויקיימוה
 וכן אמרו בתור' כהנ' כתיב אלה המצות אשר בזה
 השם אל משה אל בני ישראל זכות ישראל גרמה לו
 ובעבור זה אמרו קצת החכמים שהתחלת הגעת
 הכבואה למשה לא היח על המדרגות שכתבנו ב
 בפרק עשירי אבל היה ענין נסוי חל עליו פתאום
 ברכון אלקי עם היותו בלתי מוכן ולא ראוי אל המ
 המדרגה הגדולה ההיא כרי להגיע המין האנושי
 או האומה בכללה אל התכלית האנושי ולזה אמר לו
 השם עכסיו שישראל חטאו אתה למה לי כלומר אם
 אין התכלית הזה אין צורך בהגעת הכבואה לכ
 לכביא ולזה תמכא כי כשאמרו רבותינו זכרונם
 לברכה במסכת סנהדרין אין הכבואה סורה אלא
 על חכם גבור ועשיר ובעל קומה הזכוחו אותו מ
 ממטה כי למה שהגעת הכבואה לכביא אינו אלא
 בהשלמת האומה ראוי שימכאו בו התוארי' שמתכאו
 במטה שהיתה נבואתו לזה התכלית ולזה היה אחד
 מהם בעל קומה כרי שיהיה מקובל ומהודר בעיני
 האומה ואם לא ימכאו לכביא אז התוארים שהם
 לתועלת האומה אין תועלת בהגעת הכבואה אליו
 ומזה מתבאר לך הטעם למה מכיבו תורה מן השמים
 עקר והכבואה טורט מקתעף ממנו כי כבר היה
 ראוי שיהיה הענין בהפך שיהיה העק' הוא הכבואה
 ותורה

הנבואות שנמצאו לכביאים אחר שנתנה התורה
היו לתכלית קיום התורה ולפי שהתכלית קודם אל
הפועל לשאר הסיבות בהכרח אמרו רבותינו
זכרוכם לברכה שהתורה קדמה לעולם אלפיי שנה
לפי שהוא התכלית שבעבורו נמצא המין האנושי
שהוא מבחר הנמצאות שבעולם ההויה וההפקר
זכורם נמצאו בעבורו והוא בעבור קיום התורה
והקטע על זה בכל השרשי שאמרנו שהם מקתעפי
מן העקרים:

פרק שלשה עשר

וממה שראוי שנחקור בכאן הוא אם הדת האלקית
האחת בעצמה אפשר שתתחלף לאומה אחת ב
בעצמה בהתחלף הזמני או אי אפשר לה שתתחלף
אבל יחוייב לה שתהיה נכחית וכבר יראה שאי
אפשר לרת האלהית שתשתנה וזה אם מצד הכותף
ואם מצד המקבל ואם מצד הדת בעצמה מצד ה
הכותף כי הדברים הנרצים אבל הטעם יתברר שהוא
הכותף לא יכוויר שירצה פעם דבר אחר וישתנה
דכונו אל שיהיה הפכו רצוי לפניו פעם אחרת כי אי
אפשר שירצה האל יתברך היושר פעם ויהיה רצוי
לפניו העול פעם אחרת ואם כן למה ישנה האל
הדת האלקית בזולתה ואם מצד המקבל כי אחר
שהאומה המקבלת אחת בעצמה למה זה תשתנה
בהמשך הזמן כי אפשר לומר כי כמו שהנהגת ה
הבריות בנער מתחלפות להנהגת הבחור וה
והנהגת הבחור להנהגת הזקן כפי השתכו הזמנים
מן הילדות אל הבחור ואל הזקן כן ראוי שתשתנה
הנהגה הדתית כפי השתנות הזמנים כי אם
יזרק זה באים אחר שתשתנה הנהגתו כפי השתכו
עתותיו בהכר לא יזרק זה בקבוץ מדיכוי שלא יכוויר

ותורה מן השמים שורם מקתעף ממנו אלא שאם
היתה הגעת הנבואה אל המין האנושי כדי שכל
ידה ידעו האנשים הדברים האישיים המתחדשים
בעולם או כדי שיתחדשו על ידה אותות ומופתים
על עיני פרטיי כמו שיחשב בתחילת המחשבה
היה זה ממה שיקטה אבל אחר שביארנו שההכרח
המביא אל המצא הנבואה הוא כדי להישיר האנשים
אל מול ההצלחה הנכחית כדי שיודעו על ידה הד
הדברים הנרצים אבל הטעם יתברר מהבלתי נרצים
ויטיב האדם התכלית האנושי בעשיית אותן הפ
הפעולות איך זה ממה שיקטה כי אחר שתכלית
המצא הנבואה הוא כדי שתגיע על ידה היסרה א
אלקית למין האדם שהיא תורה מן השמים ראוי ש
סימנה תורה משמים עקר לפי שהוא ההכרח המ
המביא אל המצא הנבואה ולזה שמנו הנבואה שורם
מקתעף לתורה מן השמים:

ומהשעם הזה בעצמו הוא שמנינו ההשגחה
שרם מקתעף מן הסכר והעונש אעפ שהיה נראה
שהענין הוא בהפך שאחר שההשגחה קודמת אל
הסכר והעונש ראוי שיהיה הסכר והעונש מקתעף
ממנה אלא שאם היתה ההשגחה בפרטי האנשים
על הדרך שהיא בטאר בעלי חיים לשמור מינס היה
ראוי שימנה הסכר והעונש שורם מקתעף ממנה
אבל בעבור שלא היתה ההשגחה הנמני בעקרים או
בשרשי על דרך ההשגחה שהיא במיני הבעלי חיים
לשמור המין בלבד אבל לתת לאים כדרכיו וכפרי
מעלליו בכל פרטי מעטיו בעולם הזה ובבא כפי
מה שתגזור החכמה העליונה לזה שמנו הסכר ו
והעונש עקר וההשגחה שרם מקתעף ממנו לפי
שמין ההשגחה שהוא לסכר ולעונש אינה כמין ה
ההשגחה ההויה במיני הבעלי חיים שהיא לשמור
המין בלבד ועל זה הדרך תבין בכל השרשים
המקתעפים מן העקרים למה נמנו שרשים עם ה
היותן קודמים אל העקרים כמו הנבואה שהיא
קודמת בטבע אל תורה מן השמים וקודמת גם כן
בזמן שהרי קדמה נבואת האבות לכתובת התורה
על ידי משה ואף על פי כן שמנו אותה שרם לתורה
מן השמים לפי שכל הנבואות שהיו קודם מתן ת
תורה כולן היו לתכלית בתיבת התורה וכך כל

בו השתנות הזו שיסתנה מן הילדות א הבררות
ואל הזקנה כי ההסקמה הדתיית תשים כל עתותיו
שוות לא יזויר שתקבל הדת סנוי מצד המקבל בזה
ואם מן הכר בעצמה כי אחר שהמכוון בתורה ה
האלקית הוא להודיע לבני האדם זיוור עכויים ס
סכליי ודעות אמתיוי אץ זה ממה שיזויר השתנותו
בשום זמן כי הדעות האמתיות אי אפשר שיפול
בהם סנוי כלל כי אי אפשר שיהיה האחרות אמת
פעם והסנויות או שלוש אמת פעם אחרת כמו שאי
אפשר במה שכבר יבא אל המציאות וכמכא בפועל
סנאמר שלא היה וסלא היה מכא כן ועל כן הוא
מבואר שאי אפשר שיפול סנוי בדת האלהית לא מ
מצד הדת בעצמ' ולא מצד הכותץ ולא מצד המקבל
אלא שכאשר יעויין זה הדעת כמכא שאיכנו מחוייב
סלא תסתנה הדת האלקית לעם אחר בעצמו וזה
כי אף אם לא יסתנו הדעות בעצמן ולא הכותץ כבר
אפשר שיפול בו סנוי מצד המקבל לפי שמשלמות
כל פועל שיפעל פעולתו כפי הכנת המקבלים ולפי
השתנות הכנה המקבל תסתנה פעולת הפועל בלי
ספק וזה לא יחיי' סנוי בחק הפועל כי כמו שהרופא
יתן הנהגה אל החולה עד זמן משוער אכלו שלא
יבלהו אל החולה וכשיג' הזמן ההוא שכתחזק כבר
החולה מחוליו וסנה הרופא הנהגתו ויתיר מה ס
סאקר ויאסור מה שסתיר ואץ לחולה להפלא מזה
כי אץ זה ממה שיחייב סקרן בחק הרופא לומר
סלא כתן בתחילה הנהגה מספקת לכל הזמנים כי
הרופא כשנתן ההנהגה הראשונה כבר ידע הזמן
סראוי שיתנהג החולה על פיה ואף על פי שלא
בלהו אל החולה ידע הזמן הראוי שתסת' ההנהגה
ההיא כפי מה ששער מטבע החולה הזמן שצריך
לו כדי שיסתנה מן החולי אל הבריאות ובהנהגה
הראשונה היתה כוונתו לתקן טבע החולה א שהיה
ראוי ומוכץ לקבל ההנהגה הסנית הראויה לבא א
אחר ההכנה שהכונה ההנהגה הראשונה ובהגיע
הזמן ההוא יסנה אותה להנהגה אחרת היתה מ
מכוונת וידועה אכלו בתחילה כן על זה הדרך
איכנו סקרן בחק השם יתבר' אם לא כתן בתחילה
תורה וסנהגה מספקת לכל הזמנים וזה כי הוא
כשנתן התורה ידע טהנהגה ההיא תספיק עד
הזמן ששערה חכמתו שיספיק להכין המקבלים

ולתקן טבעם אל סיקבלו ההנהגה הסנית אף על
פי שלא בלהו לאדם וכשיגיע הזמן יכזה בהנהגה
הסנית ואף אם יסנה דברים הפך ההנהגה ה
הראשונה כך היה מקודר אכלו בתחילה וכמו
סיהיה סקרן בחק הרופא שיכזה לתת המזונות
החזקים כלחם והבשר והיין אל הקמים מהחולי ו
והילד' ויוכקי סדים עד אשר יגדלו או יתחזק טבעם
לסבול המזונות החזקים כן יהיה סקרן בחק כותץ
התורה שיתן הנהגה אחת טנה בכל הזמנים למ
למתחילים ולמורגלים אבל ראוי שיסנה אותה כפי
השתנות הכנת המקבלים ואחר שיורגלו בהנהגה
אחת רקה יעלה אותם להנהגה יותר חזקה תאות
להם כפי טבעם כלחם והבשר והיין והמזונות ה
החזקים שאף על פי שאיכץ ראויים לקטני הם מזון
ראוי ונאות אל הגדולים לפי טבעם ואחר שהורגלו
בו מעט מעט ראוי לסנות הקטנים אליהם אחר ס
סיגדלו כמו שיעטה המלמד עם התלמיד שירגילהו
בתחילה בדבר קל ההבנה עד שיורגל בלמוד מ
מעט ואחר יעתיק אותו למדרגה חזקה ועמוקה
סלא היה ראוי אליה בתחילת למודו וקודם שהורגל
ואם יאמר אומר כי אץ ראוי שתקצר יד השם שלא
לתת הנהגה כוללת לכל האנשים מעבר ועד זקן
טנה בכל הזמנים הנה זה ידמה לשאלת הסואל
למה לא ברא השם כל האנשים צדיקים הומים לע
לעבוד עבודתו אץ בהם כפתל ועקס וזה היה יותר
סלמות אליו כי זה אינו כמו שכתב הרמבם על זה
וכיוכא בו בפרק שנים וסלטי' ממאמר השלישי וכמו
סלא כאמר שהיה שלמות לשם לברא כל הבעלי ח
חיים בעלי סכל לשבח השם לפי טנה יחלוק על ט
טבע המציאות כן אץ ראוי לומר שיהיה שבח לשם
סירוכו כל הדברים בדרך נס וסלא על המנהג ה
הטבעי כי הדבר המוסכם מכל החכמים התורכיים
הוא שהטבע יקר בעיני השם וסלא יסנהו אל
להכרח גדול שאי אפשר זולתו ואכחנו אץ דברינו
הנה אל לא לפי מה שיחייבהו ההקס לפי מה שיתנהג
העיוון התוריי והרובה לחלוק ולומר שהאל יחרט
כסים וספלאות מתמידים חולקי' על טבע המציאות
הרעות בידו ורבנותו זכרוס לברכ' שאמ' שהתורה
סס חיים לכל אמנם רכו בזה לכל
האיברים סכך אמרו דברי תורה קילורית לעין מ
מלוגמא עיקרים י ח א 17

מלוגמא ללב כוס עיקרון לבני מיעים וכו' סל ולכל
בטרו מרפא אבל לא אמר שתהיה טוה לכל האנשים
ולנשים ולטף ולא בכל הזמנים ואמתת דברינו
יתבאר בפרק הבא אחר זה:

פרק ראבעה עשר

כאשר חפצנו ענין הדתות האלהיות שהיו בעולם
נמצא אותן כוהנות זה הדרך שהיו משתנו מהאקור
אל ההתר ומן ההתר אל האקור וזה כי בתחילה
בכטווה ארס הראשון בקצת מצוות שנהגו בהן ה
האנשים לפיקבלת רזל ער נח ולכח התיר אכילת
בעלי חיים שהיה אקור לארס הראשון כי בתחילה
לא התיר להם אכילת בעלי חיים אלא אכילת ה
הצמחים בלבד אמר הכתוב הנה נתתי לכם את
כל עשב זורע זרע אשר על פני כל הארץ ואת כל
העץ אשר בו פרי עץ זורע זרע לכם יהיה לאוכלה
ואחר כך התיר אכילת הבעלי חיים לכח אמר כל
רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאוכלה כירק עשב כ
נתתי לכם את כל והוסיף לו מצות אבר מן החי
ולאברהם הוסיף מצות המילה ולמשה הוסיף מצות
אחרות רבות ואקר קצת עריות היו מותרות לבני
נח והתיר להם דברים כאקרו לבני נח כי הבהמה
לאחר שנכחטה מותרת לישראל אף על פי שעדיין
היא מפרכסת ובן נח נהרג עליה משום אבר מן
החי עד שתמות הבהמה וכך בן נח נהרג על הנזל
ואפילו על פחות משנה פרוטה מה שאין כן בישראל
ובן נח הרואה את חבירו גוזל ואינו מוחה בידו
נהרג עליו ומפני זה נתחייבו כל בעלי סכס הריגה
סראו את סכס גוזל ולא עשו בו דיץ לפי מה שכתב
הרמבם זל בספר שופטים וכך בן נח שבא על
אחותו מאביו פטור וישראל נהרג עליה וגדולה מזו
אמרו בספרי על לא תקי לך מצב אשר סנא ה' לקיך
אף על פי שהיתה אהובה בימי האבו' כלומ' ואפילו
בימי משה שבטעת מתן תורה בנה מזבח תחת
ההר והקיס שתיים עשרה מצבות לסנים עשר שבטי
ישראל וכאקר זה בערבות מואב בטקת הארבעים

ויעקב אמר לו השם אנכי האל ביתאל אשר משחת
בם מצבה הרי מפורט שאפילו דבר טהיה דרך ע
עבדי האל לעשות לכבוד השם והיה מותר גמור
בימי משה בהר סיני כאקר להם בערב' מואב לפי
דעת רזל והרי קצת העריות שהותרו לבני נח נמצא
הכתוב בפירוש יאקור אותם וכל זה ממה שזורה
טהרת האלקית היתה משתנה מן האקור אל ההתר
ומן ההתר אל האקור כפי השתנות הזמנים וכך היה
נוהג זה הענין בארס ואברהם עד שבא משה ו
ומשבא משה עד הנה לא נשתנית:

ודעת הרמבם זל שלא תשתנה לעולם לא כולת
ולא מקצתה ע"כ גם אחר מן העיקרי' שלא
תנוסח התורה ולא תשתנה ואחר שמכאנו הדתות
האלהיות שהיו עד משה משתנו מן האקור אל ההתר
ומן ההתר אל האקור יהיה זה עקר פרטי לתורת
משה בלבד וסמך הרב בעקר זה אל מה שנזכר
בתורה לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו ובאר הטעם
בספר המורה לפי שהדבר הטוה והטלס אי אפשר
להוסיף עליו ולא לגרוע ממנו שלא יפסק השווי וה
והטלמות ההוא ולפי שהיתה התורה תמימה כמו
שהעיר עליה הכתוב באמרו תורת ה' תמימה אי
אפשר שתשתנה בשום זמן זהו תורף דבריו בזה
הענין במקומות רבי' ודבריו בזה כריכין עיון גדול
מהיכן יבא לו לרבינו זל השרט הזה

כי אף על פי שהשרט הזה יקר העקר
מאד אם קבלה הוא נקבל אותה בקבר פנים יפות
ואם לדין יש תשובה כי מה שנאמר בתורה לא תוסף
עליו ולא תגרע ממנו לא בא להזהיר על כלל מצות
התורה אלא על תכונת עשייתן בלבד ובא להזהיר
שלא כבדה מלבנו ולא כלמו מעובדי עבודה זרה
לעשות תוספת או גרעון בתואר עשיית המצוה כ
בהיותינו חושבים שזה הגדולה להשם יתב' וענין
הפקוקים מוכיח שעל כך נאמר בפרשת ראה אמר
הכתוב ומזהיר על ענין עבוד' זרה כי יזכרת ה' לקיך
את הגוים אשר אתה בא לרשת אותם מפניך השמר
לך פן תקטס אחריהם אחרי השמרם מפניך ופן
תדרוש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה
את אלהיהם ואעשה כן גם אני לא תעשה כן להשם
אלקיך כי כל תועבת ה' אשר סנא עשו לאלהיהם
כי גם את בנייהם ואת בנותיהם ישרפנו באש לאהיהם
את

את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרו
 לעשו לא תוסי' עליו ולא תגר' ממנו ופסט הכתובים
 הוא דבר מתמיה מאד איך יאמ' השמר לך פן תקטם
 אחריהם אחרי השמרם מפניך וכימי סירא' אותם
 בשמרים מפניו ינקט אחריהם ולמה תלה דרישת
 אלהיהם אחרי השמרם מפניך אבל פירש הפסוק
 כך הוא כי לפי שחשש הכתוב שלא יתפתה האדם
 אחר דרכי העבודה זרה בטוס כר אמ' כי אולי יבא
 אדם לטעות ולומר כי מה שצוה ה' יתברך להשמיר
 עובדי עבודה זרה היה בעבור שהיו עובדין אותה
 בעבודות הנכבדות הראויות לשם יתברך ואם כן
 אחר שתשמיר אתה את עובדי ע' שמה תררוש ד
 דרכי העבודות ההן שהיו עובדין בהם את אלהיהם
 ותחשוב לעשות כן ולעבוד את ה' באותן העבודות
 בהיותך חושב שזה הגדולה אל השם וזה שאמר
 ופן תררוש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגו' הלא
 את אלהיהם ואעשה כן גם אני כלומר לשם לא
 תעשה כן לה' אלקיך ובאר הטעם כי כל תועבת ה'
 אשר עשו לאלהיהם כלומר לא תחשוב שמה שאמר
 השם יתברך אותן עבודו' היה מפני שהם נמאקות
 שלא יעשו אותן לעולתו אבל מפני שהם נמאקות
 בעיניו ותועבה לפניו וראיה לזה כי גם את בניהם
 ואת בנותיהם יטרפו באש לאלהיהם והם יחשבו זה
 הגדולה לשם והם תועבה לפניו כי לא יחפוץ השם
 בהשחתת עולם ולא יצוה בהריגת האנשים חלילה
 כמו שאר'זל במסכת תעניות פ' קמא על מה שאמר
 ירמיה ובנו את במות התופת לשרוף את בניה ואת
 בנותיה' באש אשר לא כויתיו ולא דברתי ולא עלתה
 על לבי אשר לא כויתיו זה בנו של מיטע מלך מואב
 דכתיב ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ו
 זיעלהו לעולה על החומה ולא דברתי זו בתו של
 יפתח ולא עלתה על לבי זה יצחק בן אברהם
 וביאור זה כי למיטע מלך מואב לא צוה כלל בק
 בקרבנות כמו שצוה לישראל ולזה אמר עליו לשון
 לא כויתיו ליפתח הגלעדי שהיה מכלל ישראל שהיה
 מצוה בקרבנות אמר עליו ולא דברתי כלומר שלא
 דבר אל השם שיעשה עולה מבתו כלל ולאברהם
 אף על פי שצוהו לעשות קרבנות ודבר אליו להעלות
 את יצחק בנו לעולה מכל מקום לא היתה כוונתו
 לת' שיקריבו בפועל ולזה אמרו לא עלתה על לבי

זה יצחק בן אברהם הנה ביאר ר'זל שאין עשיית
 הקרבנו מהדבר נרצה אליו ית' ועל כן יאמ' הכתוב
 לא תחשוב לגדל את השם בעשותך לפניו אותן
 עבודות שעושים עובדי ע' לאלהיהן כי העבודות
 ההם לא די שאינן נרצות לפניו אבל הן תועבות
 לפניו כי כל תועבת ה' אשר ט'א עשו לאלהיהן כי
 גם את בניהם ואת בנותיהם יטרפו באש לאלהיהם
 וסיים הענין לבאר איך תהיה העבודה לפניו יתב'
 ואמר את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו
 תשמרו לעשות לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו כ
 כלומר שלא די שלא יעשה עבודות שלא כוה בהם
 אבל גם בתואר העבודות אינו רשאי להוסיף וכן
 פירש הרמבם זל בפרשת ראה וכן היא סנויה
 בספרי מכאן אמרו הכתנין במתל' אחת שנתערבו
 עם הכתנין במתנה סתים יתנו במתנה אחת וכו'
 ועוד למדו מכאן בספרי לכל המצוות שבתורה
 אמרו דבר אחר מנין שאין מוסיפין על הלולב ועל
 הזביות תל' לא תוסיף עליו מנין שאין פוחתין מהן
 תלמוד לומר לא תגרע ממנו מנין שאם פתח לברך
 ברכת כהנים לא יאמר הואיל ופתחתי לברך אומר
 ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם תל' הדבר אפי' דבר
 לא תוסיף עליו וזה מפורש כמו שכתבו ור' זל
 בפרשת ואתחנן על לא תוסיפו על הדבר אש' אנכי
 מצוה אתכם כגון חמם טוטפות בתפילין וכן לא
 תגרע ממנו ואם כן איך מכאן ראיה למה שכתב
 הרמבם זל ועוד יקשה לרבריו שאם היה הכתוב
 מזהיר שלא להוסיף על מנין המצוות ושלא לגרוע
 ממנו איך אמרו בית דין מתנין לעקור דבר מן ה
 התורה בשב ואל תעשה גזי בית דין עובדין על לא
 תגרעו ממנו וכן שלמה תקן ערובין ונטילת ידים
 עובר על לא תוסיף עליו סוף דבר אינו רואה שום
 ראיה מן הפסוקים שהביא הרמבם אל סיהיה זה
 שרש לתורת משה כלל כמו שכתב הוא זל ואומר
 עוד שאף אם תהיה הבנת הפסוקים כמו שכת' הוא
 זל איך משם ראיה לרבריו כלל אל שלא תנוסח ה
 התורה ולא תשתנה לעולם כי הכתוב לא יזהיר לא
 שאחזנו לא נוסף ולא נגרע מדעתנו על המצוות
 אבל המונע שלא יהיה הוא יתברך מוסף או גרע
 כשתגזר חכמתו יתברך ואם מפני שהדבר הסוה
 איך להוסיף עליו ולא לגרוע ממנו לעולם הנה זה

אמנם יצדק בסווי האמתי אבל הסווי ההקשי כבר
אפשר שיסתנה כפי הכנת המקבלים כי המזון ה
הטוה אל הילר הוא החלב והטוה אל הבחור הוא
הלחם והבשר והיין וכך יסתנו המכות האלהיות ב
בהסתכות הזמנים כמו סכנתנה אסור הבשר ס
סכאקר לאדם והותר לכח ובכיו מפני קלקול הרעות
סכארע לקיץ ולתולדותיו כמו סכא' סלא כדבריומי
סכתב סלכך כאקר הבשר לאדם לפי שהיה העולם
חדש ואם היה מתיר לאדם אכילת בשר היה אפשר
סיכלו מינים רבים מן הב' ח וזה אינו שאם היה
הדבר כך ראוי סלא יתירנו לכח ובכיו סגם בימים
ההם היו הב' ח מעטים והיו סם נח וסלטה בכיו וכ
ונסיהם שהיו יותר מאדם וחוה שהיו לבדם בעת
סכטוה לאדם על אכילת הבשר והיה ראוי לפי ד
דבריהם גם כן סלא יחזור ויאסור קצתם לישראל
אלא סמכאן ראיה כי הרתות האלהיות אף אם לא
יכסחו בכל דבר יסתנו בחלקמן האסור אל ההתר
ומן ההתר אל האסור כפי הסתנו הכנת המקבלו :

פרק חמשה עשר

וראוי סכבאר הטעם אל הסנוי הזה סמכאנו סמה
סכאקר לאדם הותר לכח וסממה שהותר לכח כאקר
קצתו לישראל וכדי סיתבאר זה ביאור יפה נסאל מ
מה חטא קין בהביאו מפרי הארמה מכחה לה' סלא
סעה הסם אליו ואל מכחתו ואם מפני סלא הביא
מבחר הכאן ואילי כביות כמו שהביא הבלמה חטא
בזה אם נתעסק בעבודת הארמה והכליח בה וה
והביא מפריה מכחה לה' להורות לפכיו כעל כל אשר
במלהו ה' למה לא סעה הסם אליו ואל מכחתו כי ה
הרעת כותן סכל מקבל טובה מאחד כטהאכילהו ו
והטקהו סיסלם לו תודות מעין הטובה סקבל ממנו
ולא יחוייב להורות לפכיו שהלבישו והעשירו וסעסה
עמו מה סלא עטה אבל ראוי שתהיה ההוראה מעין
קבול הטובה ואם לא תהיה ההוראה יותר איך עליו
בזה תפיקה ולא עון אשר חטא ואם על סלא הביא
מפרי העץ אלא מפרי הארמה כמו סכתבנו למעלה

לא היה ראוי לעונס גדול סככתב עליו הלא אם ת
תטיב סאת ואם לא תטיב לפתח חטאת רובץ וגו'
וכן יש לסאל אחר סעטה אל הבל ואל מכחתו למה
כהרב ואיך לא חנה מלאך ה' סביב ליראיו להכיל מ
ממות כפשו וכך למה כאמר בסת ויולד בדמותו
ככלמו ולא כאמר כן בהבל סעטה הסם אל מכחתו
וביאור כל זה לפי מה שאחטב הוא על זה הדרך כי
מלבד מה שיש בהריגת הב' ח אכזריות חמה וסאף
אף ולמוד תכונה רעה אל האד' לספוך דם חנם עוד
יוליד אכילת בשר קצת הב' ח עובי ועכירות ואטימות
בכפס כמו סבאר הכתוב זה כשאקר לישראל קצת
ב' ח אמר בסוף ולא תטקכו את כפסותיכם בבהמה
ובעוף וגומר ולא תטמאו בהם וכטמתם בס חסר
אלף להורות על שהם מולידים עובי ואטימות בלב
וכן ארזל על זה הפסוק עבירה מטממת כפשו אל
אדם סכאמר וכטמתם בס אל תיקרי וכטמתם אל
וכטמתם ובעבור זה אף על פי סבשר קצת הב' ח מ
מזון טוב וכאות אל האדם רצה הסם להקיר ממנו
הטוב המועט הזה שיש באכילת הבשר בעבור ה
רע וההזק המרובה שאפשר שימסך מזה אליו ולזה
אקר אכילת הב' ח לאדם יתכן מה שאקר ממזונות
כאותים בסיחד אל האדם בכמחים מזונות כאותים
טובים כחטה והטעורה וכל דבר שיש בו זרע סראוי
להזרע וכל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע ולסאר
הב' ח כתן להם לאכילה כל ירק עשב סאיך בו זרע
סראוי להזרע וזה להעיר על היתרון שיש בין מן
האדם לזולתו מבח' וכסנולרו קין והבל וראו את א
אדם אביהם טורח בעבודת הארמה וזרע חטה
וסעורה וחרצן ואוכל וכזון מן הכמחים חטב כל א
אחר מהם דרך לעצמו וכונת כל אחר מהם היתה
ככרת מתוך מעשיו כי קין לקח לו אומנות לעבוד
את הארמה לפי שהיה חוטב סאיך יתרון לאדם על
הב' ח אלא בזה בהיותו יודע לעבוד את הארמה ל
להיותו כזון ממבחר הכמחים כי אחר סראה האדם
כזון מן הכמחים כסאר הב' ח חטב סרוח אחר לכל
וכמות זה כן מות זה ולזה הביא מבח' מפרי הארמה
לסבח הסם על היתרון סכתן לו על הכמחים ולא
הביא קרבן מן הב' ח כי לא חטב היתרון שיטלו ע
עליהם בעבודת הארמה יתרון גדול סראוי להביא
קרבן עליו אלא סלפי שהיה לו להביא מפרי העץ ס
ס הוא

ומהוא מבח' הזמחים ולא הביא אל' מפרי הארמה
 כלומר מן הירקות חטא כמו שאמרנו למעלה אבל
 עקר החטא היה לפי שלא חשב היתרון שיש לאדם
 על הב'ח לכלום וחשב גם כן היותו אסור בהריגת
 הב'ח אחר היותו טוה אליהם לפי דעתו כי כמות זה
 כן מות זה וחשב שעקר תכליתו הי' לאכול ולשתות
 אחר היותו כזון מן הזמחים כב'ח והבל היה חושב
 שיש לאדם יתרון על הב'ח ואבל חשב שהיתרון הזה
 הוא שיהיה לו ממסלה עליהם ויכבוש אותם תחתיו
 לעשות מלאכתו אבל לא שיהיה מותר בהריגתו כי
 לא חשב שיהיה לאדם יתרון על הב'ח בזה ולזה א'
 אמר הכתוב והבל הביא גם הוא מבכורות כלומר
 גם הוא על כוונת קין והיה חושב שיהיה האדם א'
 אסור בהריגת הב'ח אם לא לכורך גבוה ולעשות ק'
 קרבן מהן לפניו להודות שהוא יתברך הוא שיש לו
 יתרון על האד' והבהמה כי כולם יאבדו והוא יעמוד
 אבל האדם איך לו יתרון עליה' כי אם בהיותו רועה
 אותם ומנהיג המדינות וכיוצא בזה ולזה נהרג
 הבל להיות זה הדעת קרוב מאד מדעת קין ויותר
 מוכן לטעות בו האנשים ולהמשך אחריו אבל לפי
 סדעת הבל היה שיש לאדם יתרון על הב'ח וממסלה
 עליהם ויוכל להרוג אותן לכורך גבוה והוא קרוב
 אל שיוכר על ידו יתרון האדם על הבעלי חיי' והכיר
 מעלת הארון להביא מבכורו באנו ומחלביהן טעה
 השם אל הבל ואל מנחתו להיותו קרוב אל השלמות
 מדעת קין ולא טעה אל קין ולמנחתו להיותו רחוק
 מאד מהאמת אחר שחשב שאין לאדם יתרון על ה'
 הב'ח וגם שלא הכיר מעלת הארון אחר שהביא מ'
 מפרי הארמה ולא מפרי העץ כמו שאמרנו ואמר לו
 השם למה חרה לך ולמה נפלו פניך הלא אם תטיב
 שאת כלומר אמת הוא כרבריק כי עיר פרא אדם
 יולד ואין לו יתרון והתנשאות על הב'ח בפעל בעת
 באתו לאויר העולם אבל יש לו עליהם יתרון בכח
 להטיב במעשיו ולהוציא מהם סבכחו אל הפועל ול'
 ולהכיר מעלת הארון ואם ייטיב מעשיו יהיה לו ה'
 התנשאות עליהם וזהו הלא אם תטיב שאת ובעבור
 זה נכנסה קנאה בלב קין והרג את הבל בהיותו
 כמשך אחר כוונתו הראשונה שאין לאדם יתרון על
 הב'ח ואמר בלבבו כי אחר שהשם טעה אל הבל ואל
 מנחתו נראה שהוא מותר להרוג את הב'ח וחשב

שאין בהריגת הבל אסור יותר מבהריגת אחר מ'
 מבעלי חיים ולפי שעדיין לא היתה כוונת הבל
 ראויה מכל וכל לא הוטב להנצל מכף מעו' וחומץ
 וכשנבלה השם על קין ויער לו העונם על כך לא ח'
 חשב בעבור זה שתהיה שפיכת דם האדם חמורה
 משפיכת דם שאר הבעלי חיים אבל היה חושב כי
 כמו שהיה נענש על שפיכת דם האדם כן יהיה כ'
 נענש על הבעלי חיי' אחר שלא הותר לאדם להרגם
 כי רוח האדם ורוח הבהמה טוה כמות זה כן מות
 זה וכשאר זה הדעת הנפסק בקין ובתולדותיו עד
 שכולד שנת שהכיר היתרון שיש לאדם על הבעלי ח'
 חיי' כמו שהכיר זה אדם אביו ולזה כאמר עליו ויולד
 בדמותו כצלמו כי זה לבדו היה בכלם חלקי' באדם
 אבל הראשונים לא הכירו מעלת הצורה האנושית
 אשר בהם שהיא בכלם חלקים ועל אלו השלש' רעות
 מקין והבל ושת תמצא כל האנשים נחלקים לשלשה
 כתות כת תמשך לסברת קין ותחשוב עבודת ה'
 הארמה עקר ותקנא במנהיגי המדינות ותחשוב
 להרוג אותם כמו שהרג קין את הבל וכת תמשך
 לסברת הבל ותחשוב הכהנת המדיכו' עקר ויכנסו
 נפשם על זה כמו הבל ויחשבו זה עקר שלמו' האדם
 כמו שסופר זה על קצת וכן יסכנו
 המלכים עצמם בסבת השררה וכלו זה טבעי להם
 אחר הבל שהיה רועה והמנהיג הראשון ונהרג וכת
 תמשך לסברת שת ותחשוב עבודת השם עקר ות'
 ותמאס השררה ושאר ההצלחת ולפי שהיה דעת
 שת בלתי מוסג בתחילת הדעת לא היו נמשכים
 אחריו רק יחידים סגולות אבל דעת קין היה מתפשט
 מאד בתולדותיו ובעבור זה מלאה הארץ חמס'
 מפניהם כי לא היו חושבים שהיה לאדם יתרון על
 הבעלי חיים אלא כל דאלים גבר ולזה היו משחתי'
 דרכם כבעלי חיי' ובעבור זה נגזרה גזרה למחות
 שם מן הארץ בימי המבול וכאשר נמחו כולם
 וכשאר אך נח ואשר אתו בתיבה רצה השם לשרם
 זה הדעת ולחקור אותו מן העולם וכשיצא נח מן
 התיבה הקריב קרבן לה' מן הבעלי חיים מדעתו
 כי האדם יש לו יתרון כח טכלי להכיר ולעבוד ב'
 בוראו יותר מהם ולהודו' לשם על זה על כן נתקבל
 קרבנו ברצון כמו שכתוב וירח ה' את ריח הניחוח
 ולפי שחשט טזה הדעת אם לא יתקן אפטר שישו
 לרעת

לרעת הכל ויחשבו בני נח שמה שמקבל הסם ק
 קרבן אביהם היה כמו שקבל קרבן הבל ויחזרו
 לקלוקלם הראשון על כן אחר הקרבן מיד מיהר
 להתיר להם אכילת הבעלי חיים והריגתם ואמר
 להם כירק עשב נתתי לכם את כל כלומ' כמו שאפי'
 קיץ הורה שיש לאדם יתרון על הזמחים להיותם כ
 כבראים לצורך האדם כן כל בעלי חיים הם
 לצורך האדם ויש לאדם יתרון עליהם שאין
 רוח אחר לכל ועל כן אסר שפיכת דם האדם ונתן
 הטעם בזה לפי שאין רוחו כרוח הב' כי בכלם
 אלקים עשה את האדם כלומר שיש בו צורה שכלית
 יותר נכבדת מרוח הבעלי חיים והיה ראוי לפי זה
 סיתיר להם כל הבעלי חיים ולא יסו לאחד מהם
 יתרון על האחר ולזה התירם כולם כדי לעקור
 הדעת הקודם ולמחות זכרו מן העולם וכסכתנה
 תורה לישראל שכבר נמחה זה הדעת מן העולם
 אסר להם קצ' הבעלי חיים המולידים עובי ועכירות
 בכפם ואפילו מה שהתיר להם לא דברה תורה אלא
 כנגד יצר הרע כמו שהתיר להם יפת תואר על זה
 הדרך וכך אמרו רז"ל כי תאזה כפסך לאכול בשר
 למרה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא ל
 לתאבון הכה גלו בפירוש שאכילת הבשר לא היתה
 אלא על צד ההכרח ועל כן כאסר בתחילת היצירה
 עם היוותה מזון טוב לקבה שזכרנו בתחלת הפרק
 כמו שהיין אף על פי שהוא מזון טוב ומותר לאדם
 יקרא הכתוב את הנזיר הפורט ממנו קרוש וכתבאר
 מכל זה כי כבר אפשר שיהיה הדבר האחר מותר
 אחר שכאסר ואסור אחר שהות' ואם כן כבר אפשר
 שכאמר שיבואו בתורה האלקית דברי' ימשך אסורין
 זמן מה כפימה שתגזור החכמה האלקית ואח' כך
 יתירם כפימה שתגזור חכמתו יתברך ואין בכ
 בכתובים ראיה על הפך זה ואמנם אי אלו הם
 הדברים שהוא אפשר שיבא בהם הבטול עוד
 יתבאר בזה המאמר בע"ה :

פרק ששה עשר

ישמי שחשב להביא ראיה לכחיות תורת משה

ממה שנמצא בכתוב בקצת מצות יזכיר לשון חקת
 עולם לרורותיכם ובקצתם אות היא לעולם
 כמו ציוס הכיפורים ואסור החדש סל' בהם חקת
 עולם לרורותיכם בכל מושבותיכם ו בסבת כאמר
 ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם ובפקח כאמר
 לחק לך ולבניך עד עולם ובזולת אלו מן המצות
 שנאמר בהם חקת עולם או לרורותיכם או בכל מ
 מושבותיכם וזה אינה ראיה כי יש לבעל דין לחלוק
 ולומר שמסר ראיה שאר המצות עתירות ליבטל
 אחר שהקפיד על אלו בלבד ועוד בפירוש אמרינן
 במסכת קדושין מושבות דכתב רחמנא גבי חלב
 ודם למה לי סלקא דעתך אמיכא הואיל ובעניינא ד
 דקרבנות כתיב בזמן דאיכא קרבן ליתקר היכא
 דליכא קרבן לא ליתקר קמ"ל וכך פי' שם למה נזכר'
 חקת עולם ביום הכפורים ובאיסור אכילת החדש
 מזולתם מן המצות שיראה מדבריהם שלכך נכתב
 באלו לפי שהיה אפשר שיעלה על הדעת שלא ינהגו
 אלה המצות אפילו בזמן שאר המצות כוהגות
 אבל לא באו אלו הלשונות להורו' על כחיות התורה
 כלל כי אפשר לומר שבהבטל שאר המצות יבטלו
 אלו גם כן ומלשון עולם או עד עולם או חקת עולם
 או לעולם איך ראיה כי כבר ימצאו אלו הלשונות וד
 ודומיהן על זמן מוגבל לא על זמן בב' עולם כמו
 אל תסג גבול עולם אשר גבלו אבותיך ש"ל גבול
 קדום מזמן מוגבל מאבותיך וכך כי מעולם שברתי
 עולך וערבה לה' מנחת יהוד' כימי עולם וכך עולמים
 יאמר על זמן קצוב אגורה באהלך עולמים ישראל
 כושע בה' תשועת עולמים שנאמר על תשועת סג
 סנחריב וכך כבר היה לעולמים אשר היו מלפנינו
 ר"ל זמנים ארוכים וכך לעולם יאמר על זמן קצר
 מוגבל כמו ועברו לעולם שהוא עד שנת היוכל וכן
 עד עולם אמרה חנה והביאותיו ונראה את פני ה'
 וישב שם עד עולם שזהו חמשים שנה שהוא עולמו
 סל לוי סל' ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה
 ולא יעבור עוד ונמצא עד עולם על זמן קצר ב'ת
 בלתי ידוע אבל בני אדם אלא אצל הסם בלבד אמר
 ישעיה כי ארמון כוטש המון עיר עוזב עופל ובחן
 היה בעד מערות עד עולם וכתוב אחריו עד יערה
 עלינו רוח ממרום וכך כל ימי עולם יאמר על זמן
 קצר מוגבל אמ' ישעיה וינטלם וינטאם כל ימי עולם
 וכתוב

וכתו' אחריו והמה מרו ועצבו את רוח קדשו ויהפך
 להם לאויב הוא נלחם בם וכלל אומר שאין לשון
 בכל אלו הלשונות והדומי' להם טעורה על הכחיות
 או על זמן ב'ת בהכרח לא כל אחד יתפרש עניינו
 לפי מקומו שהרי לשון לכח שמטמעו לשון כחיות
 נמצא אותו על זמן קצר בעל תכלית אמר הכתוב
 על סכי' הכבוד בהר סיני ההר חמד חלקי' לשבתו
 אף ה' ישכון לכח ולא סכך הכבוד לכח בהר סיני
 שהרי כשנעשה אהל מועד כסתלק הכבו' מהר סיני
 וסכך באהל מועד וכך חקת עולם אינו מור' בהכרח
 סיתמיד זמן בלתי בעל תכלי' שהרי במנורה כאמר
 בה חוקת עולם לרורותיכם ויש לה הפסק משחרב
 בית המקדש ועד עתה והרי פסח וסוכות סל' בכל
 אחר מהם חקת עולם ואף על פי כן אמרו רבותינו
 זל בויקרא רבה שכל המועדות עתידין ליבטל חוץ
 מפורים ויום הכיפורים נראה שכוונתם בזה היא
 כי פירש חקת עולם הוא שלא נבטל אותם מעצמנו
 אבל על פי השם כבר אפשר שיבטלו וכך מצאנו
 בימי עזרא שבטלו מנין החדשים מניסן שהיו מניין
 כן כפי משפטי התורה לפי שכתוב החדש הזה לכם
 ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה והוא
 מצוה ראשונה שנצטוו ישראל כי אף על פי שתשרי
 ראש השנה למנין שנות העולם כמו שאמר הכתוב
 וחד האסיף תקופת השנה בצאת השנה וממנו מוני'
 לשמיטין וליובלות כותה תורה למנות מני' החדשים
 מניסן בכל חשבונותיה' לפי שאז יצאו ישר' ממצרים
 והיתה תחילת זמיחת האומה וכך תמנה הוא גם
 כן כל חשבונותיה מניסן והי' בסנה השנית בחדש
 השני בעשרים בחדש בחדש השלישי וכו' ובחדש
 השביעי באחד לחדש ובעשור לחדש השביעי הזה
 יום הכיפורים הוא ואין לחדשים שמות במשפטי
 התורה אבל ראוי שיהיה שם שני שלישי רביעי
 חמישי שישי שביעי לניסן זכר ליציאת מצרים וזהו
 שאמר הכתוב ראשון הוא לכם לחדשי השנה כלומר
 למנין החדשים תמנו מניסן אף על פי שלמנין שנים
 ראוי למנות מתשרי כמו שאמרו וכתאמר עלו מבבל
 ראו לעשות זכר לכחלה השנית ועשו זה בשני דברי'
 האחד שהניחו כתב עברי' ובחרו להם כתב אשורי
 זכר שגלו אל אשור ונבאלו משם וכך ארזל בתוספת'
 דמסכת סנהדרין למה נקרא שמה אשורית שעלה

עמהם מאסור רבי אומר בכתב זה נתנה תורה
 לישראל וכו' ולמה נקרא שמה אשורית שמאוסה
 בכתב ולפי הנראה מסובית הגמרא ריש פרק כל
 כתבי הכת' שבירינו היום שהספרים נכתבים בו
 אינו כתב עברי' בלי ספק ואם כן יש לומר כי רבי
 אינו חולק אלא לומר שאחר שהלוחות היו כתובי' בו
 לא נקרא שמו אשורית על שעלה עליהם מאסו' אבל
 יורה שהכת' הנהוג באומה מקדם שהיה כת' עברי'
 כשתנה ואף אם תאמר שהוא חולק בזה ידוע הוא
 שאין דברי ר' שהוא יחיד במקום דברי חכמי' כלום
 ועוד דבגמרא סנהדרין פרק כהן גדול פירשו
 האמוראי' דברי חכמים סכך אמרו שם אמר רב ח
 חקרא אמר מר' עוקבא בתחלה נתנה תורה לישראל
 בכתב עברי' ולשון הקדש כיון שעלו בני הגולה ב
 בימי עזרא ביררו להם כתב אשורי ולשון הקדש ו
 והניחו להדיוטות כתב עברי' כלומר לכותיים שהיו
 דרין אז בארץ ישראל קודם שעלו הם הניחו להם
 כתב עברי' ולשון הקדש הרי שהאמוראי' מסכימים
 שהכתב שבירנו היום אינו כתב עברי' וכך העיר
 הרמב"ן זל כי כשעלה לארץ ישראל מצא שם בעכו
 מטבע קדום של כסף שהיה רשום כנצכת המן ומטה
 אהרן שהיה כתוב סביבו כתב שלא ירעו לקרותו
 עד שהראו אותו לכותיים לפי שהוא כתב עברי' ה
 הקדום שנשאר אבל הכותיים וקראו הכתב והוא
 והיה כתוב בו שקל הסקלים ואלו הם הדברים שה
 שהגיה בקוף פירושו ושטלת מארץ ישראל ויתבאר
 מהם שהכתב שבירנו היום אינו כתב עברי' ומה
 שאמרו רזל מס וסמך שבלוחות בנס היו עומדים
 אפשר שאמרו כן לפי דעת ר' סקובר שהלוחות היו
 כתובים בכתב אשורית או לפי שסברתם הוא גם
 כן שהלוחות היו כתובים בכתב אשורית אף על פי
 שהכתב הנהוג באומה אז היה עברי' ואולי לא אמרו
 כן על מס וסמך שבירנו היום אבל לפי שבכתב ע
 עברי' שהלוחות היו כתובות בו היו המס והסמך ס
 סתומות או אותיות אחרות רומות למס וסמך כמו
 שהן בכתב אשורי' שבירנו היום אמ' כן תרע שהרי
 רב חקרא שאמר מס וסמך שבלוחות בנס היו עו
 עומדין הוא עצמו אמר שכתנה הכתב ואולי כי מה
 שאמרו וביררו להם כתב אשורי לא על הכתב אמרו
 כן לא על קצתו שלקחו ממנו והשאירו ממנו ונשארו

מס וסמך סתומות כאשר היו בלוחות ולקחו קצת
כתב אשורית זכר לבאולה הסנית ואף על פי שאין
זה כראה ומכל מקום יתבאר ממה שכתבנו ששנו
כל הכתב או קצתו זכר לבאולה הסנית וכך
עסודבר אחר זכר לבאולה הסנית והוא שהניחו מ
מלמכות מנין החדשים מניסן כמו שהיו רגילין
למכות זכר ליציאת מצרים וחזרו למכות מנין אחר
לחדשים והוא שאמרו רבותינו זכרונו לברכה
סמות החדשים עלו עמה מאשור כלומר שהיו מנין
החדשים בסמותם תשרי מרחשון כסליו כמו שהיו
מונין אותם באשור זכר לבאולה הסנית ולא סני
סליסירביעי כאשר בתחילה וכך כתב הרמבם
זכרונו לברכה בפרשת בא אל פרעה ונראה מזה
כי הבינו שכווי מנין החדשים היה זמני רוצה לומר
כל עוד שתמיד הבאולה ההיא אבל אחר שגלו
סנית ונגלו מטעם וכטונו על ידי ירמיה לא יאמר עוד
חיה אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי
אם חיה אשר העלה ואשר הביא את זרע בני ישראל
מארץ כפון וגו' ראו להניח המנין הראשון שהיה
זכר ליציאת מצרים וחזרו למכות מנין אחר מתשרי
למכות העולם והשאירו שמות החדשי עלו עמהם
מאשור זכר לבאולה הסנית כי הבינו שכווי מנין ה
החדשים מניסן היה זמני ולא כווי ככחי ואף על פי
סלא כזכר בו זמן ואף כאמר כימה המונע
סלא כאמר שתבא דת אלהית מתרת קצת אסורים
כמו חלב ודס ושחוטיו חוץ שסאסרו מתחלה כשיכאו
ממצרים לפי שהיו שטופים בעבודות השדים והיו
אוכלין על הדס ואוכלין החלב והדס כמו שאמר
הכתוב בשחוטיו חוץ ולא יזבח עוד את זבחיהם
לשעירים אשר הם זונים אחריהם ואחר שנסתכח
ענין אותה עבודה מן העולם וסבו כלס לעבוד את
הסם ובטל טעם האסור אפס' לומר שיחזור ויתירנו
וכך דעת קצת מרזל שאמרו בילמרנו ה' מתי אסורים
מתיר איסורין: קכזי למלין איכי רואה סוס ראה
ולא סוס הכרח אל סיהיה סורס בפני עצמו לתורה
אלהית בכלל ולא לתורת מטה בפרט סלא תכוסח
התורה וסלא תסתכה מן הראיות סכתב הרמבם
זל וכך כתב מורי הרב רבי חסדאי זל שזה אינו
סורס ולא עקר לתורת מטה אבל אמר שהיא אמונה
ראוי שיאמי' כל בעל תורת מטה ובאר הטעם לפי

סכאטר יחופסו כל חלקי תורת מטה פמכאס מקיפס
בכל המדות והדעות סאפטר סיתנו סלמות לכפס
מטוס כד וזה הטעם קרוב לטעם סכתבנו למעלה
סכת' הרמבם זל בספר המורה ונטוב אנחנו לחקור
על זה מצד אחר אס אפס' הסכוי בתורת מטה כמו
סהוא בסאר הדתות האלהיות אס לאו ונקדים לזה
הקדמות:

פרק שבעה עשר

אף על פי שכל דברי הנביאם אמתיים בלי ספק מ'מ
לפי גודל מעלת הנביא מדרגתו בכבוד' יהיה חוזק
האמות הבא בדבריו כי כמה נביאים לחלשת
הסגתם לא יסיגו הדברים מבוארים כראוי לפי
סיקרה להסגת הנביא' מה סיקרה להסגת החוטם
כי מי שהוא בריח וחזק בהס הוא מסיג המוחסם
על אמתתם ומי שהוא חלוט בהס לא יסיגם על א
אמתתם אבל יסיג מיכס או סוגס ולא ידע להבריל
מאי זה מין הס כי מי שהיה חזק הראו' יסיג המראה
אשר יסיגו לפימה שהוא כאלו תאמ' ארוס או ירוק
ויסיג גם כן באי זו מדרגה הוא מן הארמימות או
מן הירקות ואולם החלוט הראות לא יסיג לא הסג
כלומר שהוא מראה ולא יותר ואף אס יסיג המין
ל' שהוא ארוס או ירוק לא יסיג באי זו מדרגה הוא
מן הארמימו' או מן הירקות וכך הענין בטעם ושאר
המוחסים וכזה עצמו יקרה לנביאים בהסגתם כי
מי שהוא חזק ההסגה יסיג הדבר כפי מה שהוא
בזולת דמיון ויבאו דבריו מבוארין ובלתי סתומים
ולזה יוכנו אמתיים כפסוטן והנביא שהוא למטה
ממנו במדרגה יבואו דבריו סתומים ובחידות וב
ובמסלים ובלתי מבוארים ולזה לא יהיו אמתיים
כפסוטן אבל כפי הענין הנרמז בהן בלבר וכפי
פסוטן יובן מהן ענין זולת הענין המכוון בהם ו
ולזה תמצא יחזקאל להיות נבואותיו אחר הגלות
היה מדבר במסלים וחידות בלתי אמתיים כפסוטן

עד סתרת עממם מזה לשי' ואמר הלא המה אומרים לי
 ממטל מטלי' הוא וכפ' זכרו' לפי שהיה בקוף הנבואה
 היו כל נבואותיו במרחאות שאינן אמתיו' כפי פשטן
 אלא כפי הכרמז בהם בלבד אמר טראה קוסי' ונשי'
 ומכורת זהב ושני זיתים עליה שעכין המכורה ו
 והזיתים לא היה אמתיו בעצמו אלא העכין הכרמז
 בהם בלבד וירמיה שהיה קודם החרבן היו כל כ
 בנבואותיו מבוארת באר היטב וכבר ביאר הטי' זה
 ההבדל בין נבואת משה לזולתו אמר בנבואת משה
 פה א פה ארבר בו ומראה ולא בחידו' מכלל טטאר
 הנביאים זולת משה הם מדברים בחידות בלתי
 מבוארת ומראות בלתי אמתיים ולכפ' ראוי סיפורטו
 באופן שיסכימו אל דברי משה וכפ' יפורטו תמיד
 דברי הנביא הקטון במדרג' באופן שיהיו מסכימים
 אל דברי הגדול ובלתי חולקים עליו וביאר זה הרי
 סמכינו ישעיה אומר ואראה את ה' יושב על כסא רם
 ונשא וגו' ומשה אמר כי לא יראני האדם וחי ואלו לא
 היינו יודעים מדרגת שום אחד מהם היינו חושבים
 טרברי ישעיה הם כודקים והיינו אומרים כי לגדול
 מדרגתו הטיג מהסס מה שאפס' סיוטג ממנו ולכך
 אמר ואראה את ה' ומשה למה שלא הגיע למדרגת
 ישעיה ולא הטיג מהסס אלא דבר מועט אמ' כי לא
 יראני האדם וחי למעוט הטבתו ומדרגתו בנבואה
 ואכל אחר שירענו היות משה רבן של נביאי' סנאמ'
 עליו ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר
 איש אל רעהו וכאמר גם כן אם יהיה נביאכס ה'
 במראה אליו אתודע בחלוס ארבר בו לא כפ' עברי
 משה וגומ' פה אל פה ארבר בו ומראה ולא בחידות
 ידענו כי דברי משה אמתיים כפשטן בלי ספק ו
 ודברי ישעיה שהוא למטה ממנו במדרגה אינם
 כודקים ולמעוט מדרגתו אמר וארא' את ה' שחשב
 טראה את השס ואיכו כפ' כי זה היה מפעל הכח ה
 המרמה אבל משה למה שלא היה לכח המרמ' מבוא
 בנבואתו כלל כי נבואתו היתה בכח הדברי אשר
 בו מופשט מטאר הכחות הגשמיות אמר כי לא
 יראני האדם וחי שהוא האמת אבל ישעיה למה שהיה
 משתמש בנבואה גם על ידי הכח המרמ' טקראוהו
 רזל אספקלריא שאינה מאירה הביאו זה לטעות
 גלרמות בכח המרמה טראה את השס והוא בעצמו
 פי' שהטבתו זאת היתה בטעו' ועל ידי הכח המרמה

ובאר שהסבה בזה היתה שלא היה חמרו מזוקק
 כחמר משה רבינו וזהו טאמר כי איש טמא שפתיים
 אנכי וגם מדותיו לא היו כראוי וזהו טאמר ובתוך
 עם טמא שפתיים אנכי יושב כי היטיבה ב' האנשים
 רעי המדות יפסידו מדות האיש הטוב ובעבור זה
 היה מתאונן ואמר אוי לי כי נדמתי כלו' טכתפעלתי
 מן הכח המרמ' ואין נבואתי באספקלריא המאירה
 כנבואת משה שהיה טומע את הקול מדבר אליו
 מזולת טירה תמונה לנגד עיניו אבל אני להיות
 נבואתי באספקלריא שאינ' מאירה שהיא באמצעו'
 הכח המרמה לא יכולתי לטער הטבת דבור מבלי
 ראיית צורה מדברת וזה גרס לי להיותי איש טמא
 שפתי' ושהייתי יושב בתוך עם טמא שפתיים ולזה
 אני מתאונן ואומר אוי לי כי נדמתי לפי שאת המלך
 ה' כבאו' ראו עיני ויודע אני טזהו פעל הכח המרמה
 כי הוא יתברך בלי ספק אי אפשר ליחס אליו שום
 תאר ולא תמונה אפילו במראה הנבואה למתנבא
 באספקלריא המאירה וזהו טארזל מנשה הרג את
 ישעיה ואמרו מידן דייכיה וקטליה אמר לו משה
 רבך אמ' כי לא יראני האד' וחי ואתה אמרת ואראה
 את ה' ואמרו שהיה יכול להטיב על זה ולא הטיב
 לפי טירע שלא יקבל תשובתו ומה שהיה יכו' להטיב
 הוא כי אפילו באותם העומדים ברורו של משה כ
 כאמר עליהם ויראו את אלהי ישראל לפי שלא היתה
 הטבתם באספקלריא המאירה ויתבאר מכל זה כי
 הנביא שהוא במדרגה למטה מנביא אחר אי אפשר
 לו לחלוק על דברי הגדול אבל יתפרטו דבריו ב
 באופן שלא יחלוקו על דברי הגדול ואחר סכתבאר
 בתורה היות נבואת משה במדרגה גדולה מכל ה
 הנביאים מעתה אי אפשר לטמוע לטום נבי' לחלוק
 עליו ולבטל דבריו ואולם אם אפשר לטום נביא
 לפרט דברי משה ולומר שאף על פי שנזכרו סתמי'
 טיש בהם תנאי או זמן נקטר בהם אף על פי שלא
 פורט זה יתבאר במה טיבא בעה :

פרק שמנה עשר

הגדל גדול יש בין הדבר המושג לכביא מפי השם
ובין הדבר שנאמר לו על פי כביא כימה שהנביא
סומע מפי השם אי אפשר שיתבטל בשום פני אלא
כשיגיע לו דיבור מהשם הפכי לראשון כמו שנאמר
לאברהם קח נא את בכרך את יחידך אשר אהבת את
יזחק ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה
אחר כך נאמ' לו אל תשלח ירך אל הנער ואל תעם
לו מאומה: ובעבור זה נעכס עדוה הנביא שאכלו
האריות על ששמע לכביא הזקן אשר בבית אל לחזו'
לבית אל ולאכול שם לחם שהיה זה הפך מה שזוהו
השם מפיו שלא על ידי כביא ואולם הנאמר לאדם
על פי כבי' כבר אפס' סיבא לו על פי כביא זווי הפכי
לראשון ולזה רצה השם יתברך שישמעו כל ישראל
מפיו עטרת הדברות כדו' שלא יהיה כח ביד שום
נביא לבטלם לא כלם ולא מקצת' כמו שהעיד הכתו'
על זה בפיו ואמר את הדברים האלה דבר ה' אל כל
קהלכם בהר וגומר ויכתבם על שני לוחות אבנים
ויתנם אלי אבל מה שצדו' עיון בזה הוא מה שנמצ'
ל'זל בקוף מכות שאמרו אנכי ולא יהיה לך מפי ה'
הגבורה שמענוה והוא דבר של תימה שהרי הכתו'
אומר ויתן ה' אלי את שני לוחות האבנים כתובים
באזבע אלהים ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה'
עמכם בהר מתוך האש ביום הקהל וכתוב גם כן
ויכתוב על הלוחות כמכתב הראשון את עטרת ה'
הדברים אשר דבר ה' אליכם בהר מתוך האש ביו'
הקהל ויתנם ה' אלי טיראה מכל זה מפורט שכל ע'
עטרת הדברות שכתבו בלוחות נאמרו לכלל ישראל
ואיך יאמרו הם כי אנכי ולא יהיה לך שמעו מפי ה'
הגבורה ולא זולתם מן הדברות והרמבם זל כתב
בקפר המורה שפירש מפי הגבורה שמעו אל מפי
גבור' המופת וזה כי דבור אנכי אמר שבא להזהיר
על האמת מזיאות השם ולא יהיה לך על האמונת
האחרון ושני אלו השרטים הם מתבארים במופת
שכלי ואמר כי כל מה שיורע במופת משפט הנביא
ומה שידעהו שיה ולזה אף על פי שטומע' מפי השם
איך ראוי שימכו בכלל המכות אבל שאר הדברות
הם מכת המקובלת או המפורסמת ועל כן היה
צדו' שישמעו אותם מפי השם ועל כן לא אמרו בהם
ששמעו מפי הגבורה אלו דבריו בזה ואחר שהוא
מקשים שכל עטרת הדברות שמעו ישראל מפי השם

הנה דבריו בזה צריכין עיון שאם הדבר כן שאנכי
ולא יהיה לך באו להורו' על מזיאות השם ואחרותו
למה היה צריך להשמיעם שתי אלו הדברות כדו'
שיתאמתו להם בכבואה הרי העיון האנושי יספיק
לאמת זה ואין לך אדם שיכחיש זה שלא נכריחנו
בראיות שכליות להודות זה ויותר היה צריך לאמת
להם בכבוא' הדבר' שלא יגזור אות' השכל האנושי:
ויותר יקשה עליו כי הוא זל כת' בקפרהמרע בע' א'
מהלכו' ע'ז שרעת עובדי עבוד' זרה היה שהיו אומר'
האל הואיל וברא כוכבים וגלגלים להנהיג העולם
וכתנם במרו' וחלק להם כבוד והם שמש' שממשין
לפניו תמיד ראויים הם לשבחם ולפארם ולחלוק
להם כבוד וזהו רכזן האל לגדל ולכבוד מי שגדלו
וכברו כמו שהמלך רוצה לכבוד את עבדיו העומדי'
לפניו ולפיכך היו מקריבין להם קרבנות ומשבחים
ומפארים אותם ומשתחווים למולם כדו' להשיג רצון
האל בדעונם הרעה וכתב עוד בפרק שכי מהלכות
עבודה זרה שאין ראוי לעבדים להיות סקסור בין
האדם ובין הבורא ולפי דבריו אלו אחר שהדעת
נותן לעבוד הכוכבים והגלגלים או המזלות משני
צדדין הללו ראוי היה שהדבור הראשון יהיה מזהיר
על זה לא על מזיאותו ואחרותו שלא היו מכחישים
אותו אפילו עובדי עבודה זרה לפי דעתו ומה שנר'
לי בזה כי עובדי ע'ז היו טועין אחריה בכוננת מ'
מתחלפו' ויש שהיו טועין מצד שהיו מכחישי' מזיאות
השם ואחרותו והיו מאמיכין שהש' הוא כח בגוף
זהו כפס הגלגל כאפיקורוס וסיעתו ואלו אי' צריך
להשיב עליהן בכבוא' כי השכל יכריח אותם בראי'
ברורות ויש שהיו טועין אחר הכחו' הגלגליות מב'
צדדי' שאמרו שזכר הרב זל כאחאב וזולתו ממלכו'
ישראל ויהודה וגם שלמה טעה בזה לפי הנראה
משפט הכתובים עם היותם מאמיכים במזיאות ה'
השם ואחרותו ובמזיאות הכבוא' ותורה מן השמים
היו טועין בזה אם כשהיו חושבין לגדל את השם
בזה ואם כשהיו חושבים לעשות קסור ואמצעים
בינם ובי' הש' כמו שכת' הרב זל ויש כת' אחר טועין
אחר ע'ז מצד אחר יותר עמוק וזה כי הם סוברים
כדברי קצת הפילוסופים האומר' ע'ז ה' את הארץ
ועם היותם מאמיכים מזיאו' השם ואחרותו וסאינו
גוף ולא כח בגוף ואמינו שאין לשם השגחה בעולם
השפל

השכל כלל ויחשבו זה רוממו בחק הט' שלא יטגני
 במין האדם להיות האדם פחו' כבזה ומאוס בעיניו
 ויחשבו זה מעלה א' הטס ורוממות בחקו שלא יטגני
 בדבר הפחות כי יאמרו שהשכלות בדברי הגרועי'
 טוב מהטגנת' ואיוב היה כוטה א' זה הדעת באמרו
 מה אנוש כי תגדלנו וכי תטית אליו לבך ולזה היה
 מיוחס הנהגת העולם השפל אל הגבל' ועל כיוצא
 בזה אמר דוד אשר ימרוך למזמה כלומ' הם מרומי'
 ומכשאים אותך והרוממות והעלוי שמיחסים אליך
 הוא למזמה ולאמר שאיך מטגני בפרטי' ויחשבו
 שהיותו יתבר' מטגני בפרטים יהיה חסרון בחקו
 לפי שזה יביא אל שיתרצה פעם ויתקצף פעם ואל
 כיוצא בזה מן הדברים שהן טגני בחקו ויחייבו
 חסרון בחקו יתברך שישתנה מן הרצון אל הקצף
 ויאמרו שהנהגת העולם השפל היא מוטפעת מ
 מהגבלים ואין לשם ידיעה בו כלל ויאמרו שאחר
 שהט' ברא כוכבים ומזלות ומלאכים למטול בעולם
 השפל וחלק להם ממטלה על האומות כמאמ' הכתו'
 אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים אשר תחת
 כל השמים וההשפעה באה על ידם ראוי שנסכי ע
 עצמו לקבל השפעה הזו מהם ושנעבוד אותם אחר
 היותם מנהיגים אותנו ומשפיעים עלינו וזה היה
 דעת הכסנים הארורות שאמרו לירמי' ומן אז חדלנו
 לקטר למלאכת השמים והסך לה נכסים חסרנו כל
 וטובה לא ראינו ויאמרו כי כל אחד מ' המתכות
 מיוחס לאחד אחר מטבע' כוכבי לבת הזהב לשמש
 והכסף ללבנה והעופרת לסבתאי וכך כלם ויאמנו
 כי הצורה הנפשית מאיזה מן המתכות בטעה
 ידועה ובמצב ידוע לשאר הכוכבים עם הכוכב ה
 ההוא ירד עליו רוחניות הכוכב ההוא ויגיע טפע
 הכוכב באמצעות עבודת הצורה ההיא ומכאן יבא
 עבודת הצורות הנעבדות מעובדי ע'ז וכך על זה
 הדרך יאמרו כי אפשר שתזדמן ירידת טפת טכבת
 זרע אדם ברחם במצב ידוע לכוכבים ויהיה נוצר
 ממנה אדם יחול עליו רוחניות אי זה כוכב מן ה
 הכוכבים ויהיה האיש ההוא קוסם או מגיד עתידו'
 מכח רוחניות הכוכב ההוא עד שאפשר שתגיע מ
 מדרגתו שיהיה נעבד כשאר הצורות שהיו הקדמוני'
 עושים וזה היה טעות פרעה וחירם מלך בור שהיו
 עושים עצמם אלוהות וטעות נבוכד נצר טעשה מ
 מדיאל עבו' וזה אמר הכתוב ולדיאל קגיד ומנחה

וכיחוחין אמ' לנכסא ליה וכל זה בעבו' שלא יאמינו
 שיהיה הטס מטגני במין האדם כלל ולהיות הדעת
 הזו מקבי' מצד העיון ומתפשט מאד בזמן כתיבת
 התורה חשט איו הטס ית' ורצה לשרט ולעקור אותו
 מכל וכל ולא היה אפשר שיעקר זה הדעת על פי
 כביא כי המכחיש ההטגח' ותורה מן השמים יכחיש
 הנבואה מהטס על הדרך שיאמינה כל בעל דת
 בלי ספק ועל כן רצה הט' לאמת אמו' חזק בטול
 זה הדעת עם דעת האומרים שזה הגדלה לטס ו
 ובטול דעת העושים אותם אמצעיים בינם לבין ה
 הטס וזה כשביאר להם מציאות הנבואה ושיטתורה
 מן השמים להדריך בני אדם בדרך ישרה וזה אי
 אפשר אלא בהיותו ית' מטגני בבני אדם וכתבאר
 להם זה כשהגיע להם מאתו הנבואה פנים בפנים
 שתי אלה הדברות שהם אנכי ולא יהיה לך כי דבור
 אנכי ה' אלהיך ר'ל שהט' הוא מטגני בנו ומנהיג
 אותנו וזה לשון אלהיך ר'ל מנהיג אותך וסיים אשר
 הוצאתיך מארץ מצרים כלומ' אנכי הוא שהטגחתי
 בך להוציאתך מארץ מצרים והזכיר מבית עבדים
 להורות על ההטגחה כי המערכת היה מור' היותך
 עבד והוצאתיך מטס בכח גדול וזהו לשון אלהיך
 ובמה טראית בעיניך ביציאת מצרים נתאמתה ה
 ההטגחה ובמה טאתה שומע אותי מדבר עמך
 יתאמת אליך מציאו הנבואה ובזה הדבור נתבטל
 הדעת הפילוסופי טכתבנו אבל לפי טעדיין אפשר
 שיטארו הדעות האחרים והוא שיהיו אמצעיים
 המלאכים או הכוכבים או המזלות בין האדם ובין
 הטס או שיעבדו בהיותו חושב לרומם את הטס ו
 ולעשות רצונו אחר שהוא חלק להם כבוד על כן
 סמך לזה הדבור השני שהוא לא יהיה לך אלהים
 אחרים על פני שהוא להזהיר שלא לעבוד את ה
 השכלים הנבדלים שהם המלאכים כי כפי מה ש
 טביארו ר'זל במכילתו הם הנקראים אלהים אחרים
 בכל מקום כמו טכתב הר' מבן זל בפר' וישמע ואמ'
 על פני כלומר אפילו עם האמת הטגחתי לך לא
 יהיה לך אלהים אחרים להכניס אותם אמצעיים
 ביני ובינך או שתחשוב לרומם אותי בעבודתם
 וכט' כרי טתטיג על ידם אי זה טפע שלא מדעתו
 ואח' אמר לא תעשה לך פסל וכל תמונה להזהיר
 על הצורות הנעשות לקבל על ידם הטפע הכוכבי

והם הנקראי' אלהי מסכה בכל מקום וסוים כי אנכי
ה' אלהיך אל קנא כלומר לא תחטוב לרומם אותי ב
בעבודתם כי הדבר הוא בהפך שאני מתקנא בהם
ובזה נתבטלו כל הדעו' שאפשר סיביאו לעבוד ע"ז
ולעבוד אלוה מבלעדו הסם אבל לא חסם להכחיש
דעת אפיקורוס המכחיש מציאו' הס' ואחרותו וחוט'
סהט' הוא כפס הגבל' כי בראיות שכליות ברורות
נוכל להכריח אותן ואולם שאר הדעות היו צריכין
בטול כמו שכתבנו ויורה על מה שאמרנו כי אנכי
ולא יהיה לך באו לבטל הדעת הפילוסופי מה שכ'
למטה אחר מתן תורה מיד כה תאמר אל בית ישר'
אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם לא תעשו
אתי אלקי כסף ואלהי זהב וגומר וזה דבר מתמיה
למה חזר להזהיר על ע"ז מיד אחר עשרת הדברות
והלוא כבר הזהיר עליה בדבור לא יהיה לך וגו' ולא
תעשה לך פסל וגומר אבל פי' הענין כך הוא שחזר
לבאר להם שהדעת הנפסד ההוא שהיו חושבים
הפילוסופים שהס' להיותו מרומם במעלה ויוסבי
בשמי' שהוא בתכלית הרוממות והמעלה מפיטורף
עם הדברים הגופיים שהוא בלתי משגיח במין ה
האדם להיותו פחו' וכבזה בעיניו וכמאס ובלתי ראוי
למעלה גדולה כזאת או שהיו חושבים שצדי' צורות
או אי זה המצעי ביסיונו ובינו להורדת הרוחניות שזה
הדעת היה טעות ישראל במעשה העגל לכך אמר
אתם דאית' כי מן השמים דברתי עמכם כלומר כבר
ראית' כי עם היותי מרומם בשמים הספלת מעלתי
ולא מצעתי עצמי מלדבר עמכם עם היותכם כולכם
זולת משה בלתי מוכני' למעלה גדולה כזו ויהיה זה
לכם לאות שאף אם יהיה מן האדם פחות וכבזה
ובלתי ראוי שאטגיח בו שאני משגיח בו אף אם הו'
בלתי ראוי לכך ואם כן לא תעשו אתי אלהי כסף
ולא זהב כלומר כדי שתורידו על ידם הרוחניות כי
בדבר קל מזה תושג השפעתו וזהו מזבח אדמה
תעשה לי כי נירוס וקדו' אטכון ואת דכא ושפל רוח
או בדבר יותר קל מזה שהוא התפלה וזהו שאמר
בכל המקו' אשר אזכיר את שמי אבא לך וברכתך
כלומר אטפיע ברכתי עליך ובזה נתבטלו הדעות
ההן שהיו קבה לטעו' אחר ע"ז שהיו מתפטנו' בזמן
ההו' ואולם כבר יספיק לזה בשתי הדברו' הראשונ'
שהם אנכי ולא יהיה לך אבל בעבור שהיה אפשר

לומר כי בשמיעת שתי אלו הדברות איך ראיה על
ההטגחה הפרטית בענייני האנשים לפי שאינו לא
בכבו' עצמו ית' וסלא לעזוב עבודתו בעבור זולתו
וזה לא יורה על ההטגח הפרטית אלא על ההטגח'
המינית אחר שאי' מדברי' בדבר מהנהג' האנשים
קצתם עם קצת המורה על ההטגחה הפרטית לכך
הוזכר להשמיעם באותו מעמד דברות אחרו' שהם
הכרחיים להורו' על תורה מן השמים וההטגח' כמו
שיתבאר בע"ה ואמנם ההפרט שבין אנכי ולא יהיה
לך לזולתם משאר הדברות הוא כי אנכי ולא יהי לך
שמעו ישראל מפי הסם מבלי אמצעות משה ועל כן
באו כלם בלשון מדבר בעדו אנכי ה' אלהיך אל קנא
לאהבי ולסומרי מצותי אבל מדבור לא תשא ואילך
הכל בא בלשון נסתר בכל הדברים אשר היה משה
מדבר אליהם מפי הסם אמר לא תשא את שם ה'
להיך לשוא כי לא ינק' ה' את אשר ישא את שמו לשוא
ולא אמר ולא חנקה וישא את שמו וכך אמר כי ששת
ימים עשה ה' וינח ביום השביעי על כן בירך ה' את
יום השבת ולא אמר עשיתי ברכתי קרשתי וכך כלם
וזה יורה על ההבדל שיש בין אנכי ולא יהי לך לזולת
מן הדברות כי אנכי ולא יהיה לך שמעו מפי הסם
מבלי אמצעו' משה ושאר הדברות היו שומעים את
הקול אומר אותם למשה ומשה חוזר ומבאר אותם
להם ועל כן באו בלשון נסתר כמו שאמרנו ולזה
אמרו ולא יהיה לך מפי הגבורה שמעו כלומר כי
שתי אלו הדברות אחר שאמרם הסם יתב' בעצמו
לישראל פנים בפנים בלי אמצעות משה איך כח
ביד שום נביא לומר דבר כנגדם ולא להחליטה ב
בשום ענין ואפילו בהוראה טעה ולזה אמרו מפי
הגבורה שמעו ולא מפי הק"ה שמעו כאלו ב
ביארו שהנאמר על פי נביא יש כח ביד נבי' לבטלו
אם בהוראת טעה ואם לפי מה שיהיה הענין נותן
כירמיה שבטל מנין החדשים מניסן אבל הנאמר
לאדם על פי הסם בלי אמצעות נביא איך כח ביד
נביא לבטלו ואפילו בהוראת טעה וזהו שאמר
שהנביא האומר לעבוד ע"ז אפילו לשע' איך שומעין
לו אבל אם יאמר שכלל שבת או שבעבור על אחת
מן המצות בהוראת טעה או בענין שלא יהרוס
שרשי הדת ראוי שנטמע לו משום שאמר אליו ת
תשמעו ואם יאמר הסם כונו שתתפללו לכוכ' פלוגי

תפול התורה בכללה ואין מקו לקיומה כלל ושנאמ'
 שאין רשות ביד שום נביא לשנות המצוו שבאו ברת
 האהית על יד נביא אחר דבר קשה מאד שאם כן
 למה האמינו ישראל במשה לשנו' דבר מתורת בני נח
 מקובלת בידם קבלה נמשכת מאבותיהם שהיו פ'
 כנביאי' ולא בא השנוי על יד משה בפרטו ההסכמו'
 וההכחו' ובדברי' שהם מזר המקבלי' בלב' ובדברי'
 שאפשר שיפול בהם החלוק בין האמו' ממה שאפשר'
 שיתנו בהם הדתות האלהיות זו מזו כמו שביארנו
 במאמר הא' אבל גם בדברי' שאין להסכת' האנושי'
 מבוא בהן כפרה ארומה וזריעת כלאים והתרת
 בהמה לאחר שחיטה קודם שתמות ושאר הדברים
 שהותרו לישראל ממה שנאסרו לבני נח שנזכרו בפ'
 ד' מיתות ~~הנזכרות~~ וכיוצא בזה כו'
 ממה שזרה שהנאמר על פי נביא ברת אלהית כבר
 אפשר שיסתכה על פי נביא אחר ואל' איכה נדע את
 הדבר שאפשר שיסתכה על יד נביא או יתבטל ועל
 כן נאמר שהנר' בזה לפי מה שיתנהו העיון התורני
 הוא שאין שום אדם רשאי לזוז מקבלתו ואמונתו ש'
 שהוא מקובל בה קבלה נמשכת שנאמר' תחלה על
 פי נביא אחר התברר לו היו' העקרי' והשרשים שבה
 אמתיים על הדרך שכתבנו במאמר הא' אלא אם כן
 יתברר לו בירור גמו' שהש' רוצה לבטל דברי הנביא
 הראשון שנמשכה הקבלה ממנו ואולם דרך הבירו'
 הזה הנה הוא שיתאמת לכל שליחות הסליח הסני
 הזה אמות גמור והאמת הזה אי אפשר שיהיה מזר
 עשיית אותות או מופתים אחר שנמצא אכס' הרבה
 זולת הכביאים עושים אות או מופת אם בלהט ואם
 בכסוף כחרטומי מצרי' או באיזו ידי' אחרת ועוד
 שאחר שנמצא הכביאים שאינם שלוחי' לתת תורה
 על ידם עושים אותות ומופתים מי יאמר שהאות או
 המופת הנעשה על יד האיש הזה הוא אות להורו' על
 שליחותו להכתף דת על ידו שמה לא נתן לנו זה האות
 רק להורות על נביאותו בלבד ולזה הוא מבואה
 שאין האות או המופת ראיה על שליחות הסליח כ'
 כמו שנתבאר זה בפרק י"ח מהמאמ' הראשון ואולם
 הראיה על שליחו' הסליח ראוי שתלקח מתורת משה
 מהטעם שכתבנו בפר' י' מהמאמר הא' ולפי זה אם
 יתברר שליחו' הסליח על הדרך שנתברר שליחותו
 של משה ראוי לשמוע אל דברי הנביא הסני שבא

או למלאך פלוני להיות אמצעי בינו וביניכם לא כ'
 כאבה לו ולא נשמע אליו לפי שזה כנגד אנכי ולא
 יהיה לך ששמעוסי מפי הגבורה ואי אפשר לשום
 נביא לשמוע אל נביא אחר לבטל מה ששמע הוא
 מפי הטם כמו שביארנו בתחילת זה הפרק:

פרק תשעה עשר

מכלל מה שאמרנו יתבאר שאי אפשר שתשתנה
 התורה האלקי' בשלטה העיקרים הכוללי' שכתבנו
 וזה כי בשמיעת אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה כ'
 נתאמת להם מציאות תורה מן השמים עם מציאות
 הטם המצוה ושהוא משגיח ומעניט לעוברי רצונו
 ומשלט שכר טוב ליריאו להוציאם מעבדות לחרות
 כאשר ראו במה שעשה למצרים להעניטם ובמה
 שעשה להם להוציאם וזהו אשר הוצאתיך מארץ
 מצרים מבית עבדים שנתבאר להם מזה עוצם ה'
 ההטחה עד שאין ראוי לעבוד לזולתו ואפילו
 על דרך אמצעיים וכל זה נכלל בלשון לא יהיה לך
 אלהים אחרים על פני כמו שכתבנו ונתברר אם כן
 מה שכתבנו בפרק ל' מהמאמר הראשון כי ה'
 השנוי בין הדתות האקיו' לא יבא בעיקרי' הכוללים
 ואולם מה שצריך ביאור הוא אם שאר המצו' שבאו
 בתורת משה אפשר שיסתכנו על יד נביא אם לאו וזה
 כי כמו שאמרנו שיש הבדל בין אנכי ולא יהיה לך
 לזולתם משאר הדברות לפי שאלו נאמרו מפי ה'
 הטם בלי אמצעות משה ואלו אף על פי ששמעוסי
 מפי הטם כתבארו על ידי משה כך יש לומר שיש ה'
 הבדל בין עשרת הדברות לזולתם מן המצות אחר
 שעשרת הדברים שמעוסי מפי הטם וזולתם מן ה'
 המצות כצטוו בהם על יד משה ואחר שבנשאר מן
 עשרת הדברות זולת אנכי ולא יהיה לך הנביא ר'
 רשאי לשנות שאר המצות אפילו שלא בהוראת טעה
 ומזה הטעם הוא שבטלו בבית סני מנין החדשים
 מניסן על פי ירמיה כמו שכתבנו אלא שאם היה
 הדבר כן שתהיה הרשות נתונה ביד כל נביא או
 מתפאר בכבואה לשנות כל המצות שבאו בתורה
 האהי' זולת עשר' הדברו' ולמ' שהגיע זמל להשתנות

לבטל דברי הנביא הראשון ובעבור זה האמינו
 ישר' בדבר משה אע"פ שבאו בדבריו דברי חולקים
 על תורת בני כח כמו שכתבנו עם היותם מקובלים
 שהיה אלהית וזה לפי שכתברר להם בירור אמת
 שהם רוצה לתת תורה על יד משה שאם לא כן לא
 היו ישראל רשאים לזוז מקבלתם ומן התורה שקבלו
 מאדם ומכח על יד אבותיה קבלה נמשכת והביור
 הזה היה בטני דרכים אם כשנתאמת להם שהנביא
 האחרון המס' גדול המדרג' מן הא' ואם כשנתאמת
 להם שליחו השליח האחרון אמות חזק כראשון כי
 שני המיני האלה נתאמתו בכבואת משה ובשליחותו
 אמות גמור אולם היותו גדול במדרג' מן הראשונים
 לפי שפעם על ידו אמתו ומופתיו גדולים וכוראי שלא
 נעשו מעולם עד היום ההוא כמותם וכבר ביאר
 הכתו' זה בפ' אמר וארא אברה' אל יצחק וא יעקב
 בא שרי ושמי ה' לא נודעתי להם כלומ' שנב' לה למטה
 בשמו הגדול שהיה יכול לחדם על ידו אמתו ומופתיו
 גלויים ומפורסמים בטנוי מנהגו שלעולם מה שלא
 נעשו לראשונים בהם מעולם לא נקי' כסתרי' לפדותם
 ברעב ממות ובמלחמ' מידי חרב ואולם התאמתות
 השליח שכל ישראל שמעו את הקול מדבר עם משה
 כמו שאומ' הכתוב בעבור ישמע העם בדברי עמך
 שאני רוצה לתת תורה על ירך ומתוך כך יאמינו
 בדבריו ובעבור זה היו ישראל מחוייבין להאמין
 בדבריו ואע"פ שיקתור כל דברי הנביאי הראשונים
 אחר שנתאמת שליחותו על הדרך שכתבנו בפ' יח
 מהמאמר הא' וכתעלת מדרגת כבואתו כמו שכתב
 בפ' י' מזה המאמ' ואולם אם אפס' שיבא בעתי' נביא
 אחר קותר דברי משה וסנתחייב להאמין אליו הנה
 לא יתכן לפי זה אם לא באחר מטני כרדין אם כ'
 כשיתאמת היות הנביא ההוא גדול במדרג' ממטה
 ואם כשנתאמת שליחותו כמו שהתאמת שליחות
 משה אולם שימצא נביא גדול ממטה כבר באר ה'
 הכתוב המנע זה אמר אם יהיה נביא כהם ה' במראה
 אליו אתודע וגו' לא כן עבדי משה בכל ביתי וגומר
 פה אל פה אדבר בו הרי שנתעלית כבואת משה ל'
 למעלה ממה שהוא בחק כל נביא כמו שבאר בסוף
 התורה שלא יקום לעולם נביא אחר כמותו שידעו
 השם פני' א פני' שזו המדרגה הוא טעל משה מהט'
 ונתנה לו כמו שכת' בסוף התורה ולא קם נביא עוד

בישר' כמשה אשר ידעוה' פנים א פנים ולפי זה אם
 יבא טוס נביא או מתפאר בכבואה ויאמר שהגיע
 למדרגה גדולה ממט' מה שאי אפשר ויאמר שראוי
 לשמוע אליו לכתו' דבר מדברי משה שלא בהוראת
 שעה לא נאבה לו ולא נשמע אליו כי אכחנו נאמר
 לו שצריך שיאמת היותו גדול במדרג' ממטה ומכל
 הנביאים שבאו אחריו שהיו תלמידיו וזה כשיעשה
 אותות ומופתים גדולי' וכוראים מכל מה שפעם ע'
 משה וכל הנביאים ושישקיע כל החולקים עליו כמו
 שעשה משה לקרה ועדתו ושיכבד כל חכמי הדור
 ויתגבר עליהם ויטפיל כל הקמים עליו כמו שעשה
 משה לפרעה ולכל חרטומי מצרים ולכל חכמי
 וטיהיה האותו והמופתים שיעשה גלוי' ומפורסמים
 לכל כמו שהיו נבי משה לעיני פרעה ולעיני כל ישראל
 ושיהיו נביים מתמידיו כמו שהולך משה עמוד הענן
 יומם ועמו האם לילה לפני העם והוריד המן ארבע'
 שנה בלי הפסק זולתי ביום השבת שלא היה יורד
 על קדושת ואמות דבריו וכאלה רבות עמו אבל
 בזולת זה אי אפשר' ומה ששמעו ישראל לירמי' לבטל
 מניין החדשים מניסן כמו שאמר' אפשר שעשוכן
 משום ראשכחיקרא ודרשו כמו שכתבו התוספות
 בפ' דמגלה כי מה ששנה עזרה הכתו' כשעלה מן
 הגולה משום דקרא אשכח ודרש וכת' לו את משנה
 התורה הזאת כתב העתיד להסתכות או לפי שלא
 היתה המצוה ההיא אחת מעשרת הדבר' וגם שלא
 היתה הכוונה בה לבטל דברי משה אלא לעשו' זכר
 לגאולה הסנית כמו שעשו זכר לגאולה הראשונה
 שכך היו מקובלי' שראוי לעשו' לה זכר ובלבד שלא
 תעקר יציא' מצרים ממקומ' כמו שארזל לא שתעקר
 וציאת מצרים ממקומ' וכו' ואולם אם יבא נביא אחר
 אומתפאר בכבוא' ויאמ' שהו' שליח השם להכת' דת
 על ידו ולבטל דברי משה שלא בהוראת שעה הנה
 זה בלתי ראוי שיאמ' בעשר' הדבר' אחר ששמעו
 מפי השם ובשאר המצות זולת עשרת הדברות גם
 כן אי אפשר' אם לא שתתאמת שליחותו כמו שכתאמת
 שליחות משה שכל ישראל שמעו את הקול אומ' למשה
 לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד
 עמדי ואדבר' לך את כל המצוה והחקי' והמטפטים
 אשר תלמדם ובעבור זה נב' לה השם אל כל ישראל
 לדבר עמה' פנים בפני' כדי שיתאמת להם שליחות

משה אמו עצמי וזהו שאמ' הטם אל משה הנה אנכי
 בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי
 עמך וגם בך יאמינו לעולם וביאורו כי אמר הסי'
 על משה שהיה רוצה לגלו' אליו במדרג' פני' א פנים
 עם היותו בעב הענן ר"ל בעובי עבירו' החמ' ובלתי
 ראוי לאותה מדרגה וזה אמנם ועשה לב' תועלות
 האחד לאותה טעה וזהו שישמע העם בדברי עמך
 ולזה ישמעו אליו לכל אשר יצוה אף אם יהיה נגד ת
 תורת בניכח והשני בעתיד שיאמינו במשה לעולם
 שהוא שליח הטם ולזה לא ישמעו לשום נביא שיבא
 לקתור דברי משה אם לא ישמעו מפי הטם שהוא
 שליח לכך כי הטומע לנביא לעבור על דברי משה
 שלא בהוראת טעה הרי זה כמי שטומע לנביא ל
 לעבור על מה שטמע הוא בעצמו מפי הטם שאין
 ראוי לטמוע לנביא על כך טעל דבר זה נענש ערו
 הנביא שהמית אותי האריה לפי שטמע לנביא אחר
 לעבור על מה שטמע הוא בעצמו מפי הטם ולזה
 הוא מבואר שאי אפשר להאמין לשום אדם הן שיהיה
 נביא או מתפאר בכבואה שיאמר שהוא שליח הטם
 לקתור דברי משה ולומ' שהם זמניים ושהגיע זמנם
 ליבטל עד שתתאמת לנו שליחותו בפומבי גדול
 כמו שכתאמת לנו שליחו' משה במעמד ספי' ריבוא:
 וחולם אם אפשר שימצא בעתיד פומבי גדול כראשון
 שכל ישראל ישמעו קול ה' אלהים מדבר אליהם מתוך
 האש דעת ר"ל הוא שעתיד שימצא שכך כתו' במדר'
 חזית על פסוק ישקני מכסיקות פיהו אמר ר' יהודה
 בטעה שטמעו ישראל אנכי ולא יהיה נתקע תלמוד
 תורה בלבם והיו מלמדין ולא מסכחין באו אצל
 משה ואמרו לו משה רבינו תעשה פרוזביון ר"ל שליח
 בינותינו שכ' דבר אתה עמנו ונטמעה חזרו להיות
 למדין וסכחים אמרו מה משה בסר ודם עובר אף
 תלמודו עובר כלומר מטתכח חזרו ובאו להם אצל
 משה אמרו לו משה ולואי יגלה לנו פעם סניה ולואי
 ישקני מכסיקות פיהו אמר להם איך זו עכסיו אבל
 לעתיד לבא הוא שכתאמת נתתי תורתך בקרבם ע"כ
 הרי לך מפורט שדעתם זל היא שכבר ימצא לכל י
 ישראל בעתיד למוד סני כראשון מפי הקב"ה בלי ס
 אמבעות כלל ולפידעתך כי אחר שאין זה מוכרח
 בפ' הפסוקים שיותר ראוי שנאמר טזה הדבר תלוי
 ברכוז האל ואבל אין זה מחוייב שימצא ולא כמכס

שימצא לפי העיון התורני ואנחנו היו' הזה במדרג'
 הנביא שטמע דבר מפי הטם שאי אפשר לטמוע
 לנביא אחר לעשות הפך מה שכוה הוא בעצמו מ
 מהטם עד שיטמע כן הוא בעצמו מפי הטם ואף אם
 תתאמת שליחות הטליח כמו שכתאמת שליחות
 משה לא כאבה לו ולא כטמע ליו לבטל דבר מעשרת
 הדברות שטמענו אנחנו מפי הטם ועל זה הדרך
 יושב אל החולקים עלינו ואומרים כי מה שכתוב ב
 בתורה נביא אקים להם מקרב אחיה' כמוך ונתתי
 דברי בפיו ודבר אליהם את כל אשר אצונו שר"ל
 נביא שתכתן תורה על ידו כמו שכתבה על יד משה
 ושקרב אחיהם ר"ל מאחיי ישראל ולא מהם אף אנחנו
 כאמר להם שאף לפי דרכם שהם אומרים שהכתוב
 מדבר שעתיד נביא שתכתן תורה על ידו כמו שהיה
 זה במשה מכל מקום אחר שאמר נביא אקים להם
 כמוך ראוי שתהיה הקמתו ואמות נביאותו שהיא
 אמות שליחות הטליח שהוא עקר לתורה האלהית
 כמו שאמרנו על הדרך שכתאמתה נבואתו של משה
 במעמד ס' רבוא ובלי ספק ובלי טום חסד:

פרק עשרים

יש לבעל הדין לחלוק ולומר כי זה שנאמר בתורה
 אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום
 אדבר בו לא כן עברי משה וגומ' לא כאמר אלא על
 אהרן ומרים אבל כבר אפשר בעתיד שימצא נביא
 כמשה או גדול ממנו וכך לא קם נביא עוד בישראל
 כמשה אינו מורה על שלא ימצא כמוהו או גדול ממנו
 כי כבר ימצא זה הלשון על דבר שימצא כמוהו ב
 בעתיד וזה שהרי אמר הכתוב על חזקיה ואחריו
 לא היה כמוהו בכל מלכי יהודה ואשר היו לפניו וכך
 כאמר על יאשיהו וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר
 טב אל ה' וגו' ואחריו לא קם כמוהו ואי אפשר שלא
 יקום כמוהו לעולם או גדול ממנו שהרי מלך המשיח
 יהיה כמוהו או גדול ממנו אבל פי' לא קם כמוהו אינו
 שלא יקום כמוהו לעולם לא שלא קם כמוהו בתואר
 מה יחירי או טבכל אותו מטך זמן שכתבו המלכו'
 עד הגלו' שכפסקה מלכות מזרע דוד לא קם כמוהו
 מכל אופן שלא יקום כמוהו לעולם ואם כן מה ה
 המוכע שלא כאמר כן בכאן כי מה שאמר וכתו' ולא

קם נביא עוד בישראל כמשה ר"ל שבכל אותו זמן
 סממטו הכביאים אחריו עד סכפסקה הכבוא' מהם
 לא קם כמוהו ואבל בעתיד כבר ימחא כמוהו או
 גדול ממנו ואם בעבור מלת עוד סמכרה במשה
 יותר אין לשון עוד מורה אלא על זמן מועט כמו י
 ישתה וישכח רישו ועמלו לא יזכור עוד שפירט כל
 זמן שלא יבא היין ממנו וכך לא ילמדו עוד מלחמה
 ש"ל באותו הדור וכך לא יקרא עוד לכבל כריב וגו'
 והתשובה בזה שאין הכרח מדרגת כבואת משה
 מן הכתובי שאמרנו בלבד שאם כן כבר היה אפשר
 לבעל דין לחלוק ולומר כי בישראל לא קם אבל
 באומות העולם קם אבל עקר ההכרח הוא ממה ש
 סממטא בתורה שבקט משה רבינו מהשם שתתעלה
 מדרגת כל ישראל ומדרגתו בכבואה מכל שאר ה
 האומות וזה הוא מה שבקט משה רבינו מהשם
 כשאמר לו וכפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני
 הארמה כי בקט ממנו סני דברים האחד שלא תסוה
 שום אומה לישראל וזה שלא תשרה שכינה על אומות
 העולם להמחא כבואה בהם וכך ארזל בקט משה
 רבינו שלא תשרה שכינה על אומות העולם וכתן לו
 והשכי בקט ממנו שלא ישוה לו שום אדם בכבואה
 וזה אמרו אני ועמך כי כמו ששאל שלא תסוה שום
 אומה לישראל בסריית שכינה לישראל עליהם כמו
 שפירטו רזל כן כראה ששאל במלת אני שלא ישוה
 שום אדם אליו במדרגת הכבואה וכאמ' לו בתשובת
 זה גם את הרבר אשר דברת אעשה כי מכאת חן
 בעיני וארעך בשם הרי שהורה לו השם באותו עלונו
 שבקט ממנו ובעבו זה הוא מה שהעיר עליו הכתוב
 בקוף התורה שלא יקום נביא עוד בישראל כמשה
 כלומר אפי' בישראל שהיא האומה הכבחרת לכבוא'
 לא יקום כמוהו לעולם כמו שהובטח על כך וכל
 סכן בשאר אומות שאינה ראויות שתחול עליהם
 הכבואה ומה שארזל ולא קם נביא עוד בישראל כמשה
 בישראל הוא שאינו קם אבל באומות העולם קם
 וזהו בלעם אמרו זה להורו כי כמו שמדרגת משה
 בכבואה היתה בעבור ישראל כמו שפרטנו בפרק
 י"ב מן המאמר הזה כן בלעם לא הגיע לאותה מ
 מדרגה שהשיג בכבוא' עם היותו קוסם לא בטביל
 ישראל כרי שיברכס אבל לא שתסוה מדרג' בלעם
 למדרגת משה חלילה שכבר נאמ' לו גם את הרבר

הזה אשר דברת אעשה כי מכאת חן בעיני וארעך
 בשם שהורה לו הש' שלא תסוה מדרגת שום נביא
 למדרגתו וסלא תחול כבואה על אומו' העולם ולפי
 טראה משה שהורה לו השם יתברך בקטתו שבקט
 הבין ממנו סני דברים האחד שהכבואה לא תחול
 על האדם בטבע אלא ברצון אלהי ולפיכך הורה לו
 שלא תחול הכבואה על אומות העולם שאם היתה
 חלה בטבע לא היה הש' מוכע טוב מבעליו שלא
 תחול על אומות העולם והב' הבין ממנו שכבואתו
 תהיה עניין כסוי ודבר שהוא למעלה ממדרגת ה
 השכל האנושי להשיג בכבואה אפילו מכד התורה
 ואף אם יהיה מוכן אליה שאם היה בחק השכל ה
 האנושי שישיגו איך הבטיחו השם ית' וארעך בשם
 וסלא יקום בישראל נביא כמשה הנה הש' אין ראוי
 שימנע טוב מבעליו שאם יהיה אדם מישראל שהיה
 האומה הכבחרת לחול הכבואה מוכן לאות' מדרגה
 שלא ישפיע עליו ברצונו אבל בלי ספק להיות כבואתו
 עניין כסוי בחקר מופלב שאי מחוק האדם שישיגו
 הבטיחו שלא יעשה אותו החקר לזולתו ובעבור
 שהרגיש משה שהיתה טעת רצון לעשות עמו חקר
 חכם סמך לזה שאלה אחרת ואמר הרחיבי נא את
 כבודך כי חשב שאחר שהורה לו הש' לעשות עמו
 חקר חכם שאין שום אדם ראוי להשיגו שבסראות
 או הסגת כבודו אף על פי שאינו בחק האדם ש
 שישיגו הו סיראה לו על כד החקר ובאתהו התשובה
 על זה לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם
 וחי וביארו רזל אפילו מלאכי הער' שהם חיים ויהיה
 פי' התשובה לפי זה לא תחשוב שההשגה הזאת
 שאני מוכע ממך לפי שאי מחק האדם שישיגו אבל
 לפי שאין גם זה מחק מלאכי הערת שהם חיים ו
 תמיד שישיגוה ולזה אי אפשר שתשיג אתה המדרגה
 הזאת כי די לך שתשיג כהשגת מלאכי הערת אבל
 להשיג יותר מהם אי אפשר ולזה לא מנע ממנו ה
 השגת אחוריים שהיא ידיעת איכות השתלשלות
 הכמזחות ממנו אלא השגת פניו שהוא השגת דבר
 מעצמותו שלא ישיגה זולתו ולפירט הדברים הללו
 אחר שהורה לו הש' שאלתו כמו שאמר וארעך בשם
 ראוי סנכין כי פסוק ולא קם נביא עוד בישראל
 כמשה הוא כס מתמיד מורה על גודל מדרגת משה
 בכבואה על כל הנביאים הבאים אחריו ולזה לא

ענף כמסך לשליחות הסליח לומר שאי אפשר לבטל דברי משה בטום זמן שלא בהוראת טעה אם לא אחר שיתברר לנו אמתת שליחותו כמו שכתברר שליחותו של משה ובזה לא ככטרך לעשו' טרם ולא עקר שלא תכוסח התורה כמו טענה הרמבם זל כי כבר בארנו שהוא דבר שאין לו ראי' מן התור' ואינו עקר בפני עצמו אבל היא אמונה אמתית ודבר כמסך לשליחות הסליח כמו שביארנו וכך יראה מלפון רזל בתורת כהנים אמרו אלה המצות מלמד שאין כביא רשאי לחדש דבר מעתה אשר בזה ה' את משה כדאי הסליח לסולחו הרי שתלו ככחיו התורה והמצות בשליחות הסליח וזה מה שרצינו לבאר :

פרק אחד ועשרים

נקראת התורה ערות כמו שאמר הכתוב ואל הארון תתן את העדות אם ישמרו בכיך בריתי ועדותי זו אלמד לומר כי כמו שהעדות אי אפשר שלא יובן כפשוטו ולא כאמר כחלק הזמן או כעשה לו פירוט או צורה באופן שלא יוזמו או יוכחשו העדי' ואם העידו שראובן הרג את שמעון באחד בשבת והוזמו לא כאמר כפרט העדי' באופן שלא יהיו זוממין כשכאמ' כי באחד בשבת רל בשנה ראשון לשמט' או שכאמר כי מה שאמרו שהרגו הוא בעבור שלא נתן לו דרך להחיותו או בעבור שלא למדו תורה להביאו לחי העולם הבא לפי שהעדות ראוי שיובן כפשוטו ואם הוזמו העדים בהרגין ולא כפרט דברי הם כדי שלא יהיו בהרגין כן תורת הסם נקראת עדות בעבור שראוי שיובנו המכות כפשוטן ולא כעשה להם בורות ופירושים לומר שיש בהם תכאי או זמן מוגבל שלא כזכר בהם ועל זה אמר רוד ערות ה' כאמנה כלומר שהיא אמתית כפשוטה והבא לפרט ולטכות ולעשות בורות ולומר שאסור החזיר היה זמני או כאמר על יצר הרע וכיוצא בזה ושעקר כל התור' תלוי באמונת הלב ולא במעשה המכות עליו להביא ראיה כי אין בידו לבטל המכו' ולומ' שיש בהם תכאי או זמן שלא באמרו כרו לזדים שיחות

והיה טום כביא רשאי לחלוק על דבריו וראוי היה לפי זה למכות כבואת משה טרם פרטי בפני עצמו לתורת משה לפי שהוא מורה על ככחיו התור' הזאת אבל לפי שאפשר לבעל דין לחלוק על הפי' שאמרו ולומר שאמת הוא שלא יקום בישראל כמשה ולא גדול ממנו אבל באומות העולם אפשר שיקום כמו שארזל על ירום וכשא וגבה מאד ירום מאברה' וגב' ממשה כו' שירא' שאפס' שיקום גדול ממט' לזה שמנו אותו ענף משליחות הסליח ולא טרם בפני עצמו לומר שאף אם נודה שיהיה פי' הפסוקים כדבריהם ושיהיה אפס' שיקום בעתיד כביא אחר גדול כמשה הנה אי אפשר לומר שיאמן טום כביא או מתפאר בכבואה לחלוק על דברי משה אם לא שיתבאר לנו שליחו הסליח והוא שיתאמת שהוא שליח הסם לתת תורה על ידו במעמד ק' רבוא כמו שכתאמת שליחו משה כמו שאמרו ואולם אם אפשר שיתאמת זה בעתיד כשישמע כל העם כאחד שליחות הסליח בקול ה' אלהים מדבר מתוך האש כאשר היה זה במשה אין לנו עסק בכסתרות כי זה דבר תלוי ב בחכמת הסם בלבד וכל עוד שלא יתאמת שליחות הסליח על זה הדרך לא נשמע לשו' אדם להבא לבטל דברי משה שלא בהוראת טעה : ויש לתמוה על הרמבם זל טעם טעם' כבוא' משה עקר מן העקרים ובאר ההבדלים שיש בין כבואת משה לזולתו ואמר כי כל הכביאים הקודמים לפינו והבאים אחריו כלם הם למטה ממדרגתו חזר לעשות עקר שלא תכוסח הדת ושלא תשתנה וכראה שדעתו לומר שאלמלא העקר הזה כבר היה אפשר לשמוע לכביא לבטל דברי משה והוא תימה איך נשמע לכביא הקטן במדרגה לבטל דברי משה שהוא גדול הכביאים הבאי' אחריו לפי מה שכתב הוא זל אלא אם תאמר כי דעתו לומר כי פי' ולא קם כביא עוד בישראל כמשה רל בכל ימי מסך הכביאי' אבל אפס' בעתיד שיקום כביא אחר כמוהו ולזה הוצרך לעשות עקר אחר שלא תכוסח התור' וכבר ביארנו אכחנו שאי אפשר שיקום כביא אחר גדול ממשה בטום זמן ולא כמוהו ושאין ראוי לשמוע לכביא הקטן בטום זמן לבטל דברי מי שגדול ממנו אבל ~~לחלוק~~ ולומר שאפשר שיקום בעתיד באומות כביא אחר כמשה או גדול ממנו לא שמנו כבואת משה טרם לא

פרק שנים ועשרים

אמר לא כתורתך וביאר שהשיחות הם שאומרים כי כל מכותיך אמונה בלבד ושכבר עבר זמנם ושאיך צורך למעשה המצות כלל ובזה העקר רדפונו ועל כן עזרנו כי אנו צדיק לעזרתך שאם לא כן כמעט כלונו בארץ ועם כל זה אנו לא עזבתי פקודיך וחת' דבריו כחוקך חיינו ואשמר' ערות פיך כלומ' שהם כמעט כלונו ואתה בחסדך חיינו ואשמרה המצות כפשוטן שהם ערות פיך כלומ' כער' שיובן כפשוטו ואין כח ביר שום אדם לפרט ולבטל פשט המצות וזה כי אף אם נמצאו בתורה דברים רבים הסכימו בהם כל החכמים היותר רומזים לעניינים נכבדים עליונים ועניינים שכליים כקפור גן ערן והר' נהרות וזולתם לא בעבור זה הכחישו מציאותם וטלח זהו אמת כפשוטן אבל יאמרו טעם היות הדברים ההם נמצאים כן במציאות יש בהם רמז לעניינים יותר נכבדים עליונים כמו שמלאכ' המטבן נמצאת כן במציאות והוא רמז לעניינים עליונים נכבדים וכן בטבע ההויה האנושית נמצאו בה הלשון והעניינים והטעמים לצורך האכילה כמו שהם נמצאים בב' ח ועם כל זה הם בארם לתכלית יות' נכבד שהם כל' אל הדבור והמבטח לשבח השם ולספר תהלותיו שהוא תכלית יותר נכבד מן התכלית שנמצאו ב בעבורו ב' ח וכן בעולם נמצאו דברים מצד טבע ההויה כד' נהרות וזולתם שהם רומזים לעניינים יותר נכבד' מהם ועל דרך זה הוא שאמ' כי ירושלם שלמטה הוא משל לירושלם של מעלה ולא אמרו כן להכחיש מציאות ירושלם של מטה שהיא לעניין כ נכבד מצד עצמו כלומר שתהיה מטבן לשכינה כמו שלח נכחיש מציאות יחזקאל והיותו מצד עצמו ל לתכלית נכבד כמציאות אחר מן הצדיקים בעבור שאמר הכתוב והיה יחזקאל לכם למשל וכן נבין שיש בתורה דברים רומזים לעניינים אחר' נכבד' ולרמזים עליונים והם עם זה אמתיים כפשוטן וכל סכן המצות טעם שיש בהם רמז לעניינים נכבדים עליונים יש בהם גם כן תכלית נכבד מצד עצמן ומצד המעשה בהם ובעבור זה נקראת התורה ערות כמו שאמרו לומר שהן אמתיות כפשוטן ולא כעטה בהן כורה לבטל הפשט:

התורה שהיא בדינו היום לפי מטבן הקבלה מאבות לבנים היא שכתבה למטה בסיני בלי שנוי כלל וזה כי בזמן בית ראשון שהיו הכהנים ומורי התורה בבית המקדש והתור' מפורסמת בפי הכל אי הפט' לה שתקבל שנוי ואע"פ שהיו בהם מלכים עובדים ע"ז כן גם כן היו נמצאים עמהם נביאים כל אותם הימים עד החרבן ומזהירין את ישראל על שמירת התורה ומה שמכינו ביאשיהו שחרר חרדה גדולה על ספר התור' שמכח חלקיהו הכהן בית ה' לא שלא היה נמצא בידם ספר תורה או פתטבן כתב הדת שהרי ירמיהו הנביא היה קיים לא לפי שאמון ומכס' היו עובדי ע"ז ומכעיס' את השם עד שארזל כי מטבן היה קודר את האזכרו סבו' וכותב שם ע"ז תחתיהם לפיכך חשש אחר מן הכהנים שאם יבא ליד המלך ספר התורה שכתב משה שיקדור את האזכרו טבו ובעבור זה נכזו בין שורות הבניין ואחר כך בימי יאשיהו אשר שב אל השם בכל לבבו ובכל נפשו ו בכל מאדו ככל תורת משה חפשו אחר הספר הזה ולא מצאוהו וכשחזקו את ברוך הבית מצאו חלקיהו בין שורות הבניין והיה בעיניו כמוצא שלל רב שלא אל המלך לאמר ספר התורה נמצאתי כלומר ספר התורה הידוע שעשה משה ולא אמר ספר תורה מ נמצאתי ומה שחרר המלך יאשיהו על כך וקרא את בגדיו כששמע את דברי הספר כבר פירש' רזל ב בירו שלמי טעם הדבר הזה לפי שספר תורה שעשה משה לתחלתו הוא נגלל ואותה טעה מצאוהו נגלל בפסוק יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך וגומר ולפיכך חרד המלך אותה חרדה שחרד לא בעבור שהיתה התורה נשכחת מהם חלילה וכן כשגלו לבבל אי אפשר שתשתנה לפי שבתחלת ג גלות יהויכ' קודם שחרב הבית גלו החרט והמסגר וגדולי חכמי ישראל שהרי היה בהם דכא והיה שם יחזקאל הנביא אמ' הכתוב בא אלי הפליט מירושלם לאמר הוכתה העיר וכל גלות ישראל שהיו מפורין בכל ארץ אשור היה נמצא בידם פתטבן כתב הדת שהרי אפי' אצל הכותיים שהוסיב מלך אשור בערי שומרון היתה התורה נמצאת: וכשחרב הבית

ברעתך היה לו לומר אלא תקו' סופרים הוא זה וכן
 בזולת זה ממה שארזל שהוא תקון סופרים אין ה
 הכוונה לומר שסנה שום אדם דבר ממה שבתורה
 חלילה שאין אדם בעולם שיזיק ספר שיאמר אני
 זייפתי או תקנתי כך וכך ואיך יאמרו הם תקון ס
 סופרים הוא זה אבל הכוונה לומר כי לפי ענין מסך
 הפרטה היה ראוי שיאמר ואל אראה ברעתך ומה
 שסנה הכתוב ואמר ואל אראה ברעתך לא היה אלא
 כסופר המתקן דבריו דרך כבוד כלפי מעלה כי מ
 משה לא היה מדבר על עצמו אלא כלפי מעלה היה
 מדבר ותקן משה הלשון מפי השם כסופר המתקן
 הכתב דרך כבוד וכן כל כיוצא בזה וכן הנקודות
 על תיבת ואהרן בפסוק כל הפקודי אשר פקד משה
 ואהרן ועל לנו ולבנינו וכיוצא בהם הטעם בזה הו'
 כי הנקודה על התיבה עם שתסאר כתוב' הנה היא
 באמצעות בין כתיבת התיבה והעררה כאלו יאמ'
 כי אעפ' שכתוב אשר פקד משה ואהרן היה המוכה
 משה ואהרן היה טפל לו אלא שכתב דרך כבוד כי
 משה בלבד היה העקר וכן לנו ולבנינו להורות כי
 אין חיוב הבנים על פי האב' כל כך כחיוב האבות
 על עצמם אעפ' שהבנים מתחייבים על פי האבות
 וכן כלם על זה הדרך :

פרק שלש ועשרים

הדבר הטלם הוא אחר לא ידומה עליו תוספת ולא
 חסרון ואחר שכמזכר דוד יתאר תורת השם כשהיא
 תמימה הנה אי אפשר שיהיה בה שום חסרון להגעת
 שלמותה ותכליתה ומאשר כל דבר הנכתב מאי זה
 מין שיהיה כבר אפשר שיוכף בסתי הבנו מתחלפו
 עד שאפשר שתהיה ההבנה האחת מסכמת לכוונת
 האומר והסנית מתחלפות לה מכל זכל כמו שכתב
 הרמב"ם זל באגרת תחיית המתים כי גמע ישראל
 ה' אלהינו ה' אחד העברים יבימו ממנו האחרות ה
 הגמורה והנכרים יפרטו אותו על כוונת הטלום ב
 בעבור זה היה מחוייב כדי שתהיה תורת השם
 תמימה ותובן על הכוונה הראויה סבתת השם א
 אותה אל משה בכתב ופרט אותה לו על הכוונה

כבר היתה התורה מתפשטת בבבל ואי אפשר לה
 שתקבל סנוי מפני חרבן הבית וכטעלה עזרא מ
 מבבל לא עלו עמו אלא מתי מספר והגדולי שבישראל
 והחכמים והמיוחסים שבהם כלם נסארו בבבל
 ארזל לא עלה עזרא מבבל עד טעטאה כקלת נקיה
 ועלה כלומר שהניח הכשרו והעלה עמו כל הפסול'
 לפי שבארץ ישראל יהיה בידו כח למחו' שלא יתערב'
 בהם תדע שהרי לא עלו עמו מטבט לוי כלל אמר
 הכתוב ואבינה בכהנים ומבני לוי לא מבאתי עם
 עד טטלח בערם לבבל וטלחו לומבני מחלי יח
 ואחר שנסארו עם כל הגדולים ויודעי התורה לא
 היה רשאי לטנות דבר בתורה כי לא תהיה תורתו
 מסכמת עם תורת כל הנסארים בבבל והנמכאים
 בערי סומרון ובארץ אשור ובמקומות אחרים שלא
 הסכימו לעלות עמו ואף על פי שסנה הכתוב כמו
 שאמרנו למעלה זכר לבאולה סנית מכל מקום לא
 היה רשאי לטנות דבר בתורה ומה שסנה מניין
 החדשים מניסן לתטרי כמו שאמרנו לא חשב זה
 לסנוי אחר שבמשפטי התורה היו מונין לשמיטין
 ולזבלות מתטרי ואולי סכך היו מקובלים מירמיה
 שהיתה קבלה בידו מן הנביאים עד משה טראוי
 לעשות זכר לבאולה הסנית אחר שנסארה מצות
 פסח שהיה זכר ליציאת מצרים במקומה אבל לא
 סנה דבר מן הכתוב בתורה כלל ואם נמכאת ה
 התורה באומ' אחרות על זולת הנוסס אשר בדינו
 או באי זה סנוי בקצת דברים סנה הטבו ההוא כפל
 מצד המצתיקים לאומות ההן שלא היו בקיאים בה
 וזה כי היהודים מרקדקים בתורה ובאותיותיה ב
 במלא וחסר ומתפארים ביריעת מניין האותיות ו
 ופסוקי הטעמים עד שהם כותבים זה בגליוני ס
 ספריהם וקורין אותן מסורת מה שלא יעשו כן טאר
 האומות וכן אמרו למה נקרא שםם סופרים שהיו
 סופרי' כל אותיות שבתורה וזה לאות כי היא שמור'
 בידם כמו שכתבה למטה בלי סנוי והראיה שהיא כ
 נמכאת היום ביד כל ישראל המפוזרים בכל העולם
 מקצה מזרח עד סוף המערב על נוסח אחד בלי
 סנוי ומה שארזל על קצת תיבות שבתורה תקון
 סופרים הוא זה כמו שאמרו ואברהם עורכו עומר
 לפני ה' וה' עורכו עומר לפני אברהם היה לו לומר
 אלא תקו' סופרים הוא זה וכן אל אראה ברעתך ב

הכוונה הראויה וכך משה ליהושע וכך יהושע לזקני
 וזקנים לנביאים וכך דור אחר דור כדי שלא יפול
 שום ספק בהבנת הכתב כפי מה שראוי ולפי זה
 התורה שבכתב שמסר משה ליהושע ויהושע לבאי
 אחריו הוא שקראו תורה שבעל פה לפי שאי אפשר
 שיבא הפי' הזה בכתב כי בכתב ההוא יפול גם כן
 הספק שאמרנו שיפול במכתב הראשון ויטורף פי'
 לפי וכך לבלתי תכלית כמו שקרא לחבור המסניות
 שהוא פי' תורה שבכת' שנפל בו מן הספק והמבוכה
 עד שהוצרך לפי' אחר והוא חבור התלמוד שעשה
 רב אשי לפרט המסניות וכך התלמוד שהוא פירוט
 המסניות הוצרך לפי' גם כן ורבו עליו הפירוטים
 וחלוקי הסברות וכך על הפירוטי' גם כן ולזה הוא
 מבואר שאי אפשר שתהיה התורה שבכתב שלמה
 אם לא בהמצא עמה הפי' הזה על פה וזהו שארזל
 לא כרת הב"ה ברית עם ישראל אלא בטביל תורה
 שבעל פה וזה לפי שאין מציאות להבנת התורה
 שבכתב אלא עם תורה שבעל פה עוד לפי שאי
 אפשר שתהיה תורת הסם שלמה באופן שתספיק
 בכל הזמנים לפי שהפרטים המתחדשים תמיד ב
 בענייני האנשים כמשפטים והדברים הנפעלי' הם
 רבים מאד משיכללם ספר על כן כתנו למטה בקיני
 על פה דברים כוללים כרמזו בתורה בקצרה כדי
 שכל ידם יוציאו החכמים שבכל דור ודור הפרטים
 המתחדשים והם הדברים שנזכרו בתורת כהנים
 בתחלתו באותה ברייתא המתחלת ר' ישמעאל אומר
 בטלם עשרה מדות התורה כדרשת מקל וחומר מ
 מגזרה סוה וכו' ועל ידי אותן הדרכים או אחר מהן
 יודע כל מה שלא נמצא בתורה בפי' אבל מה שנמצ'
 בתוכה בפי' או בקבלה אין היוצא באותן הדרכים
 מועיל ולא מעלה ולא מוריד לבטל הכתו' או הקבלה
 ובעבור זה תמצא פעמים הרבה בתלמוד שיאמרו
 זו מניין לך ויאמר המטיב הלכה למטה מסיני וכך
 יאמר המקשה אם קבלה נקבלה ואם לדין יש תשוב'
 ולפי שאפשר שיפול מחלוקת בין חכמי ישר' בדבר
 שלא באה הקבלה בו אלא שיוצא באחת מהיב' מרו'
 או באחת משאר דרכי ההבנה הסכימה החכמה
 האלהית כדי שתהיה תורת הסם תמימה לסלק ה
 המחלוק' שהוא במה שאפס' וזה בשנתנה ההכרעה
 בכל דור ודור לרוב החכמים ואמרה אחריו רבים

להטות ואמר גם כן לא תקור מן הדבר אשר יגידו
 לך ימין ושמאל וביארו רזל אפילו יאמרו לך על ימין
 שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין וכוונתם בזה
 לומר כי לפי שכל אדם מדרכו לחשוב מחשבו וליחס
 לעצמו ההתבוננו והסברא וההטל יותר מכל מה
 שזולתו עד שתמצא כמה פתאים ונשים ועמי הארץ
 מדברי' תועה על החכמים ויחשבו עצמם מטכילים
 יותר מהם אמר הכתוב כי אף אם יראה לחולק ט
 שהחכמים אומרים על ימין שהוא שמאל ועל שמאל
 שהוא ימין לא יזוז מדבריהם לעולם אבל תהיה ה
 ההכרעה מסורה תמיד אל רוב החכמים ואף אם
 אפס' שיהיה היחיד יותר חכם מכל אחד מהם ויהיה
 יותר מסכים אל האמת מכלם תהיה ההלכ' כהכרע'
 הרוב ואין היחיד רשאי לחלוק עליהם לעשו מעשה
 כדבריו כלל וזהו ענין רבי יהושע עם רבי אליעזר
 בבבא מציעא כי אע"פ שרבי אליעזר היה מופלג
 בחכמה יותר מכלם עד שיצאתה בת קול ואמרה
 מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקו'
 עמד ר' יהושע על רגליו ואמר לא בשמי' היא שאע"פ
 שהאמת יהיה כדברי רבי אליעזר אין ראוי שניח
 דברי המרובין לעשות כדברי היחיד כי כבר נתנה
 תורה על הר סיני שכתוב בה אחריו רבים להטות
 ואם בדבר אחד נעשה כדברי היחיד ונניח דברי
 המרובין יתחדש מחלוקת גדול בישראל בכל דור
 ודור כי כל יחיד יבא לחשוב שהאמת אתו ויעשה כ
 כדבריו הלכה למעשה ובזה תפול התורה בכללה
 וע"כ ראוי שלא נניח הדרך הכולל שהוא ללכת אחר
 הרוב ולהניח דברי היחיד או דברי המעטי' ובלבד
 שיהיו הרוב רעת החכמי' לא רוב דעות עמי הארץ
 לפי שההמוץ ועמי הארץ נפתיים לדבר שאינו עד
 שיבאו להעיד עליו ולומר שהוא כן וכבר הזהיר
 שלמה על זה ואמר שאין ראוי להמטך אחר הסכמת
 ההמוץ שהרי אנו רואי אותם מסכימי' בכמה דברים
 בחלוק' האמת וזהו שהרי ההמוץ לא יבזו לבגד כי
 יבגוד למלא כפסו כי ירעב וזהו מוסכ' אצלם ובלתי
 מבונה ואינו כן לפי האמת אבל אם נמצא ושלם
 טבעתים ואת כל הוץ ביתו יתן לפי מטפטי התורה
 שאמרה ואם אין לו זמכר בגבנתו וכך יסכימו ה
 ההמוץ כי הכואף אינו ראוי לעונס אבל יאמרו כי
 כואף אשה חקר לב וראוי לחמול עליו כי הוא מזיק
 לעצמו

לעצמו ומטחית לכפשו והוא יעשה העבירה והרע
לעצמו ואין שום בן דעת מזיק לעצמו ועל כן יאמרו
ההמוץ שהו' חקר לב ואינו ראוי לעונש ואינו כן לפי
האמת כי כג' וקלון ימצא הנזוף ואומר כי קנאה
חמת גבר ולא יחמול ביו' נקם לא יטא פני כל כופר
ולא יאבה כי ירבה עזר וע"כ אין ראוי להביא ראיה
מהקמת ההמוץ כי פעמים יסכימו ההמוץ על חלוקה
האמת שהרי בימי אחאב ומנשה ודומיהם היו מ
מסכימים כולם לעבוד ע"ז זולתי הנביאי ותלמידיה'
ועל כן ראוי שתהיה ההכרע' מקורה לרוב החכמים
בלבד כי החכמה מתת אלהים היא כי ה' יתן חכמה
מפיו דעת ותבונה ובה תהיה תורת העם תמימה
בכל דור ודור ובלתי חסרה דבר:

פרק ארבע עשר

תורת משה האלהית שזאת תקיף בכלל על שלטה
חלקים יורו על שלטה עניינים חלוקים שהם החכמ'
והרצון והיכולת: החלק הא' הוא החלק המקיף
בדעות אמתיות ויקרא זה החלק דברים כמו שאמ'
הכתוב את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם
ואמר גם כן ואכתוב על הלוחות את דברי הברית
עשרת הדברים בעבור החלק המדעי אשר בהם
המציאות העם ותורה מן השמים וההשגחה ושאינו
בין וחדוש העולם וזולת זה וזה החלק הוא המושפ'
מחכמתו ית' ר"ל מצד היות חכם: והשני הוא החלק
המקיף על הדברי' הנרצ'י' אל ה' והם המושפעים
מרכונו המורים על היותו רובה ויקרא זה החלק ח
חוקים והוא כלל המצות אשר אין טעמם כודע כ
כאכילת חזיר ולבישת טעטנז וזריעת כלאים ופרה
ארומה ודומיהם שהם גזרת מלך והם דברי' נרצים
לו ית' אחר שזוה בהם אר"ל וכי מה אכפת להקב"ה
בין טוחט מן הזואר לטוחט מן העורף אלא כחת
רוח לפני שאמ' וכעשה רצונו וכף אמרו על הקרבנו'
אשה ריח כיחוח כחת רוח לפני שאמרתי וכעשה
רצוני: והשלישי הוא החלק המקיף על עשיית
היושר והרחקת העול בין האנשים ויקרא משפטים
והם המושפעים מיכלתו והוא מבואר כי הדת ה
הנימוסית לא תוכל להקיף על החלק הראשון שהם

הדעות האמתיות כי כמו שכתבנו במאמר הזה
עדין המחלוקת במקומה עומדת על הדיוטים ה
הנכבדים שהדעות תלויות בהם ועל החלק השני
גם כן שהוא ידיעת החקים והדברים הנרצים אל
הש"י לא תוכל להקיף בטום כד כי אין לשכל האנושי
מבוא לרעת פרטי הדברים הנרצ'י' אל ה' אלא
מצד הנבואה כמו שביארנו ועקר הקפתה הוא על
החלק הג' שהם המשפטים כי היא תסתדל להרחיק
העול מבין האנשים ולהעמיד היושר והיא קובעת
דין ומשפט בין האנשים כדי שיטלם הקבוץ המדוי
וכטעוין בה היטב תמצא שאפי' בחלק הג' אי אפשר
לה לשפוט על נכון כי לא תספיק לשער היושר בכל
הדברים על דרך האמת כי אי זה דעת אנושי יספיק
לשער כמה ישלם הגנב אם שני כפלים או ג' כפלים
או ד' או שבעתים כי תמצא במניחי הנמוסים מי
שהניח שהגונב ממון בין רב למעט יומת וזה דבר
ימאץ אותו הסכל האנושי כי למה יומת האיש על ג
גניבת ממון ואפילו פעמים הרבה ובעבור זה ה
הקכימה התורה האלהית לשער גניבת ממון ב
בעונשים מתחלפים כי הכופר בפקדון וכיוצא בו
שהוא מין גניבה קלה ישלם שנים לרעהו והגונב
שה ישלם ד' כאן תחת שיה והגונב שור ישלם חמשה
בקר כי ההזק שהזיק בגנבת שור שבטלו ממלאכה
הוא גדול ממה שהוא בגנבת השה ואולם בעבור
שיש בגנבת הזאץ הפקר מרובה יותר מבשאר מ
מטלטלין חלב וגזה וולדות אמר ד' כאן תחת השה
ועל כלם אמר אם אין לו וכמכר בגנבתו וזהו דין
ישר ושווי אמתו שהבא להפקיד ממון חברו ישלם
ממון ואם אין לו וכמכר בגנבתו כדי שישלם אפי'
מגופו אבל שיומת האיש על גנבת ממון אי זה יושר
אמתו אלא על גנבת נפשות כמו שאמר הכתוב כי
ימצא איש גונב נפש מאחיו מבני ישראל וכו' ומת
הגנב ההוא כלומר ולא זולתו וכך ברוב המשפטים
לא תספיק הדת הנימוסית לשער היושר והשווי ה
האמתו ועל כן היה ראוי שכמו שהתורה האלהית
תקיף על ב' החלקים הראשונים כן גם כן תקיף על
המשפטי' להורות שאין יכולת ביד שום אדם לשער
היושר האמתו לעשות משפט ישר אלא העם ב'ה
ועל כן נחלקו כל דברי התורה אל שלו הג' חלקים
להורות על חכמתו ורצונו ויכלתו כאשר אמרנו וכך

פרק ארבע עשר

תורת משה האלהית שזאת תקיף בכלל על שלטה
חלקים יורו על שלטה עניינים חלוקים שהם החכמ'
והרצון והיכולת: החלק הא' הוא החלק המקיף
בדעות אמתיות ויקרא זה החלק דברים כמו שאמ'
הכתוב את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם
ואמר גם כן ואכתוב על הלוחות את דברי הברית
עשרת הדברים בעבור החלק המדעי אשר בהם
המציאות העם ותורה מן השמים וההשגחה ושאינו
בין וחדוש העולם וזולת זה וזה החלק הוא המושפ'
מחכמתו ית' ר"ל מצד היות חכם: והשני הוא החלק
המקיף על הדברי' הנרצ'י' אל ה' והם המושפעים
מרכונו המורים על היותו רובה ויקרא זה החלק ח
חוקים והוא כלל המצות אשר אין טעמם כודע כ
כאכילת חזיר ולבישת טעטנז וזריעת כלאים ופרה
ארומה ודומיהם שהם גזרת מלך והם דברי' נרצים
לו ית' אחר שזוה בהם אר"ל וכי מה אכפת להקב"ה
בין טוחט מן הזואר לטוחט מן העורף אלא כחת
רוח לפני שאמ' וכעשה רצונו וכף אמרו על הקרבנו'
אשה ריח כיחוח כחת רוח לפני שאמרתי וכעשה
רצוני: והשלישי הוא החלק המקיף על עשיית
היושר והרחקת העול בין האנשים ויקרא משפטים
והם המושפעים מיכלתו והוא מבואר כי הדת ה
הנימוסית לא תוכל להקיף על החלק הראשון שהם

תמצא המפורר או במזמו' הללו' כי טוב זמר' אהינו
 וגומר שהיה מטבח הסם על היות מוטפעים ממנו
 עכייכים מורים על היותו חכם ורוכה ויכול צדק ע
 עמהם היותו ית' חוכן ונותן לישראל מאתו אלו הג'
 חלקים שהם דברים וחקים ומטפטים שהם מורים
 גם כן על היותו חכם ורוכה ויכול ועל כן אמר כי
 טוב זמרה אלהינו כי נעים באזה תהלה כלומר נעים
 וטוב ויאות להללו ולומר לו על כל העכייכי הנמשכי'
 מחמתו ורצונו ויכלתו המור' על השגחתו והתחיל
 בונה ירושלים ה' נרחי ישר' וכנס כי זה יורה על היותו
 ית' רוכה כמלך הבונה מדינה ברצונו ומכנס בתוכ'
 אי זה עם סירצה שאין מי שיעכב על ידו לפי שהוא
 גדול על כל בני מלכותו ומכד גדולתו ועושה כרצונו
 ואחר כך אמ' הרופא לטבורי לב ומחבט לעצבותם
 להורות על יכלתו וזה כי שבירת הלב שהוא פרוק
 חבורו לא יקבל רפוא' כלל בדר' הטבע כמו שכתבו
 חכמי הרפואה אבל פרוק חבור שאר האיברי' כבר
 אפס' שיקבלו רפואה ולזה ייחס אל הסם שהו' רופא
 סברי הלב שהוא פרוק חבורו אפ' שאין מדרכו ט
 שיקבל רפואה וזה ממה שורה על תוקף יכלתו
 להצי' עטוק מיד עוטקו כמאמ' דוד קרוב ה' לנשברי
 לב ואת דכאי רוח יושיע כלומר כמו שלנשברי לב
 שאין בטבעם לחיות הוא קרוב לרפאתם כן הוא
 מושיע לרכאי רוח שאין להם מושיע מצד הטבע
 כמאמר שלמה רוח איש יכלכל מחלהו ורוח נכאה
 מ' יט' אנה ר'ל כשאדם חולה והרוח החיוני חזק הוא
 יכלכל המחלה אבל כשהרוח הוא חולה שהיא נכאה
 מי ושאנה ר'ל מי יכלכל אותה כי אין בטבעה לחיות
 ואחר כך אמר מונה מספר לכוכבים לכלם שמות
 יקרא להורות על חכמתו ית' והמטיף אל זה גדול
 אדוננו ורב כח ולתבונתו אין מספר להורות על ט
 שלטתם כי אמר גדול אדוננו להורות על הרצון כי
 הוא גדול לעשות מה שירצה ואין מי שיעכב על ידו
 וזה כנגד מה שאמר בונה ירושלים ה' ואמר ורב כח
 לרמוז על יכלתו לחבוס לנשברי לב כנגד מה שאמ'
 הרופא לטבורי לב ואמ' ולתבונתו אין מספר להורו'
 על היותו חכם לרעת מספר הכוכבים וכח כל אחד
 מהם והתמזג כחותיה זה בזה וזה כנגד מה שאמ'
 מונה מספר לכוכבים כלומר אחר שחכמתו בלתי
 בעלת תכלית יכו' להקיף אפילו בדבר בלתי בעלת

תכלית כל טכז מספר הכוכבים שהוא בעל תכלית
 בהכרח כי אי אפס' שימצאו גשמי' בלתי בעל תכלית
 במספר אבל להפלבגת רבוי כחותיה בהתמזגם זה
 עם זה ייחס יריעת מספרם והפלבגת רבוי כחותיה'
 א החכמה הבלתי בעלת תכלית ומה שאמרו חכמי
 החקיר' כי הכוכבי' בעלי מספר ידוע ושהן אף וטני'
 ועשרים ומאה לא אמרו זה אלא על הכוכבי' הנראי'
 אבל הכוכבים הבלתי נראים אלינו הם רבים מאד
 מאד אמר הכתוב והנכס היום ככוכבי השמי' לרוב
 וזולת זה הרבה ולחלשת ראותינו לא נסיג מהם לא
 מעט מהרבה ואין ראוי לומר שהבלתי מושג אלינו
 אינו נמצא כי העטלף שלא ישיג אור תשמט אינו ר'
 ראיה על היותו בלתי נמצא ועל כן לקח ראיה על
 היותו חכם מהיותו מונה מספר לכוכבים להורות
 על הפלבגת הרבוי ההווה מצד הרכבת כחותיהם
 והיותם נכנעים לפניו לבטל הוראתם כפי מה ט
 שתגזור חכמתו יתברך וזהו לכלם שמות יקרא
 כארון שקורא אל העבד לעשות רצונו וכו' והמטיף
 כל המזמור על זה הדרך להראות חכמתו ורצונו
 ויכלתו כי אמר מעורר עכויס ה' וגומר להורות על
 היכולת והמכסה שמים בעבים להורות על החכמה
 כי אליהוא הביא ראיה מפלאות המטר להורות על
 חכמתו יתברך ואמר עוד לא בגבורת הסוק יחפץ
 וגומר להורות על הרצון לומר שאין רצונו בבעלי
 הקוסים ולא בבעלי הזרוע והקומה אבל רוכה ה'
 את יראיו את המיחלי' לחסדו כי לא בחיל ולא בכח
 יושיע ה' ואמר שבחי ירושלים את ה' כנגד מה שאמר
 בתחלה בונה ירושלים ה' וכו' להורות על הרצון
 הנמשך והמטיף זה גם כן בירידת המטר ובשאר
 דברים הנמשכים בעולם לומר שכלם נמשכי' מאתו
 ומורים על חכמתו ורצונו ויכלתו ועל כן אמר בסוף
 המזמור מגיד דבריו ליעקב חקיו ומטפטיו לישראל
 להורות כי גם אלו הג' חלקים שהתורה מקפת בהם
 שהם דברים חקים ומטפטים יורו על היותו חכם
 ורוכה ויכול כמו שאמרנו וראוי לשבח לסם על
 היות אלו השלש חלקים מגיעים מאתו לכלל האומה
 ועל כן קראם דבריו וחקיו ומטפטיו ומה שאמר
 אחר כך לא עשה כן לכל גוי בא לפרסם רב החסד
 שעשה הסם יתברך לישראל לתת להם דברי' וחקי'
 ומטפטים שיהיו מתנהגים על פיהם לקנו' שלמות

מסולקת מכל החסרונות ושהיא שלמה בכל מיני
השלמות והנה כשלמה כוונת הפרק הזה :

פרק ששה ועשרים

למה שהיתה התורה האלקית הנהגה והיסרה מה
למין האדם מושפעת מהשי' הנה היא תור' בהכר'
על קטר ורבוך בין האלוה ית' שהוא המכוה ובין
האדם שהוא המכווה ובעבור זה הוא מבואר כי מן
הצר הזה בסמיעת אי זה צווי מפי הסם יור' בהכרח
על מציאות הנבואה ותורה מן השמים ומציאו' הסם
המכוה בדת והמטניח וכל' בסמיעת אנכי ולא יהי'
לך שהם יורו בעצם על שלטת העקרים הללו כמו
סביארנו אבל עם כל זה רצה השי' להשמיע לישראל
מפיו את עטרת הדברים כרי סיורו על הדברים
הכוללים שיחוייב האדם בהם מצד הקטר הזה אפי'
בין הסם ית' ובינו וזה אפי' מצד הארון המכוה ואפי'
מצד העבר המכווה ולזה באו בסני לחות כבדלות
להורות על סני אלו העניינים כבד' לז' זה מזה ובאו
החמשה מהם שהם כנגד הסם שהוא הארון בלוח
אחת והחמשה שהם כנגד האדם שהוא העבר בלו'
אחרת להורו' שסנייהם הכרחיים בהגעת השלמות
האנושי והיו אלה העטרה הם כללים כוללים הסני
מינים מן המכות על זה הדרך כי בלוח האחד היו
החמשה דברות הראסונו' שאדם מחוייב בעשייתן
מצד קבלת אלהותו ית' בזה הדרך כי כמו מלך אחד
סבכה מדינה והלך ולקח עבדיו והוציאם לחירו'
והוסיבם בתוכה ואפי' בא אלוה לרבר עמהם כרי
שיקבלו עליה את עול מלכותו כי מה שראוי שיודיע'
תחלה שהוא הארון אשר הסניח עליהם להוציאם
לחירות מבית עבדיו וזהו דבור אנכי ה' אלקיך וגו'
כלומר ראוי לכם שתקבלו עליכם את עול מלכותי
כי אני הוא שהוצאתי אתכם לחירות ואפי' יצו' אות'
אלא יתנו הממשלה לזולתו וזהו לא יהיה לך אלקים
אחרים על פני וכפ' יצוה אותם שלא ימרדו להקים
עליה מלך אח' וזהו לא תעש' לך פסל וכל תמונ' ואפי'
זה ראוי שיצו' אות' שיכהנו בו מכהב כבו' ושלא יכהנו
בו מכהב בזיון כמו להסבע בשמו לשקר וזהו לא
תע' את פס' ה' אלקיך לשו' ואפי' זה ראוי שיקבע להם

זכר ליו' סבכה המדינה ומתוך כך יזכרו טיט להם
ארון סבכה המדינה ויזכרו איך היתה יסיבתם
בתוכה שהיו עבדים והוציאם לחירות ובעבור זה
צוה עליהם לסמור את יום השבת להורות על חרוט
העולם ועל יציאת מצרים מעבדות לחירות וזהו
סאר'ל זכור וסמור בדבור אחר כאמרו כלומ' כי
השבת לא בא להורות על מציאות הפועל המחדם
העולם בלבד הנזכר בדבור זכור כי גם הפילוסוף
יורה במציאות הפועל ואפי' מי סיהחיש זה זולת כת
אפיקורוס אבל עקר השבת בא להורות על מציאות
פועל ברצון תמיד וגם אחר בריאת העולם כמו
סנזכר זה בדבור סמור סנזכרה בו יציאת מצרים
שהוכר מתוכה שהשי' עושה במציאות חפצו ורצונו
ולא בעת בריא' העולם בלבד אבל גם אח' סנתחר'
הוא מטניח ומסנה הטבע לעשות חפצו ורצונו בכל
עת כמו שפס' ביציאת מצרים להוציא מלב האומרי'
איך כל חרסת חת הסמם ועל כן אמרו כי זכור
המורה על מציאות הפועל וסמור המורה על מציאו'
פועל ברצון תמיד על צד ההסנחה סנייהם בדבור
אחר כאמרו כלומ' בדבו' מכות השבת כי הכוונה
בו להורות על מציאות פועל ברצון תמיד ומטניח
לא אל מציאות הפועל בלבד והבן זה כי הוא כפלא
מאד בפ' המאמ' הזה שלא ראיתי לאח' מן המפרטי'
בו ביאור מקפיק כי יש מי סאומ' כי בעבור שלטון
זכור יורה על מכות עשה וסמור על מצו' לא תעשה
באמרו' ל' הסמר פן ואל אינו אלא לא תעשה אמרו
כי עשה ולא תעשה סנייהם הכרחיי' במכות שבת
מכות עשה להורות על חרוט העולם ולא תעשה
שהוא הסביתה ממלאכה זכר כי הסם הוציאם מ
מעבדות לחירות כי למה שהעבר אי אפשר לו
לסבות ממלאכתו הנה בסביתה ממלאכה הוא זכר
ליציאת מצרו' ולפי דבריו אל זה המפרט לא הי' ראוי
סנזכור הכתוב לא תעש' כל מלאכ' בדבו' זכור ואפי'
סנזכר בו לא תעשה כל מלאכה מה צורך שיאמרו
זכור וסמור בדבור אחר כאמרו ויש מי סכתב כי
במנוחה בסלוח יש זכר ליציאת מצרים כי העבר
אינו יכול לנוח ואפי' אפי' תהיה המנוחה מעטרה
לעטרה ימים יהיה בו זכר ליציאת מצרים ואולם
בהיות המנוחה מטבעה לסבעה ימים יס' בה זכר
חרוט העולם כי סעת ימים עשה ה' את השמים ואת

הארץ

הארץ וביום השביעי שבת ויכפס ועל זה אמרו
זכור ושמור בדבור אחד נאמרו ואין זה מתישב
יפה למה לא תהיה הכל זכר לחדוש העולם ואם
תאמר שבא לבאר טיט למצות שבת טעמים מ
מתחלפים אין צורך אל שיאמרו בדבור אחד כי
כמה מצות יש להם טעמים מתחלפים ולא אמרו
עליהם שנאמרו בדבור אחד ואולם לפי מה שכתבנו
כריך שיאמרו שני הדברות בדבור אחד האחר
להורות על מציאות הפועל למציאו והסני על
היותו פועל ברצון ומסגניח תמיד ואין אחד מספיק
זולת האחד ועל כן היתה יום שבת מורה על שתי
אלו הכוונות לפי שהם הכרחיות מצד הארון ולפי
דעת רז"ל עוד יש במצות השבת כוונה אחרת והוא
שאם במסכת שבת הכל מורי' כי בשבת נת' תורה
לישראל ולפי זה יוכללו במצות שבת שלשה עקרי
הדת הכוללים מציאות הפועל וההשגחה ותורה
מן השמים ויהיה השבת ג' זכר ליו' סגולה עליהם
המלך במדינה וסקבלו עליהם את עול מלכותו
בעבור כי הכוונה הזאת אינה נכרת אלא פעם
אחת בשנה לא כזכרה בתורה בפירו' הרי שמצות
השבת מחוייבת והכרחית מצד הארון באלו השלם
בחיכות שזכרו ואח"כ אמר כבר את אביך ואת
אמך לפי שהוא מן הירוע שאין המלך שבנה ה
המדינה נבלה בכל יום לאכסי המדינה ההיא ואם
יזכרו אכסי הרור ההוא שראו ביאת המלך אל
המדינה את קבלת עול מלכותו ושהמלך בנה
המדינה ושהזביאם מעבדות לחירות הנה הבאים
אחריהם שלא הרגישו בעבדות כלל וסלא ראו
כניסת המלך במדינה יבאו למרוד ולחשוב ש
שהמדינה היתה שלהם תמיד וסאין להם מוסל
עליהם ואין ררך לבאת מן השטות הזה אלא
בהיותם נכנעים אל האבות ומקבלים המוסר
מהם כי הם יודיעו את בנייהם איך היו עבדים ו
שארדן אחד הוציאם לחירות והוא שבנה המדינה
והסיב אותם בתוכה ולזה היה מן ההכרח כדי
סלא תסתכח ממסלת המלך מעל המדינה והטובה
פעם עמהם שהוציאם מעבדות לחירות שיכנעו
הבנים בכל דור ודור אל האבות ויקבלו דברי
מוסרם עליהם ובעבור זה בא הדבור ההוא שהוא
כבר את אביך ואת אמך להזהיר על הקבלה ל'

טימטך האדם לקבלת האבות טזה עקר כולל לכל
הדתות סלא יכוויר מציאותם אם לא יהיה האדם כ
כסמע לקבלת האבות וחכמי הדת ואולם לא מכונו
אותו בעקרים ולא בטרמים להיותו מכוה פרטית
אם מן האבות כבר את אביך ואת אמך ואם מן
החכמים לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ו
ושמאל וסלמו בזה הדבור כל הדברים ההכרחי'
אל האדם בבחינת מה שבינו לבין השם והם
הדברים המתחייבים על העבד לעשות בבחינת
הארון ואחר כך סב להזהיר על הדברים הכוללים
שהם הכרחיים אל האכסים בבחינת חיותם ו
והתקיימם במדינה כדי שיסלם הקבוץ המדיני
והדב' הראשון מהם הוא שכריך שיסמור את גוף
חבירו וזהו לא תרבח ושיסמור ממוכו וזהו לא
תגנב כפי פסט הכת' ושיסמו' הדב' שהוא ממוצע
בין גופו וקניינו וזהו אסתו כי היא מצד מה כאלו
הי' קניינו וזהו דב' לא תגנב ואח"כ סב להזהיר ולומ'
סלא יספיק לאדם סיזהר מלהזיק את חבירו בפעל
או בגופו או בממוכו או באסתו כי גם כריך סיזהר
סלא יזיקנו אפי' בדבור והוא לא תעכ' ברעך עד סקר
וגם לא במחטבה וזהו לא תחמוד אסת רעך טדהו
ועברו ואמתו ושורו וחמורו וכל אשר לרעך ובה
כסלמו הדבר' הכוללים ההכרחיים אל האדם ב
בבחינת חיותו באשר הוא הכרחי להסתתף עם
זולתו כמו שכתבנו במאמר הראשון ולזה היו
אלו העטרה בסתי לוחות להורות שסני אלו ה
העניינים עם היותם נכדלים זה מזה הנה הם
הכרחיים לסלמות האנושי האחר בבחינת
סלמות האדם מצד עצמו והסני בבחינת היותו
חלק מדינה ולזה היו החמסה ראטוכים בלוח
אחר להורות סאלו הס כלל אחר מיוחד בפני
עצמו ובסני אלו הכללים ככללים כל המצות
כסיעויין בהם ועל ררך מה סארזל בתורת כהנים
ואהבת לרעך כמוך רבי עקיבא אומר זה כלל
גדול בתורה בזעזאי אומר זה ספר תולדות אדם
זה כלל גדול מזה ועל הדרך סביארכו בפרק
כג' מהמאמר הזה :

פרק שבעה ועשרים

כלל גדול יהיה בדרך בעשיית המצות שהכל הולך
 אחר כוונת הלב כמו שארזל רחמ"ל לבא בעי ולפי
 זה יש מי שעושה מצות הרבה ואינם עולות לו כלום
 או בשיעור סיקפיקו להקבאת השלמות האנוסי ו
 ולא לחלק ממנו שיהיה מורגס ויש עושה מצוה
 אחת תקפיק יותר ממצות הרבה כפי כוונת העושה
 אותה לקנות חלק גדול מהשלמות ואחר שהענין
 הולך אחר הכוונה יתבאר מזה גם כן שכל המצות
 שבתורה הן שיהיו מצות עשה או מצות לא תעשה
 הם דרך להקבאת השלמות האנוסי או מדרגה
 מה ממנו בהיותן נעשות על הכוונה הראויה כו
 לא עשיית המעשים הטובים בלבד תביא את
 האדם לחיי העולם הבא אבל גם ההמנע מעשות
 המעשים הרעים מפני יראת השם יתן שלמות ב
 בנפס וזה כי לפי מה שבא מפורס בתורה
 והלכת בדרכיו נראה שההליכה בדרכי השם הוא
 עקר העבודה שיעבור בה האדם את השם וכמא
 המשורר מפרש שמי שהוא כמנע מעשות רע מפני
 יראת השם נקרא הולך בדרכי השם אמר
 אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' כלומר
 אשריהם המון המאמינים הנקראים תמימי דרך
 שאינם מתחכמים על השם אבל הולכים בתמימות
 בתורת השם וביאר שההולכים בתורת ה' הם
 הסומרים מצותיו בכוונת הלב ולזה אמר
 אשרי כוזרי עדותיו בכל לב ירסוהו וכדי שלא
 ידומה שאין נקרא הולך בדרכי השם ולא כוזר
 עדותיו אלא הסומך מצות לא יכויר שיתנו שלמות
 בנפ' לז' אמ' אח' זה אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו
 כלומר אף הכמנע מלעשות עולה בכוונת הלב נקרא
 הולך בדרכי השם וזהו שאמר בדרכיו הלכו
 וכז' ארזל יסב ולא עבר עבירה כותנין לו סכר
 כעושה מצוה ואע"פ שזה דבר מתמיה איך אפשר
 שיקנה האדם שום שלמות בהיותו יוסב ובטל
 ובלתי עושה שום פעולה והרי בפי ארזל מי האיש
 החפץ חיים וגו' כזור לסוכך מרע וגו' סור
 מרא ועשה טוב שמא תאמר אלך ואג' בסיכה
 תלמוד לומר ועשה טוב סיראה סכריך המעשה
 הטוב בפועל כדי שיזכה לחיים נכחיים ולטוב
 הכפוז ליראי השם פעליו נאמר מה רב טובך
 אשר כפכת לירואיך ואל הטוב ההוא אמר מי

האיש החפץ חיים אוהב ימי לראות טוב והתשובה
 בזה היא שהאדם היוסב ובטל בלי ספק אי אפשר
 שיקנה בזה שום שלמות אבל אם בא לידודבר
 עבירה וכמנע ולא עשה מפני יראת השם הנה
 הוא זוכה בזה לחיי העולם הבא כאלו עשה מצוה
 ומזה הסדר יתנו כל מצות לא תעשה שבתורה ש
 שלמות דכפס כי מי יוסב ולא אכל בסר חזיר לפי
 שהיה לו מה יאכל או שהייתה כפסו קבה בו איכיו
 ראוי לקבל שום סכר אבל אם היה מתאוה לאכל
 בסר חזיר או שאי לו מה יאכל וכזרמץ לפכיו
 בסר חזיר וכמנע מלאכלו מפני יראת השם
 ולהשלים מצותו סבה שלא לאכלו אע"פ שהיה רעב
 ותאב אליו הרי זה ודאי ראוי לקבול סכר וזהו
 שאמר הכתוב על הדם לא תאכלנו למען ייטב לך
 ולבניך אחריו כי תעשה היסר בעיני ה' וזהו
 שארזל לא יאמר אדם אי אפשר לאכול בסר חזיר אי
 אפשר ללבו' שעטנז אבל יאמר אפשרי ומה אפשר
 ואבי שבסמי' גזר עלי הרי סגלו שהדרך שאדם
 זוכה בה על שאינו עובר על מצות לא תעשה הוא
 שתזרמץ העבירה לפכיו וימנע מעשייתה
 לאהבת השם וליראתו ולא לשום סבה אחרת
 וזה הדרך אע"פ שיראה קל ההטנה אינו כן אבל
 הוא קטה מאר שהרי דוד המלך שאמר על עצמו
 שמה כפטי כי חסיד אני כסנזרמץ לו ענין בת
 טבע שלא היה לו מונע אחר אלא יראת השם
 בלבד לא היה בו יכולת לכבוש את יצרו לאהבת
 השם כי ההמנע מעשות העבירה בעבור יראת
 השם ואהבתו הרי הוא כאלו עשה מצות
 עשה כתקנה על הכוונה הראויה ועל זה הדרך
 יתנו מצות לא תעשה שלמות בנפס בהיותן בלתי
 נעשות כמו שיתנו מצות עשה בנפס בעשייתן ו
 וזה דבר פירסוהו רזל במסכת מצות אמרו
 דרס רבי שמלאי תרי"ג מצות נאמר למטה
 בסיני שטה כנגד ימות החמה ורמח כנגד
 איבריו של אדם וכז' הנה בארו בזה שהתורה
 כוונה בזה המספר להראות איך יכויר שתהיה ק
 קניית השלמות במצות לא תעשה כמו שבמזו עשה
 עם היותם הפכים כי עשה ולא תעשה בלי ספק
 הפכים וזה כי בהיות מספר מצות עשה רמח כנגד
 אבריו של אדם היא הוראה כי כמו שהאברים
 להיותם

להיותם נמצאים בפעל יגיע בהם השלמות המכוון
 בהם לאדם כמה שהוא ב"ח כן המכות שהם מכות
 עשה יגיע מהם השלמות המכוון בהם לאדם כמה
 שהוא אדם בהיותם נעשי' בפעל לא על צד האמונה
 והיריעה בלבד ומכות לא תעשה בהיותם ט"ה
 כמנין ימות החמה ים בזה הוראה כי אלו המכו' אף
 אם הם דברי' בלתי נמצאים בפעל הן כותכו' שלמות
 לכפם האדם כי כמו שהזמין הוא דבר בלתי נמצא
 בפעל כי העבר אינו נמצא והעתיד לא יזא עדיין
 אל הפעל וההוא אינו אלא העתה הקושר בין העבר
 והעתיד ואולם העתה עצמו אינו זמן על דרך האמ'
 סיקבל חלוקה כמו שהו' מדרך הזמן סיקבל חלוקה
 להיותה מהכמ' המתדבק אבל יחס העתה א הזמן
 יחס הנקודה אל הקו ואם כן אין הזמן נמצא בפעל
 ואצ"כ הוא כותן שלמות המציאות לכל הדברים
 הנמצאים בזמן כן מכות לא תעשה אף אם הם ד'
 דברים בלתי נמצאי' בפעל כותכו' שלמות אל הכפם
 האנוסי' מצד היותן דברי' בלתי נמצאי' ולזה באו
 במספר ט"ה להורות כי כמו שהזמן בלתי נמצא
 כך אלה המכות ראוי' שיהיו בלתי נמצאים בפעל
 ובהיותם בלתי נמצאים בפעל יתנו השלמו' הכפסי
 בהיות ההמנע מעשייתן על הכוונה הראויה כמו
 הזמן שבהיותו בלתי נמצא בפעל כותן השלמות
 לדברים הנמצאים :

פרק שמנה ועשרים

ממה שביארנו בפרק שעבר יתחייב שהשלמות ה'
 האנוסי' לא יתכן שיוטב אלא במכות עשה ומכות
 לא תעשה וזה כי כמו שסו' שלמות אנוסי' אי אפשר
 שיוטב אלא באמצעות האברים הנמצאים בפעל ו'
 ובאמצעות הזמן הבלתי נמצא בפעל כן השלמות
 הכפסי' יוטב במכות עשה ובמכות לא תעשה ולזה
 היו ה' חלקים שהתורה בחלקת אליהם שהם דעות
 וחקים ומספטים כמו שביארנו בפ' בר' מזה המאמ'
 כל אחד מהם מקיף על מכות עשה ועל מכות לא
 תעשה כרי' שיהיה בכל חלק מהם דרך להקבאת ה'
 השלמות או חלק מהשלמות הכקנה אל האדם מצד
 מכות עשה ומכות לא תעשה וזה כי בדעות ים מצו'

עשה כאמנת מציאות הפס ואחרותו וטאינו גוף
 ומכות לא תעשה שלא להעלות במחשבה שים אלוה'
 מבלעדי ה' וסלא לתור אחריעז' וזולת זה ובחקים
 כלביטת ביצית ואסורי' מאכלות ובמספטים בדרך
 תפוט עמיתך ביומו תתן סכרו הענתק תעניק לו
 ולא תונו איש את עמיתו לא תגנבו ולא תכחשו ולא
 תסקרו איש בעמיתו וזולת אלה הרבה והרבר
 מבואר כי החלק המרעי ראוי' שיקנה השלמות הן מ'
 מכות עשה שבו הן מכות לא תעשה וכן החלק
 החקיי והו' המקיף ברברי' הנרצו' הכל הטי' והבלתי
 נרצים ראוי' שיקנה בו השלמות על הדרך שכתבנו
 למעלה ואולם מה שצריך ביאור הוא איך יהיה
 השלמות הכפסי' קנה בחלק ה' שהוא המקיף ב'
 במספטים כי לא יזויר שיתן שלמות בכפס שום ח'
 חלק מחלקיו לא מצו' עשה שבו ולא מכות לא תעשה
 כי החלק ממכות עשה שבו כמו לרין בכזקי הסוד
 והבור והאם או החלק ממכות לא תעשה כמו לא
 תגנבו ולא תעשוק את רעך ולא תגזול וזולתם עם
 שהם מספטים יסרים לקיי' הייטוב המדיני מה זכה
 ילוד אשה בהם שתקנה כפסו שום שלמות אנוסי' על
 ידם ואם בעבור שהם מבוא' ודרך לתקון המדות
 שבזה היסרה לקנות השלמו' האנוסי' בלבד לא זולת
 זה יהי' אם כן השתדלו' רוב חכמי ישראל ועסקם
 בתלמוד ובדיני' הסאלות התלמודיות רבר בלתי
 מועיל להקבאת השלמות ויהיה יגיעם לריק חלילה
 עם שאין ראוי' שיהיה חלק גדול כזה מהתור' בלתי
 כותן שום שלמות אלא מצד היותו תקון המדות ולא
 זולת זה והתר הספק הזה הוא על זה הדרך כי
 בעשיית כל מצוה ומצוה ים שתי' בחיכו' האחד מצד
 העשות מעשה המצוה והגיעה אל הפועל השלם
 והשנית מצד כוונת העושה אותה והשלמות הנמשך
 אל המצוה איכנו מצד המעשה שהרי אר"ל במס' נזיר
 גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה ואמרו עם
 מסל לסני בני אדם שכלו פסחיה' אחר אכלו לסם
 פסח ואחר אכלו לסם אכילה גסה זה שאכלו לסם
 פסח עליו הכתוב אומ' וזריקים ילכו בם וזה שאכלו
 לסם אכילה גסה עליו הכתו' אומ' ופושעים יכשלו
 בם הנה בארו בפ' שהמצוה בלא כוונה אינה עולה
 לשום מצוה וכך ענין הכוונה לבדה בזולת המעשה
 אינו מועיל כלל שאם היה זה מועיל הי' ראוי' שתעלה
 ודיעת

ודיעת המצוה ולמודה בכוננה במקו' עשייתה ואינו
 כיוקריית הפרטיות סבתפילין איכה עולה בעבור
 הנחתן ועוד כי בפ' אמרו בקדוסי' כסכחלקו אם
 התלמוד גדול או המעט גדול נמנו וגמרו שהתלמוד
 גדול ופ' הטעם לפי שהתלמוד מביא לידי מעט והו'
 מבואר אחר שהתלמוד גדול מצד שהוא מביא לידי
 מעטה שהמעטה שהוא התכלית הוא העיקר כי כל
 סתי מלאכות שהאחת קודמת לאחרת קדימ' טבעית
 כמלאכת הרסן למלאכת הפרטות או כמלאכת ה'
 האריגה למלאכת החייטי' שהמלאכה הקודמת היא
 פחותה במדרגה מן האחרת כי הקודמת כמסרתת
 לאחרת כמו שמלאכת חציבת האבנים מן ההר היא
 פחותה במדרגה ממלאכת הבכאות אחר שהיא מ'
 מסרתת אליה אעפי טאי אפשר למלאכת הבכאות
 שתסלם בזולת חציבת האבנים וכך המעטה אעפי'
 טאי אפשר שיגיע אלא עם התלמוד כי לא עם הארץ
 חסיד מ' אחר שהתלמוד אינו אלא כדי שיביא אל
 המעטה הוא מבואר שהמעטה הוא העיקר ואחר
 שביארכו טאי' המעט לבדו הוא העקר בלא הכוונה
 לבריה ראוי שיהיה התחברות שניהם הוא העקר ב'
 בעשיית המצו' כמו שהוא העניין בחלק המדעי עם
 החלק המעשי כמו שביארכו בזה המאמר וכך הוא
 העניין בעשיית המצוות כי המעטה שתכטרף אליו
 הכוונה הוא המעטה הסלם סיתן שלמות בכפס כי
 הכוונה נותנת שלמות אל המעט כמו שביארכו בפ'
 ה' מזה המאמר: ולפי זה אומר כי החלק התורני
 המקיף במספטים ראוי סיתן שלמו' בכפס יות' ממה
 סיתן החלק המספטי המוכח בכימוסי' וזה כי
 כשיעטה היושר או המספטי האיש הכמוסי' על אי זו
 כוונה שיהיה יגיע ממנו התכלית המכוון שהו' תקון
 הקבוץ המדיני וזהו שלמותו בלבד ואין בו תכלית
 אחר נוסף אבל המספטים התוריים עם סיש
 בעשייתם שלמות שעל ידם יסלם הייטוב והקבוץ
 המדיני הנה בהכטרף אל עשייתם הכוונה ב' יגיע
 מעשייתם שלמות אחר נוסף יותר נכבד מן הראשון
 כמו שהסני והלסו והספתי היו ב' לח' לצורך האכילה
 ועם זה הם בארם לתכלית יותר נכבד מזה שהם
 כלי' אל הדבור והמבטא לשבח הסם ולספ' תהלותיו
 וכך במספטים התוריים ים בהם תכלית יותר נכבד

מתיקון הקבוץ המדיני אעפ' פיראה לכאורה סאינו
 כן והתכלית ההוא הנה הוא סיתכוין בעשיית אלו
 המספטים מצד מה מצוה בהם הטי' והכוונה הזאת
 כסתכטרף אל המעטה תקנה ותתן שלמות בכפס
 העוטה אחר טעשיית פעולתו זו איכה מצד שהיא ת'
 תיקון הקבוץ המדיני בלבד אבל מצד אהבת הסם
 ר' כדי להסלים מצותו מצוה בהם וכמכא לפי דרך
 זה כי עשיית דבר אחר בעצמו כאלו תאמר נתינת
 הזדקה או להלו' לעני' בסעת דחקו או סימנע האר'
 מלהוכות את חברו או מלבנוב ממוכו אם יעטה זה
 המתנהג על פי הכימוס לפי טאו מרות טובו' סיסלם
 בהם הקבוץ המדיני לא ימסך אליו סוס שלמו' פרטי
 בזה לא הסלמות הכמסך מצד תקון היטוב המדיני
 וכשיעטה זה המתנהג על פי התור' מצד מצוה בהם
 הטי' וכדי להכנע אליו ולעשות רצונו ולהסלי' מצותיו
 מצוה בהם הנה יגיע לו מזה תכלית אח' פרטי יותר
 נכבד ויות' חשוב מזהו עבודת הסם שעל ירי הכוונ'
 הזאת המתחבר' אל המעטה יוסג הסלמות הכפסי'
 כמו שביארכו בפ' ה' מזה המאמר וזהו שאמר הכתו'
 והיה מעטה הזדקה שלום וגו' כלומר עשיית הזדקה
 יגרום שלום בקבוץ המדיני טלא יג' זול העני' את ה'
 העסיר אבל כוונת נתינת הזדק' אם היא מצד מצוה
 בה הסם מזהו הנקרא עבודת הזדקה יגרום הסקט
 ובטח עד עולם מזהו ההסארות הכפסי הנכחי ועל
 זה אמ' גדול המצווה ועוטה ממי סאינו מצווה ועוטה
 כי המצווה ועוטה בעשיית המצוה כתקנה יעטה
 סני דברים האחר סיעטה הפעל הטוב או היושר
 באמת והטכי שהוא מכוין לעשות רצון אביו ס'
 סבסמים ומי סאינו מצווה ועוטה יעטה הפעל
 הזה מצד שהוא יוסר בלבד לא זולת ועל זה
 הדרך יובן איך יקנה הארם הסלימות וחיי העולם
 הבא על מספטי התורה על עטה ולא תעטה סבה
 כטיהיו כעסי' לאהבת הסם וליראתו ולהסלי' מצותו
 מצוה בהן ויתבאר מזה ספעל עשיית המצוה לבדו
 אינו מכוון להגיע הסלמות האכוס'י מצד עצמו אלא
 מצד ההוראה סיש בעשייתו המצוה על ההכנע אל
 הטי' לעשות רצונו ולאהבה אותו והרי זה כמדליק
 את הנר טאי' הכוונה בהדלק' פועל המגיע ההדלק'
 בעצמה ר' כדי לכלן את השמן ולסרוף את הסתילת

שהוא הפעל המגיע ממעשה ההדלקה אבל כוונת
הדלקת הכר הוא בעבור האור הנמשך מן המעשה
ההוא וכך היא כוונת התורה להיטיב את האדם
בעבודת השם ולהאיר לפניו את הדרך ילך בה ל
לעבוד עבודתו ואת המעשה אשר יעשה כדי שיטיב
אחבתו ולזה מה שרמה הכתוב המצוה לנר באמרו
כי נר מצוה ותורה אור כאלו ביאר שהתורה מכוונת
מזר עצמה כאור שהוא מכוון לעצמו אבל המצוה
אינה מכוונת מזר עצמה והמעשה אשר בה כנר ש
שאינו מכוון מזר עצמו לא מזר האור הנמשך ממנו
וכן המצוה כוונת עשייתה מזר ההוראה הנמשכת
מהמעשה ההוא שהוא העבור אל השם שהוא האור
הנמשך ממנה והוא שקרא תורה באמרו ותורה אור
ולכך בהעדר הכוונה מפעל המצוה הרי היא כאדם
המהלך באיסוף לילה ואפלה שהוא ככסל בהכרח
ובעבור זה כנו רזל העושה מצוה בזולת הכוונה
הראויה פושע ואמרו כי העושה מצוה הפסח שלא
כהלכתו רל שלא על הכוונה הראויה עליו הכתו' אומ'
ופושעים יכסלו בס ואמ' שלמה דרך רשעים כאפלה
לא ידעו במה יכסלו ועל הכוונה הנקשר במעשה
הראוי אמרו כי ישרי דרכי ה' ודריקים ילכו בה ואמ'
שלמה ואנרח דריקי' כאור נבה הולך ואור עד נכון
היום כלומר שאיכו כבה לעולם :

פרק תשעה ועשרים

וראוי שנחקור בכאן חקירה גדולת התועלת מאד
והוא אם התור' הזאת האלהית כותנת שלמו בכללה
או בחלקיה וכאמר שהדבר הזה נחלקו בורבץ
שמעון בן לקים ורבי יוחנן בפ' חלק אמרו סס לכך
הרחיבה שאול כפסה ופערה פיה לבלי חק אמר ר'
שמעון בן לקים למי שמסיד אפי' חק אחד מן התור'
ההוא

א"ל יוחנן לא ניחא ליה למריהו דאמרית עליהו הכי
אלא למי שלא קיים אפילו סק אחד מן התורה והיה
נראה שהוא ראוי שתהיה כותנת השלמו בכללה ולא
בחלקיה כדברי ר' שכל לפי שאם היה חלק ממנה מ
מספיק להקנות השלמות האנושי למה יעמים הש'
עליכו רבוי המצות והאזהרות כי מה שאפשר
סיועג בפעל אחד יראה שיהיה פעל בטל שיעשה
בהסגתו פעולות רבות כי מי שיוכל לרפאת חולי א
אחד בסם אחד פשוט קל ההסגה שיעשה הרבה
רבת הסמים קסי ההסגה היא פעולת סוף בלי ספק
כמאמ' החכם לשוא יעשה בפעולו רבות מה שאפשר
לעשות בפעולה אחת ולזה יראה שכל המצות ו
והאזהרות שבאו בתורה הם הכרחיות להקנאת ה
השלמות האנושי שאם לא כן לא היה השם מצוה
אותנו בהם אבל שנאמר שכל המצות והאזהרות
שבאו בתורה הם הכרחיות בהקנאת השלמו דבר
זר וקשה מאד שאם הדבר כן אי אפשר לשום אדם
שיקנה השלמות ההוא לפי שאדם איך כדויק בארץ
אשר יעשה טוב ולא יחטא ואם יחסר לו אחת מן
המצות לפי זה הרעת אי אפשר לו לקנות השלמות
האנושי ויהיה אם כן התורה שכתבה לישראל דרך
חסד להביאם כלם לחיי העולם הבא היא בעצמה
המוכעת אותם שיזכו לנעים ההוא וזה הפך מה
שכוון ממנה כי איך כריך לומר שלא יסיגו והו כלם ש
שאפילו יחיד בדור לא יוכל להקיף על כלל הדעות
שבאו בתורה ולא לעשות כלל החקים ולא לקיים כל
המספטים שבאר בה ויהיו כלל ישראל לפי זה יורדין
לבאר שחת חלילה לאל מרסע ושדי מעול עם
שהמקובל באומה הו' הפך כל זה שהרי אמ' במסנה
כל ישראל יס' להם חלק לעולם הבא וזה ספק חזק
ראוי שנסתדל בהתרתו :

ודרך הבנת זה העניין הוא כי כמו שנמצא
בדברים הטבעיים דברים הרבה ית
ימצאו אל דר היותר טוב ולא על דר ההכרח כמו
כפילת החושים וחולתם שהיה אפשר המבא והתקוי
הבעלי חיים בזולת הכפל ההוא ואולם נמצאו
בבעלי חיים על דר היותר טוב כן הש' להיותו
חסף להביא את האדם אל השלמות האנושי וראה
כמה מוכעים יס' לו שהם מטרידי' מהסגת השלמות
ההוא

ההוא חתר דרך בסיסניהו וזה כשהרבה לו דרכים
 ואופנים אינם הכרחיים כלם להסגת הסלמו ואמנם
 נמצאו על צד היותר טוב כרי סיוטג הסלמו האנוסי
 או חלק ממנו על יד כל אחר מהם כדי שלא ימלט א
 אחר מישראל בפרט או מן האנסים בכלל שלא יטיב
 הסלמו ההוא אם יסתדל להסיגו באחת מן הדרכים
 ההם וזהו מה שארזל בסוף מכות רבי חנינא בן
 עקטי אמר רבה הבה לזכות את ישראל לפי הרבה
 להם תורה ומצות שנאמר ה' חפץ למען צדקו יג
 יגדיל תורה ויאריר הכה ביארו שלכך נכטוו ישראל
 רוב המצות כדי לזדקקם ולזכותם והוא מבואר שאם
 היו כלם הכרחיים לקניית הסלמות לא היה זה זכות
 אלא חובה ולזה הוא שאמר רבי יוחנן לא ניחא ליה
 למריהודאמר עליהו הכי אלא למי שלא קיים אפי'
 חק אחר בתורה וכך כתב הרמבם זל בפירוט
 המסנה וזה לסוכו על אותה מסנה מעקרי האמונה
 בתורה כי כשיקיים האדם מצוה מתריג מצות כ
 כסדר וכהוגן שלא יסתף עמה דבר מכוונות העולם
 בטוס פנים אלא שיעטה אותה לסמה מאהבה כמו
 סביארתי לך הכה זכה בה לחיי העולם הבא ועל
 זה אמר כי בהיותם הרבה אי אפשר שלא יעטה אר'
 בחייו אחת מהן על מתכונתה וסלימותה בעשותה
 אותה מצוה תחיה נפשו באותו מעטה וממה שורה
 על העקר הזה רבי חנינא בן תרדיון שאל את ר'
 יוסי בן קיסמא מה אני לחיי העולם הבא והסי כלום
 בא מעטה לירך כלומר כזרמן לך לעשות מצוה כ
 כהוגן והסיבו כי כזרמל לו מצות צדקה עד סלימות
 בכל מה שאפשר וזכה בה לחיי העולם הבא עכל
 סם וכתבאר לפימה שאמרנו כי מצוה אחת בלבד
 תקפיק לתת הסלמות האנוסי ואולם מה שנמצאו
 בתור מצות רבות לא היה זה על צד ההכרח אבל
 על צד היותר טוב כדי שלא ימלט אדם מישראל שלא
 יזכה לעולם הבא על יד אחת מהן אי זו מהן שתהיה
 ותא חזי מאן גברא רבא מסהוד עלה הרמבם זל
 שאמר כי דעת רזל הוא כי רבוי המצות לא היה ל
 להעמים עלינו מסא כבד אטר לא כוכל שאתו אבל
 היה חסד מהסם לזכות את ישראל ולהצדיקם כי
 הגדיל את התורה והרבה מצותיה כדי שיהיו להם
 דרכים מתחלפים כדי שיקנו על ידם הסלמות ה

האנוסי ואעפ שהם לא יטערו בזה כי להיותה עם
 בזוי וסקוי יחטבו סיהיה רבוי המצות להעמים על
 העם מסא כבד וזהו ססמך אל פסוק ה' חפץ למען
 צדקו וגו' והוא עם בזוי וסקוי וגו' רל כי יחטבו כי
 לפי שאין מצוה אחת בלבד מספקת אל סתרבק ב
 בהם הסגחה האלהית בכל פרטי מעשיהם להבילם
 מצרתם יאמרו כי בעבור זה לא תקפיק להקנו סוס
 סלמות לנפם ואין הדבר כן כי אפילו מצוה אחת
 עשויה כהלכתה כמו סביארנו תקפיל אל סיקנה ה
 האדם בה חיי העולם הבא ובעבור זה ארזל כל
 ישראל יש להם חלק לעולם הבא כי אי אפשר שלא
 יעטה כל אחר מהם מצוה ממצות התורה שעל ידה
 יזכה למדרגה מה ממדרגות העולם הבא ואולם
 כפי רבוי המצות שיעט' כן תגדל מדרגתו סולזה
 היה מסה כוסף ותאב להכנס לארץ כדי שעל ידי
 קיום המצות התלויו בארץ יזכה בלי ספק למדרגה
 יותר גדולה בעולם הבא ופעמים יגיע רבוי
 המצות המקוימות על יד איס אחר אל סיהיה ב
 במדרג' סיוטג בעולם הזה בכל פרטי ענייניו כר'
 חנינא בן רוסא וזולתו מן החסידים וכבר אפשר
 סימצאו בו רבוי המצוות או כללות באיסי מתחלפי'
 ויהיה כלל האיסי ההם מוטג יותר מן האיסי האחר'
 וזה כי הכלל ההוא יסוב במדרגת האיסי האחר ס
 סימצאו בו רבוי המצות וזאת היא סבה סיהי הכלל
 לעולם יותר מוטג מהפרט להמצא בכלל רבוי ה
 המצות או כלל מצו' התורה יותר ממה סימצאו באיסי
 האחר ולזה יהיה הכלל לעולם נעכים בתפלתם
 ומוטג חיס ומכובלים מהמקרים יותר מהפרט וזה
 אמנם יהיה בהכלחות העולם הזה אבל בעולם
 הבא מדרגת כל אחר ואחר לפי מעטיו ורב המצות
 שיעטה וגדולה מזו נמצא לרזל במקומות הרבה ס
 שאפי' בעשיית פועל אחר שאינו מצוה ואינו אזהרה
 אם יכוין העוט' בעשייתו לסם סמים ולכבוד הסם
 או כבוד תורתו יזכה בה לחיי העולם הבא כלומר
 למדרגה מה ממדרגו' העולם הבא ואמרו בכתובו'
 על ההוא כובס דהוה בטבבותיה דר' וסליק לאגרא
 וכפל ומית סיכאתה בת קול ואמרה אף ההוא כובס
 מזומן לחיי העולם הבא סיראה מזה שאפילו מי
 סנכטער על סלא כבד החכם במותו ומת מ

אלא סרור העמידן על יא ויטעיה עלו וכן הסאר
ועוד תרע פירוש המאמר הזה בפרק הבא אחר זה
בעזרת ה' :

פרק שלשים

מתוך הצער ההוא בכוונה ההיא זוכה לחיי העולם
הבא אחר שצערנו ומיתתו היתה לטוב שמים וכך
במס' ע"ז אמרו על הסוטר שהיה ממונה להמית את
רבי חנינא בן תרדיו' כי לפי שקרב מיתתו כדי שלא
וצטער רבי חנינא ביותר שהיה מזומן לחיי העולם
הבא וכך במס' תעניות בפרק סדר תעניות בתרא
מביא הרבה מעשים מאנשים שאמר אליהו עליהם
שהיו מזומנין לחיי העולם הבא ואף על פי שלא היו
עושים מעשים שיהיו מצוה או אזהרה אלא פעולות
טובות כמו שומר בית הסוהר שהיה מפריש הכספים
מהאנשים כדי שלא יבאו לידי הרגל עבירה וזולת
זה גם הרבה וכבר ביארו ר"ז כלל הפעולו' הטובו'
המביאות האדם להטבת חיי העולם הבא מזולת
המצות המפורשות בתורה אמרו והלכת בדרכיו
מהו חנון אף אתה חנון מהו רחום אף אתה תהיה
רחום מהו גומל חסדים אף אתה היה גומל חסדים
מהו קובר מתים אף אתה קובר מתים וכו' וכלל
הדברים הוא כי כל פעולה שיעשה העושה אות' לש'
שמים זוכה בה לחיי העולם הבא ואף אם הפעל
ההוא יחשב בו שהוא רע א"ל בכל דרכיך רעהו
ואפי' לרבר עבירה ואמרו עוד גדולה עבירה לסמה
ממכזה שלא לסמה והבן זה העקר ורעהו כי הוא
הכרחי לתורת משה שאם לא כן לא יהיו ישראל כלל
זוכי לחיי העולם הבא על יד התור' אלא אחר מעיר
או יחיד בדורות ותהיה החבה יתרה שחבב הקב"ה
את ישראל לתת להם התורה כמו שאמרו חבבי ישר'
סנתן להם כלי חמדה וכו' לנקמה מהם שלא יוכלו
לקיים את כלה ויהיו כענפים על כך אלא שהאמת
הוא מה שאמרו שזה עקר פרטי לתורת משה שאלו
כווננו ר"ל באמר' כל ישראל יש להם חלק לעולם הב'
כלומר שכלם יסיגו מדרגה מדרגות העולם הבא
ואף על פי שישמן החכמים חולקים על זה ואמרו כי
כריך רבוי גדול מן המצות כדי שיזכה האדם לחיי
העולם הבא איך הדבר כן אלא כי לפי רבוי המצות
תגדל מדרגתו בו כמו שאמרו ואבל במכזה אמת
בלבד יסיג מדרגה מה ממנו ומה שא"ל במס' מכו'
אמר רבי שמלאי ת"יב מצות כאמרו למט' בסיני וכו'
וב' רוד והעמידן על יא וכו' בא יטעיה והעמידן על ו'
וכו' סיראה מזה שצריך כל המצות כדי לקנו' הסלמו

המדרגות שיוסגו על ידי המצות הן מתחלפו מפני
רבים ראשונה מצד התחלק המצות כי יש מצוה
שהמדרגה שתוסג על יד היא יות' גדולה מהמדרג'
שתוסג על יד אחרת אף על פי שיהיו סוות בכוונת
עשייתן וזה כלמור ממה שאמרו הוי זהיר במכו' קלה
כמצוה חמורה שאין אתה יודע מתן סכרן של מצות
סיראה מזה שיש חלוק במתן סכר מצות לקצתן על
קצת וכלמור מזה גם כן שהרר' שאמרו בפל הקוד'
לזה הוא אמתו וכיון שאין קניית הסלמות תלוי ב'
בעשיית המכו' כלם שאם כן מה זה שאומר הוי זהיר
במצוה קלה כמצוה חמורה שאין אתה יודע מתן
סכרן של מצות אפי' יהיה הסכר כודע ראוי שיזהר
בכלן כדי שיקבל הסכר אלא יש מכאן ראייה שעל כל
אחת ואחת יש מדרגה מיוחדת לסכר שאין סכרן
סוה ושאינן עשיית כל המצות הכרחי לקבול הסכר
המיועד בעולם הבא ושנית מצד התחלק הכוונו' כי
אין ספק שאף אם יהיו המצות סוו' במקפר או תהיה
המצוה האחת בעינה תתחלק מדרגת סכרה כפי
התחלק הכוונו' כמו שא"ל מטל לסני בני אד' שאלו
פסקיהם אחר אכלו לש' פסח ואחר אכלו לש' אכילה
גם זה שאכלו לש' פסח עליו הכתוב אומר כי ישרים
דרכי ה' וצדיקים ילכו בס' וזה שאכלו לש' אכילה
גסה עליו הכתוב אומר ופוטעים יכסלו בס' וכבר
ביארו זה למעלה שליטת כי אף אם יסכימו הכוונ'
ומספר המצות יתחלפו המדרגו' מצד התחלק רבוי
הפעולות ומיעוטן כי אין ספק שהתמדת עשיי פועל
אחר בעצמו יקנה מדרג' יותר גדולה מעשיי הפועל
ההוא פעם אחת והמטל בזה ב' אנשים סוי' בחכמ'
סוים בעושר ובכל דבר והאחד נתן אלק' זוז לכרקה
בפעם

בפעם אחת בכוונה ראויה והמכניכת אלף זוז באלף פעמים זוז אחד בכל פעם כי אף אם הכרקה סוה בכמות תהיה מדרגת הסני בלי ספק יותר גדולה ממדרגת הראסון כי קיום זווים רבים בפעל האח בעצמו ורבו הכוונות אשר בפעולות ההן יותר טוב מקיום זווי אחד בכוונה אחת טובה וכך מי שיכבד את אביו בסבתן לו בפעם אח' אלף זוז והאחר באף פעמים תתחלפנה המדרגות בלי ספק כפי רבוי הפעולות טבאו בעשיית המצוה ההיא רביעית תתחלפנה המדרגות כפי רבוי המצוות שיעשה ה האחר על מספר המצוות שיעשה האחר כי קיום מצות רבות יתן ראיות למדרגה יותר גדולה בלי ספק להתחבר בזה רבוי מצות פעולות ויקרה מצד חלוק המדרגות הללו כי כבר ומצא אדם שיהיו בידו מצות רבות יותר מאיש אחר ואף על פי כן לפי שלא כעסו המצות ההן על הכוונה הראויה לא יספיקו לתת לו אלא מדרגה קטנה ת ממדרגות העולם הבא ואולי שלא יספיק לקנות על ידם שום מדרגה ממדרגות העולם הבא ולפי שאין הבה מקפח סכר כל בריה יכתן לו בעולם הזה סכר המצוה או המצות שיעשה שלא בכוונה וימצא גם כן אדם שיעשה כל ימיו רבוי עבירות ובסוף ימיו יעשה מצוה אחת או פעל אחד בכוונה ראויה וימות מתוך אותה הכוונה שתספיק אותה כוונה לתת לו מדרג' מה ממדרגות העולם הבא כמו שהוכחנו בפ' סלפני זה מההוא שוטר ססקר במיתת ר' חנינא בן תרדיון ופעמים ימצא איש תקפיק מדרגתו מצד רבוי עשי' מצות והכוונות הראויות אל שיהיה מושגח בעולם הזה ומוכל מכל הפגעים כרב חסידו ישראל עד ס' סיתתה הטבע כפי רכונם כמו שה' זה בר' חנינא בן רוסא ובכחוס איטגס זו ורבי פנחס בן יאיר ורומיהם ופעמים ימצא איש אחד מצד רבוי המצות והכוונות הראויות וההטבה שיטיג באל יתברך אל שיגיע בעולם הזה למדרג' ישעיהו ואלישע ורומיהם וזו מדרגה שאין למעלה ממנה שהיא מדרגת גדול הנביאים שהיו אחרי משה מעתה מה שארזל בסוף מצות דרטר' סלמאי תר'יג מצות כאמרו למט' בסיני בא רוד והעמידן על יא' סכאמר ה' מי יגור באהליך וכו' הולך תמים ופועל צדק בא ישעיה והעמידן על

ס' סכאמר הולך צדקו ודובר מיסרי וגו' בא מיכה והעמידן על ג' סל' ומה ה' דורס ממך כי אם עשות מספט ואהבת חסד והכנע לכת עם אלהיך בא חבקוק והעמידן על א' סכאמר וצדיק באמונתו יחיה וכו' אין הכוונה לומר כי בעשיית יא' מצות או סלס מקנה מן הסלמות האנוסי המדרג' שתושג מצד כל מצות התורה או טבהן יקנה מדרגה מה מהסלמות ולא בפחות אלא סכל אחד מן הנביאים ה' מתכוין לעשות כללים כוללים מצות רבות מהתורה ומדות טובות כדרך שבני אדם עושים כדי שיעל ידם ויטיג האדם מדרגה גדולה מהסלמות כי למה שיקשה על כל אדם להעמיס על עצמו תר'יג מצו' וגם יקט' עליו לעשות מצוה כתקנה מכל הכדרי' על הדר' טביארכו למעלה בזה המאמר היתה כוונת כל הנביאי לעשות כללים שיעל ידם תושג מדרגה גדולה מהסלמות ק קרובה למדרגה המושגת על כלל המצות אף על פי שאי אפשר שתעלה למדרגה גדולה כמוה ומנה דוד יא' דברים שהם כללים למדות הטובות יותר ממה שהם כללים לרעות האמתיו' ולא למצות שהרי דובר אמת בלבבו וחרפה לא כשא על קרובו וכבז' בעיניו וכמאס אין אחת מהן מצוה ממדות התורה ואבל כוונת דוד היתה לעשות כללים שיכללו מצות רבות ומדות טובות על ידם יקל האדם מדרגה גדולה מן הסלמות האנוסי כי הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו ולא רגל על לסונו ולא עשה לרעהו רעה מזהיר שלא יחטא אדם במחשבה ולא בדבור ולא במעשה וסיתקן מדותיו במדות הטובות הנמשכות מאלו הכללים במחשבה ודובר אמת בלבבו בדבור לא רגל על לסונו ובמעשה לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא כשא על קרובו. רל' שהיה מקנא על חרפת קרובו כמו שהיה מקנא על עצמו ואף על פי שאי כל דבריו אלו מצוה ממדות התורה אלא תקון המדות והזכיר עמהם קצת מצות פרטיו' שהיו נכסלי בהם בדורו או שאדם נכסל בהם בקלות וחושב שאינן עבירו' כמו שזכר על נקי לא לקח ספי' לא לקח סוחר אפי' על מי שהוא נקי לזכותו בדין סזה דבר יחשוב לוקחו שאינו חוטא וכך בסאר והראיה על זה הפי' סכמא רוד עצמו אומר במזמור לה' הארץ ומלוא מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו ולא מנה אלא ג' סכאים

מאמר השלשי

ג' תנאים שהם נקי כפים ובר לבב ואשר לא נשא
 לפוא נפשו ויש לתמוה למה לא מנה ה"א סגנון
 במזמור ה' מי יגור באהלך אלא שבמזמור לה' האר'
 ומלואה כולל כל המדות והמדות הטובות בג' דברי'
 בלבד במעשה ובמחשבה וברבור במעשה נקי
 כפים במחשבה ובר לבב וברבור אשר לא נפ' לפוא
 נפשו רצה לומר שלא נטבע טבועה לפוא אפ' בחיי
 רוד שלא היה יודע הכסתרות וזהו לשון נפשו שהוא
 כנוי אל רוד לפי המקורת או יהיה כנוי נפשו כפי ה'
 הכתב שב אל הסס כמו שם הנה נכא ה' וטבע
 תועבת נפשו או יהיה כנוי נפשו שב אל האדם שאמ'
 עליו מי יעלה בהר ה' וירצה לומר שהכח הסכלי אס'
 בו לא נתן בו לפוא כלומר שלא נטאו בחכס כי הוא
 הסלי' כפשו כפי מה שבכח האדם להטלימה והזכיר
 ולא נטבע למרמה כי אפשר שלא נטבע לסקר אלא
 באמת כמעשה דקניא דרב' ואף על פי כן אמ' שאין
 ראוי לעשות כן אחר שהוא נטבע במרמ' ובאלו הג'
 כללים ככללים כל המכו' שהזכיר במזמור ה' מי יגור
 באהלי' אלא שם פרט יותר דברים שאינם ככללים
 באלו והם תלויים במדות לפי שרא' בני דורו ככסלים
 בהם או שאדם נכסל בהם בקלות לפי שחוטב שאין
 רע בעשייתן כמו לבזות את החכמים על כן אמר
 זאת יראי ה' וכבר וכן וחרפה לא נטא על קרובו ועל
 זה הדרך בעצמו הו' מה שאמרו בא יטעיה והעמידן
 על טס כי יטעיה עטה טסה כללים למדות והם שלא
 יחטא האדם בפעל אבל יפעל הפעולות הטובות
 וזהו הולך צדקות וטלא יחטא ברבור וזהו דובר
 מיטרים וטלא יחטא במחשבה וזהו מואס בבצע
 מעטקות שהמואס הוא הפך החמרה שהיא בלב
 ואחר כך אמר שלא יספיק טלא יחטא אלא באחת
 מכל אלו אלא שאף הוא נזהר שלא להחזי' יד עוברי
 עבירה וזהו כוער כפיו מתמוך בסחר כי לא די שלא
 יקח סחר לא סנוער כפיו מלתמוך ירי הלוקח סוחר
 ולא די שלא יחזיק יד עוברי עבירה אלא שאף הוא
 מתרחק מראות ברע או מלשמוע המעשה הרע וזהו
 אוטס אזנו ממנוע דמים ועובס עיניו מראות ברע
 ואמר אחר כך הוא מרומים ישכון מצודות סלעים
 משגבו כלומר כי לאינם כזה ראוי להאמין שיסמור
 מבצר האמונה כי לחמו נתן מימיו באמנים כי לא

ירא מדבר רע כי ברעב יפדנו הסס ממו' ובמלחמה
 מיד חרב או אפשר כי הוא מרומים ישכון ירמוז אל
 הסכר הנפטיי טבעולם העליון וכפ' על זה הדרך הוא
 מה שאמרו בא מיכה והעמידן על טלס ומה ה' רודם
 מעמד כי אס עפות מספט ואהבת חסד והזנע לכ'
 עם אלהיך כי אלו הם ג' כוללים כל מצות שבתור' או
 רובן כי אס עפות מספט יכלול כל הדרכים שבי' אדם
 לחבירו ואהבת חסד יכלול כל מיני ג' מילות חסדים
 והזנע לכת עם אלהיך יכלול כל הדברים שבי' אדם
 למקום והם הרעות האמתיות ואמ' בהם לשון והזנע
 לרמוז למה שכתבנו במאמר ב' כי התארי' האלהיים
 הם השוללים שהם תארים בהזנע כי אין אדם רשאי
 לסלח לסוכו ולחייב אליו יתבר' העולה על רוחו כמו
 שאר'זל סמא דכלא מטתוקא פנאמר לך דומי' תהלה
 וזהו לשון והזנע לכת עם אלהיך וכפ' מה שאמרו בא
 חבקוק והעמידן על אחת פנאמר וכריק באמונתו
 יחיה הכונה בו כי בעבור שחבקוק היה מתרע' על
 הכלחת הרשעים ויסורי הצדיקים אמר בכוף דבריו
 הכלל הזה כי הצדיק כשיחזיק באמונתו להאמין ב'
 ברברי הנביאים ולהבטחות הסס שהבטיח לעשות
 דין ברשעים ולטלס סכר טוב לצדיקים בטמירת
 הכלל הזה יחיה ולא יחוש לכל המקרים המתחדסים
 עליו ויטבול הכל בסבר פנים יפות ובזה יזכה לחיי
 העולם הבא וכפ' דרך החכמים לעשות כללים למכו'
 התורה וכבר אמרו על אחד מן החכמים האחרונים
 שבא אליו לטטים מזוי' ובעל עבירות וא"ל אני רוצה
 לטוב בתשובה ולסמור מצות הסס אלא שאיני יכול
 להעמיס על עצמי דבוי המכו' שבתורה כי לא אוכל
 טאת המטא ההוא וא"ל החכס תקבל עליך דב' אח'
 בלבד לסמרו כראוי וא"ל הן ח"ל החכס אס כן קבל
 עליך לומר האמת וקבל עליו והלך לדרכו למי' היה
 הולך אותה הליקטי' איש אח' ולהרבו ופגע בו אי' אח'
 ח' לו היכ' את' הול' וזכ' אותה הליקטי' מה שקבל עליו
 לו' אמ' וספ' לאי' ההו' להיכף הי' הולך וכפ' פגע בו איש
 אח' ושאל לו להיכף הי' הולך וספר לו מיד הרהר אותו
 הלקטיס בלבבו אלו הסנים יהיו עלי עדים ויהרגוני
 וכפ' אירע לו פעמים רבות בכל מה שהי' רוצ' לעשו'
 עד טכמע בעבור זה ממעטיו הרעים הנה מבואר
 כי על זה הדרך יתכן כי בטמירת כלל אחר או סנים
 כללים

כללים או יותר ושמור האדם רוב מצות התורה או חלק גדול ממנה שעל ידו יזכה למעלת חיי העולם הבא או למדרגה גדולה בו:

פרק אחד ושלישים

התכלית המוטב אל הנפש בהיותה בגוף מצד קיום מצות התורה אינו אלא שתקבע בנפש תכונת יראת השם וכסיהיה בה התאר הז' ליראה את השם הנכבד והנורא שתעלה הנפש ותוכל להשיג החיים הנכחיים שהוא הטוב הכפוף לכדייקים והיא הכלחת הנפ' אמר הכתוב'מה רב טובך אשר כפנת ליראיך ויתבאר זה מצד מה שבמבא הכתו' מיעד הפלגת העונם על ישראל ועל זרעם אס לא תגיע בנפשם תכונ' הירא' הזאת מצד מצות התורה אמר הכתו' אס לא תשמור לעשות את כל רברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא את ה' אלהיך והפלא ה' את מכותך ואת מכות זרעך וגו' ואס תפלא ותאמר איך אפשר שתביא היראה את האדם אל הגדולה הזאת שהיא הטבת החיים הנכחיים והלא יותר ראוי שיביא אותו אל זה הטבת המוטב לו כבר באר זה שלמה בספר קהלת ואמר שהיראה ה' סבת ההטאות ולא דבר אחר' זולת' וזה דבר תלוי בחכמ' השם שבזר להיות כך ושאיך ראוי לסאול טעם בזה וזה כי כשהתחיל לחקור אס אפשר שיהי' בכאן דב'נותן ההטאות הנכחי והוא מה שאמר מה יתרון העושה באשר הוא עמל אמר אחר כך ראיתי את הענין אשר נתן אלהים לבני האדם לענות בו כלומ' ראיתי המעשים שנתן אלהים לבני אדם להסתדל בהם רובה לומר הפעולות והמלאכות כי כולם יפים בעתם רובה לומר לפי שעתם כרי שלא יסבותו ה המלאכות והיריעות ואמר גם את העולם נת' בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה מראש ועד סוף רצה לומר כי גם מה שנתן בלבם תסוק לרעת את העולם שהוא חכמות הנמצאות ואף על פי שהוא

דבר שאי אפשר שיוטב בו אי אפשר לאדם שיטיב את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף עם כל זה אותה תסוקה שנתן להם גם היא יפה בעת' כרי שלא תסבות המלאכה ההיא לא מצד סבה יוטבו ה החיים הנכחיים כמו שיחטבו האנשים אס שלפעמי' יהיה מה שיטיב זהו זולת האמת בעצמו כמו שבארנו בפ' מזה המאמר ועל כן אמ' אחר זה ידעתי כי איך טוב גם כי אס לסמוח ולעשות טוב בחייו כלומר כי בכל אלו ההסתדלות האנוסי' אשר הידיעה מכללם איך טוב אחר בהם כי אס לסמוח כי כל אדם יסמח כשיסתדל במלאכ' מה מרצונו ויטיב כוונתו בה לפי דעתו וגם מועיל לעשות טוב בחייו כי הפולוסופיא תזהיר את האדם על עשיית הטוב המועיל בהנהג' בעוד האדם בחיים אבל לא תועיל לזולת זה ואס כן כבר אפשר שכאמר כי גם כל האדם שיאכל ושתה והראה את נפשו טוב בעמלו כי גם זו מתת אלהים היא כמו הענין אשר נתן אלהים לבני האדם לענות בו ואיך בכל זה דבר שיביא להטאות הנכחי ואמר אחר זה ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו איך להוסיף וממנו איך לגרוע והאלהים עשה שיראו מלפניו יאמר כי כל מה שיעשה האלהים בזולת אמצעות הטבע אשר מצד ההויה וההפסד כאלו תאמר השמים וכל שבאס הוא יהיה לעולם כי נראה אותם קיימים באיט' כמאמר דוד ויעמיד' לעד לעולם והאלהים עשה כרי לתת קיו' באיט' אל הנפש המסכלת שהיא מעשה יריו כמו שאמר הכתוב ויפח באפיו נשמת חיים שיראו מלפניו שיראה מז' שהירא' כאלו היא הסווי האמתי שעליו איך להוסיף וממנו איך לגרוע שזהו גדר הסווי האמתי שלא יקבל תוספת ולא חסרון כי התוספת והחסרו' יוציאו הדבר מסווי ויפסדו והאלהים עשה היראה מלפניו כלומ' סידר התורה והמצות שהם הסווי האמתי שהיראה נמסכ' מהם כרי לתת קיום אל הנפש אס כן בהכרח שנתתקיים תמיד כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם או כאמר והאלהים עשה שיראו מלפניו כלומר סדר שיראו מלפניו אס כן היראה הזאת כאלו היא הסווי האמתי שלא יקבל תוספת ולא חסרון שאי אפשר שיפסד ולזה יהיה ראוי להסיב על ידו התכלית האנוסי' ואחר סכך גזרה חכמתו איך

איך להתחכם ולומר איך תהיה היראה מגעת האדם
 אל הסלמו האנושי לפי מה שהיה כמו הסווי האמתי שלא
 ידומה עליו תוספת ולא חסרון להסג' התכלית הה'
 מה הוא הקיום וההסארות ולזה יהיה מה סג' בתורה
 את ה' אלהיך תירא אע"פ שהיה מכוה פרטית הנה
 היא כלל כולל כל מצות התור' או מצות רבות ממנה
 לפי שהיראה היא התכונה הנקנית באמצעו מצות
 התורה והיא התכונה היותר משובחת שיטיב האדם
 ולא תושג כי אם אחר עמל והסתדלות גדול שהרי
 אברהם אבינו לא כאמר עליו ירא אלהים עד סוף כ
 נסיונותיו שאמר הכתוב עליו כי עתה ידעתי כי ירא
 אלהים אתה כלומר וכבר הגעת אל התכונה ה
 המשובחת שאפשר שיטיב האדם בעולם הזה כדי
 שיזכה לחיי העולם הבא ובעבור זה תזהיר התורה
 במקומות רבים אל התכונה הזאת אמרה ויראת מ
 מאלהיך אחי ה' את ה' אלהיך תירא לפי שהתכונה
 הזאת קטת ההסגה מאד ועם כל זה תושג בסמור'
 מצות התורה ובעבור זה אמר הכתוב ועתה ישרא
 מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם לירא את ה' אלהיך
 ללכת בכל דרכיו ולאהב' אותו ולעבוד את ה' אלהיך
 בכל לבבך ובכל כפסך לשמור את מצות ה' אלהיך
 וגומר וביארו על זה הדרך כי משה היה אומ' לישראל
 גודל הפלגת חסדי הסם כי מן הדין היה ראוי אל
 האדם ליראה את הסם וללכת בדרכיו ולאהב' אותו
 ולעבדו בכל לב ובכל כפס כדי שיטיב סלמותו ה
 הנפשית ולפי שזה ענין קטת מאד שיגיב האדם אל
 המדרגה הראויה מן היראה והאהבה והעבוד' בכל
 לב ובכל כפס הקל עליו הס' כי תחת כל זה צוהו ל
 לשמו' חקות הסם ומצותיו בלבד ובה תושג מדרג'
 התכונה המגעת לו מצד העבוד' בכל לב ובכל כפס
 ויהיה פירוש הפסוק כן ועתה ישראל הסתכל גודל
 הפלגת חסדי הסם מה הוא שואל מעמך כי אינו ס
 שואל מעמך כי אם תחת יראת הסם ותחת לכת
 בדרכיו ולאהבה אותו ותחת עבודתו בכל לבבך
 ובכל כפסך שהיית מחוייב לעשות אינו שואל כי אם
 לשמור מצות ה' ואת חקתיו אשר אנכי מצוך היום
 לטוב לך כלומר וכל זה לטוב לך כי באמצעו שמירת
 מצות התורה יושג התכלית האנושי שהיה ראוי ס
 שיטיב הוא האד' בעמל גדול ובטורח מופלג באמצעו'

היראה והאהבה והעבודה אל הסם בכל לב ובכל
 כפסו והבן זה הפי' בזה הפסוק כי הוא מופלג מאד
 תוסר בו הקושיא שהקטע עליו כשאמרו אטו יראת
 מלתא זוטרתיה היא ותרכו איך לגבי משה מלתא
 זוטרתיה היא ואיך תירוצ' זה מספיק כי יש לבעל הדין
 לחלוק ולומר שאיך ראוי שיאמ' העשיר המופלג לעני
 שאי' לו כלום מה אני שואל מעמך כי אם אלק זהוב'
 לפי שאלף זהוב' לעני דבר גדול הוא וקטת ההסגה
 ואיך העשיר מדבר בזה נכונה ולפי דרכו מתפרס
 יפה כי איך הס' מבקס דבר שהוא קטת ההסגה לא
 קייום מצות התור' כי תכונת היראה טעל ידה יושג
 הסלמות האנושי תמסך אל קיום מצות התורה וכן
 ביאר רוד ע"ה ואמ' ראשית חכמה יראת ה' כי מבחר
 ועקר החכמ' היא להטיב יראת הסם כי ראשית כמו
 וראשית שמכים ימשחו וביארו ר"ל ואמרו ללומדיהם
 לא כאמר אלא לעושיהם וכו' לומר כי מעשה המצות
 מביא א התכלית המושג מצד ההסכלה שהכל מודי'
 עליו שהוא עקר תכלית האדם וכן נמצא חיוב אומ'
 הן יראת ה' היא חכמה כלו' תכלית החכמה להטיב
 יראת הסם ולהי' התכונה הזאת תכלית כל התכונ'
 באמצעות עשיית המצות ראוי שנקראיך בה לפרט
 עניינה בפרק הבא אחר זה :

פרק שנים ושלשים

ענין היראה בכל דבר הוא הסג הנפש אחור
 והתקבץ כחותיה איה כסתסער אי זה דבר מחרדי'
 וזה על פני פנים אם סתסער אי זה דבר מזיק ות
 ותחרר ממנו מיראת ההזק סתסער שאפשר שיגיב
 ממנו ואם סתסער אי זה דבר גדול ורס וכסא ונבה
 מאד ותחרר ממנו כסתתבונן דלות וספלות ערבה
 בערך אל הדבר הגדול ההוא אף אם לא תסער ס
 שיגיב כזק מן הדבר ההוא ולא תירא ממנו וכסא
 מקיי המכו בעבוד היראה שהיא על הדרך הראשון
 כלומר מיראת העוכס או מאהבת הסכר יקר בלסון
 ר"ל עובר מיראה סלא לסמה אר"ל במס' סוטה ער'
 כוטל

נוטל טבעה פרושין הם וכו' כלומר שהן שלא לסמה
 ומנו בכללם פרו' מאהבה פרוש מיראה ואמרו ליה
 לתנא לא תתני פרוש מאהב' פרוש מיראה דאמ' רב
 יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות
 אפילו שלא לסמה סמתו' שלא לסמה בא לסמ' ופר'טי
 זל מאהבה ומיראה מאהבת סכר ומיראת עונם הרי
 מבואר שהעוס' בתור' ובמצות לאהבת סכר וליראת
 עונם נקרא עוסק בתורה שלא לסמה ואולם המקיים
 המצות ליראת הסם ואהבתו והיתו נכנע למצותיו
 הוא סקר אחוהו ר' זל עוסק בתורה לסמה רוצה לומר
 שאינו מקיים המצות ליראת העונם ואהבת הסכר
 אלא מאשר יצייר בלבבו רוממות הסם ומעלתו וב
 ובעבור זה הוא נכנע לעשות רצונו שהו' היראה על
 הדרך הסני שאמרנו והיא הורא' האמתית סנסתבח
 בה אברהם אבינו ע"ה סנאמ' לו עתה ידעתי כי ירא
 אלהים אתה והיא התכונה האחרונה סאדם מגיע
 אליה באמצעות מצות התורה כי כסיתבוכן האדם
 ויטכיל וידע שהס' מסקיף על כסרתו ועל כגלהו
 יבחיץ פחיתותו ורלות סכלו וגודל רוממות הסם ו
 ומעלתו יחרד מפניו חרדה גדולה ויבוס מלעבור
 על מצותיו וסלא לעשות רצונו כמו סיתבייט אדם
 מעשות דבר בלתי הגוף לפני יסר וככבר זקן ונסוא
 פנים וחכם חרטים מוסכם בסלמות בחכמ' והמדות
 והמעלה כי אעפ"י שיטער האדם סלא יגיענו נזק ב
 בעברו על מצותו הכה הוא בלי ספק יבוס ויכלם
 ויחרד חרדה גדולה עד מאד מלמרות עיני כבודו
 לפניו וזה המין מן הירא' המטובחת היא אשר טבע
 הסכל יטסוף אליה לפי סכל דבר יסתוקק אלמה ס
 שהוא בטבעו ורומה לו וכמו סיטתוקק כל אדם
 להסלים חפצי האדם הסלם החסיד ולעבו' עבודתו
 בלב סלם ובכפס חפצה מבלי תקוות גמול ויראת
 עונם כן הסכל יסתוקק לעשות להסלים רצון הסם
 כי זה דבר טבעי אליו ובעבו' זה היה החכ' אומ'
 רצונו סל עולם גלוי וידוע לפניך סרצונו לעשות
 רצונך ומי מעכב סאור טבעסה וכו' רוצה לומר כי
 זה דבר נכון מצד טבע הסכל כי הסכל יגזור ה
 הסתעבר הפחות לככבר כימזה הסד נסתעברו
 ה"ח למין האר' ואולם טבע החומר ויכר הרע שהוא
 סאור טבעיסה מנגד לזה ומחטב להרע ולמרוד
 תמיד ולזלזל בכבוד הגדול ובעבור זה הוכחו

בתורה העונס' כדי להכריח טבע החומר והכחות
 החמריות לעבוד את הסם מיראת העונם לא סיהיה
 מצטרך זה להכריח הסכל כי דבר טבעי הוא אליו
 לעבוד הסם וליכנע ליו מזולת יראת העונם ואהבת
 הסכר ולזה היו סני מיני היראה הללו הכרחיים אל
 האר' כדי סיטיג סלמותו האחד מצד החומר והאח'
 מצד הסכל ותמצא חיוב מסבח עצמו בסני מיני
 היראה הללו ואומר סהיה נזהר מעשות הרע בעיני
 הס' מיראת העונם וסיהיה פועל הדברים הנרצים
 אל הס' מצד ההכנע אליו לרוממותו והתנסאותו
 ומעלתו אמר כי פחד אלי אר אל ומסאתו לא אוכל
 אמר כי פחד אלי אר אל לרמוז על יראת העונם ומ
 ומסאתו לא אוכל לרמוז על ירא' הרוממו' והתנסאו'
 הבב'ת כלומר בסאני מסער התנסאותו לא אוכל ל
 לעבוד על דבריו סלא לעשות רצונו סאני' בוס
 מפניו לעטו' הרע בעיניו מזולת הפחד סאני מפחד
 מענסו' סרמוז אליו בראסונה באמרו אר אל וכך
 תמצא ג'כ את חיוב כסהיה מוכיח את חביריו ואומ'
 להם סהיה מדברים אחד בפה ואחד בלב וסהיו
 מחניפי' את הסם בדברי סקר אמ' להם הלא תדברו
 עול' ולו תרברו רמיה הפניו תסאון אס לאל תריבון
 הטוב כי יחקור אתכם אס כהתל באנוס תהתלו בו
 הוכח יוכיח אתכם אס בסת' פני' תסאון הלא סאתו
 תבעת אתכם אמר סאתו תבעת אתכם על היראה
 המגעת לאדם מצד התנסאו' הסם ורוממותו וסהוא
 מסקיף על נסרתו ונגלהו כי זה יבעת את האדם
 מלדבר עולה או רמיה ואמר ופחרו יפול עליכם
 בבחינת החרדה והיראה המגעת לאדם מפחד
 העונם סזהו מצד החומ' ולזה סמך על זה זכרוניכם
 מסלי אפר לגבי חומר גביכם כלומר כסתזכרו
 סאתם מסולים לאפר וסאתם בעלי חומר יס לירא
 מהסם מהסני פנים הללו סאמרנו וזהו ענין כיור
 היראה סראוי מאדם לירא מהסם סעליה יקרא ס
 האדם ירא אלהים י

פרק שלשה ושלשים

הדבר הנותן שלמות אל המצוה כרי שיוטג על ידה
 התכלית המכוון בה הוא השמחה כי השמחה
 כותנת גמר ושלמות אל הדבר הנפעל עד שהפעל
 האחד בעצמו כשיעשה בשמחה ובטוב לבב יקרא
 מעלה וכאשר יעשה בעצבון יקרא פחיתו וזה דבר
 נתבאר במאמר הב' מספר המדות לארסטוט' כי
 הכריב כשיעשה פעל הכריבות והוא שמח בפעל
 ההוא יקל מעלה ואם יפעלהו בעצבון יקל פחיתו
 וכך נמצא הכתו' מיעד הגמול על עשיית הכרקה
 בשמחה אמר נתון תתן ולא ירע לבבך בתתך לו
 כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך תלה הברכה
 בולא ירע לבבך ולא בנתון תתן לו ויתבאר זה
 ביאור יותר שלם על זה הדרך איך ספק כי הפעל
 היותר נכבד והיותר מעולה ראוי שיקובל עליו סכר
 מהסס על עשייתו והעונש על הפכו לפי הדרך ה
 התוריי ואיך בעולם פעל יותר נכבד ויותר מעולה
 טראוי שיקובל עליה סכר כפי האמת בעצמו וכפי
 הסכמת כל האנשים אל עבודת הסס וכמא
 הכתוב מיעד העונש הגדול על מי שאיכו עובר הסס
 בשמחה אמר משה במסנה תורה תחת אשר לא ע
 עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל
 ועבדת את אויביך וגו' תלה העונש על שלא עבד
 הסס בשמחה לא על שלא עבד במוחלט וענין
 הכתב יורה שפירושו כך כי לא יתכן שיאמ' שהעונש
 יגיע אליו על שלא עבדו בהיותו בשמחה שאם כן י
 יתחייב שלא יהיה הארס מחוייב לעבוד את הסס
 כשלא יהיה בשמחה וברוב כל ומזה יראה שקיום
 המצוה בשמחה כותן גמר ושלמות אל המצוה ולזה
 תמצא המסורר מזהיר על עבודת הסס שתהיה ב
 בשמחה אמ' עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה
 ולפי זה ראוי שנסאל אם עבודת הסס אי אפשר
 שתוטג על השלמות אלא אם כן היא בשמחה ובטו'
 לבב ונתבאר בפר' טעבר טעקר עבודת הסס ראוי
 שתהיה ביראה והיראה דבר מחריר הלב ומעציב
 אותו ואיך אפשר שתהיה עבודת הסס מושגת ב
 בעצבון ושמחה ביחד עם היותם הפכיים והתר
 זה הספק הוא על זה הדרך כי כל כח מכחות הארס
 כשיעם פעולתו כראוי יורה זה על שלמו הכח ההוא
 וכשלא יעשה פעולתו כפי מה טראוי וורהזה על
 חסרון הכח ההוא או על חסרון בריאותו וכאשר

הוא שלמות בארס שלא יפחד ממה שאין ראוי לפחד
 ממנו כן הוא שלמות אליו שיפחד ממה טראוי לפחד
 ממנו ואם לא יפחד ממה טראוי שיפחד ממנו הוא
 חסרון אליו כי מי שלא יפחד מהככים ידו באם יורה
 זה על ערבוב סכלו ואם על בטול חוש ידו כפי טאל
 אפוקרט במאמר הסני מפרקיו מי שיכאב דבר מ
 מגופו ולא ירגיש בכאבו ברוב עיניו הכה סכלו
 מעורבב' וכך הנפס בהיותה יראה וחרדה ממה
 טראוי שתחרד ממנו יורה זה על בריאותו ושלמות
 סכלה וכאשר תגדל מעלת הנפס ושלמות סכלה כן
 תטער יותר התנשאות הסס ורוממותו ותחרד ממנו
 יותר ותירא מלעבור על דבריו וכסימא הארס
 בנפשו המדרגה הזאת מן היראה ראוי שיהיה סס
 ושמח ביראה ההיא לפי שזה יורה על בריאות נפטו
 ושלמות סכלו ולהעיר על זה ביאר רוד במקו' אחד
 כי מה שאמ' עבדו את ה' בשמח' לא שתהיה העבודה
 בסחוק וקלות ראם ודרך הריוטות אבל ראוי שתהי'
 העבודה ביראה אמר עבדו את ה' ביראה וגילו ב
 ברעדה כלומר טעקר עבודת הסס ראוי שתהיה ב
 ביראה ורעד' כשתטער הנפס רוממו' ה' והתנשאותו
 ותירא ממנו בהיותה מבחנת ספלו עכמה וגדל מ
 מעלתו ותגיל ותשמח באות היראה והרעד' בעבור
 טטער הדבר הנורא טראוי לירא ממנו שזה יורה
 על שלמותה ובריאות סכלה ובגילה הזאת שתטיגו
 תהיה עבודתה סלמה ועל כן אמר וגילו ברעדה
 להורות שהשמחה כותנת גמר ושלמות אל העבודה
 וכך השמחה תתן שלמות וקיום אל הדבר אמר רוד
 כחלתי עדוותיך לעולם כי טטון לבי המה רל' כי לפי
 שהתורה נחלקת לסלסה חלקים למספטים ועדות
 נחקים ועל המספטים אמ' נטבעתי ואקיימה לטמור
 מספטי דרקך להורות כי המספטים שלמותם הוא
 מצד היותם דברים נמצאים בפעל ועכ' אמר בהם
 ואקיימה אמר עתה כי העדות שהם הרעו' והדברים
 טבאו בתורה מסכימים למוטכל או למורגס לפי
 שהסכל מקבל אותם בשמחה והשמחה היא סבת
 קיומם בנפס ועל כן אמר נחלתי עדוותיך לעולם
 וגו' אבל החקים שהם הדברים טבאו בתורה שאין
 הסכל מסכים בהם כאכילת החזיר ולביטת כלאים
 וזולתם ממה שאין להם טעם ירוע בעבור שאין ה
 הסכל מקבלם בשמחה וכריך להכניע הסכל כרי
 סיסקים

פרק ארבע' ושלישים

סיסכים בעשייתם בשמחה על כן אמר כטיתי לבי
 לעשות חקיך לעולם עקב כלומר הטתי והכרחתי
 סכלי בעל כרחו לעשותם וזה מצד תקות הסכר
 הנכחי המקווה בעשייתם וזהו לעולם עקב ומצד
 הסכר ישמח בהם ומצד השמחה ומשך הקיוּם אל
 הנפש בהם ועל זה היה דוד מטבח עצמו ואומר שם
 אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב כלומר כי השמחה
 בחקים שאינה מצד עצמם אלא מצד שהם אמרתך
 אני שמח בקיומם שמחה גדולה כמוצא שלל רב
 אבל כדי להבריל בין השמחה אשר בחוקים שהיא
 מצד הסכר המקווה בלבד ובין השמחה שאדם מ
 מטיב בעבודת שהם הרברים שהסכל מסכי בהם
 אמר במקו' אחר בדרך ערוותיך ששתי כעל כל הון
 כלומר שמחה בבית כי לשון כל הון יכול כל ממוץ
 שבעולם שאי אפשר שיפוער יותר ממנו וכל זה
 יורה שהשמחה סבת קיוּם הדבר בנפש ונות' אמר
 ושלמות אל המעשה אי זה פעל שיהיה עד שאף ה
 הפועל הרע כדי שינע אל שלמו' תכליתו ראוי שיעם'
 בשמחה אמר הכתוב במיעד הרע על סוכאי ישרא
 על עברם על דברי התור' והיה כאשר שם ה' עליכם
 להטיב אתכם ולהרבות אתכם כן יטיב ה' עליכם
 להאביר אתכם ולהשמיר אתכם וגו' כלומר שיקבב
 הסם שפועל הרע יהיה שם ושמח בעשיית הרע
 ההוא כדי שיעשה בשלמות אבל כדי שלא יובץ
 שהם' שהוא טוב גמור ישמח בעשיית הרע אמר
 כן יטיב שהוא מבין הפעיל והוא פועל יוצא ור' ל
 שהם' יקבב שפועל הרע יהיה שמח אבל הוא יתב'
 לא ישמח בעשיית הרע חלילה וכבר הזהיר שלמה
 על זה בנפול אויבך אל תשמח ואמר הנביא אל ת
 תשמח לבני יהוד' ביום אבדם שיראה שהוא חסרן
 לשמח בפעל הרע ואולם בפועל הטוב תלהו
 השמחה בו ית' ולא אמר יטיב שהוא פועל יוצא אבל
 אמר כי ישוב ה' לשוט עליך לטוב כאשר שם על א
 אבותיך שהוא מן הקל והוא פעל עומד ולהורות
 שהשמחה כותנת שלמות אל הפעל אמר שלמה ש
 שמחה לכריק עשות משפט ומחתה לפועלי און ר' ל
 כי הבר' לפי שהו' שמח בעשי' המשפט יכא המשפט
 מתוקן מתח' ירו' אבל פועלי פועל און לפי שה' עבדי'
 בעשיית המשפט כי היא מחתה להם בהכרח יכא
 מתח' ידם משפט מעוקל אח' שאי' שמחי' בעשייתו:

לפי שעניין יראת הסם היא עקר העבודה שיעבוד
 האדם את הסם בעשי' המצוה כמו שאמרנו ובארנו
 שיקר העבודה ראוי שתהיה בשמחה וכיור היראה
 עם השמחה דבר קשה מאד ראוי סנרחיב הדבור
 בו כדי שיובץ העניין הבנה טובה על העובד איך
 אפשר שיהיה הירא שם ושמח עם היות היראה וה
 והרעדה יסברו הלב ויעזיבוהו וכאמר שאין ספק
 כי כל אדם יטפוט שכלו שראוי לו לסבול עמל וטורח
 גדול זמן מה כדי שיטיב מעלה מה או כבוד גדול
 ואף על פי שבהיותו סובל הטורח או העמל ההוא
 יכטער ויתעצב בלי ספק אבל כשיטער בכפסו
 הכבוד הגדול או המעלה ההיא המקווה להטיב על
 ידי הטורח ההוא יטיב כל הטורח ההו' והעמל כאי'
 לעומת הטוב ההו' המקווה וכך הוא העניין בעצמו
 ביראת הסם שאמרנו כי בהיות האדם מטער גדול
 המדרגה המוטבת על ידי היראה שהיא כסתפער
 כפסו גדול רוממות הסם ומעלתו עד שירא ויחרד
 ממנו לא יחוס לכל הטורח והעצבו' והחרד' המגיעי'
 אליו על ידי היראה ונמצא שלמה ממסל לזה מסל
 נכבד מאד ומסכים למה שאמרנו אמר אם תבקסנה
 ככסף וכמטמוני' תחפסנה אז תבין יראת ה' וגומר
 וביארו כי למה טיב בהוצאת הכסף ממחצבו טורח
 גדול עד מאד לפי שיוצא מעורב עם המים וכך אדם
 שנאמר לו טיב בביתו מטמוץ גדול הנה הוא חופר
 אותו בשמחה גדולה עד מאד והוא מחפס אחריו
 בזריות אלפ' שבחפרו המטמוץ או מוצא הכסף הו'
 סובל טורח גדול ועמל רב ופעמים הוא נקף ב
 באצבעו או ברגלו או בסוקו ומכטער עד מאד
 ואין ספק כי אלפי שהוא מכטער עד מאד בכיקוף
 ההוא ומתעצב הנה כשהוא מסער התכלית המוטב
 שהוא המטמוץ או הכסף הוא שמח בלבו וסובל כל
 הצער וטורח בסבר פנים יפות ובשמחה גדולה
 כן על דרך זה ראוי שיובץ העמל והיראה והחרדה
 והרעדה שאדם מטיב ביראת הסם שראוי שישמח
 בה שמח' גדולה בהיותו מטער גדול מעלת התכלי'
 המוטב שהוא ההכנע אל הסם והעבודה

טוב כי טבע ילין וכץ לא ייר' מהמקרים כי לא יפקד
רע :

פרק חמשה ושלשים

אהבת הפס היא מדרגה הגדולה שאי' למעלה המ' ולא יגיע אליה האדם אם לא אחר הגיעו למדרגה האחרונה מן היראה כמו שביארנו כי אברהם ס' עליו אוהבי לא הגיע למדרגה הזאת לא בסוף ימיו ואחר העקידה שנאמר לא עתה ידעתי כי ירא אלהי' אתה ולפיכך כריך סכבאר עטיון האהבה ומיניה ונ' כי האהבה על ג' מיני' אם אהבת הטוב ואם אהבת המועיל ואם אהבת הערב ואהבת הטוב הו' שיאהב האדם הדבר הנאהב מצד שהוא טוב גמור מבלתי שיתערב באהבה ההיא קבלת תועלת ולא קבלת ערבות כלל אבל יאהב הטוב מצד מה שהוא טוב בלבד ואהבת המועיל הוא שיאהב האדם הדבר הנאהב מצד התועלת שיקבל ממנו בלבד ואהבת הערב היא שיאהב הדבר הנאהב מצד הערבות המגיע לו ממנו לא בעבור שהוא טוב ולא מועיל אלא שהוא ערב בלבד ואהב' המועיל והערב ישתנו ויתחלפו בפחות ויתר כפירות קבלת התועלת או התענוג ואפשר שיפסדו ואולם האהבה אשר תהיה בעבור הטוב בעצמו הכה זאת האהבה לא תפסד ולא תסתנה לפי שהאהב לא יאהב האהוב בעבור שהוא טוב אליו כלומר בכירוף אל האהוב ואבל למה שהתבאר לו שזה האהוב טוב בעצמו והאהוב הוא הידוע אל האהוב והוא הדבר הנאהב בלבד החק' בלבד ער שיצדק עליה' יחד גדר האהבה כי האהב' היא התאחד דבר הנאהב עם האהוב והתדבק יחד דבוק סכלי בסלמות ואולם במועיל והערב הנה אין האהוב ה' הידוע ואבל התועלת המגיע אל האהוב ואו התענוג המגיע אליו ולזה אי אפשר שיתאחד האהוב עם האהוב ומזה הכר תסתנה בהסתנות קבלת התועלת או התענוג או הפסד ואולם אהבת הטוב אי אפשר לה שיסת' כלל כי אין לאהוב לקבל

העבודה אליו טזו היא תכלית היראה וזהו שאמר אם תבקטנה ככסף וכמטמונים תחפטנה אז תבין יראת ה' כלומר כשתקבול כל הטורח בקבר פנים יפות כחופר המטמון וכמוכא הכסף אז תבין יראת ה' שעל אותנו דרך בעצמו ראוי שתהיה שם ושמח בטורח והעמל והזער שיגיעך בעבודת הסם ולפי שאין כל אדם יכול להטיג המדרגה הזאת והמגיע אליה יקרא עובד מאהבה ולא ירא אלהים בלבד שהרי אברהם נאמר לו בסוף כסיונותיו עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה וקראו הכתוב אוהבו ואמר על ישראל זרע אברהם אוהבי וארזל עושין מאהבה שמחין בייסורין עליהם הכתוב אומר ואהביו ככא' הסמם בגבורתו כי מי שהוא אוהב הסם לא יחוש לכל הטורח והעמל והייסורין שיגיעוהו מעבודתו יתברך וכץ תמצא כי כשתגלה הסם על אברהם ראשון' אמ' לו לך לך מארצך וממולדתך וגו' לנסותו ולהרגילו לסבול בערו הטורח והעמל הגדול ש' בטלטול ולפי שעמד בכסיונותיו בסמח' ובטוב לבב קראו הכתוב אוהבו וכל זה ממה שיוורה כי קובל הטורח והעמל בעבודת הס' בסמחה כותץ סלמות אל העבודה והיראה וזה כי אין יראת הסם כיראת בסר ורם כי מי שהוא ירא מטום אדם או מלך או סר עומד תמיד בפחד ורערה וזה סבת קצור ימיו אבל הירא מהסם לא די שהחרדה לא תקצור ימיו אבל תוס' ימי' אמ' סלמ' ירא' ה' תוס' ימי' והרשעי' שאי' לה' יראת הסם לא די שלא יאריכו ימים אבל סנות רשעי' תקצרה וכץ אף על פי שמדרך הירא ורך הלבב להוליד בכיס רכי לבב כמוהו וסלא יעטר ולא יקום חילו כי בהיותו מפחד תמיד לא יעשה חפצו כראוי אמר דוד אשרי איס ירא ה' במצותיו חפץ מאד גבו' בארץ יהיה זרעו וגו' כלומר אשריו הירא את הס' כי לא תקנהו תכונת היראה ההיא רכות הלבב אלא גבורה ער סגבור בארץ יהיה זרעו וגו' וגם מי שהו' חפץ במצותיו אף על פי שיוציא הזכאו בקייו המצות לא יחסר הזכו כי הזן ועוטר בביתו וכדקתו עומדת לער וזה להורות כי יראת הסם אינה מקצרת ואינה ממעטת הממוץ ולא הימים ואינה מסבבת המקרים הרעים כיראת בסר ורם אמר סלמה יראת ה' לחיים וטבע ילין כל יפקד רע רצה לומר יראת הסם לא תקבב המות אבל היא לחיים וכץ אין הירא חסר כל

מום תועלת מן האהוב אלא הידיעה בו לבד ועל כן
 היתה האהבה אל הטוב מצד שהוא טוב ביותר מ
 מעולה שבמיני האהבות ולהיו' הס' הוא הטו' הנמור
 שאין בו רע כלל אחר שאין בו הערר ולא אפטרות
 תהיה האהבה אליו אהבת הטוב מצד מה שהוא טוב
 ותתוסף האהבה הזאת כפי שיעור הידיעה בו ית'
 אחרי שאמרנו כי אהבת הטוב תהיה מצד הידיע' בו
 לבד ואמנם אחר שהוא יתברך יוצר הכל וחול' ונותן
 המציאות לכל כמצא ונותן כסמה לכל אשר נסמ' רוח
 חיים באפיו הנה הוא מועיל וראוי שיהיה כאהב מצד
 מה שהוא מועיל גם כן וכאשר נבחי' הדרך אשר בו
 מכין מזון לכל אט' בר' כי לא ברא הדברי' ההכרחי'
 לב'ח או לארס' לכורך חיות' בלבד אבל גם הדברי'
 המענוגים שאינם הכרחיים להם מצד היו' חיות' כלו'
 תאמר כי הארס' אפטר שיתקיים במזון הלח' בלבד
 ואולם כבר ראו התאנים והענבים והרמונים וזולתם
 מן הפירות שהם מענוגים אף הם אינם הכרחיים לו'
 לקיים מציאותו והנה מזה הכד ראוי שיהיה כאהב
 גם כן מצד הערב כלומר מצד שבר' הדברי' הערבי'
 והמענוגים ובעבור זה עם היו' אחר אחרו' גמורה
 יאותו אליו כל מיני האהבה אם אהבת הטוב ואם
 אהבת המועיל ואם אהב' הערב וראוי לפי זה שיהי'
 כאהב בתכלית מה שאפטר בכל מיני האהב'
 כי לא ידומה שאפטר שומא יותר טוב ויותר מועיל
 ולא יותר מענוג ממנו ולזה תמצא כי מרעה כשהיה
 מזהיר את ישראל לאהוב הס' בכל מיני האהב' כמו
 סבאר במה שאמר ואהב' את ה' אלהיך בכל לבבך
 ובכל כפטיך הקדים ואמר שמע ישראל ה' אלהינו ה'
 אחר כלומר עם היו' אחר יאותו לו כל מיני האהב'
 המתחלפים אם אהבת הטוב ואם אהבת המועיל
 ואם אהבת הערב לפי שהוא יתברך טוב גמו' והוא
 הנותן התועלת ונותן התענוג ואין לך לאהוב זולתו
 אף אף תהיה אהבתך מאי זה מין שתהי' כי כל סבו'
 האהבה כמצאות בו ולזה ראוי לאהוב אותו בכל
 לבבך ובכל כפטיך ובכל מאר' כי אין עם מונע
 שלא תהיה האהבה אליו שלימ' בתכלית מה שאפטר
 וזה כי אף אם אי אפטר לארס' לאהוב סני דברים או
 סני אנשים אהבה שלמה בתכלית לפי שאם יאהב
 את סנייהם על הסווי אין האהבה אל האחר שלמה
 בתכלית אחר שהיא מתחלקת בין סנייהם ואי אפטר

סיתאחד האהוב באהוב התאחדות גמור' כמו שהו'
 מדרר האהבה אלא אם כן היה האהוב אחר ולזה
 אמר ה' אחר כלומר אחר שהם אחר אין האהבה
 מתחלקת ואפטר שתהיה אהבתך אליו גמורה כי
 לא תתחלק האהבה לסנים ואף אם תהיה האהבה
 ממינים מתחלפים רצה לומר מצד הטוב או מצד
 המועיל או מצד הערב להיות הס' אחר והיו' כמצאו'
 בו כל סבות האהבה המתחלפו' ראוי שתהי' האהבה
 אליו שלמ' בכל לבבך ובכל כפטיך ובכל מאר' באי'
 בחינה שתהיה מן הבחינות וגם כן אי' עם מונע
 מצד הסתכות זמני חיי הארס' כי כפי חנו חיי האר'
 כמצא אותה כחלקים לב' חלקים שהם סני העלייה
 וסני העמידה וסני הירדה והתחלפות האהב' בהם
 הוא כפי התחלף מיני האהבה שהם הטוב והמועיל
 והערב כי בסני העלייה שהם ער שלמים או קרוב
 להם יאהב הארס' הערב וימטך אחריו מאר' ולזה
 תמצא האהבה הזאת בנערים ובנשים ובאשר הם
 במדרגת הנערים כמי שומטך אחר תאות המטבל
 לפי שהו' ערב אליו מבלתי סיביט אל ההזק הנמטך
 ממנו לבוף ולכפס הנה הוא רומ' אל הנערי' הנמטכי'
 אחר תאו' המאכל ולא יבחנו ההזק הנמטך מרבוי
 המאכל ולא יאהבו דבר אחר לא מי שיעניקם ככר
 לחם אחת או אחר משאר התענוגים הערבי' ובסני
 העמידה שהם מטלטים וער חמטים או קרוב להם
 תגבר על הארס' אהבת המועיל עד שיט מן האנטי'
 מי סיניח האכילה והסתיה ושאר התענוג' הערבים
 להמטכו אחר הסחוק להיותו מדמ' התועלת הגדול
 הנמט' לו מהריוח הגדול בזמן מועט וכך מי סירכב
 על הספינות ויתן בים דרך ויטכץ עצמו במים עזים
 ויתן בהם נתיבה לתקו' הריוח והתועלת ולא יחוט
 לתענוג אחר כלל ובסני הירדה שהם סני הזקנה
 מכ' סנים ואילך לא יחוט הארס' למועיל ולא לערב
 אבל אהבתו בלבד תהיה אל הטוב מצד מה שהוא
 טוב ולזה ימצאו הזקנים נמטכים לעבודת הסם
 וכדלים מהתאוות יותר מזולתם כי אחר סיראו
 שהאהבה אשר מצד הערב או מצד המועיל בלתי
 קיימות לא יחוטו רק לאהב' הטוב מצד מה שהוא טו'
 שהי' אהבה קיימת ובלתי מסתנת בהמצא האהוב
 שהוא הסם כמו סביארנו וזו היא סבת יסועת הכפ'
 ולפי שהכחו' מצד רתיחת הדם והיותו סטוף בתאו'
 לא

לא יטען גמול הנפש ויטענה כי להיותו סקוע
 במוחשות ידמה שיתקיימו תמיד ולא יאמין תטועת
 הנפש והסארותה שהוא דבר בלתי מוחס ולזה אמר
 הכתוב על הבוטח בט' ארך ימי אסביעו וארחו
 ביטועתי כלומר כי מתוך אריכות הימים והגיעו
 לימי הזקנה שיחלפו התאוות וכל לטען יטוע' הנפש
 והסארותה ויכיר שזה יושג מצד אהבת הטם ולזה
 יהיה כמסך לעבודתו ולאהבה אותן שזה דר' הזקני'
 להמטך לעבודת הטם יותר מזולת' וזהו הדר' הנוהג
 בכלל האנשים ואולם יש מן הזקנים מי שהוא כמסך
 אחר התענוגים כנערים או אחר המועיל ואחרי
 הסררה כבן מ' ויש בחורים כמסכי אחר אהב' הטוב
 כזקנים וכך יתחלפו האנסי' בזה כפי מזג' ומנהגיה'
 והנימוסים שגדלו בהם ומ' חיי האר' בכלל יתחלקו
 לסלסת מיני האהבה על הדרך שזכרנו ונראה
 שהתחלפות האהב' בטלס' הזמני' ימטך להתחלפו'
 ממסלת כחות הנפש על האדם כי בזמן הנערות
 ובטני העליה תגבר הנפש המתאוה על האדם ולזה
 ימטך אחר התענוגים ובזמן הבחרו' ובטני העמיד'
 שתגבר עליו הנפש החיונית אשר ממנה הכח ה
 המתעורר וזולתו מן הכחות ימטך אחר הסררה
 והכזוח ואהבת הממוץ והתועלת המרומה ובטני
 הזקנה לפי שתחלס התאוה וטאר הכחות מלררוף
 אחר הסררה והכזוח יגבר עליו אז הכח הסכלי
 יטכיל וידע שכל שאר הרברי' אובדים וטאין דבר
 שיוכל להיות קיים ולא לתת לו קיוום זולתי ההמטך
 לעבודת הטם וממה שבטבע הסכל להמטך אחריו
 ימאס התאוות וימטך אחריו מה שתגזור נפשו
 המסכלת באהבת הטם ויראתו ובכלל אל אהבת
 הטו' שהוא הט' מצד מה שהוא טוב לא מצד המועיל
 ולא מצד הערב וידמה שהכח הסכלי הזה יקרא
 בלשוננו לבב כי לב יאמר על האבר מן הבעלי חיי'
 אשר בו הכח החיוני אבל לבב לא יאמר זולתי על
 הכח הסכלי בלבד גם לי לבב המוכס ואיס ככוב
 ולבב וגו' ונפש סס כאמר בכללות ויחוד יאמ' על כל
 כחות הנפש בכלל וזה הרוב ויאמר על כחות הנפש
 החיוניות בפרט אמר איוב אשר בירו נפש כל חי
 ורוח כל בטר איס כי אמר נפש כל חיעל כלל הנפש
 החיונית ורוח כל בטר איס על הכח הסכלי אשר
 באדם ולפי שהנפש המתאוה הומה תמיד על הסגת

התאוות והנעת המזונות יכנה אותה הכתוב בלשון
 מארך ולרמוז אל אהבת שלסת הכחות האלה אל
 הטם כפי התחלקם בחיי האדם על הדר' שביארנו
 אמר מטה ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל
 נפשך ובכל מארך אמר לבבך לרמוז על אהב' הכח
 הסכלי ואמר בכל להעיר שראוי שכל המחשבות
 הסכליות יכוונו לזה ונפשך לרמוז על אהבת הכח
 החיוני ומארך על אהבת הכח המתאוה וביאורו על
 זה הדרך כי בא להזהיר את האדם שיאהב את הט'
 תכלית האהבה בכל כחות גופו בכל הזמנים אס
 מצד שהאהוב טוב שזאת היא האהבה סיגור אותה
 הכח הסכלי אמר בכל לבבך ואס מצד המועיל אמר
 בכל נפשך כי הוא יתברך הכותן באדם נשמת רוח
 חיים באפיו ומקיימו כי נפשך ירמוז אל הכח החיוני
 ובכל ירמוז לכל הכחות החיוניים באמרוס זל בכל
 נפשך אפי' כוטל את נפשך ואס מצד הערב אמ' בכל
 מארך לרמוז אל הכח המתאוה והאהבה הכמסכת
 ממנו שהיא מינים מתחלפים כמו אהבת הממונות
 והקכיונים והתענוגים וכל זה להורות כי הוא יתבר'
 הטוב הגמור והוא המועיל ויזכר האדם וחסון וכותן
 נשמת רוח חיים באפיו והוא הכותן הממוכו' והקכיוני'
 והמענג האדם כל ימי חייו ולזה ראוי לאהוב אותו
 בכל מיני האהבה ובכל הזמנים ולפי שאהבת הטם
 ראוי שתהי' לעבוד עבודתו ולסמור מצותיו בכל מה
 שאפשר בכל הזמנים אס במחשבה אס בדבור וא'
 במעשה המטיך אל זה והיו הרברי' האלה אשר אנכי
 מצוך היום על לבבך לרמוז על המחשבה וטכנתס
 לבכיך ודברת בס לרמוז אל הדבור וזה בכל הזמני'
 בסבתך בביתך ובלכתך בדרך ובטכבך ובקומך
 וראוי שתהיה גם כן במעשה וקשרתס לאו' על ידיך
 ולפי שהמעשה ממנו טיהיה בעור האדם קיי' וממנו
 טישאר גם אחריו מו' האר' הזהיר על ב' מיני המעשה
 על מה שהוא בחיי האדם אמר וקשרתס לאות ועל
 הכטאר אחר המות אמר וכתבתס וגו' וזה להורו סו
 אהבת הטם ראוי שתהיה בכל מיני האהבה ובכל
 כחות הגוף ומתוך האהב' יעבוד עבודתו בכל מה
 שאפשר במחשבה בדבור ובמעשה
 וזה בכל הזמני' :

פרק ששה ושלשים

האהבה אל הסם תענוג הנפש והסמחה ואף על פי
 שהאהבה אל הדבר הבלתי מוטב או קטנה ההטבה
 תטריד הנפש ותבלבל אותה לחשוב מחשבו להסיג
 הדבר הנאה ולזה יהיו החושקים תמיד בצער
 בדאג' עד שיסיגו הדבר הנאה ומכל מקו' האהב'
 אל הס' אף אם הוא דבר בלתי מוטב לא תטריד ה
 הנפש ולא תבלבל אותה כי במעט המוטב ממנו אל
 האר' תשמח הנפ' ותגיל ותתענג תענוג כפלא כי כן
 דר' האוה' שהמעט המוטב אליו מהדבר הנאה יותר
 ערב אצלו מהרבה מזולתו ולזה מה שסבב שלמה
 בספר טיר הסירים זה המין מן האהבה מזולתה מן
 האהבות ואמר עליה מה יפית ומה נעמת אהבה
 בתענוגים כלומר כמה רב היופי והנעימות שיש
 לאהבת הסם על זולתה מן האהבות כי זאת האהב'
 היא אהבה בתענוגים רבה לומר שיתענג בה האר'
 תענוג כפלא ויש בה מיני תענוגים מתחלפי' כמיני
 ההטבות המתחלפות אשר בו וסאר מיני האהבות
 יצטרו האדם צער כפלא קודם הטג' הדבר הנאה
 וכשיסיג ממנו מעט ישמח בו אלא שיכפל הצער עד
 שיסיגו כלו אחר' שהוא אפסרי ההטב' אליו וכשיוטב'
 כלו תפסק האהבה ויסקוט החטק אבל אהבת הסם
 ישמח האדם במעט המוטב להיותו מסער גדול מ
 מעלת הדבר המוטב ויתענוג בו בלי סוס תוספת
 צער אחר היותו יודע שהוא יתברך כמעט ההטבה
 ולזה יתענג במעט המוטב ממנו תענוג כפלא וכל
 מה שתתוסף ההטבה תתוסף האהבה והתענוג ואי
 אפשר לאהבה הזאת שתסקוט ותפסק להיות הדבר
 הנאה בלתי בעל תכלית וכל מה שיסיג ממנה מ
 מדרגה מה יתענג בו ויגדל הכוסף להסיג יותר וכך
 לבלתי תכלית ולזה אי אפשר שתפסק אבל ישמח
 תמיד במעט המוטב ממנה כמו שבארנו בפרק יד'
 מהמאמ' הסכי כי כפי גודל מעלת הדבר המבוקס
 תגדל הסמחה והתענוג יותר בדבר המוטב ממנו
 ובעבור זה אף אם יגיע אל האדם טורח גדול
 בדריסתו האהבה וההטבה הזאת לא בעבור זה

ימנע מלרדוף אחריה בהיותו מסער התכלי' הגדול
 המוטב וכל סכך כי העובד מאהבה אף לו לחוס
 לתועלת ולא לכזק יגיע לו בעבודתו כי אף כוונתו
 אלא לעשות רצון האהוב בלבד ולא יחוס לטורח או
 כזק יגיע לו ובלבד שיגיע התועלת אל האהוב הלא
 תראה יהונתן כי באהבתו את דוד לא היה חושש
 להפסד המלוכה שהיה מפסיד בהיות דוד חי כמו
 שאמר לו שאול כי כל הימים אשר בן יטי חי על
 הארמה לא תכון אתה ומלכותך אבל כוונתו היתה
 להגיע התועלת אל דוד שהיה אהוב ואף אם היה
 מזיק לעצמו וזהו דרך האהבה הגמורה אשר מצד
 האהוב בלבד כי האהבה שהי' בעבור התועלת אל
 האהוב תרמה אל האהבה שיאהוב האדם הבהמות
 בעבור התועלת המגיע אליו מהן והאהבה שהיא
 בעבור הסמירה מן הכזק תרמ' אל האהבה שיאהב
 האדם הכלבים כי האדם יאהב הכלבים בעבור ש
 סמירתם אותו מהכזק ואולם האהבה הגמורה היא
 אשר יאהב האדם את האהוב מצד האהוב בלבד
 ואף בלבד תכלית אחר רק לעשות רצון האהוב כי
 לא יאהב אל האהוב לסב' אחרת זולתו לפי שהאהב'
 שהיא תלויה בקבה אחרת תסתנה ותפסק כאמרס
 זל כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר ובטלה
 אהבה אבל האהבה שהי' תלו' באהוב בלבד מבלי
 סבה אחרת תהיה קיימת כל זמן שיהיה האהוב קיים
 ולהיות הס' קיים תמיד תהיה האהבה אליו קיימת
 ובלתי נפסקת והאהבה הזאת אשר הי' מצד האהוב
 לא תהיה אלא בבעלי סכל ובינה כי האהב' שיאהב
 האדם את חבירו מצד עצמו אינה אלא מצד
 הסכל אשר בו ולזה אם יסתנה האהוב או ימו' תפסק
 האהבה כי הנפש תפרח מן הגוף המת לפי שאי סס
 הדבר האהוב ולהיות זאת האהבה המטובחת
 שבמיני האהבות ולא תמצא אלא בבעלי סכל ובינה
 יסובח האדם או יגונה עליה ועל כן צריך שלא י
 יתערב בה סוס צד הכרח כלל כי לא יסובח האדם
 או יגונ' על הדבר המוכרח אבל הדבר שהי' בחירו
 עליו מכל וכל ולזה נסתבח אברה' אבינו בז' המי' מן
 האהב' מזולתו עד סקראו הכתו' אברהם אוהבי לפי
 שלא היה בלבו תכלית אחרת רק לעשות רצו' הסם
 האהוב ולא הית' סס סבה אחר' תכריח אותו על כך
 שהרי

סהרי לא נתערב בפעל העקיד' שום צד הכרח כלל
 כי אפילו מצות השם לא היתה מכרחת אותו וזה
 כבר ביארוהו רז"ל על פסוק ה' יראה וגו' אמ' אברהם
 לפני הק' בה רבונו של עולם גלוי וידוע לפני שבטעה
 סאמרת ליקח כח את בכך את יחידך אשר אהבת
 את יצחק והעלהו לי לעולה הייתי יכול לומר והלא
 כבר אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע ולא אמרתי
 כן אבל כבסת ירחמי ולא הרהרתי אחר מרותיך
 סידמה מזה מפורש שאפי' מצד מצות השם לא היה
 אברה' מוכרח אחר שהיה יכול להתכצל על זה ממנו
 בטענה אמתית אם רצה ולא עשה כן אבל
 כבסת ירחמי האב על הבן לאהבת השם ולזה הוא
 סכתיחם פעל העקידה אל אברהם ולא אל יצחק עם
 היותו בן לז' שנה בטעת העקידה כפי דעת רז"ל לפי
 סאברהם היה יכול להתכצל על זה שלא לעקוד את
 בנו יצחק ויצחק לא היה יכול להתכצל שלא למסור
 עצמו אם נכטווה על כך - ומזה הטעם הוא שאנו
 מזכירי בתפלותינו תמיד עקידת אברהם את יצחק
 יותר מעקיד' כל החסידים והקדושים שמסרו עצמם
 על קדושת השם כגון רבי עקיבא וחביריו וכל
 הקדושים אשר בכל דור ודור לפי שכל אחד מהם א'
 אמנם מסר עצמו על קדושת השם לקיים מצות ולא
 תחללו את השם קדמי ונקדסתי בתוך בני ישראל
 אבל אברהם אפילו מצות השם לא היתה מכריחתו
 על כך וידע והבחין מה שהיה עוש' כי יותר משלשה
 ימים היה מטעה סכאמר לו קח את בכך עד טעת
 העקידה סהרי כתוב ביום הסליסי ויסא אברם את
 עיניו וירא את המקו' מרחוק והפעל הבחירי הגמור
 הוא הפעל שכביעטה אותו האדם יהיה יודע לעשות
 ההפך ויכול לעשותו מבלי שום מעיק ולא שום מונע
 אחר ויבחר לעשות הפעל ההוא על זולתו אבל אם
 לא ידע ויבחין לעשו' ההפך ויפעל מה שיפעל בזולת
 בחינה בין הדבר ההוא ובין הפכו אלא במקרה או
 מפני ההרגל והמנהג או מפני שאינו יכול לעשות
 ההפך אין זה פעל בחירי' שיטובח האדם עליו אם
 הוא טוב או יגונה אם הוא רע אפילו הקרבן ש'
 שהוא פעל טוב כפי ביא' אותו האדם בזולת בחינה
 בין הטוב והרע אלא מפני ההרגל והמנהג אינו
 נחשב לכלום וזהו שאמר בספר קהלת שמור רגלך
 באשר תלך אל בית האלהי רוצה לומר שמור שתהיה

הליכתך עם בחינה לא מפני ההרגל והמנהג ועל
 זה אמר וקרוב לשמוע מתת הכסילים זבח כי אינם
 יודעים לעשות רע כלומר כי היות האדם קרוב
 לשמוע דברי החכמי' יותר טוב מן הקרבן שמביא'
 אותו הכסילים כי על ידי הסמייעה לרברי החכמים
 יכיר האד' ויבחין הטוב מהרע ויפעל הטוב בבחינה
 גמורה מצד שהוא טוב ויתרחקו האנשים מן הרע
 מצד היותם יודעים שהיא רע מה שאין כן בפועל
 הכסילים כי אפילו הקרבן שמביאין אינו נחשב ל'
 לעבודה כי מצד שאינם קרבי' לשמוע דברי החכמי'
 אינם מבחינים בין הטוב והרע עד שאינם מבחיני'
 ויודעים לעשות הרע בבחירה מהם ועל כן אין
 הפועל הטוב שהוא הקרבן נחשב להם לכלום אחר
 שאינם עושים אותו בבחירה בין הטוב והרע כי
 אינם יודעים לעשות רע ולא יעשו הקרבן מצד שהם
 בוחרים אותו על הפכו שהוא רע אלא מצד ההרגל
 והמנהג ולזה אין ראוי שיטובחו עליו כי לא יטובח
 האדם על הפעל הטוב אלא כשהוא יודע לעשו' הרע
 ויכול לעשותו ויבחר לעשות הטוב על זולתו וע"כ לא
 יטובח העובר מאהבה אלא כשתהיה עבודתו
 מאהב' גמור' מבלי שיתערב בה שום צד הכרח ולא
 הרחק' נזק ולא קבלת תועלת כלל וזאת היא האהב'
 המענגת סראוי לקבל עליה סכר ככחי בלתי בעל
 תכלית ועליה אמר שלמה בספר סיר הסירים אם
 יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו לו כי ה'
 הבלתי בעל תכלית או אפס' שיכתן חלפיו דבר בעל
 תכלית שהוא כל הון ביתו:

פרק שבעה ושלשים

וראוי סנבאר בכאן אם אפשר שתפול אהבה בין
 הס' והאדם כמו שתפול בין האדם והסם וזה כי יש
 לאומ' שיאמ' כי אמנם יזרק שיאהב האדם את השם
 מצד אהבת הטוב במה שהוא טוב ואם מצד קבלת
 התועלת ממנו שהוא מצד המועיל או מצד הערב
 אבל הס' את האדם שאין בו אחת מכל הסבו' הללו
 לא ידומה שאפשר שתהיה ממנו אהבה אל האדם
 וזה

זה כי האהבה בין האוהבים תהיה כאשר יתכן
 שיאהב האחד לאח' והאחר ליו בין רב למעט ואבל
 כאשר יהיו בתכלית המרחק זה מזה לא ידומה
 מאשר שיפול בין שניה' אהבה לפי שהם כמו הפכי
 כי ההפכים הם אשר הם בתכלית המרחק כל אחד
 מחבירו כי כל הפך יברח מן ההפך ולא ידומ' שתהי'
 אהבה אלא בדומי' ולזה יסתוקו האנשים סיכבודם
 ויאהבו החכמים ואנשי המעלה כדי שידומה שיט'
 ביניהם הדמות מה ובעבור זה תהיה האהבה בין
 האנשים יותר שלמה כאשר ישתוו שניהם בטלמות
 או במעלה מה וכאשר יהיה התחלפות ביניהם
 גדול תהיה האהבה יותר מעטה עד שבעבור זה
 יש מן האנשים שלא יכספו הטובות לחביריהם כדי
 שלא יעלו למדרג' גדולה ויפתנה הסווי אשר ביניהם
 ותפסד או תמעט האהבה אלא אם כן היה האוהב
 בתכלית הרבקות לחבירו כאב לבן עד שדמה כאו
 הוא הוא ואז יכסוף שיגיעו הטובות לחבירו כמו
 סיכסוף אותם לעצמו כי לא ישער זולתיות בינו ובין
 חברו אבל האוהבים שיש ביניה' זולתיות אי אפשר
 שיהיה ביניהם אהבה שלמה כלל וזה מבואר מעני'
 האנשים שהם בתכלית הטלמות בעניין המעלה ו
 והטוב עם האנשי' שהם בתכלית הרוע שלא תמצא
 ביניהם אהבה ורבקות כלל ושאיך שום אחד מהם
 מכין עצמו אליה וכך האנשים שהם מפלים במדרג'
 מאד לא ישימו אל לבם ולא יעלה על דעת' שיאהבו
 המלכים להיות המרחק ביניהם יותר מאד וכל סכן
 המרחק שבין האלו והאר' שהוא בלתי בעל תכלית
 ולזה הוא מבואר כי איך אם תפול אהבה מהארס אל
 העם בסבת התועלת המקובל ממנו או הערב' שיט'
 בהטנת מה שיוטג ממנו או מצד אהבת הטוב במה
 שה' טוב שאי אפשר שתפול מדרגת אהבה מהעם
 אל הארס לא מצד הטוב ולא מצד המועיל ולא מצד
 הערב ואם כן איך אפשר שתהיה אהבה בין
 האלו והארס כמו שכתבתי מיעד בתורה האלהית
 ואמר והיה עקב תשמעון את המטפטים האלה וס'
 ושמרתם ועשיתם אותם ושמר ה' אלהיך לך וגומר
 ואהבך וברכך והרבך ואמר הנביא אהבתי אתכ'
 אמר ה' אוהב כדריקים ותשובת דבר זה כי האהב'
 תמצא בין האוהבים בטלמה סוגים האחד היא
 אהבת הסווי או הדמיון והי' כאשר ישתוו ב' האוהב'

בענין מה או במעלה מה או בטלמות או בקבלת ת'
 תועלת כאלו תאמר שיקבל כל אחד מהם תועלת
 מחבירו או שיתעבב כל אחד מה' בחבירו או ישתוו
 בטובות ומי שיגדל אכלו קבלת התועלת יות' ראוי
 שיאהב את חבירו יותר כפי יתרון קבלת התועלת
 או הערבות אשר יסיג בחבירו או יתרון הטוב
 והטלמות אשר לחבירו עליו וכשישתוו בקבלת
 התועלת או הערבות או בטובות תהיה האהבה
 יותר שלמה בלי ספק כי זה הסוג מן האהבה כבר
 יפול בה הטווי בכמות והסוג הב' היא האהבה
 הטבעית והיא ב' מינין אם אהבת המוליד לולד לפי
 שהוא חלק ממנו ואם אהבת האומץ למלאכה אשר
 טרח והסתדל בהמצאתה ולזה תאהבנה האמהות
 את הבנים יותר מן האבות להתקבץ בהן אלו הב'
 עניינים יותר מבאב כי הבן יש בו חלק יותר גדול
 מהאם לפי שהם יתנו החומר ואם לפי שהם טורחות
 בגדולם יותר והסוג הב' היא האהבה היחסית והי'
 שלמה מינין האחד האהבה שבין המלך והעם או
 המכהיג והמונהגים ממנו כי איך האהבה אשר בין
 המלך והעם מסתוה בכמות כללי אבל ביחס וערך
 כי ראוי שיהיה המלך נאהב מן האנשי' יותר מאהבתו
 אליהם גם איך המבוקש מאהבת המלך לעם שזה
 אל המבוקש מאהבת העם למלך כי המבוקש מן ה'
 המלך הוא שייטיב לעם בסמירת היושר ביניהם ו
 והטלמת ענייניהם בסמירת קנייניהם באופן כאות
 ושלם כפי מה שאפשר לו והמבוקש מן העם הוא
 סיכודו את המלך ויכסאוהו ויכירו ממסלתו ומעלתו
 עליה והטבתו להם וכרכם ליו ובזה תמסך האהבת
 מן המלך להטיב לעם ומן העם לכבד המלך ול
 ולרוממו והמין השני האהבה שבין האב והבן כי
 מזולת האהבה הטבעית אשר בין המוליד והילד
 כבר תהיה ביניה' אהבה אחל יחסית דומה לאהבת
 המלך והעם כי המבוקש לבן מהאב שיעשה עמו
 מעם' האב להטיב לבנו כפי מה שאפשר לו והמבוקש
 מן הבן לאב שיכבדהו והמין השלמה האהבת
 שבין האיש והאשה כי מזולת האהבה הטבעית
 אשר ביניהם כאהבת כל זכר לנקבה לקיום המין
 כבר תהיה ביניהם אהבה אחרת ייחסות דומה ל
 לאהבת המכהיג והמונהגים מאתו כי המבוקש מן
 האיש הוא שיטלי' כרכי האשה ויכבדה וישלים חקה

כפי מה שאפשר לו באופן הכאן והמבוקש מן האשה
 שתשרת את האיש ותכבדהו ותשמור קיימיו ולא
 תאהב זולתו ובזה הסוג מן האהבה היחסית ראוי
 שתהיה אהבת הטפל במדרגה אל יותר טוב או יותר
 גדול מאהבת הגדול אליו ועל כן יהיה הסוגי בזה
 הסוג על יחס וערך לא הסוגי בכמות ואהבת הסוג
 את האדם הוא מבואר שאי אפשר שתהיה מן הסוג
 הא' שהיא אהבת הרומים ואבל כבר יחסב שתהיה
 מהסוג השני שהיא האהבה הטבעית ולזה נמצא
 מרעה ירמוז לו סני המינים ממנה אמ' הלא הוא
 אביך קנך לרמוז אל אהבת המין הראשון שהיא א'
 אהבת האב לבן ואמר הוא עסק ויכונן לרמוז
 אל המין הסנימאהבת האומץ למלאכתו וכך נמצא
 הכביא בתפלתו רומז אל סני אלו המינים אמ' ועתה
 ה' אבינו אתה אכחכו החומר ואתה יוצרינו כלומר
 ומזה הכר ראוי שתסניח בנו לרחם עלינו כרחם אב
 על בנים וגם מן הכר השני מן האהבה טבעית
 ראוי לך שתאהב אותנו כי מעשה ירך כלנו ואפילו
 החומר אתה יצרתו קודם שתתן בו הצורה הטכלית
 וזהו סנייס מעשה ירך כלנו כלומר וראוי לך שתסניח
 בנו כמו שישגיח כל פועל במעשה ידיו הן שיהיה ר'
 ראוי או בלתי ראוי: ואבל כאשר יעויף היטב
 נמצא שכל זה נאמר בהעברה כי אין הצורה ולא
 החומר חלק מן הסוג כבן מן האב וגם אחר ס'
 שפעולתו במאמר אין לומר שראוי שיסתדל לסמור
 מעשיו כי כל פועל אמנם יסתדל לסמור מעשה ידיו
 בקבת הטורח אשר טרח בו ומזה הכר הוא שיאהב
 בו המשוררים שיריהם אבל מי שלא יפול בו לא
 טורח ולא עמל לא יפול בו האהבה אשר מזה המין:
 ועל כן הוא מבואר כי אהבת הסוג את האדם אי
 אפשר שתהיה אלא מן הסוג הסליטי שהיא האהבה
 היחסית וע"כ נמצא הכתוב יתאר הס' במלך ואב
 ובעל: במלך כי מלך על כל הארץ אלהים כה אמר
 ה' מלך ישראל וגו' ואלו ה' מלכנו הוא יוסיענו: באב
 כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו הלא הוא אביך
 קנך וכן רבים וזה כי כמו שהמלך והאב מסלימין
 צרכי העם והבן לא יבוקש מהם אלא שיכבדו אותם
 כמו שאמרנו כן הס' משלים צרכי האנסי' ולא יבקש
 מהם רק לתת כבוד לסמו כמו שאמר הכתוב כל ה'
 הנקל בסמי לכבודי בראיתו וע"כ נמצא הס' מאסי'

את ישראל על שלא היו נוהגים בו כבוד כדרך הצן
 עם האב ומור' כדרך העבד עם אדוניו אמ' בן יכבד
 אב ועבד אדוניו אס אב אכי איה כבודי ואס אדוניס
 אכי איה מוראי ואע"פי שהוא ית' אינו צרי' שיכבדוהו
 זולתו כי הוא מולך על כל הכבוד כמו שבארכו בפר'
 יד משני מכל מקום היה מאשים את ישראל על שלא
 היו נוהגים בו כבוד כראוי כדי שיהיו מוכנים אל
 סיחול או ידבק בהם הספפע הגהי והסגחתו לסמורס
 ממקרי המערכ' אשר לא יחול אלא על המכין עצמו
 לכך וזה כפיכבד הס' כבן לאב ויירא מלפניו כעבד
 מלפני אדוניו וכך אמר הכביא אס לא תסמעו ואס
 לא תסימו על לב לתת כבוד לסמי וגומ' וארותי את
 ברכותיכם וגו' תנו לה' אלהיכם כבוד וגו' וכך ידמה
 הכתוב אהבת הסוג לישראל אל האהבה היחסית
 אשר בין הבעל לאס' אמ' כי בועלך עוטיך וארסתיך
 לי באמוכ' תקראי איסי ריבו באמכם ריבו כי היא לא
 אסתי ואנכי לא איסה כלומר לפי שלא היתה נוהגת
 אשר ראוי שתתנהג האשה עם בעלה וזה להורות
 כי כמו שהבעל יחוייב להסלים כל צרכי האשה אשר
 לקח ויחד אותה לו מזולתה מן הנשים כן ראוי ל'
 להסלים הס' כל צרכי ישראל שהם העם אשר בחר
 לכחלה לו מכל העמים אשר על הארמה וע"כ ראוי
 לישראל לאהוב ולכבד אותו וליראה מפניו ולסמור
 מצותיו וחקיו וסלא לאהוב זולתו כאס' תחוייב האס'
 לכבד את בעלה ולאהוב אותו וליראה מפניו וסלא
 לאהוב זולתו ולהורות שאהבת הס' אל ישראל יותר
 מכל אומה ולסוף אינה כאהבת ההרמות ולא כאהב'
 הטבעית אבל אהבה בחירי' נמשכ' אל רצון האוה'
 בלבד בלי סוס טעם וכנה הכתוב אהבת הסוג אל
 ישראל בסס חסק אמ' חסק ה' בכס ויבחר בכס וסס
 חסק יאמ' על הפלגת האהב' בלי טעם כמו שאהבת
 האיש אשה מיוחדת מזולתה אף על פי שהיא כאה
 הימנה יקרא חסק להיותה בלי טעם אמר הכתוב
 סבס בני חסקה נפטו בבתכם כלומר אע"פי שהוא
 מוצא אחרת כאה ממנה וכך אהבת הסוג יתברך
 את ישראל היא כחסק בלי טעם וכל ספר סיר הסיריס
 מיוסד אל חקוי זה החסק אשר בין הס' וכנסת ישראל
 כרמיין החוסק עם הרעיה החסוקה בלי סוס טעם
 ולזה הוא סקרא הכתוב את האהבה הזאת סגולה
 אמר כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' להיות
 לו לעם

לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני הארמה לא
 מרובכם מכל העמים חטק ה' בכס ויבחר בכס ו
 וביאור זה כי כמו שהסגולה תמצא רבקה במין לא
 תפרר ממנו ואיכ' נמצאת בו לא מצד הכמו ולא מצד
 האיכות כן האהבה הזאת ענין סגולה רבקה באומה
 לא מצד הכמות כי לא מרובכם מכל העמי' חטק ה'
 בכס וגם לבאר שלא היתה מצד האיכות אמ' במקו'
 אחר לא בצדקתך וביושר לבבך וגומ' כי עם קשה
 עורף אתה אבל האהבה הזאת היא כחטק בלי
 טעם אלא ענין כמסך לרצון החוסק בלבד והוא
 שהבטיח עליהן בטעת מתן תורה בסכר קבלתם
 התורה ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם
 את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי כמו ש
 מסגולת החוסק כי המועט המושג אליו מחסוקו
 יותר נכבד וערב אצלו מהרבה מזולתו כן הסי' מעט
 העבודה המגיע אליו מאומת ישראל יותר נחשב א
 אצלו מהרבה מאומה אחרת או מכל האומות וזהו
 אמרו מכל העמים וגו' או יהיה אמרו כי לי כל הארץ
 רבקה עם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגומ' כלומר
 אחר שכל הארץ עלי וכל הממשלו הם ממני אני יכול
 להבטיח אתכם להגדילכם על כל העמי' אשר תחת
 כל השמי' כי ממשלתי כוללת הכל ואי' אלוה מבלעדי
 סיוכל לתת ממשלה לאומ' אחרת זולתכם אף על פי
 שתהיה יות' גדולה מכם כי זהו עניין הסגולה כלומ'
 אהבה רבקה בלי טעם כעניין החטק וכך נמצא
 הנביא מבאר זה אמ' אהבתי אתכם אמ' ה' ואמרתם
 במה אהבתנו כלומ' כי האהבה שהיא במאמ' בלבד
 אינה כלום עד שימטכו מן האהבה פעולו מורות על
 האהבה ועכ' אמר הלוא אח עשו ליעקב כאם ה' ואהב
 את יעקב ואת עשו שנאמתי וגו' ר"ל אף על פי שמצד
 דרך אהבת האב לבנים היה ראוי שאבחר בעשו כי
 הוא הבכור ולא עשיתי כן אבל שנאמתי ואסים את
 הינו שממה וכך נמצא גם כן כי יפליג הכתוב
 באהבת השם את ישראל כאב לבן מכל צד שאפשר
 שתהיה האהבה ביניהם כי בעבור שמדרך האב ל
 לאהוב בנו הבכור כי הוא ראשית אונו אמר הכתוב
 כי הייתי לישראל לאב ואפרו בכורי הוא בני בכורי

ישראל וכך בעבור סלפעמים יאהב האדם את הבן
 מצד הטרות שהוא מסרת לפניו הנער אמר הכתוב
 כי נער ישראל ואהבהו וגם לפי סלפעמים שתהיה
 אהב' האב את הבן מפני חסיבותו שהו' בן יקיר או
 מפני שהוא ילד קטן שהוא מסתעפעע בו אמ' הכתו'
 הבן יקיר לי אפרו' אם ילד מעטועים סנפסי קטורה
 באהבתו כאב בבן יקיר לו או כילד מעטועיו עד
 שמדידברי בו זכר אזכרנו עוד כמו שמדרך האהב
 שהוא מתענג בזכירת אוהבו תמיד ועכ' יחזור
 לזכור אותו כשמדבר בו וגם לגדול חסיבותו בעיני
 ואהבתי אותו המו מעי לו וכמרו רחמי עליו כאדם
 המתפעל מצער בנו החבי' לו ועכ' ראוי לי לרחם
 עליו כמו סירחם האב על ילד מעטועיו או על הבן
 החביב לו וזהו רחם ארחמנו כאם ה' ולפי שלא נמצ'
 רחמי שום נמצ' על זולתו יותר מרחמי האב על הבן
 נזכור תמיד בתפילותינו אבינו מלכנו יהמונא ר
 רחמיך עלינו כי כאמר אבינו לבקש על הכמרת ה
 הרחמים כאב על הבן וכאמר מלכנו לומר שיש בידו
 יכולת להושיענו כמלך את עבדיו: וכתבאר בכל
 זה כי אהבת השם ית' את ישראל היא אהבה יחסיית
 כמלך את עבדיו וכאב לבני' וכבעל לאסה ולהורות
 שאהבה זו ענין שכלי וקיי' בלתי מסתנה אמ' הכתוב
 ואהבת עולם אהבתיך וכתבאר גם כן שאהבת
 האדם את השם אף על פי שהיא מזה הסוג הסליטי
 שהיא אהבה יחסיית אפשר שתהיה מכל הפנים ר"ל
 מצד הטוב או מצד המועיל או מצד הערב ובעבור
 זה יחויי' האדם לאהוב את השם תכלית האהבה ו
 והיתה האהבה אל השם תכלית כל התור' לפי שהיא
 תמסיך אהבת השם אליו על הדרך שכתבנו: וזה
 מה שרצינו לבאר מעניין האהבה: ובכאן נסלם
 המאמר הסליטי שהוא בביאור העקר הסני שהוא
 תורה מן השמים: והסבח לאל אשר עד הנה
 עזרנו: יתברך ויתרומם ויתנשא על כל ברכה
 ותהלה:

תם ונשלם מאמר שלישי

המאמר הרביעי

בביאור העקר הסלימי שהוא הסכר והעונם והוא התכלית המגיע מכלל התור' וביאור הפרטי המתחייב לו והדברים הנתלים בו ובפרטים:

כבר קדם לנו במאמר הא' שהבחירה והתכלית אינן התחלות לרת האלהי במ' שהוא אלהית שהבחירה היא התחלה לכל הפעולו' האכזריות ופעל כן לא מכיון אותה בכלל הפרטים המיוחדים לרת האלהית ומתחלף לתכלית הרתות הנימוסיות שמכו התכלית שהוא הסכר והעונם עקר לתורה תכלית הרת האלהית מתחלף לתכלית הרתות הנימוסיות שמכו התכלית שהוא הסכר והעונם עקר לתורה האהי' ואכל בעבור שאי אפשר לבאר התכלי' הז' שהוא הסכר והעונם אס לא יקדם לנו הידיע' בבחיר' ראוי סנדבר ראשונה בבחירה ולפי שאי אפשר לבאר הבחיר' אס לא יתבאר ראשונ' סודם ידיעת הסס הנמצאות ראוי סנדבר תחלה בידיעת הסס הנמצאות ואח"כ בבחירה ואחר כך נדבר בהסגחה ואחר זה בסכר והעונם והדברים הנתלים בו שהוא מבאר סזה הסדר מחוייב כרי לרבר בסכר והעונם וזה שאס אס אס יודע הנמצאות הספלות אס ענין לסכר ולעונם על מעשיהם ואס ידע אותם אס אס הארס בחירוי במעסיו אס ראוי שיעכס עליהם או יקבל סכר ואס ידע הסס הנמצאות ויהיה האר' בחירוי במעסיו אס יהיה הסס יתברך יודע אותם ידיעה מיניית ע"ד סידע את הב"ח אס אינו מסגיח בפרטי מעשיה' להעניט' על מרייס ולתת להם סכר טוב בעמלם לא יתכן להיות בכאן לא סכר ולא עונם ולזה הוא מבואר סאלוהג' סהס ידיעת הסס והבחירה וההסגחה הם קודמים בהכרח לעקר הסכר והעונם וכללים בו לכך יחוייב העיון בהס ראשונ' ובדברים הנתלים בה' ומסתעפי' מהם ואחר כך נדבר בסכר והעונם ובדברי הנתלים בו בתשובה ותחיית המתים וביאת המסיח וכל זה בקצור מופלב כרי סלא יכבר על המעיון אלא סיספיק לתת כיוור אל המאמץ בלבר :

פרק ראשון

סחתלו פעולותיו אליו מבלי מעיק ואס אינו מכרח' הנה אפשר סוכא אל הפועל זולת מה סידע הסס ותהיה אז ידיעתו בלתי מסכמת אל המציאות ולא תהיה אס כן ידיעה אלא סכלות וסו' ורבר כזב והוא מבואר גס כן שהוא מחוייב סיהיה טבע האפטר כמכא וזה אס מכר הסכל ואס מכר התור' מז' הסכל שאס היה טבע האפטר בלתי נמצא היה ההסתדלו' בכל רבר סוא ובטל ויהיה מספט מי סיסתדל להס' רבר ומספט אומי סיסתדל סלא יגיע הרב' ההו' סו' ויתבטלו לפי זה המלאכות והאומניות וכל מלאכת מחסבת ויהי' בטל הלמוד וההתלמוד ובטל סיקרב הארס אל המועיל ויברח מן המזיק ולא יהיה בכאן מבואר לרצון כלל וז' הפך המוחס והפך מה סנוכרנו עליו ואס מכר התורה זה ירא' אס מהעכיוכי הכוללי' ואס מהכזוייס הפרטייס מכר הכוללים שאס לא היה טבע האפס' נמצא לסוא וסקר כיתן התורה להיסיר האנסים

לפי מה שהסרסנו במאמר הסני סהסיראוי סיהיה מסולק מן החקרונות ואס חסרון בעולם יותר גדול מחסרון הסכל והוא מבואר סמחוייב סיהיה יודע כל הדברים הנעשים בעולם ולא יתכן סיהי' נעסה בעולם רבר סיהיה סכל בוובלתי יודע אותו ומזה יתחייב בהכרח סיהי' הוא יתברך יודע כל הפעולו' האכזריו' שעליהן אנו רנין ואולס אס ידיעתו מכרע' אחר מסני חלקי האפטר או בלתי מכרעת הכ' רבר זה כריך עיון רב וזה שאס היא מכרעת יהיה הארס מוכרח במעסיו ואס ראוי לארס לפי זה סיקבל סכר ולא עונם על מה שהוא פועל אס היוותו פועל על כר ההכרח סלא יסוכח הארס או יגונה אלא על מה ס

האנשים ולהדריכם בדרך ישר ויהיה מה שב' בתור'
 מאזהרת האדם על עבודת הסם ואהבתו ולעשות
 צדקה ומספט טוא ובטל והכתוב כוונתו מי יתן והיה
 לבבם זה להם ליראה אותי ולשמור את מצותי כל
 הימים וגומר ואם מצד הכוויים הפרטיי' שאמ' הכתו'
 ועמית מעקה לגבך ואמ' ילך וישוב לביתו ולא תרצח
 ולא תכאף ולא תעסוק את רעך ולא תגזול וזולת
 אלו מהכוויים הפרטיים שהם מורים על מציאות
 טבע האפסר ועוד אם לא היה טבע האפסר
 נמצא היה העוכם והסכר עול גמור לא מהסם אלונו
 ולא מקצתו לוקצתו אחר סיהיה כל אדם פועל
 בחיוב אלא שהוא מבואר שאי אפשר שלא יהי' טבע
 האפס' נמצ' ואחר טבע האפס' נמצא מחויי' סימכ'
 וגם אי אפס' סיהי' הס' בלתי יורע העכויי' הפרטיי'
 להיות זה חסרון בחקו הנה נסאר הספק איך תהיה
 ידיעת הסם מסכמת אל האמת ובלתי מכרחת צד
 מצדרי האפס' והיאך אפס' סיסכיו סתי אלה הרעו'
 מהן כראין כקותרין זה את זה בתחלת הדעת :
 והנה הגאון רב סעריה זל פי' בספר
 האמוכות והדעות במגלה
 הרביעית אמר שאין ידיעת הסם הרברי' האפסריי'
 סבת מציאותם כמו שאין ידיעתו מה סהי' סב' הויתו
 אבל נסאר על טבעו כן ידיעתו הרברי' האפסריים
 איכ' סבת מציאות' ועל כן נסארו על טבע אפסרותם
 סאלו היתה ידיעתו סבת מציאות' היו נמצאלי' תמיד
 בדברים הטבעיים המיכיים ואחר סאכחו נראה
 אותם מתחדשים מיום ליום יתחייב שאין מציאותם
 תלוי ביריעתו ובעבור זה נסארו הדברים על טבע
 אפסרותם אלו דברי הגאון זל ונמסך אחריו בעל
 ספר הכוזר במאמר הה' מספרו ואין זה מספיק לפי
 סהדברים הללו קרובים לרברי' האומרים שאי' הסם
 יורע הדברים האפסריי' שאם היה יורע אותם אחר
 שאין מציאותם תלוי ביריעתו כבר הי' אפס' סתהיה
 ידיעתו בחלוקה היוכא אל המצוא' מב' חלקי האפסר
 ולא יהיה אם כן ידיעה אלא סכלות ויש מן האחרוני'
 מי סהתיר זה הספק בסאמר הרבר כבר יהי' מחויי'
 בבחינת סבותיו ואפסרי' בבחינת עצמו כמו ירדת
 המטר אחר שהוא אפסרי' מצד עצמו ומחויי' בבחיכ'
 סבותיו שהם עליית האידים ורבו הלחויית והרברי'

הרומים שהיו מוכני' והס' ידע סהמטר ירד מחר לפי
 סהוא מחוייב בבחינת סבותיו ואף על פי סירידת
 המטר היא אפסריית בבחינת עצמ' והאריך החכם
 הזה בפ' זה העניין וכסיעויין זה הרעת ימכ' הפך
 הרעת הראסון סהוא נוטה לרע' האומ' סכל הרברי'
 הס בגזרה וסטבע האפסר בלתי נמצא סאחר
 סהדברים מחוייבים בבחינת סבותיה' אם ידע הס'י
 הסבות הנה יהיו מחוייבים בהכרח ואם כן מה זה
 סכאמר שהם אפסריים בבחינת עצמם אחר שהם
 מחוייבים ומוג' בליס מן הכר סיצא מהם אל המציאו'
 סהוא מצד הסבות ואי אפשר סיצא אל המציאו' זולת
 הכר סהוא ואין זה אפסר אלא בבחינה סכלית מצד
 סם האפסר סהיה אפסר סימצאו הסבות בהפך
 והיה אז יוכא אל המציאות הפך מה סיצא אבל מצד
 העניין בעצמו הנה הוא מחוייב אחר המצא הסבו'
 סידעס הס' ויתחייב לומר לפי זה הרעת שאין דבר
 בעולם סיהיה אפסרי' על סווי' בבחיכ' סבותיו שאם
 הסבות סוות לסני חלקי הסותר יסוב הספק בעיני
 מי הוא המכריח הכר האחר על האחר ואם ידיעת
 הסם היא המכרעת בטל טבע האפסר ואם יסאר
 טבע האפסר תבטל ידיעת הסם האלהים אלא אם
 כאמר טבע האפסר נמצא ברבור ובבחיכ' סכליית
 ולא בעניין בעצמו וזה הפך המכוון והרבה דברים
 כאמרו בהתר הספ' הזה וכסיעויינו נמצאם סובבים
 על זה הדרך סים מהם נוטים לרעת הראסון ויש
 נוטין לרעת הסני ועל כן לא ראיתי להביאם כרי
 סלא יארך הרבור במה שאין בותועלת והנראה לי
 בזה תרענו אחר סאציע הצעה אחת בפרק הבא
 אחר זה :

פרק שני

דע סהחכמות העיונייות אינן מסכיומו בכל דבריה'
 על ענין אחר אבל כל אחת חולקת על האחרת
 בסרסיה ובהתחלותיה וזה סכל בעל חכמה יאמן
 ויחטוב סהתחלות חכמתו אמתיות ומבוארו' תכלית
 הביאור

הביאור עד שיחשו לפתי ולסכל החולק עליה ובעל
 חכמה אחרת יכחיש אותן השרטים וההתחלות
 ויחשוב התחלו שרסיו שהן בהפך האחרו האמתיו
 וכאשר יקרה לבעל חכמת התכונה עם הטבעי כי
 התכוני יכחיש שני שרטים שעליהם יבנו כל מופתי ה
 החכמה ההיא והם גלגל יוצא מרכז וגלגל הקפה
 ובעל החכמה הטבעית יכחיש שהתנועות הן ג' מן
 האמצע ואל האמצע וסביב האמצע וזו היא הגדולה
 שבהתחלותיו ואומ' גם כן שאי אפשר שתמצ' תנוע'
 סבובית אלא סביב ג' נח קיים והתכוני יכחיש
 כל זה לפי שלהנחת גלגל הקף שהוא מכיח יתחייב
 שתמצא תנועה לא אל האמצע ולא מן האמצע ולא
 סביב האמצע אלא אם כאמר שיש באמצע גלגל
 ההקף ג' נח קיים כמו ארץ שיש סביב גלגל ההקף
 סביב אותו הג' נח כמו סביב גלגל השמימי סביב
 הארץ שהוא האמצע שהוא דבר נח קיים ויתחייב לפי
 זה שיהיו בתוך גלגלי ההקפה המונחין לכוכבים
 הנבוכים אחרות אחרות שיתנועעו סביבם וימצאו
 בשמים לפי זה עולמות אחרים ולהנחת גלגל יוצא
 מרכז יתחייב גם כן שתמצא תנועה סבובית סביב
 ג' נח שאינו נח קיים שהגלגל היוצא מרכז יתנועע
 סביב נקוד' מתנועע' תמי' שלפי מה שהתבאר באגרת
 הגלגל' הרחקי מרכז גלגל יוצ' המרכז של כוכבי מה'
 למעל' מן היסודו' בגלגל' הירחימה' למעלה מגלגל
 הירח ומה' למעל' מגלגל' השמ' כמו שהע' על זה הרב
 המוד' בפ' כד' מחלק ב' ועם כל אלו הנמנעות הזריות
 שהתכוני מכיח יביא ראיה לדבריו מהלקיו' הירחי'
 והשמי' שה' מושג' בחוש ומתמצ' במבט' מרבוק
 הכוכבים שהוא מקיים עם הנחותיו ובעבור זה
 יבנה כל מופתיו עליהם ולא יחוש להנחות הטבעי
 ולהתחלותיו והטבעי יכחיש התחלות התכוני
 והנחותיו מצד העיון הטבעי עם היות החוש מסכל
 לדברי התכוני ויאמר בעל החכמ' הטבעי שהנמצא
 לחוש אמת אבל לא מצד אותן השרטים וההנחות
 סיכוי התכוני שהן נמנעות בעצמ' אבל מצד שרטי'
 אחרים לא נדעם וכיוצא בזה קרה לבעל חכמת
 מספטי הכוכבים עם הפילוסוף שהפילוסוף יכחיש
 ידיעת השם ויכחיש טבע האפשר קיים ובעל חכמת
 המספטיים יכחיש ידיעת השם אמתית ויאמר שהו' ות'

ידע הנגזר מפאת המערכת ויגזור שאי אפשר שיהיה
 זולת זה ויכחיש טבע האפשר ובעל חכמת התורה
 יכחיש עם שניהם שהוא יכחיש טבע האפשר נמצא
 כמו סיכוי הפילוסוף ויביא ראיה לדבריו מן החוש
 המעיד על זה כמו שכתבאר בפרק שלפני זה ויכחיש
 ידיעת השם אמתית כמו סיכוי בעל חכמת מספטי
 התכונה ויביא ראיה לדבריו מן הסכל שיגזור שאין
 ראוי ליחס לש' חקרן הסכלות ופלא יחוייב שתהיה
 ידיעתו מקפת בכל הכעסה בעולם ויאמר עם זה
 שיריעתו מסכמת עם טבע האפשר ממה שנראה
 לחוש מן ההסג' האלהית בירידת המטר בזמן ה
 הקיץ בהעדר הלחיות והאדים ע' תפלת הצדיקים
 והחסידים ואחר שהחוש מעיד בדבריו לא נחוש
 לדבריו מי סיכויים זה כמו שלא נחוש לדברי הטבעי
 החולק על התכוני אח' שהחוש מעיד בדברי התכוני
 כמו שלא נחוש לדברי הטבעי המכיע שאי אפשר
 לנקודה שתהיה נחה אלא בג' נח והלמודי יכחיש
 בג' נח כדורי המתנועע תנועה סבובית סתי נקוד'
 נחות בלתי מתנועעים יקראו קוטבי' והכדור בכללו
 מתנועע וכך בכל דבר שהחוש מעיד עליו כאמר
 שהוא אמתית אף על פי שלא נדע סבתו כמו שאמר
 הטבעי על דברי התכוני שהם אמתית' אחר שהחוש
 מעיד עליהם ויכחיש הסיבות סיכוי התכוני לזה
 ויאמר שאין הסבות הן אמתיות אבל יש בו סבות
 אחרות בלתי ידועות:

פרק שלישי

אחר שהתבאר לך היות בעלי החכמות חולקים זה
 עם זה בהנחותיהם מעתה ראוי שנעשה בכל דבר
 שורם מן החוש ולא נחוש לדברי כלף אלא למי שנמצ'
 החוש מסכל' עמו ואחר שהחוש מעיד בדברי התורני
 מהנמצא טבע האפשר ומהנעת ההורעה מן האל
 בדברים פרטיים אישיים על ידי הכביא' ומן ההסג'
 הפרטית באישים מיוחדים כמו שהי' זה באבו' בכל
 ענייניהם כפי הקבלה הנמסכת ביריבו עד היום
 וכיציאת מצרים ובאישים אחרים מיוחד' הכתובים
 בספרי

בספריו הנביאים דלא נחוש למי סיכחיש זה סלא
 נכחיש מה סנמכא בחוש בעבור עיון הפילוסופים
 כמו סלא נכחיש היות גלגל מתנועע תנועה ס
 סבובית על סני קטבים נחיש אף על פי סהטבעי
 מזר עיונו יכחיש זה טראוי סנעטה בכל דבר טרס
 מהנמכא בחוש אף על פי סלא יספיק הסכל לרעת
 סבתו סהסכל לואה מאחר מסתי פני אס סלא יסיג
 דברים רבים על אמתת זאס סלא יספיק לרע סבות
 כל הדברים ואפילו הרברים המוסגים בחוש סהרי
 התנועה היומית אי אפשר להכחיש מציאות סהחוש
 מעיר עליה ואי אפשר לסכל האנוסי לסער תנועתה
 בטוס דר טאס כאמר סהמניע אותו הוא גס' תשיעי
 כמו סהסכימו הרבה מן החכמים וקראוהו גלגל י
 יומי לפי סהוא מגביל מראה הערב והבקר הנקרא
 ווס אחר מי יתן וארע על איזה דר יכיע הגסס ההוא
 כל הגלגלים אס על דר הפניטה לפי סהגסס אי א
 אפשר לו סיכיע גסס אס לא על דר הפניטה איך
 אפשר סיכווייר ספניטת גלגל מאדים מתגלגל חמה
 יעשהו התנועה היומית הבאה לו במקרה מזר פ
 פניט גלגל דרק ספגס אותו גלגל סבתאי המתנוע
 מזר פניטת גלגל הכוכבי הקיימים סהוא מתנועע
 תנועה היומית במקרה מזר פניט' הגלגל התשיעי
 היומי ולא יתנועע גלגל הסמס התנועה המיוחדת
 לגלגל מאדים בפניטתו אותו סהיא התנועה ה
 העכמית לגלגל מאדים ואיך יתנועע גלגל הירח
 התנועה היומית הבאה מפניטת הגלגל היומי ל
 למאדים ולא יתנועע התנועה המיוחדת לגלגל כוכב
 סהיא עכמית ומיוחדת לו מפניטתו אותו ואולי
 בעבור זה אמר החכס ראב"ע זל בטס חכס גדול
 ספררי סאיך למעלה מגלגל הכוכבים גוף בראיות
 ברורות כלומר סאי אפשר סתהיה התנועה היומית
 מזר גוף תשיעי ולא ואמר סגלגלי הכוכבים יכיעו
 התנועה היומית כמו טראיתי מי סכתב כן סאחר
 סנמכאת לו התנועה המתאחרת אי אפשר לגלגל
 אחר סיתנועע סתי תנועות מתחלפות מזר עכמו
 אלא אס כן תהיה האחת בעכ' ומזר עכמו והאחרת
 במקרה ומזר מכיע אחר זולתו אבל כראה טרעתו
 לומר סהמניע התנועה היומית אינו גוף אלא סכל
 נבדל וגס זה איך רעתי נוח' בו סאיך זה מספיק כלל
 לפי סהסכל הנבדל לא יכיע את הגסס אלא אס כן

הוא בעל כפס ועל דר הזיור כמו סכתבאר במקומו
 וביאר זה הרב המורה בפרק מ"ב סאי אפשר לסוס
 גסס בעל כפס להתנועע כאחת סתי תנועות מ
 מתחלפות בזיורים מתחלפי' כמו סאי אפשר לארס
 סיתנועע למזרח ולמערב כאחד במכות סני מלכים
 סהאחר יכוהו להתנועע למזרח והאחר יכוהו
 להתנועע' למערב ועוד סהיפורות הס גסמים בלתי
 בעלי כפס ונראה לעיך סהכוכבים בעלי הזנבות
 המתרטמים ביסוד האט סהס מתנועעים התנועה
 היומית כמו סנזכר זה בספר האותות העליוכו' והוא
 מוסג בחוש ואיך סבה בתנועה ההיא אלא על דר
 הפניטה לגלגל הירח ואס כן למה יתנועע הכוכב
 ההוא הנרסס ביסוד האט התנועה היומית לברה
 ולא יתנועע עמה התנועה המיוחדת לגלגל הירח
 אחר היותו פוגס את גלגל הירח סאכחו כראה ה
 הכוכבים בעלי הטרטרו' חדס או סני חדסי' כמסכי'
 לתנועת היומית ואיך להס הקטר עם תנועות הירח
 וזה ספק חזק מאד יסתור היות התנועה היומי' להס
 בפניט' וסיהי' על דר הזיור אי אפשר להי' היסודות
 גופים מתים ולא יתנועעו על דר הזיור כלל ועל זה
 אמ' בגמרא לסמואל סאמר כהירץ לי סבילי דסמייא
 כסבילי דנהרדעא ירע מר כוכבא דסביט כלו' ואס
 היה יודע סבת היות הכוכב בעל זנב או בעל ה
 הטרטרת כמסך לתנועה היומית ולא לתנועת הירח
 והסיב סלא היה יודע סבת זה ססבת זה נעלמ' על
 דבר האמת אלא אס כאמר סהגלגל היומי למטה
 מגלגל הירח וכטרך לומר כן סיס לכל כוכב וכוכב
 סגלגל יומי למטה ממכו יכיעהו התנועה היומי' כמו
 סהיה רעת הקרמוכים קודס בטלמיוס ואיך הסכל
 האנוסי מספיק לרע' אמת' זה כמו סלא יספיק לרעת
 סבת התנועות הסמימיוס בענין סלא יחלוק על ה
 העיון הטבעי ואפילו בדברים הטבעיים הארציים
 לא יספיק הסכל האנוסי לרעת סבותיהס כמו מ
 מסיכת המגניטס הברזל למה ובעבור זה
 איך ראוי סנכיח המוסג בחוש וככחיש אותו בעבור
 סלא נרע סבתו ועכ' איך ראוי סנכחיש טבע האפס'
 המוסג בחוש ויריעת הסס המחוייבת מזר הסכל
 בעבור ססכלנו סב' זה ואס תטל ותאמ' והיא' אפשר
 לקבץ ביך סתי הסברות הללו להניח טבע האפסר
 קיים עם היות הידיעה האלהית מקפת בו הת

התשובה בזה היא על דרך סכתב הרמבם זל שאמ' סאחר טיריעת האל היא עצמית בו ואיכ' רבר כוסף על העצמות הנה החקירה מיריעתו יתב' היאך היא סבה אל החקירה מעצמותו וכמו טעצמותו כעלם תכלית ההעלם כן איכות יריעתו כעלמת תכלית ההעלם וכמו שאי' הקס ורמיון בין מציאותו למציאו' זולתו כן איץ להקיש יריעתו ליריעת זולתו ולכן אם ליריעה הנמצאת בנו או המובנת אצלנו ימסכו בטולים רבים אם לסלק טבע האפסר ואם סתקיף יריעתו במה שלא יכויר סתקיף בו יריעה בהיותו יורע הרבר הבלתי בעל תכלית ואם סתסתנה יריעתו בהסתכות הירועים וכיוצא בזה הנה זה יתחייב מהבנת יריעתו ממיץ יריעתו אבל אחר שאיץ יריעתו ממיץ יריעתו לא יתחייבו לו הטולים ובטענה הזאת נמצא יסעיה מוכיח למכחיסי יריעת הסם לפי טיריעתיכו היא ב'ת ויריעתו ב'ת לא י יתחיי' ואלו הטולים אמ' למה תאמ' יעק' וגו' הלא ירעת אם לא שמעת וגו' אמר הלא ירעת מזר החקירה אם לא שמעת מזר הקבלה כי אהיעולם ה' רוכה לומר סמזר המופת יתבאר טיט נמצא מחוייב המציאות הוא אלהי עולם רוכה לומר מעלת כל הנמצאי' וס'הו' ה' כלומ' סהוא סכל כבדל סאיכו גסס ולא כח בגסס ומזה יתחייב סיהיה אחר קדמון ונכחי וכל הדברים המתחייבים לעקר מציאות הסם הכורע על פי החקירה ועס היותו סכל כבדל הוא בורא קצו' הארץ ר'ל הוא עלת כל הנמצאים הגסמי' ועס היותו בלתי בעל תכלית הנה הו' עלת העול' הגסמי סהס בעלי תכלית באמרו בורא קצות הארץ ואיץ זה מזר לאותו וחסרו' כח כי לא ייעף ולא מזר סנוי כי לא ייגע ואם כן איפה המאמין בקדמו' ומכחיס יריעת הסם יודיענו איך אפסר סימזא הרבר הגסמי מן הסכל הנבדל הבלתי מסתכל סעל כרחו וס לו להורו' סהמזא הרבר החמרי מן הסכל הנבדל הוא סנוי המזא היט מאיץ שאי אפס' לסכל האנוסי לתת סבה לזה וגס כן איך אפסר סימזא מכמזא סכחו בלתי בעל תכלית עולם בעל תכלית ואם כן על כרחו יט לנו להורות טזה הרבר תלוי ביריעתו יתברך מזר סהיא בלתי בעל תכלית והוא ירע סבת כל זה אף על פי סאכחו לא כוכל לסער זה מזר יריעתו וכן גס כן ראוי סנאמר סהטעו' הזה מחלוק יריעת הסם

ולומר נסתרה דרכי מה' הוא להיותם מדמים יריעת הסם ליריעת האר' ויריעת האר' להיות' בעל תכלית ומסכו ליה אלה הטולים סאמרכו ר'ל סתסתל הידיע' בהסתכות הירועים וסלא תקיף היריעה במה שאי אפסר סתקיף בו יריעה והוא הבלתי בעל תכלית לפי מה סנסער זה בירעתו אבל יריעתו יתברך להיותה בלתי בעלת תכלית תוכל לה להקיף במה שאיץ לו תכלית ותקיף במה שאיכו נמצא מבלתי ס סיחייב זה סנוי בחקו יתברך ולזה הוא ססוי' איץ חקר לתבונתו וכן מה סאתס אומר' מאלהי מספטו יעבור כלומר מה שאיכו סופטו ומכריח אחר מסני ח חלקי האפסר אי אפסר סירענו ס' סאס כן יבטל טבע האפסר איכו כן סזה הביטול הו' כמטך ליריעה הב'ת אבל ס' איץ חקר לתבונתו ולהיות יריעתו ב'ת לא יבטל עמה טבע האפסר ואכחו לא כרע איכות יריעתו איך היא כמו סלא כרע עצמותו איך הוא זהו דרך הרמבם זל ביריעת הסם ואמר הרב זל סכמו סאיץ להקיש בין עצמותו לעצמותו כן אל' להקיש בין יריעתו ליריעתו טסס הידיעה נאמ' בו יתברך וכנו בסתוף הסם הגמור ואיץ כוונת הרב זל לומר סיאמר סס הידיעה בכועל הידיעה ובו ית' על הסכלות או בהפך כמו סיגזור עכין סתוף הסם חלילה אבל ביאור העכין כך הו' סכמו סס' המציאות יאמר עליו ועליכו בסתוף הסם ואיץ ספק סעס היות מציאותו יתברך מתחלף למציאות זולתו תכלית ה החלוק עס כל זה לא יורה באחד על המציאו' ובאחד על העדר סמזר ההוראה הסוללית והוא סלילת ההעדר הנה הוראתס אחת כמו סכתבאר בפר' לט' מהמאמ' הב' סכמו סבו יתב' יורה סס המציאות על סלילת' ההעדר כן המציאות בנו יורה על סלילת ה ההעדר אבל מזר הוראת הסם החיובית אמר סס המציאות עליו ועליכו בסתוף גמור כי איץ הקס בן מציאותו למציאו' זולתו כלל וכן סס הידיעה הנאמר עליו ועליכו כמו סבו יתב' מורה על העדר הסכלות כן בנו גס כן יורה על זה ומזה סזר סהוא כד ה ההוראה הסוללית יאמ' עליו ועליכו בקדימה ואיחור ולא בסתוף גמור אבל מזר ההוראה החיובית סיורה סס הידיעה הנה הוא יאמר בו יתברך ובנו בסתוף גמור וכמו סעצמותו יתברך כעלם תכלית ההעלם כן יריעתו כעלמת תכלית ההעלם

ההעלם וכסויבכו דברי הרב המורה בדיעה על זה
 האופן יסולקו מעליהם הספקות ספקו האחרים
 על דבריו ועלה בדימו סודיעת הסם להיותה צבת
 תקיף בכל הנעשה בעולם מבלתי סיתחייב בו ית'
 סנוי ומבלתי סיתבטל טבע האפשר ותקיף במה
 שאין תכלית לו וזה הדרך הוא היותר נכון שבדדתי
 בדבר זה והוא הדרך שבארוהו רזל במסכת אבות
 במסכה סתמית שאין חולק עליה אמרו הכל כפוי
 והרשות נתונה שבאמרם הכל כפוי יורה סודיעת
 הסם מקפת בכל הנעשה בעולם ואין דבר נופל
 במקרה מבלי ידיעה קודמת ובאמרם והרשות
 נתונה יורו טבע האפשר כשאר קיים ואין ידיעת
 הסם מבטלת אותו וזה האמת בדדום הזה אעפ
 שאין ידיעתנו מספקת לשער אפשרות דבר זה
 ויסקיף זה בדיעת הסם לפי קצורנו :

פרק רביעי

וראוי סנדבר בהוראת המערכת ונאמר טרעות
 האכס' בהוראת המערכת לפי מה שנמצא לקדמוני
 סונים האחר הוא דעת הפילוסוף האומר שהגרמי
 הסמימיים והכוכבים פועלים בעולם הספל כשהם
 בתנועותיהם המתחלפות מניעים היסודות ו
 ומרכיבים אותם ומכינים אותם מיני הכנות
 מתחלפות לקבל הצורות הטבעיות עד סימטך מז'
 סיטימו קצת בני אדם מוכנים לקבל החכמה וקצת'
 לא וקצתם מוכני' אל סיקבלו הטבע האהי הכבוואוי
 וקצתם לא וזה המין מן ההוראה או הממסלה סים
 לכוכבים בעולם הספל אי אפשר להכחיש אותה
 אחר שאכחנו בראש הסמם יחמם האויר והירח
 ילחלח ויקמר אותו ויגביר יסוד המים אי אפשר
 מבלתי סנאמר שהם בתנועותיהם ויגבירו פעם
 הלחות ופעם היובם ופעם הקור ופע' החום עד
 סיכשו הסומר לקבל צורות מתחלפות אבל סיהיה
 לכוכבים הוראה אחרת בדברים אחר' שאין מבוא
 לאיכיות בהם כמו בעוני או בעוסר או אס יסא אר'
 אסה אחת או רבות או אס יהיה בעל מעלה או בעל
 חסרון אמר הכת הזה שהוא סואודבר כוזב הרחק
 מאד מאדם סיעלה על הדעת סיוורו הכוכבים על

מה שאיכו נופל בהם כעוני והעוסר והאהב' והסנא'
 ודומיהם והרעת הסני הוא דעת הוברי סמי החוז'
 בכוכבים סאומר סכל הדברים הבאים על האדם
 הם באים עליו בגזרת הכוכבים ויביאו ראה לזה
 מן החום כשהחונה בכוכבי יגיד לאדם מה סיקר'
 לו בכל פרטיו עניינו אס סנים רבות יחיה האדם
 ואס יהיה עני או עסיר ובמה יכליח יותר וכמה נס'
 יסא וכמה בניס יוליד וכיוצא בזה וזו ראה סכל
 הדברים באים על האדם בגזרת הכוכבים וסאי
 אפשר להמלט מגזרתם ויאמרו סעל הדרך הזה
 תתקיי ידיעת הסם בלי סום סנוי וזה דעת קצת
 מרזל האומר מל מעטיר מזל מחכים וים מזל ליסר'
 וים לרון אחר סתיאלו הדעות אס על הדעת
 הראשון סאחר שהוא מבואר בכל דבר סיוציא
 זולתו מן הפועל סהו מחוייב סימצא בפועל בפעל
 מה סימצא למתפעל בכח כמו סכתבאר במה
 סאחר הטבע והוא מבואר גם כן סהכוכבים אינם
 בעלי איכיות אס כן איך אפשר סיחמם הסמם
 האויר והירח ילחלח אותו אלא סבהכרח נאמר
 סההקדמ' ההיא סאמרנו ראוי סימצא לפועל בפעל
 מה סימצא למתפעל בכח הגה אמכ' יהיה זה בפעל
 בטבע אבל כשהפועל הוא בעל סכל לא יחוייב זה
 בו ואחר סהגבלים חיים בעלי נפש מסכלת
 כבר אפס' סיפעלו בכמצאלי הספלי אפ' מה סאינו
 נמצא אכלס ולזה יגבירו פעם יסוד האס ופעם
 יסוד המי' ופע' יסו' הארץ סכמו סנמצ' לסמם סניכוכו
 אעפ' שאיכו גסס יגיע יסוד האס ויגבירו והירח
 יסוד המי' כן יס לומר בסאר הכוכבי סניכוכיהם
 יגיעו סאר היסודו' ויגבירו אותם פעם וזה לענין
 כסתר או יחס בלתי נודע לנו וכן על הדרך הזה יס
 לומר בסאר ההוראות סיוורו על העוני או על העוסר
 או על החכמ' והסכלות וסאר הדברים אעפ' סאי'
 הענייכ' ההם נמצאלי אכלס לענין מה או יחס בלתי
 נודע לנו ובתכאי המצא ההככה מה במקבל כמו
 סהמלמר יפעל הלמוד בתלמיד יגיע התועלת על
 המוכן יותר מעל הבלתי מוכן ועוד סאחר סהחום
 מעיד על הגעת דבר החונה בכוכבים אל האנשים
 אי אפשר להכחיש החום בסום ענין גכ : על
 הדעת הסני והוא דעת הוברי סמים החוזים
 בכוכבים יס לרון הרבה ראסונה סהם מסלקיש

וזה מה שרצונו לבאר מענין הוראת המערכת:

פרק חמישי

וראוי שנמסר אל זה הדב' בבחירה ונאמר
 שהפעולות האנושיות לא ימלט הענין בהם מחלוקה
 אם סיהיו כלם מוכרחו הכרח גמ' או כלן בחירות
 בחיר' גמור' או כלן מעורבות מן ההכר' והבחיר' או
 קצתן בחירות וקצתן מוכריו' וקצתן מעורבות מן
 ההכר' והבחיר' וסיהיו כלם מוכרחו הכרח גמ' כמו
 שהוא לדעת הוברי סמים החוזים בכוכבים הוא
 דעת מבואר הבטול לפי שבזה יבטל טבע האפשר
 שהתבאר מביאותו מן החוש ויעקרו כל טרטי
 התורה בכלל ובפרט כמו שקדם כל זה ועוד שמה
 שהביאם לזה הוא חשבם שעל זה הדרך תתקיים
 ידיעת השם באמת בלי שום סכוי שאחר טידע השם
 הנגזר על האדם מפאת המערכת ואי אפשר סיהיה
 זולת הנגזר ההוא הכה תהיה ידיעתו אמתית בלי
 ספק שאם היה אפשר שיבא אל המביאות הפך
 הנגזר מפאת המערכ' היתה ידיעתו מסתתרת ממה
 שהיתה ולא תהיה אמתית על אופן אחר והנה בזה
 הדרך עדין לא נמלטו מן הסכוי שאין ספק שהידיע'
 בדבר קודם שיבא אל הפועל אינה שוה אל הידיעה
 בדבר אח' שיבא אל הפועל ואם באנו להקיים בין
 ידיעתו לידיעתנו כבר יחסב סיפול הסכוי בידיעתו
 ית' מזה הכר' כמו סיפול בידיעתנו לא שהאמת הוא
 שאין להקיים בין ידיעתו לידיעתנו בשום דבר כמו
 שכתבנו למעלה סדיעתו לא תסתנה כלל אחר
 היותה בב' ובעבור זה הוא מבואר שהדעת הזו
 אי אפשר קיומו בשום פני' ואולם סיהיו כל הפעולות
 האנושיות בחירות בחירה גמורה וסיהיה
 ההסתדרלות מועיל בכלן כמו שיגזר טבע האפשר
 וכמו שהו' דעת הפילוסוף הוא דעת מבואר הבטול
 גם כן אחר שאנחנו רואים בחוש פעולות הרבה
 שישתדל האדם להשיג דבר מה ויעשה כל ההכנות
 שאפשר שתעש' להשיג התכלית ההוא ולא רי שלא
 יגיע התכלית ההוא אלא שהכנו' ההן מעשה יהיו
 סבות אל הגעת ההפך כמו שנראה זה באחי יוסף
 שהשתדלו לבטל מעליה' החלמו' שחלם לה' ומטבו

בספיה וטבע הספיה ולמה יתקצרו חיי האנושי'
 ההם בהוראת גזרת הכוכבים על בעל הספיה
 שתטבע ספיותו בים ולמה יתבטלו הוראות
 הכוכבים על כל האנשים הנכנסים בספיה יותר מ
 מהוראתם על בעל הספיה אלא שהדעת האמתית
 הוא שמכאן ים להוכיח מהוראות הכוכבים אינן
 הכרחיות ושאל' סנראה קצתם מתקיימות כפי
 מטפט האצטג' כימים על האנשים מכל מקום כבר
 אפשר שיבטלו מפני רבים אם בסבת הבחירה או
 בסבת איזה זכות או מצוה כמו שארזל במסכת
 סבת איך מזל לישראל ופר' סי' ז' ל' סם שעל ידי דקה
 ותפלה וזכות יסתנה מזלו לטובה וכל סכן ברכון
 האל ית' שהוא הכלל הגבו' על כל שראוי שיבטלו כל
 ההוראו' מאי זה דר' סיהיו ברצונו לסבה כודע' אצלו
 בלבד וזו היתה הכוונ' בנתיבות התור' כדי שעי' קיום
 מצותיה יבטל האדם מהוראת המערכת כמו שאמר
 הנביא ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו
 הגוים מהמה וכך כתב הר"א ב' ע' ז' בספר
 המולדות בשמנה הדברים הכוללים שהם מבטלים
 ההוראות הפרטיות אמר גם בדרך הסמיני
 שמזר בחירת הנפש החכמה תבטל ההוראה ה
 הפרטית ואמר גם ג' שהבוטח בשם שלו
 נתכנו עלילות השם יסבב סבות להכילו מכל נזק
 שיש לו במולדו וזה מבואר כמו שכתבנו
 והוא מסכים לדעת רז"ל שאמר שסכוי השם או
 סכוי מעשה או דקה או בעקה מבטלין גזר דינו
 על אדם וכך אמרו אברהם אבן מוליר אברהם
 מוליר ועל רב' זה אמרו קצת החכמים
 שיצחק לפי שהיה מחלק מאדים והיה מורה
 עליו שיהרג כוה השם להעלותו לפניו לעולה ואחר
 כן כתן האיל תחתיו לכופר כדי שיכבל מן
 ההוראה ההוא וכיזכא בזה יסבב הסי'
 סבות להכיל שומרי התורה ומצותיה מהוראת
 המערכת ועל כן תמצא הנביאים מזהירים
 את העם לסוב מדרכם הרעה אמר ירמיה הטיבו
 דרכיכם ומעלליכם ואשכנה אתכם במקום הזה
 וזה להיותם יודעין שטבע המצות וההשמע אל
 השם לבטל הוראת המערכת כמו שכבר תבטל
 ההוראה ההיא מסבות אחרות לדעת האיזטג' כימים
 שביארנו מענין המלחמה או המגפה או הספיה

לבטל אותם בטיעו הפכו כסומכרו אותו לעבד
 עולם באופן שלא יהיה אפשר לו למסול עליהם כלל
 ואותן ההסתדרלויות טעמו לבטל הכבוד הן הנה היו
 סבות להבעת הממסלה עליהם וכך ארכי שהסתדר
 להטיב המלכות בהיות כל המרים ועבדי המלך
 אזהבי אותו וכסמעים אליו ואותו ההסתדרלות
 בעצמו הוא קבה שלא יטיבנו טעם רוד כסממע
 והמליך את שלמה בנו בחייו וכך פעמים הרבה
 יגיע לאדם טוב מה בזולת הסתדרלות כלל הלא
 תראה שאלו שהטיב המלכות בזולת הסתדרלות
 סיקדם לו בזה כלל וכל זה ממה סיורה שאין כל
 הפעולו האנושי בחירו בחיר גמורה ושכחא גס
 כך סיהיו כל הפעולו האנושי מעורבות מן ההכרח
 והבחירה אי אפשר שאם כך לא יהיה בכאן פעולו
 ראוי שיטובח האדם או יבונה עליהן שהפעולו
 שיטובח האדם או יבונה עליהן הפעולות שאין
 בהן כד ההכרח כלל ואם היו מעורבות מן
 ההכרח והבחירה לא היה ראוי שיטובח האדם
 עליה אם הם טובות ולא שיבונה אם הן רעות והי
 ההתכצלו כופל בו בכל דבר ולא היה בכאן פעל
 שיבונה האדם עליו בהחלט אם הוא רע ולא דבר
 שיטובח עליו אם הוא טוב ואחר שאי אפשר סיהיו
 כל הפעולות האנושיות בהכרח ולא כלן בבחירה
 ולא כלן מעורבות מן ההכרח והבחירה לא כשאר
 אלא סיהיו מקצתן בחירות ומקצתן מוכרחו
 ומקצתן מעורבו מן ההכרח והבחירה וראוי שכבאר
 עתה כל מיץ ומיץ ממיכים אלו בפעולות האנושיות
 וצאמר אולם הפעולות הבחירות בחירה
 גמורה הכל הן אותן טעבע האפשר
 סמור בהן והן הנה סיפול בהן החריכות
 וההסתדרלות וטעליהן יטובח האדם או יבונה
 ובפעולות הללו יפול האזהרה והכווי ועליהן יקובל
 הסכר והעונם ואחר שהתחלת הפעולות הללו אליו
 ואין עם מעיק ולא מוכע אחר כלל ואולם הפעולות
 המוכרחות הכרח גמור הן הנה הכבזרות אם
 מפאת המערכת ואם מצד הטגחת הסם כמו סיב
 ואלו הדברים אין לכח האנושי יכולת עליהן כלל
 אבל ההסתדרלות בהן שוא ובטל לפי שלא הוכחו
 הדברים הללו לבחירתו הן סיהיו טובות או רעות
 וזה שאף אם יש לבחירה יכולת לבטל הגזירה הנה

למרי קדם לו או אל אבותיו פעמים ימנע ממנו טוב
 מה היה ראוי שיגיע מצד הסתדרלותו וחריכותו או
 לזכו קדם לו או אל אבותיו יגיע לו טוב מה בזולת
 הסתדרלות כלל ואפשר גם כן סיהיה הטוב ההו
 או הרע מגיע מצד המערכת כשלא יהי עם חטא גור
 לסלק הטו ההו ממנו או שלא יהי לו זכו מספי לסלק
 ממנו הר ההו הכבזר מהמערכת ויגיע לו האר הטוב
 ההוא באופן שלא יטער בו כלל כמו שהוא רוצ לולך
 בדרך וכנגד רגלו באבן וכמנע מלכת בדרך ההוא
 או מי סהיה רוצה ליכנס בספיכה וקפץ עליו חולי
 וכמנע מליכנס בספיכה ההיא ונפלו לקטום על
 ההולכים בדרך ההיא והרגום וכך הספיכה טבעה
 בים והדבר מבואר שם שלא עלה בירו הסתדרלותו
 כלל ללכת בדרך ההוא או ליכנס בספיכה ההוא
 היה לטוב לו להציל לו מרעתו מן הליקטום אומן
 הקפיכ לאי זה זכות קדם לו וכיוצא בז' אר' זל במס'
 נדה פר' המפלת על פסוק אורך ה' כי אנפת בי וג'
 במה הכתוב מדבר בסני בני אדם שיכאו לסחורה
 אחר יטב לו קוץ ברגלו התחיל מחרף ומגדף לומי
 טבעה ספיכתו בים התחיל מורה ומטבת לכך נאף
 יטוב אפך ותכחמכי והייכו דאר' אלעזר מאי רכת'
 עושה כפלאות גדולות לברו אפלי בעל הכס אינו מ
 מכיר בכסו וגו' ובזה הדרך בעצמו יגיע לאדם רע
 לא היה מטער בו מזולת סיעט' פעולו ראוי שימנע
 מהן הרע ההוא והוא מבואר שהטוב או הרע ההוא
 וכיוצא בו מגיע מצד הגזרה מזולת בחירה כלל
 והפעולות המעורבות מן ההכרח רל מן הגזרה ו
 והבחירה הכל הן כמי שיחפור יסוד וימצא מטמון או
 מי טזורע תבואה ויכליח בה שהוא מבואר שאם לא
 היה מסתדרל בחפירת היסוד ההוא או בזרעת
 התבואה לא היה מוצא מטמון ולא מזליח בתבואה
 והוא מבואר שאלו מעורבות מן ההכרח והבחירה
 ולפעמי יגיע אל האר טוב מה בהסתדרלותו וימנע
 ממנו הסגת טוב יותר גדול כמו שהו מסתדרל לקנו
 חטה סהיה מרויח בה בזמן מועט ריוח גדול ולפי
 שלא היה האיש ההיא ראוי לכמו הריוח הגדול ההי
 הזמין לו הסי' בלכתו לקנות החטה בגדים נאם
 קכאם בדמים סהיה לו ליקח החטה ולא הריוח בה
 כלו או הריוח בהס דבר מועט או ההפך שלפי שלא
 היה מרויח בחטים אלא דבר מועט הזמין לו הסם
 בגדים

בגדים ירויח בהם ריוח גדול כפי הזכויות הקודמי
 לו או הדברים הנגזרים עליו מן הריוח או ההפסד
 ורוב פעולות האדם הבאו מהטבח' הטס על האדם
 בדרך הטכר והעונם באות על זה הדרך כלומר
 מעורבות מן הגזירה שהיא ההכרח ומהבחירה
 ולהיות הדבר כעלם מהאכסם טים מן הפעולות
 שהן על כד ההכרח וים מהן שהן על כד הבחירה
 הגמורה וים מהן מעורבות מן ההכרח והבחירה
 ופול הכלבול והמבוכה בענייני בני אדם עד טיבאו
 קצתם לחטוב סכל רעותיהם הם בגזרה ובהכרח
 ולא בבחירה כלל ויתנכלו על כל פעולותיהם
 הנטחנות להיותם חוטבים טהכל בגזרה וקצתם
 יחטבו טהכל בבחירה וטעל כל הפעולות יפול
 הטבח והגנות ואין המבוכה הזאת בכלל האכס'
 בלבד אבל בכלל אכסי העיון גם כן טים מהן מי
 טיגזור סכל טובות האדם ורעותיו הן בגזירה ועל
 כד ההכרח וים מי טיגזור טהכל בבחירה וים מי
 טאמ' טהפעולות מעורבות מן ההכרח והבחירה
 וירמה טרעת חיוב היה סכל טובות האדם ורעות
 הם בגזרה מפאת המערכת ובעבו' זה היה מקלל
 יומו ועל כן תפט עליו אליפז במענהו הראסון ואמר
 לו טאם היו כל הטובות והרעות בגזר' היה הצדיק
 והרטע גם כן בגזרה ואי אפטר טכאמ' טיהי הצדיק
 צדיק מצד גזרת הטס וזה טאמ' לו האנוס מאלוה
 וצדיק ואם מעוטהו יטהר גבר כלומ' האם האר' הוא
 צדיק מצד גזרת הטס או יטהר מצד גזרת עוטהו
 והיאך אפטר זה והן בעבריו לא יאמין וגו'. כלומר
 ואפי' במלאכיו ועבריו לא יטים בהם כד קיו' טלא
 וטתנו אף טוכני בתי חומר טהם מטתני' תמיד מצד
 טבע היסודות טהורכבו מהם טאין ראוי טיטים
 בהם כד קיוס להיות האדם בהכרח צדיק או רטע
 טלא יוכל להטתנות מן הצדיק או מן הרטע מצד
 בחירתו ואחר טהצדיק או הרטע בבחירת האדם
 הנה בהכרח טיהי בכאן טובות או רעות כמטכות
 לבחירה ולא כמו טאתה חוטב טהכל הוא בגזירה
 ובעבור זה המטין אליפז לזה כיו לאויל יהרג טעם
 ופותה תמית קכאה להורות טים בכאן רעות באות
 על האדם מצד בחירתו כמו הרעות הנמטכות אל
 הטעם ואל הקכא' ואחר טים בכאן פעולות בחירות
 ורעות כמטכות אליהן הנה הוא בהכרח טהרעות

הבאות על האדם טלא מצד בחירתו טהן באו' על
 כד העונם ולזה אמ' בסוף דבריו הנה אטרי אנוס
 יוכיחנו אלוה וגו' כי הוא יכאיב ויחבם וגו' וזהו רעת
 הצדיקים מאכסי העיון סכל רעות האדם וטובותיו
 הם על כד העונם והטכר כרעת אליפז והפך רעת
 חיוב לז' תמצ' רזל אומר תמיד סכל רע הב' על האר'
 הוא על כד העונם אמרו בפ'ק דמסכ' ברכו רב הוכ'
 תקיפו לי' ארבע מאה רכי חמר' אמרו לי' רבכך לעיון
 מר במיליה אמר ליה מי חסידכא בעיכוכו אמר ליה
 ומי חסיד קודש' בריך הוא רעביר מלת' בלא דינא
 בדיקו ואטכחו דלא יהיב טביטתא לארטיסיה הנה
 רב הוכא היה חוטב טהעטות היין חומץ היה לרוע
 מזלו או כדרכו טל עולם ואמרו לו תלמידיו ובני
 יטיבתו טאי אפטר טיהי' זה אלא מצד העונם טאים
 המוהו ראוי טיהי' מוטבח בכל פרטי מעטיו ורב הוכ'
 הטיב לה' טלא הי' ראוי להם לחטרו טהי' חוטא ואח'
 טלא הי' חוט' הכ' זה הי' על כד המקר' והם הטיבו לפי
 סברתם טהכל בא מהטס על כד העונם והטכר כי
 יותר היה ראוי לחטור אותו מטיטילומוס במטפטי
 הטס וסוף דבר נתגלה העניין טהיה זה על כד
 העונם על חטא קדם לו בענין היין וכטכסתלק
 החטא סולק העונם וכך תמצא במקומות רבי' לרזל
 מוחסיל כל הרברי' הבאי' על האר' על כד העונם לא
 אל זולת זה והאמת הו' כמו טאמרנו טיש דצרי' ראוי
 טיחטו אל העונם ויש דברי' ראוי טיחטו א' הבחיר'
 ויש דברי' טיחטו אל ההכרח וים דברים מעורבי'
 מן ההכרח והבחירה ואין ראוי לקחת רחיה מן
 החלק האחר מהם על האחר ובעבור טלא הרגיטן
 המענייני' זה הענין ולקחו רחיה מן החלק
 האחר על טאר החלקים כללו במים ארירוס והעלו
 חרם בידם טים מי טכטה לכד הגזרה וההכרח
 והכחיש טבע האפטר וים מי טכטה לכד הבחירה
 הגמורה והכחיש יריעת הטס ואין האמת אלא כמו
 טכתבו טג' החלקים כמטאים בפעולות האכוסית
 אלא טאין ביד האדם להבחין בין החלק האח' על
 האחר ומתוך כך יבא לטפוט מן החלק האחר על
 האחר ויקרא תגר על מטפטי הטס ומעטיו :

פרק שישי

החריכות

והחריכות וההסתדרלות מועיל והכרחי בכל דבר
 מן הפעולות האנושיות וזה מבואר בכל הפעולות
 אם בפעולות טבע האפשר שמור בהן שאחר
 מהן מונחות לבחירה הגמורה מאין טום מונע ו
 ממעיק אין ספק שההסתדרלות בהן סבה להגעתן
 וכן בפעולות שהן מעורבות מן ההכרח והבחירה
 ההסתדרלות בהן מבואר שהוא הכרחי להגעתן וזה
 שכל דבר שיגיע מב' פועלים ושניהם תכאי במציאו
 הדבר הוא כמו התבואה המגיעת מפעולת עובדי
 הארמה ומן הגשמים שאין ספק טעבודת העובר
 וההסתדרלותו תכאי בהגעת התבואה בירידת המטר
 ואי אפשר שיגיע זולתו כלל כמו שלא יגיע הריו
 מזולת העפצים והקנקנתום אחר שניהם תכאי
 במציאות הריו וזה דבר מבואר ואולם בפעולות
 שהם על צד ההכרח והם מגיעות על צד הגזרה
 כמו שאמרנו הנה היה נראה שאין ההסתדרלו ראו
 בהן ואבל כשיעוויין היטב נמצא טגם בהן
 ההסתדרלו ראו ומחוייב לפי שכבר אמרנו שמגיעת
 הגעת התכלי שהוא הטוב המגיע מן ההסתדרלות
 לא יהיה אלא מצד העונס וזה אם למרי קדם לו ואם
 סלא יספיק לו זכותו לבטל הגזרה מעליו מפאת ה
 המערכת וכסיראה האדם שיסתדרל בחריכות גדול
 להשיג טוב מה או תכלי מה ולא השיגו ידע בודאי
 שכך נגזר עליו אם מצד העונס על עונותיו ואם
 מצד שאין זכותו מספיק לבטל מעליו גזרת ה
 המערכת ובה ישוב לפשט במעשיו וישוב אל ה'
 וירחמהו כי כסיראה האדם את עצמו שהוא יגיע
 לריק ושאין מעשיו מכליחין ושאין מגיע ממעשיו
 התכלית הראוי שיגיע מהן ידע בודאי שזה לעונס
 כגזר עליו על חטאו וידע שמעשיו מקולקלין ויחתור
 לתקן אותן כשימצא ידו כמו שארזל אם רואה אדם
 סיסורין באין עליו יפספס במעשיו סכאמר כחפסה
 דרכיו ונחקורה פשט ומצא יעשה תשובה סכ'
 וכשובה אל ה' אבל כסיראה האדם עצמו שהוא
 משיג מצד יגיעו ועמלו מה שראוי להשיג ולא יגיע
 לריק וידע שאין בידו עון גדול ימכעו מלהשיג
 טרפו מצד ההסתדרלותו ולא ישיב אחור ימינו מלעשו
 יכלתו להשיב מבוקשו אחר טידע שאין גזרה עומד
 לעומתו ויהיה טס וטמח בזה וז'ה יגיע כפיך כי
 תאכל וגו' רל כשיגיע יגיע כפיך ועמלך אל שתשיג

בו טורפך ולא יתם לריק כחך אשרי וטוב לך כח
 שביארו רזל אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם
 הבא וגו' רל אשרי בעולם הזה שתדע בודאי שאין
 בדרך עון יספיק לבטל סלא תשיג בהסתדרלותך
 התכלית המבוקש וטוב לך לעולם הבא שתתבסר
 שמעשיך טובים ונכוחים ורצויים לפני הסי' אחר
 שהגעת למדרגה הזאת שהיא מדרגת הכדיקי' סכ'
 עליהם לא יגיעו לריק ולא ילדו לבהלה וגו' ויתבאר
 מכל זה שהחריכות טוב בכל דבר ובעבור זה היה
 סלמה מטבח החריכות ואומר ויר חרזים תעשיר
 ומג' העכלה להעיר האד' שיסתדרל להשיג מבוקשו
 בכל מאמצי כחו וכן ארזל למען יברכך ה' לקי' יכול
 יוטב בטל תל בכל אשר תעשה הנה ביארו שברכת
 הסם תגיע ותבוא עם ההסתדרלו וכן אמר המסורר
 אם ה' לא יסמור עיר וגו' אבל אם ה' יסמור עיר סוא
 סקר סומר טעם הסמירה וההסתדרלו האנוסי יגיע
 העזר האלקי ולא בזולתו ובעבור זה ראוי שיסתדרל
 האדם בחזקת היר בכל הדברים שאפשר שיושגו
 בהסתדרלות האדם אחר שגרע שההסתדרלות מועיל
 בכל דבר ובכל הפעולו על דרך שביארו ובעבור
 פועל אחר סכיראה מגיע על צד הגזרה כארזל כי
 יפול הכופל ממנו ראוי היה זה ליפול וכו' לא בעבור
 זה נספוט בכל הדברים שהם בגזרה אבל ראוי
 שסתדרל בכלן כאלו הן בחירו' בחירה גמורה וס'
 הטוב בעיניו יעשה ויספיק זה בבחיר' לפי קצורנו

פרק שביעי

וראוי שנמשיך אל זה הדבור בהסגחה ובמינות
 וכאמר סממה שיחוייב על כל בעל רת אלקית
 להאמין הו' שהס' מסגיח באישי מין האדם ובפרטי
 מעשיה לגמול ולעונס פרטי האדם וכתותיו וזה
 סרם בכל הרתות האלהיות ואולם אם אפשר זה
 מצד העיון ה' זה צריך ביאור סלפי דעת הפילוסוף
 האומר שאין ידיע' הסם מקפת בפרטים ל'ס סלא
 יסגיח בהם להעניסם על מרים אבל כבר הכרענו
 היות הסי' יודע כל הנמצאות ופרטי מעשיה' בראוי
 מספיקות לכל בעל סכל ואולם מה שצריך
 לבאר הוא שאף אם ידע הפרטים ומעשיהם אם
 יסגיח

ישגויה בהם לתת לאיש כדרכיו או ידעם כמו שדע
 את הבעלי חיים ופרטיהם בהכרח להיות ידועתו
 מקפת בכל הנמצא והנעשה בעולם ולא יפלא
 ממנו כל דבר קטן או גדול אבל לא ישגויה בהם ל
 לתת גמול ועונש על כל מעשיהם אלא שיסגויה
 בפרטיהם במה שהם חלקי הכלל ולסמור המין לא
 זולת זה: ומה שהביא האנשים לסלק ההסגחה
 עם היותם מורים כי ידיעת השם הוא רוע הקדר
 הנמצא לפי דעתם בטובות העולם ורעותיו שגמז'
 כדריקים שגמז' יע אליהם במעשה הרשעים וההפך
 וזה הספק הביא את איוב לחסוד שהס' בלתי מ
 משגויה בפרטי בני אדם וסאין הברל בין כדריק
 לרשע כמו שאין הברל באישי הבעלי חיים בין איש
 לאיש כמו שביאר זה במאמ' אח' היא על כן אמרתי
 וגו' אם שוט ימית פתאום למסת נקיים ילעג ארץ
 נתנה ביד רשע פני סופטיה יכסה אם לא איפה מי
 הוא יאמר כי אחת היא הטענה המגיעה אותנו לומר
 שאין ההסגח' דבקה באישי מין האר' וסתם ורשע
 הוא מכלה ואינו מבחין בין כדריק לרשע לפי שהוא
 רואה הסוט ימי' והמק' הרע מגיע א הנקיי' מחטא
 וממית אותם פתאום ומלעיג עליהם ומכסה אותם
 וסהרסעי' בהפך זה שהם מזליחין מאר עד סארץ
 נתנה ביד רשע עד שהוא כאלו מכסה פני הסופטים
 ועושה אותם בלתי רואים אחר שאינן רשאין לעשות
 בו מספט וזה ממה סיורה שאין בעולם משגויה
 בפרטים וזהו סקיים דבריו אם לא איפה מי הוא
 כלומ' ואם איכנו כן מי הוא המנהיג שיעס' העול' הזה
 או סיסכול עטייתו וגם הכביאי' המאמיני' בהסגח'
 ומפרסמי' אותה בעולם והחכמי' התורכיי' נמצא'
 מתלונני' על ב' המדו' הללו אם על טובו' הרשע אם
 על רעת הכרי' ואע"פ שאי' התלוננו' סוות סהתלונה
 ברשע וטוב לו אמיתית וקסה מאר מצד היות כל
 האנשי' רואין בעיניהם רשעת הרשע בהיותו עובד
 עז' ומגלה עריות ושופך דמים ועושה עול וחמס
 מפורסם ואין פחד חלקים לכגד עיכיו ועכז' מעטיו
 מזליחין וזה מביא את כל האנשים לקפק בהסגחה
 כמאמר מדוע דרך רשעי' כלחה: אבל התלונה
 כדריק ורע לו איכה קסה כל כך שאין העול גלוי אל
 בני אדם שהכל יודעין שאין כדריק בארץ אשר יעס'
 טוב ולא יחטא אם מעט ואם הרבה ואם יגיעו

לכדריק רעות אין זה זר אכלם סיאמרו אולי חטא
 בפועל במקתרי' במקום אשר אין רואה אלא השם
 והמחלל גם סמים בסתר כפרעין ממנו בגלוי או
 אולי חטא במחטבה ארזל האומר לאסה הרי את
 מקודסת לי על מנת שאני רשע אפילו כדריק כרבי
 עקיבה מקודסת סמא הרהר עז' ברעתו הנה גלו
 שאין הכרת הכריק מסור לכל אדם סהאדם יראה
 לעינים ויחטבהו כדריק וה' יראה ללבב שאינו כן
 אבל הוא רשע וכך יראה מלסון התנא במסכת
 אבות שאין קושיא כדריק ורע לו סוה לקושיא רשע
 וטוב לו אמר אין בירינו לא מסלות רשעים כלומר
 שאין טעם רשע וטוב לו כודע לנו ואח"כ אמ' ואף לא
 מיסורי הכריקים רל' אף ייסורי הכריקים שיחשב
 שהטעם כודע לנו אינו כן וזה יורה לסון ואף סלא
 אמר ולא מייסורי הכריקי' וזה ממה סיורה שאין
 תלונת כדריק ורע לו קסה כל כך לפי שאין העולם
 מכירין מי הוא כדריק גמור ואין התלונה הזאת אלא
 ליודע בעצמו שהוא כדריק גמור כי אמר ירמיה
 אתה ה' ידעתני ובחנת לבי אתך וגו' וכך איוב
 היה מתרעם על מספטי השם מצד היותו כדריק ב
 בעיניו וברבר הזה חטאו חבירי איוב שהיו מיחסי'
 לאיוב רשע סלא ידעו למצא מענה ודרך סיג יעו אל
 הכריק רעות אם לא מצד היותו רשע כמו שמצאו
 דרך סיג יעו טובות אל הרשע ואיוב שהיה יודע
 כדקת עצמו לא היתה רעתו מתיסב' בתסובתה ו
 ולזה חרה אפו על אליהו באמרו ובסלסת ריעיו חר'
 אפו על אשר לא מצאו מענה ויירסיעו את איוב רל'
 סלפי סלא ידעו מעכ' מאיז כד יגיעו אל הכרי' רעות
 מזולת סיהיה עול בחקו יתברך היו מרסיעים איוב
 ואומרי' עליו שהוא רשע ועל זה אמר השם לאליפז
 חרה אפי כך ובסני רעיק כי לא דברת' אלי נכונה
 כעבדי איוב כלומ' סהי' מאמין סכבר יגיע א הכריק
 הגמור רעות ובזה הכד רבר נכונה אבל בעבור
 סכסלא היה יודע סבת זה היה מיחם זה לעול לס'
 אם היה משגויה אז היה מסלק ההסגחה סלא היה
 יודע איך אפס' סיג יעו א הכריק רעו' מצד ההסגח'
 ולא יהיה עול בחקו לא דבר נכול וכסגלה לו אליהו
 הכרח ההסגחה ואמר לו סהי' חוטא על סהי' חוטב
 על השם תועה חזר להאמי' סעוד יגיעו אל הכריק
 רעו' על כד ההסגח' מזולת סיהיה זה עול בחקו וזה

שכבר ינסה השם את הצדי' אם הוא עובד מאהב' ולא יחוס לסבו' טורח גרו' ועמל לאהבתו של הק"ב ואלא יקרא תגר על מדותיו וסאיוב בעבור סקרא תגר על מדותיו של הק"ב ואמר שהשם יעות מספט חטא וכתאמתו בזה דברי הסטן שאמר החכם ירא חיוב את אלקים שלא יבחן הצדיק אם הוא עובד מאהבה בהיותו מצליח בכל דרכיו אבל בהיותו קובל ויסורין לאהבת השם וכסידע זה חיוב מפי השם שאמ' לו אף תפר מספט תרשיעני למען תצדק וכל המעב' ההוא שהראה לו שחטא חיוב בהיותו מיחם לאל ית' לאות או קצור במעסיו או עול ב במספטיו הורה ואמר ידעתי כי כל תוכל ולא יבצר ממך מזמה כלומר ידעתי שאי אפשר ליחס לך לאות או קצור כי כל תוכל ויס' לך יכולת לעסו' רצונך גם לא עול במספט מצד הערר ידיעה שלא יבצר ממך מזמה וידיעתך מקפת בכל דבר אם כן אי אפשר סימטך ממך עול אחר שאמ' יוכל על כל דבר ודבר וחכם בכל דבר וסוף דבריו על כן אמאם וכחמתי וגו' ר"ל שהיה מואם כל תאות העולם וטובותיו והיה מתנחם על היסורין שהיה קובל ויסב בתוך עפר ואפר סידע שזהו לטובתו וכל ספר חיוב הוא לתרץ סתי הקסיו' הללו ובעבור שהתרם הכרחי ל הדת האלקית הסכימה דעת ארון הנביאים ע"ה ל לחבר הספר הזה שהוא ספר חיוב בדרך מסא ומתן מחבמי' מסתדלים להתיר סתי ספקות הללו בפנים סונים אזכור מהם בקצרה היותר חזקות סבראיותיהם ולפי סאיז מקום להתיר ב' ספקות הללו אם לא כסיתאמת ראסונה מביאות ההסגחה אכתו' ראסונה קצת מן הראיות המורו' על ההסגח' ממה סבא בספר הזה ובזולתו והראיות המורות על ההסגחה הם סלסה מיבי' מהן ראע' לקוחות מן ההסגחה הנמצאת בעניינים הכוללים ומהן ראיות לקוחות מן ההסגחה הנמצאת בעניינים החלקיים ומהן ראיות לקוחו' מצד הסכל ואזכור כל מין מאלו בפרק בפני עצמו :

פרק שמיני

בראיות הלקוחות מהעניינים הכוללים : הראיה הראסונה היא הלקוחה מהגלות היבטה וזה סלפי סהמכחיש ההסגחה חוסב סהעולם נוהג כפי מ מכהג הטבע הנמצא היום ואיז סס רצון רובה וכריח הרברי' לכאת מטבעס הנה מהגלות היבטה יס להביא ראיה סהעולם נברא ברצון רובה וזה סכפי טבע היסודות היה ראוי סתהיה הארץ מכוס' ביסוד המים סלא ימצאו כמחים ולא בעלי חיים והגלות היבטה היא ראיה על רצון רובה מכריח הטבע לעסות רצונו וזו הראיה היא הראסונה סזכר הסי' לאיוב בתחלת דבריו אמר לו איפה היות ביסודי ארץ הגר אם ידעת בי' וביאור זה סהחוסב סהעולם קדמון אמר כן לפי שהוא מביא ראיה ממה שהיא רואה היום בנמצאים החלקיים על היצירה הכוללת ואינו כן שאם היה העולם קדמון ומתכהג תמיד כפי הטבע הנוהג היום ולא היה סס מכריח על צד הרצון הנה הרבר שהוא בטבע ראוי סימצא בפועל בעת מן העתים ודבר שהו' בטבע אל יסוד המים הוא סתהיה הארץ מכוסה בו ואם העולם נוהג כפי מכהג הטבע למה לא יצא אל המצואו מעולם סתהיה הארץ מכוסה בו ולפי זה יהיה יסוד המים תמיד מוכרח בזולת מקומו הטבעי וזהו אל אפשר לפיררך הטבע סראוי היה סיהיה טבע היסוד יוצא אל המציאות בעת מה ובעת ההיא אל אפשר סימצא אדם ולא בעלי חיים ולא כמחים ואם היה כן בעת מן העת' מי הוא סהכריח היסוד המימיו לכאת מטבעו כרי סימצאו הכמחי' והב' הנמצאים בעבור מין האדם וזו ראיה מכרחת סהמציאות כעסה ברצון רובה וסלא היה העולם תמיד נוהג במכהג הטבע שהוא נוהג היום אבל כתחדס ברצון רובה וזהו סאל הסי' לאיוב איפה היות ביסודי ארץ וגו' כלומר אתה חיוב החוס' שאיז העולם מחודס ברצון רובה רק נוהג תמיד במכהג הטבעי הגר אם ידעת בינה איפה היית אתה אל מין האדם כשהיה היסוד הארצי יסוד לכל היסודות ר"ל מכוסה מן המים ומוקף מכל היסודות כמו שהוא בטבעו להיות יסוד לכל הנה בהכרח יס' לך להודו' סכתג' ל' ברצון רובה וכסכתג' לת הארץ מי סס ממדו כי תרע או מיכטה עליה קו כלומר מי סיער יסוד הארץ סיגלה ממנו אותה מדה הראויה לא פחות ולא

ולא יותר ואמר עוד על מה ארכיה הטבעו כלום אי
 זה טבע חייב שתעמוד הארץ על המים או מי ירה
 אבן פנתה ר"ל לפי שמדרך הבכיוני גדולי שהאבן
 הראשה ישים אותה במקומה אי זה מלך או סר ב
 במעשעים ובכלכלי ובמנבנים או בתוף וכנור כדו
 שתתקיים לזה אמר דרך כחות מי הוא הטר סירה
 אבן פנתה טיהו הכוכבים המנבנים והמרכני וכל
 בני אלהים מריעים תרועה גדולה כלומר שהארץ
 בעשת יסוד בזה האופן ברוץ יחד כוכבי בקר וסמ'
 לזה ויסקך בדלתים יס כלומר ומי הוא הטר סגבר
 הים בדלתים שלא ישוב לכחות הארץ כמו טעסיתי
 אכיו וביאר העכיון ואמר ואטבור עליו חקי כלומר
 טכיתי בו מנהג חק הטבע ואטיס בריח ודלתים ו
 ואומר עד פה תביא ולא תוסיק וגומר וגמר כל ה
 העכיון הזה לומר שהגלות היבשה והתמדתה בזה
 האופן לראיה על רכון רוכה מעמיד תמיד העולם
 ומקיימו שלא על דרך מנהג הטבע וכן כמכא ירמיה
 כשהיה מוכיח לבני דורו על שלא היה בהם יראת
 שמים והיו חסבי שאין בעולם משגיח ופועל ברכון
 אלא העולם כמנהגו כוהב אומר להם הטענה הזו
 אמר טמע ו כא זאת עם סכל ואין לב עינים להם ולא
 יראו אזכרי לה' ולא ישמעוהאיתי לא תיראו כאס ה' אס
 מפני לא תחילו אטר סמתי חול גבול לים חק עולם
 ולא יעברנהו וגו' הנה גלה בזה טזה דבר מכריח
 הטכל להורות שהגלות היבשה מורה על שהעולם
 טעם ה ברכון רוכ' ואינו עכיון כוהב במנהג הטבעי
 וזהו שארזל בבר בטעה שאמר הקב"ה יקוו המים
 עמד טר טל יס לפני הקב"ה ואמר לפני רבונו ט
 טל עולם והלא כל העולם כלו אכני מלא מיד בעט בו
 והרגו טנאמר בכחו רבע הים וגומ' הנה הם קראו
 טר טל יס לטבע המים ואמרו עליו שהיה ממלא כל
 העולם טטבעו לכחות הארץ אלא טנתגלית ברכונו
 טל הקב"ה ועל כן אמר ועתיד הקב"ה להחזירן ל
 למקומן להורות שהגלות היבשה איכו מדרך טבע
 אלא ברכון רוכה שהוא מעמיד העולם ומקיימו כן
 ולפי שהדבר שהוא בטבע ראוי סיהיה כן בפועל
 בעת מן העתים אמרו טעתיד הקב"ה להחזירן ל
 למקומן וזו באיה מכרחת שהעולם עומד תמיד
 ברכון רוכה ולא בטבעו והוא המטגיח בו להנהיגו
 בברקה ובמטפט וכך הביא המטורר ראה מזו אמ'

אוהב ברקה ומטפט וגו' ר"ל אע"פ שהאל אוהב ברקה
 ומטפט ר"ל הרברים הנמטכים על כד החייוב ודרך
 ומנהג הטבע מ"מ חקר ה' מלאה הארץ כלומר אי
 אפט' להכחיש שהעולם נמצא על כד החקר והרכון
 והביא ראיה לזה מהגלות היבשה ואמר כונס כנר
 מי הים וגו' והמטיך לזה ייראו מה' כל הארץ וגו' כי
 הוא אמר ויהי לומר שהעולם נתהווה ועומד תמיד
 במאמר ובכווי רכון רוכה ולא בטבע וטמוה ראיה
 גדולה על ההטג' ח' טכל המזמור מיוסד על כך כמו
 טאמר אחר זה מטמים הביט ה' וגו' ממכון טבתו
 וגומר המביץ אל כל מעטיהם ור"ל שאחר שהגלות
 היבשה כדו טימכאו הצמחים והבעלי חיים ט
 טהם לכורך האדם כעטה ברכון רוכה יש ליקח מזה
 ראיה שהטג' מטגיח במין האדם יות' ממה טיטגיח
 במיני שאר הבעלי חיים שהטג' ח' בהן היא מינית
 והטג' ח' מין האדם היא איטית ועכיון כמטך על כד
 הרכון ולא בטבע טהרי אכנו רואי שאין המלך כוטע
 ברוכ חיל וגו' כמו שהוא בטאר הבעלי חיים וכמו
 שהעכיון כותן ואחר טזה כן יורה שאף על פי טככל
 הבעלי חיים ההטג' ח' בהן מינית ההטג' ח' במין
 האדם היא איטית :

והראיה הב' מן העכיונים הכוללים היא
 הראיה הלקוח' ממכיאות המט'
 טאע"פ שאינה ראה תור' בעכס לפי הנרה' בתחלת
 העכיון על ההטג' ח' האיטית במין האדם לפי ט
 טמכינו טזכרה אליפז במענהו הראטון ואליהוא ב
 במענהו הר' וקיים אותה הטג' במענהו הא' כריכין
 אכנו לבאר אופן הראיה הלקווח מהמטר ונאמר
 טהוא מבואר שאי אפט' סיתקיים זה המכיאות
 השפל בזולת המטר וזה אס להצמיח הצמחי' למזון
 הבעלי חיים וללחלח גופות הבעלי חיים שלא י
 יתייבשו ויהיו קודרים מרוב חמוס השמש כבר זכר
 אליפז סתי אלו התועלות אמר חולם אכני אל אל
 אדרוש וגו' הכותן מטר על פני ארץ וגו' לסוס טפל'
 למרוס וקודרים טגבו ישע אמר כי במטר סתי ת
 תועלו' האחר טבכתינת המטר על פני ארץ תועלת
 הוא לסוס הצמחים הטפלים למרוס כלומר טיגבהו
 בצמיחתם על הארץ והתועלת הטני הוא וטולח מים
 על פני חוכות ביטוב מן האנשים וזה בעבור ט
 טהאנשים הקודרים מחמוס השמש יתלחלח גופם
 עיקרים כה א 25

ויכולו להתקיים וזהו וקודרים סגבו יסע ואלהיהוא
 גם כן רמז זה במאמר אשר יזלו שחקים ירעפו עלי
 ארס רב והטלים עם עכיון פלאות המטר ועם היות
 המטר מציאותו הכרחי לקיו כל הבעלי חיים בכלל
 אחר מציאות כל הבעלי חיים הם לכורך הארס
 ואי אפשר ליחס הויותו אל הטבע לפי שאינו דבר
 מתמיד על אופן אחר בכל שנה ושנה בזמן אחר כ
 כמו שהוא העכיון בדברים הטבעיים אבל בא
 בזמני מתחלפים ובפנים טובים ובדרך פלא שאינו
 כוה תמיד מנהג אחר ולא בדרך טבעי שאחר
 סכפסק זמן רב וגבר היובש לא היה ראוי שיחזור
 האויר להתחלחח פעם אחרת ולהעלות אדים הנה
 זה ממה שורה שאין הוית המטר בזמני מתחלפים
 מפעולות הטבע אלא ברצון רוצה וכבר רמז הש"י
 לאיוב זאת הטענה טבעבור שאמר איוב בעשותו
 למטר חק סיראה מדבריו שהיה דעתו שיש למטר
 חק ומנהג טבעי על כן השיבו הש"י הים למטר אב
 או מי הוליד אבלי טל כלומ' האם יש למטר חק טבעי
 כמו שאתה אומר שיהיה כאב המוליד אותו להזמין
 הזמנים באופן המסודר מקפיק לזון כל הבעלי ח
 חיים או מי הוא הטבע המחייב להוליד אבלי טל
 ותמיד בזמן שאין עם מטר ללחלח גופות הבעלי ח
 חיים במקומות הישוב שזה אי אפשר לך להכחישו
 שאינו מכר המנהג הטבעי : גם אי אפשר לייחס
 הויותו אל המקרה שהדברי המקריים אינן תמידיים
 באופן שיטלם בהם קיוס המציאות בזה האופן ה
 הטלם הכרחי לחוש ואחר שאינו ממנהג הטבע ולא
 על כד המקרה הנה כשאר שיהיה ברצון רוצה הוא
 הש"י ית' המשגיח במין האדם ומקיי' הזמני והבעלי
 חיים בזה האופן לכור' מין האדם ואעפ' שזוההטנה
 מינית מכל מקום כשנראה המטר מתחדש לפעמים
 ע"י האנשים הטלמים כאלהיהו וחוכי המעגל וזולתם
 הנה זה ממה שורה בלי ספק על ההטנה הפרטית
 באיש ההוא ושאינו ענין טבעי ולז' תמצא רזל אומר
 ג' משתחות לא נמסרו ביד שליח של חיה ושל גשמי'
 ושל תחיית המתים ר"ל שאין באלו ענין טבעי כלל
 כי של חיה ע"י להוליד עקריות וכך תמצא הכביאים
 מזכירין עכיון המטר לאות על ההטנה אמי ירמיה
 ולעם הזה היה לב קורר ומורה סרו וילכו ולא אמרו
 בלבבם נירא כא את ה' הכותן גסם יורה ומלקוט ב

בעתו טבועות חוקות קציר ישמר לנו ואמ' המטור
 המכסה שמים בעבים וגומר וזה סירידת המטר או
 אפשר שיטלם בזולת כסיבת רוחות לכקות השמים
 בעבי' ולהוליקם ממקום למקום אל אשר יהיה שמה
 רצון הסם להוליקם אמר הכביא מוכיח לישאל על
 שהיו מכחישיק ההטנה וגם אנכי מנעתי מכס את
 הגסם בעור שלשה חדשי לקציר והמטרתני על עיר
 אחת ועל עיר אחת לא אמטיר : וגו' כלומ' ומזה היה
 לכס לקחת ראיה על המט' ברצון רוצה ואחזל גדול
 יום הגשמים מיום תחיית המתים שתחיית המתים
 לכדיקים בלבד וגבורת גשמים לכדיקים ולרשעים
 כאלו רצו בזה לומר שכמו שתחיית המתים אינו
 עכיון טבעי כן עכיון המטר לא ירוץ מרוכת הדברי'
 הטבעיים אבל הוא עכיון תלוי ברצון רוצה מורה
 על ההטנה המתחדשת מדי שנה בסנה כפי הרצון
 האלהי ולפי שהיה אפשר לומר שאין זה ממה שורה
 על ההטנה המינית כמו שאמר גבורות גשמים
 לכדיקים ולרשעי' אמר הכביא שאלו מה מטר בעת
 מלקוט כי מירידת המטר בעבור התפלה יש ראיה
 גדולה על ההטנה ועל כן הביא אלהיהו ראיה מ
 מירידת המטר בעבור תפלת הרבים כמו שאמר
 אשר יזלו שחקי' ירעפו עלי ארס רב שזה יורה שאין
 ירידתו בטבע אלא מצד ההטנה בתפלת הרבים
 וכך יש ראיה גדולה על ההטנה מן המטר היורה
 בתפלת הצדיקים והחסידים שבכל דור ודור ומצד
 ההטנה הגהית שהיא דבקה בהם בכל איש ואיש
 כפי שלמותו או ברבים כפי שלמותם וכך אמר דוד
 ביום קראתי ותענני תרהיבני בכפשי עוז כלומ' אות
 חזק על ההטנה וכך משה רבי' הבי' רא' על ההטנה
 מקבלת תפלת הרבים ואמר ומי גוי גדול אשר לו
 אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו :

פרק תשיעי

ואולם הראיות הלקוחות מהעניינים החלקיים
 והפרטיים הנמצאים במין האדם הן שלם הא' היא
 ההטנה הנמצאת בעניינים החלקיים אשר נראה
 כמה חכמים וערומי' מסתדלי' בסבו כאותו להוכיח
 מחטבותם

מחשבותם לפועל להגיע הרע לאיש מה ולא תסלם
 מחשבותם שתגיע לפועל אדרבא אותן הסבות ב
 בעצמן שיחשבו סיגיע בהן לזולתם הרע פעמים
 הן סבו להגעת הטוב כמו סקר לאחי יוסף שהסבו
 בעצמן שחשבו להגיע בהן הרע אל יוסף הן הכה
 היו סבות להצלחתו וכך סאול הסבות בעצמן שחש
 להפיל בהן את דוד היו סבות הצלחתו אמר הכתוב
 וסאול אמ' א תהי די בו ותהי בויד פלסתיים וזה היה
 סב' א שתתפרס' מזיאותו לכל ישר' שהיה גבור ואיש
 מלחמ' ומצליח במלחמותיו וזה וכיוצא בו אות גדול
 מורה על ההשגחה וביחוד שהיא תמצא בחלושים
 ובמי שאין לו עזר ואמ' המסורר עושה מטפ' לעטוקי'
 וארזל טל מין אחר את רבי יהושע בן חנניא גדולה
 כבשה פעומרת בן טבעים זאבים ואמר לו גדול
 הרועה שמכילה הכה המין היה תמה איך אפשר ש
 טעם היות כוונת כל האומות להרע לישראל כזאבי'
 העומדים על הכבשה איך לא תסלם כוונתם והשיב
 הוא שזה מצד הרוע' שמכילה והוא ההשגח' האלהית
 שהיא דבקה בהם וזה הענין ממה שורה שהרע ה
 המגיע לאכזמים הוא מגיע על כד ההשגחה ואחר
 שאנחנו כראה כמה רשעים ישתדלו בהגעת הרע
 לכמה פתאים ולא יעלה בידם וזו ראיה שהפתאים
 הם נסמרים מצד ההשגחה לא מצד חכמת' כמאמ'
 דוד סומר פתאים ה' וזו הראיה זכרה איפז אמ' מפר
 מחשבות ערומים ולא תעשנה ידיהם תושיה לוכד
 חכמים בערמה ועצת נפתלים כמהרה יומם יפגשו
 חטך ובלילה ימטשו בבהרים ויוטע מחרב מפיהם
 ומיד חזק אביון ותהי לרל תקוה וקיים אותה הש'
 במענה הג' אמר וימנע מרשעי' אורם וגו' רל סימנע
 מן הרשעים שתגיע מחשבותם לפועל שזהו סקרא
 אורם והיה ראוי אם היה הש' בלתי מטניח שתגיע
 מחשבת הרשעים לפעל אחר שהם עושין הסבות
 הכחות כדי שתגיע מחשבתם לפועל וכמו שזכרה
 במלאכות המחשביות שאמנם יגיעו לפועל מצד ה
 הכותן שנעשו בסבות הכחות והוא שזכרה שלא
 תגיע המחשבה של הרשעים לפועל יש מזה ראיה
 מורה על ההשגחה: והראיה הב' לקוחה מצד
 העונשים החלקיים המגיעים לרשעים מדה כנגד
 מדה שמו' ילקח ראיה שיש מטניח שופט בצדק וזה
 שכתב המזיק את חברו בממוץ הוא כזוק בממוכו
 והמזיקו בגופו באלו תאמ' טקופץ ידו או שקימא את

עינו תקפץ ידו ותכהנה עיניו וההורג את חברו
 כהרג וכך בכל העונשים סיגיע מדה כנגד מדה כ
 כמצרים שדכו את ישראל במים כל הבן הילוד ה
 היאורה וגו' וכדונו במים שטבעו בים וכך כסלקו
 הכלבים את דם נבות כאמר ילוקו הכלבי' את דמך
 גם אתה שנאמר לאחאב וכך דוד שטכב עם בת
 טבע כאמר לו וטכב עם נטיך וכך אמר התנא על
 דאטפת אטפוך וגו' וזו ראיה שהש' רץ את האדם
 כפי מעשיו מדה כנגד מדה ואמ' ירמיה גדול העצה
 ורב העלילה וגומר קרא הש' גדול העצה להיות
 מקבב סבות ומביא עצות מרחוק להעניט החוטא
 כפי טעור החטא שחטא ובדרכי' ההם שחטא בהן
 וזהו בדרכיו גם אמר בדרכיו לרמוז כל ההולך ב
 בדרך לא טוב ועשה כל השתדלותו להרע לחבירו
 שאף אם לא עשה מעשה פרי ולא הגיע לחבירו כזק
 אחר שלא נמנע הגעת הרע מצדו לא מצד ההשגח'
 האלהית הסומר פתאים שהכילה לחבירו מן הרע
 ההוא הכה הש' מענישו על שהלך בדרך לא טוב
 אף על פי שלא נגמרה מחשבתו להרע לחבירו ואמ'
 וכפרי מעלליו לרמוז שהש' מעניט לאדם כפי הפרי
 שיבא ממעשיו מהגעת הרע לחבירו ואפילו הגיע
 מאתו בזולת ההשתדלו' לא ברבור קל כמתלהלה
 היוורה זקנים חזי' ומות הכה הש' מענישו על פי הרע
 שהגיע מאתו לחבירו בין בהשתדלות גדול בין ב
 בזולת השתדלות גדול ומזה ילקח ראיה גדולה על
 שהש' מטניח ועושה מטפט ברשעי' אחר שהוא רץ
 אותם לפי דרכיה וזהו שאמ' המסורר כודע ה' מטפט
 עשה וגו' רל סיודע הש' עוש' מטפט כשהרשע נכסל
 במעשה הרע שעשה ושהזיק לאחרים כמו שאמר
 ברשת זו טמנו בלכדה רגלם ונתבאר זה במקומות
 רבים בספר תהילים אמר חרב פתחו רשעי' חרבם
 תבא בלבם וכבר הפליגו רזל בזה עד שאמרו ב
 במדרש קהלת והאשים יבקש את כרדף שאפי' כדית
 רודף אל הרשע יבקש את כרדף מ' וכך כמז' הכביא
 מעיד על זה אמ' על ג' פשעי מואב ועל ד' לא אטיבנו
 על שרפו את עצמות מלך ארום לקיד ולא אמר זה
 לחסידו מלך ארום לא להיותו כרדף בלבד וכך כמז'
 זה הרב' בספרי הכביאי' שהם מעידים העונ' לרשעי'
 מדה כנגד מדה אמר ישעיה ותאמרו לו כי על כוס
 נכוס על כן תכוסון ועל קל כרכב על כן יקלו רכבי'
 עקרים כה ב 25 11

אויביכם ואמר יואל וואל עמי ידו גורל ויתנו הילך
 בזונה והילדה מכרו בייץ וגו' הנני מעירם מן המקו'
 הזה ומכרתי את בכיב' ואת בנותיכם ביד בני יהוד'
 ומכרו לטבאים וכך אומר רזל במרה טארס מורר
 בה מודיץ לו וזו רחיה גדולה על ההטגחה קורעת
 לב קטני אמנה : הרחיה הג' היא מה טממא
 ברברי אליהוא מן ההודעה שתבא לארס בחלום
 חזיון לילה בדברים חלקיים אמר בסעפי מחזיונו'
 לילה וגו' אז יגלה חזן חכמים וגו' ופי' הטעם למה
 כאמר להקיר ארס מעטה וגו' מגבר יכסה רל
 להקיר הארס מהמעטה הרע שנסתבך בו טיכסה
 ממנו העניינים הגופיים והמדות המגובות ויפרד
 מהם וביאר התועלת הנמשך מזה שהו' בעולם הזה
 ובבא ואמר לחטוף כפסו מני טחת בעולם הבא
 וחיותו מעבור בטלח בעולם הזה או אפטר טטניה'
 בעול' הזה ולחטוף כפסו מני טחת ירמוח על המיתה
 הטבעית וחיותו מעבור בטלח על המיתה המקריית
 וההודעה הזאת שתבא על הארס במראות הלילה
 רחיה גדולה על ההטגחה האישית במין הארס ט
 טהרי אף זו הטגח' מינית אחר שהיא תבוא בדברי'
 החלקיים אישיים וכראה כל המינין מתקיימין זולת'
 ואם היתה הטגחה מינית היה ראוי שתמכא גם כן
 בזולת מין הארס וטלא תמכא בדברים הפרטויים :

פרק עשירי

ואולם הראיות הלקוחות מצד הסכל הם פנים
 האחת מצד המקבל והטנית מצד הכותף וראשונה
 אפר מצד המקבל היא כך הכח הסכלי שבארס או
 אפטר שיהיה מביאותו לתכלית קיום המין בלבד
 אחר סנראה שאר המינים מתקיימים זולתו ואחר
 סנר' לארס זה היתרון על שאר הבעלי חיי' לא יתכן
 טכאמר שיהיה מטולח וכעזב ובלתי מוטגח בפרטי
 מעטיו בהם אחר היות לו עליהם יתרון דעת ואל זו
 הטענ' רמז הטם לחיוב במעכהו הראטוף כי בטתיה
 מקפר החקדי' טעטה עם כל מין ומין ממיני הבעלי
 חיים להטגיח בו הטגח' מיוחדת מזולתו מן המינים
 לטמרו או לתת לו טלמות מיוחדת מזולתו כמו שאמר

מי יכין לעורב צידו וגו' מי טלח פרא חפסי הודעת
 עת לרת יעלי סלע חולל חילות תטמור התתן לקום
 גבורה וגו' חולת זה ספר אז החקר טעטה עם מין
 הארס כטכתן לי בטבעו טלמות מיוחדת שהוא הכח
 להטיג המוטכלות וזהו שאמר מי נתן לטכוי בינה
 טטכוי יאמר על הכח הסכלי שבארס כמו טכתבתו
 במאמר הראטוף ואמר בתחלה מי טת בטוחות
 חכמה לרמוח על המוטכלות הראטוכו' טכתכו בארס
 בטרטי יכירתו טהן הכה טבות עכמיות להטגת ה
 הדרוט כדי טלא יטתלטל לבלתי תכלית טבית ב
 בטוחות טרט כמו טכתב במאמר הראטוף ואמר
 זה לבאר לו טהחקר הזה הכתן בארס בלי ספק הו
 להטגת תכלית מה נכבד יותר מטאר בעלי חיים
 וזה היתרון הנמכא בו יורה שהוא נחשב בעיני הט'
 יותר מכל אחד מהם ואחר טכף הוא ראוי טתדבק
 בו ההטגחה האלהית כפי טעור יתרון טכלו יותר
 מהם וכך כתב הרמבם זל כי טיעור ההטגחה תהי'
 כפי טלמות הכח הסכלי שבארס ואם כן מי טהטל'
 כפטו כפי הכח הניתן בו יותר ראוי טתדבק בו ה
 ההטגחה האלהית יותר ומי טלא יטלים כפטו ויאבד
 הכח הסכלי טכתן בו הכה הוא טב במדרג' הבעלי
 חיים וראוי טתקלק מעליו ההטגחה האלהי' ומכאן
 רחיה חזקה על טההטגחה האלהית דבקה בבעל
 טכל כפי טלמותו כמו טנרדבך בתחלת יכירת המין
 האנוטי ההטגחה יתירה בו על זולתו מן המינים ל
 לתת לו ההכנה ההיא וכך מצינו ברוד המלך ע'ה
 מביא רחיה על היות ההטגחה האלהית דבקה ב
 בעולם הטפל מן הכח הסכלי שבארס במזמור ה'
 ארוכנו מה אריר טמך בכל הארץ ומלת מה במקום
 הזה הוא למעט כמו וכחנו מה וגו' ואמ' כמתמיה מה
 מעלה וארירו' יכו' להיו' לטמך בכל הארץ אחר אטור
 נתת הודך על הטמים טהם חזקים כראי מוכך ו
 וקיימי' ובהירים בלי ספק איני רואה טיהיה ביכירת
 הארץ מי טראוי טיודע ביכירתו מעלתך וארירות
 טמך ואבל כטאני מעיין בזה היטב אני מוכא טמטי
 עוללים וינכיים יקרת עז וגו' רל הקדמות חזקות
 טהם בארס בטבע ולא באו לו על כד הלמוד' וה
 וההרגל והם המוטכלות הראטוכות טבפי עוללים
 וינכיים או המוחטות טכל אלו הן יקורות עוז לידע'
 ולאמת ההטגחה למען כורריך והם האומרים עזב

ה' את הארץ ולהסבית אויב ומתנקם המענה עני
ורט ועושה כרצונו בהיותו מוכחש ההסגחה וחזר
אחר זה לבאר בארוכה העניין הזה שזכר בקצרה
ואמר כי אראה שמך וגו' מה אכוס וגומר ל' כשאני
רוחה השמים ומעלתם והירח והכוכבים ותנועתם
סכוכת אני אומר בלבי מה אכוס וגו' כי האדם הבל
בערך אל מעלתם ואין ראוי שתדבק ההסגחה
הגהית בבן אדם שהוא יצירה שפלה מחומר עכור
וטיפה סרוחה לפקוד אותו ואחר כך שב לקטור זה
הדעת ואמר ותחסרהו מעט מאלהים כלומר ואבל
כשאני מעיין ביצירת האדם ורוחה אני השלמות
סביצירתו שיש בו כח שכלי שהוא קרוב למלאכי ה
הטרת שאיכנו חקר מהם אלא מעט שהם סכל בפ
כפועל והאר' שכל בכח וזהו ותחסרהו מעט מאקים
וגו' והוא הוד והדר ועטרת תפארת א האדם שע
סעטרת אות ורעה שעי' הכח זה שבו תמשילהו
במעשה ידיך וגו' שבזולתו לא היה אפשר לו ולא ה
סיה ראוי לכבוש כל הבעלי חיי שהם חזקי ותקיפים
ממנו להיות כלם תחת רגליו וגם לא לתת בים דרך
ובמי' עזים כתיבה וכל זה ממה שורה שהכח האקי
מעורב בו עי' שכלו ושיש בו מרעת קונו ואחר שכן
הוא ואני אומר שמיצירתו ילקח ראייה על אדירות
שמך ומעלתך שהשפעת כח שכלי על חומר עכור
כזה ומזה יוכר מעלת שלימותך שמעל הפועל יוכר
בתנו שלמות בחומר כבזה ורחוק מן השלמות כמו
סביארתני בפרק ראשון מהמאמר השני וזהו ססיים
ה' ארוכנו וגו' ולסוף מה במקום הזה הוא להגדלת
הדבר כמו מה רבו מעשיך ה' מה גדלו מעשיך ה'
וגומר ו'ל אף אס השמים מחומר נכבד יותר מן
היצירות השפלות הנה מן הכח השכלי הנמצ' באר'
שהוא מעט מאקי נוכל לקחת ראי' על היות אדיר
שמך בכל הארץ והיות הסגחתך רבך במין האר'
בעולם השפל והראיה הב' שהיא מצד הכותץ הנה
היא על שני פנים האחד מצד חכמת האל ויכלתו
והשני מצד היות האדם מעשה ידיו האופץ הראשון
שהוא מצד חכמת האל ויכלתו הוא על זה הדרך
מוסכל ראשון שהס' ראוי שיוחסו אליו כל מיני ה
השלמות ויכולקו ממנו כל מיני החסרונות ומאשר
כראה שהוא שלמות אל האדם שיסגיח במעשה ידיו
באופן שיגיענו אל תכלית שלימותו ואל הארון גם

כך שיסגיח במונהגים מאתו להנהיגם בצדק ו
ובמשפט ואם לא יעשה כן יהיה זה חסרון בחק ה
האדם ובחק הארון והחסרון הזה יגיע אל האדם
אם מצד היותו בלתי יודע או היותו בלתי יכול וב
ובלתי מספיק לעשו' כך או א הארון המספיק לעשו'
כך אם מצד היותו רטע ועול או על כד המיאוס ו
ואחר שהוא ית' חכם לבב ואמיץ כח כמו שאמ' איוב
בעצמו הנה הוא בעל היכולת הגמור ואי איפטר
אם כן שיהיה בלתי מסגיח להיותו לואה ובלתי מ
מספיק להטלים חק המונהג' מאתו וכך אחר שהוא
חכם לבב אי אפס' שיקצר בזה לחסרון ידיעה וגם
כך אי אפס' שלא יסגיח במונהגים מאתו מצד רטע
או מצד עול כמו שהיה איוב טועץ ואומר שהאל ל ה
להיותו יחיד ואין מי שימח' בידו הוא עושה כרצונו
עול למונהגים מאתו כמו שאמר והוא באחד ומי
יטיבנו וגו' ואמ' עוד לו יש ביכנו מוכיח יסת ידו על
שנינו שאליהוא השיב על זה כשאמר חלילה לאל
מרס' ושדי מעול וגו' אמר חלילה לא לרמוז על שהוא
בעל היכולת הגמור כי אל מורה על היכולת ואחר
שיש לו יכולת גמור לא יעשה עול ורטע שלא ליקר
עושה רטעה גם אי אפשר שלא יסגיח במעשה ידיו
לבמול את הצדיק טוב מצד שלא יספי' לתת כרכיה'
שהוא שדי שיסדו במציאותו להשפיע על כל דבר
תכלית שלמותו ואחר שהוא מספיק לתת לכל אחד
חקו אם לא יעשה כן היה זה עול וזהו אמרו ושדי
מעול וסמך לזה כי פעל אדם ישלם לו לרמוז על ה
הגמול הטוב ובארח איש ימציאנו לרמוז על העונש
המגיע אל הרטע וחזר עוד לחזק דבריו בטענת
היכולת ואמר אף אמנם אל לא ירשיע ושדי לא יעות
משפט ל' שאחר שהיה האל ית' בעל היכולת הגמו'
הנרמז במלת אל והוא מספיק לתת לכל נמצא ה
השלמות שאפשר לו והוא הנרמז במלת שדי וזה
בלתי אפשר אם לא בהיותו מסגיח בפרטי מעשה
בני אדם כדי שיטלם לכל אחד כפעלו וימציאנו כפי
דרכיו ואם לא יעשה כן לטלם אל הרטע כפי רטעו
והיה זה רטע והאל לא ירשיע ואם לא ימציא אל
הצדיק טוב כפי דרכיו יהיה זה עות משפט ושדי לא
יעוות משפט ראוי אם כן שנאמר שהוא ית' מסגיח
במעס' בני אדם לתת לאיש כדרכיו והביא ראיה על
שהוא בעל היכולת הגמור ואמ' מי שקר עליו ארצה

ר"ל מי הוא פקיד עליו שזוה לו לעשות הארץ שיהיה
 יכול יותר ממנו ומי שם תכל כלה שיהיה כדאי יותר
 ממנו אם יטיב אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף
 יבוע כל אדם יחד כלומ' ומי הוא הפקיד שיש לו יכולת
 יותר ממנו שאם יטיב אליו לבו ר"ל אל המציאו' שיבוע
 כל בשר יחד ואדם על עפר ישוב אין בכאן נמצא
 אחר שיקפיק לעשות זה זולתו ואם כן יתבאר שהוא
 בעל היכולת הנמור ואחר שכתבאר זה אי אפשר
 שיעשה זה להיותו רשע או עול ושוכח מספט ועל כן
 אמר ואם בינה שמעה זאת האזינה לקול מלי האף
 שוכח מספט ועל כן אמר ואם בינה שמעה זאת ה
 האזינ' לקול מלי האף שוכח מספט יחבוט ואם כדוק
 כביר תרשיע האמר למלך בליעל רשע אל כדריבים
 אשר לא כשא פני שרים ולא נכר שוע לפניו ר"ל כי מ
 מעשה ידיו כלם ר"ל אחר שביארכו שהו' בעל היכולת
 והוא המלך על הכל אי אפשר לומר שהארון שיהיה
 שוכח מספט יהיה חובט כלומ' מולך ומי שהוא כדוק
 גמור אי אפשר לו להרשיעו שאין ראוי לומר למלך
 שהוא בעל היכולת בליעל שיעש' עול ויבחר שיקרא
 עול ולא שיאמר רשע אל מי שהוא כדריב ויכול לתת
 מה שירצה שלא יבחר שיקרא רשע ועול כשיגרע ח
 חוק מי שהוא ראוי לקבל טוב מה שלא ימלהו ב
 בדקתו ואם תאמר שיעשה זה בעבור שיכטרך
 לעשות משוא פנים לגדולים אשר בארץ המה אינו
 כן כי הוא ית' אינו נושא פנים לשום נמצא כמו שאמ'
 אשר לא כשא פני שרים וגו' כי מעשה ידיו כלם וראוי
 לעשו' להם משפט טוה בכלם אחר שיש יכולת בידו
 לעשותו ואין מי שיעכב על ידו כי רגע ימותו וחבות
 כילה יבועשו עם ויעבורו עי' שלוחיו ויקירו האבירים
 החזקים בלי שיגעו בהם ביד וזה ממה שז"ל שיעיניו
 על דרכי אים וכל בעדיו ירא' ושאין חשך ואין כלומ'
 להסתר שם פועלי און וזה דרך כל המענה הב'
 שטען אליהוא להביא ראיה על ההשגחה מבר ה
 היכולת: והאופן הב' מן הראיה שהיא מצד היות
 האדם מעשה ידיו הביא אותה אליהוא במענה הר'
 על זה הדרך שלפי הטענה היות' חזקה שהיה איוב
 טוען נגד כל זה היא טענת המיאוס כמו שאמר מה
 אנוש כי תגדלנו וכי תשית אליו לבך ושתפקדו ל
 לבקרים ושתכחכנו לרבעים והיה חוטב סלהיות
 האדם מאוס ונכזה בעיני העם לא יסגיח בפרטו

מעשיו כמו שלא יסגיח בפרטו פעולות החזיר על
 צד המיאוס והיה מיחס זה לעושה אל העם שיעשוך
 ממין האדם את חקו אחר שהוא מעשה ידיו ויש בו
 כח סכלי ולזה קראו יגיע כפיו לפי שלא נשלמה
 הויתו מן הטבע בלבד כשאר הבעלי חיי' אבל מן
 הטבע ומן הכח האלהי שהוא הכח הסכלי שנתן בו
 כמו שאמר מעשה אדם וכו' ובעבו' זה היה איוב אומ'
 שהיה זה עושה שהיה הסי' עושה למין האדם ושאלך
 ראוי שיעשה כן למנוע הסגחותו ממנו לגדל מעלת
 העם ומיעוט מעלת האדם שאין זה מחק העלם
 שימאס יגיע כפיו על צד המיאוס וזהו שא' הטוב לך
 כי תעשוך כי תמאס יגיע כפיך ועל עצת רשעים
 הופעת יאמר הטוב לך שלפי שאתה שלם בתכלית
 השלמו' והמעלה והאדם פחו' ונכזה בערך מעלתך
 שתעשוך ממנו חקו ושלא יסיג השלמו' שאפט' לו כפי
 כחו הסכלי שנתת בו ושתעזבו על צד המיאוס ו
 ותמאס יגיע כפיך ואמר על עצת רשעים הופעת
 כלומ' כאו אתה מסכ' בזה עם הרשעי' האומר שאין
 כשרון המעשה מועיל ולפיכך חזר אליהוא במענהו
 הד' להתיר טענת המאוס והוא שאמ' הן א כביר ולא
 ימאס כביר כח לב יאמ' שאי אפשר שיעזוב הש' את
 מין האדם על צד המיאוס שאי מחק שום פועל חכם
 שיעזוב מעשה ידיו על צד המיאוס בהיותו יכו' לתק'
 אותם וזהו שאמ' הן א כביר וגו' כלומ' אחר שהוא אל
 ובעל היכולת וכביר ההשכלה בפעל והוא אפשר
 להגיע את מין האדם אל השלמות שהוא כחניעלי'
 לגדל יכולתו הנה אי אפשר לו שימאס את האד' שהו'
 כביר כחניות הלב והוא יכול על ההשכלה ואח' שיש
 בו סכל בכח ראוי שיעזו' אותו הש' להוציאו' הפוע'
 ולא יעשוך ממין האדם השלמות שאפשר לו להשיג
 שזה היה חסרון בחק הש' אחר שהוא יכול על כך
 ובעבור שאמר איוב בקוף הטענה הזאת ועל עצת
 רשעים הופעת אמ' ליהוא עתה שאי הדבר כן אבל
 הוא בהפך כי לא יחיה רשע ומשפט עניים יתן ואמ'
 עוד לא יגרע מזד' עיניו וגו' ואם אקירים בזיק' וגו'
 ויגד להם פעלם ופעיהם כי יתגברו ויגל אחסם
 למוקר ויאמ' כי ישובון מאון להורו' כי כל רע המגיע
 לכדריקים הוא על צד ההשגחה ובקוף המענה ההוא
 אחר שזכר ראיה זו קיים דבריו כשהודיע פלחות
 המטרהמורה על החכמה וההשגחה וכפלאו' הרעם

המורה על היכולת וטענות החכמ' והיכולת חזקות
 מאד קיים אות' הט' בב' מעניו שבמענהו הא' הביא
 ראוי על החכמ' וההטב' ח' מן החכמ' הנראית ביצירת
 בעלי חיים וההטב' ח' הנראית בשמירת כל מין ומין
 מהם בשמירה הראויה לו ונתינת שלמות מיוחדת
 לכל מין ומין מהם המורה על החכמה וזה כוונת כל
 המענה ההוא ובמענה הב' הביא ראיה על היכולת
 ואמר לו האף תפר משפטי תרשיעני למען תצדק
 כלומר תבטל הטב' חתי לומר שאיכיעושה משפט
 בכמחאיס כאלו אינן לי יכולת על כך ואם זרוע כאל
 לך ובקול כמוהו תרעם עדה כאג' און וגובה וראה
 כל ג' אה והשפילהו ראה כל ג' אה והכניעהו והדרך
 רשעי' תחתם וכל המענה ההוא הולך על זה הדרך
 להראות גודל יכולת הטס לברוא בריות גדולות ט
 סיבהל האדם לראות אותן ויפול מלא קומתו ארצה
 וזהו שאמ' הגס אל מראיו יוטל וכל זה להורו' שאחר
 שהוא בעל היכולת הגמור אי אפשר ליחס אליו טוס
 לאות בטוס דבר וגם לא העדר ידיעה אחר ראותו
 החכמ' הגדולה טיס בכל היכיר' שברא ובזה נתפיי'
 איוב והורה לב' הטעכו' לטעכ' היכולת אמ' ידעתי כי
 כל תוכל ולטעכ' הידיע' אמ' ולא יבצר ממך מזימה :

פרק אחר עשר

כמו שכמחא ההטב' ח' האהית תביע לכל מין ומין מן
 הבעלי חיים באופנים מתחלפים כדי שיטלם המין
 ההוא באופן היותר טלם שאפשר כן ראוי שתמחא
 בכל איש ואיש מאישי האדם כפי מדרגתו ומעלת
 שלמותו כדי שיטלם המין ההוא באופן טלם וזה
 טאכחכו כמחא טהטביח הט' בכל אחר ממיני הבעלי
 חיים הטב' ח' כפלאה לתת לכל מין ומין תכלית ט
 שלמותו שאפט' לו כפי חקו וזה נבלה מאד בכל אחר
 מהמינים שנתן לו הט' אברים וכלים וכח' כאותים
 לשמירת המין לקיומו באופן טלם טהבהמו' הבעלי
 קרכים האוכלים את עשב הסדה לפי טהחומ' טראוי
 שיתהוו ממנו השנים כלה בקרכי' ולא הספיק הטבע
 לעשות להם טנים בלחי העליון ולא יוכלו לחתך ה
 המזון יפה טס בהם הטבע כח להעלו' גרה להטלים
 בלעיקה הטניה מה טחקר בראטונה וכך מי טמזונו

מכוי כרגיס והעופות טס עכולו מהיר מאד ארזל ו
 ובעופות וברגיס כדי שתפול לאור ותטרף ובכלב
 לפי טמזונו בלתי מכוי טס עכולו יות' מתאחר ארזל
 יודע כדיקדין דלים יודע הקב' בכלב טמזונו
 מועטין לפי טסהה מזונו במיעיוג' ימי' ובבעלי
 הטרף והעופות טדורסי' לפי טאי' מזונם מן הזמחי'
 המכיא להם הטבע כלים בהם יוכלו להיות כזוכים
 מן הכיד והכין להם בצפרכי' ארס יטילו אותו בעת
 הדריסה כדי לבטל המזון ולרקדקו טכח הארס
 וחומו עומד להם במקום האט לבטל הבשר ומטבע
 הנמלה טהיא בריה קטנה וכח הזריזות טבה כדי
 על חכמת הטס והטב' חתו בכל הנמחאו' ובכל חלק
 וחלק מהן כמו טנראה הגמל טסס בו אורך הצואר
 מתיחס לאורך שוקיו כדי שיקל עליו ליטול מזונו ואף
 על פי טכל לו הן הטב' חות קוביות או מיכיו' יט ליקח
 מהן ראיה על התחלפו' ההטב' ח' באישי מין האדם
 טאחר טכר' הטב' חת הטס דבקה בכל אחד מהמיכיו'
 בא' פנים טוכי' כפי מה טראוי א כל מין ומין להטב' ח'
 תכלית שלמותו וכפי מה טיאות למזנו וטבעו טס לו
 כלים לשמירתו ולהטב' ח' מזונו ותכלית שלמותו באופן
 היותר טלם טאפשר ולמי טצריך שמירה מעולה
 כבני העורב מטביח בהם להכין להם מזונם עד ט
 טלא ימחאו לעולם בני עורב טימותו ברעב וליעלי
 טלע מטביח בהם לטמרס בעת לידתם עד טלא ת
 תמחא אחר מהם נעדרה מן ההטב' ח' ההיא בעת
 לדתה כמו טארזל לפי טרחמה כר הקב' מזמין לה
 דרקון בעת לדתה ומכיסה וכך בכל מין ומין על זה
 הדרך וזה ממה טיור' בהכרח טיס מטביח בכמחאי'
 לתת לכל אחר חקו ושלמותו כפי מה טיגזור טבעו
 וכפי מה טאפשר לו ולא יעטוק לטוס אחר מהן טלא
 וטלים לו חקו אטר הו' אפשרי ליו לקבלו ואח' טאישי
 האדם מתחלפים בשלמות הכח הטכלי טבהם ה
 התחלפו' יותר גדול מהתחלפו' מין אחר מהטב' ח' על
 האחר עד טנראה איש אחר קרוב להיותו במדרג'
 הבעלי חיים הבלתי מדברים ואחר קרוב להיותו
 במדרגת המלאכים ראוי אס כן שיהיה בין האישים
 התחלפות הטב' ח' כמו טהיא בבעלי חיים בין ה
 המינים ויתחייב מזה טיהיו מדרגות ההטב' ח' מ
 מתחלפו' בין אישי האדם כפי התחלפו' מדרגותיה
 בטלמות וכעבור זה פעמים יהיה האדם במדרגת

במדרג' שתבא אליו ההטבה על זה הדרך כשתגיע
 ההודעה האלהית אל האדם עצמו אם בכבואה ואם
 בחלום בכבוא' כמו שכאמר לאברה' לך לך מארצך
 וגו' ואעטך לגוי גדול וגו' ואם בחלום כמו שכאמר
 לאבימלך בחלום הלילה הכך מת על האשה אשר
 לקחת וגו' ולפרעה שהיה רשע באה אליו ההודעה
 ע' נבעים אמר הכתוב וינבע ה' את פרעה נבעים
 גדולים ופעם תבא ההודעה לאדם ע' שליח כביא
 כמו שבאה לברק בן אבינועם ע' רבורה או לעלי
 ושאל על ידי שמואל ופעם יהיה האדם במדרגה
 למטה מזו ולאתבא אליו ההודעה לא בכבואה ולא
 על ידי כביא אלא בהערה אלהית כמו שבאה ליהוד'
 הערה לנטות אל הדרך לתמר כלתו כדי שיכאז מ
 ממנה פרץ וזרח וכמו ההערה שבא' לאביגיל לכאת
 לקראת דוד והכיר דוד שהיתה הערה אלהית ועל
 כן אמר ברוך ה' אלהי ישראל אשר שלחך היום ל
 לקראתי וכמו ההערה שבאה לקצת השופט' לכאת
 למלחמה להושיע לישראל ופעם תהיה ההערה האלהית
 לאדם כדי שיקח השם נקמתו ממנו על חטא קדם
 לו כמו ההערה שבאה לאחאב לכאת למלחמה כדי
 סיהרג ויקח השם נקמת נבות ממנו וכאלה רבים
 ופעם יבואו לאדם ייסורין אם מחולי ואם ממאסר
 ודומיהן אם על כד האזהרה להעיר' שישובו א' השם
 מן הרע שנקתבכו בו ואם למרק מעוט עונ' שבירים
 וביסורין שהן מזה המין יבחנו האנשים העובדים
 את השם שאם הם עובדים מאהבה יקבלו היסורין
 כקבר פנים יפות לאהבת השם ואם הם עובדים
 מיראת העונש ואהבת השכר יקראו תגר על מרות
 השם וידברו עליו תועה כמו שקרה לאיוב ביסוריו
 שהיה ירא אלהי' והיה עובד מאהבת השכר ויראת
 העונש ולזה קרא תגר על מספטי השם מצד ייסוריו
 וזה הכד מן ההודעה גלה אותן אליהוא במענהו ה
 הראשון ואמר בחלום חזיון לילה וגו' או יגלה ארץ
 אנשים וגומר להקיר אדם מעשה וגו' מבבר יכסה
 ואמר ספעמים תבא ההודעה לאדם בחלום להקיר
 האדם ממעשה הרע שנקתבך בו ושיכסה ממנו
 העכיינים הגופיים וע' כך יחסוך נפשו מני שחת
 ואמר ספעמים תבא ההודע' לאדם על ידי חולי כמו
 שאמר והוכח במכאוב על מסכבו ורוב עצמיו איתן
 ר'ל במכאוב חזק והאריך לקצר עניין הצער מסובב

בחלי ההוא ואחר כך אמר יעתר אל אלוה וירצהו
 וירא פניו בתרוע' ויטב לאנוש כדקתו ר'ל כי כשיעתר
 אל השם ירצה אותו ויטב לו כדקתו שהכיר שהחולי
 היה בסבת עונותיו ומתוך כך טב אל השם והודה
 לו בקהל רב ובמוטב זקני' סעונותיו גרמו לו החולי
 וזה שאמר ישור על אנשי' ויאמ' חטאתי וישר העותו
 וזה נחשב לו לכדקה וכך במענה האחרון אמר ס
 ספעמים יבואו על האדם ייסורין ממיץ אחד כמו מ
 מאסר והרומה לו להעיר לאדם לשוב מן העונות
 סכסל בהם אמ' ואם אקורים בזיקים ילכדו בחבלי
 עוני ויגר להם פעלם ופעשיהם כי יתגברו ויגל א
 אזכס למוסר ויאמר כי ישובו מאוזן והשלים הענין
 אם ישמעו ויעבדו יבלו ימיהם בטוב וגו' ואם לא
 ישמעו בשלח יעבדו וגומר וחכפי לב ישימו אף לא
 ישועו כי אקדם אמר כי כשיבואו היסורין על האדם
 ממאסר והרומה לו שהוא על כד ההודעה לאדם ל
 לשוב מעונותיו ולרעת אם יקבלם כקבר פנים יפות
 ויחשו' מזה בא לו לעונש על עונותיו וישוב אל השם
 לעבוד עבודתו הכה השם יטלם לו שכרו וזהו שאמ'
 אם ישמעו ויעבדו יבלו ימיהם בטוב וגו' ואם לא
 ישמעו בשלח יעבדו וגו' ר'ל ואם לא יקבלו היסורין
 כקבר פנים יפות ולא יאמיץ לשובו אל השם אחר
 ההער' הזאת כפוי הוא אלי חרב ויגעו בבלידת
 וזה שאמר אחר זה וחכפי לב ישימו אף לא ישועו
 כי אקדם יאמר טאותם סעובדים השם על כד ה
 החכופה והם חכפי לב ורמז בזה אל איוב יכעקו ס
 כעק גדול על השם שהביא עליהם הייסורין ההם
 כמו סכעס איוב ולא ישובו אל השם ולזה לא ישועו
 כי אקדם ועל כן תמו' כנוער נפסם וחיתם בקרטיס
 אבל העני ככול מאלו הייסורין מצד עניו כלומר אחר
 סקבל ייסורי העוני וזהו יחלץ עני בעניו ויגל בלחץ
 אזכס ר'ל סבלחץ ההוא שהיה סובל מחמת העוני
 יגלה אזכס שישובו אל השם ואין צריך למאסר או
 לייסורין אחרים ואם לא ישוב האדם אל הש' מחמת
 היסורין אבל יחשב אותם לקרי ומקרי הזמן ולא ל
 לעונש על עונותיו כבר יעד הכתוב העונש על זה
 ואמר ואם תלכו עמי קרי וגו' והלכתי אף אכי עמכם
 וגומר כלומר עד שתבינו טאיכו קרי:

פרק

פרק שנים עשר

בהקרת תלוות רשע וטוב לו : וכאמר שהטוב
 יגיע לרשע מד' סבות אף אם נודה שמי טכספוטבו
 שהוא רשע יהיה כן רשע באמת ומי טכספוטבו שהוא
 צדיק יהיה צדיק באמת : הא' טכבר יגיעו לרשע
 טובות מצד ההטגחה הכוללת כאלו תאמר מצד כ
 כללות האומה טכגזר עליה שתטב בטלוה ובהטקט
 ויעמדו אכסיה בהצלחה וזה דומה אל ההטגחה
 המינית המקודרת מן הסבות העליונו' שאין מקום
 להתרעם עליה טכמו שאין תרעומות על הטס למה
 ברא אל הרשע ידים לעטו' בהס רע ואיברי' שלימים
 וכח בריא וחזק לבא על הערוה וכיוצא בזה כן אין
 תרעומת עליו למה לא טנה המערכת או הגזרה ה
 הגזרת על האומה כרי טלא יגיעו טובו' אל הרשע
 מצד כללות האומה או המדינה שהוא יוטב בה ט
 טכגזר עליה שיעמדו אכסיה בטלוה וגם כן יבואו
 טובו' על זה הדרך אל הרשע מצד הוראת המערכת
 הפרטית עליו כטלא יהיה רשע באופן מהרוע ט
 שתכבח המערכת ותהפך עליו מטוב אל רע טזה
 דומה אל ההטגחה הכוללת לפי טזה הטוב יגיע
 אל הרשע מצד הקרור הכולל טיורה טהנולר במזל
 עלו' יהיה מצליח : והב' טכבר יבואו אל הרשע
 טובות מצד ההטגחה האישית וזה כרי לגמולו טוב
 על אי זה זכות טיס לו או אי זה מצות עטה שלפי
 טהקב' ה' צדיק ויטר אינו מקפח טכר כל בריה ולזה
 דאוי טיסלם לרשע טכר הזכויות טעטה כרי לטררו
 מטכר הכפט ונעימותה וזהו טאמר הכתוב ומטלם
 לטוכאיו אל פכיו להאבידו כמו טתרגס אכקלום ו
 ומטלם לשכאוהי טכוון דאיכון עברי' קרמוהי ב
 בחייהון לאובדיהון וכן ארזל רשע וטוב לו רשע
 טאיכונ גמור ואמר כל מי טעוונותיו מרובין מזכויותיו
 מטיבין לו ודומה כמי טקיים כל התורה כלה ואמר
 בטכר ב' רמעו' טהוריד עטו הרשע זכה ויבאו ממנו
 האלופים וגו' וכמכא זה מפורט בדברי המטורר אמ'
 אים בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת בפרוח ר
 רשעים וגו' וביאר טזה הוא כרי טיגיעם עונס ככחי
 וזהו טקיים להטמדם ערי ער וביאר בקוף רבריו

טעם זאת ההצלחה שהוא להגיד כי יטר ה' כלומר
 ולא יקפח טכר כל בריה וכך מכונו אחאב טהיה
 עובר ע'ז טכ' עליו רק לא היה כאחאב אשר התמכר
 לעטות הרע בעיני ה' ועס כל זה בעבור טכתכסה
 בטק וככנע לפני הטס לא קפח טכר אותה הכנעה
 ובטל ממנו הגזרה בימיו ער ימי בנו אמר הטס
 לחליהו הראית כי ככנע אחאב לפני לכן לא אביא
 הרעה בימיו וגו' וכבר נמכא לרזל טיביאו ראה מן
 הטובות המגיעות לרשע על זה הדרך על גמול ה
 הצדיקים לעולם הבא אמר ואס לעוברי רכונו כך
 לעושי רכונו על אחת כמה וכמ' ואמ' כטס טמשלמים
 טכר טוב לרשעי' בעולם הזה על מצוה קלה טבידס
 כך משלמין טכר טוב לצדיקים לעולם הבא וגו' :
 והג' טכבר יגיעו טובו' אל הרשעי' בטבת ההטגחה
 על האחרים אס על הטובים ואס על הרשעים על
 הטובי' כמו טהצליחו טכסי לבן בעבור יעק' וכתבר'
 בית המכרי בג' לל יוסף וככל לוט בזכות אברה' ולא
 די טככל לוט אלא גם יוטבי כוער ככולו בעבור לוט
 טככל בזכות אברה' אמר המלאך הנה בטאתי פניך
 גם לרבר הזה לבלתי הפכתי את העיר וגומ' וע'ר זה
 כבר יצליחו הבנים אס אף אס יהיו רשעים בזכות
 האבות אמר מטה זכר לאברהם ליצחק ולישראל
 עברי' וכך יצליחו האבות בעבור הבנים על דרך
 יכין רשע וכדי' ילבס וצפון לצדיק חיל חוטא טפעמי
 יגיע הרשע לאסוף הון ויצליח הרבה כרי טיפול ל
 לפני בנו וכך יאריך הרשע ימים כרי טיכא ממנו בן
 צדיק ארזל טהארר הקב'ה ימי' לאחז כרי טיכא ממנו
 חזקיהו ומזה המין הרבה ואס מצד ההטגחה על
 אחרים טהס רשעים כרי להפרע מהס ער טכבר
 יצליחו רשעים אחרים טהס כמותם להיותם כלי
 זעמו של הטס כמו טנתן הצלחה לכבוד ככר הרש'
 ולטכחל ולטיטוס לקחת נקמתו מרשעי יטר ומאומו'
 אחרות על ידס אמר הכתוב על סכחריב הוי אטור
 טכט אפי בגוי חקף אטלחנו ועל עס עברתי אכונ
 לטלול טלל ולבז בז וכך כאמר על כבוד ככר מפץ
 אתה לי כלי מלחמה וגומר וככתיבך וגומר :
 והד' היא טכבר יגיעו טובות אל הרשעים אס
 בעבור עצמם ואס בעבור הצדיקים בעבור עצמם
 טפעמים טהס מטעיפ להס טובה כרי לחזק את
 לבס טלא יטובו בתטובה לפניו כטמרו ועכבו את

רוחו קרשו והפליגו בעול ועל דרך זה מה שארזל
 שהקב"ה מונע דרכי התשובה מן הרשעי' או בהפך
 זה שהסם ית' חפץ חסד ומאריך להם כדי שישובו
 בתשובה ואם בעבור הצדיקים שבעבור הטובות
 המגיעות אל הרשע בהיותו מחזיק ברעתו יתרבה
 שכר הצדיקי' העומדים ברור ההוא ורואין זה וע"כ
 מחזיקים בתומתם וזה שאם היה העונש מגיע אל
 הרשע תקף שיעשה המעשה הרע לא היה ראוי ל
 להחזיק טובה לצדיקים העובדים הטם מאהבה
 לפי שהיה מקום לבעל דין לחלוק ולומר שבעבורתם
 את הטם אינה מאהבה אלא מוראת העונש טרואים
 שמגיע לרשעים אבל כשיראה האדם שאין העונש
 מגיע לאכזבי הרשע מיר על עשותם הרע חושבים
 שלעולם לא יגיע עליהם עונש ובעבור זה יעשה כל
 איש הישר בעיניו וכך שלמה מעיד על זה בספר
 קהלת אמ' אשר אין נעשה פתגם מעשה ההע מהרה
 לכך מלא לב האדם בהם לעשות רע ואל כמתמיה
 על זה הדרך אומר למה אין העונש מגיע אל הרשע
 תקף שיעשה המעשה הרע שזה בודאי הוא סבה
 סימלא לב האדם לעשות רע ומשיב כי זה לב' סבות
 שזכרו ואמר אשר חוטא עושה מאת רע ומאריך לו
 כלומר שהסבה בזה שהש"י מאריך לרשע אם כרי
 סיסו' בנשבו' לפניו או כרי שלא ישוב כמו שכתבנו
 וביאר גם כן שזה יהיה לסבה אחרת ואמר כי גם
 יודע אני אשר יהיה טוב ליראי האלהי' שיראו מלפניו
 כלומר שסבת האריכות היא גם כן כדי שימסך טוב
 ליראי האלהים שיראו מלפניו ועברוהו מאהב' ולא
 מיראת עונש : ואלו הן הסבות שבעבורם יגיעו
 הטובות אל הרשע וזה כסנודה הכסוא והכוסא ר"ל
 שהרשע רשע באמת והטוב טוב באמת אבל כבר
 אפס' שכל חיים הכוסא כסנאמר שמה שאכחנו מרמין
 בו שהוא רשע אינו כן שאולי היודע מחטבות יודע
 בו שהוא צדיק ארזל האומר לאשה הרי את מקודשת
 לי על מנת שאני כרי' אפילו רשע גמור מקודש' שמה
 הרהר תשובה בלבבו וכך כבר אפס' שכל חיים הכסוא
 כסנאמר שמה שאנו מרמין בו שהוא טוב אינו טוב
 אמר שלמה עוטר שמור לבעליו לרעתו וכמאמר
 אליפז כל ימי רשע הוא מתחולל ר"ל שאפס' שהטובו'
 ההן המגיעות לו הן רעו' לפי שהוא מתחולל וכואב
 תמיד ומכטער ורואה כמאמר רזל מרבה נכסי' מרב'

ראנה וכמאמר דוד רבים מכאובים לרשע ואפילו
 מה שכראה לעינים שהוא טוב אפס' שאינו טוב כמו
 שהיה כותלו נוטה ליפול והיה תחתיו מטמון ואם
 היה נופל היה מתגלה לו ובהטגחת הטם כתיסר
 הכותל וכל העם תמהו' ואומר' איך הגיע אל הרשע
 ההטגח' הגדולה הזאת ועל דרך האמת היה לרעת
 הרשע למנוע ממנו מציאת המטמון וכיוצא בזה
 הרבה מטיסופר :

פרק שלשה עשר

בהקרת תלונת צדיק ורע לו : וכאמר שפעמי' רבות
 יודעין בני אדם שפונותיהן גורמין ייסורין ועם
 כל זה כועקין וקוראין תגר על משפטי הטם וזה
 דומה אל מי שכהו עיניו מרוב המטגל או אל החולח
 סיודע שרוע הכהנתו הביאו לידי חליו ועם כל זה
 מכטע' וקור' תגר על חליו ועל כיוצא בזה אמ' שלמה
 אולת אדם תקלף דרכו כמו אחי יוסף שאמרומה
 זאת עשה להים לנו עם היותם אומרים אבל אשמי'
 אכחנו וגומר ואין צורך לרבר בכיוצא באלו וכן
 פעמים הרבה יחטא האדם לפי שהסם יתברך רב
 חסד ומאריך אל החוטא אולי ישוב בתשובה עד ש
 שיטכח החוטא את חטאו וכשמביא הקב"ה עליו
 ייסורין על החטא סקדם להעיר אותו שישוב אל הטם
 קורא תגר לפי שטכח עונותיו וחוטב שכמו שהוא
 אינו נזכר מהם כך הש"י שוכח אותם וכועק ואומר
 פעל חנם באו עליו אלו היסורין ובני אדם שאינן
 יודעין או אין זוכרין חטאותם טקדמו יחטבו על
 הטם תועה וזה דומה למי שהלוח לחבירו אלף זוז
 והמלוה נתחסד עם הלוח והאריך לו זמן הפרעון
 וכל כך ארך הזמן עד שטכח הלוח את חובו וכטב'
 המלו' לתבוע חובו מן הלוח הוא מכחט בו ומתרע'
 ממנו ואומר שהוא נוגס אותו על חנם והאנשים ש
 שאינן יודעים החוב מכללין את הלוח ואומרים אלו
 היה אמת שהי' חיי' לו למה לא תבעו עד עכשו והלו'
 אחר שכזכר מן החוב מתרע' ואומר למה אי' המלוה
 מאריך לו כמו שהאריך עד עכשו וכל אלו דברי ה'
 הבאי' שאב אין הקב"ה גוב' חובו לעולם ועל כיוצא
 בזה

בזה אמ' כל האומ' הקב' ותרן הוא יתותרון מעוהי
 אלא מאריך אפיה וגבי דיליה ועל כיוצא בזה אמר
 הגביא הנה כתובה לפני לא אחסה כי אם שלמתי
 וגו' כלומר לא תחטבו סבעבור שסכחתם עונותי
 סכחתים אני שאינו כן שהנס כתובים לפני ולא א
 אחסה לשלם העונות אל חיק החוטאים ואין לנו
 עסק באלו הסוכחים עצמן ולא בראשוכי הפושעים
 בעצמן וקוראים תגר בסבת הפתיות והאולת אומ'
 אליפז כי לאויל יהרג כעס וגו' וכך רבי מעמי הארץ
 קוראים תגר ומדברים על ה' תועה וצועקים על מ
 משפטי השם בלי סכל והבנה ועם היות שימצ' להם
 ההכרח במחיתם ויותר מזה הם מתרעמי על שלא
 זיהו להם כסף וזהב לרוב כדי שיוכלו למלא בטנם
 ולהשתכר ביון חמר מלא מקך ולמה לא יהיה להם
 כח חזק ובריא אולם כדי שיהאכלו וישתו ויבעלו ב
 בעילו הרב' ולא יכאב להם ראש' ויתענו בתענוגי
 החזיר והחמור ויזעקו למה יהיה לפלו' כסף וזהב
 יותר ממנו וכבר הרבה הרב המורה להשיב על אלו
 בפרק י"ב מן החלק הג' והוא מבואר שתדעו מת אלו
 המינים אין לו מקום כלל שהתשובה עליהם דרך
 כלל הוא להכחיש הנסוא או הנסוא וזה שמי ט
 שיחטבוהו כדריק אינו בדיק שמי שהוא פתי וסכל
 וסוכח עצמו או זולל וסוב' ורעתו קצר' שלא יסביעו
 הן אי' ראוי שיקר' בדי' כי לא אשר ירח' האר' ירא' הש'
 שהארס יראה לעינים והשם יראה ללבב וכך אפשר
 להכחיש הנסוא שמה שיחטבוהו רע אינו רע ט
 שפעמי' יבא לארס רע מועט להכיל אתו מרע מרוב
 במע שארזל על פסוק אורך ה' וגו' אשר זכרנו למעלה
 וזהו גם כן כמאמר אליהוא יחלץ עמי בעניו וכמא
 פעמי' הרב' אדם שיקרא תגר על רע מועט שהוא סב'
 לטוב מרובה ועל כיוצא בזה אמ' הגביא ואני יקרתי
 חזקתי זרועותם ואלו יחטבו רע והכלל בזה שבכל
 אלו וכיוצא בהם אפשר להכחיש הנסוא או הנסוא
 ואבל גם אם נכיוח הצדיק שיהיה כן באמת והרע
 שיהיה רע באמת כבר יקרו אל הצדיק רעות לארב'
 סבות דומות לר' הקבות שזכרנו ברשע וטוב לו הא'
 מצד הטבע הכולל כמו טבע ההויה וההפסד כאלו
 תאמר גשם שותף כדריק עם רשע בשלא יהיה הצדי'
 באופן ראוי שיוסגח עליו להכילו מרעתו או מצד ה
 הטבע הכולל בקוראת המערכת בשלא יהי הצדיק

באופן מהשלמות לכנח הוראת המערכת או שיהיה
 חלוט המזג ויחלה תמיד או שיהיה מאומה שפלה
 או ממדינה כגזר עליה גזרה מה ויגיעו רעות אל
 הצדיק באמצעותה לפי שהגזרות הכוללו הגזרות
 על האומה יחולו על הפרטי' לא מצד עצמן לא מצד
 היותן חלקי האומה ההיא ולזה יחולו עליהם הרעו'
 בין שיהיו ראויים אליהן או בלתי ראויים כמו שגלו
 דכאל וחביריו בגלות המלך יהויכין וירמיה בגלות
 כדקיה מצד הגזרה שנגזרה על ירושלם או על ה
 האומה אף על פי שמצד עצמן לא היו ראויין לגלות
 ופעם ג' יחולו רעות על הצדי' בעבור כללות האומ'
 על צד העונס שיחטב לו למרי כשלא יבקש רחמים
 על בני דורו כמו שארזל שאלימלך ומחלון וכליון
 שהיו גדולי הדור כעכשו בעבור שהיה להם לבקש
 רחמים על בני דורם ולא בקשו וזה שהצדיק ראוי לו
 שילך בדרכי השם ויחפוץ בקיום העולם כמו שהוא
 ית' חפץ בקיומו אמר הכתוב כי לא אחפוץ במות
 המת כאם ה' כי אם בסובו מדרכיו וחיה וכשלא יע
 יעשה כן הוא כעכס על כך ופעם יחולו על הצדיק
 רעות בעבור כללות האומה לא על צד העונס אבל
 כדי לכפר על כלל האומה וזה שלהיות הש' ית' חפץ
 בקיום העולם ויודע שהצדיק יקבל הייסורי' בסבר
 פנים יפות ולא יקר' תגר על מדותיו של הקב'ה לפי
 מביא הקב'ה ייסורי' על הצדיק כופר הרע הגזר
 לבא על כלל האומה כדי שיהיה כפרה עליהן וזהו
 שארזל מיתתן של כדריקים מכפרת וכמא זה מפורס
 בכתוב אמר השם ליחזקאל שכב על כרך השמאלי
 וכשאת את עון בית ישראל עליו מקסר המים אשר
 תשכב עליו תשא את עונם וכלית את אלה וסכבת
 על כרך הימנית שני' וכשאת את עון בית יהוד' וגו'
 ועל זה הדר' הוא כל מה שנזכר בפרשת הנה יטכיל
 עבדי על ישראל שקראם עבדי ואתה אל תירא ע
 עבדי יעקב ואתה ישראל עבדי ואמר אכף חליט
 הוא כשא ומכאובינו סבלם ואנחנו חטבנוהו כגוע
 מוכה להי' ומעונה יאמר שהרואה הייסורי' באין על
 הצדיקי' יחטבו סבאין עליה' בעבור עצמן ויתמהו
 מזה ואינו כן שאי' באי' עליה' בחטאת' אלל הם כפר'
 על כלל העולם או על כלל האומ' או על המדינ' וזהו
 פעמים יבואו רעו' על הצדיק מצד ההסגח' האישית
 והוא שארס אין כדריק בארץ אשר יעשה טוב ולא

לא יחטא וטמא חטא בעברות שהיה בה' ידעה או
בתחילה או בסוף ולא נתן א לבו לשוב מהן או שלא
היתה בהן החרט' הראויה ורוכ' הקב"ה למרק אותן
העבירו שבירו במעט ייסורין בחייו כדי שיהא כקי
מכל חטא לזכות לחיי העולם הבא שכמו שמטלם
הקב"ה אל הרשע סכר טובותיו בעולם הזה כדי ל
לרונו באברון ככחיקן יגיע העונש על הצדיק על
מיעוט עברות שבירו כדי שיזכה לכופע ככחי כמו
סארזל רוב זכויות ומיעוט עבירות נפרעין ממנו
על מיעוט עבירות קלות שעשה בעולם כדי ליטול
סכרו מטלם לעולם הבא וגם כן פעמים יבואו על
הצדיקים ייסורין מכד' ההטבח' האיטית כדי לסמרו
מן החטא שהוא מתחיל להכטל בו או שהוא מוכן
אליו על דרך ויטמן יסורין ויבעט וכמו סארזל יפה
עניות ליטר' כוורדא ס' מקא לקוסיא חיוורא וזה כדי
סלא יבעטו מרוב הטובה כמאמר הכביא וכסף
הרבתי להם וגו' ה' היא סלפעמים יגיעו א הצדיק
רעות בסבת הרשע כמו שיגיעו טובות אל הרשע
בסבת הצדיק כמו סאמרנו וזה מפנים סוכים אס מ
מפני שהאבות היו רשעים וכגזר עליהם ועל זרעם
עונש מה שהוא ימשך בהכרח על הזרע שהוא הן
סיהיו רשעים או צדיקים כמו סכמשך העונש על כל
זרע עלי בעבור חטא האבות וכהרג אחימלך וכוב
עיר הכהנים באותו חטא וכמשך עונש חטא ארס
על כל זרעו הן סיהיו צדיקים או רשעים כמו סארזל
ארבעה מתו בעטיו של כחש כלומ' סלא היה בידם
עון שימותו בו אס לא בחטא הקדמוני סחטא ארס
בעצתו של כחש ואס מפני שאף על פי סלא כגזרה
גזרה על האבות ועל זרעם סלא על האבות בלבד
ימשך העונש מן האבות אל הבנים במקרה אע"פ
סיהיו צדיקים כמו מי שהיה עסיר ובעבור חטאו א
אבר ממוכו וכסארו בכיו בעוני אע"פ שהס צדיקים
בעון האבות או כמו אס האבות חטאו וכגזר עליה'
גלות וגלו וכסארו בניהם אחריהם בגלות בעון א
אביהם ועל זה הדרך כאמר אבותיכו חטאו ואיכס ו
וגו' טאס האבות לא חטאו לא היו בניהם אובדין
ממוכס או לא היו גולים והיו הבני' כסארים בארצ'
או היו עסירים בממון אביהם הנסאר להס כל עוד
סלא יהיו הבנים באופן מהרוע שיגלו מארסס או
יאברו ממוכס ואע"פ סלא היו במדרג' הטוב שיזכו

לשוב לסבת בארץ או להתעסר מתחלה ואס היו
כסארים בארץ לא היו גולים ממנה ואס כסאר להס
ממון מאביהם לא היו אובדין אותו וכמכא לפי זה
סהגלות או העוני הבא אל האבו' בחטאס סובל
אותו הבנים לא שיסא הבן בעון האב שזה יהיה
עול בחק הסי' חלילה וכבר ביאר זה יחזקאל ואמר
בן לא יסא בעון האב ואב לא יסא בעון הבן הנפ
החוטאת היא תמות זולתי אס יהי' בדבר חלול הסי'
גרימת חטא אל הרבים הרואים סאז ימשך העונש
על הזרע גם כן כמו שהיה בענין עלי' והר' הסי'
סלפעמי' יגיעו א הצדיק רעו' לטוב לו והן סקראת
ייסורין סל אהבה וסקראת ג' כ כסיון וזה על סלפס
פנים האחד הן ייסורין הבאין על הצדיק הגמור
העובר הסיס מאהבה גמור' סמאהבת הסיס אות
מביא עליו וייסורין למרק אי זו טומאה או זוהמת
חטא סככפסו וזה שהארס אי אפשר לו סלא יחטא
לפעמים בעבירו קלות סאיכו חייב עליהם קרבן א
ס הוא מתעכל בקיום מצות עשה ואפילו הצדיק
הגמור איכו כותן אל לבו לשוב עליהן ודברים הללו
אף על פי סאי' קרבן בא עליהן ואיכן ראויין לעונש
מכל מקום מכד' שהס מזהמין הנפס ומטמאי' אות
הן סבה למיעוט מדרגתה בעולם הבא ובעבור זה
העבירה סאיך בה ידיע' לא בתחיל' ולא בסוף אלא
לעונש צריכה כפרה כמוזכר בפרק ראשון ממסכס
סבועות ומאהבת הסיס ית' את הצדיק הוא סיבי
עליו ייסורין למרק אות' זוהמא וטומאה סככפס כד'
סתטיב המדרגה הראויה לה כפי מעשיה הטובי'
ולא יעייקס דבר וייסורין הללו אף על פי שהן למרו'
עונות לפי סאיך סבתן ידועה לארס כקראתן כסיו'
וכקראתן גם כן ייסורין סל אהבה לפי דעת הרמב'
זל סכתב בסער הגמול סלעולם איך ייסורין בל
עון כדברי רבי אמי סאמר איך מיתה בלא חטא
ייסורין בלא עון אף על פי סכר חית אותה מימת
סובר הרב זל סלא כדחית לא מאיך מיתה בלא חטא
אבל לא כדחית מאיך ייסורין בלא עון ועל כן אוס
סאי אפשר שיבואו לעולם על הארס ייסורין בלא
עון ואולם כשהס על זה הדרך סאמרנו כקראת
ייסורין סל אהב' לפי שהס מאהבת הסיס את האר
כדי סלא תמכע זוהמת איזה חטא קל סלא הרג
בו מסתגיע הנפס אל מדרגתה הראויה לה לפי
מעשיה

מעשה והאופן הב' מן הייסורים הבאים כפי הסבה
הר' הוא לפי הדעת הקדום המפורסם באומה והוא
דעת הגאון זל שאמר שכבר יגיעו א' האדם ייסורים
בלי עון כלל והן הנקראים ייסורים של אהבה לפי
שאינן באי על חטא כלל ונקראים כסיון וזה שלפעמי
מביא הקב"ה ייסורים על הצדיק לנסותו אם הוא ע
עובד השם מאהבה גמורה כמו שכתוב כי מנסה
ה' אלהים אתכם לדעת וכו' או אם הוא עובד מאהב'
סכר ויראת עונש וזה שלא כל האדם שמחשבתו
טובה ועובד השם מאהבה גמורה בימי השלמה ו
וההצלחה יש לאל ידו לחזק את לבו לקבול הטורח
והעמל לאהבתו של מקום ולעבוד השם מתו העוני
והצער כמו מתוך השלמה וההסקט ושלל יקרא תגר
על מדותיו של מקום בבא עליו צרה וצוקה ועל כן
מביא הקב"ה ייסורים על הצדיק לדעת אם יסכים ה
המעשה הטוב עם המחשבה הטובה הלא תראה
שאוב היה תם ויטר וירא אלהי וסר מרע ומחשבתו
וכוונתו טוב ולא יכול לקבול הטורח והעמל בפועל
לאהבתו של מקום כי כשבאו עליו ייסורים קרא תגר
על מדותיו של הקב"ה ומתוך כך נתאמתו דברי
הטען שאמר החכם ירא איוב את אלהים הלא אתה
סקת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו וכודע
סהיה עובד השם מאהבת סכר ויראת עונש לא מ
מאהבה גמור' ועל כן כשהקב"ה מביא ייסורים מזה
המין על הצדיק נקראים ייסורים של אהבה לפי שעל
ידם מתברר לבני אדם האומרים על הצדיקים ה
המצליחי' שאינן עובדים מאהבה שמתוך כך יכירו
הכל וידעו שהצדיקים ההם עובדים השם מתוך ה
הצער כמו מתו' השלמה ועל זה הוא שארזל אם רואה
אדם שייסורים באין עליו יפספס במעשיו שנאמר
בפסוק דרכיו וגו' פספס ומכא יעשה תשובה שכ'
וכשונה פספס ולא מכא יתלה בבטול תורה שנאמר
אשרי הגבר אשר תיסקרוה וגומר תלה ולא מכא
בירוע שייסוריו של אהב' הן שכ' כי את אשר יאהב ה'
יוכיח וגו' ואם קבלן מאהבה מה שכרו יראה זרע
ואריך ימי' ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בירו שכ'
וחפץ ה' בידו יצליח הנה רזל כללו בזה המאמר כל
מיכי הייסורים הבאים על האדם ואמ' אם רואה אדם
שייסורים באים עליו כלומר עליו בייחוד שרואה ו'
ומבחי' שאינן מכר הטבע הכולל ועל דרך הסבה

הראשונה אבל הן באין עליו בפרט ולא מצד שום
סבה כללית אז יפספס במעשיו אם באין עליו כפי
הסבה הב' כלומר על עבירות שיש בהן ידיעה ועל
כך ראוי לו לפספס במעשיו ואם פספס ומכא יעשה
תשובה וישוב אל השם וירחמהו פספס ולא מכא
ר' שלא מכא שהן כפי הסבה הב' יתלה בבטול ת
תורה כלומר בחקרן ידיעה. אם לפי שלא היה בקי
בתורה ובמצו' ועל כן אינו מכיר החטא כרי שיזהר
ממנו ע"ד ולא עם הארץ חסיד ואם לפי שאינו יודע
להבחין על אי זה דר אפשר שיגיעו אליו הייסורים
אע"פ שלא חטא הוא וזה כפי הסבה הב' שכתבנו
תלה ולא מכא בירוע שייסורים של אהבה הן שכ' את
אשר יאהב ה' יוכיח וגו' ר"ל ואם הוא חכם וכבון גמו'
שאין לו לתלות לא בסבה הב' ולא בג' ר"ל בחקרן
הכרת החטא ובחונתו בירוע שהן ייסוריו של אהב'
ר"ל כפי הסבה הזאת הר' אם כפי האופן הא' ממנה
שהם מאהבת השם למרק. אי זה חטא קל שצריך
כפרה לטהר זוהמת הנפש וטומאתה כרי שתשיב
המדרגה הראויה לה כמו שהאב מוסר את בנו ה
הרצונו לו לא לנקמה ממנו לא לטהר אותו מן הלכלוך
טבו לטוב לו למדרגה גדולה וזהו וכאב את בן
ירצה ואם כפי האופן הב' לנסותו אם יסבול הטורח
והעמל לאהבתו של מקו' ולא יקרא תגר על מדותיו
וע"כ אמ' אם קבלן מאהב' מה שכרו וכו' כי כשהאדם
מקבל הייסורים בקבר פני' יפות מתרבה שכרו לפי
שכל האנשים מכירים על ידו ע"ד היכף ראוי שתגיע
אהבתו של מקום ויבואו לעבוד השם מאהב' גמור':
והאופן הג' מן הייסורים הן הנקראים ייסורים
של אהבה באמת והן הייסורים הבאים על האדם לא
למרק חטא שאין בידו עון אשר חטא כלל שכבר ק
קבל המירוץ הראוי לו ולא לנסותו שכבר מוסה אבל
שמחקר השם ואהבתו אותו מביא עליו ייסורים ולא
בדברים הגלויים והידועים לבני אדם בלבד אבל
גם בדברים שאינן ידועים לבני אדם כעקידה ש
שהיתה באחד ההרים במקום שאין שם רואים אלא
השם וזה כדי להרבות שכרו שיהיה לו סכר מעשה
טוב ולא סכר מחשבה טובה בלבד ואם תשאל ו
ותאמר על האופן הב' אתר שהט' יודע אם יעמוד
בנסיונו אם לאו וכך על אופן הג' אתר שהט' יודע
שהצדיק הזה עובד השם מאהבה גמור' בכל לבבו
ובכל

ובכל כפשוטו ובכל מאורו כמו שכבר נזכר בזה מה
 צורך אל הייסוריץ הללו התשובה בזה שאין ראוי
 סיהיה סכר הסובל הטורח והעמל בפועל לאהבתו
 של מקו' טוה למי שאינו סובל אותו בפועל ועל כיוצא
 בזה כאמר אל יתהלל חונר כמפתח שאין ראוי
 סיתהלל מי שלא עשה הגבורה בפועל אע"פ שהוא
 מוכן לעשותה והוא חונר כלי מלחמה כמו שכבר
 פעל ועשה הגבור' בפועל והוא המפתח מעליו כלי
 המלחמה ועל כן פעמים הרבה מביא הב"ה ייסוריץ
 על הצדיק להרגילו ויסכים המעשה הטוב עם ה
 המחשבה הטובה ויהיה ראוי לסכר יותר גדול
 סמתוך המעש' יתחזק לבו באהבת השם לפי שכל
 פעל יקנה בכפס תכונה חזקה יותר משהיה כקניית
 בזולת מעשה וחזקה בזה לסכר מעשה הטוב עם
 הכוונה הטובה לא לסכר כוונה טובה בלבד ויקרא
 ההרגל בעבודה נסיון כמו שכתב הרמב"ן ז"ל כי ל
 למען ענותך ולמען נסותך פי' להרגילך לסבול ה
 הטורח והעמל בפועל לאהבתו של מקום וכך פירש
 הכתוב שאמר כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים
 ד'ל שבא האלהי בקולות נוראות ובלפידים מרעידו'
 לב' סבות הא' להרגילכם לסבול בפועל הטורח ו
 והעמל והזעזע לאהבתו של מקום לפי שהמעש' יקנה
 בכפס תכונה חזקה לאהבת השם ואחר שתזכר ה
 המחשבה הטובה והרבור הטוב שאמרתם נעשה
 ונשמע אל הפועל יהיה לכם סכר המורגל על מעש'
 טוב לא סכר מחשבה טובה בלבד והב' להעי' אתכם
 על גדול העונש המגיע לעובר על דברי השם וזהו
 ובעבור תהיה יראתו על פניכם וכך פי' הכתו' שאמ'
 כי מכסה ה' אלהיכם אתכם וגומ' כלומר שהש"ה הוא
 מרגיל אתכם בדרכי העבודה כדי שתתחזק ב
 בלבבכם תכונת האהבה את השם ויהיה לכם עם
 זה סכר מעשה טוב כשיודע בפועל שאתם עובדין
 מאהבה ואינכם נפתים אחר דברי הנביא ההוא או
 חולם החלום ההוא בעבור התועלת המדומ' שאתם
 רואים בעבודת אלהים אחריו וההצלחה הבאה ע'
 בעושר וכספים ובבוד טזה הדבר הוא המפתח את
 האדם לעבוד ע"ז ואמר משה בפרשות נכב' כי אתם
 ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים וגו' ותראו את
 מקוביהם וגו' פן יש בכס איש או אשה וגו' ה"ל שלפי
 שראיתם ששם היות הטקושים והגלולים ההם עץ

ואכן ראיתם רבוי הכסף והזהב אשר עם האומות
 ההם ולזה אחי חוטם שמא יתפת' אדם מכס אחריו'
 לחמדת ההצלחה ההיא ועל כן אמ' פן יש בכס וכו'
 ועל כיוצא בזה אמר כי מכסה ה' אלהיכם אתכם
 כלומר שאחר שלא תפתו אחר ההצלחה ההיא ת
 תהיו מורגלים בתכונת האהבה ויהיה סכרכם יותר
 גדול בעבור הטורח שתסבלו בפועל לאהבתו ויודע
 שאתם עובדי מאהבה גמורה ולא מאהבת סכר
 וידאת עונש וזה מספיק לייסוריץ הבאים על דרך
 האופן השני אבל ענין הכסיון הנזכר בעקידה הוא
 בהכרח מזה האופן הב' שרצה הש"ה שהכוונה הטוב'
 שהיתה בלב אברהם תזכר אל הפועל ויהיה לו סכר
 מעשה הטוב עם המחשבה הטובה ולא סכר כוונה
 טובה בלבד ובעבור שהידיעה הנפלת ברב' אחר
 סיכא ל הפועל היא מתחלפת בהכרח על הידיעה
 ברבר קודם סיכא אל הפועל יאמ' הכתוב כי עתה
 ידעתי וגומ' אע"פ שלא נתחדשה בו ידיעה כמו הנה
 כא ידעתי כי אשה וגו' שלא נתחדשה עתה לאברה'
 הידיעה בזה אלא הפועל המורה שהידיעה הקודמת
 היתה אמתית כלומר הגיע הפועל המורה שאתה
 ירא אלהים עובר השם מאהבה גמורה והידיעה
 הזאת כבר ביארנו בפר' ג' מזה המאמר שאף על פי
 שהיא מחייבת סנוי בחקנו איכה מחייב' סנוי בחקו
 יתבר' ויאמר הכתוב ידעתי ע'ד לשון בני אדם שלא
 נתנה תורה למלאכי השרת וראוי שתדבר בדברים
 מובנים אלינו ובעבור זה יזכיר הכתוב לשון נסיון
 בכל מקום ואמר עתה ידעתי לפי שאז נעש' המעש'
 בפועל מורה על מה שהיה יודע שאברהם ירא אלה'
 ועובר מאהבה ולא ליראת עונש שאין בעולם עובר
 יותר גדול מהיותו שוחט לבנו יחידו אחר היותו בן
 לז' שנה ולא נמנע מעשות כן לאהבת הש"ה וזה אמת
 גדול מורה על היותו עובר השם מאהבה גמור' ולזה
 תארו הכתו' באהב כאמץ ואמ' זרע אברהם אהבו
 וזה המין מן הייסוריץ הז' עקר יסוריץ של אהבה
 שהזכירו הגאונים ז"ל והן שהב"ה מצד אהבתו את
 הצדיק מביא ייסוריץ עליו להרבות סכרו כלומ' כדי
 סיסבל בפועל הטורח והעמל לאהבתו של הקב"ה
 כדי סיהיה לו סכר מעשה טוב לא סכר מחשבה ט
 טובה בלבד ואלו הייסורי' אינן ממין הייסורי' שבאו
 על איוב ולא מן הכסיון שבא על חזקיה סל' בוונס
 במליכי

במליצי מלך בכל המשלחי עליו לדרוש המופת שהי
 בארץ עזבו האלים לנשותו לדעת כל אשר בלבבו
 ונכסל בזה כמו שהעיד הכתוב ולא כגמול עליו
 השיב חזקיהו כי גבה לבו וגומר שאותן היסורים
 והנסיגה היו מהאופן הפני בלבד אבל אלו היסורים
 הבאים ע"ד האופן הג' אינן באין אלא על הצדיקים
 הגמורים כמו שארזל ב"ר ה' צדיק יבחץ היוצר הזה
 כשהוא בודק את כבשנו אינו בודק בקבוקים מ
 הרעועי שאינו מקפיד להקיש עליו עד שהוא טוברו
 ובמי הוא בודק בקבוקי היפים שאפי' מקיש עליהם
 כמה פעמים אינן נטברות הה"ד והאלהים ככה את
 אברהם וזה המין מן היסורים כשיבאו על הצדיקי'
 כמו רבי עקיבא וחביריו אינן עול בחקו ית' אבל
 הם הקד וחכינה מאתו שהוא ית' חפץ לתת להם ס
 סכר מעשה טוב והעובדי בפועל מאהבה לא סכר
 מחשב טובה לבד שאין אדם מגיע למדרג' האהבה
 הגמול' עד שיכבול בפועל הטורח והעמל לאהבתו
 של הקב"ה ולפי זה אין להקשות על האופן הג' הזה
 ולומר אחר שהס' יודע שהצדיק הזה הוא מורגל
 בעבודה ועומד בנסיגה למה ינקה אותו כי כמו
 שאמרנו אין מדרגת הסכר המעוטר לעובר בפועל
 טוה למדרגת העובר במחשב' בלבד והרי זה דומה
 לאומר למה כזה השם לעשו' המצות בפועל הלא די
 שיחשב האדם בעשייתן שזה בלי ספק מבואר ה
 התשוב' שסכר המצוה יגיע על עשייתה בפועל לא
 על המחשבה בלבד וזה נזכר בתורה הרבה ועטית
 אותם ושמעת ישראל ושמרת לעשות וכך הוא הפני'
 בפועל הנסיון שהשי' רוכה שיגיע המעשה בפועל
 לא הכוונה הטובה בלבד והתבונן כמה שכתב ב
 בקבה הד' הזאת בענין היסורים של אהבה ובענין
 הנסיון שהוא דבר כבד ומסכ' לאמת יותר מכלמה
 שראינו לזולתנו בו וכשוב לענין הפרק וכאמר דרך
 כלל כי לא יגיעו רעות אל הצדיקים כי אם ביושר
 ובמשפט אף על פי שיהיה בעל ממו היסורים ה
 המגיעין ההן מאי זו קבה מד' הקבות שזכרנו הם :

פרק ארבע עשר

אחר שבוארנו יוסר משפטי השם ושאין עליו תלונה
 לא בצדיק ורע לו ולא ברשע וטוב לו כד' לתת טעם

למה היו הכביאי והחכמים מתרעמים על ב' המדות
 הללו שלפי מה שארזל אפילו מרעה נסתפק בשאלה
 זו כששאל הוריעני כא את דרכך ואדעך ואיוב היה
 מתלונן על זה כמו שאמרנו ואסף גם הוא אמר ואני
 כמעט כטיו רגלי וגו' כי קנאתי בהוללי וגו' וזו טלת
 רשע וטוב לו ואמר עוד אך ריק זכיתי לכבי וגומר
 וזה טלת צדיק ורע לו וירמיה גם כן אמר מדוע
 דרך רשעים כלחה וצדיק אמת למה תביט בוגדים
 תחריש כבלע רשע צדיק ממנו ואמר עוד כי רשע
 מכתיר את הצדיק על כן יבא משפט מעוקל ומלאכי
 אמר הוגעתם ה' בדבריכם ואמרתם כמה הוגענו
 באמר' כל עושה רע טוב בעיני ה' וגם גברו עושי'
 רשעו גם בחנו אלהים וימלטו וקהלת אמר יש הכל
 אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים שיגיע אליה'
 כמעשה הרשעי' ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה
 הצדיקי' וזולת זה הרבה בדברי הכביאים ודבר זה
 צריך באור בלי ספק :

והנראה לי בדברי אסף הוא שאסף סדר
 הספיקות במזמור אך טוב ל

לישראל כדי לכתוב התירוץ וכתב ההתר הז' בצדיק
 ורע לו הז' ברשע וטוב לו על דרך הסב' הד' שכתבנו
 והתחיל אך טוב לישראל כלומר הוי יודע שכל רע
 שיבא אל הצדיק אין תכליתו אלא לטוב ולזה תפס
 לשון אך כלומר שאף אם בתחלת המחשבה לא י
 יראה שיהיה הרע המגיע לישראל שהם צדיקים טוב
 איכנו רק טוב ואמנם ההכרה שהוא טוב אינ' מסורה
 לכל אלא לבדי לבב שכל אדם זולתם מוכן ל שיכסל
 בזה ויחשוב שאין הרע ההוא המגיע לישראל לתכלית
 טוב וזה שאנו כמעט כטיו רגלי וגו' ויבאר הטעם
 למה כי קנאתי בהוללים ובהצלחתם שטלוס רשעי'
 אראה תמיד וטלוותם מתמדת כל ימיהם עד שהם
 מתים בלי צער ויסורים כי אין חרובות למותם ש
 טכחם בריא וחזק בעת מותם וגם בחייהם בעמל
 אכוש איכיו וגומר לכך עכקתמו ג' אוה וגו' והמטיף
 הענין למנו' הכלחתם ואמ' יבא מחלב עיכיו כלומ'
 שהם כאים במראה ובתמונה במרא' שהגרון שלהם
 יות' לבן מהחלב או יאמ' שה' שמכ' מאד עד שעיניה'
 בולטו' מרוב השומץ וכדי שלא יחשב שהשומץ מגנס
 אותם זמביא אותם לדי כעור התואר והתמונה
 אמר עברו מטכיות לבב כלומר שהם כאים יותר

אחר מכל המטכיות שאפשר לאדם שיחשוב בלבו
 ואמר עוד שהם רעים לבריות כי תמיד ימיקו אותם
 וידברו ברע עושה והם רעי' לשמים גם כן שממרום
 ידברו ושתו בשמים פיהם בהיות לסוכם מתהלכת
 בארץ והמטיף אל זה לבאר הרע הכמטך מהצלחת
 אלו הרשעים ואמר לכך ישוב עמו הלום וגו' כלומר
 שכשעם בני ישראל רואים הצלחת הרשע על זה ה
 הדרך ישובו הלומי' ומדוכאים לביתם ומי מלא ימצו
 למו' ר"ל שהם מוצצים רוח מינות מן המים הרעים
 הללו מין האיש המלא שבסב' זה מכחישי' ההשגחה
 ואומר' איכה ידע אל וגו' הנה אני רואה אלה הרשעי'
 והם שלוי עולם מרבים חיל אס כן טוא עבוד אלהים
 ולריק זכיתי לבבי ואני רוחך תמיד בנקיון כפי מן
 העבירות וע"כ אני כגוע כל היום וקובל ייסורי
 דבר יום ביומו ותוכחתי לבקרי' ואמר המשורר אס
 אמרתי לספר כמו אלה הספקות הייתי יוצא מכלל
 הצדיקים ובוגד בדור בניך וכשאחשוב לרעת מה
 זה ועל מה זה עמל הוא בעיני עד אבא אל מקדשי
 וגו' והוא המקו' המזומן והמוכז לכל ארס באחריתו
 להתקטר בו הנשמות וקראו מקדשי אל לפי שהוא
 תחת כסא הכבוד והוא מתחלף המדרגות ואבינה
 באחרית אלה הרשעים אס יוכלו להיות כדבקים ו
 ונקטרים במקום הקדוש והוא ואני רואה שאי אפשר'
 סידבקו בו לפי שכל דבר יקרב אל רומהו ויברח מן
 ההפך ובלי ספק שהרשעים לא יוכלו להדבק במקו'
 ההוא להיותו הפכי לטבעם שיחליקו ממנו ויפלו
 בטאול תחתית וזהו אך בחלקות תטית למו ומתוך
 כך הפלתם למשואות או נאמר שאך בחלקות תטית
 למו רומז שהצלחת הרשעים בעולם הזה איבנה רק
 בעבור שהקב"ה מחליק להם ומסביר להם פני' כדי
 שלא ישובו בתשובה ויאכלו מעט זכויות סבירים ב
 בעולם הזה ותפילם בעולם הבא למשואו' נכח ואז
 יהיו לשמה כרבע וגו' וכשיעור החלו' שיחלוס האדם
 כשיטן בהקיץ כלומר ביום שהוא דבר מועט באותו
 גיעור תבזה כלמס שהוא הנפס כמו שפי' הרב ז"ל
 בשתוף כלס ועד כאן הסיב תשובת רשע וטוב לו
 עד שכתבנו בסכת הב' : ואחר כך שב להתיר
 הספק בדריק ורע לו על דרך אחרת ואמר שאין ה
 הרע הבא על הצדיק רע בכרוף אל הטוב הנכחי
 המוכז לו ואמר כי יתחמץ לבבי וגומר כלומר אע"פ

שאמרתי טעם לרשע וטוב לו עדי' קושיית צדיק ורע
 לו במקומה עומדת ויתחמץ לבבי עליה וכליותי א
 אסתוכן עם כל זה אני בער ולא ארע טעם על צדיק
 ורע לו אלא שאני רואה ומרביש בעשמי כי כשאני
 תמיד עמך ומחשבתי דבקה כך אתה אוחז ביד
 ימיכי לעזרני ולהכילני מן המקרים הבאי' עלי כדרך
 מנהג הטבע ומנהגו של עולם כענין שאמר דוד
 דבקה נפשי אחריך כי תמכה ימיך ר"ל כשנפשו
 דבקה כך ונמשכת אחריך לעבודך בלב שלם מיד
 היא תומכת ביד ימיך שהיא ההשגחה האלהית
 העוזרת אותי כלאו אתה אוחז ביד ימיכי לסמרני מן
 הפגעים ואני רואה כי בלא החיים הנשמי' בעצתך
 תנחני כלומר בהערות אלהיות כמו שנזכר בפ' וא

מזה המאמר תנחני ותנהלני להנכל מכף רע :
 ואחר אלו החיים אל כבוד תקחני ובזה אני מחשב
 בגודל הכבוד והמעלה המוכז לי ואני אומר בלבו
 מי לי בשמים וגו' שזהו כבודך החוסף עלי ומשגוח
 בי מן השמי' ועמך שיש לי בשמים לא חפצתי בדב'
 מן הארץ שאני יורע כי כשיכלה הגוף וכחותיו שהו'
 שארי ולבבי שהם הכחות הנפשיות אותם שיש להם
 התלות בגוף ע"כ איכני כלה בכלותם שער' ישאר
 דבר קיים בי והוא שקרא צור לבבי שהוא החלק
 השכלי שהוא קיים כצור החזק וחלקי במציאות הוא
 היותי נדבק באלהים לעולם שהוא דבר נכח ולא
 אפחד מן ההפסד אחר שאני נדבק בדב' נכחי ואבל
 המתרחקים ממך יאבדו בלי ספק שאתה תצמית
 כל זוכה ממך כלומר הנפרד ממך ומתדבק בדבר
 אחר זולתך ואני קרבת אלהים לי טוב ר"ל כל טובו
 הוא היותי מתדבק אל השם ושאיטית בה' אלהים מ
 מחסי לספר כל מלאכותיך ר"ל השלמיות והנפלאות
 שנעשו עי' הנביאים וזהו הדרך שהלך אסף בהת
 אלו הספקות והוא ככון מאד ומסכי' אל האמת :

פרק חמשה עשר

ומה שנשאר עלינו לבאר הוא שאחר שזכרנו בדברי
 אסף הספקות הללו והתירם על דרך סכתבתי למה
 חזרו הנביאים הבאים אחריו לספק עליהם ומה
 חרטו בספקו ובהיתרן והיינו יבולין לומ' שהנביאים

שהנביאים לא היו מסתפקים בדבר אחר שנזכר
 ההיתר בדברי אסף לא שהזכירו שתי אלו הספקות
 להיותם מצטערי על הדבר בער גדול כשהיו רואין
 בעיניהם רשע וטוב לו או צדיק ורע לו שהדבר ה
 הנראה לעינים מצער את האדם בער גדול יותר מ
 מהידיע בו שהאדם מתפעל יותר מהמורגש ומושב
 בחוש יותר ממה שיתפעל מן הנודע באמתות אעפ
 שלא יספיק במציאותו כלל הלא תראה מרעה כאמ'
 לו מפי השם בהר לך רד וגומ' ולא היה הדבר אצלו
 בספק כלל אחר שנאמר לו מפי השם ועכז לא נמנע
 מלהוריד הלוחות ולא הסכים להניחם בהר ושלא
 להורידם וכשקרב אל המח' וראה את העגל בחוש
 חרה אפו וישלך מידיו את הלוחות ויטבר אות' תחת
 ההר הרי שנתפעל מן הנראה לעינים ונצטער וחר'
 אפו וות' ממה שנתפעל מן הנשמע אעפ שהיה יודע
 שהנאמר לו מפי השם אמת גמור בלי ספק ועל דרך
 זה היה אפשר לומר שהנביאים בראותם בעיניהם
 צדיק ורע לו רשע וטוב לו היו מצטערין מאד על זה
 ובעבור זה היו מתלוננים על הדבר הזה כחולה ה
 המצטער על חליו אעפ שיוודע סבת חליו קודם לכך
 ויודע שיחלה בהכרח אינו מניח מהתלונן על חליו
 בטעת החולי ויורה על זה מאמר ירמיה שאמ' צדיק
 אתה ה' כי אריב אליך כלומר יודע אני שצדיק אתה
 ה' וישר משפטך כשאריב אליה רל כשאני מתרעם
 מן המדה הזאת אבל מכל מקום אני זוכר צערי
 מדוע דרך הרשעים נלחה וכך נאמר שהיתה כוונת
 כל הנביאים אלא שאין זה מספיק מכל וכל ולא ס
 מסכים עם הכתוב יפה: והנראה לי בזה הוא
 שהנביאי לא היו מסתפקים בדרוש שנסתפק אסף
 כלל אבל היו מסתפקים ומתלוננים עד מה שאמר
 דוד נפלה בא ביד וגומ' וזה שאעפ שממשפטי השם
 ישרים אפשר שיגיע רע לצדיק כמו שכתב מכל
 מקום לא היה ראוי שיגיע זה לצדיק על ידי הרשע
 עצמו שזה מביא לאנשים לפקפק במשפטי השם ו
 שתפוג תורה ויורה על זה לשון תלונת חבקוק שאמ'
 כי רשע מכתיר את הצדיק על כך יבא משפט מעוקל
 אעפ שהיה יודע שישראל חוטאין וחייבין עונש
 היה מתרעם על היות הגעת העונש לישראל על ידי
 נבוכד נצר הרשע כי היה ראוי שיגיע עונש על ידי
 השם אס במגפה או ברעב או בתלואים רעים

כמו שחלו באיוב או שתהיה ירושלם הפוכה כמו
 רגע כקרום לא שיהיה הרשע מכתיר את הצדיק ו
 ולהראות שזו היתה כוונתו בתלונתו אמ' למה תביט
 בוגדים תחריש כבלע רשע צדיק ממנו שלא אמר
 צדיק קתם אלא צדיק ממנו כלומר שאעפ שלא היו
 ישראל צדיקים גמורים מכל מקום היו יותר צדיקים
 מכבוכד נצר הרשע שהיה מבלע אותם ומזה היה
 מתרעם למה היה מתנהג במדה הזאת שיגיע הרע
 עי' הרשע לצדיק ממנו אעפ שאיננו צדיק גמור וכך
 תרעומת ירמיה היה על דרך זה גם כן שהי' מתרע'
 על אנשי ענתות שהיו רשעים והיו רודפין אותו ו
 ומבקשין את נפשו והיו רוצים להסקותו סם המות
 והוא לא היה יודע אמ' ואני ככבש אלוף יוכל לטבוח
 ולא ידעתי כי עלי חטבו מחטבות נשחיתה עץ ב
 בלחמו וכצדיתנו מארץ החיים ושמו לא יזכר עוד
 ולולי הסגחה האלהית היה נופל בירם כמו שאמר
 וה' הודיעני וארעה אז הראיתני מעלליהם וסבת
 התרעומת הזו אינו לפי שאינו משפט ישר שיעשה
 השם מן הרשע כלי לקחת נקמתו מן הרשעים כמו
 שביארתי בסב הג' מרשע וטוב לו אלא לפי שמביא
 את האנשים לחסוד משפטי השם והוא שאמ' חבקוק
 על כך תפוג תורה ולא יבא לכח משפט וגו' וזהו על
 דרך מה שאמר שלמה מעין נרפס וגומר רל שכמו
 שהמעין הנרפס והמקור המטחת אין הרע וההזק
 למעין ולא למקור אלא לרואים ולמסתפקים ממנו
 להיות מצטערים על היות מעינם נרפס ומקורם מ
 נשחת כך כשהצדיק מט לפני רשע אי' ההזק לצדיק
 שהוא יודע שהיוסורין הבאין עליו הן לטובתו למרק
 מיעוט עונות שבירו ויודע גם כן שהרבה דרכים
 למקום כשיקח נקמתו מעוברי רצונו ואין הבדל
 אצלו בין שיפרט השם חטאו לצדיק על ידי נחש או
 אריה או בעל חי אחר או על ידי הרשע: ואולם
 ההזק והצער הוא לאנשים הרואים לפי שהם באים
 לחסוד במשפטי השם ולומר הנה פלו' רשע גמור
 והוא מזיק את פלו' שהוא צדיק ממנו אעפ שאינו
 צדיק גמור ויראה לאנשים שאין זה משפט ישר לא
 שיהיה כך לפי האמת שהנה חבקוק עצמו ביאר זה
 שאמ' ה' למשפ' שמתו וזכור להוכיח יקרתו רל שהרש'
 אינו רק כלי שיעשה הש' על ידו משפט ברשעים
 ושיוכיח השם הצדיקים על ידו במחאוב וצער כרי

למרחק מיעוט עונות שבידם כדי שיזכו לחיי העולם הבא ושיאבד הרע' אברון נכחי כרגע כמו שנאבד כל זרע נבוכד כצר וישראל עלו מגלו' בבל והזליחו והעולה מזה שכל ייסורי הצדיקים תכליתן לטוב והזלחת הרעע תכליתן לרע וכל דבר יבחן טובותו או רעתו כפי התכלית ובזה הדרך יובנו כל דברי הנביאים והחכמי' אחד לאחר שיש מהם שדברו על דרך חסד או חיוב ויש מהם שדברו על דרך חבקות וירמיה ויקפיק הדבור בהשגחה במה שכתבנו:

פרק ששה עשר

וראוי שנמסיד אל ההשגחה הדבור בתפלה לפי שהתפילה ח'עפ שאינה עקר מעקרי התורה הנה היא ענף מסתעף מן ההשגחה שקבלת התפלה יורה בהכרח על ההשגחה כמו שביארנו והוא דבר ראוי ומחויי' על כל מאמין בהשגח' שיאמי' שהתפלה מועיל לו להזילו מרעתו כי מי שלא יתפלל בעת צרתו הנה הוא אס מפני שלא יאמין בהשגחה ואס שיאמין בה אבל יספק ביכולת הש' על הזלחתו שהא יכול על כל דבר אבל יספק אס הוא ראוי לכמו זה ההטבה שתשמע תפילתו וזה דבר ראוי ומחוייב על כל אדם שלא להיות צדיק בעיניו מכל מקום אין ראוי שימנע בעבור זה מלהתפלל לאל כרכיו כי ע עושה זה הלא הוא לפי שהוא מאמין שהטוב המגיע לאדם מהשם הוא גמול מעשיו הטובים לא חסד השם ורחמיו וזה דעת בלתי נכון שהרי הכתו' אומר לא על צדקותינו וכו' כי על רחמי' הרבי' לפי שחסדי השם ורחמיו על כל ברואיו על צד החס' הגמור לא על צד הגמול הוא שאמר השם לחיוב מי הקדימני ואשלים ואר'זל כלום עשה אדם מזוזה או מעקה ולא כתתי לו בית כיצית בבגדו ולא כתתי לו טלית ולזה מה שראוי להאמין שכל הטובות המגיעות מהשם הם על צד החסד הגמור לא שכר מעשיו הטובים ומזה הצד כבר יגיעו מאתו טובות הן שיהיה המ המקבל מוכן או בלתי מוכן שהתפלה תקנה אל ה האדם הכנה שאינה בטבעו לקבל הטוב ההוא מה שאי אפשר שיגיע זה וכיוצא בו מטום נמצא זולת השם בזולת הכנה אחר אס טבעי' ואס מלאכותית וזה לפי שכל הכוחות העליונות הם מוגבלות ולא

יגיעו אלא על צד המוכן כי כמו שכח האס לחמם והמים לקרר כן כח מאדים ע'דמ להשמיד להרוג ולאבד ואין בידו להשפיע ההפך על המקבל או ל לשנות זה אס יהיה המקבל מוכן כמו שאין כח ביד האס לקרר וכך כח צדק להזליח ולהיסיר ואין בידו לשנות ההוראה ההיא ולהשפיע ההפך על המקבל או לשנות זה אס יהיה המקבל מוכן כמו שאין כח ביד המים לחמם אלא במקרה ועל זה

הדרך שאר הכחות העליונו' וזה הדבר ביארנו אונתו ר'זל בפרק ערבי פסחי' אמ' שם בטע' שהפיל נבוכד כצר הרעע את חכמה מישאל ועזריה בתוך כבטן האש עמד יורקמי שר של ברר לפני הק'בה ואמר לפניו ר'טעולם ארר ואכנף את הכבטן ואשיל את הצדיקים עמד גבריאל לפני הק'בה ואמר אי' כבודו של הק'בה בכך אלא אני שר של אס ואחמם מבחון ואכנף מבפנים כדי שיהיה נס בתוך נס הנה מבואר שאין כחו של יורקמי אלא לקרר וכחו של גבריאל אלא לחמם זולתי ברצון השם וכך אי אפשר לכוחות העליונו' לחול על המקבלי' בזולת ההכנה הן שיהיה השפע ההו' חל על המקבל מצד טבע נגלה אומד טבע נסתר כמו שהסמים יפעלו במקבלי' אס מצד טבעם ואס מצד סגולותיהם שהוא הטבע הנסתר כפי הכנת המקבלי' לקבל הטבע ההוא או הסגולה ההיא ואולם כשיכין המקבל עצמו לקבל השפע ההוא המגיע מצד טבע הכוכב הנגלה כמו לקבל הלחלוח מצד הלכנה והחמוס עי' השמש אין זה ממה שיביא לטעות ולחשוב שהפועל ההו' מגיע מצד הפקת רצון הכוכב אבל כשיכין המקבל עצמו לקבל שפע הכוכב עי' איזו פעולה מן הפעולות ש סקבתם נסתרת דומה אל הפעולה הנמשט' מהסמי' מצד סגולותיהם יביא את האכסים לטעות ולחשוב שהפוע' ההוא מגיע מצד הפקת רצון הכוכב ואינו כן אלא כמו ששפע המלמד יחול על המוכן מן התלמידים יותר ממה שיחול על הבלתי מוכן מבלי שיכין המלמד לאחר מהם יותר ממה שיכין לאחר כן שפע הכוכב יגיע על המוכן יותר מעל הבלתי מוכן מבלי כוונ' ורצון ממנו וזה היו שורש בעובדו ע'ז שהיו חושבין שהשפע המגיע מהכוכב היה מצד הפקת רצון הכוכב עי' הפעולות המיוחדות לכוכב כוכב ולא יחשבו שזה מצד הפעולות ההם יתנו

חקר וימינו פשוטה לקבל סבס בכל עת ועת אמר
המטורר ויצעקו אל ה' בצר להם וגו' ואמר יונה
קראתי מצרה לי אל ה' ויענני כלומר אף אם לא היה
ראוי שתקבל תפילתי מתוך הצרה אחר שברחתי
מלפניו לא בעבור זה נמנע מלענות אותי וזהו
קראתי מצרה לי:

פרק שבעה עשר

כל מיני החסד מושפעי וממסכים מהם ואין כמזא
אחר זולתו שיוכל להשפיע חסד על סוס כמזא וזה
לפי שאי אפשר שיקווה חסד גמור מטוס כמזא אלא
אם כן כמזא במשפיע ההוא ד' תאריס הא' שיהיה
המשפיע ההוא בלתי משתנה שאם היה משתנה אי
אפשר שיהי' החסד הכמטך ממנו גמור כי לא יהיה
קיים ואין כמזא זולת ה' שלא ישתנה כמו שבארתי
בפרק ראשון מהמאמר הב' ואחר שהוא משתנה אי
אפשר שיהיה החסד קיים בלתי משתנה והשניות
סיהיה המשפיע ההוא בלתי צריך אל עזר אחר כ
כמזא זולתו בהשפעת החסד ההוא או הטוב ההוא
שאם יהיה צורך אל עזר זולתו לא יהיה
בטוח מקבל החסד שיתמיד החסד ההוא אם לא
בהמזא העזר ההוא והוא מבואר מהכוחות הע
העליונות שהם יורו על דבר כשיסכים עמהם ענין
או סבה אחרת עוזרת לזה כאלו תאמר שיהיה בעל
הכומח בבית כבודו או יביט אל כוכב טוב וכיוצא
בזה ואין כמזא בעולם שלא יצטרך אל עזר זולתו
אלא הטם כמאמר הכתו' אני ה' עושה כל כוט' שמים
לבדי רוקע הארץ מאתי והג' שיהיה המשפיע
ההוא יכול על סני הפכו' בשום שבזולת זה לא יוכל
המקבל להשיג חפכו בכל עת שפעמי' יצטר' האדם
אל דבר ופעם אל הפכו שפעמים יצטרך דרך משל
לעשות מלחמה ופעמים יצטרך אל שלום והוא ידוע
מהכחות העליונות שהכוכב המורה על המלחמה
לא יור' על הסלו' והמור' על החורבן לא יור' על הבני'
ואין כח ביד המור' על המלחמ' להפך הראתו לסלו'
וכן המור' על המחל' לא יור' על הרפוא' ולזה לא יוכל
המקבל החסד להיו' בטוח שימטך אליו החסד ה
המצטרך לו אלא אם כן יהיה המשפיע יכול על

פני עיקרים כז ב 27 11

הכנה במקבל וזה לפי שהיתה הסבה בהן כעלמת
ובעבור זה היו באין להשתחות לו ולהתפלל לפניו
ולזבח ולקטר ולנסך לכוכב ההוא בהיותם חושבים
להפיק רכוש ממנו ע"י הפעולות ההן והטעות בזה
מבואר לפי שיכולת הכחות העליונות מוגבל ואין
כח ביד טוס אחר מהן לעשות אלא מה שיגזור ט
טבעו וכפי הכנת המקבל בלבד לא על צד הרכוש
כלל וזה כמו בעל פעור שהיה כחו לשלשל הלחות
לפוערים לפניו וא"ל שהכומרים היו מאכילין אותו
תרדן ומסקין אותו סכר של הזמי וזה כדי שיוכף
המקבל לכך והפועל הזה היה כמטך ממנו אל
הפוער לפניו הן שיהיה צריך לכך או בלתי צריך
והיה מועיל אל הצרי' ומזיק על הבלתי צריך וממית
אותו וזה שלא היה הפועל כמטך ממנו על צד הרכוש
ולזה מה שקרא הכתוב לעבודה ההיא זבחי מתים
אמ' ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים כלומר
כמו שאין ביד המת כח לרצות ופלא לרצות כן אין
ביד הכוכבים לרצות ושלא לרצות כמו שאין יכולת
ביד האם שלא לשרוף בגד הצדיק כשיקרב אליו או
לשרוף בגד הרשע כסירחק ממנו או כשלא תהיה
בו הכנה כלל לקבל השרפה כן אין כח ביד הכוכב
להרע או להטיב אלא כפי מה שיגזור טבעו וכפי
הכנת המקבל ולזה לא תהיה התפלה ראויה אליו
כלל אחר שאין פעולתו על צד הרכוש אלא לפי שה
שהפעולות המביעות ממנו הן מביעות על צד הר
הרכוש ויש בידו כח לרצות ושלא לרצות ולעשות ד
דבר והפכו ולעשות חסד חנם הן שיהי' המקבל ר
ראוי לכך או בלתי ראוי אלא כשיכין עצמו ע"י הת
התפלה בלבד וזה דבר כתבאר בכתוב במקומות
הרבה ובפרט במנשה בן חזקיה מלך יהודה שהיה
רשע גמור ולא היה מי שמרה והפליג בעול כמארו
לפניו ולאחריו ואע"פ כן כאמר בו ובהצר לו חלה את
פני ה' אלקיו וגו' ויתפלל לו ויעתר לו וישמע תחנתו
וישיבהו ירושלם למלכותו ולמדנו מזה שני דברים
האחר שאף אם יהיה המתפלל בתכלי' הרוע כמכס'
מוכף לקבל החסד על ידי התפילה והשני שהתפלה
היא בשמעת אף מתוך הצרה כמו שהעיד הכתוב
ובהצר לו וגו' וזה מורה על גודל הפלגת חסד הטם
על ברוחיו שמדרך האנשים לומר ומדוע באתם לי
עתה כאשר צר לכם אבל הטם יתברך הוא חפץ

סני העפכים בטוה ואין בעולם סיהיה יכול על זה
 אלא הסם אמר הכתוב יזכר אור ובורא חשך ע
 עוטה שלום וברא רע אכי ה' עוטה כל אלה והארכ'
 סיהיה המשפיע ההוא בצד שלא יהיה שום נמצא
 אחר יכול לעכב על ידו מלעשות רכוכו אם יש מ
 מעכב על ידו לא יהיה בטוח מקבל החקר סיגיע
 ליו החקר המבוקש מן המשפיע ההוא שאולי יעכב
 ע' זולתו והוא מבואר שכל נמצא זולת הסם יכול
 הסם לעכב על ידו ואין מי שיעכב ביד הסם שלא
 יעטה רכוכו אמר הכתוב הן יחטוף ומי יסיבכו מי
 ואמר אליו מה תעשה ובהתחבר אלו התוארים ב
 במשפיע יהיה בטוח מקבל החקר סיתקיים בידו
 החקר המגיע או סיגיע המבוקש ואחר שאין נמצא
 זולת הסם סימכאו בו יחד לו הד' תכאי' הוא מבואר
 שאין ראוי סיבוקס או סיקוה חקר מסו' נמצא זולתו
 וזה הדבר ביאר אותנו הכתוב בפרשת האזינו ראו
 עתה כי אכי אכי הוא וגו' וביאורו שלפי שהגויס ה
 המכריז לישראל חוטבין שהט' אין בו יכולת להזילם
 ואמרו אי אלהימו צור' חקיו בו אשר חלב זבחיו
 יאכלו והדברים הללו מורים שהם חוטבין שאלהי
 ישראל הוא כשאר הכחות העליונות שהוא מקבל
 סנוי או שהוא כריך עזר אלוה אחר עמו או שאינו י
 יכול על כל דבר שאין לו כח על הב' הפכי' בטוה או
 סימכאו אחר זולתו שמעכב על ידו ולזה ביאר
 שאין הסם שהוא אלהי ישראל כשאר חכמו' העליונות
 כאשר חטבו אבל הענין הוא בהפך שהוא ית' קיים
 בלתי משתנה וזהו אמרו ראו עתה כי אכי אכי הוא
 כלומ' שאין נמצא בעולם סיוכל לומר על עצמו אכי
 אכי הוא אלא הסם ואמר אל מי תרמיוני ואטוה יאמ'
 קדוש ר'ל סיהיה לו הסווי שיאמר קדוש שכל נמצא
 זולתו הוא משתנה מיוס אל יום ואינו היום אותו ס
 שהיה אתמול שכבר נשתנה ולזה לא יפול עליו לשון
 אכי אכי הוא שאינו בכל פעם על תאר אחד קיים א
 אבל הסם להיותו בלתי משתנה יכול לומר על עצמו
 אכי אכי הוא וכך יאמ' הכביא אככי אככי ה' שלא יפול
 זה הכפל אלא עליו ית' שהוא היו אותו שהיה אתמול
 מבלי סנוי וזה רומז על התואר הראשון ואמר אחר
 כך ואין אלהים עמדי כלומר שאינו כריך בפעולותי
 עזר מזולתי לרמוז על התואר השני ואמר אחר זה
 אכי אמית ואחיה כלומר יש לי כח על הב' הפכים

בטוה לרמוז על התאר הג' וסיים ואין מירי מציל
 לרמוז על התואר הד' כלומר שאין שום נמצא זולתו
 סיוכל לעכב על ידי מלעשות רכוכי ואחר שאי' נמצא
 זולתו סימכאו בו אלו הד' תוארים אי אפשר סימס'
 החקר מזולתו אלא ממנו בלבד ולזה אמר המשורר
 יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החקר וגו' כלומר קוה אל
 ה' שמה שאתה מבקש אינו על כד הגמול אלא על כד
 החקר ואין שום נמצא זולתו סיוכל לעשות חקר ס
 שהוא לבדו מקור החקרים והטובות כלם וזהו ס
 עם ה' החקר ר'ל ולא עם זולתו ולזה תהיה התפלה
 ראויה אליו ולא לזולתו שאין יתפלל אדם לפני מי
 שאינו יכול לתת את שאלתו ולעשות את בקשתו ס
 שהכח הסכלי ישפוט שלא יתפלל אלא לפני מי שיש
 לאל ידו לעשות בקשתו והתעוררות התפלה הוא
 מצד הכח הסכלי וזה שאף אם נמצא הכתוב אומר
 תאות ענוי' שמע ה' סירא' שהתפלה היא מהתעורר'
 הכח התאווי' אינו כן לא כרי' סיתחיל הכח התאווי'
 להתאוות יתעורר הכח הסכלי לחשוב מחשבות ל
 לבקש דרך שתושג בו התאוה ההיא וכשישפוט שזה
 לא יושג אלא על ידי הסם שהוא יכול על כל דבר
 ומשפיע חקר אפילו על הבלתי ראויים מיר יגזור ס
 שראוי להתפלל אליו ית' ולפי שהתחלה הראשונה
 היא מצד הכח התאווי' ייחס הכתו' שמיעת התפלה
 אל הכח המתאוה ולזה הוא מה שאמר הכתוב תאות
 ענוי' שמעת ה' כאלו התפלה היא מצד הכח המתאו'
 ואינו כן אלא מצד הכח הסכלי המעורר את האדם
 אל הטוב ולא הבה את הסם והכח המתאוה בהפך
 ולזה סיים הכתוב תכין לבס תקשיב אזנך לבאר
 ששמיעת תאות הענוים אינה אלא אחר סיוכף הכח
 הסכלי אל התפלה להדבק בשם וזהו תכין לבס ואז
 תקשיב אזנך וכך כאמר לרכיאל למן היום אשר נתת
 אל לבבך להביץ ולהתענות לפני אלהיך כשמעו ד
 דבריך וביארו זל מכאן שאפי' קבלת התעניות קודם
 סיתענו תועיל לקבלת התפלה מצד הכנת הלב
 וזהו שאמר הכתוב והיה טרם יקראו ואכי אענה
 כלומ' כשיכין הכח הסכלי עצמו להתפלל או להכנה
 ולהתענות טרם שיעשו התפלה והתעניות בפעל
 אכי אענה ובעוד הם מדברים לעשות התפלה ו
 והתעניות אכי אשמע ואפילו קודם סיתפללו בפועל
 ובלבד אחר סיגזור הכח הסכלי שראוי להתפלל

על הדבר הזה ומהדבר ההוא אפשר ההפכה לא
 מצד הכותף בלבד שהאל יכול על כל דבר אבל
 שיבחן האפשרות גם כן מצד המקבל אם יש בו
 הכנה לקבל החסד ההוא שאם אין בכח המקבל
 שיקבל חסד גדול כזה שהוא דבר שאין בחקו ל
 לקבלו אין ראוי לבקש עליו רחמים שמי שיתפלל
 לשם שימליכהו על כל העולם כאיכסדרר אף על פי
 שהדבר אפשר מצד הכותף שהאל יכול על כל דבר
 אחר שאין מחק המקבל שיקבל חסד גדול כזה ו
 והדומה לו אין ראוי להתפלל עליו כי אין כל אדם
 ראוי למשול על כל יושבי הארץ שאפשר שהיה בהם
 איש יותר מוכן לזה ממנו ולא ימנע השם טוב מן
 האחר בעבור זה שחקדי השם ימנעו מצד התפלה
 על המקבלים כפי מה שיהיה בכחם לקבלם ועל זה
 אמר המשורר גול על ה' דרכך וגומר כלומ' שבחינת
 הדברים המועילים אל האדם וראיות המקבלים
 תלוי בחכמת השם ולא בזולתו:

פרק שמנה עשר

מה שהביא האנשים לפקפק בתפלה קרוב למה
 שהביא אותם לסקלק ידיעת השם וזה שהם אומ' שלא
 ימלט הדבר מהחלוקה אם סגנזר מהשם טוב מה
 על איש מה או לא כגזר ואם כגזר אין צריך תפלה
 ואם לא כגזר אין תועיל התפלה לטעות רצון השם
 לבזר עליו טוב אחר שלא כגזר שלא יסתנה השם
 מן הרצון א לא רצון ולא מלא רצון אל רצון ובעבור
 זה יאמרו שלא יועיל כשרון המעשה אל שיגיע לאדם
 מהשם בעבורו טוב מה וכך יאמרו שלא תועיל ה
 התפלה להשיג טוב מה או להכיל מרע סגנזר עליו
 וכמבא איוב טוען זה הדעת בשם הרשעים ונטה ליו
 אמר כמתמיה על השם מסגניח במעשה בני אדם
 מדוע לא יענוש הרשעים על היותם מאמינים על ה
 הדעת הזה אמר מדוע רשעים יחיו עתקו גם גברו
 חיל זרעם ככון לפניהם עמם וגומ' ויאמרו לאל סור
 ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו מה שדי כי נעבדנו
 ומה נועיל כי נפגע בו הכה יבאר שדעת' היה שאין
 כשרון המעשה מועיל וזהו אמרו מה שדי כי
 נעבדנו ושאי' התפלה מועילה וזהו אמרו ומה נועיל

כי נפגע בו וזה להיותם חושבים אחר סגנזר על
 האדם רעה מה אי אפשר שיתבטל בשום דבר ונראה
 סגנזר איוב לזה הדעת במה שסמך לזה הן לא ב
 בידם טובם עבת רשעים רחקה מני כלומ' הכה אני
 רואה כי לא בידם טובם שלא על ידי כשרון המעש'
 ירבו טובותיהם ולא היה רוע מעשיהם להסיר מהם
 הטובות המגיעות אליהן ועל כן אני אומר כי עבת
 רשעים רחקה מני כלומר העבת האלהית היעוצה
 על אלה הרשעים שיבלו בטוב ימיהם היא רחוקה
 מדיעתי ועל כן אני אומר שהכל בגזרה שאם לא
 יהיה הכל בגזרה והיה כשרון המעשה מועיל היה
 ראוי שיגיע הרע אל הרשעים בעבו מעשיה' ואיכנו
 כן כי כמה נר רשעים ידעך ויבא עלימו אידם ח
 חבלים יחלק באפו ר'ל כמה רשעים נראה שידעך
 נרם וסיבא עלימו אידם כלומר גמול מעשיה' הרעי'
 ושיחלק להם השם חבלים באפו על מעשיה' הרעים
 ומזה יראה סגנזר איוב לדעת הרשעים האומרים
 שהגזרה אמת ושלא יועיל כשרון המעש' או התפלה
 לבטול הגזרה וזה הדעת אינו ככון שהטפעות ס
 העליונו' יושפעו על המקבל בהיותו במדרג' ידועה
 והכנה ידועה לקבלם ואם לא יכין האד' עצמו לקבל
 הטפע ההוא הכה הוא המוכנע הטוב מעצמו שאם
 כגזר על איש מה ער'מ' שיכליחו תבואותיו בסנה
 פלוכי והוא לא יחרוש ולא יזרע בסנה ההיא אף אם
 ימטיר השם מטרות עזו על פני תבל ארצה לא ת
 תכלחנה תבואותיו אחר שלא חרש וזרע והוא מוכנע
 מעצמו הטוב ההוא בסלא הכין עצמו לקבלו ולפי
 זה כאמ' שכסגזר על האדם טוב מה הכה הוא כגזר
 בהיותו במדרגה ידועה מהרוע או בהכנה ידועה
 וכסתתנה המדרגה ההיא או ההכל' ההיא תסתכ'
 הגזרה בהכרח לטוב או לרע וזה כמלך סגזר על
 כל הערלים שבמדינה פלוכי סיהרגו או
 שיכתן לכל אחר כסף וזהב ועמד אחר מהם וכימול
 שתשתנה בלי ספק הגזרה ההיא ובטל מעליו לרע
 או לטוב כפי ההכל' סנתחרש' באיש ההוא ולזה היה
 ההשתדלו' בעשיי' הטו' וכשרון המעש' טוב והכרחי
 בכל דבר שהוא הכנה לקבול לטפע האהי או לבטל
 מעליו הגזרה וזה מסכים למאמ' ר'ל רבא איקלע
 למימלא חזנהו שחורי ראש אמר מאי האי אמר ליה
 מדב' עלי קאתיכא דכתיב ביה וכל מרבית ביתך
 אנשים

אכס' ימותו אמ' להו זילו איעסקו בתורה דכתי' היא
 חייד ואורך ימיו סיראה מדבריהם שהגזרות ה
 האלהיות הן הנה בהיות המקבל בהכנה ומדרגה
 ידועה ואם תסתנה המדרגה ההיא תסתנה הגזרה
 ההיא ובעבור זה הוא שאמרו ששנוי השם יועיל ל
 לבטל הגזרה וכפ' שנוי המעשה ומזה הכר הוא שת
 שתועיל התשובה לרשע שעי' התשובה הוא כאלו
 כהפך לאיש אחר שלא הגזרה עליו אות' גזרה שהרי
 אחאב סכ' עליו רק לא היה כאחאב אשר התמכר
 לעשות הרע בעיני ה' ואחר שנגזרה עליו גזרה לפי
 סכס וכתכסה בטק וככנע לפכי ה' כאמר לחליהו יען
 כי ככנע אחאב מפני לא אב' הרעה בימיו בימי בנו
 אביא הרעה על ביתו וזה יורה שהגזרה הנגזרת
 על הרשע הוא בהיות בתואר ההוא מן הרוע וכ
 וכשייטתנה מן התואר ההוא על ידי התשובה הנה
 הוא כאלו כהפך לאיש אחר שלא נגזרה עליו אותה
 גזרה ועל זה הדרך הוא מבואר שתועיל התפלה או
 כשרון המעשה אל סיוכף המתפלל לקבל שפע הטוב
 או לבטל ממנו הרע הנגזר עליו להיותו משתנה מ
 ממדרגת הרוע שהיה בה וזו הטענה רמז עליה כ
 צופר בהיותו מאשי' את איוב שלא היה מתפלל לשם
 להכילו מרעתו ולא היה מכין עצמו לבטל מעליו
 הגזר' וזה שאמר לו אם אתה הכינות לבך ופרשת
 אליו כפך אם און בידך הרחיקו כי אז תשא פניך
 ממוס וגומ' כלומר אם תכין לבך להתפלל ולתקן
 מעשיך איך ספק שעי' התפלה וכשרו' המעשה תמלט
 מן הכרות הללו ומזה יתבאר שתפלה וכשרון המ
 המעשה מועיל לבטל הגזרה בכל עת וכפ' ארז'ל יפה
 כעקה לאדם בין קודם גזר' דין בין לאחר גזר' דין
 ואין להקשות ולומר איך ישתנה רצון השי' עי' הת
 התפלה שכך היה רצון השם מתחלה שתתקיים ה
 הגזרה בהיותו באותה מדרגה ואותה הכנה ואם
 תסתנה ההכנה תסתנה הגזרה ושאלת השתנות
 ידיעתו יתברך בהשתנות ההכנה עי' התפלה שב
 אל שאלת י' יעת השם עם טבע האפשר וכמו שלא
 בחקור על ידיעת השם איך היא שלא תסתנה עם
 מציאות טבע האפשר כן לא בחקור עליה איך היא
 שלא תסתנה עם התפלה אבל כאמין שכמו שלא ת
 תסתנה ידיעתו עם מציאות טבע האפשר כן לא ת
 תסתנה עם התפלה ועם כל זה כאמין היות טבע

האפשר נמצא אחר שהעיד עליו החוש וכפ' כאמין
 היות התפלה מועלת לבטל הגזרה אחר שהעיד על
 זה החוש כמו שיבא ואף אם לא נרע איך תסכים י
 ידיעתו מבלי שנוי עם התפלה כמו שלא נרע איך
 תסכים עם מציאות טבע האפשר לא מפני זה ככ
 נכחיש מה שהעיד החוש שהשי' יהיה כעתר אל המ
 המתפלל לתת את שאלתו מאיזה מן שהיה וזהו מה
 שהשיב אליפז לאיוב על שראה שנטה לרע' הרשע'
 האומ' מה שרי כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בו אמ'
 לו ומשיב על דבריו ואמרת מה ירע אל העבד ערפל
 יספוט עבים סתר לו ולא יראה וגומ' כלומר אחר ש
 שאתה נוטה לרעת הרשעים האומרי' מה נועיל כי
 נפגע בו לבטל התפלה כדי שלא תסתנה ידיעתו
 הנה בזה הרעת אתה בא לבטל ידיעת השם עם
 טבע האפשר כדי שלא תסתנה ידיעתו וזהו שאמר
 ואמרת מה ירע אל וכראה בזה שרעתו לומר עולם
 כמכהגו נוהג וזהו שקרא אורח עולם ואמ' לו האורח
 עולם תשמ' אשר דרכו מתי און האומרי' לאל סור מ
 ממנו ומה יפעל שרי למו הנה קרא מתי און האומרי'
 עולם כמכהגו נוהג לפי שהם מבטלין כשרון המ
 המעשה והתפלה וזה שסיים בדבריו אם תשוב עד
 שרי תבכה תעתיר אליו וישמעך וגומ' כאלו ירמו
 בזה שסבת ייסוריו היתה בעבור שלא היה מאמין
 שהזלחתו היתה מהשם כי אם ממכהג הטבע וכפ'
 יאמין בייסוריו ועל כן לא היה מתפלל לשם עליהם
 ויאמר אליפז שאם ישוב אל השם ויתפלל לפניו ויודה
 לו שהכל בא ממנו ישמע תפלתו וככל מייסוריו וי
 ויכליחו נכסיו ולזה אמר תעתיר אליו וישמעך וגומ'
 והיה שרי בצריך וכסף תועפות לך כלומר שעי' הת
 התפלה יהיו נכסיו מכליחין וכפ' העיד הכתוב וה'
 שב את סבו' אי' בהתפללו בעד רעהו כי כשהאמין
 שהתפלה לשם תועיל ובעבור זה התפלל לפניו מיד
 שב סבותו :

פרק תשעה עשר

עניין הברכות שהנביאים והזריקים והחסידים
 מברכין את האנשים הוא דבר נבוכו בו המפרשים
 ולא העלו בו דבר הגון וזה שהם אמ' לא ימלט הדבר
 מחלוקה

מחלוקה אם שיהיו הברכות תפלה או הגדת העתידות ואם הם תפלה למה חרד יצחק חרדה גדולה עד מאד על שבירך לזולת עשו ואמ' מי איפה הוא הכר ציד וגומ' ואמר ואברכהו גם ברוך יהיה וחזור ויתפלל על עשו כמו שהתפלל בתחלה על י יעקב שבלי ספק יותר ראוי שתהיה תפלתו נשמעת באחרונה על עשו שתעשה ברכון יותר ממה שכ שתקבלה על יעקב שהיה במרמה ואם הברכו' הן הגדת עתידות למה נתרעם עשו על זה ואמר את בכורתי לקח והנה עתה לקח את ברכתתי ואיך אמר לו יצחק הן גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדיו הרי לא עשה דבר מעצמו אלא שהי' מגיד בכבואה העתידו' לבא על המתברך ומה תרעומת יש בזה ליצחק ולא לעשו והרבה דברים נאמרו בזה והיותר נכון ממה שהסכימו עליו הוא שעני' הברכו' כאלו הוא דבר מורכב משניהם מהגדת העתידות ומן התפלה עלדרך זה שהנביא יראה בכבואה ה העתיד לבא על המתברך ויתפלל בעדו להרבות הטוב שהוא כאלו תאמר שיראה בכבואה שהאיש ההוא יצליח בעבוד' הארמ' ויברכהו הנביא שירבה תבואתיו וק' שעריו או אם יראה שהאיש ההוא יצליח במקנה וברכהו שירבה מקנהו שיעור גדול תפלט פרתו ולא תשכל ועל זה הדר' יאמ' שהוא בכל שאר ההצלחו' וכשיק' הדב' מצד התפלה יאמ' שהו' הגד' העתידו' ואם יקשה עליהן מצד הגדת העתידו' יאמ' שהוא תפלה ולזה הדר' יצטרכו לחלק בין הברכות הנאמרו' ע"פ הנביא לנאמרו' מפי הצדיק' והחסידים שאינן נביא' וכך יקשה לזה כל הברכות הנאמרות לישראל מפי הכהני' שאין בהן הגדת העתידו' כלל אלא את' שכל אלו דרך תפלה ושל יצחק לפי שהיה נביא הי' בהם הגדת העתידו' ולפיכ' חרד יצחק כל החרדה ההי' מן העצבון שהיה עצב על מה שראה בכבוא' מן הטו' העתי' לבא על יעקב ורוב הצלחתו על עשו שהי' חביב לו ויש לתמו' אח' שהתפלה מועי' בברכו' למה לא התפלל יצחק על עשו שיצליח יותר מיעקב כמו שיתפללו הצדיק' על המתברך על ידם ולמה לא אמ' לעשו שהברכו' היו הגד' העתידו' ושלל הפסיד דבר בברכו' את יעקב וזה היה יותר ראוי כדי שלא יטווס עשו את יעקב על הברכות שברכו אביו והנראה לי בזה הוא שענין הברכות אינו

הגד' עתידו' כלל אבל הוא תפלה עם נתיב הכנה אל המקבל שיחול השפע האלהי עליו וזה שהשפעים העליוני' ישתלשלו ויושפעו על המקבלים בהדרגות ואמצעיים ובתנאי' שיהיו המקבלי' ראויים ועל יחס וקדור שמו' ושיהיו עם זה מוכני' לקבול השפע ההוא ואם יפסק ההשתלשלו מאיז' צד האמצעי' ולא יהיה היחס שמור או הקדר או יהיה המקבל בלתי מוכן יתבלבל השפע או היחס ולא יחול השפע האלהי ב בהשתנו' הקדר ולזה צרי' שיהיה במקבל הכנה כדי שיחול בו השפע ההוא וכשלל יהיה המקבל מוכן לקבל השפע האלקי ויכף ע"י הנביא או ע"י הצדיק או החסיד ויהיה המברך אמצעי בהורדת השפע ההו' וזהו ענין קמיכ' היר שהיו סומכין ידיהם המברכים על המתברכין לתת הכנה אל המתברך שיקבל ה השפע או הטו' ההוא וכאו' החקר או הצדיק המברך הוא נכונ' להמשיך השפע האלהי על ידו כמו שמצינו בענין הכבואה שהיה ע"י הנביא על הבלתי ראוי' אליה ובלבד שיהיה בהם קצת הכנה אמ' השם למשה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו וכפי מעלת הקומ' או המברך יהיה מדרג' השפע המקובל ולזה תמצא שאמ' איהו לאלישע כשאמר לו שאל מה אתן לך בטרם אלקח ממך והשיב אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי ואמר לו אליהו הקטית לשאלו שאי אפשר לאר' לתת הכנה אל המקבל יותר מהנמצא אשלו' ולזה אמ' לו שאם יראה אותו אחר שיהיה לוקח ממנו יהיה לו כן שבלי ספק יהיה אליהו אחר הלקיחה במדרג' יותר גדולה ממה שהיה קודם לכן ויהיה אז אפשר לו ל להשפיע עליו פי שנים ממה שהיה באלהו טרם ה הלקיחה מה שלא היה אפשר לו להשפיע קוד' שילקח ולסוף הקטית לשאלו יורה שאין פי שני' ברוחך כמו יכיר לתת לו פי שנים האמור בבכור כמו שכתבו קצת המפרשי' שאם כן לא היה אומ' לו הקט' לשאלו שהרי אלישע היה ראוי להתנבאות מעצמו יותר מ משא' בני הנביא' אע"פ שהם שמטו את אליהו קודם אישע והיו מכינים עצמן לכבואה יותר ממנו שכבר נאמר לאלהו בהר הכרמל ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לכביא תחתך ולמה הקשה לשאלו כשהיה הוא הבכור בכל בני הנביא' לקחת פי שנים כאחר מהם אבל האמת הוא ששאל לו פי

לו פי שנים ברוח אליהו במה שהיה קודם הלקיחה
 וכך היה לו שנים אלו היו ח' ונסו אלישע יו' וכך
 הסכימו ר'זל בזה בראשון ממסכת חולין וכך יראה
 מלשון הכתוב שאליהו היה נראה לאלישע אחר
 הלקיחה כמו שאר'זל שהיה נראה לקצת החסידים
 מחכמי התלמוד אמר הכתוב וירם את אדרת אליהו
 אשר נפלה מעליו ויבא ויעמו' על שפת הירדן ויאמר
 איה אליהו אף הוא ויכה את המים ויחכו הכה
 והכה ויעבור אלישע שאחר סכתב ויעבור אלישע
 ולא כתב ויעבור בלבד נראה שהמכה לא היה אישע
 לברו אלא אליהו היה עמו שנראה לו באותה שעה
 ועליו נאמ' אף הוא ויכה את המים וכך מצאתי כתוב
 במס קדומי המפרשים שאליהו נראה לאלישע באותה
 שעה ואז נחה רוח אליהו על אלישע ונתקיים בו
 שהיה לו פי שנים ברוחו לפי שראה אותו אחר שלקח
 מעמו וכך מצינו שאחר הלקיחה כתו' על יהורם בן
 יהושפט מלך יהודה ויבא אליו מכתב מאליהו הנבי'
 שנראה שהיה אז נמצא בין האנשי ומתקן מעשיהם
 וסמיכת היד שאמרו אין ספק שעל מי שיש לו הכנה
 מרובה תועיל יותר מסמיכת היד על מי שיש לו הכנה
 מועטת ועל כן גם יעקב יד ימינו על ראש אפרים
 שיש בו הכנה גדולה יותר מבמנשה ולזה רצה ש
 שתחול הברכה על ידו עליו בעין יפה כפי גודל ה
 הכנתו אליה אבל במנשה למיעוט הכנתו לקבל
 השפע הספיק לו סיטית לו יד שמאלו עליו כדי שיחו'
 עליו בברכ' יעק' השפע שהי' אפט' לו לקבל וזו היתה
 הזכנה בנשיאת כפי' בברכת הכהנים את העם כדי
 שיהיו אמצעיים לחול השפע על המתברכים כפי
 הכנת כל אחד מהם והיו נושאין כפיהם בטעת ה
 הברכה שהוא בענין סמיכת היד והיתה ברכת ה
 הכהנים לכלל ישראל או לכבוד לפי שהרבים יותר
 מוכנים לקבול השפע מן היחיד וזה שאי אפט' שלא
 יהיה בהם מי שיהי' בו הכנה לקבל אי זה שפע אהי
 באמצעות הכהנים ועל זה הדרך הן ברכו הצדיקי'
 או החסידים למתברכים על ידם כדי שיחול השפע
 באמצעותן על המתברך על דרך שפירטנו בכבוא'
 בפרק י"א מהמאמר הג' ואל תקטנה עליו איך אפשר
 שיהיה הצדיק או החסיד כלי להגיע הברכה אל ה
 המתברך והוא יהיה עני ומצטרך לבריות שכבר
 ביארו ר'זל בפר' כסוי הדם ואמרו שאהני להו זכותא

לצדיקי לאחריו לדידהו לא מהני להו זכותיהו
 ואחר שימשך השפע אל המתברך באמצעו המבר'
 כפי הכנת המקבל אין כח ביד המברך להפסיק
 השפע ההוא ושלא ירד על המקבל כי בזולתו ירד
 עליו שהמברך אינו אלא כלי להגיע הברכה אל ה
 המתברך ואף על פי שישתלק הכלי לא תסתלק ה
 הברכה וזה כדרך שהמשיך מי מעין המתגבר אל
 גנה זירועיה תצמיח שאע"פ שישתלק האיש הממשי'
 לא יפסק הנחל הנמשך מהשקו הגנה וכך מי ששעה
 חלונות בבית אצל כרוי סיכנס בו אור השמש שאף
 אם יסתלק האומץ לא יסתלק אור השמש מלהאיר ה
 הבית ההוא האפל וז"ל יצחק כשחרר חרדה גדולה
 עד מאד ואברכהו גם ברוך יהיה כלומר על כרחי
 יהיה ברוך אחר סברכתי אותו שגם ברוך יהי' הוא
 מכלל החרדה כאלו אמר אין בידי להפסיק השפע
 ההוא שנמשך ליו על ידי שזה כמי שזוה את הזורף
 לעשות כלים נאים מזהב מצוירים כיוור נאה מאד
 לאוהבו של זורף והאומץ בהיותו מדמה שהכלים
 ההם היו לאוהבו כיוור אותם כיוור נאה עד מאד ב
 בשמחה ובטוב לבב ואחר כך נודע שלא היו הכלי'
 ההם לאוהבו של זורף שבלי ספק הזור' ההו' יתעצב
 על זה ויחרר חרדה גדולה אבל אין בידו למנוע
 הציוור הנאה ההוא שלא יהיה עשוי בכלים ההם ואף
 על פי שנודע שהם לסוכאו של אומץ ובעבור זה אמ'
 יצחק לעשו הן גביר שמתיו לך וגומר כלומר כבר
 הגיע לו על ידי באמצעות הכנתו כל השפע הזה ו
 ואין בידי להפסיק אותו אחר שכבר נמשך ולכה א
 איפה מה אעשה בני עד שאמר לו עשו הברכ' אחת
 היא לך אבי כלומ' שיברכהו ברכה אחת שלא תהיה
 נגד הברכה שבירך וכך עשה יצחק שבכלל ברכת
 עשו אמר לו ואת אחיך תעבור שבזולת זה אי אפט'
 וזה מה שרצונו לבאר מענין הברכות:

פרק עשרים

אף על פי שהתפלה מצוה ממצות התורה כמו
 שאר'זל בספרי ולעברו בכל לבב' זו תפלה ואמרו
 גם כן הוי זהיר במצוה קלה כמצוה חמורה שאין
 אתה יודע מתן סכרן של מצות לא מפני זה נאמר
 שיהיה

שיהיה מתן שכרן של מצות טוה ושל א תהיה אחת
 מהן גדולת הערך וגדולת השכר יותר מאחרת א
 אבל זה כמי שאמר על קמי הרפואה הוי זהיר בסם
 שאינו יקר הערך כמו בסם שהוא יקר הערך סכלס
 מועילים תועלת גדול לבוף שלא בעבור זה כאמר
 שלא יהיה לקצת הסמים יתרון על קצת אבל יאמר
 זה בעבור זה שהרמוכר יד' מ שהוא גם יקר הערך
 מאד והסרכב און שאינו יקר הערך כל כך שראוי ש
 שיהיה זהיר בשניהם אף על פי שאין ערכם טוה ל
 לפי שכל אחד מהם יש לו סגולה בפני עצמו מועילה
 לבוף האדם בכלל שכתו שהראונר יש לו סגולה ל
 לרפאות תחלואי הרגלים והשוקים והברכיים שגם
 זה מועיל לבוף האנושי ומכל מקום יש לכל אחד ו
 ואחר מהם ענין ותועלת בפני עצמו לפי מקומו ש
 שאין ערכם טוה שהראונר יש לו סגולה לרפאות
 אבר ראשי והסרכב אף על פי שיש לו סגולה מ
 מיוחד בפני עצמו אינו מרפ' אבר ראשי וכך המצות
 אף על פי שכל אחד מהם יש לו סגולה ותועלת כלל
 מצד היותה מצות השם שזה תועלת כולל כל המצו'
 וראוי שזהר לפי זה במצוה קלה כמצוה חמורה ת
 מכל מקום אין ערכם טוה כי כל אחת יש לה סגולה
 מיוחדת בפני עצמה ותועלת מיוחד מצד היותה
 המצוה ההיא המיוחדת וראוי שיהיה יתרון לקצתה
 על קצת מזה הכד ועל כן אנו אומ' שמצות התפילה
 עם היותה אחת ממצות התורה וראוי שיקובל עליה
 סכר כולל כעל כל אחת מהן וזה הנה מצד עצמה
 יש לו יתרון גדול על כל אחת מהן שכל מצוה מצד
 עצמה תתן שכר מיוחד כמו שתמצא בסלוח הקן
 למען ייטב לך והארכת ימי' ובצדקה למען יברכך
 ה' אלקיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך ומצות
 התפלה הסגולה המיוחדת אשר לה מצד עצמ' הוא
 ענין כולל שהיא תועיל לכל הדברים שהרי נמצא
 אותה שתועיל לרפאת החולים כמו שהועילה לח
 לחזקיה שמעתי את תפילתך וגו' הנני רופא לך
 ביום השלישי תעלה בית ה' ותועיל להציל ממות
 שהרי כשחטאו ישראל בעגל כאמר למשה הרף מ
 ממני ואשמירם וגו' וככלו בתפילת משה וכך יוכה
 ביכל בתפילתו ממעי הדגה ותועיל לפקוד עקריות
 ויעתר יצחק וגו' ויעתר לו ה' וגו' וכך נפקד' חכה
 בתפילתה ותועיל לרעב ויהי רעב בימי דוד שלם

סנים ויעתר דוד אל ה' ותועיל למלחמה אמ' הכתוב
 במלחמת סנחריב ויתפלל חזקיהו המלך וישעיהו
 בן אמוץ הכביא על זאת ויזעקו הסמים וישלח מ
 ה' מלאך ויכחד כל גבור חיל וטר מלחמה במחנה
 מלך אשור וגו' ואם כן התפילה היא כמו הכרי
 הכולל שהוא מועיל לכל החליו' ולכל הארסים הן חס
 והן קר לא כסאר מיני התריאק שהם מועילים ל
 לחלאים פרטיים בלבד יש מהם לאדם חס ויש מהם
 לאדם קר בלבד ולא נמצא אחד מהם מועיל לסם
 החס והקר ולחלויים הפכיים אלא התריאק הגדול
 בלבד וכך התפילה תועיל לכל הדברים ואפילו
 לדברים הפכיים שהרי משה אמר בתפילתו זכור
 לאברהם וגו' ואסף אמר אל תזכור לנו עונות
 ראשונים וגו' נמצא שתועיל אל הזכירה וא' השכחה
 ולא נמצא מצוה שתועיל לכל הדברים אלא התפלה
 ולזה מה שביארו רבותינו זל שמה שנזכר בכתוב
 ועברתם את ה' אלקיכם וגו' שהעבוד' ההיא אינה
 עבודת הקרבנות שהיא במקום מיוחד אבל היא
 עבודה שהיא בכל מקום ואי אפשר גם כן שתהיה
 כעבודת העבד לארוכיו שהשם יתבר' אינו מצטרף
 אל עבודת זולתו ולזה תהיה העבודה הזא' בהכרח
 שיהיה אדם מזכיר שבחיו בכל מקום ומכיר שהכל
 בא מאתו ומבקש ברכיו ממנו בהיותו מתחנן לפנת
 ומוד' שאין לו עוזר וסומך מבלעדיו וזו היא העבודה
 אליו ולפי שמצאו בפסוק ההוא ובבא אחריו ארבע
 דברים כוללים מוטגים על ידי התפילה ולא נמצא
 זולתה מן המצות ומן העבוד' שתועיל לכך לפיכך
 בארנו שהעבוד' הזאת היא התפלה שהיא העבודה
 שבלב שאנחנו נמצא שנאמ' בעבודה הזאת ובירך
 את לחמך ואת מימך וגו' ונמצא בימי דוד שהועילה
 לרעב כמו שאמרנו וכך והסירותי מחלה מקרבך
 בחזקי' ולא תהי' משכלה ועקר' בארצך בחכה ואת
 מקפ' ימך אמלא בחזקיהו ובישר' בעגל את אימתי
 אשלח לפניך וגו' בחזקיהו ובסנחריב מלך אשור
 ומחכהו ונמצא גם כן תועיל התפלה לכל הצרות
 כגון שנראה מתפלת שלמה דבר כי יהיה רעב כי
 יהיה שדפון ארב' וירקון כל כגע כל מחלה ותועיל
 גם כן להנצל מהצרה ומהגלות כאמר בישראל ב
 בהיותם במצרים ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים
 וגו' וישמע אלקים את כאקתם וגו' וכך דניאל ו

ועזרא בתפלתם עלו ישראל מן הגלות כמזא חס
כן שהתפלה היא כמו הצרי הכולל כל מיני הת
התחלואים ומועיל לכל הגופים ועל כן תועיל לכל
מיני האנשים אמר שלמה וגם אל הנכרי אשר לא
מעמך ישראל הוא וגו' ובא והתפלל וגו' ותועיל
גם כן אפילו לרשעים גמורים כמו סנזכר בפ"ז
מזה המאמר מעניין תפלת מנשה

פרק אחד ועשרים

וקרה בעניין התפלה קפק גדול והוא זה כי מי לנו
גדול ממנשה ארון כל הנביאים והוא התפלל לסם
על כניסתו לארץ ולא נענה אמר הכתוב ואתחנן
אל ה' אעברה כא וגו' ויאמר ה' רב לך וגו' והנה
זה ממה שורה שהדבר הנגזר אי אפשר שיבטל על
ידי התפלה ואם כן יאמר האומר כי שוא עבוד אל
אלקים ומה בצע כפנתחנן לפניו אחר שאי אפשר
לבטל הנגזר והתשובה בזה שהתפלה מועילה ל
לפני גזר דין על כל פנים ואף לאחר גזר דין גם כן
תועיל אם אין עמו טבועה וכך אמרו רבותינו זל
יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר
דין כמו שיראה זה מחזקיה שאחר שנאמר לו לו ל
לבייתך כי מת אתה ולא תחיה כאמר לו שמעתי את
תפלתך וגו' הנני מוסיף על ימך וזה היה לאחר ג
גזר דין כמו שאמרו רבותינו זל בברכות אבל גזר
דין של משה היה גזר דין שיטעמו טבועה שנשבע
שכל לכך לא תביאו וכך אמרו רבותינו זל כי לכך לשון
טבועה וכמו שהוכיחו זה מלכך נשבעתי לבית עליו
ולפיכך לא הועילה התפלה של משה רבינו עליו
השלום וזהו ההבדל שיש בין יחיד לצבור שהיחיד
אין גזר דינו נקדע כשיטעמו טבועה ושל צבור ה
הוא נקדע ומתבטל על ידי התפלה וזה יראה שהוא
כן מקסר הפרטה וכדי שיובן זה היטב אבאר הפ
הפסוקים שבאו בתפלתו של משה כדי שיובן הקסר
יפה הנה בתחלה אמר ואתחנן אל ה' ואמרו ר
רבותינו זל אין חינוך בכל מקום אלא מתנת חנם

ודקדקו זה לפי שטרם חנם חנן ובא להורו שאף ר
ראוי לאדם לתלות תפלתו במעשיו הטובים ולא ב
בזכות עצמו כמאמר אליהוא מה אנוס כי יזכה וכי
יזרק ילוד אשה וגו' חכמים לחזקיהו שתלה
תפלתו בזכות עצמו ואמרו כי לפני שתלה הדבר
בזכות עצמו הצילו בזכות אחרים וכאמר לוצגנותו
על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי
ובעבור זה לא תלה משה רבינו תפלתו בזכות ע
עצמו אלא במתנת חנם ולפי אמר ה' חלקים אתה
החלות וגו' כלומר כך הוא דרכך לעשות עמי ח
חסד חנם שאתה החלות מעצמך בחנם להשפיע
עלי ספע נבואיי מצלתי סאהיה ראוי ולא שאכף
עצמי לכך וכך אמרו רבותינו זל בספרי אתה הח
החלות להראות את עבדך נסים וגבורות שנאמר
אסורה כא ואראה הנה ביארו שאתה החלות כאמר
על התחלת נבואתו של משה וכאלו אמר רבונו ס
של עולם אל יקשה בעיניך לעשות עמי חסד אף על
פי שאיני ראוי אליו ולתת לי מתנת חנם טכך דרכך
עמי שאתה מעצמך החלות בסנה להראות את עב
עבדך וגו' ואחר טכך דרכך עמי עשה גם עתה
עמי החסד הזה שאני שואל אעברה כא ואראה וגו'
והתפלה הזאת היא על דרך הושיענו אלקי ישענו
ומה הוא המונע שלא תעשה עמי החסד הזה סה
שהמיתה הזאת הנגזרת עלי אי אפשר שתהיה א
אלא מאחת משלשה פנים אם מצד העונש המגיע
מאתך על חטאי או מצד הוראת המערכת או סה
שהגיע זמני להפטר ואלו השלשה הם הקצום
הקבועים לחיי האדם אמר דוד על שאלו כי אם ה'
יבפנו או יומו יבא וימות או במלחמה ידר ונספח
רמז בזה שהמיתות הן שלש אם כרתית או טבעית
או מקרית כי השם יבפנו ירמוז על המיתה הכרתית
והיא מיתת העונש על חטא או יומו יבא ומת על ה
המיתה הטבעית והיא שהגיע זמנו להפטר כפי
מזגו או במלחמה ידר ונספה ירמוז על המיתה ה
המקרית המגיעת לאדם בלא עתו ובלא חטא קודם
אלא מצד המערכת או הגזרה הכוללת שכל מי ס
סיכנס במלחמת פלוגית ימות ואם לא היה יבא
למלחמה לא היה מת ואם יבא ימות מצד ההוראה
הכוללת אף על פי שאין בידו עון אשר חטא ולא
הזכיר המיתה הבחיריות לפי שאין אדם שיבחר
מות

מות מחיים ולא הסכים בזה אל האמת שהרי מיתת
 שאל בחיריית היתה שנאמר ויקח שאל את החרב
 ויפל עליה וכך משה לא הזכיר אותם שהוא לא היה
 בוחר מות מחיים ולזה לא הזכיר אלא הג' מיתות
 בלבד ואמר לפיכך רבונו של עולם המיתה הנבזרת
 עלי אס היא מצד העונש על חטא אס כן עוכי כל כך
 גדו שאי אפס לימחל כמו שאמ' קין גדו עוכי מנסוא
 וארזל אמר קין לפכו הק'בה רבונו של עולם אתה
 קובל שמי וארץ ועוכי אי אפס' לסבול וביאו דבריה'
 סקיף אמר לשם אחר שעוכי הוא כל כך גדול שאי
 אפשר לימחל אס כן יהיה כחו לחט' יותר גדול מכח
 הס' למחול וזה אי אפשר כי כח הס' גדול לב'ת
 וזהו שתמה באמרו גדול עוכי מנסוא ואלו בעצמם
 דברי משה במה שאמר את גדלך וגומ' כלומר אני
 יודע שגדלך בב'ת ואי אפשר שיהיה כל כך גדול
 שלא יספיק גדלך הבלתי בעלת כלית למחלו ואמר
 עוד ואת ירך החזקה לרמוז שאם היתה המית' מצד
 הזרחת המערכת כבר הראיתנו כסים ונפלאות מ
 מורות סידך החזקה ותקפה על המערכת לנכחו
 ואמר עוד אשר מי אל וגו' לרמוז שאם המיתה היא
 טבעית כמו שהיא מיתת הכדויקים כמו שאמרו רז"ל
 שהק'בה יוטב וסופר סנותיהן של כדויקי' וכו' כלומר
 שהאז סופר סנותיהן שלא יתקצרו לא על כד העונש
 ולא על כד המקרה אבל סיחיו הסנים הראוי להם
 לחיות כפי טבעם והרכבת מזגם והלחות הסרטי
 מבהם מתחלת יצירתם וזה שאמר הכתוב בסרה
 סני חיי סרה אחר שאמר ויהיו חיי סרה מאה סנה
 ועשרים סנה וטבע סנים להורות דהק'כז סני' ההם
 שחיתה היו סני' שהיו סני חיה כפי טבע' והלחות
 הסרטי מבה מתחלת יצירתה ולא נתקצרו ימי' כמו
 סנתקצרו סני חיי אברה' כמו שארזל שהי' לו לחיות
 ק'פ סני' כמו סחי יצח' ולא ח' לא קע'ה סל' סנתקצרו
 ימיו ה' סני' כדו שלא ירא' את עשו יוכא לתרבו' רעה
 ולרמוז על זה באמר בו ואלה סני חיי אברהם אשר
 חי לומר אלו הן הסנים אשר חיה לא שהיו אלו סני
 החיים כפי טבע מזגו והלחות הסרטי אשר בו כמו
 שהיו סני חיי סרה ועל כן היה משה אומ' אס מיתתי
 היא טבעית שאין בכח הרכב' מזגי שאחיה יותר
 הרי אתה יכול לחדש כנשר נעורי ולתת בי כח ל
 להשיבני רענן ככרוס ובריא חולם שאין אלוה אחר

בעולם זולתך שיעש' כמעטך סיכול לברוא בריות
 ולתת טבע חדש זולתך ואס תחדש בי ענין חדש
 כאלו אני ברית חדשה מי יאמר לך מה תעש' שאין
 בעולם מי שיעשה כמעטך וכגבורותיך ואחר סכל
 זה כן שאין מי שיעכב על ידיך אעברה כא וארחה
 והסיב לו הטס רב לך וגומ' וכו' את יהושע כי הוא
 יעבור וגומ' וכל כך היתה גזרת הטס קיימת עלי
 כשהגענו אל הגיא מול בית פעור יסבנו טס שלא
 נתן לירטו' לעבור מפס וזהו שאמ' כאן ונסב בגיא
 מול בית פעור כלומר שלא יכולנו לעבור מטס
 והלאה לפי שהייתי עתיד ליקבר טס כמו סכתוב
 ויקבור אותי בגיא מול בית פעור וגומ' וסמך אל זה
 ועתה ישראל וגומ' למען תחיון ובאתם וירישתם
 את הארץ וגומ' כלומר אני כנטערתי כל הצער הזה
 כדי שאכנס לארץ ולא זכיתי ליכנס טס ואתם זוכים
 ליכנס טס התחזקו לטמור מצות הטס כדי שתזכו
 ליכנס לתוכה וסמא תאמרו שאחר שתפלתי אינה
 נשמעת כבר אפשר גם כן שהיום או למחר תחטאו
 אתם ולא תהיה תפילתכם נשמעת לכך סמך לזה
 עיניכם הרואות את אשר עשה הטס בבעל פעור
 ואתם הדבקים בה' וגומ' כי מי גוי גדול אשר לו
 חלקים וגומ' אל תחטבו שהכלל והפרט הן טוים
 בדבר זה שאין הדבר כן שאיני עס רוב מעלתי לפי
 שאני יחיד לא נתקבלה תפלתי בעדיו ואתם עס ה
 היותכם עובדי ע"ז ומסתחווים לפעור ואין סכאוי
 לפני ה' כעובד ע"ז נתקבלה תפלתי בעדכם שהרי
 כסנתפללתי עליכם בחטא על העגל או בפעור כ
 נתקבלה תפלתי עליכם ומחל לכם הק'בה אע"פ שלא
 נתקבלה על עצמי וכך כראה מלסון רז"ל בספרי
 סלכך נזכר כאן עון בעל פעור להורות על ההבדל
 טים בין תפילת היחיד על היחיד לתפלתו על הכ
 הצבור טעם היות טתי התפילות טוות וממין אחד
 תקובל יותר תפילת הכלל מתפילת היחיד ולזה
 סמך אל זה כה' חלקיכו בכל קראכו אליו רל באי זה
 ענין שתהיה תפלת הכלל היא מקובלת ועל זה הוא
 שאמרו רז"ל אין הק'בה מואס בתפלתם של רבים
 סל' הן אל כביר לא ימאס ואמ' לעולם ליסתיק איניס
 כפטי' בהדוי צבור להורו' שתפילת הכלל הי' נשמעת
 תמי' אע"פ שתפלת היחי' אינ' מקובלת כשהי' גזר די'
 טיש עמו טבוע' כמו שלא נתקבלה תפלת מרעה על

בניסתו לארץ לפי שהיה גזר דין שיטעמו שבועה :

פרק שנים ועשרים

וראוי שנבאר הטעם למה היה גזר דין של מטה גזר דין שיטעמו שבועה עד שלא כתקבלה עליו תפלתו כלל שלפי מה שאמרו רז"ל שפק' החטא במי מריבה היה על שאמר שמעו נא המורי לפי שזלזל בכבודן של ישראל ולמדו מכאן שהמזלזל בכבודן של רבים הוא כמו מחלל את השם קשה מאד שיהיה החטא הזה בלתי נכון לכפרה עם שמצינו במטה במשנה תורה חזר ואמר להם ממרים הייתם עם ה' ואם עקר עכשו היה על מה שאמר שמעו נא המורים איך חזר לומר להם כך והרבה נבוכו המפרטי' בביאור החטא במי מריבה עד שהרמב"ם זל נדחק בזה מ מאד ואמר שהחטא היה הכעס שכעס משה על חנם על ישראל שלא מצינו שכעס השם יתבר' על שיטלו הדבר המצטרך אליהם כמים והמזון והנה היה בזה חלול השם יתברך לפי דעתו סיחטבו הרואים שהט' כעס עליהם על ששאלו המים עם היותם ה הכרחי' להם שאם לא כן לא היה כועס משה עליהם על לא דבר שהכעס מדה פחותה ולא תמצא בארון הכביאים מדה פחותה כזאת על לא דבר חלילה ו יבואו לחשוב על ה' תועה שכעס על לא דבר זהו תורף דבריו בזה והם רחוקים מהרעת וכבר סתר הרמב"ם זל זה הרעת בפירוש התורה אלא שיראה מדבריו גם הוא שהוא מסכים עם הרמב"ם זל שלא היה החטא על שלא דברו אל הקלע וזה אם מפני שאין הקלע בעל סכל שיבואהו צווי מהט' ואם מפני שאחר שנאמר למטה קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הקלע וגומר יראה שהיה צריך להכות בצור אחר שכוה לקח את המטה שאם לא כן למה היה צריך להזכיר המטה וזו איכה ראה שהרי כאמר לו בחורב ומטך אשר הכות בו וגומ' ואף על פי כן הוצרך לומר לו אחר כך והכית בצור ואף כאן היה ראוי שיאמ' לו והכית בצור אם היה דעתו שיכה אותנו כמו שאמר בפעם הראשון ולקיימת המטה איכה ראה שיצטרך להכות שאף המטה פועל הוצאת המים מכח ההכאה ש שאין מדרך מטה המכה בקלע שיבקענו ויבוא

מים בכח ההכאה אלא בדרך נס שבהיות המטה כמצא אכל הקלע יוצאים המים כמו שיגזור הטעם כמו שנאמר למטה בתחלת כבואתו ואת המטה ה הזה תקח בידך וגומ' הנה ביאר בפירוט שהקנהו סגלה שיעשו באמצעותו האותות כפי מה שגזר הטעם יתברך ויכוה על ידי מט' וראה לרבר שהרי במכת הברד נאמר למטה נטה ירך על השמים ויהי ברד ואחר כך כתיב ויט מטה את מטהו על השמים וה' נתן קולות וברד ותהלך אש ארצה ולא היה הברד מתחדש בהכאת המטה באויר אלא ש שבהיותו כמצא ביד מטה אכל האויר היה מתחדש אות הברד ברכון הטעם ואף כאן אין לקיימת המטה ראה להצטרך להכות בג' הטענה הראשונה שאמרו שהטעם יתבר' לא יבוא אלא לבעל סכל ואין הקלע בעל סכל שיבואהו צווי מהטעם יתברך לתת מימיו וזהו דעת הרמב"ם זל כמו שנראה בפרק ח חמישי מפרקי משה איכה ראה שהחומ' לא יתפעל מעצמו אלא ממכיע יכיעהו ויכיהו לקבל הצורה ו וכשיבוא הטעם על החומר שיקבל צורה מה או ש שיטתה סנוי מה כאמרו תובא הארץ כפס חיה וגו' ישרכו המים כפס חיה וגומ' וכיובא בו אין הצווי ה ההוא אל החומ' אלא אל המכיע שיכין החומ' לקבל הצורה ההוא או הסנוי ההוא והנה הצווי שהוא אל המכיע הוא אל בעל סכל בלי ספק

ומה שיראה לי בזה הוא שהחטא במי מריבה היה על שלא דברו אל הקלע כפס הטעם ויורה על זה לשון הכתוב שאמר על אשר מריתם פי במי מריבה וגומ' ולא יטול זה הלשון על אמ' שמעו נא המורים ולא על היותו כועס אלא על שעברו על הצווי ואולם עקר החטא שעליו באה השבועה היה על שהיה בעיני ההוא מעוט אמנה כמו שאמר ה הכתוב יען לא האמנתם בי וגומ' לכך לא תביאו וביאור זה הוא על הדרך שפקר גדול אל התורה ושורט אל האמונ' שהוא מסתעף מאמונת ההשגחה הוא שהטעם יתברך מכריח הטבע תחת כפו רגלי המאמינים כמו שכתב משה רבינו אחר התפילה שסדר במזמור תשילה למטה איש האלקים אמר שהיושב בסתר עליון ומתלונן בכל עדי הנה הוא הבטיח אותנו בעבור הטעם שיצילהו מפח יקום ומן הדבר ומן הפגעים הטבעיים עד שידרוך על סכל

ופתן וירמוס כפיר ותנין וכמזא זה בקצ' החסידים
 כמו שאמר על רבי חנינא בן דוסא שהניח רגלו על
 הערוד וכשכו הערוד ומת הערוד הפך מה שהיה
 ראוי מדרך הטבע להיות ואמר לתלמידיו כוילא
 ערוד ממית אלא חטא ממית וכמזא שהצדיקים מ
 מסתנה הטבע על פי דבורם אמ' על רבי חנינא מי
 שאמר לשמן והדליק יואמר לחומץ וידליק והיה כן
 ודברים אחרים כאלה וכך אמר על רבינו פנחס בן
 זאיר במסכת חולין שחלק הנהר באמרו פעמים
 הרבה עם שאין הנהר בעל סכל וכחלק למקיימי
 מצוה ולהולכים עמהם וכך בכחוס איש גס זו ושאר
 החסידים שנזכרו במסכת תעניות עצמו מספר ה
 הנסין שהיו נעשין על ידם בדבורם הקל מזולת ס
 שיבוא בזה נבואה או דבור או צווי מהסם וכך אמר
 אליפז לאיוב תגזר אומר וגומ' סיראה שזה דבר
 מוסכם מהנביאים והמדרשים ברוח הקדש כאלפז
 שהטבע מסתנה על פי הצדיק' כפי מה שירצו וכל
 סכן על פי הנביאים שהיו הנסים מתחדשי' על ידם
 ככל היוצא מפיהם אמ' אליהו חי ה' אם יהיה הנסים
 האלה טל ומטר כי אם לפי דברי ועוד אמר ואם איש
 אלקים אני תצא אם מן השמים ותאכל אותך ואת
 חמטיך ויהי כן וכך אלישע אמר כעת מחר' סאה
 קולת וגו' והיה כן וכך ויצף הברזל ושאר הנסים
 שנעשו על ידו מבלי שיקר' לו נבוא' או צווי הסם על
 זה וכך שאר הנביאים ומטה עצמו אמר אם כמות
 כל האדם וגומ' ואם בריאה יברא ה' וגומ' ויהי
 ככלותו לדבר את כל הרברים האלה ותבקע ה
 האדמה אשר תחתיהם ותפתח הארץ את פיה וגו'
 ולא כמזא שזוהו הסם יתברך על כך וכך אמר
 יסעיה מקיס דבר עבדו ועצת מלאכיו יסלים ומי
 סיקפק שהסם ית' לא יסלים רצון הנביא או הצדיק
 או החסיד הראוי לכך הנה הוא כמטיל ספק בתורה
 ושורט מטרסיה וכל סכן במקום שיש בו קדו' הסם
 שראוי ומחוייב לפרסם שהטבע משועבד ומוכרח
 לעשות רצון שומרי התורה ומקיימי מצותיה ומי
 סיראה הנביא שראוי שיעשו על ידו נסים בלתי ע
 עושה אותם להצלת אומה אחת או כלל אחר הנה
 הוא בלי ספק גורם להטיל ספק באמונה שהרואה
 יחשוב שאין האמת כמו שהכתוב מיער בתורה ב
 במקומות הרבה שהטבע הוא נכנע ומסועבד

למקיימי מצות התורה ויבואו להטיל ספק בתורה
 וכל סכן כסיראו הנביא עצמו סכתנה תורה על ידו
 שאינו כשעץ על האמונה הזאת לבזור אומר ולדבר
 דבר כנגד הטבע לסנותו ממנהגו או לחדש אות או
 מופת עם היות הנביא ההוא ממי שראוי שיעשו על
 ידו נסים יותר מעל ידי זולתו וזה בלי ספק גורם
 לחלול הסם ולהטיל ספק באמונה וכאלו הנביא ע
 עצמו הוא מסופק אם הדבר אמת שיסתנה הטבע
 על פי דברו כפי שתיעד התורה ועל זה נאמר יעץ
 לא האמתם ביוגומ' כי כשאלו המים אלו היה
 מטה ואהרן גזרין שיבקעו הכור ויזובו מים היה
 הסם בלי ספק מקי' דבר עבדו ועצת מלאכיו יסלים
 והיה הסם נקדש בזה לעיני כל העם ובעבור שלא
 עשה כן מטה ואהרן אבל באו מפני הקהל כדמות
 בורחים אל פתח אהל מועד כמו שפירט החכם
 ראב"ע זל כאלו אין להם עינה מה לעשות והיה זה
 בלי ספק חלול הסם וגור' מיעוט אמוכ' בו ובתורתו
 לרואים ולפיוכך אמר לא האמתם ביוגומ' כי שאלו הייתם
 מאמינים הייתם גזרין על הטבע שיסתנה כדו' ס
 סיתקדש שמי על ידכ' סיראו הכל שאני מקיים דברי
 עבדו ועצת מלאכיו יסלים והם אע"פ שישו זה לרוב
 ענותנותם שלא היו רוכים ליטול עטר' לעצמן מבלי
 מצות הסם' מכל מקום נחשב להם לעון ולמיעוט
 אמוכ' מפני חלול ה' שנמסך מזה כמו שביארנו ולזה
 תמצא יהושע כשנכטרך לכמו זה הדבר לא המתין
 ליטול רשות מהסם ולימלך בטכונה אבל כשעץ על
 הסם שיעשה רצונו ומעצמו אמר שמש בגבעון דוס
 וגומ' כמו שהעיד הכתוב אז ידבר יהושע לפני הסם
 לאמר ויאמר לעיני כל ישראל שמש בגבעון דוס וגו'
 וקיים הסם דברו ער שהעיד הכתוב עליו שלא היה
 דבר גדול כמהו אפילו בימי מטה שיאמר מטה מ
 מעצמו ויתקיים דבר גדול כזה ואמר ולא היה כיום
 ההוא לפניו ולאחריו לשמוע ה' בקול איש וגו' כלומר
 סיקיים הסם דבר גדול כזה שיגזור האיש מעצמו
 וזהו חטא מעוט האמונה שיחס הכתוב למטה
 ולא הרץ על שלא עשו דבר מעצמן בזולת הסם
 וגם אחר שנאמר להם ודברתם אל הסלע והם לא
 דברו אלא שהכו חטאו גס כן כשעבדו פי הסם
 שאלו דברו היה הסם מתקדש והיו מתקנים קצת
 ממה שחטאו ובעבור שלא דברו הוסיפו לחטוא

וקצת

וסבת החטא היה בעבור שחטבו סכמו שבחורב
 יצאו המים על ידי הכאה גם בפעם הזאת לא יצאו
 אלא על ידי הכאה וה' כבאות לא כן יעץ שבפעם
 הראשונה עריון לא כתנה התורה ולא היה הטבע
 משועבד לישראל כל כך אבל עכשיו בשל הארבעי
 ראויים הם שיעשה להם כס ושיכנע הטבע מפניהם
 בדבורו של משה בלבד ובעבור זה היה בכאף מרי
 על סלא דברו אל הסלע כמו שכתבנו ומיעט' אמונה
 וחלול השם על סלא גזרו מעצמן על הסלע שיתן
 מימיו בזולת כווי השם וכך תמצא שבפרשת האזינו
 כשאמר השם אל משה עלה אל הר העברים והאסף
 אל עמך יזכיר הכתוב הסני דברים על אשר
 מעלתם ביועל אשר לא קדשתם אותי לרמוז על
 סני מיכי החטא הללו ולפי שהיה בחטא מעוט
 האמונה וחלול השם כמו שביארנו לא נתן לכפרה
 כמו שאמרינן במסכת יומא אבל מי טיט בידו
 חלול השם איך כח בתשובה לתלות ולא ביקורין
 למרק אלא מיתה ממרקת ועל כן היה גזר דין טיט
 עמו טבועה ולכך לא הועילה תפילתו ולא תשובתו
 של משה בחטא הזה והסתכל במה שביארנו בזה
 הפרק והבינהו שהוא יותר נכון מכל מה שכתב
 בו והשם ברחמינו יוכלנו מסג' יאות אמן :

פרק עשרים ושלשה

התיבות מהם סיורו על טוב הוראה גמורה ולא י
 יורו על רע כלל ויש סיורו הוראה גמורה על רע ולא
 יורו על טוב כלל ויש טרוב הוראתן יורו על טוב
 ויורו בכד מה על רע גם כן וההפך ואשר יורו על
 טוב כמו ישר וכאמן רחום וחכמן אלו ודומיהן הותר
 ליחסם לשם יתברך ולהתפלל לפניו בהם ואשר
 יורו על רע גמור כמו דטע עול גזלן חמסן ואלו
 וכיוצא בהן לא הותר ליחסם לשם יתברך כלל אף
 כי להתפלל לפניו בהן והתיבו טרוב הוראתן טוב
 לא הותר ליחסן לשם יתברך אם לא שכתב לא
 לכביאים שייחסו אליו יתברך כמו חסיד שאף על
 פי טרוב הוראתו טוב אחר שכתב שכתב אמר על ה

החרפה בכד רחוק כמו פי יחסך שומע חסד הוא
 לא היונו מתירין עצמנו ליחסו אליו יתברך אם לא
 שכתב הכתוב אומר כי חסיד אכי כאם ה' לא חטור
 לעולם ואלם התיבות טרוב הוראתן רע או דבר
 מגונה לא נתיר עצמו ליחסם לשם דרך תפלה אף
 על פי שכתב לכביאים שייחסו אליו יתברך אם לא
 שכתב אותם שייחסו לו דרך תפלה וזה כמו ה
 העצבון וקוצר הנפש שייחס אליו הכתוב ויתעצב
 אל לבו ותקצר נפשו בעמל ישראל ואף על פי כן לא
 כייחס אליו יתברך דרך תפלה לומר התעצב עלי
 או תקצר נפטי עלי וכך הבכי לא נתיר עצמנו ל
 ליחסו אליו יתברך אף על פי שייחסוהו אליו יתברך
 לפי דעת רז"ל במסכת חגיגה אמר רב שמואל בר
 אויא משמיה דרב מקום יש להקבה טבוכה בו ומ
 ומסתרים שמו שכתב ואם לא תשמעוה במסתרים
 תבכה נפשי מפני גוה מאי מפני גוה מפני גאותן
 של ישראל שכתב ומי איכא בכי קמיה קדשא בריך
 הוא והכתי' עוז וחדוה במקומו לא קטיא הא בבתי
 גואי הא בבתי בראי הנה רבתינו זל הבינו טוה
 הכתוב הם דברי השם ולא דברי הכביא לפי שה
 שהפרשה. נתחלת שמעו והאזינו ואל תגבהו כי ה'
 דבר ולטון זה מורה שהוא דברי השם ולא דברי ה
 הכביא כמו שמעו שמי' והאזיני ארץ כי ה' דבר בכי
 גרלתי ורוממתי ואמר תכו לה' אלקיכם כבוד בטרם
 יחטך וגו' ואם לא תשמעוה במסתרים תבכה כ
 נפשי מפני גוה וכוכת הפרט' לפי דעת רבותינו זל
 הוא שמה שכתב שמעו והאזינו ואל תגבהו זל אל
 תחטבו להיות נכחיים כגבוהים שאינו כן שאתם
 מטבע ההויה וההפסד ואם תרכו להתקיים תכו לה'
 אלקיכם כבוד כלומר הנפש שנקראת כבוד כמו
 וכבודי לעפר יסכך וגו' תכו אותה לשם והשתדלו
 שתטיבו השלמו הרוחני הנפשי שנקרא' גם כן בשם
 כבוד אמ' והית' מנחתו כבוד יעלזו חסיד' בכבוד
 ונקרא' השלמו הזה כבו' לפי שהו' כבו' א' השם שברא
 נפש האדם עם היו' האדם מטבע ההויה וההפסד
 באופן שאם תדבק בו תוכל להתקיי' ולהיות נכחית
 ואמר שייסתדלו להטיב זה השלמות קודם יו' המיתה
 וזהו בטרם יחטך כמאמר שלמה וזכור את בוראך
 וגו' עד אשר לא תחטך השמש והירח והכוכבים
 שהוא רומז אל עס המיתה ואמר ואם לא תשמעוה
 במסתרים

במסתרים תבכה נפשי אל אס לא תשמעו לעצתי
זאת להשתדל בהשגת הכבוד הזה שהוא השלמות
הנפשית במסתרים תבכה נפשי פלומר דעו סכבר
גזרה חכמתי ורכוכי שתהיו מעותרים אל הרע וה
וההפסד שהבכוי יהיה לעולם על הדבר הנערר ו
וירמוז שיש במציאות מקום שההערר והרע דבק
בו והוא העולם הספל והוא סנקרא בתי גואי אס
לפי שהארץ היא באמצע העולם מוקפת מכל הז
הכדריץ ויקרא בתי בראי אל השמים שהקיום שהוא
השמחה מתמיד בהם ואס לפי שההערר הוא דבק
בהיולי שהוא בלתי מושג בחוש ועל כן קראו בתי
גואי ויקראו בתי בראי אל המציאות המוחש
וכאלו הזרו בזה סכל המציאות בכללו הוא מושגח
ומנהג הש"י ואפילו החלק שההערר דבק בו הנקרא
בתי גואי ומציאות זה החלק הוא מצד השמחה ה
הנמצאת במציאות המוחש הנקרא בתי בראי וירמוז
בזה שאחר שההערר דבק בכמציאות מן ההיולי אי
אפשר לשום אחר מהם להיות נכחי אלא מצד הנפש
ואמר תבכה נפשי כלומר נפש האדם שהיא שלי ת
תפסד שהבכוי ירמוז אל ההפסד או היא ע"מ כאלו
הפועל מצטער כסלא תגיע פעולתו אל תכלית ה
השלמות סכיוון בה ועל כן אמר שהבכוי הוא מפני
גאותן של ישראל שנספל לפי שמעלת יטר' ושלמותן
המכוון בהם מצד התורה הוא שלמות הנפ' וקייומה
ועל כן יצטער כסלא תתקיים הנפש ותערר ועל זה
אמר שהוא בוכה או שיש בכיה לפניו וזה הלשון
וכיוצא בו אע"פ שצמח הנביא ויחקהו אל הס"י לפי
דעת ר"ז לא כתיר עצמנו ליחסם לשם דרך תפילה
ולומ' בכה עלי או תתעצב עלי או תקצר נפשך עלי
אע"פ ש"י יהמו נאר רחמיך עלינו לפי שצמח לכביא
אומ' כן דרך תפילה אמ' ישעיה המון מעיך ורחמיך
עלי התאפקו ובעבור זה הוא מבואר שאין כל אדם
רשאי לקרר דברי' כפי רכוכו בתפילה וכל סכך ליחס
אליו שום תואר מעצמו ועל כיוצא בזה כאמר אל
תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוכיח דבר מלפני
האקי וגו' וכבר האריך בזה הר"א בעל בפי קהלת
על זה הפסוק ודברים נכוכי בזה ואין צריכין תקון
והכלל בזה שהתפילה צריכה ג' רברי' כדי שתהיה
קצרים ראויה להתקבל הא' שתהיה נאמ' במאמרים
באותים ומורים על כוונת המתפלל ולא ירב' דברים

שהסכל ירבה דברים ולא יהיה ממי שנאמר עליו כו
בא החלו ברוב ענין וכריך שהיו הדברי' הנאמרים
ההם ערבי' אל השומע ולא יהיו עליו לטורח ולזה
נבחרו הסירים והפיוטים והבקשות העטויים במ
במשקל אל התפילה להתקבץ בהם אלו העכוינים
כולם ועוד נוסף עליהם שהם מסכימים לכוכי ה
המוסיקה כמו שהו' מגרר הסיר שהוא מאמ' מתיחס
ונקשר קצתו עם קצתו ומודיע כוונ' המדבר במלו'
קצרו' וערבות וסקולות כפי כוכי המוסיקה והסנית
סתסכים כוונת הלב עם הנאמר בפה ולא יהיה ה
המתפלל ממי ש"ל עליהם ויפתוהו בפיהם ובלשונם
יכזבו לו ולבם לא ככון עמו אבל יהיה ממי סיסכים
הלב עם הפה כמו שאמר רוד יהיו לרצון אמרי פי
והגיון לבי לפיך כלומר אחר שהם מסכימים יחד
אמרי פי והגיון לבי יהיו לרצון לפיך
והשלישית שיהיה הקול נמוך ומורה
על ההכנעה כאדם המתחנף' לפני אדוכו כמאמר
המשורר שמע אלקיים קולי בטיחי שמע קול תחוככי
בסועי אליך ולא יהיה ממי שנאמר עליו כתנה עלי
בקולה ועל כן שנאחיה הג' תכאי' רמז רוד במזמור
ד' אמר אמרי האזינה ה' לרמוז אל התכאי הראשון
אשר מצד קבור המלות והמאמרים ובינה הג' יג' ל
לרמוז אל התכאי השנית אשר מצד כוונת הלב
והקטיבה לקול שועי לרמוז אל התכאי השלישי אשר
מצד הקול המורה על ההכנעה ואלו הם התכאים
שאי אפשר שתקובל התפילה זולתם ואמנם אף אס
ימצאו שלסת' איננו מחוייב שתקובל התפילה עכ"פ
סכבר יהיה המקבל כל כך רחוק מהשם שיצטרך
להרבו ולהפכיד בתפילה כדי שתקובל ועם ההפסד
ורבוי התפילה אפשר שתקובל ולזה תמצא ישעיה
הכביא מאשים את ישראל על שלא היו מפצירין ב
בתפילה אמ' אין קורא בשמך מתעורר להחזיק בך
סכראה שאם היו מחזיקין ומפצירין בו היה מועיל
וכן מצינו באנשי כינוה סכתו' בהן ויקראו אל לקיים
בחזק ונעתר להם וכך מרעה כשהתפלל על מעשה
העגל הרב' והפצ' בתפילה ימי' רבי' עד שנענה וכך
במרגלים עד שנאמר לו כלחתי כדברך ופעם
יהיה המקבל כל כך רחוק מהשם יתברך או יהיה
הרב' המבוקש כל כך גדול שלא יועיל רבוי התפלה
עד שיצטע המתפלל אי זה פועל או פעולות מורות
על

על ההכנעה והתשובה אמר ישעיה גם כי תרבו
 תפילה איכני שומע ואמר עוד רחצו הזכו וגומ'
 ובאכני כיכזה נאמר ויתכסו שקים האדם והבהמה
 וגם הצדיקים היו עושים פעולות מורו על ההכנעה
 אמר דכחל לחם חמורות לא אכלתי ובשר ויין לא
 בא אל פי וקוך לא סכתי ואמר לו המלאך למן היום
 אשר נתת אל לבך להביץ ולהתענות לפני אלהיך
 נשמעו דבריך ויש מן האכנים מי סוספיק לו עשיית
 התפילה בכוונת הלב אמר דוד קרוב ה' לנשברי לב
 קרוב ה' לכל קראיו ויש' סיהיו במדרגה יותר גדולה
 שאפילו מי שלא יתפללו עליו יכתן להם והיא מדרג'
 יראי הסם אמר הכתוב רצון יראיו יעשה וגומ' ומכל
 מקום צריכים שיתפללו לפניו בפועל ולפיכך קיים
 ואת שועתם ישמע ויושיעם ויש סיהיו במדרגה
 גדולה והם אזהבי הסם עד שאינן צריכין להתפלל
 אל הסם שהוא מעצמו שומר אותם וזהו שאמ' אחר
 זה שומר ה' את כל אזהביו ואמר ר'זל עושה כפלאות
 גדולו לברו כביכול אינן בעל הנס מכיר בנסו וזאת
 היתה מדרגת אברהם אבינו עליו השלום :

פרק ארבע ועשרים

כל הפעולות והמעשים שאדם פועל איכנו מחוייב
 שיגיע שלמות תכליתם כפי פעולת' בהכרח שכבר
 אפטר שיעט' האד' כל מה שראוי ובאופן הראוי ולא
 יגיע אל התכלי' המכוון הלא תראה הרופא פעמים
 הרבה יעשה כל מה שראוי לעשותו ועל כד היותר
 טוב שאפטר שיעשה ולא יפול טעות לא ממנו ולא
 מן החולה ועל כן לא תגיע הבריאות המכוונת וכך
 עובר האדמה יעשה כל מה שראוי ויזרע בעת ה'
 הראוי ותהיה הסדה טובה ומתוקנת כראוי ולא יכ
 יזליח הזרע וסבת כל זה מבואר' שהפועל הבריאות
 איכנו הרופא לבר ולא החולה גם כן אבל הרופא
 והטבע וכך בעבודת האדמה אינן הפועל העובר
 ולא הסדה גם כן אבל העובר והטבע וכך התפילה
 פעמים הרבה יעשה אותה האדם כמו שראוי ובעת
 הראוי ובאופן הראוי ולא תקובל התפילה ולא מדר
 המתפלל חלא שלא יסכי' בזה רצון הס' כמו שהספן
 פעמי' הרבה יעשה קשיכתו מתוק' כראוי ויכהיגה

לטובה שבההגות וירד בים בעת הראוי ועל לא
 תכלח הספינ' להגיע אל מחו' החפץ וזה מדר שלא
 יסכל בזה רצון הס' אם על כד העונס כמו שקרה
 בענין יונה ואם על כד ההסגחה לטוב לקבה מן
 הסבות שנזכרו בפרק יג מזה המאמר וכך התפילה
 פעמי' שלא תקובל אם על כד העונס כמו שביארנו
 בתפילת משה או שאין המקבל מוכן עד שירבה ו
 ויפציר בתפילה או שיעשה פעולות מורות על ה'
 ההכנעה כתעני' או לבישת סק כאכני כיכזה וכיוצא
 בדברים הללו כמו שבארנו ואם סיהיה סם מונע
 אח' כמו שאר' שלא כתקבלה תפילת דוד שלא ימות
 בטב' בעבור שהגיע העת שימלוך שלמה בנו ואין
 מלכות נובעת בחבירתה אפילו כמלא כימא ואם
 בעבור שהש' יורע שאין הדבר ההוא המבוקש טוב
 אל המתפלל ועל כד ההסגחה עליו לא תקובל ת
 תפילתו כאלו תאמר שהתפלל בעבור בנים ולא
 תקובל תפלתו להיות הסם יורע היות הבנים רעים
 אליו ומבקש' להמיתו כמו אבסלו שבקש להמי' את
 דוד או שיתפלל בעד ממוץ והסם יוד' שהממוץ ההוא
 יהיה סבת מותו כמאמר שלמה עושר שמו' לבעליו
 לרעתו או סיהיה סב' כפירתו כמאמ' שלמ' סן אטבע
 וכחשתי ואמרתי מי ה' או לקבה אחר נסתרת ממנו
 וידועה אכל הסם ולזה יהיה מבחר התפילה מה
 שהיה מתפלל החכם ואמר ר'ס עולם עשה רצונך
 בשמי' ממעל ותן נחת רוח ליראיך מתחת והטוב
 בעיניך עשה אמ' שיעשה רצונו בשמי' בענין סיהיה
 נחת רוח מתח' ליראי ה' וזה שיסדר המערכ' לבטל
 הגזרה מעל עושי רצונו בענין סיהי' להם כח ליככל
 מברת' ואחר כך אמ' והטוב בעיניך עשה כלו' ובכל
 דבר שאני מתפלל לשכני' א' תפן לרברי ולא לבקשתי
 לעשות מה שלבי חפץ או מה שאני שואל ספעמים
 הרבה אני מבקש ומתפלל על דבר שהוא רע לי לפי
 שאני מרמ' וחוטב שהוא טוב ואתה הוא היודע יותר
 ממני אם הדב' ההו' טוב אלי או רע ועל כן אתה
 תבחר ולא אני עשה מה שאתה יודע שהוא טוב
 וזהו הטוב בעיניך עשה לא מה שהוא טוב
 בעיני ובעבור זה הוא שאמרו רבותינו זל חיי' אדם
 לברך על הרעה כסם סמברך על הטובה לפי ס
 שבחינת הטוב הוא אל הסם לא אל האדם שעל ה'
 לבחור דרך הטוב והיטועה אל האר' אבל האר' אין

כסחפסנו כל מצות עשה סבתורה לא מצונו מצוה
 סיזכה האדם בה בלבד לתכלי המוטב מצד התור
 אלא התשובה וזה סהתכלית המכוון בתורה
 ובעשיי מצוותי לפימה שביארנו במאמר הג' הוא
 אהבת השם שהיא המביאה את האדם לסכר גדול
 המקווה לכפס וכך מצונו בעני התשוב סככת זה
 התכלי בעצמו בפרט אתם נכבים וזה ממה סורה
 על גדול מעלת המצוה הזאת וטהיה מצוה כללית
 יותר מן התפלה סהתפלה אפ"פ סתועיל לענייכי
 הפרטיים מכל מקום לא תועיל לתת הסכר הכללי
 לכפס כתשובה ועל כן ראינו לרבר בה אח' התפלה
 יותר מבסאר מצות ובקוצר כפי כוונת המאמ' ונאמ'
 כי כשעיינו בפרט נכבים היטב מצאנו סמה סאמ'
 הכתוב ראה נתתי לפניך וגו' אשר אנכי מצדך היום
 לאהבה את ה' אלקי לסמוע בקולו ולרבה בו וגו'
 מרבר על התשובה לפי המטך הפרטה וקסורה וזה
 סבתחלה אומר וסבת ער ה' אלקיך וסמעת בקולו
 וגמר הענין בתשוב ואמ' סכרי סתהיה בלבב סלס
 וסהסס יעזרהו אס תהי כך וז"ל בסוף כי תשוב אל
 ה' אלקיך בכל לבבך ובכל כפסך ואח"כ אמר מסבח
 גדול מעלו התשוב עם קלו מביאות כי המצו הזאת
 אשר אנכי מצדך היום לא כפלאת היא ממך ולא
 רחוקה היא לא בסמים היא וגו' ולא מעבר לים היא
 וגו' כי קרוב אליך וגו' וכל זה בלי ספק מרבר על
 התשוב ויור על זה באמרו בפדך ובלבבך לעשותו
 סענין התשוב תלוי בוידוי הפה ובחרטת הלב כמו
 סנכבא וכך פי' הרמב"ן ז"ל סעל התשוב ירבר והפלי'
 הכתו לסבח אותה כסאמר לא בסמי היא ולא
 מעבר לים היא וזה כאלו אמ' סהרבר לגדול ערכו
 היה ראוי לך להסתרל ולטרוח בערו כל טורח
 סבעולם אפי' לעלות לסמים אס אפסר או לעבור
 הי' כרי להסינו סהוא רבר יקר הערך אמ' לפי סאין
 ההקט גוזר טיהיה לחוטא כפרה בסוס פכי כמאמ'
 הכביא במה אקדם ה' וגו' הירצה ה' וגו' אמר כל כך
 היה ראוי לתת סכר גדול להנכל מן העונס על ה
 העבירות סאינכו יורע כמה יתן ומה יספיק לזה אס
 אלפי אלים או רבבות כחלי סמן או היתן בכורו ס
 סכר פסעו או פרי בטנו בחטאת כפסו וכל זה ממה
 סיור' סהסכל גוזר סלא היה ראוי סיספיק כופר אל
 החוטא בער חטאו וכל סכן סאין ראוי סיקובל

לו לעסו אלא לברך השם תמיד וז"ל דוד לה' היסועה
 כלומר על הסי' לברוהוא בחירת דרך היסועה ולא
 אל האדם ומה סמוטל על האדם הו' לברך את השם
 תמיד על הטובה ועל הרעה ויכיר סהכל הוא לטוב
 לו וזהו על עמך ברכתך סל' ובעבו זה הית' התפל'
 היותר ראויה אל השם לבקט רכוכו בדברי כללי לא
 בדברי מוגבלי פרטיי ודרך מיוחד סהמתפלל
 בדרך מיוחד ודברים פרטיים הנה הוא כאלו רוכה
 להכריח הרכוכן האלקי למה סרעתו כוטה בו ובוחר
 ואינו רוכה להכריח דעתו להכוכן האלהי וזה כאלו
 מטיל דופי ביריעת השם ויכלתו כאלו איך ביר
 הסי' דרך אחרת לתת את סאלתו ולעשות את
 בקטתו אלא הדרך סהוא בוחר לעצמו ועל כיוצא
 בזה אמר המסורר אך לאלקים רומיה כפסי ממנו
 יסועתי כלומר כסתתפלל לפני בסר ודס את כריכ'
 לפרט בקסתך והדרך סאת בוחרת בו להגיע אל
 מבוקסך סכזולת זה לא ירע מה סבלבך ומה סאת
 כריכה ומ' הטוב והמועיל אליך אך כסאת מתפלל
 לפני האלקים אל תפרסי בקסתך אלא רומי כפסי
 לפני ולא תבחרי את הדרך להכלתך סהוא יורע
 הטוב והמועיל אלי' יותר ממך וזהו כי ממנו יסועתי
 או ממנו תקוותי סהוא יורע דרך היסועה או הדרך
 סתסלס בו התקוה יותר ממני ספעמים אחסוב אני
 דרך לעצמי להסיג כבוד או מעל מה או הכלה ויהי'
 ההפך ולז' ראוי להתפלל לפניו במלו כוללו ולהסלי'
 יהבך עליו וז"ל המסורר אח' סאמ' והתענג על ה'
 אמ' גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה הטוב
 והמועיל אליך סהוא יורע לבחור דרך הטוב או
 הסכור או היסועה יותר ממך וז"ל בס' על אלקים
 יסעי וכבורי כלו על כן אני אומר אך לאלקים רומי
 כפסי לפי סעליו לבחור לימה סהו יסע אלי או ריוח
 זהכלה או כבוד סאני לא ארע לסער זה אלא אני
 מפסי מבטחי בו סהוא יבחר לימה סהו טוב וכוכן
 ונאות לי וזהו ססיים כור עזי ומחסי באלקים
 ויספיק זה הרבור בתפלה :

פרק עשרים וחמשה

החוטא בתשובה בדברים כמו שהנביא אומר קחו
עמכם דברים וגו' אם לא על כד החסד האלהי ולזה
הזהיר עליה מאד ואמ' ראה כתתי לפניך היום וגו'
ובחרת בחיים למען תחיה וגו' כי אחר שהראה
דרך קלותו כשאמ' כי קרוב אליך הדבר אמר ראה
כתתי לפניך וגו' כלומר איך לך התנכלות בזה כמו
פיט לך על שאר המצות שלרבוים ולגודל טרחם
לא תוכל לקיימם שאין הדבר כן בזה שזו המצוה
קלה היא מאד ואם תעמ' אותה תטיב החיים והטוב
ואם תתרשל ממנה יגיעך המות והרע ועל כן הזהיר
אלא תזלזל בה וזה כארס סקובל חולי גדול שההק'
גוזר שלא תספיק רפואה לחולי ההוא ובא רופא
אחר ואמר אל החולה אני אגלה לך קס אחר במה
סתרפא מחלייך והחולה חושב שהקס ההוא אח'
שהוא מרפא חולי קסה כזה שאין ההקס גוזר סיהי'
לו רפואה סיהיה כריך להוציא ממון רב ולטרוח
טורח גדול להטיבו והרופא אומ' לו לא תחשוב פיט
טורח גדול בהסגת הקס ההוא וטכריך שתעלה
לשמים בערו או שתצטרך להוציא ממון גדול לעבור
דרך אחיה בלב יס כמו שהיה ראוי להיות כן שקל
ההסגה הוא מאד וזהו פסיים כי קרוב וגו' ועל כן
ראוי לך שלא תתרשל בהסגתו שהוא חיים לנפסק
וכמו שלא תתרשל בבקשת החיים כך איך ראוי לך
שתתרשל בז' זהו שסמך א זה ובחרת בחיי' וביאר
שהחיים הללו שיוטבו במצוה הזאת הם בעצמה
התכלית המוטב מצד התורה וזהו אמרו לאהבה את
ה' אלקיך ולשמוע בקולו ולדבקה בו כי הוא חייך
ואורך ימייך לסבת על הארמה וגו' כי הוא חייך רל'
בעולם הנשמות ואורך ימייך בעולם הז' שזהו לסבת
על הארמה שעל ידי האהבה הזאת יוסג הדבקות
בסי' והחיים הנכחיים וההכלחות הנשמיות וכל זה
כשהתשובה היא מאהבה אבל כשהתשובה הוא
מירא' אע"פ שיקובל עליה סכר מכל מקו' איכ' תשוב'
גמורה שיקובל עליה הסכר הגדול הזה סכך ארזל
במסכת יומא בפ' יוס הכפורים אמ' ריש לקיש גדול
בעל תשובה שזדונו' נעשו לו כסגנו' שכא' כי כסלת
בעוכך עוז מזיד הוא וקרי ליה מכסול איכי והאמר
ריש לקיש גדול בעל תשובה שזדונו' נעשו לו כזכיו'
סל' ובסו' רשע מרסעתו ועסה מספט וכדקה עליהם
חיה וחיה לא קטיא כאן מאהבה כאן מיראה ודבר

זה כריך ביאו' מהיכף יבא לו לרל שזדונות נעשו לו
כסגנו' לסב מירא' שסור' הדין כותף מהסב מיראת
עונס איך ראוי שתופיל תשובתו כלו' שהפועל פעליו
יסובח הארס או יגונה או פעליו ראוי לקבל סכר
או עונס הו' הפעל הבחירוי שלא יתערב בו כד אומ'
כלל והסב מיראה איך זה פעל בחירוי גמור ולמה
יקובל עליו סכר כלל ותשובת דבר זה הוא שהסב
מיראה הוא על ב' פני' יס סב מיראת העונס המוטל
עליו כעבד שהוא מתחנף לפני ארוניו בעוד שמלקה
אותו וכשיקל הארון מעליו סבט אפו יסוב למרוד
בו כאשר בתחלה כמו שהי' הענין בפרעה שבהיו'
המכה עליו היה אומ' ה' הצדיק וגו' וכשהיתה הרווח'
חזר להכביר את לבו כבתחילה וזה בלי ספק היה
מור' שהתשובה הראשונ' הית' על כד ההכר' מאימת
מות כפלו עליו וגו' ואלא היה פועל בחירוי ועל כן
איך ראוי שתחשב לו לתשובה כלל ויס מי שהוא סב
מפני פחד הפס ועונסיו ואף בשעת הרוח' פחד להי'
לכבד עיניו והוא ירא וחרד מאימת ייסוריו בהיותו
מאמין סכל הדבריו באי' מהס' על כד הגמול והעונס
ולא ייחס הדבריו אל הטבע והמקרה כמו שעסה
פרעה שבסור המכה מעליו היה חוזר לקלולו
הראשון ואף אחר מכת בכורות כשחשב שישראל
כבוכים בארץ תלה כל האות והמופתים שראה
במקרה ועל כן נתחזק לרדוף אחרי בני ישראל
ונתאמת שתשובתו הראשונה היתה באונס ומחמת
המכות ולא בחיריות ועל זה הדרך יתפרט מה
סמכא בכתוב שהסי' מחזק לב הרשעים או מקסה
ערפס ומונע מהם דרכי התשובה וזה שהרשע
בבא עליו המכ' הוא מתחסר וסב אל השם מיראת
עונס המוטל עליו כמו שאמר פרעה חטאתי הפעם
ה' הצדיק וגו' ובעבור שזה הפועל רומ' לאונס ואינו
בחירוי הכה הסי' מחזק את לבו כסמותן לו כד או
כדריך לתלות בהן המכה ולומ' שבאה במקרה ולא
על כד ההסגה האלהי' וזה כרי סיסור מלבו המורך
סקכה מחמת המכה ויטאר על טבעו ובחירתו
מבלי מכריח ואז יבחף אס היתה תשובתו בחיריות
ומאמר בחירת פרעה כססר מעליו עול המכה לרע
אמר הסי' אני הכבדתי את לבו כלומר כשהסירותי
מלבו המורך סקכה מחמ' המכה ויטאר על טבעו
ובחירתו והו' לרוע בחירתו בקס עלות ותואכות
לתלות

לתלות

לתלות בהן ענין המכות ולומר שהיו במקרה ועל
 זה אמר הכתוב ואם תלכי עמי קרי כלו' סתיחון
 הדברים אל המקרה והלכתי אף אני וגו' וזוה הד
 נבעלים שערי התשובה בפני הרשע' לא שהי' ימנע
 מן האדם טוב בחירתו חלילה אמר הכתו' כי לא
 אחפוץ במות הרשע כי אם בטובו מדרכיו וזיה
 אלא שהי' מסאירו על בחירתו בלבד מבלי מכריח
 מחוץ והוא בוחר דרך לעצמו וכך היה ענין סיוח
 שאמ' עליו הכתו' כי הקטה ה' חלקיך את רוחו ואמץ
 את לבבו וזה לפי סיוחן כתחייב לסם כליה מחמת
 רשעו אלא שהיה מתירא מפני פחד ה' להתגרות ב
 בישראל הביא הק' בה עצות מרחוק להסיר מלבו
 המורך טקנה מחר המופתי' ששמע שבעטו לישראל
 כדי להסאירו על בחירתו בלבד וזה כטובה למטה
 שיסלח מלאכים אל מלך ארום לאמור לו אעבר' נא
 בארצך וכסלא אבה אבל יכא לקראת ישראל בעם
 כבוד וביר חזקה כזה השם לכטות מעליו וכטראה
 זה סיוחן חשב מחטבו להתעולל עלילו ברשע ולומ'
 שהלחת ישראל לא היתה בהטנה מהסם אחר
 טראה אותם מטים מעל מלך ארום ומעל מלך
 מואב כמו שבאר יפתח ואז אמר בלבד לא נופל
 אכני מאלו ולזה נתחזק לבו ויכא לקראתם
 למלחמה ויכהו ישראל לפי חרב ויירס את
 ארבו ואלו לא סלח מטה מלאכים אל מלך
 ארום לא היה סיוחן מתחזק לכאת למלחמה ל
 לקראתם מפני פחד ה' והיו צריכי' זמן רב לכבוט
 את כל ארבו וזה היה ענין קושי הלב סכתוב עליו כי
 הקטה ה' וגו' למען תתו ביריך ועל דרך זה יתישב
 למה נכתב בתורה פרשת ויסלח ישראל מלאכים
 אל מלך ארום שלפי הנראה יש בה מהקלון לישראל
 מה סלא יעלם שלפי מה שאמר ישראל אוכל בכסף
 תסבירני וגו' חשב מלך ארום שהיו חסרים
 לחם ומיס עד שהיו אומרים לו סיתנו כסף
 בעבור המיס ועל כן סאל מהם ממון גם בעד
 המעבר עד שהוכרך ישראל לומר ואם מימך כסתה
 אכי ומקני וגו' כלומר טקניית המיס לא היה הכרחי
 להם ואם יסתו מהם יתנו מכרם אבל לא אתן דבר
 בעבור סברגלי אעבורה רוכה לומר בעד המעבר
 ועל כן אמר מלך ארום לא תעבור ויכא לקראת
 ישראל בעם כבוד וביר חזקה ואז כזה השם

לכטות מעליו והיו מטה וכל ישראל תמהין מזה עד
 כטובה ה' ית' לסלוח מלאכים אל סיוחן מלך חטבון
 ויכא לקראתם למלחמה וכלחמו עמו והכוהו אז
 הביכו מחטבות ה' ית' כי עמקו וסכל מה טובה
 לסלוח מלאכים אל מלך ארו' ואל מלך מואב ולכטות
 מעליה' היה כדי לחזק לב סיוחן כדי שיכא למלחמה
 ויפוהו ישראל ויירסו את ארבו בזמן מועט
 להראות רוע בחירתו ועל כן הטב מיראה על דרך
 סיוחן ופרעה אינה תשובה כלל אבל הטב מיראה
 לפי שהוא מאמין בהטנה ועל כן הוא ירא
 וחרר אל רבר ה' ולא יבקט עלות וזרדין לתלות
 בהן מטפטי האל היטרי' אבל הוא מכיר סכל הבא
 על האדם הוא דרך הטנה ועונס מעט
 הרעים הנה זהו הטב מיראה סראוי לקבל סכר
 פעליו ארל סזרוכות נעטו לו כטנות כמו שהוכיח
 מלסון המקרא שאמר כי כסלת בעוכך ואעפי
 ספטט הכתו' נראה שהוא מדבר במי סלא סב כלל
 דקרק ריש לקיס מלסון הכתוב שאמר טובה י
 ישראל עד ה' ולא אמר אל סיראה שהוא מדבר
 במי טטב קצת אלא סלא סב עד השם שהוא ה
 התשובה הנמורה מאהבה שהתשובה הראטונה
 שהיתה מיראה עדיין כסאר לו בה מכסול עון כמו
 שאמר כי כסלת בעוכך ואולם עדיין צריך ביאור
 על מה שאמר שהטב מאהבה זרוכות נעטו לו
 כזכיו' טטורת הדין כותן כי די סתועיל התשובה
 לבעל התשובה למרק עונותיו ולסומס כאלו אינס
 אבל במה יטיב טום מדרבה סיזכ' בה לחיי העולם
 הבא שאח' שאין לו זכיות יסאר כנעדר זמה ענין
 לחלוק בין טב מיראה לסב מאהבה בזה וביאו'
 הענין הזה הוא שהתשובה אין לה מקום לפי טורת
 הדין כמו שבארנו בתחלת הפרק אבל הוא דרך
 חסר וכדבה הנמטך מהטם ועל כן אין להפלא
 אם יספיק חסר מהטם הבבת כל כך וזה דבר ביאר
 אותנו הוטע הכביא שאמ' על בעלי תשובה ארפא מ
 מטובת' וגו' שלפי שהיו אכטי דורו מקסקי' עליו ואומ'
 איך אפט' סתועיל התשוב' לבעל התשוב' להטיבטו'
 סכר או נעימות והלא די סתספיק למרק העונות
 אבל יסארו בנעדריו עבירות וזכויות ובמה יזכו לסו'
 נעם חלקי או לאהבת השם המיוערת בתורה לבעל
 תשובה ולזה הטיב הכביא בטס הטי' ואמ' ארפא

לב החוטא ויעזרהו לשוב מאהבה שהיא התשובה הנכונה כמו שאמרנו :

פרק ששה ועשרים

דרכי התשובה שבהם יטהר האדם מעונותיו ויזכר מחטאתו לפני ארכיו הכ' הם סיתק' המחשב' והרב' והמעשה המחשבה סית' חרט' אדם מעונותיו הרב' וסיודה על פסעיו המעש' סיקבל עליו שלא ישוב עוד לכסלה אבל יעשה מעש' סיורו שהמעשים הראשונים היו בטעו' ובבלי דעת אולם חרט' מבואר בכביא' היותה הכרחית לתשובה אמ' ירמיה אץ איש נחם על רעתו לאמר מה עשיתיו ואמ' יואל מי יודע ישוב וכיחם והשאיר אחריו ברכ' והודו מפור' כתו' בתור' והתורו את חטא אתם אשר עשו והתורו את עונ' ואת עון אבתם והתורה אשר חטא עליה וסיקבל עליו שלא יוסף לחטא במה שחטא אמ' הכבי' ולא נאמר עוד אלקינו למעשה ידינו כי דבר שלום אל עמו ואל חסידיו ואל ישובו לכסל' והדברי' המוכעי' והמעכבי' את התשוב' הם ג' שהם העלמת החטא וההתנכל' ואהבת הממוץ והכבוד והוא מבואר בכל ח' מאלו מעכבי' את התשובה ואולם העלמת החטא שמי שלא יכיר או ידע שחטא לעולם לא יתחרט ולא ישוב בתשובה כמו שהחולה כל מה שלא ירביט או ידע שהוא חולה אי אפשר לו סית' רפא לפי שלא יבקש לעולם רפואה וכך החוטא אם לא ידע שחטא לעולם לא ישוב בתשובה ולזה היה הסם מאשים לישראל כסלא היו מכירין עונותיהן עזה היה סבה אל מה שלא ישובו בתשובה לפני אמ' אלכה ואשובה אל מקומי עד אשר יאסמו ובקשו פני כלום עד סיוחוקו עכמס כאשמים וחטאים ואז ישובו בתשובה ויבקשו פני וכך אמ' רוד כי פסעי אכי ארע וגו' ואמ' הסם קרא בגרון אל תחשוך להודו' סידיעת החטא הכרחי לתשובה וההתנכל' גם כן מבואר מעכבי' שהוא מוכע התשובה שאם יחטוב החוטא סיועיל ההתנכל'

משובתם וגו' כלום האמת כן הוא שאין ראוי שישיג הבעל תשובה עוס מדרגה מזד עצמו אלא שמזד החסד האלקי ודרך נדבה תביע אהבת הסם אליו עי' התשובה וזה אם מזד סמכו' התשובה היא במדרגה גדולה יותר מכל מצות התורה שעל ידה ישיג האדם התכלית המושג מזד התור' שהי' אהבת הסם ואם על זד החסד הגמו' הנמשך על בעל תשובה דרך נדבה כמו שאמ' אוהבם נדבה כלומר כמו שהתשובה הית' מאהבה כך אכי אוהבם נדבה וכך אמ' רוד כשהיה שב בתשובה על ענין בת שבע ורוח נדיבה תקמכני כלום דרך נדבה וחסד ולא מחמת עוס זכו' אלא מאהבת הסם בלבד ומדרך החסד הנמשך מהסם להספיע על כל אים ואיש כסיעור מה סיכוף עצמו לקבל מן החסד האלקי ח' המסורר והתענג על ה' וגו' שאל ממני ואתכה גוים נחלתך הרחב פיך ואמלאהו הרי שתולה נתינת החסד כפי השאלה ולז' הסב בתשובה מחמת יראה הנה הוא שב להיות ירא שישיגנו עונס מחמת העבירות שעשה והסי' בסכר תשובה זו ממסיך אליו חסד כפי מה שיטאל ומגין עליו מן העונס והזדונות כעשות לו כסגנות שאינו כעכס עליהן לא סכריך כפרה כסוגג אבל הסב מאהבה הנה הוא אחר שאינו שב מיראת עונס שיביע לו מן העבירה סלא יחוס לעונס סלבו חזק כסמיר מזד לסכול העונסין ואינו שב אלא מאהבת הסם בלבד סרובה לעשות הטוב בעיניו מזד שהוא טוב בעיניו בלבד כמו סיעשה האוהב מה שהוא טוב בעיני אוהבו מזולת יראת עונס כלל הנה הוא מגיע בתשובה זאת אל התכלי' המכוון מזד התור' שהי' אהבת הסם ולזה הוא ראוי שיאהבנו הסם כמו שאמ' הכתו' אכי אהבי אהב מה שאין בן בסב מיראה ולזה אין ראוי שתהיה מדרגתם טוה ומכל מקום אפי' סלא תהיה התשובה בתחלה מאהבה כמו סראוי אלא מיראת בעונס הבטיח הס' שהוא יעזור אל הסב מיראה בתחלה שישוב אחר כך בתשובה סלימ' לפניו שהי' התשובה מאהבה וז' סבתחלת פרס' התשובה אמר הכתו' בכר לך ומכאוך וגו' וז' יורה שתחלת התשוב' היתה מיראת העונס שהגיעו ואמר אחר כך ומל' ה' אלקיך את לבבך וגו' וזה ממה סיורה שאף אם בתחלה לא הית' התשובה אלא מיראה שהסם ימול

ההתנכלל במה שחטא לעולם לא יתחרט ולא יתור
עליו וזה נקרא מכסה פסעיו שעליו אמר שלמה
מכסה פסעיו לא יכליח שכסוי החטא הוא כסאדם
תולה חטאו בדבר אחר אמר איוב אם כסיתי כאר'
פסעיו וגו' וזה לפי שאדם התנכלל על חטאו ואמר
האסה אשר כתת עמדיו וגו' ולא הועיל לו התנכללות
כלל לפי שהסכל כתן באדם להיות תמיד עיניו על
דרכיו שלא יחטא ולזה נקרא הסוגג חוטא וצריך
כפרה וכפן צריך שלא יטעה אותו טוס אדם ועל כן
כאמ' לאדם כי שמעת לקול אסתך וגו' אעפי שלא
כטוה שלא לסמוע לקול אסתו וזה ממ' סורה שלא
יועיל לאדם התנכללות לומר פלו' גרם לי לחטו' שאין
התנכללות על החטא לא האונס הגמור שעליו ארזל
אנוס רחמנא פטריה ועוד כבאר עכין האונס בפרק
הבא אחר זה ואהבת הממוץ או הכבוד הוא מעכב
את התשובה וזה שאף אם ישוב בתשובה אם
התשובה הי' בסבת תועלת ממוץ או בעבור הכבוד
אינה תשובה וזה כי כשיקבל עליו שלא ישוב עוד
לכסלה צריך סיהיה זה לאהבת הסם בלבד לא ל
לזולת זה כלל וכפן היה דוד אומר שתשובתו ראויה
להתקבל לפי שלא היה בה דבר מוכע קבלתה שא'
חטאתי אודיעך ירמוז על הכרת החטא ועוכי לא
כסיתי ירמוז שלא התנכלל על החטא הלל ואמר
אודה עלי פסעיו ירמוז שהתשובה והודוי היתה
לאהבת הסם בלבד ולא בעבור הממוץ והכבו' ולפי
שהיית' תשוב' שאו' כשחט' בעמלק חסר' לו הג' תכאי'
אעפי שהוד' חטאו לסמוא' ב' פעמי' ואמ' חטאתי לא
נתקבל' תשובתו כלל וז' שבת חילה הי' מכחיש החט'
ולא היה מכיר שחטא כי כשאמר לו סמואל ולמה
לא שמעת בקול ה' הסיב אשר שמעתי בקול ה' ואלך
בדרך אשר שלחני ה' וגו' וכשאמר לו סמואל שהיה
חוטא בהפצר ההו' יותר ממ' שחטא במרי הראסון
עצמו שהיה עקר החטא ואמר ליה כי חטאת הקס
מרי ואוזן ותרפי' הפצר כלו' שהמרי שהי' עקר החטא
הוא כמו חטאת הקס שהו' לאו בלבד וההפצר שהיה
מפציר לומר לא חטאתי הוא כמו אוזן ותרפיס שהוא
חטא עז' והוא יותר קסה מהקסם שהוא עקר החטא
מתוך דברים הללו הורה שאול שחטא ואמ' חטאתי
אבל התנכלל על החטא בדברי סקר ואמר כי יראתי
את העם וגו' ולפי' לא אבה סמואל לשוב עמו כשאמ'

לו ושוב עמיו והסתחוייתי לה' והסיב לולא אשוב כי
מאסת את דבר ה' וישוב סמואל ללכת לפי שהודאת
חטאתו לא הית' הודא' כלל שהי' מתנכלל בדברי סקר
וכשהודה שאול אח' שחטא ואמר חטאתי קתם
הסכים סמואל לשוב עמו אבל לפי שגלה שאול ד
דעתו שתשובתו זו היתה בעבור הכבוד כמו שאמ'
ועתה כבדני כא וגו' ולא לאהבת הסם לא כתקבלה
תשובתו. וכאמר לסמואל מיד שימשח את דוד למלך
ולזה לא נמנו בכלל סני מלכות שאול הסנים סמלך
משם ואילך תדע שהרי שתי סנים או יותר היה דוד
בורח מלפני שאול שהכתו' אומר שהיה בסרה
פלסתיס סנה אחת וד' חרטיס מלבד זמן רב שהיה
מסתתר בארץ ישראל במדבר זיק ובמזורה
ובכרמל עם רועי כבל והכתו' אמ' בן סנה שאול
במלכו ושתי סנים מלך על ישראל ויבחר לו שאול
סלסת אלפיס וגו' ופי' שאחר סנה שכמשח למלך
בחר לו הג' אלפיס והתחיל לעשות המלחמות ואומ'
סמלך אח' על ישראל ב' סנים ולא יותר ואי אפשר
לו שיעשה כל המלחמות שהזכיר הכתוב וילחם
סביב במואב ובבני עמון ובמלכי כיבא ובפלסתי'
וגו' בסני סני' בהיותו רודף אחרי דוד ג' לא סמיוס
סכמשח דוד למלך לא כמכ' מלכו' לסאול אעפי שהיה
מלך סכן תמצא באיטבסת סמלך על ישראל כל ה
הסני' סמלך דוד בחברון על יהודה שהיוז' סנים
ואעפי כן לא נמנו לו אלא ב' סנים סעמד מלך בלא
מלחמ' כמו שכתו' בן מ' סנה איטבסת במלכו וב'
סנים מלך וגו' שלאחר ב' סנים סמלך והתחילה
המלחמ' בין בית שאול ובין בית דוד והיו בית שאול
הולכי' ורליס ובית דוד הולכי' וחזקיס לא נמנו בכלל
סני מלכותו וכפן לסאול לא נמנה לו מלכו' אחר
סכמשח דוד למלך ואולס למה כעכס שאול סתוסר
המלכות ממנו מפני חטאו ולא כעכס עוכס
אחר כמו סכעכס דוד על עכין בת סבע ולא הוסרה
המלכות ממנו הטעם בזה לפי דעתי הוא סרוד לא
חטא במזוה פרטיית סככטוה בה אחר שהוא מלך
או במזוה פרטיית סככטוה בה בתורה מכד שהוא
מלך אלא במזוה כוללת אותו עם כל האנטיס
אסור אשת איש או רציחה כוללת כל האנטיס ולכפן
ראוי סיהיה עכסו טוה לעוכס כלל האנטיס אבל
שאול חטא במזוה פרטיית אלו מפני סמואל אחר
סיהיה

שהיה מלך או מצד שהיה מלך שאמר לו שמואל
 טבעת ימים תוחיל עד בואי אליך ואמר ב'כ
 לך והכית את עמלק ולא תחמול עליו וגו' ובעבו זה
 נענש בהקרת המלכות מזרעו וסימות בלא עתו
 ועל כן כסעבר על דבריו והעלה עולה בגלגל
 קודם שיבא שמואל כאמר לו ועתה ממלכתך לא
 תקום כלומר שיפסק המלכות מזרעו אבל לא אמר
 לו סימות בחזי ימיו ובשחטא ברבר עמלק כאמר
 לו כי מאסת את דבר ה' וימאסך ממלך כלומר
 סימו' בלא עתו ולא יחטוב לו מלכו' משם ואילך
 שהדבר הנמאס לא יקיימו האדם ועל כן כשהעלה
 שאל את שמואל עי' בעלת אוב אמר ליה שמואל על
 אשר לא שמעת בקול ה' ולא עשית תרון אפו
 בעמלק וגו' ומח' אתה ובכיך עמי רמז לו טבעבו'
 היות אלו מצות פרטיות אליו היה מת בלא עתו ו
 והיתה המלכות נפסקת ממנו ויורה על זה הטעם
 מה שייער הסם ליהוא סיתקיים המלכות ביד זרעו
 עד דור רביעי בעבור ששמר המצוה הפרטיות
 סכטוה להסמיד בית אחאב ועובדי הבעל
 וכך שלמה בעבור שחטא במצות לא ירבה לו נסים
 והמצות הפרטיות סכטוה עליהן המלך מצד
 שהוא מלך הזקרה מלכות עסרת הסבטים ממנו ו
 ולא נסאר לו רק סבט יהודה ובכימץ בעבור
 הסבועה סכטבע הסי' לרוד זהו דעתי ברבר הזה:
 ויס מי סכתב בזה טעם אחר והוא ששאל חטא
 באומכו המלכוי וראוי שיאבד האומנות ההוא
 אבל רוד לא חטא באומכו המלכוי שחטאו היה ח
 חטא אחר שאין לו התלות באומנות המלכוי ולכן
 בתן למחילה והרי זה דומה לשני סופרים שאחד
 חטא טעסה סטר מזוייק ואחר חטא טבא על
 הערוה סכאסר כתן המלך לכל אחר עוכסו כפי ח
 חטאו והעניס למי טבא על הערוה להלקותו שאחר
 סלקה אין ראוי שיפסיד אומנותו והרי זה נסאר
 באמוכ' אומנותו כמו שהיה קודם זה אבל הסופר
 טעסה סטר מזוייק אף לאחר סקבל עכסו על מה
 שחטא הכה הוא ראוי להעבירו מאומנותו ולא יכתן
 לו אמכה כלל באומנותו וכך שאל לפי שחטא
 באומנות המלכוי שחמל על אגב ולא עשה נקמה
 בעמלק כראוי היה ראוי להעבירו ממנו וזו הטעם
 אינו מקפיק אס לא יאמר בו יותר מזה לפי שקודם

מלחמת עמלק כאמר לו ועתה ממלכתך לא תקום
 על שהעלה העולה בגלגל קודם טבא שמואל ו
 ואפסר לתקן זה הרעת ולהסיבו אל הרעת
 הראשון על זה הדרך כסכבאר המדות הראויות
 להיות במלך עד שיוכלל בא' מהם החטא הקודם
 ולפי הנראה שהמדות ההכרחיות למלך מצד ה
 המלכות הסו' וזה שהכונה בהקמת המלך היא
 להלחם באויבים ולספוט את העם מספט צדק
 אמרו ישראל כששאלו מלך וספטנו מלכנו ויבא
 לפנינו וכלחם את מלחמותינו ועל כן ראוי שימבאו
 בו המדות ההכרחיות לזה אולם מדות הסופטים
 כבר כתבארו בתורה שהס' ד' אכסי חיל יראי לקים
 אכסי אמת סוכאי בכע וכסנערב עם אלו התארים
 שהם הכרחיים מצד המלחמה כמבאים בין כלם
 ו' הא' סכריך שיהיה המלך אכזרי לזרים ורחמן
 לעמו ומוסר נפשו להצילם כמו שמדרך הרועה
 לסכך נפשו להסיר המזיקים ולהלחם עם הארי
 והרוב לסמור הכאף ולרחם עליהם בזרועו יקבץ
 טלאים ובחיקו ישא עלות ינהל והב' שייטיב
 למטיבים אליו ולעבדיו ולאכסי מלחמתו שאס לא
 יעסה כן מי ימסור נפשו בעבור כבודו מי יקנא
 בערו אס יבגרו בו והג' שיהיה סוכא בכע ולא
 יהיה חמדן שהרועה שהוסס לסמור הכאף אין ראוי
 לו לגזול עורם מעליהן ושאר' מעל עכמותם שאז
 ישוב הענין בהפך שיהיו הכאף לפרנס הרועה ולא
 הרועה הכאף ולזה אמר הכתו' וכסף וזהב לא
 ירבה לו מאד שאס יסתדל לקבץ כסף וזהב אפילו
 מן האויבים כשלא ימצא בהם יקח מעמו והד'
 שיהיה איס חיל אמיץ כח לבו בגבורים לסבר
 מלתעות עול ולא ישא פנידל ולא יהרר פניגדול
 ולא יירא לעשות מספט והה' שיהיה מדבר אמת ולא
 ימצא עולה בספתיו ויספוט מספט צדק שמי שהוא
 מכחש או רובר סקרים הכה הוא אס מפני הירא' או
 מפני שאינו יכול להסיג רכוכו בזולת זה והסופט
 אין לו לירא מסוס אדם אמר הכתו' לא תגורו מפני
 איס וכל סכך המלך שאין מי שיעכב עי' מעשו רכוכו
 ועל כן אין ראוי לו שיסקר ועוד כי לא יבטח האדם
 בדברי המלך אס תרברכ' ספתיו עול' ולסוכו תהגה
 רמיה והו' שיהיה ירא סמים וחרר על דבריו ויהיה
 נכנע לעובדי הסם יתבר' ויסמור מצותיו סכטוה
 עליהן

עליהן מצד שהוא מלך או אחר שהוא מלך ואף
בסאר המכות ראוי לו שלא יתגאה על אחיו לחשוב
שהוא בן חורין מן המכות יותר מהם אמר הכתוב
לבלתי רוס לבבומאחיו ולבלתי סור מן המכות
ומין ושמאל וזה כמאמר החכם המלך והדת אחים
כאמנים ואם יראו העם את המלך מזלזל בתורה
ובמלמדיה יבאו כל העם להקל בה ותפול התורה :
וכסנחפס מדות שאלו נמצא איהו חסר בכלן :
אולם בראשונה סחמל על אגב עד שארזל וירב
בנחל על עסקי נחל פעטה קו של טעות ומה על
נפס ח' אמר תורה וכו' והיה אכזרי על עמו כי את
נוב עיר הכהנים הכה לפי חרב ודור בהפך שהיה
מכה את מואב ומעבירם במגרה ובחרושי הברזל
וכטראה המלאך המשחית את אנכי חטאתי ואנכי
העויתי ואלה הכאן מה עשו תהינא ירך בי ובבית
אבי בב' שלא הטוב לרוד עסקן נפסו בהריגת גלית
ודור בהפך סכו בשעת מותו ולבני ברזילי הגלעדי
תעשה חסר בג' אמר הכתו על שאל ותעט אל
השלל ורוד בהפך שהיה כריב לב ומחלק השלל אומ
הא לכס ברכה משלל אויבינו בר' ח' שאל כי יראתי
את העם ואשמע בקולם ורוד לא היה ירא מעשות
משפט אמר הכתו ויהי רוד עושה משפט וזרקה
לכל עמו בה' שהיה שאל מטקר לשמואל ומכסה
פטעו ורוד הורה מיר ואמר בבא אליו כתן
הנביא כשבא אל בת שבע : בו' שלא היה נשמע
לשמואל ועבר על דבריו במצוו הפרטיו שנכטווה
ורוד היה נשמע לכתן הנביא ולגד החוזה ולשמואל
בכל מה שנכטווה מפיהם ולפי הרברים הללו הוא
מבואר שמצד זאת המדה הו' אפשר שיטיב זה
הטעם הב' אל הטעם הראשון גם כשיחופטו
הבתובים נמצא רוד שלם בכל המדות הללו ושאל
חסר בכלן ובעבור זה היתה סבה מאת העם שלא
ישאר המלכות לשאל ואלא ישאר ממנו זרע הגון
למלוכה וגם אבנר שר צבאו מת כרי שיתקיים
המלכות קיום יפה ביד רוד וזרעו כרי שיהיה
משל ודוגמא למלכים הבאים אחריו כרי שלא
יתגאו על העם למרות עיני כבודו שהמלכות
שלו היא ולזה איך ראוי למלך בסר וד' לזלזל
בעובדי העם ושומרי תורתו שהוא מלך
הסכו כמו שבארתי בפ' יו' ממאמר ב' ואמר

הכתוב והוא מהעדא מלכין ומהקם מלכין ונשוב
לענין הפרק וכאמר סכמו שלא נתקבלה תשובת
שאל להיותה חסרה הג' תכאים סזכרכו כן בעבור
זה נתקבלה תשובת רוד על בת שבע לפי שהיו בה
הג' תכאים סזכרכו ויתבאר זה ממה שהזכיר
בתשובתו על עניין בת שבע ואמר חנכי אלקים
כחסרך לרמוז שהתשובה לא תקובל אלא על כר
החסר כמו סזכרכו ואמר כרוב רחמך מחה פטעי
כלומ' אעפ' שפטעי גדולי ורבי מח' אות' כרו' רחמך
שה' בלתי בעלי תכלי כרי שלא יהי' כחי לחטו' יותר
גדול מכחך למחול ואמ' כי פטעי אחי אר' לרמוז על
התכאי הראשון ולומ' שלא היה החטא נעלם ממנו
וחטאתי כגרי תמי' לרמוז שלא הי' מתכבל על חטאו
לומ' שלא חטא שתמי' הו' חוטב שחט' ואמ' לך לברך
חטאתי לרמוז על התכאי הג' שלא היתה תשובתו
מפני הכבוד או הכאת ממון או פחד בני אדם שלא
יעניסוהו אלא מפני אהבת העם שהעברות היו בין
אדם למקום כלומר בקטר שלא היו האכסים יודעין
בהם אלא העם כפל לומר והרע בעיניך עשיתי
להתודו' על סני מיני העבירות על העבירות סבין
אדם למקום ועל העבירות סבין האדם לחבירו :
על העבירות סבין אדם למקום אמר לך לברך
חטאתי ועל העבירות סבין אדם לחבירו כמו
לא תגנבו ולא תוכו וכיוצא בהן אמר והרע בעיניך
עשיתי וזה שאעפ' שהן סבין אדם לחבירו אח'
סכוה בהם העם הכה הוא רע בעיני' מי שיעשה
הפך מכותו ואמר למען תזרק ברברי' שב
אלמה שאמר מחה פטעיי והרב כבסני מעוני
וגו' כלו' בעבור שתזרק במה שאמר' שאתה מקבל
בתשובתם לסבים ומוחל וקולח לחטאתם
מחה פטעיי וכרי שתזכה במה שתפטוט את
האדם על חטאו אחר שהוא יכול לשוב בתשובה
ואינו שב טהרני מחטאתי אחר שאני שב לפניך ויס
אומ' סברבריק שב למה סכ' על קין הלא אס תטיב
שאת ואל מה שנפטע עליו : ולפי שהעבירה היא אס
במחטבה ואס ברבור ואס במעשה או בכלן צריך
שתהיה התשובה בסלפתן אס במחטבה החרטה
ואס ברבור הודו' ואס במעשה שלא יספיק עזיבת
החטא בלבד אבל שיעשה המעסי הפך העברות
פעשה לפי' היה רוד מתפלל על כלן על המחטבה
אמר

לפי שאי אפשר לו שלא יחטא אבל עכשיו שהוא יודע
שהטעם מוחל וסולח לחטאים ע"י התשובה ואפשר לו
להנצל מהעונש הנה יירא מזה בהכרח שאם ירבה
לחטוא ולא יתן אל לבו לשוב בתשובה לפניו לא
יאבה ה' סלוח לו ובעבור זה יירא החוטא מלפני
הטעם אחר היותו יודע שאין העונש הכרחי אל
החוטא ושאם ישוב אל הטעם בכל לבבו ובכל כפסו
ובכל מאורו ירחמהו וירבה לסלוח כי עמו הקליחה

פרק שבע ועשרים

יקרה בענין התשובה ספק גדול לפי מה שהנח
מעניינה והוא זה שאחר שנעשית העבירה בפעל
מה תועיל בתשוב' החרטה ובורוי וכי ההורג את
הכפס או המחלל את הסבת וחזר בתשובה בפיו
ובלבבו כמו שאמרנו התשוב כפס הנדבח אליו
בורוי וחרטה או השבת המחולל אם ישוב נשמר
בזה והרי זה דומה למי סקתר הבית בפועל וחזר
ובונה אותה בפיו כי לא תבנה עוד ברוב דברים
בטב ואל תעשה ואם כן היאך אפשר שתקפיק
תשובה כזו למרק וללבן החטא שנעשה בפועל וזה
דבר צריך ביאור מאי זה צד אפשר שתועיל ה
התשובה לבעל התשובה וכאמר שהפעולות
האנושיות שעל ין ישובח האדם או יבונה הנה הן
הפעולות הרצוניות הנעשות בבחירה וזה כשיהיה
העושה אותן יודע בעת עשייתן שהוא עושה הפעולה
היא ורוכה בעשייתה ובחר בה על זולתה ולזה
יתכללו הטכורים על פעולתן מעוסיין בעת הסכרות
לומר שצטאום בלא ידיעה ואעפ"י שיעשו ברצון
ובבחירה וכך לא כאמ' שיבונה האדם על הפעולות
הנעשות שלא ברצונו אף אם נעשו מדעתו ו
ומבחירותו כלומר שהוא יודע בעת עשותו הפעולה
ההיא ובוח' בעשיית' יותר מסבול העונש שמעניסין
אותו אם לא יעטנה ואולם אחר שאין נעשית ברצונו
אלא מהכרח האונס לא יבונה עליה אם כן הפעולה
שישובח האדם עליה אם היא טובה או יבונה אם
היא רעה היא הפעולה שיודע האדם בעת עשייתה

פעולה

אמ' לב טהו' בר' לי אלקי וגו' על הדבור אמ' ה' שפתי
תפתח וגו' ועל המעשה אמ' אלמדה פוטעי דרכיך
וגו' כלומר שיעשה מעשים הפך העבירה כרו סיראו
האכסים ויקחו מוס' וילמדו לשוב אל הטעם וכך ביאר
הנביא שהתשובה ראויה שתהיה בעשית מעשים
הפך העבירות אמר הכתו' וירא אלקי את מעשיהם
כי סבו מדרכס הרעה וביארו ל'זל את סקס ואת
תעניתם לא כאמ' אללא את מעשיהם שאפי' גזל מ
מריס ובכחו בבירה היה מקעקע כל הביר' וכך אמ'
יסעיה יעזוב רטע דרכו וגו' א' יעזוב רטע דרכו על
העביר' שהגיע לפועל שיעשה מעשי' הפך העבירה
ויבחר לו דרך אחרת אם חטא במאכלות אסורות
יתענה ויחר מלאכול לסובע כפסו אפי' הרברים
המותרי' כמו שאר'זל קדס עצמך במותר לך ואם
העלים עיניו מן הצדקה יפזר ממוכו לעניים ואם
הורה לאכסים לכהוג בקלות ראס במכו' ילמד אותם
דרך יסרה לרקרק במצות ולשוב אל הטעם לפי
שהמחטיא את הרבים אי אפשר לשוב בתשובה
סלימה שבמה יוכל לתקן את אשר עוותו ממה ש
סגדס לחטוא ולזה אמר אלמדה פוטעים דרכיך
וכך כל כיוצא בזה ואם חטא במחשבה בלבד יטהר
מחשבותיו לפני יודע מחשבות וזהו ואיס און
מחשבותיו ואמר וישוב אל ה' וירחמהו להורות
שהתשובה צריך שתהיה לאהבת הטעם בלבד לא
להנחת ממוץ ואהבת הכבוד ואמר ואל אלקינו
כי ירבה לסלוח לחזק לב הטבים סלא יתיאשו מן
התשובה בסבת רבוי העונות ססליחתו יותר מ
מרובה מן העונות ועל כן ראוי לאדם שידע ויטכיל
שאם לא יחזור בתשובה שהוא ראוי לעונש גדול
אחר היות הרעות בידו לשוב בתשובה ואינו טב
ויירא מהטעם שיעניסנו אם לא ישוב אחר היותו יכול
על זה וזמ' כי עמך הסליחה למען תורא וזה נראה
לכאור' דבר זר שאיך יא' טבעבו' שצמו הסליחת יור'
והרי הדבר נראה להפך שאחר שידע האדם שהטעם
ימחול לו על כל עונותיו לא יירא ולא יחוש מחטוא
לא שפי' יתבאר על הדרך סכתבנו סלא יירא האדם
מן הדבר ההכרחי כמו סלא יירא מהמות אחר
שהיא הכרחי' לאדם ואם היה העונש הכרחי לאדם
על החטא באפס תקות מחילה לא היה האדם ירא
מהטעם אחר שהי' יודע שאי אפשר לו להנצל מהעונש

שעושה אותה ובוחר בה על זולתה ורוצה בעשייתה
 והפעולות שלא יפול עליהן עם הטבח או הגבו' כלל
 הם פעולות האונס הגמור והן הפעולו' שאין הפועל
 אותן יודע ולא רוצה בפועל ההוא ולא בוחר אותו
 על זולתו כאדם המסליך אבן והוציא חבירו ראשו
 וקבל' ומת שזה הפעל לא ידע הפועל בעשייתו ולא
 הוא בוחר אותו על זולתו ולא רוצה בו וזהו האונס
 הגמור שלא יפול עליו הטבח והגבו' ולזה לא חייבה
 תורה להורג באונס על דרך זה אלא להורג בטגבה
 שיש בו דבר מעורב מן האונס והרצון והפעולות
 המעורבות מן האונס והרצון שהן האמצעיות בין
 ב' אלו המינים שזכרנו הוא דבר קשה לירע אם ראוי
 שיוחסו אל האונס או הרצון או אם יש מהם שראוי
 שיוחסו אל האונס ומהן שראוי שיוחסו אל הרצון
 שהאדם העוש' דבר מגונה מיראת אנסו' בעלי זרוע
 פן יפגעו בו הנה יראה שזה מסוג האונס ושהדבר
 ההוא נעשה בהכרח לא שאם היה בכאן דבר ראוי
 לקבול עליו כל צער וטורח טרם שישלח האדם ידו
 לעשותו הנה ראוי שיכנסו אלו הפעולות כשיעשו על
 זה הדרך בסוג הרצון ואם היו כל הפעולות ממה
 שאין ראוי לקבול בעדם טורח גדול וצער חזק הנה
 יכנסו אלו הפעולו' בסוג האונס אבל כשיעויין היטב
 ירא' שהו' ראוי שיהיו בכאן פעולו' ראוי לקבול בעדם
 כל צער טבעולס טרם שיעשה אותם ואלו יותר ראוי
 שתיוחס עשייתן אל הרצון משתיוחס אל האונס לפי
 שהדבר שיעשהו האדם ובעת שיעשהו יבחרהו על
 זולתו יותר ראוי שתיוחס עשייתו אל הרצון משתיוחס
 אל האונס ולזה יגונה האד' כשלא יקבול טורח גדול
 או צער מופלב טרם שיטא לרום ידו לבעת באביו או
 למרוד במלכו ובאלקיו: ויש פעולו' שאין ראוי לאדם
 לקבול בעדם צער גדול וטורח מופלב ועל כן נר'
 שהגבלת הפעולות הרצוניות הוא על זה הדרך ש
 שהדבר שיעשהו האדם ובעת שיעשהו יבחרהו על
 זולתו ורוצה בו ואחר שנעשה הוא רוצה בקיומו כלו'
 שהוא חפץ ורוצה שיהיה עשוי הנה ראוי שיוחס אל
 הרצון אעפ' שיש בתחלתו קצת אונס כמו מה שיקר'
 ליורדי הים שהם מסליכים סחורתם בים בעת בוא
 רוח קצר מרוממו גליו כי אעפ' שאי' טוס אר' שישלי'
 סחורתו בים ברצו' ודומה לאונס הנה מצד טיבחרו
 זה על צער וסכנת עצמם ראוי שיוחס אל הרצו' לפי

שאף אחרי שיכחו אל היבטה הם רוצים בפעל ההו'
 הנעם' וחפזי' שיהיה עשוי כן בעבור שזה היה סבה
 להצלת עצמם ועל כן ראוי שיהיו אלו הפעולות מסוג
 הרצון ולא מסוג האונס ואולם אם אחר שיכחו אל
 היבטה לא היו רוצין בזה אבל היו בוחרים וחפזים
 בהפכו ראוי שיוחס אל האונס אחר שאינן רוצים
 בקיום הפעל ההוא ואבל נראה שמהאחר שאין אדם
 שלא יבחר לעולם להסליך סחורתו לים כדי להנצל
 כפשו ממות ראוי שניחס זה אל הרצון בטלוח אחר
 שהוא רוצה בקיומו לעולם ומזה יתחייב שכל דבר
 שנעשה ברצון בעת עשייתו ואחר שנעשה הפועל
 ההוא אינו רוצה בקיומו והו' חפץ שלא היה עשוי אף
 אם בתחלתו נעשה ברצון או היה בו רצון מה אין
 ראוי שיוחס אל הרצון אלא לאונס וטעות ואולם
 אם אחר שנעשה הפועל ההוא רוצה ובוחר בפעל
 ההוא וחפץ בו שיהיה עשוי כן אעפ' שיהיה בתחלתו
 קצת אונס ראוי שיוחס אל הרצון ויראה כן ממה ש
 שארזל במסכ' נררים והלכתא פותחין בחרטה ופי'
 שם בגמ' היאך דאמר ליה לבך עלך וכו' תהיה וזה
 ממה שיורה שהכל הולך אחר קיום הרצון שאם
 הרצון קיים הטבעו' קיימת ואם אין הרצון קיים הרי
 הטבעוה כאלו היא בטעות ומתירין אותה אעפ' פי
 שנעשת תחלה ברצון ולפי זה הבעל תשובה
 כשמתחרט וגומר בלבו שהוא רוצה שהעבירה ה
 הנעשית על ידו לא היתה נעשית וטאם תבא לידו
 פעם אחר' לא יעשה אותה זה יורה שהפעל הראשון
 נעשה בטעות ובלי ידיעה והסכל כמו שאמ' ארסטו'
 בספר המדות שפעולות הסכל לא יקבלו החרטה
 וזהו שארזל היכי דמי בעל תשובה כגון טבא לידו
 דבר עבירה ונכול הימכ' מחוי רב יהוד' באותו פרק
 באותה אשה באותו מקום כי כשיבא הפעל ההוא
 לידו בכל אותם התנאים ויכבוס יכרו לאהבת הטם
 ולא ישוב לעשותו זה יור' שמתחרט מעקרו חרט' וגמ'
 בלבו שהפעל נעשה בראשון היה בטעו' ובלי דעת
 והסכל אחר שהוא מתחרט עליו ואין ראוי שיענס
 האדם על עבירה כזו כמו שאין ראוי שיגונה על ה
 הפעל שנעשה בטעות ובלי ידיעה וכך הפעל הטוב
 לא יטובח האד' עליו לא אכ' נעשה ברצון בתחילתו
 וטאח' שנעם' ירצה בקיומו כלומ' ירצ' שיהי' עשוי ולא
 יתחרט עליו טאם יתחרט הפקיד טכרו ולא תחשב

לו לכרקה וזה דבר ביארוהו רז"ל במסכת קדושין על
 מה שכל ביחזקאל ובשוב כדוק מצדקתו ועשה עול
 במעלו אשר מעל ימות והקשו שם ולהוי כמחז' זכאי
 וכמחזה חייב ומתרץ אמ' רב בתוהא על הראשונות
 הנה ירא' שאפי' הפועל הטוב אי' ראוי שיטובח עליו
 או יקובל עליו סכר אלא אם כן רוצה בקיומו ואינו
 מתחרט עליו אבל אם יתחרט עליו הרי הוא כאלו
 לא כעשה ואין ראוי לקבל עליו סכר ונתבאר לפי
 זה שהעבירה שמתחרט עליה כראוי ואינו רוצה ב
 בקיומה הנה זה יורה שלא כעס' הפועל ההו' ברצון
 גמור ושאי' הוכח לרצונו הפשוט לא היה עושהו לפי
 מה שהרצון גוזר עתה והראיה שבא דבר עבירה
 זו לידו פעם אחרת ונכול הימכה מרעתו וברצונו ו
 ובכחיכתו להיותו משער שהדבר ההוא רע בעיני ה'
 שאין ראוי לאדם לעשות מה שהוא רע בעיני השם
 וזו היא התשובה הגמורה ומזה הכר הוא שתועיל
 התשובה לבעל העבירה שהוא ישים העבירה כאלו
 לא כעשית בפועל וכאלו הוא דבר שנעשה בטעות
 ובבלי דעת ובזה יטיב מרוק העונות ועל כן החסד
 תחשב לו לכרקה ויאחבהו הסס כרבה כמו שכתב
 למעלה:

פרק שמנה ועשרים

אף על פי שקבלת התשובה הוא על דרך חסד כמו
 שאמרנו הנה ההכרח המביא אל המכא' החסד הזה
 הוא שמאשר כל פועל כוסף וחושק תמיד שיגיע מ
 מפעולתו התכלית המכוון בה והיה התכלי' המכוון
 ביצירה האנושי' היות הכפס נשארתי אחר המות כמו
 שקדם במאמר ג' והיה האדם מעשה ידי השם הנה
 הוא חפץ שיגיע אל תכליתו המכוון בו שהוא השארו'
 הכפס ולפי שיצרו שלאדם מתגבר עליו בכל יום
 מפתה אותו לחטוא כמו שכבר העיר על זה שלמה
 בספר קהלת כי כשמזכיר דברי יצר הרע ופתוייו
 מגיד איך הוא מפתה ומקית את האד' בספת חלקו'
 מעט מעט עד שמוציאו לתרבות רעה שבתחילה
 אומ' לו לך אכול בסמחה לחמך וגו' שאלו הן דברי
 יצר הרע לפי קטר הפסוקי' שלמעלה והוא מדבר עם
 הבעל תשובה שהוא דואג תמיד על חטאיו ועל כן

אומר לו לך אכול וגו' כי כבר רצה האלהים את מ
 מעטיך ואין לך חסיד בעולם שלא יתפתה לדבריו
 הללו שאינו כראה שיהיה בהם מכסול עון וכשהאדם
 כשמע לו בזה יוסף לומר לו בכל עת יהיו בגדיך ל
 לבנים כלומ' שיהיה מסולסל וכאה ואחר שסמ' לו גס
 בזה שאין בו עון אשר חטא יוסף עוד לומר לו ראה
 חיים עם האטה אשר אהבת וגו' ואחר שהגיע אותו
 למדרגה זו להשמע אליו בדברים הללו אפי' שהן
 דברים המותרין לא יסקוט עד שמוסיף עליו ומביאו
 לכפור בעקר ולומ' לי דין ולית דין חסבון ואמ'
 לו כל אשר תמצ' ירך לעסו' בכחך עשה כי אי' מעט'
 וחשבון ודעת וחכמה בסאול אשר אתה הולך שמה
 ומביא ראיה לדבריו כשאומר לו סבתי וראה תחת
 השמש כי לא לקלים המרוץ וגם לא לחכמי' לחס וגו'
 כי עת ופגע יקרה את כלם ובדברים הללו וכיוצא
 בהם מטה את האדם מהדרך הישרה ומוליכו בדרך
 רעה כשמראה את עצמו כרוצה בתועלת האדם ו
 ומקחא בערו וחושם לכבודו כמו שעשה בתחלת ה
 היצירה לחוה שאמר לה אף כי אמר אלהי' לא תאכלו
 מכל עץ הגן ואף במקום הזה לפי דעתי הוא לשון
 חמה וכעס כלומר כעס גדול יש לי על מה שאמ' לכם
 השם שלא תאכלו מכל עץ הגן אלא מעצים ירועים
 שלא כוה אתכם זו לתועלתכם שההסך מועיל לכם
 יותר ובזה פתה אותה ועזבה ארחות יוסר ללכת
 בדרכי חסך וכך בכל יום ויום יצרו של אדם מחשב
 להרע לו ולהסית אותו כמו שכבר העיר עליו הוא ית'
 ואמר כי יצר לב האדם וגו' ואמ' רז"ל עלובה עיפה
 שהנחתום מעיר עלי' שהיא רעה לפי אי' אפשר לאד'
 שלא יחטא בפעל אם מעט ואם הרבה והחוטא אי
 אפס' לו שלא יכסל במחשבה להרהר כנגד אחר מ
 מעקרי הדעת לפי שכל עובר עביר' במזיד לא יתיר
 עצמו לעשותה אם לא מצד הרהור רע שנכנס בלבו
 כמאמר רז"ל אין אד' עובר עביר' לא אם כן נכנסה בו
 רוח טטות וזה הוא שמה שיכחיש במחשבה מציאות
 האל ויחשוב שאין לעולם מנהיג ומפני זה מתיר
 עצמו לעשות העבירה כמאמר הכתו' אמר כבל בלבו
 אין אלהי' וגו' הנה ביאר כי בסבת עשיית החטא הו'
 היותו חושב בלבבו אין אלהי' או שיחשוב שיש לעולם
 ממציא אבל יאמר שאינו מסג'יח בפרטי בני אדם
 לתת לאיש כדרכיו וזה גס כן סבה אל סיתור עצמו
 לחטוא

לחטוא אמר הכתוב על מה נאץ רשע אלהים או
 סוֹחֵטֵב שֶׁאֵף אִם יֵט לְעוֹלָם מִנְהִיב וּמִסְגִּיחַ בְּפִרְטֵי
 הַמַּעֲשִׂים אֹמֵר בְּלִבּוֹ שֶׁמֵּאֵל לֹא צוּה הַסִּי' זֶה אִו לֹא
 אֶסֶר הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה כִּי אֵלֹהִים תֹּאמֶר שִׁיחֻסּוֹב שֶׁלֹּא אֶסֶר
 הַחֵלֶב וְהַדָּם אִו הַנְּדָה וּמִפְּנֵי זֶה מִתִּיר עֲצָמוֹ לְאִכּוֹל
 חֵלֶב אִו דָּם אִו לְבַעוֹל נְדָה וְכִיּוֹצֵא בָהֶם וְהָרִי הוּא
 כִּמְכֻחֵשׁ שֶׁאֵיךְ תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַי' כִּמוֹ שֶׁאֲרֹזֶל בְּפֶר' חֵלֶק
 שֶׁהָאֹמֵר עַל פִּסּוֹק אִו אִפִּי תִיבָה אַחַת מִשֶּׁה רַבִּי מִפִּי
 עֲצָמוֹ אִמְרָה שֶׁהוּא בְּכֻלָּל הָאֹמֵר אֵיךְ תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם
 וְהוּא מְבוֹאֵר כִּי בְּכָל אַחַת מֵאֵלֹהֵי הַג' כּוֹסוֹת הוּא כּוֹפֵר
 בְּעֵקֶר מַעֲקָרֵי הַדָּת הַחֲלֵקִית הַכּוֹלְלִים שֶׁהֵם אֲבוֹת
 לְכָל הַעֲקָרִי כִּמוֹ שֶׁכֶּתִב' וְזֶה בְּלִי סֶפֶק יוֹתֵר רַע וְיוֹתֵר
 קָטָה מֵאִכִּילַת הַחֵלֶב אִו הַדָּם עֲצָמוֹ וּבַעֲבוּר זֶה הוּא
 שֶׁאֲרֹזֶל הַרְהוּרִי עֲבִירָה קָטָן מִעֲבִירָה וְזֶה לְפִי שֶׁעוֹנֵט
 הַעֲבִירָה הוּא זְמִינִי כִּמוֹ שֶׁיֵּב' וְעוֹנֵט כְּפִירַת הַעֲקָר
 הוּא נִכְחָדִי כִּמוֹ שֶׁאֲרֹזֶל רִיכֵן שֶׁל רִשְׁעֵי בְּנֵי הַנֶּסֶס יֵב' חֲדָשׁ
 כְּלֹמֵר הַרְשָׁעִים הַעוֹבְרִים עַל דָּת וְאִינֶם כּוֹפְרִי בְּעֵקֶר
 שֶׁהַכּוֹפְרִים בְּעֵקֶר כִּבְרָ בָּאֵרוֹ שֶׁעֲנַטְס נִכְחָדִי כִּמוֹ שֶׁ
 שֶׁאֲרֹזֶל אֲבָל ~~הַמַּסּוּרִים וְשֶׁכֶּפְרוּ בְּתוֹר' וְשֶׁכֶּפְרוּ~~
 בְּתַחֲמִית הַמַּסּוּרִים יוֹדִיךְ לְבִי הַנֶּסֶס וְנִרְוִיךְ בִּהַ לְדוּרֵי
 דוֹרוֹת וְאַחַר שֶׁהַאֲנָשִׁים הַנִּמְלֻטִים מִכְּפִירַת אַחַת מִן
 מַהֲעֲקָרִים הַכּוֹלְלִי לְפִי זֶה הֵם מַעֲט מַזְעֵר לֹא כִבִּיר
 וּלְפִי זֶה רָאוּ שֶׁיְהִיוּ נִדְוִנִי בְּעוֹנֵט נִכְחָדִי הַתַּחֲכָס הַסִּי'
 בְּרַחֲמֵי וּבְרֹב חֲסָדָיו לְעַשׂוֹ חֶסֶד עִם הַמִּין הַאֲנוּסִי
 לְפַתּוּחַ לוֹ שֶׁעָרִי תְּשׁוּב' כְּדִי שֶׁעַל יְדוֹ יִנְכַל מִמְכַמּוֹרוֹת
 הַיִּצָּר הַרַע מִמִּיתַת הַכֶּפֶס אֲרֹזֶל יִכְרוּ שֶׁל אֲד' מִתְּגַבֵּר
 עֲלָיו בְּכָל יוֹם שֶׁכִּי כּוֹפֵה רִשְׁעֵי לְכַדִּיק וְאֵלֵמֵלֵא הַקְּבָה
 עוֹזְרוֹ אִיכּוֹ יִכּוֹל לוֹ שֶׁכִּי לֹא יַעֲזֹבּוּ בִּידוֹ הָרִי בִּיּוֹר שֶׁעִי'
 הַעֲזֹר שֶׁהַקְּבָה עוֹזֵר אֵת הָאָדָם הוּא כִּיּוֹל מִהַמִּיתָה
 שֶׁהִיָּה מִבְּקָס לְהַמִּיתוֹ וְכִבְרָ בִּיּוֹ יַחֲזִק אֵל שֶׁעַל מִיתַת
 הַכֶּפֶס יִדְבֵר אִמֵּר כִּי לֹא אַחֲפוּץ בְּמוֹת הַמֵּת כִּי אִם
 בְּסוּבּוֹ וּלְשׁוֹן בְּמוֹת הַמֵּת יוֹרָה שֶׁעַל מִי שֶׁכֶּבֶר מֵת י
 יִדְב' וְלֹא לֹא אַחֲפוּץ בְּמִיתַת נַפְשֵׁי מִי שֶׁמֵּת כִּבְרָ אֲבָל
 כְּשִׁישׁוֹ מִדְּרָכּוֹ וְתַחֲיָה נַפְשֵׁי הַמֵּת שִׁירָא' שֶׁעִי הַתְּשׁוּב'
 לֹא יִמּוֹת הָאִישׁ הַמֵּת אֲבָל תַּחֲיָה נַפְשׁוֹ וְתִזְכֶּה לַחַיִּי
 הַעוֹלָם הַבָּא וּבְזֶה יִגִּיעַ הָאָדָם שֶׁהוּא מַעֲט יְדֵי הַשָּׁס
 אֵל תְּכֻלִּית שְׁלֵמוֹתוֹ וְהַשְּׁאֲרוֹתוֹ הַנִּכְחָדִי אֵף אִם יַחֲטֵא
 חֲטָא שֶׁרָאוּ לְהִי' כְּדוֹן בְּעַדוֹ בְּעוֹנֵט נִכְחָדִי וְזֶהוּ מֵאֵמ'
 יִשְׁעִיהַ מִדְּבַר עַל בְּעַל תְּשׁוּב' כִּי לֹא לְעוֹלָם אֲרִיב וְלֹא
 לְנֶכַח אֶקְבֹּף רָל אֲעִפֵּי שֶׁמֵּן הַרִיךְ הִיָּה לִילְרִיב וּלְקַבֹּף

לְנֶכַח וְלָרוּךְ אֵת הַחוּטָא בְּעוֹנֵט נִכְחָדִי לֹא אֲעִטָה כ
 רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוּף וְגוֹמֵר כְּלֹמֵר שֶׁאֵף הַרוּחַ הַחַיּוֹנִי
 שִׁיעֲטוּף אֵת הַגּוֹף הוּא מִלְּפָנַי רָל מִכִּיעֵי הַגְּרָמִים
 הַשְּׁמִימִיִּים שֶׁה' לְפָנַי הֵנָּה הַנֶּפֶס הַאֲנוּסִי אֲנִי עֲשִׂיתִי
 אֲוֹתָן וְרָאוּ לִי לְרַחֵם עֲלֵיהֶן בְּיוֹתֵר אַחַר שֶׁהֵם מַעֲשֵׂה
 יְדֵי שְׁלֵסוֹן נַשְׂמָה יֵאֵמַר עַל הַכֶּפֶס הַאֲנוּסִית וְרוּחַ עַל
 הַנֶּפֶס הַחַיּוֹנִית שֶׁכֶּבֶר אִמֵּר הַכְּתוּב כּוֹתֵץ נַשְׂמָה וְגו'
 וְאַחַר שֶׁהַנֶּפֶס הַזֶּה מַעֲט יְדֵי וְרָאוּ לוֹ לְהַסְתַּדֵּל שִׁיגִיעַ
 הַמִּין הַאֲנוּסִי אֵל הַתְּכֻלִּית הַמְּכוּוֹן בִּיצִירַתִּי וּבַעֲבוּר
 זֶה אֲעִפֵּי שֶׁבְּעוֹן בְּעָוֹן קִצְפִיתִי וְאִכְהוֹ לֹא הִיִּיתִי מִכָּה
 אֲוֹתוֹ מִכַּת אֲכֻזָּרִי אֲבָל כְּדִי לִיסְרוֹ שִׁיטוֹב בְּתַשׁוּבָה
 לְפָנַי לֹא הִיִּיתִי מִכָּה אֲוֹתוֹ כִּפִּי הַעוֹנֵט הַרָאוּ לוֹ כִּפִּי
 חֲטָאוֹ אֲבָל הַקְּתֵר וְאֶקְבֹּף כְּלֹמֵר הִיִּיתִי מִקְתִּיר קִצְת
 מִהַעוֹנֵט וְהִיִּיתִי קוֹבֵף מַעֲט כְּדִי לִיסְרוֹ לְפִי שֶׁהִי הוֹלֵךְ
 טוֹב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ אֲבָל כְּשֶׁרָאִיתִי דְרָכּוֹ שֶׁטוֹב בְּתַשׁוּבָה
 לְפָנַי רִפְּאִיתִי אֲוֹתוֹ רָל קְבֻלַּתִּי תְּשׁוּבָתוֹ אֲעִפֵּי שֶׁהִיָּה
 סְמוּךְ לְמִיתַתוֹ וּלְפִי אֲנַחֲנוּ בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ וְנִאֲסָף
 אֵל עַמּוּי כְּדִי שִׁילֵךְ מִכּוֹפֵר לְעוֹלָם הַבָּא וְשֶׁלַּמְתִּי בְּזֶה
 נַחֲמוּ לֹא וְלֹא אֲבִילּוּ לוֹ כְּסַנְתַּתִּי לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא
 וְלֹא אֲבִילּוּ כִּי כְּסֵאֵן נַפְשׁוֹ נִכְרַתַת הֵם מִתְּכַחֲמִים עַל
 מִיתַתוֹ וּלְשׁוֹן כִּיחֻמֵּי לֹא אֲבִילּוּ יוֹרָה שֶׁעַל הַמֵּת מִדְּבַר
 וְאֵמַר עֲלָיו וְאַרְפָּאֵהוּ שֶׁקְבֻלַּת הַתְּשׁוּבָה הִיָּה הַרְפּוּאָה
 אֵל הַנֶּפֶס לְזַכּוֹ לַחַיִּי הַעוֹלָם הַבָּא וְנִתְבָּאֵר אַחַר כֵּךְ
 הַכְּרַחֲוִית הַמַּצָּא הַתְּשׁוּב' עִם מִצִּיּוֹת הַתּוֹר' לְהַגִּיעַ
 הַמִּין הַאֲנוּסִי אֵל הַתְּכֻלִּית הַמְּכוּוֹן בִּיצִירַתוֹ שֶׁהוּא הַ
 הַתְּכֻלִּית הַמְּכוּוֹן מְכֻלָּל מִצִּיּוֹת הַסֶּפֶל וְלִזֶּה הוּא
 שֶׁאֲרֹזֶל שֶׁהַתּוֹר' וְהַתְּשׁוּב' קָרְמוֹ לְבִרְיָא הַעוֹלָם וְיִסְפִּיק
 זֶה הַדְּבָר בְּתַשׁוּבָה :

פֶּרֶק תְּשֻׁעָה וְעִשְׂרִים

וְרָאוּ שֶׁנִּדְבַר עֲתָה בְּסִכְרָ וְהַעוֹנֵט שֶׁהוּא הַעֲקָר הַג'
 מִן הַעֲקָרִים הַכּוֹלְלִים לְרַת הַאֲלֵהִית וְהוּא בְּמִקּוֹם הַ
 הַתְּכֻלִּית הַמְּכוּוֹן בְּכָל הַדְּתוֹת וְזֶה שֶׁאֲעִפֵּי שֶׁהַעוֹבֵד
 מֵאֲהָבָה לֹא יַחֲוֵם לְסִכְרָ וְלַעוֹנֵט כְּלָל שֶׁאֵיךְ אֲכָלוּ ת
 תְּכֻלִּית אַחַר זֹלַת הַסְּלֵמַת רַבּוֹ הַאֲהוּב בְּלִבּוֹ וְאֲרֹזֶל
 אֵל תִּהְיוּ כְּעַבְדִּים וְגוֹמֵר לֹא בְּעַבּוֹר זֶה נֹאמֵר שֶׁלֹּא
 יְהִיָּה עִם סִכְרָ וְעוֹנֵט חֲלִילָה אֲבָל הַכּוֹנֵה לֹאמֵר
 שֶׁהַעוֹבֵד מֵאֲהָבָה לֹא יַעֲבוֹר מֵאֲהַבַת הַסִּכְרָ וְיִרְאֵת

העונש אף על פי שיאמין שיש עם סכר למאמינים
 ולירחי העם וחושבי שמו סכל הסכר ההוא כאין
 נגדו בבחינת הטלמת רצון האהוב ההוא והעבודה
 שהוא על זה התואר היא העבודה המביאה אל ת
 תכלית הסכר והעונש המכוון בכל הדתות ובעבור
 היות הדת האלהית מתחלף לתכלי הדתו הנמוסיות
 כמו שביארנו במאמ' הראשו' שמנו אותו מן העקרי'
 הכוללים לדת האלהית וכאמר שהסכר והעונש לא
 ימלט העניין בו מחלוקה אם שיהי' עם סכר והעונש
 או לא יהיה ואם יהי' עם אם שיהי' כלו גשמי ובעולם
 הזה ואם שיהיה כלו רוחני ובעולם הבא ואם שיהיה
 עם סכר גשמי בעולם הזה וסכר רוחני בעולם הב'
 וכמא דעות האנשים כחלקים בענין האמנ' הגמול
 והעונש לר' דעות כפי מספר החלקי' שתגזור אותם
 החלוקה שיש מי שיאמין שאין עם סכר ולא עונש לא
 גופי ולא כפסי ויש מי שיאמין שיש עם סכר גופי
 וכפסי ויש מי שיאמי' הסכר גופי ולא כפסי ויש
 שיאמין כפסי ולא גופי והסרס המחולק הזה תלוי
 בחלוק הדעות שבין האנשים במהות הנפש הדעת
 הא' הוא שיש מן האנשי' מי שיאמר שנפש האדם אין
 בה יתרון על כפס הבעלי חיים אלא שהאדם יש בו
 ערמומי' יותר גדול משאר בעלי חיי' להמצי' המלאכו'
 והתחבולות המצטרפות אליו לתקון חיותו באופן
 שלם כמו שיש לקצת בעלי חיי' יתרון זה על זה קצת
 ובעבור זה יאמינו בעלי זה הדעת שאין עם סכר
 ולא עונש כלל לא גשמי ולא רוחני ויאמרו שהאנשים
 משולחים ונעזבים למקרים כשאר בעלי חיים שאין
 הכוונה האלהית בס' אלא לשמור המינים בלבד וזה
 הדעת כבר הכה על קרקרו הפילוסוף ואמר שלא
 תדמה נפש האדם לכפסות הבעלי חיים שהבעלי
 חיים ידעו תיהם חלקיות והאדם יסיג כללי הדברי'
 ויסיג הדברים אחר העלמס מהחוש מה שאין כן
 בבעלי חיים ויבריל בין העצם והמקרה וזולת זה
 ממה שורה על ההברל הגדול שבין נפש האדם ל
 לכפס הבעלי חיים ואי אפשר מבלתי שיהיה לכפס
 האדם תכלית מיוחד מבין שאר הבעלי חיים כמו
 שבארנו בפרק שכי ממאמר שלישי ולזה אם לא יהיה
 לבעלי חיים טוס שלמות כפסי כבר יחוייב סימכ' זה
 באדם וכך בעלי תורה חלקו על זה הדעת ואמרו
 שראוי שיהיה לאדם סכר ועונש אם בעולם הב' לכפס

ואם בעולם הזה לגוף על צד ההסגח' האלהית כמו
 שבארנו זה בהסגח' והדע' הב' הוא דעת מי שיאמין
 שיש סכר ועונש אבל אמר שהוא גשמי ובעולם הזה
 וזה לפי שיש מהאנשים שיאמינו שנפש האדם יש
 לו יתרון על הבעלי חיים בשיים בה כח סכלי על
 ידו ידבק הרוח האלהי באדם להסגיח בו כפי יתרו'
 סכלו אבל לפי שאינו זה היתרון אלא הכנה סכלית
 בלבד יאמרו שהי' צריכה תמיד אל טוס' וכסיפרד זה
 הרבוק אשר בין הנפש והגוף תעדר הנפש ובה
 הדעת נוקסו וכלכדו כת מבעלי העיון שיאמרו שלא
 יזויר טוס' שלמו' לכפס בזולת הגוף וכמסכו אחריה'
 כת צדוק וביתוס שהם מאמיני' בתור' מט' ובהסגחה
 ויאמינו עם זה שהסכר והעונש הוא גשמי בלבד
 ובעולם הזה כמו שנזכר באבות דרבי נת' והכחיטו
 הסכר הרוחני אחר המות מכל וכל ויביאו ראיה
 לדבריהם ממה שלא נזכר לפי דעתם בתורת משה
 גמול כפסי כלל אלא הכלחות גשמיות ונפל בזה
 הדעת להיותם חושבים היות נפש האדם מורכבת
 מכחות מתחלפות בכח ההזנה והצמיחה וההרגס
 וכח סכלי ואחר שכראה שאר הכחו' נפסרו בהעדר
 הרבוק שבין הנפ' והגוף יאמרו טגס' כן יעדר ממל'
 ההסכלה שהיה בה עם מה שהסכילה כבר ותשאר
 הנפש נעדרת כנפש הבעלי חיים וכמות זה כן מות
 זה וכבר סתרו גדולי הפילוסופים זה הדעת ואמרו
 שאין הפעולות המתחלפות הכמסכו' מן הפועל ממ'
 שיחייב רבוי בעצמות הפועל כמו שכתבאר בפרק
 ח' במאמר ב' וגם אין העדר חיות הג' ממ' שיחייב
 העדר לכפס המסכלת כמו שלא יחוייב העדר הכח
 המגדל אחר הארבעים העדר הנפ' שהגוף כלי על
 ידו יראו קצת פעולות הנפש ובהעדר הכלי יעדרו
 אותן הפעולות בלבד כהזנה והצמיחה וההרגס אבל
 אין זה מחייב שיעדר עצמות הנפש שאין קיו' הסכל
 תלוי בגוף כשאר הכחות הגשמי' אבל הוא בהפך
 שהסכלית חזקת אח' הארבעי' בהחלט הכחו' הגשמי'
 והסכל לא ירמה לכחות הגשמי' שהוא יסיג את
 עצמו ואת כליו מה שאין כן בכחות הגשמי' וראיות
 אחרות חזקות שאי אפשר להכחיסם הביאו בסלא
 תדמה נפש האדם לכפס הב' אלא שאין צורך ל
 להאריך בזה ולהעיר על סתירה זה הדעת כתב
 הרמבם זל בהקדמת מס' אבות טגס' נפש יאמר על

כפס האדם ועל כפס הב"ח בפתוק הסם ואף על פי
 סכרה שמיטכו מן האחת פעולות רמות לפעולות
 הנמשכות מן האחרת איך זה ממה שיחייב שידמו
 עצמי הפועלים שהרי אור הסמם ואור הכר יתדמו
 בטהם יאירו ב' מקומות אפלים ולא יחוייב בעבור
 זה סיהיה הפועלים שוים שאור השמם מתמיד ואינו
 כבה ומאיר אף במקום שאין השמם זורחת והכר
 כבה ואינו מתמיד ואינו מאיר אלא במקום שהניכוח
 נופל ואם כן אינו מחוייב שאף על פי שתפסק כפס
 הבעלי חיים שתפסק ותעדר כפס האדם בהפרדה
 מן הנוף אחר שהם מודים שיש לה יתרון על כפסות
 הבעלי חיים ומה שהביאור ראה לרבריהם כת צרוק
 וביתום ממה שלא נזכר בתורת משה הגמול הנפטי
 אלא הגופי אינו כן כמו שחשבו שלא נכתב הגופי
 אלא במקו' שאין מקו' לסכר הרוחני והסכר הרוחני
 נכתב ברמיזה לקבה שכזכיר אותה בע"ה והדעת
 השלישי הוא הפך הדעת הב' והוא דעת קצת מר"ל
 שאומר שכר מצות בהאי עלמא ליכ' והביאו ראה
 לזה מן המוחש אמרו הרי שאמר לו אביו עלה לבירה
 והבא לי גוזלים ועלה לבירה ושלח את האם ולקח
 את הבנים ובחזרתו נפל ומת היכן טובתו של זה
 והיכן אריכות ימיו של זה אלא למען ייטב לך לעולם
 סכ"ו טוב והארכת ימי לעולם שכלו ארוך ואי אפשר
 להיות עולם שכלו טוב ועולם שכלו ארוך אלא העולם
 הבא אחר המות והסכר הרוחני וגם זה דעת כת
 מגדולי הפילוסופים וכת מבעלי התורה שחשבו
 אחריהם שיאמרו שאין שום שלמות לאדם מדר מה
 שהוא אדם אלא אחר המות בלבד כשיהיה הסכל
 מופטט מהוחמר ומהדברי הגסמי' וזה לפי שיתרון
 הרברים הסכליים זה על זה הוא כפי מדרגתם ב
 בהסכלה בלי ספק שמי שיסכיל יותר תהיה מדרגתו
 יותר גדולה ואחר שהאדם יש לו יתרון הסכל על
 הב"ח ראוי סיהיה לו בעבור זה השלמות מדרגה
 תלויה בהסכלה בלבד שאם תהיה זה בדבר גסמי
 הכולל אותו ואת הב"ח יהיה שלמות ויתרון הסכל
 סנתן בו יותר על הב"ח לכקמה ממנו ולא לסלמות
 מדרגה וזה שהב"ח להיותם נעדרים הסכל והבנה לא
 יכטערו בהיותם משערים סקופס למות כאדם ולא
 ירגישו בכער הבא עליהם טרם בואו ולא ידאגו על
 דבר והאדם ירגיש בכל זה וידאג ויכטער על הרע

המעותר לבא עליו ויחיה בינון ואכחה עד סלפי
 מעלת הסכל שיש לאדם על זולתו יכטער על הרע
 המעותר לבא עליו ובעבור זה יאמרו שאין ראוי ס
 סיהיה השלמות המוטב מדר הסכל דבר גסמי
 ומסתתף לב"ח אבל עניין ומדרגה בדבר סיבדל
 מהם שהוא הסכל לא בדבר גסמי כלל זהו דעת
 הפילוסוף בזה טעם שהוא מכחי ההסגח' יאמין ס'י
 לכפס האדם שלמות אחר המות בהפרדה מן הנוף
 ורבים מחכמי התורה נמשכו אחר דבריה בזה ויש
 לרון אחר זה הטעם שאף אם הדברים הללו הם ת
 תשובה על הדעת הסמי מכל מקום לא יתבאר מזה
 סיהיה שלמות לאדם אחר המו' וזה שאחר שהסלמו'
 והקיום אי אפשר סיהי' אלא לדבר הסכלי כמו שאמ'
 והכח הסכלי שבאדם אינו אלא הכנה איך יזויר
 השארותו שאין ההכנה דבר עומד בעצמו ומה
 שיאמר שהסכל הכנה יתעצם במוסכלו' עד שישוב
 הוא והן דבר אחר בלתי מובן שאם הכח הסכלי
 שבאדם הוא כח היולאני אשר מטבעו סיפסד זולתי
 מדר ההסכלה איך תעמוד ההסכלה בעצמ' או איך
 יזויר דבקות' בסכל הפוע' סכל זה רח"מ' סיוסכל
 כמו שכתב' במאמ' ג' בפר' ג' ובעבור זה אמרו קצת
 החכמים שהנפס עצם רוחני עומד בעצמו מוכן אל
 ההסכלה ולז' לא יתכן בו ההפסד להיותו עצם עומד
 בעצמו אבל יקבל תענוב כפי הסגתו בהסכל' וג' זה
 אינו נכו' לפי שאף אם תהי' הנפ' עצם עומד בעצמו
 אחר שהוא מוכן אל ההסכלה אם לא יסיג ההסכלה
 תהיה שלמות ההכנה לבטלה ולא יסיג אם כן סלמו'
 הנפס אחר מני אלף ואולי לא יסיגהו אדם כמו
 שכתבנו בפרק שלישי ממאמר שלישי אלא אם לא
 כאמר ששלמות זאת ההסכלה הוא הסגת המוסכלו'
 הראשונות ודבר זה ישנו בו הצדק והרשע ולא עלה
 זה על לב שום אדם מעולם ועל כן יראה שהדעת
 הנכון והנאות לתורה הוא שהנפס עצם רוחני מוכן
 אל ההסכל' לעבו' הס' ולא אל ההסכלה בלבד ולזה
 כשיטי' האר' אי זה הסכל' לעבו' הס' מדר שיטיג אי זו
 הסג' או הכר' בס' גדולה או קטנ' יסיג מדר מדרג' מה
 ממדרגות העולם הבא וכך נמצא לר"ל בפרק חלק
 על פסו' זרע יעברכו אמרו אימתי תיכוקות זוכי לחיי
 העולם הבא משום רבי מאיר אמר מטיורעין לומר
 אמר הה' פתחו שערים ויבא גוי צדיק עומר אמוכל
 אמר

אל תקרי שומר אמונים אלא שאומר אמיני וז' מבואר
 כמו שכתבנו ששלמות הנפש הוא מצד ההשכלה אל
 העבוד' איזו שתהיה עד כשישיג הנער ההשכלה א'
 העבודה היות' קטנ' שאפס' שהו' לו' אמ' על איז' ברכ'
 יזכה למדרגה מה ממדרגו' העולם הבא וזה מסכים
 עם מה שכתבנו בפרק כ"ט מהמאמר הג' שבשעשית
 מצוה אחת יזכה אדם למדרג' מה ממדרגו' העולם
 הבא ויורה גם כן על שהנפש עצם רוחני עומד ב'
 בעצמו ממה שאמר ואין העולם מתקיים אלא בהבל
 פיהם של תיכוקות של בית רבן ואמ' ליה אביי לרב'
 דידי ודידך מאי ואמ' לו איכו דומה הבל שאי' בו חטא
 להבל שיט' בו חטא ואם לא תהיה הנפש עצם עומד
 בעצמו היאך אפשר שיהיה יתרון לתיכוקות של בית
 רבן שלא הגיעו למדרגת ההשכלה אלא מעט על
 אביי ורבא שהגיעו למדרגה גדולה בלי ספק אלא
 שהאמת הוא שמדרגה קטנה בעבודה למי שלא נ'
 נתלכלך בחטא תועיל יותר ממדרגה גדולה למי
 שנתלכלך בחטא לפי שהנפש להיותה עצם רוחני
 עומד בעצמו גורל מדרגת' היא כפי שיעור כקיוותה
 עם עבודתה בעשיית המצוות ולז' מה שהיה מרעה
 מצטער על שלא היה יכול ליכנס לארץ לעשו' עבוד'
 המצוות בפועל לא להשגת המושכלו' שבלי ספ' כבר
 הגיע מטה למדרגה שהיה ראוי שישיג בהשכלה א'
 שהיה כוסף לקיים המצוות בפועל שהיה העבודה
 בהשכלה שהיא הנותנת שלמות וקיום לנפש כמו
 שכתב' בפרק רביעי ממאמר שלישי ובסתי הרעות
 הללו שבמהות הנפש רצוני אם היא כח היולדני או
 עצם עומד בעצמו הו' שנחלקו רז"ל בערובין באמר'
 שני שנים ומחצה נחלקו ב"ט וז"ה הללו אומרי' כוח לו
 לאדם שלא כברא יותר מטכברא והללו אמרי' כוח לו
 לאדם טכברא מטלא כברא וממנו וממנו כוח לו לאד'
 שלא כברא מטכברא ועכסו טכברא יפספס במעשיו
 ונראה שהאומר כוח טכברא יקבור טכפס האדם כח
 היולדני כרעת הפילוסוף ועל כן יאמ' טכוח לו טכבר'
 לפי שכל מציאו' טו' יות' טהערר ואפס' טיעל' למדרג'
 הקיום על ידי ההשכלה והאומר טכוח לו שלא כברא
 יקבור שהנפש עצם רוחני קיים מצד עצמו ולפי טעי'
 הבריאה אפטר טיגייעה ההפסד או יסיגה העונס
 העצום אמר כח לו שלא כברא כלומר שלא נמצאת
 בגוף האנוסי וכך אמר טלמה וטוב מטכניה את אשר

עדין לא הי' ואלו היה הנפש כח היולדני היאך יאמר
 טוב מטכניהם על הדבר הנערר ואיך יהיה העדר
 טוב מהמציאות הלא כל מציאות טוב והכתב מעיד
 על זה באמרו וירא אלהים את כל אשר עשה והנה
 טוב מאד אלא שבלי ספק רעתו לומר שהנפש עצם
 רוחני ולא כח היולדני ולפי טזהו הדע' הנכו' והמסכי'
 לתורה הוא טכמנו וגמרו טכוח לו שלא כברא יותר
 מטכברא ועל כן אמר טכריך לפספס במעשיו כדי
 שלא תפסד הנפ' או תעכס ומכאן יז' לחכמי הקבלה
 דעת הג' לגול וזה כי לפי טהם ראו טהדע' הנכו' כפי
 התורה הוא טאיך הנפש כח היולדני אלא עצם עומד
 בעצמו כמו שאמרו רנו מזה טכמו שהעצם הרוחני
 יכנס בגוף האנוסי בתחלת יצירתו כן אפס' שהנפש
 טכבר טמטה בגוף האנוסי תחזור עוד לטכוח בגוף
 אבל איך זה ככוח טאם גזרה החכמ' העליונ' להסכינ'
 העצם הרוחני טאיך בטבעו להיות בעל בחיר' כגו'
 האנוסי כדי לטומו בעל בחירה לפי טז' מעלה גדולה
 אליו בלי ספק עד טכברר הזה טעו המלאכי באדם
 כמו טארזל בבר' טכברא הקב"ה את האדם בקטן
 מלאכי הסרת להטתחות אליו וכו' וזה להיותו בעל
 בחירה יותר מהם טאינס בעלי בחירה מכל מקום
 הנפש טכבר טמטה בגוף האנוסי והיתה בעלת
 בחירה למה תחזור עוד אל הגוף ובמה תוכן הטפ'
 הזרעיית לקבל הנפש טכבר טמטה בגוף יותר מ'
 מלקבל הנפש שלא טמטה בגוף ולא היתה בעלת
 בחירה והיותה רחוק מזה טיאמרו טכפסות האכסוס
 מתג' לגלו' בגופות הב"ח והטס יודע והדעת הד' הוא
 דעת מי טיאמי טהטכר ממנו גטמי ובעולם הזה
 וממנו רוחני ובעולם הבא אח' המו' וזהו דע' תורתנו
 דע' הקדוטה טיעדה יעודים גטמיים פרטוי' לצרייקי'
 כמו לאבות וזולתם ויעדה יעודים רוחניים לנפש
 לבר' האס עונס או טכר כמו טכברא בע"ה וזהו דעת
 רז"ל במקומות רבים וביחוד במה טכמא באפרי
 אמרו למען ירבו ימיכ' בעולם הז' וימי בניכס לימות
 המטיח כימי הטמים על הארץ לעולם הבא טיראה
 מפורט טכטכר המצוות ייער הכתוב טכר בעולם
 הזה ובעולם הבא זהו כלל דעת האכסוס בטכר ו
 והעונס ורעת תורתנו בו:

פרק שלשים

בספר הרוחני שאמרנו סיניע לאדם אחר המות
 נחלקו בו חכמי ישראל האחרונים לטתירעות הרע'
 האחר הוא דעת מי שיאמין שאף אם יש לכדיקים
 הגמורים בעולם הזה סכר טוב כפי מעשיהם כמו
 שהיה לאבות מכל מקום עק' הסכר הוא רוחני ולכפ'
 בלבד בעולם הב' רצה לומר העולם שהוא בא לאר'
 אחר המות מיד שתפרד הנפש מן הגוף שאין בו לא
 אכילה ולא שתיה ולא טעם תענוג וטמוס מתענוגי
 הגוף וטמוסיו ארזל מרגלא בפומיה דרב העולם
 הבא אף בו לא אכילה ולא שתיה ולא טעמה ולא
 קבאה ולא תחרות אלא כריקים יושבים ועטרותיהם
 בראשיהן וכהנין מזיו סכינה כלומ' כי כתר שם טוב
 מעטיהם הטובים היא העומד' על ראשיה' מלמעלה
 ובה ישיגו ליהמות מזיו סכינה ויאמין עם זה טעם
 היות עקר הסכר הז' לכפס בלבד עוד יש סכר אחר
 גשמי לעולם הזה לימות המשיח וזה בתחיו' המתים
 שיחיו אז הכדיקים הגמורים אם כדי לפרסם כפי
 השם ואמונתו בעולם ואם כדי שישיגו קצת תענוג
 גשמי אז כימים שנכטערו בהם או יותר כפי מה ש
 שתגזור חכמת השם או כדי שיקנו שלמו' יות' מאשר
 קנו בתחלה כאשר לא יכלו להשיג בחייהם המדרג'
 שהיתה ראויה אליהם לפי יושר לבם מפני המעיקים
 מחוץ ועול הגלות אבל מכל מקום ימותו אחר שיחיו
 וישבו לעפרן ויזכו אז הנשמות ההן במה שהשיגו
 בחייהן השניים ההן להתענג במדרגה יות' גדולה
 בעולם הבא ממה שהיו בה קודם התחייה זהו דעת
 הרמבם זל וגדולי החכמים האחרונים שכמטכו אחר
 דעתו זל והדעת הזה כשיעויין היטב נמצאהו ראוי
 ומחוייב מצד השכל ומסכים אל מה שנמצא בתורה
 וזה כי לפי שפעולות השם הם שלמו' בתכלי' השלמו'
 חוי' שימצ' כל מה שאפס' המצאו לפי מה שתשפטו
 החלוקה ואחר שאכחנו נמצא הנמצאים הגשמיים
 מהם קיימים באים כג' לבליס והכוכבים כמו שהעיד
 החוש על זה והכביא מסכים לזה גם כן אמר שאו
 מרוס עיכוכס וראו מי ברא אלה ואמר אים לא כעדר
 ומה' קיימי' במי' ולא באי' כב'ח המוליד' ברומ' ומה'
 בלתי קיימים באים ולא במין כב'ח הנולדים מן
 העפוש הכה הוא מן ההכרח שימצא החלק האחר
 הנשאר מן החלוקה והוא שימצאו נמצאים קיימים
 במין מצד וקיימים באים מצד וזהו מין האדם שהוא

קיי במי' ולא באי' כשח' הב'ח מצ' הגו' והכחו' החמריו'
 אשר בו והוא קיי' באים ולא במי' כמלאכי מצד הנפ'
 המדברת והכח השכלי אשר בו ואל סכי מיני הקייים
 רמז בעל ספר יצירה באומרו כרת לו ברית בן עטר
 אכבעו' יריו ובי' עש' אכבעו' רגליו במי' ל' הלסו' ובמי' ל'
 המעיר וקיו' המי' הרמוז במל' המעיר ידוע וקיו' האים
 הרמוז במל' הלסו' רצ' לומ' בכפ' המדבר וזה לפי שאי
 אכפסר לדבר הנכחי לכרות ברית עם הדבר ההוא
 וכפסר אלא מצד הקייים שבו ובאור זה על זה הדרך
 וזה כי הכחות הנמצאות במורכבות השפלות אלפי
 שאיכן מוטבות בחוש קייים אכלנו מציאותן מצד ה
 הפעולות המוטבות בחוש כי מהפעולו' יודעו הכחו'
 וכאשר ראינו הצמח מתנועע לכל הפאות וידענו כי
 לא יפסי' לזה כח טבעי בלבד לפי שהתנוע' הטבעי'
 לא תהיה כי אם מהאמצע אל המקיף או מן המקיף
 אל האמצע או סביב אל האמצע וזה מתנועע לכל
 הפאות שפטנו שיש בזה המין התחלה אחרת תחיל'
 ממנו זאת התנועה ואותה ההתחלה קראנו כפס'
 הזומחו' וכ' כאש' ראינו החי שיש בו התחל' הזח' שהי'
 כפ' הזומח' ומוס' על זה שהוא מרגי' ומתנועע ברצון
 מה שאין כן בכח הטבע והנפש הזומחת שפטנו
 בשיש בזה המין התחלה אחרת ימטכו ממנה אלה
 הפעולות כלומר פועל הצמיח ופעל ההרגס קראנו
 כפס' חיונית וכך כאשר ראינו האדם יש בו התחלה
 הזאת וכוסף גם הוא שהוא מסכיל כוללי הדברים
 ויודע מהותם ומבדיל בין העצם והמקרה וכיוצא
 בזה ממה שלא יספיק לזה כח זומח ולא כח חיוני
 שפטנו שיש בו התחלה אחרת יותר נכבדת קראנו
 הכפס' האנושית או הנפש המטכלת ומאשר ראינו
 כפס' האדם ימצא לה הפעל הנכבד הזה שהוא ה
 ההשכלה והיא מתחלפת בהטנה הזאת להטנת
 הכחות הגשמיים כי הכחות הגשמיים כשיחזקו
 הטבותיהם תפסד הטנה ההיא כהטנת האור
 החזק שהיא תפסיד הראות ותמנע מהטנת אפי'
 האור החלוט וכך הקול החזק והכח השכלי בהפך
 כי יתחזק עם הטנת הדברים העמוקי' ויוסיף זוהר
 להשיג יותר וכך הטבות הכחות החמריות מסתנות
 להיותן פרטיות והטבות השכל בלתי מסתנות והן
 קיימות להיותן כוללות ולזה שפטנו שהטנתן
 הכפס' הזאת שיש בה כח ההשכלה הוא יותר נכבד
 מן הטנת הכח החיוני בבעלי חיים ולזה

ולזה יאמרו החכמים שהנפש החיונית באה מכח הגלגלים כי הגלגלים בתנועותיהם יכינו החומר לקבל הצורות וכפסותיהם יתנו הצורות המתחלפות אשר בצומח ובחי שאין מציאותן אלא בחומר כפי הכנת החומר ולזה ישתנו הסגולות והיו פרטיות כפי השתנות ההכנו הפרטיות אבל הנפש המשכלת אשר באדם היא באה מהתחלה שכלית קיימת מ מופטט מהחומר בלתי משתנה יותר נכבדת מן ההתחלה שתתן הנפש החיונית ולזה היו השגותיה כלליות קיימות וכמא הכבי' או החסיד הסלם יפעל בחומר העולם הספל כמו שיפעלו הסכלי הכבדלים לפי שהתחלת נפשו ה' מסכל כבדל ויעיד על זה מה שנמצא בתורה במעשה בראשית שייחס הכתוב כתיבת הנפש החיונית אל ההתחלה חמרית בלבד אמר ביצירת הב"ח תוכא הארץ נפש חיה למינה וביצירת האר' ייחס כתיבת הנפש אל ההתחלה שכלית אמר ויזכר ה' אלהים את האדם עפר מן הארמ' ויפח באפיו נשמת חיים וקיים ויהי האדם לנפש חיה להורות שהכח החיוני אשר באדם כמסך מן הכח הסכלי אשר נפח באפיו הסם לא מהתחלה אחרת כאשר הוא בב"ח אחר שהנפש החיונית אשר בב"ח והנפש האנושית אשר בה ההשכלה באות משתי התחלות מתחלפות אס כמא הכחות החיוני אשר בב"ח נפטרות בהפרד הרבוק אשר בין הגוף ובינס להיותן באות מכח הגלגל שהוא בעל חומ' ומכפסו שהיא כח בחומ' לא יחוייב שתפסד נפש האדם אחר היותם באה מהתחלת אחרת שכלית מופטטת מ מחומר שאין בה אפטרות ההפסד כלל כמו שיש בבעל חומר ולזה אף אס כראה הצמיחה וההזנה וההרגס אשר באדם וזולתם מהכחות נעדרו במות לא היה זה לא לפי שנעדר הרבוק בין הנפש והגוף שהיה כלי לפעול על ידו אלו הפעולות ואבל כאמר כי אחר שראינו כח ההשכלה מתקיימת בפני עצמה במלאכי בזולת הכחות האחרו' וראינו כח הצמיחה וכח החיו' נפקדו בפני עצמן בצומח ובב"ח שפטנו שהאדם שנראה בו כחות חמריות וכח סכלי שאף אס יעדרו הכחות החמריות להעדר הכלי לא יפסד הכח הסכלי בהפסד הכח החיוני כמו סלא יפסד הכח החיוני בהפסד כח הצמיח' שהוא הכח המגדל מן הב"ח כי כח החיו' הכנה והצעה אל הכח הסכלי

כמו סכח המגדל הכנה והצעה א הכח החיוני ואחר שנמצא הסכל במלאכים מתקיים בפני עצמו בזולת חומר וכמא הכח הסכלי אשר באדם יס לו פעל מ מיוחד בפני עצמו בהשגת העצמיות הנפרדות וההדרו' המופטטי מחומ' שפטנו בעבור זה שהסכל הזה אחר שיש לו התלו ברבר קיי' לא יפסד בהפסד הגוף והעדר הכחו' החמריו' אבל כפיפרד מן הגוף יתרבק ברבר הקיי' שהסכלי ובמה שנשמע א הסם לעשו' רכזו כי בזה ישוב במדרגת המלאכי שיקר שלמותם הוא מצד היותם נשמעים אל הסם לעשות רכזו כמו שכתבאר בפר' ה' מן המאמ' הסלסה וזהו התכלית האנושי והו' עקר הסכר או הגמול המיועד בתורה אל האנושים אחר המות כשתפרד הנפש מן הגוף זהו הדרך הנכון בהבנת הדעת הזה שהוא דעת הרמבם זל והנמשכים אחריו: והדעת הסני הוא דעת מי שיאמין כי עם היו' שיש לצדיקי גמורים סכר גשמי בעולם הזה אחר שהצדיקים ההם הם מעטים ורוב הצדיקים אינם מקבלים סכר גשמי בעולם הזה ראוי שיסולם בעולם הבא סכר א הגוף עם הנפש ביחד וזה יהיה אחר תחיית המתים שאז יתקיימו הגוף והנפש יחד בלי אכילה ושתיה כמו שנתקיים משה ע"ה ארבעים יום וארבעים לילה בלי אכילה ושתיה בגוף ונפש ויאמ' שזהו הנקרא ברברי רזל עולם הבא כשיאמרו על הצדיקים שהם מזומני' לחיי העולם הבא ויאמינו עם זה סלא תמות הנפש האנושית במות הגוף אבל מיד אחר המו' יס מדרגה נקראת ג'ע שנפשות הצדיקי' גנוזות סס עד שיקומו לתחיית המתים ויזכו לחיי העולם הבא אחר תחיית המתים וזהו שארזל במס' שמחות על ר"טבג שאמ' לו לר' ישמעאל כסנגזר עליו שיהרג והיה בוכה א"ל ר' למה אתה בוכה לטע' קלה אתה כתון בג'ע בחלקן סלצדיקים ואמרו ג'כ במס' סרה על רבה בר סילא שנפט קודם רבה בר רב הונא מעט ואמר רבה בר רב הונא עליו לטעה קלה הקדימני לג'ע זהו דעת הרמב"ן זל ודעת הרמ"ה זל וכת מהאחרוני' שנמשכו אחר דעתם זכר כלס לברכה ודרך הבנת זה הדעת לפי מה שמצאתי לאחד מגדולי תלמידי הרמבם זל הוא שהס יאמרו כי הסתלסלות היצירות בעלי סכל הוא על סלס מדרגות הא' סכל פטוט מתקיים בלא גוף והוא הסלס ואחריו סכל בעל גוף קיים תמיד והס

והם הגבלים ואחריו סכל בעל גוף נפסד שהוא האדם והוא החסר שבמדרגות הסכלי ומה שנמצא אחריו בעלי חיים שהם בעלי גוף ונפש נפסדים ואחריהם הזומח שהם בעלי גוף נפסד ובלתי בעלי נפש חיה כלם הם לכורך האדם ואעפי שהאדם נברא אחרון זהו לשלמותו לפי שהתחתונים כלם נבטלו וביצירתו נשלמו וכלם כלולין בו ד' יסודות והכח והזומח והחיו' ומוסף על כלן סכל ועל כן הו' מוסל בכלן ובא אחרון להסלים פעולתו ולמסול עליהן לפי שיש בו סכל שיש בו השארות ואולם סכריך הוא לבגוף לשלמותו ועל זה נאמר שכפשות הצדיקים גמות תחת כסא הכבוד או בג'ע ולסוף גמז אינו לא על דבר חסר והוא כענין שאמרנו שהן צריכין בגוף שאין שלמותן בזולת גוף ואולם יהיה בקופו גוף נכבד קיים זהו דעתם בסכל האר' לפי מה שכתב הר' אהרן הלוי זל בפ' הלכות ברכו' בפ' ברכת הלבנה וכשהוקם להם אחר שאין קיום לסכל אלא בגוף והגוף הזה אנו רואים נפסד כשהמו' ושב אל העפר היאך יתקיי' הסכל הזה לקבול הסכר אחר שאין קיומו אלא בגוף לפי דבריהם אמ' הר' אהרן זל כי כשיגיע זמן תחיית המת' יחדם הק'בה לכל אחד מהצדיקים גוף אחר באותו מזל לבמרי שהיה לכל אחד ואחד מהם תחלה סוה בסוה ויעמדו ויאכלו וישתו ויולידו ויעשה כל אבר ואבר שבגוף כל אחד מהם פעולתו הראויה לו ויקבל כל מה שראוי לו ויזון בראוי לו ויעשה כל מה שראוי לו בלא שום מונע בין מבפנים בין מבחוץ וכן יהיו כל האנשים שיהיו אחר אותן זמן ועל כן יהיה כל גוף וגוף מהם בתכלית בריאותו שאפס' לו להסיג כפי מזגו ובתכלי' הסלמו' שאפס' לו להסיג וכך כל אחד ואחד לפי מדרגתו ואח' זה לימי רבי' אח' שהסיגו הסלמו' שאפס' להם להסיג כל אחד ואחד לפי מדרגתו ראשון ראשו' כאשר יוסג זה הסלמו' שאפסר לו להסיג הרי זה לחפזו ולרעתו יעלה לענין ליהו וענין זה סעתיך חומר גופן שהוא חומר ד' יסודו' להסתנות ולקבל תכונה אחרת ויהיה חומר גופן כענין יסוד פשוט קיים קל התכוע' בהיר במראה כמעשה לבנת הספיר נעלם הראות כענין ליהו מוכן לקבל זוהר האלו' יאו' פני מלך חיו' כמעט' הלבנה שהוא גוף מקבל אורה ועל כן אמר' בברכת הלבנ' עטרת תפארת לעמוסי בטן ר' לצדיקי' שהם

עתידים להתחדש כמותה ר'ל אחר תחיית המת' שיסתנה גופם ויקבלו תכונה אחר' ודוגמתן בעולם הזה מב'ח שיסתנ' תכונת גופם ויקבלי תכונ' אחרת ויש מהם צריכין לענין מה כי צריכין לאכול מאכל מיוחד וזה ענין פשט עץ החי' אשר האוכל מפרותיו ככזו גופו לקבל תכונ' זאת ואכל וחי לעולם וזה נרמז במעט' בראש' והוא ענין תחיית המת' שהכוונ' באדם שיחיה לעולם בגוף לפי שאין שלמות האדם בזולת גוף אלא בגוף כענין הגבלים וכמסל אליהם בהיר כזוהר הרקיע וככוכבי' לעולם ועד ואלו היה שלמות האדם בזולת גוף נמצא שהוא סכל נכבד ושלם יותר מן הגבלים שהם בעלי גוף וזה דבר שאי אפשר שהשתלשלות היצירו' הנכבד נכבד ראשון והקל קל אחרון כמו שכתבנו ראשונה וכיון שאין שלמו' האדם בזולת גוף אי אפשר שלא יבא האדם לשלמות זה כ כעין כוונת יצירתו מתחלה ועל סנוי תכונתם וקלות תכונתם נאמר שהק'בה עושה להם כנפ' כל זה כת' הר'אה זל: והנך רואה כמה הרחקות יש בזה הרעת לפי הדרך הזו ראשונ' סזה הרעת כוטה לרעת האומרים שהנפש כח היולאני ועל כן צריכה תמיד על גוף שתתקיים בו: סנית שאחר שהם יאמרו שאין קיום לנפש האנוסי בזולת גוף איך תתקיים ה הנפש אחר המות מיד כשתפרד מן הגוף והם יאמ' סקיומה הוא קיום חסר בג'ע שאין בו תענוג שלם לנפש והסגת מדרגה כלל וכשהוקטה להם למה לא יזרכך הגוף מיד אחר המות ויסתנה מטבע הנפסד לטבע הקיום כמו שאמרו שיהיה אחר כך: יאמרו כי עוד צריך שיחיו אחר שימותו כדי שיזכו למדרגת ההשארות וזה דבר רחוק מאד שלא יוסג ההשארות אלא עד שיחיו המתים ועל כיוצא בזה יפול המסל המורגל בלסוף ארמי ערבין ערבא צריך כי צריך שיזכו האנשים לתחייה ראשונה ואחר כך שיזכו ל להשארות ואם בזמן התחיה יאכלו האנשים ויולידו כמו שכתבו הם ויהיו בעלי בחיר' ורצון כבר אפשר שישובו לחטוא ובמה יהיו בטוחים שיעלו לאותה מדרגה ולרעת האומ' מ'זל שתחיית המת' לצדיקים גמורים בלבד לא יהיה לכלל האנשים שהיו וסיהיו עד תחיית המתים מי שתזכה נפשו למדרגת ה ההשארו' ולא לסוס מדרגה ממדרגות העולם הבא אלא הצדיקים הגמורים בלבד וגם בצדיקי' הגמור' עיקרים

והכדריקים נדרגות הסלמות הרחוקה להם ומן הפרט
הזה הוכיחו סעיפים וענפים מהם עקרים לרתם
יזילכו העם מהם :

פרק אחר ושלשים

היסוד שעליו בנו בעלי זה הדע' הסני טירת כספיה'
לומר שהעולם הבא הוא מדרגת הסכר שלא יגיע
ארס אליה אלא אחר תחיית המתים הוא מה שמכחו
במסנה פרק חלק ואלו שאין להם חלק לעולם הבא
האומר אין תחיית המתים מן התורה ואמר עליו
בגמ' תנא הוא כפר בתחיית המתים לפיכ' לא יהיה
לו חלק בתחיית המתים ודנו מכאן שהעולם הבא
שהוא עקר הסכר שעליו ארזל כל ישר' יש להם חלק
לעולם הבא לא יהיה אלא אחר תחיית המתים ולזוכי'
לתחיית המתים וזו אינה ראייה שיש לבצל הדין לחלוק
ולומר כי תחיית המתים במקום הזה ירמוז לסכר
הנפש ותחייתה בעולם הנשמו' הבא מיד אח' המות
ויקראו את זה תחיית המתים לחלוק על הכדוקים
והכותי' הכופרים בהסארות הנפש ואומר' שהנפש
תמות במות הגוף וכפ' יראה זה מפעט הלשון
שהוזכר שם בגמ' אמר' אלעזר בר' יוסי ברבר הזה
זיפתו ספרי כותיים כלומר הראיתי להם שספרייהן
מזוייפים שהיו אומר' אין תחיית המתים מן התורה
אמרתי להם זיפתם תורתכם ולא העליתם בידכם
כלום שאתם אומר' שאין תחיית המתים מן התורה
הרי אומ' הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה הכרת
תכרת בעולם הזה עונה בה לעולם הבא אמ' ל'
אביי לרב פפא ולימ' ליה תרווייהו מהכרת תכרת
דברה תורה כלסון בני אדם שיראה מזה כי כוונתם
היתה להראות להם מן התור' שיש לנפש מציאו' אחר
המות לא זולת זה אבל אין זה נכון לפי שהוא הפך
האמונה המקובלת באומה בתחיית המתים שהכופה
בה הוא מטול חסרון ביכולת הט' והיא מן האמונות
טראוי להאמינם כל בעל תורת מס' כמו שכת' בפרק
כג' מן המאמ' הראשון ועל כן אני אומ' כי מה שכזכר
במסנת כל ישרא' יש להם חלק לעולם הבא הוא כנוי
לסכר הבא לנפש בכלל אחר המות הן המדרגה
הבאה

סחכו לתחיה לא יהיה בהם מי שיזכה לפוס מדרגה
עד אותה טעה והזוכי' לתחיה איך אפס' סיתקיימו
הגופות ההם מהם מד' יסודו' וטבעם להיות נפסרים
ואיך יסתכה טבע הגופות ההם לטבע הקייים ומי
יתן ואדע כמו שקבלו בעלי זה הדע' שאפס' סיתתנה
החומר ההוה הנפסר מטבעו אל טבע הקייים כחומ'
הגלגלים למה לא יקבלו שתסתנה נפש הארס אע"פ
סיהיה כח היולאני כפידעתם אחר שיש בה הכנה
לקבל סלמות המוטכלו ממדרגת החסרון ל מדרגת
הסלמות עד סיהיה אפסר לה להתקיי' בעצמ' בטכל
הסכרל וזה דבר כאות אל המוטכל ויותר נכון וקרוב
על הדעת מסיסתנה החומר מטבעו אל טבע אחר
ולא יזטרכו לפי זה לומר שלא יהיה עקר ההסארות
עד אחר תחיית המתים ועוד כי זה חולק על דעת
רזל שאומרים כי הנפשות הן נמצאות טרם המכאן
בגוף האנוסי כמו שאמ' בר' עם המלך במלאכתו
ישבו עם עם מלך מלכי המלכים הק"בה יטבו נפ
נפשותיהם של כדריקי' טבהם כמלך וברא את העולם
ואינו אס כן כח היולאני אבל נבראו ביום ראשון
כמו שאמרו ורוח אלהים מרחפת זה רוחו של ארס
הראשון וכפ' כתב הרמב"ן זל בתשובה שהנפשות
נבראו עם האור הראשון לרעת רזל ואינו אס כן כח
היולאני ועוד כי הם יביאו ראייה לרבריהם מאליהו
והוא מבואר כי עכין אליהו היה דבר נסיו' ואין כלל
האנסי' במדרגתו שאפילו משה לא זכה לנס הגדול
ההוא ועוד כי אליהו לא טעם טעם מיתה לפי
המקובל מעניינו ולא הוצרך לנס תחיית המתים ולפי
הדעת הזה לא יזכה ארס למדרגה זו לא אחר סימו'
וישוב לחיות כאשר בתחלה והתחיה ההיא שאמרו'
למתים אינה מובכת כלל כי איך אפסר סיודמן ב
בתנועת הגלגל לכל הכדריקי' שהיו בזמני מתחלפים
מכר סיהיה מזל כל אחר מהם במזל הראשון בטעה
אחת לכלס כאחר ואף אס יהיה כרבריהם תהיה
יזירה חדסה לא תחיית המתים סוף דבר הרברים
הללו טבעלי זה הדעת אומר' לקייים סברתם רחוקי'
מאר משיוטכלו ואס קבלה הם מן הכביאים ראוי
סקבל אותה ואס באנו לרין עליהם יש תשובה
בלי ספק עם טזה נוטה לרעת

הבאה לו לאדם אחר תחיית המתים הן המדרגה
הבאה לו מיד אחר המות ויורה על זה מה שאמרו
חסידים אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא ואם
לא היה העולם הבא לא מדרגה הבאה אחר תחיית
המתים איך יאמרו שחסידים אומות העולם זוכין לה
הרי המדרגה ההיא אינה מוטבת אלא לצדיקים ג
גמורים בלבד כמו שאמר גבורת גממים לצדיקים
ולרשעים תחיית המתים לצדיקי גמורים בלבד לא
שהעולם הבא במקו' הזה כאמר על המדרגה הבאה
לו לאדם אחר המות לאחר עבוד סנים עטר חרם
סתזרכך הכפסמן ההרבליים החמריים והמדרגה
הבאה לו לאדם מיד אחר המו' תוך סנים עטר חרם
היא הכקראת בלסון רזל ג'ע. שעלי' אמ' סכלל האומה
זוכין אליה וכנסין בה מיד בסעת מיתתן אמר
במסכת תמורה אמר רב יהודה אמר שמואל בסעה
סנסטר משה רבי' לב'ע אמר לו ליהוסע שאל ממני כל
ספקות שיש לך וכו' סיראה סהסכר או המדרגה
סזכה אליה משה מיד אחר פטירתו היתה ג'ע וכן
אמר בבר' רבא נתכנס יוסי בן יועזר וראה מטתו
סל יורקים איש צרדה פורחת באויר אמ' לסעה קלה
הקדימני זה לב'ע והמדרגה הזו היא חסרה תוך יב'
חדס ולאחר יב' חדס יעלה למדרגה ממדרגו' העולם
הבא והיא מדרגת סלמות וכבוד אמר במס' שבת
פר' הסואל כפשותיהן סלצדיקים גכזות תחת כסא
הכבוד סכ' והיתה כפס ארוני צרורה בצרור החיים
את ה' אלהיך וכן במדרס סיר הסירים תוכו רכוף
אהבה מבכות ירוסלס אלו כפשות הצדיקים סהס כ
נתונות עמו במרוס ובמדרס תלים פירסו סזו ה
המדרגה מסיבין אותה מיד אחר מיתה וקודס
תחיית המתים אמרו יעלזו חסידים בכבוד באיזה
כבוד בכבוד סהק'בה עוטה לצדיקים בסעה ס
סנסטרין מן העולם והן מקלסין להק'בה ססס אותס
בצרור החיים סכ' והיתה כפס ארוני צרורה בצרור
החיים וכן אמר במס' חגי'נה ערבנות סבו צדק
זמספט גכזי חיים וגכזי סלוס וגכזי ברכ' וכסמותיהן
סל צדיקים וגו' וסס אופנים וסרפיים וחיות הקרס
ומלאכי הסרת וכסא הכבוד ומלך אל חי וקיים רס
זכסא שוכן עליהס הרי שביארו כפי' סמדרגת כפ
כפשותיהן סל צדיקים אחר סנסטרו מהגוף וקודס
תחיית המתים היא במדרגת מלאכי הסרת ופסס

הכתוב שאומר ונתתני לך מהלכי בין העומדי האלה
יורה על זה: והמדרגה ההיא תקרא בראש מסכת
פרק חלק העולם הבא לפי שהיא באה לאדם אחר
המות ועליה אמ' כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא
ואולם יש בלסון העולם הבא מדרגה אחרת ת
תקרא גם כן העולם הבא סתס והיא באה לאד' אח'
תחיית המתים ועליה הוא שאמ' בגמרא על המסכה
האומרת ואלו שאין להם חלק לעולם הבא תכא
הוא כפר בתחיית המתים לפי' לא יהיה לו חלק ב
בתחיית המתים סיראה מסס שהעולם הבא היא מ
מדרגת סכר באה אחר תחיית המתים המקובל
באומה לאותן סהק'בה מחייה בתחיית המתים וכן
גס כן יראה זה ממה שאמר ג' כתות ליוס הדין וכו'
צדיקים גמורים ככתבי' וכחתמי' לאלתר לחיי העולם
הבא סזה יורה היות העולם הבא מדרגה באה לאד'
אחר יוס הדין הגדול שהוא אח' תחיית המתים לפי
המקובל באומה וכן גס כן יראה זה ממה שאמר
ארץ החיים ארץ סמתיה חיים תחלה לעולם הבא
אס כן צדיקי' סכחוכה לארץ כגון משה ואהרן היאך
חיין ובאיין לעולם הבא מלמד שבסע' תחיית המתים
הק'בה עוטה להס מחילות תחת הקרקע וכו' הרי
סמסה ואהרן כריכו' לחיו' בתחיית המתים כרי סזכנו
לעולם הבא וזה יורה כי מדרגת ג'ע סמסה ואהרן
כתוכין בו מסעת פטירתן ער עתה אינה במדרגה
חיי העולם הבא אחר תחיית המתים אבל אותן חיי
העולם הבא היא מדרגה גדולה יותר מג'ע ועליונה
על כל המדרגו' סלא יזכו אליה לא הצדיקי' הגמורי'
סזכנו לחיות בתחיית המתים כמו שאמ' תחיית המתים
לצדיקי' גמורי' בלבד ועל כן הוזקקנו לומר כי העולם
הבא ססס כאמר בכללות ויחוד כאמ' בכלל על כל מ
מדרג' ממדרגו' סכר הכפסו' אחר המות ויאמ' ביחוד
על המדרגה היותר גדולה שאפשר סתוסג לכפס ה
הצדיקי' הגמו' שהיא מדרגה באה אחר תחיית המתים
ואותה מדרגה ביחוד תקר' חיי העולם הבא ועל כן
יאמרו כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא כלומר כי
בעולם הכסמות הבא לאדם אחר המו' יסיב כל אחד
ואחד מישראל בו מדרגה מה לפי מעשיו וכן חסידים
אומות העולם יש להם חלק ומדרג' מה בעולם הבא
אבל המדרגה הגדולה האחרונה שהיא חיי העולם
הבא לא יזכה אליה כל אדם לא הצדיקי' הגמורי'

ולא לתחיית המתים ויש שיזכרו גם לתחיית המתים
 ויש שיזכרו לימות המשיח גם כן ומה שזכר בתפלת
 יוצר של שבת ד' לסוכות מתחלפי לקבול הסכר ירא'
 שהס' ר' מיני סכר על הדרך שכתבנו שאמר אי' ערוך
 לך ואין זולתך אפס בלתך ומי רומה לך ופירשו מיד
 אלו הד' לסוכות על הד' זמנים החלוקי לד' מיני הסכר
 ואמר אין ערוך לך ה' אלהינו בעולם הזה אין זולתך
 מלכנו לחיי העולם הבא ואלו הב' זמנים הכוללים
 לקבול הסכר ואח' כך פירשו מבחר הסכר שבועולם
 הזה שהזכיר ראשונה ואמר אפס בלתך ג' ואלנו לימו'
 המשיח ואחר כך מבחר הסכר שבועולם הבא אחר
 המות שהוא בתחיית המתים והזכיר אחר העולם
 הזה העולם הבא לפי שהוא בא מיד אחר המות לכל
 אחר ואחר קודם ימות המשיח ותחיית המתים וזה
 מסכי יותר לרע' הרמבם זל שאס כדברי הרמב"ן זל
 היה לו להזכיר ג' אחר העולם הזה שהיא המדרגה
 הבאה אחר העולם הזה ולא חיי העולם הבא שהוא
 האחרונה שבמדרגות לפי דבריו אבל אחר שלא
 הזכיר ג' כלל יראה שלטון עולם הבא כולל כל ה
 המדרגות הבאות לארס אחר המות והזכיר חיי
 העולם הבא שהיא הנבחרת שבכלן :

פרק שנים ושלשים

כל סנוי ההוה על הארס המסכה אותו מן הדבר
 המורגל לו מצער אותו אף אם יהי' הסנוי ההו' טבעי
 אליו ולטובתו כשלא יספיק לשער הטוב ההוא כי
 הנער בבחנתו מרחם אמו הוא יוצא מן הכח אל ה
 הפועל ולמציאות יותר נכבד ויותר חסו' מן הראטון
 לראות את האור ולהשיג המוחטים בחושים ולקנות
 המוסכלות בסכר ואע"פ כן הוא בוכה לפי שאין בו
 כח לשער בטוב ההוא וכך כשידיל ויסקו ממנו
 מזון החלב יבכה אע"פ סיעתק לקבלת מזונו יותר
 טובים ויותר חזקים ויותר כאותים ומועילים למזנו
 ויצטער לפי שהוא מסתנה ממה שהורגל וכך הארס
 שהתמיד לטבת בחסך זמן רב ויצא פתאום לאור
 יקטה עליו ויצטער באור עד סיתמיד ויורג' בו מעט
 מעט וכ' ביו' המו' אף אם יסתכ' הארס למציאות יותר

נכבד

הגמורים ולאחר תחיית המתים כי אותן כדריקים
 שבלוי וירוע לפכיו יתברך שמה שלא יכלו לקיים את
 התורה כלה לא היה מפכיו רוע בחירת' אלא או מפכיו
 עול הגלות ומעייקים אשר מחוץ או מפכיו סבה אחר'
 כמסה ואהרץ שלא יכלו לקיים את התורה כלה רצה
 לומר מצות התלויות בארץ לפי שלא נכבדו לאר' ואלו
 יזכו לתחייה ואז יקיימו כל המצות התלויות בארץ
 והמצות שלא יכלו לקיים בחיים הראשונים ומתוך כך
 יזכו למדרגה הגדולה האחרונה שהיא חיי העולם
 הבא ומצאתי סמך לדברי אלה ממה שכתב' במדרש
 רבי כחוניה בן הקכה יסב' ר' ברכיה ודרש מאי הא
 דאמר' הע' ולא ידעינן מאי קאמר' הע' מתרגמי'
 עלמא דאתי ומאי עלמא דאתי מלמד שקודם שנכב'
 העולם עלה במחטבה לברוא אור וכברא אור גדול
 שאין כל בריה יכולה לסלוט בו כפה הקב' שאין
 יכולת לסבלה לקח שביעיתו וסס לה' במקומו והסא'
 גכזו לעתיד לבא ואמר אם יזכו בזה הסביעית
 וישמרוהו אתן להם זה לעולם האחרון והיינו דכתי'
 העולם הבא שכבר בא מקודם שעת ימי בראשית
 הה' מה רב טובך אשר כפכת ליראיך פעלת לחוס'
 בך ע' כל המדרש וכת' עליו הרמבם זל בפער הגמול
 וזה לסוכו פירוש העולם הבא שכבר בא וזכר לסון
 תרגו' שלו שקורין אותו ח'זל עלמא דאתי ללמד שהוא
 ממסמט ובא ובאר שזה הע' הוא אור והוא האור
 פעלה במחטבה וכברא קודם העולם הזה לומ' שהו'
 ההסנה האחרונה שאר' מסיג ומתעלה בה עד כאן
 לסוכו סס וזה מפורש כמו שכתבנו שהעולם הבא
 הוא ממסמט ובא תמיד כלומר לכל ארס אחרי מותו
 וקודם התחייה ועליו נקרא עלמא דאתי וגם יש
 מדרגה אחרונה שארס מתעלה בה נקראת גם כן
 עולם הבא ועל כן נראה שר' זמנים חלוקים זה מזה
 הם לקבול הסכר והם העולם הז' והעולם הב' אחרי
 המות אם קודם תחיית המתים ואם אחר תחיית
 המתים וימות המשיח ותחיית המתים ושכר כל אח'
 מתחלק לאחר ויש מי שיזכה לקבל שכרו בכלן
 ככריקים הגמורים ויש מי שיזכה לקבל שכר בעולם
 הזה בלבד והם הרשעים שמסלמי להם שכר מיעוט
 המעשים טובים שבירם בעולם הזה כדי להעניסם
 בעולם הבא ויש כריקי' שלא יזכו לקבל שכר בעולם
 הזה ויזכו לחיי העולם הבא מיד אחר המות בלבד

ככבר ויותר מעולה ולזהר בלתי מפסיק שאי אפשר
לסכל האדם לשערו בהיותו שקוע בחומר הנה הוא
מצטער במו' צער כפלא לא להיותו נעת' מן המציאו'
אל העדר כמו שיחטבו האומרים שאין מציאו' לסכל
האנושי בזולת הגוף אבל לפי שהעתק מן המורגל
וקסה על האדם עד שיוררך ויורגל מעט מעט במה
סלא הורגל ובעבור זה ארזל על כפסות הצדיקים
כל יב חרט נשמה עולה ויורדת כלומר לפי שיקסה
עליה להעתיק' מן הדברים הגופיים שהורגלה בה'
ואף על פי שאחר שכפרדה מן הגוף לא תצטרך
להסתכל בגוף ולא בהרגס לקבל הספע הרוחני
שהיתה מוכנת לקבלו בהיותה בחיים והיה הגוף
וכחותיו מטרידי' ומונעים אותה מלהדבק רבוק ס
סלס וכסיסור טרדת הגו' והכחות הגשמיות במות
יסולק המסך ויוסר המונע ויהיה הדבקות מתמיד
ואולם תצטער במות ויקסה עליה אחר המו' להפרר
מן הגוף והדברים הגשמיים אשר היתה מסתמסת
מהם לפי שהורגלה בהם בתחלה בהיותה צריכ' א'
ההרגסות והכחות הגשמי' כרי סיגי' עו' באמצעות'
הרימונים המורגסים ותפשיט הנפש חלקיות' שהוא
דבר נפסד ותשאיר כללותם שהוא דבר קיים כי לא
תשאיר מראובן וסמעון רק החיות והדבור הכולל
לא החלקי וכך מכל הדברים תפשיט חלקיותם
ותשאיר כללותם ולא עי' ע' זה הכללות בנפש אלא
באמצעות מה שהרגיסו הכחות הגשמיים מהרבר
החלקיי והרי האדם רומה לבית שיש בו חמס' סערי'
וכנסו ררך אותן הסערים אל הבית כל הממונות
והקניינים והמזונות הצריכי' לבעל הבית ויתקבצו
כולם בבית אחד ואחר יתחלקו מן הבית ההוא כל
הקניינים והמזונות אל החדרים ויכחו בכל חדר
הראוי לו ואחר סנתמלאו כל החדרים מכל הממונו'
והקניינים כל אחד כפי מדרגתו לא יצטרכו אל
הסערי' להבי' אל הבי' דבר ולא לקיי' בתוכן הטובו'
והקניינים אבל סתימת הסערים יותר טוב אל הבי'
כרי סיהיה נסמר הטוב ההוא בחדרים וכך האדם
סיס לו ה' חושי' אשר יושגו כל ההרגסו' באמצעותם
ואחר סיכנסו כולם אל החוש המסותף יתחלקו כל
הדברים המורגסים בחדרים כפי מה שראוי ויקח
הכח המרמה מן הדברים ההם מה שראוי לו ויקח
הכח הסכלי מן הדברים כללותם ועצמותם ויפשיט

חלקיותם ויבדיל המקרים מן העצמים ואחר סיגי' ע'
בנפש הכללות הזה מן הדברים לא תצטרך אל ה'
החושים וההרגסות כמו סלא יצטרך הבית אל
הסערים אחר המלא החררים כל טוב וכמו סקתימ'
הסערים יותר טוב לסמור הממונות כן עזיב' הכחו'
הגשמיות יותר טוב אל הנפש לפי שההרגסות לנפש
הם כמררגת המכודה או הספיכה והבהמ' המוליכי'
את האדם אל המקום המכוון כי אחר סיגי' ע' אל ה'
המקום ההוא איך לו כורך בספיכה או בבהמה ויהיו
עליו לטורח גדול ולמסאכבר ואף על פי סבתחלה
לא ה' יכול להגי' אל מחוז חפצו זולת' כן ההרגסות
והכחות הגשמיות אחר שהוטגו בהן המוסכלו' לא
יצטרכו הן לקיים אותן המוסכל בנפש ואבל הרבר
הו' בהפך כי יטרידו וימנעו מהסיגי' אותן על הסלמו'
ומלהתמיד הדבקות בו לפי שהשכל הפועל סכל
פשוט נקי כבדל מחומר והנפש לא תסיגי' הדבקו' על
האמת בהיותה מסתבכ' בחומר וע'כז יקסה עליה
להעתיק מן המורגלות ויצטער במות כי כל אדם
יצטער להפרר מן המורגל לו ארזל כל ימי עני רעי'
ואפי' סבתות וימים טובים וכרסמואל דאמר סמואל
סנוי וסנת תחלת חולי מעים כלומר סקסה על העני
להעתק ממ' שהורגל בו אף על פי סיעתק אל תענוג
יותר גדול וכך יקסה על הנפש עזיבת הדברים
הגופיים עד שתורגל בזה יב חרט ולזה ארזל כל יב'
חרט נשמה עולה ויורדת לאחר יב חרט נשמה עולה
ואיכה יורדת ועל כן המסכיל בהיותו מסער בטוב
המגי' אחר המות לא יצטער מהמות אבל יכסוף
אליה להיותו יודע כי הגוף וכחותיו מטרידים הנפסי
מהסגתה ומהיות' בכועס מתמי' ויסכוט כי הצטער
האדם על המות הוא כהצטער הולר מצאתו מרחס
אמו בעבור שאינו יכול לסער הטוב המגי' אליה
בלידה ואולם מה סנמצא לצדיקים כמס' רבי' וזולתו
יצטערו על המות הנה הוא לפי שהם יודעים ססעור
מדרגת הנפש בעולם הבא הוא כפי יתרון עבודתה
בעולם הזה והיו רוכי' לקנות סלמות יותר בעולם
הזה בחיים כרי סיזכו למדרג' היותר גדולה בעולם
הבא להיותם מסערי' גודל מדרגת הסכר והתענוג
ההוא לא סיצטערו על היותם חושבים שהם נעתקי'
מהמציאה אל העדר לפי שאין מציאות לנפ' בזולת
הגוף כמו שיחטבו הפתאים חלילה :

פרק שלשה ושלשים

ואורח צדיקים כאור לונה הולך ואור עד נכון היום
 רבה לומר כי כמו שכוכב נוב' כסהוא במרח' הרחוק
 הבקרי הוא עולה קודם הבקר והו' מאיר את הלילה
 ולא יזון מלהאיר תמיד כל הבקר עד שיתחזק אור
 השמש ויהיה היום על כוכו וזהו הולך ואור עד נכון
 היום כן דרך הצדיקים וכוונתם בעבודת הבורא
 בחייהם הוא דרך נכון ממים לפניהם חטך לאור
 כאור נוב' המאיר את הלילה ולא יסור מלהאיר
 לפניהם עד יום המות שתניח אותם באור גדול ר'
 רוחני רומה אל האור הכקרא נכון היום שהוא בלתי
 כערך עם האור הראשון כלל אל'פ שטניהם ממ' אח'
 כמו שאור נוב' בלתי כערך עם אור השמש הפועל
 נכון היום אל'פ שטניהם ממין האור ולכן הנפש
 כשתפרד מן הגוף אם היתה חכמ' ומסכלת הדבר'
 הנכבדלים מהחומר והענינים האלהיים על אמתתם
 תתענג תענוג נפלא בראותה שיוסכימו הדעו' אשר
 הסכילה עם הענינים האלהיים בעצמ' כי ההסכלה
 שתשכיל הנפש בעורה בחיים ענינ' כמו ענין החלו'
 וכמו שתענוג החלום מיגע ומלאה את האדם אם
 לא יסכי' עמו המציאו' כן מושכלו הנפ' מצטערו' אותו
 אח' המו' כאש' לא יסכי' עמהם המציאות ואם יסכים
 המציאו' עמה' וז' בהיות' אמתיו' תתעכ' הנפש תענוג
 נפלא כמו שכאש' יחלו' הרעב והכ' אוכל או הכמ' והכ'
 סות' והקיץ וריק' נפשו יצטער צער גדול וכאשר יקיץ
 וימצא לפניו מעין גנים וישתה ושלחן ערוך ועליו
 כל מיני מגד' ואכל וסבע ורסן יתענג תענוג נפלא
 בהיותו אוכל ושותה בפעל עד שאין ערך לתענוג
 האכילה והשת' בחלו' שהו' בדמיון לבד עם התענוג
 ההוא בפעל כן תתענג הנפ' בהשיג' בפעל בעולם
 הרוחני מה שהסכילה והשיגה אותו בעולם הזה ה'
 הדומה אל הסגת החלום עד' שכאמר על דרך הרמ' ה'
 וההבנה הצוירית שיחס הסגת הסכל בעולם הזה ל'
 הסגת הנפש בעולם הבא כיחס החלום אל היקיצה
 ולזה מה שרמה הכתוב הסגת סיבת כיון המוסגת
 על פי הכביאים עם היותה אמתית שאין לספק בה
 אל החלום ואמר בסוב' ה' את שיב' ביו' היינו כחולמ' כ'
 כלומר כדע' וככיר שהיינו בהסגתנו הענין ההוא על
 הכביאים כחולמים כי לא היה ערך למה שהסגנו
 על פי הכביאים אלמה סגראתה בפעל אל' כיחס ה'
 החלום אל היקיצה ולזה כסגראת' הדבר בפעל כשמת

ומה שראוי סכבאר עתה הוא איך יצויר הגע' הסכר
 או העונש בעולם הבא לפי סתי הדעות סכתבנו וז'
 כי מי שיאמר טעקר הסכר בעולם הבא הוא לבוף
 ולנפש ביחד הכ' אחר שהוא יאמין שהנפש האנושי'
 אין מסכנה ומציאותה אל' בגוף ויהיה הגוף כלי אל'
 הנפש לתת לה מציאות לעשות רצון בוראה הנכח מ'
 ממטפטי האל היטרים הוא שיטלם אל הגוף סכר
 עמלו וטרחו טטרח בעבודת השם עם הנפש ביחד
 והנה סכרו בסיהיה האדם הטלם קיים בגוף ונפש
 אחר תחיית המתים ויאמרו סזה יהי' כסיזרכך הט'
 חומר הגוף כחומר הגלגלים או הכוכבים ויתקיים
 הגוף עם הנפש קיום נכחי כהתקיים הכוכב' שהם
 חיים מסכילים בגוף ונפש ואם הסכר הוא על זה
 הדרך כמו שיאמרו בעלי זה הדע' כבר יושכל סיהו'
 העונש נכחי גם כן על זה הדרך כשיחדש הט' בגוף
 תואר חזק לקבל ולסבול ענשי גיהנם כמו שאמ' חיו'
 רומז על גיהנם ארץ עיפתה במו אופל כלמות ולו
 סררים ותופע במו אופל יאמר שהוא ככל המות ולא
 כמות עצמו וזה כרי שיטאר ברשעים כח לקבל
 העונש ואם היה כמו עצמו היו כלין ולא ירנ' אחר
 כך בעונש ואולם אם הסכר הוא לנפש ולא לבוף כלל
 כדעת הרמבם זל כריך ביאור איך יצויר הגעת
 העונש לנפש הנכבדלת מחומר וזה אמנם יובן עם
 צויר הסכל וצוירו הוא על זה הדרך כי הנפ' בהפרד'
 מן הגוף אחר המות תהיה משתוקקת וכוספת למה
 שהוא בטבעה מצד ההסכלה אשר בה לעבוד השם
 ותטה גם כן למה שהרגילה בהיותה בגוף ועל כן
 האדם אשר כל מעשיו לשם שמים ולעבוד הבורא
 בעשיית מצותיו וכוונתו לעשות רצונו באשר מצאה
 ידו בהיותו בחיים הנה אותה כוונה בעצמה לא ת'
 תפרד מן הנפש אחר המות ולא תעזוב אותה עד
 שתדבק בסכלים הנכבדלים העובדים הט' על דמיון
 אותה כוונה בעצמ' אל' שהכוונה ההי' במדרגה
 יותר גדולה מהראשונה עד שכמעט היא בלתי כ'
 נערכת אליה אל'פ שהם ממין אחד וזהו שרמ' שלמה
 סתי אלו הכוונות האחת אל האחר' ליחס אור כוכב
 נוב' המאיר קודם עלו' הסחר אל אור השמש אחר

שמחה שלמה ואז ימלא שחוק פינו וזה ממה שורה
 כי יחס הסגת הסכל אל הדבר ההוא בפעל כיוס
 החלום אל היקיצה וכמו כן אם היתה הנפש בהיות
 בחיים כל כונתה לעבור הס' ולשמור מצותיו ולרדוף
 צדקה וחסד תתענג תענוג כפלא בעולם הנשמות
 בראותה כי המלאכים והזרות קיומם ושלמותם הו'
 על זה הדרך בלבד רצה לומר מצד ההשמע וההכנע
 לעשות רצון הס' כמו שבארנו בפרק חמישי ממאמ'
 שלישי וזה כאדם שסופר לו שיש מלך גדול בכרכי
 הים נורא מאד אוהב צדקה וחסד וכי לא לפניו חקף
 יבא ושיש לו כך וכך משרתים כולם עומדים ברום
 עולם ומתענגים בספור שבחי מלכם ועושים רצונו
 באימה גדולה וכי סוף כל האנשי לעמוד לפני המלך
 ההוא ולתת לו חשבון מכל המעשים אשר יעשו ועל
 פי השמועה הזאת נתמלא לב האיש ההוא השומע
 ללכ' בדרכי יושר ולעבור עבוד המלך ההו' ונסתדל
 לרעת המעשים אשר יעשה המלך ההוא והדברים
 הכרזים אליו וטרח לעשות רצונו בכל מאמצי כח
 ולקץ הימים כאשר הגיע זמנו ללכ' אל המלך ולעבור
 לפניו ולהקביל פניו ישמח ויגיל ויתענג תענו כפלא
 בראותו את הוד מלכות המלך ואת יקר תפארת ג
 גדולתו ובראותו משרתיו עומדים לפניו על הדרך
 ססופר לו והמלך ישמח ויגיל לקראתו אחר היותו
 יודע כי האיש ההוא עובד מאהבה על פי השמועה
 בלבד שזה בלי ספק ראוי לתגמול יותר גדול ממי
 שהיה מכיר ויודע את המלך קודם לכן ועל כן
 יקרבנו המלך אליו מצד היותו אוהב צדקה וחסד
 ומצד היושר האלהי כמו שביארנו בפרק טו' ממאמר
 ב' וזו היא מדרגת המאמיני על פי השמוע והקבלה
 הן הצדיקים הנמשכים אחר הקבלה שעליהם ארזל
 העולם הבא איך בו לא אכילה ולא שתיה אלא צדיקי'
 יוסבים ועטרותיים בראשיהם ונהנין מזיו השכינה
 ועל כן אמרו צדיקים ולא אמרו חכמים לרמז על
 המאמינים כמו שכתבתי ואמרו ונהנין מזיו השכינה
 לרמז כי כמו שארם נהנה מניצוהי האור היוצאים מן
 השמש המוציאים ראותו מן הכח אל הפעל כאשר
 יהיה זך הראות כן יהנה בעולם הרוחני כאשר יהיה
 זך המחשבות והכוכו מקרכי האור הסכלי המגיעים
 אליו בפעל הכקרא זיו השכינה ואיך כח בבעל גסס

בכך

לכייר אותו תענוג ואפי' הנביאי לא יכלו לכיירו כמו
 שארזל כל הנביאים כולם לא כתבחו אלא לימות
 המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהי זולתך
 רצו בזה כי לפי שהתענוגים שבמות המשיח יהיו
 לגוף ולנפש יחד אפשר שיוסגו דמיוני ערבות בעין
 רצה לומר בחוש אבל העולם הבא שהוא רב' רוחני
 פשוט לא יוסג דמיונו באמצעות הכחות הגשמיות
 ומה שהסיגו הנביאים ממנו אינו רק שהוא תענוג
 והנאה רוחנית בלבד לא זולת זה ולזה כנו אותו רזל
 ביי' המסומר בעכביו כמו שאמרו מאי עין לא ראת'
 אלהים זולתך אמ' רבי יהושע בן לוי זה יין המסומר
 בעכביו מסט' ימי בראשי' וביאו זה כי כמו שהאוכל
 העכבים הוא מתענג באכילתן ואם לא ראה יין
 מימיו לא יוכל לסער שיבא מהעכבים דבר יות' ערב
 ומעכבו מועיל יותר מהן ומי שיאמ' לו שיוסיג בעבור'
 הגפן תענוג יותר נפלא מאכילת העכבי' ופלא מזה
 ולא יאמין שיהיה כן אבל כשישקוהו מן היין יכיר
 וידע שהיין היובא מהעכבים יות' מסובח ויות' ערב
 ויותר מועיל מן העכבים ויתמה איך יבא רב' מוסלב
 התענוג כזה מן העכבים וכך הנפש לא תוכל לסער
 טבעשיות המצוו' תסיג התענוג הרוחני המוסג עד
 שתפרד מן הגוף ואז תכיר ותדע איך התענוג ההו'
 יוסג בעשיות המצוו' כמו שיוסג היין בעבור' הכרם
 ושהוא ככוס בתאר או התכונה המגיעת מעשיות
 המצוות כיין שהוא ככוס בעכבים המוסגי בעבודת
 הכרם ולזה כקרא יין המסומר בעכביו לומר כי כמו
 שאיך דמיון בין תענוג העכבים לתענוג היין כן
 איך דמיון בין תענוגי העולם הזה לתענוגי העולם
 הבא ועל כן כקרא ג'ע שלמעלה להורות שהנפש לא
 תוכל לסער תענוג הדבר הרוחני שלמעלה בהיות'
 בעולם השפל הזה וענין הצער והעונם לנפש הו' כי
 כאשר היה האדם בחייו רודף אחר התאו' והרברי'
 הגשמיים ותפרד נפשו מעשות רצון הסס ותרגיל
 מעסיה כפי טבע הגוף שהוא הפך טבעה הנה היא
 כשתפרד מן הגוף תכסוף לאותן הדברי' שהרגילה
 ותטה אליהן והיא איך לה כלים להסיג' ומצד טבעה
 תט' להרב' בצורו העליונו הכבד לי' מחומ' ותסתוקק
 אליהן והיא איך לה התחלו' ולמוד והרגל בעבור' הס'
 כי אי אפשר להסיג התענוג ההו' מי שלא הרג' יכפשו

בכך והכין עצמו לזה כמו שארזל איך הקדוש ברוך
הוא כותץ חכמה אלא למי שיט בו חכמה סכאמ' יהב
חכמתא לחכימין ועל כן תהיה הנפש משתוקקת
לב' הזרדיון כאחד זר המעלה וזר המט' האחד מזר
טבעה והאח' מזר ההרגל והמנהג ואיך לה כלים
במה שתטיג זר המטה ולא הכנה במה שתטיג זר
המעלה ובזה יש לה צער מכאיב יותר מכל צער ש
טבעולם ומכל מיני פרוק חבור יותר מטריפת אט
ויותר מצער הקור והקרר הנורא ויותר מהכאות
סכינים וחרבות ומנשיכת נחשים ועקרבים כי כמו
שיצטער האדם מאר כשיכוה באם ואיך הצער ההו'
לגוף לברו אלא לנפש ולא מזר שיטלוט בה האם כי
אי האם סולט ברבר רוחני אבל מאמר הכח החיוני
הוא כח בגוף ושוכן בו בהיות חלקיו מרובקי קצתם
בקצתם וכאשר תרגיש הנפש פירוד חלקי הגוף ק
קצתם מקצת' ע"י האם או הקור או על ידי החרב או
זולת זה ממיני הפרוק החבור ותרגיש בצער הכח
החיוני שהו' מצטער בהפרד חלקי הגוף שהן מסכין
לו ודואג על הפסדו הח' סקיומו תלוי בדבוק חלקיו
תצטער אז הנפש על צער הכח החיוני שהוא מסכין
לה ותדאג על פרוק חבורה ממנו כן הנפש אחר ש
סנפרדה מהגוף בהיותה כמטכ' לב' הזרדיו' ההפכיו'
שאמרנו זר המעלה מזר טבעה וזר המטה מזר
ההרגל תצטער צער מופלג כאלו חלקיה נפרדים
קצתם מקצת ואע"פ שאיך לה חלקים כאמ' כך על זר
נתינת ההבנה הזוירית לומר שיט לה שתי תסוקות
הפכיות ואיך בה יכולת להמטך אל אחת מהן בלבד
וזה שארזל במסכת סבת פר' הסואל תנואר' אליעז'
אומר נפשותיהן של דריקי' גנוזות תחת כסא הכבוד
של והיתה נפש ארוני צרורה בצרור החיים את ה'
אלהיך ושל רשעים מלאך אחד עומד בסוף העולם
ומלאך אחר בסופו ומקלעין אותה מזה לזה סכאמ'
ואת נפש אויביך יקלע' בתוך כף הקלע וזה לרמות
על שתי התסוקות ההפכיו' שיט לה ושל דריקי' שאיך
להם תסוק' א זר המט' אלא לזר המעלה כדב' מיד א
מה שהו' בטבע' שהו' לסב' תחת כסא הכבוד וכמו
שהתענוג הו' למעלה מכל התענוג' שאפס' פידומו
כמו שאמרנו למעלה כן הצער הוא יותר גדול מכל
צער שאפס' פידומו וכבר התבאר בפ' יו מהמאמ'
הב' בו הנפש אע"פ שאינה במקום מזר שאינה נטס

כבר יגבילה הזר כדו שתקבל צער כמו שיגבילה
הגו' אע"פ שאינה במקום וזהו שרזל אמ' לו אנטוניוס
לר' יכולין גוף וכשמה לפטור עצמן מן הדיון גוף
אומר נשמה חטאה כי מיום ספירסה ממני הריני
כאבן מוטל בקבר וכסמ' אומר גוף חטא שמיום
ספירסתי ממנו הרי אני כצפור פורחת באויר אמ'
לו אמסול לך מטל למה הדבר רומה למלך בו וכו' אף
הק"בה מביא את הנשמה וזורקה בגוף ודן אותם
כאחד שכל יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו
אל השמים מעל זו הנשמה ואל הארץ לדין עמו זה
הגוף וכו' הכראה לי בזה שכוונתם לומר כי אע"פ
שהנשמה דבר רוחני שאינה נתפסת במקום הסס
יגביל' במקו' והו' סקראו גוף כדו שתקבל צע' ועונש
על מעשיה והמיקום ההו' כקרא גיהנם וקראוהו גוף
לומר כי כמו שהגוף יגביל מקו' לנפש כי אע"פ שאינה
במקום אחר שאינה חוץ לגוף היא מוגבלת בגוף
בהכרח כן מקום גיהנם סקראו גוף יגביל הנפש
כדו שתקבל בו עונסה והסתכל מאמרם זה שלא
אמרנו אלא על העונש והצער שלא יזויר שיגיע
עונש לנפש אלא בהיותה מוגבלת במקום אבל לא
אמרנו על הסכ' והתענוג הרוחני כי זה כבר יזויר
שתטיג הו' הנפש בזולת הגבלת מקום ואולי זה היה
מקום הטעות לאותן שאמרו סכרי' שיזרכו הגופות
לקבול הסכר ושאיך סכר לנפש בזולת הגוף שחטבו
כי כמו שנזכר הגבלת מקום לדין שהוא העונש כן
צריך הגבלת מקו' לקבול הסכר ואיכו כן כי העונש
והסכר לנפש בלבד הוא אלא סכריך הגבלת מקום
לקבול העונש ואיכו כן בסכר כמו שביארכו:

פרק ארבע ושלשים

העונש הזה שאמרנו שהוא מביע אס לגוף ולנפש
ביחד ואס לנפש בלבד יתחלף באנשים כפי חלוף
מדרגותיהם כי מי שיט בידו מעש' טובים קצת ויש
בידו קצת עבירות אי אפס' סיהיה כדון תמיד בצער
המופלג ההו' שאמרנו כי הזמן יספיק לסכח ההרגל
והמנהג ולפימה שארזל הזמן הזה הוא יב' חרס
ואחר

ואחר יב' חרם שהתמיד העונם ההוא יזכו למדרגה
 מה כפי המעשים הטובים אשר בידם ויש שאחר יב'
 חרם סנסתכח מהם ההרגל והמנהג על ידי הצער
 ההוא ואין בידם מעט טובים כדי שיזכו בהם לשום
 מדרגה שיסאלו כעדרים אחר שאין בהם הכנה כלל
 לקבל הטכר ההו' הרוחני וזהו הכרת הנזכר בתורה
 על הנפש ועליהן הוא שארזל לאחר יב' חרם גופן
 כלה וכסמתן כסרפ' ורוח מפזרתן תחת כפות רגלי
 הצדיקים ויש רשעים אחרים סכרוכין בעונם ככחי
 כפי מעשיהם והם אותם סכפרו בתורה ובעקרים
 כמו סיבא בעה' ואלו כריך הגבלת מקום אל הנפש
 להתמיד בו העונם כמו שאמרו ויש שאחר יב' חרם
 יזכו למדרגה הגדולה שהרי אמ' על שמואל הנביא
 שהיה כריך גמור שכל יב' חרם היתו נסמתו עולה ו
 ויורדת ואמרו שבעבור זה היתה יכולה בעלת אוב
 להעלותו לפי שהיה תוך יב' חרם כמו שאמרה להים
 ראיתי עולים מן הארץ אבל לאחר יב' חרם נסמה
 עולה ואיכה יורדת וזה ממה סיורה שאפי' הצדיקי'
 הגמורים יקטה עליהם בתחלה להעתק מהרברים
 החומרי' שהורגלו בהם עד שיזכרו זמן מה והזכו'
 ההוא מתמיד יב' חרם כלומר זמן מקיף בר' תקופות
 שהם כוללים כל החלופים שיקרו בזמן וזה שאמר
 בבבא מציעא ברבה בר כחמי כי סמוך למיתתו
 בהיותו בורח מפני הפרס פקיד המלך שהיה רוצה
 לתפסו ראה או סמע בחלום או במרא' שהיו הנפשו'
 אחר המות מתעסקות בדיני הנבעי' שהורגלו בהם
 בחייהם עד שסמע אותן חלוקו' באס בהרת קודמת
 לשער לבן וכו' ושאם הוא ספק מתיבתא דרקיעא
 אמרי טמא וקורשא בריך הוא אומר טהור וסמע
 שהיו אומרים מאן כוכח לכא רבה בר כחמי דבקי
 באהלות וכו' סיראה מכיל אותו העכין סנזכר
 סס שהנפשות הן משתוקקות אחר המות להתעסק
 במה שהורגלו בו בהיותן בחיים וזה שאפי' נפשות
 הצדיקים הן מתעסקות בדיני הנבעים והטמאות
 שהיו מתעסקות בהן בהיותן בחיי' ואבל התעסקה
 ההיא אמרו שתכלה ביב' חרם וכבר הפליגו רזל
 בזה במקומות רבי' עד שאמ' על רבי הקדוש כל בי
 שמי הוה אתי לביתא ומקדש להורות שאף אחר
 המות ישתוקקו נפשות הצדיקים לעשות המכות ס
 שהורגלו בעשייתן בהיותן בחיים עד שרבי הקדוש

היה בא לביתו בכל לילי סבת לקדש וזה העכין כמו
 לקצת החסירים אבל לא יעבור יב' חרם כמו שאמר
 לאחר יב' חרם נסמה עולה ואיכה יורדת ועכין
 אליהו שהוא עולה ויורד תמיד הן עוד היום לא נמכ'
 כן לזולתו מן הצדיקים כמו סכתוב בספר הזוהר ב
 בפרשת ויקהל אמר סס ורזא אסכחנא בספרא
 דארס דאמר באיכוך תולרות רעלמא ורוחא יהא ד
 ריחות לעלמא בארע' ויתלבס בגופא ואליהו סמיה
 ובהווא יסלק ויסתליל גופיה ויסתאר בצער' וגופא
 דנהורא אוחרא יזמן לי למיהוי גו מלאכי וכד יחות
 יתלבס בהווא גופ' דאסתאר בצערה ובהו' גופא
 יתחזי לתתא ובגופ' אוחרא יתחזי לעילא וראי איהו
 רזא דמי עלה סמי' וירד לא הוה בר נס דסליק לסמי'
 רוחא ריליה וכחית לבת' לתתא בר מאיהו דהא איהו
 דסליק לעילא וכחית לתתא עכל סס וזהו סוד
 המלבוס סנזכר בדברי חכמי הקבלה ולא אוכל ל
 לפרס יותר מזה:

פרק חמשה ושלשים

האמונה בתחיית המת' ראויה ומחוייבת לפי קבלת
 האומה כמו סביארכו בפ' לב' מן המאמר הא' ואעפי
 שאי ההקט גזר כך אחר היות הרבר הזה מציאותו
 מצוייר אבל הסכל ראוי להאמין אותו כמו סביארכו
 סס בפרק לב' וכס אחר שהעיד עליו הנסיו' שהרי
 אליהו החיה בן הצרפית ואלישע בן הסוכמית כמו
 סמפר' בפסוקים וכל דבר שתעיד עליו הנסיון ראוי
 להאמין אותו אף אם לא יגזרהו ההקט כמו סמציאו'
 אבן המבניטס תמסוך הברזל הוא אמת גמור אעפ
 סלא יגזרהו ההקט הואיל והעיד עליו הנסיון אם כן
 ראוי להאמין שהק'בה יחיה את המתים אף אחר ס
 סיהזרו לעפרן כי הרבר הזה מציאותו מצוייר אבל
 הסכל ודרך הבנת זה העכין סיהיה תחיה ולא יכיר'
 חרטה הו' לפי שאין ספק שהרב' סמקבל אי זה ספע
 או כח עליון פעס אחת אעפ סנסתלק ממנו הספע
 או הוסר ממנו הכח ההוא הנה הרבר ההוא יותר מ
 מוכן אל סיקבל אותו פעס סכי ממה שהיה בראסוכ'
 כי העצ' סנדלקו פעס אחת וקבלו כורת האס אעפ

סנכבו הנה הם יותר מוכנים לקבל כורת האם פעם
 סני מאס' היו בדאטוכ' וכמו כן מי סקבל רוח כבואה
 פעם אחת ונסתלק ממנו כי הוא יותר מוכן בלי ספק
 אל סיקבלהו פעם שנית ממה שהיה בראסונה וזה
 כי הדבר סקבל איזה ספע או כח עליון אף על פי
 סנסתלק ממנו הספע או הכח ההוא כבר נסאר
 במקבל ההוא אי זה רוטס מן המעלה שהיה בספע
 ההוא סקבל ראטוכ' ובעבור זה הו' שאר'זל והטימותי
 את מקרסכס אף כשהן טוממין הן בקרוסתן ואמ'
 תטמיטי קרוטה נגנזין וזה בעבור הרוטס סנסאר
 בהן מן הדבר האלהי שהיו מסכין לו או תטמיט אליו
 ועל זה הדרך באמ' שהגוף שהיה מסכין לכפס שהיא
 כח עליון שאף על פי שתכח ממנו בעת המות סכבר
 נסאר בו אי זה רוטס מן הכח האלהי ההוא סקבל
 ראסונה וראי' לדבר האים ההוא המת סנקבר בקב'
 אליטע שהיה כח בעצמות אליטע להחיותו כסכנעו
 בו ואין ספק סנפס אליטע כבר הסתלקה מן הגוף
 מכל וכל כי כבר עבר עליו סנה סמת כמו שהעיד
 הכתוב ואע"פכ כסכנע האים המת ההוא בעצמות
 אליטע קס ועמד על רגליו וזה מצד רוטס סנסאר
 בעצמות מן הדבר האלהי שהיו מסכין אליו ובקבת
 זה הוא סאנו מסתטחי בעת כרה על קברי הצדיקי'
 כי מצד הרוטס סנסאר בעכמו' ההס' מן הרוח האלהי
 שהיו מסכין לו והס' יותר מוכנים מזולתס להמכח על
 ידס הספע האלהי כמו שהיה הענין במטה מטה
 סעס היותו עץ יבס מצד סכמכח ביד מטה בעת ס
 שהתחיל הספע הכבואי לחול עליו היה מצטרף ת
 תמיד בעטיית האותות אמ' הסס למטה ואת המטה
 הזה תקח בידך וגומר ואמר אליטע לגחזי וטמת
 מטענתי על פני הנער ועל זה הדרך הוא הענין
 בתחיית המתים כי גוף הצדיק מצד הרוטס סנסאר
 בו מן הרוח האלהי שהיה מסכין לו יהי מוכן בלי ספק
 אל סיקבל הרוח האלהי ההוא סנית וית' ממה שהיה
 בדאטוכ' כאמ' זל מאי דלא הוה מאי דהוה לא כל
 סכין כלומר כי הדבר סלא היה ראוי לקבל כח עליון
 וקבלו פעם אחת כל סכין סראוי סיקבלנו פעם סני'
 לפי סכבר נסאר בו אי זה רוטס והכנה לקבל פעם
 אחרת יותר בנקל מהראטוכ' והמקבל טיט בו הכנה
 לקבל אי זה כח או ספע כאלו יט בו כח להכריח
 הכותן להטפיע עליו הספע או הכח ההוא כמו סנר'

שהאם שאין מדרכו לירד למטה כאמר נסאר כנר
 אחר סכבה כח אס מעלה עסן כל שהוא אס יוטס
 הנר ההוא סכבה תחת נר אחר דולק יכריח העסן
 העולה את האס אט' כנר הדולק להוריד הלהב דרך
 העסן אל הנר סכבה ויטוב להרלק כבראסונה ולזה
 הוא סרמה הכתו' נסמת הארס לכר באמ' נר אלהי'
 נסמת אר' כלומ כי נסמת האר' היא כאו' הנר הדולק
 שאף אח' סנסתלק הלהב מן הפתילה תטוב להרלק
 סני' יותר בנקלה מבראסונה בסבת הרוטס סנסאר
 בה מן האס כן אור הכפס אחר סיקתלק מן הגוף
 אפטר טיטוב אל הגוף ויפול בו סנית בסבת ההכנה
 סנסארה בו יותר בנקל ממה סחלה בו בתחלת ה
 היצירה וזה יהיה כאמר תגזור החכמה האלקית
 ואכל לפי סזה הדבר רחוק מאר מדרך הטבע יחסו
 אכסי כנסת הגדולה במטבע ברכות זה הדבר אל
 גבורת הסס ואמרו אתה גבור לעולם ה' מחיה מתו'
 אתה כלומר אתה גבור ויכול על כל דבר סיכווי
 מביאותו אכל הסכל ואין גבורתך כגבורת בסר וד'
 גבורת בסר וד' היא להמי' את החיי' וגבורת הסס
 בהפך שהיא להחיות את המתי' והזכירו בברכה זו
 חסדיו סל הק'בה עס בריותיו בהיותס בחיי' ואמר
 מכלכל חיים בחסר ואחר המות אמ' מחיה מתים
 ברחמים רבים ואמר אח"כ סומך נופלי' ורופא חולים
 ומתיר אסורי' וכו' לרמז כי אי' גבורת המקו' כגבור'
 בסר וד' כי גבורת בסר ורס היא להטפיל האכסיס
 ולהכניעס וגבורת הסס היא בהפך כי סומך נופלי'
 וכך גבורת בס' וד' היא להכות ופצוע ולהחליא והס'
 בהפך כי הוא רופא חולי' וכך גבורת בו' הוא לענוט
 נכסי' ולאוסרין במאס' והס' בהפך כי הו' מתו' אסורי'
 וכך גבורת בו' היא להבטיח על סקר מדעתו כי מי
 הוא זה ערב אל לבו לגסת איו לומ' לו טיקיי' אמונתו
 והס' בהפך כי הוא מקיים אמונתו ולא לחיים בלבד
 שהס מבקשים מלפניו כמו סאמ' המסורר זכור דבר
 לעברך על אסר יחלתני אבל גם ליטיכי עפר שהס
 המתים שאין בהס כח לבקס מלפניו על עצמ' הוא
 מקיי' אמונתו להס להחיותס כמו סכתו' בספ' התורה
 אחי אמית ואחיה ואזל יכול מיתה באחר ותחייה
 באחר ת'ל מחצתי ואכי ארפא מה מחיבה ורפואה
 באחר אף מיתה ותחייה באחר ועל היו' זאת האמונה
 היותר מיוחדת מן האמונות המקובלות באומה ק
 קבעה

קבצוה מיד אחר ברכת אבות והזכירו לסוף רחמים
 רבים על תחיית המתים לפי שחיי האדם כחלקי לג'
 חלקים שני העלייה ושני העמיד ושני היריד ובטלטה
 הזמנים הללו הקבצה זן את האדם ומעמיד בחיים
 חייתו בחן ובחסד וברחמים ועל כן נזכרו אלו הג'
 לטובות בברכת הזן שתקן להם מטה לישראל כנגד
 ג' זמנים הללו כי בשני העליה שהתמורה הכעסית
 מן המזון היא רבה ויותר מן ההתכה אי' צריך חסד
 גדול להעמיד אדם בחיים אלא כי לפי שהתמורה
 אינה דומה מכל וכל ללחות הפרטי צרי' אי זה עזר
 אלהי ועל כן יספיק לזה חן האל ובשני העמידה
 שהתכה היא שוה אל התמורה או קרוב לה יבטור
 עזר יות' גדול והוא חסד האל להעמידו בחיי ובשני
 הירידה שהתכה מרובה מאד מהתמורה הבאה
 מהמזון צריך האדם רחמים להעמידו בחיים אבל
 לאחר המות לא יספיק להחיו את האדם לא חן ולא
 חסד ולא רחמי' אבל צרי' רחמי' רבי' ולזה אמ' מחיה
 מתי' ברחמי' רבי' ודרך התחיה לפי מה שנמצ' לרזל
 שאמר טיש טל טעתיס הקבצה להחיו בו את המתים
 כר' שהתחיה תהי' כפיוריד הקבצה טל על הארץ יהיה
 כח הטל ההוא ככח טפת זרע הזכר לתת הצורה
 והעפר ההוא בסבת ההכנה אשר בו כזרע הכקבה
 לתת החומר וכבואת יחזקאל במתי' שהחיה תחלוק
 על זה הדעת לפי המובן מפשט הכתובים ואולם
 יהיה על אי זה דרך שיהיה אם אותן המתים אחר
 סיחיו יאכלו ויטתו ויולידו וימותו בדרך העולם כבר
 בארכו שהרב' הזה כחלקו בו גדולי האחרונים כי
 הרמבם זל ורבים אשר אתו מחכמי ישרא' אומרי' כי
 המת' אחר סיחיו ישתמשו בכל הרגשותיה' החוסי'
 במנהג העולם ואחר סימותו טיטובו לעפרן
 והר'אה והרמבן זל אומ' שאחר התחיה יחיו המתים
 הזמן שאפשר להם לחיו' כפי טבעם ואח' כך יזדכך
 גופם כאליהו ויתקיימו בגוף וכפס' ומן אז והלאה לא
 ישתמשו במורג'סים ולא יאכלו ולא יטתו ולא ימותו
 אבל יתקיימו תמיד בלא אכילה וסתיה וכפ' ירא' שהו'
 דעת קצת רזל שאמ' מתי' טעתיס הקבצה להחיו אינן
 חוזרין לעפרן וזה הדעת ג'כ אעפ' שיראה זה כבר
 אפשר שתבא האמונה בו כי כבר יזויר מציאותו
 אבל הסכל והעיד עליו הכסיון במט' שנתקיי' ארבעי'
 יום וארבעי' לילה בלי אכילה וסתיה אלא שמטה לא

נתקיים תמיד בגוף כי מת בבא עתו והם יאמרו כי
 יתקיים תמיד וראיתם מאלויהו והתשובה לכל זה
 וכיוצא בו היא כמו שהטיב ר' יהוסע בן חניכ' לאנטי
 אלסכנדריוא לכסיחיו נחכים להם ומה שראוי לעיין
 הוא בענין התחייה והוא אם התחייה תהייה כוללת
 לכל העולם כמו שקצת האומות אומרות או תהיה
 לכלל האומה או לקצת' כי דבר זה לא נמצ' בכתובי'
 רמז חזק וזה כי מה שכל' לרניא ורבים מיטיבי ארמת
 עפר יקיבו אם הוא רמז לתחיית המתים יורה על
 שהתחייה לא תהיה לכלל העולם ולא לכל האומ' וגם
 לא לרובם אלא למעטי' מהם כי לסוף ורבי' אינו כאמ'
 על רוב יטיבי ארמת עפר אלא על מעטי' כמו ורבים
 מעמי הארץ מתיהדי' שאינו כאמ' על רוב עמי הארץ
 אלא על מעטי' מהם הם ג' או ה' או מאה או אלף
 ע'ר משל כמו רבים יחלו פני נדיב וכפ' הרזל גבורת
 ג'טמים לכדיקים ולרשעים תחיית המתים לכדיקי'
 ג'מורים בלבד ואם כאמר שתחיית המתים תהיה
 לכלל העולם או לכלל האומה סיחיו כלם ויעמדו
 בדין ביום מיועד לרוץ את כל העול' והצדיקי' ישראו
 בתענוג מתמיד והרשעי' ישראו בחיי' בצער מתמיד
 לא יהיה הכתוב אם כן מדבר על זמן התחיה אבל
 יובן על הדרך שאמרו קצת הפשטני' כי פסוק ורבים
 מיטיבי ארמת עפר יקיבו הוא רמז על התרממות ה'
 האומה הספלה אם בימות החסמונים ואם בימות
 המטיח ויאמ' שבזמן ההו' תקיץ האומ' ההיא הספלה
 או רבים מהנשארים ממנה שהם כושנים בארמת
 עפר ויעלו למעלה מתמרת לא תרד האומה מן
 המעלה ההיא לעולם אבל תשאר במעלה ושאר
 האומ' ורשעיהם ישראו תמיד שפלו' וכנענו' תחתיה
 וזהו אמ' אלה לחיי עולם ואלה לחרפו' ולרראון עולם
 והביאו קצת האחרונים ראייה לרברי המפרטי' הללו
 כי המתים שהחיה יחזקאל שהיה במראה הכבואה
 כמו שאמר הכתו' היתה עלי יד ה' ויוציאני ברוח ה'
 וגומ' וכל הפרסה ההיא משל לספלות אומות ישראל
 בגלות בבל ושהיו כמתי' קבורי' באפס תקוה וחזרו
 בבית שני להיות במעלה גדולה בימי החסמונים
 סנסתרסה ע'ז בימיהם ויכירו וידעו כי ה' הוא האלהי'
 כל העול' מגלו' בבל אמ' הכתו' מעיד על זה העצמו'
 האלה כל בית ישראל המה הנה אומ' יבטו עצמותיט
 אברה תקוותנו כג זרכו לנו ובסוף אמר הנה אכי

בחומר ובמזג מתרמה א המזוג הקודם ריי שתחול
 נפשו בחומר ההוא עם המזג ההו' וסיתעכב החומר
 הדמה אל חמרו כמו שכתבנו למעלה בשם הר"ח
 זל אם כן היוטר האלהי אשר אמרו שהוא המביא אל
 תחיית המתים כדי לסלם לו שכר עמלו כי אין ראוי
 שיסולם שכר אל שמעון חלק העבודה סעבר ראובן
 וכבר פירשנו בטעבר המאמר שהביא לחטוב כי
 השכר והעונש יהיה לבוץ גם כן כמו לכפס וביארנו
 שאין ענין השכר שו' אל ענין העונש כי טבע העונש
 יחייב המכא גוף אורבר מגביל הנפש כדי שתקבל
 הנפש עונשה בו מה שלא יחויי' כן בשכר ובעבור
 זה הסכי' הרמב"ם זל שפקר הגמול האלהי אל האדם
 הוא לנפש ולא לבוץ ולזה מה סיראה שפקר התחיה
 לאתהיה לתת שכר אל הגוף אלא אם כדי סיקנה
 האים ההוא שלמות יותר גדול מאשר קנה בתחלה
 כאשר היה המונע והמעייקים אשר מחוץ כמו מצד
 הגלות או העוני או זולת זה ולא בו העכוב מצד רוע
 בחירתו ומכ' עצמו כלל ואם כדי להודיע עוב' יכולת
 הסם ולפרסם בעולם אמונת האמת ולפי זה יתחייב
 שתהיה התחיה לכדיקים בלבד כמו שארזל וסתהי'
 התחיה בזמן המטיח כמכ' בכתוב סמך אליה ממה
 סכמכא סכאמר לרכיאל ואתה לך לקץ ותנוח
 ותעמוד לבורלך לקץ הימין וקץ סתם יאמר על קץ
 הגאולה ואמר ותנוח כלומר סימות קודם הקץ ואח
 כן ותעמוד לרמוז על התחיה סיהיה בזמן המטיח
 לכדיקים גמורים ואם יאמר קץ על המיתה שהוא קץ
 כל בסר יהיה ותעמוד גם כן הכטח' על סיחיה הוא
 בתחיית המתים שאם היה מדבר על עולם הבא
 אחרי המות איך יאמר כי אחר סינוח סיעמוד לבורל
 קץ הימין כי אין ענין לקץ הימין עם עולם הבא אבל
 בלי ספק ירמוז על התחיה ההוא לכדיקים בזמן
 המטיח והתחיה הכוללת שתהיה ליום הדין לא כמכ'
 בכתוב רמז אליה כי מה שאמר הכתוב וקבצתי את
 כל הגוים והורדתי אותם אל עמק יהושפט וכטפטתי
 עמ' עם על עמי וכחלתי ישראל וגו' אינו מדב' בתחיה
 כלל לפי קטר הפרסה ותאמן על כד הקבלה בלבד
 וזהו הדרך היות' ככונ סבררתי מדברי' הללו והאומר
 שבזמן התחיה יעמדו הגופות בנועם מתמיד או
 בצער מתמיד בלי אכילה ושתיה וסלא ימותו עוד
 אחר התחיה כדי סיקבלו שכר מתמיד או עונש על

הכני פותח את קברותיכם עמי והבאתי אתכם אל
 ארמת ישראל וכל זה מטל על עלותם מהגלות
 והתישכם בארץ ומתוך כך הכירו הסם אמ' הכתו'
 וירעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם והעלתי
 אתכם מקברותיכם וגומר ונתתי רוחי בכם וחיייתם
 והנחתי אתכם על ארמתכם וכך הוא מסקנת הגמ'
 בפרק חלק רבי יהודה אומר באמת מטל היה אע"פ
 סנחלקו עליו בגמ' ואמר אני מבני בניה' אלו תפילי'
 סהניח לי אבי אבא גוזמא בעלמא קאמר דה' קיימו'
 לך כל באמ' הלכתא היא ולפי דברים הללו כי רבים
 מיטני ארמת עפר יקיצו אינו מדבר על התחי' אפס'
 סתהיה התחיה כוללת אם לכלל העולם או לכלל ה'
 האומה אלא שלא ימצא בכתוב רמז אליה כי אמרו
 הקיצו ורכנו סוככי עפר כמו מקים מעפר דל וכיוצא
 בו ויחמן תחית המתים' על כד הקבלה בלבד כי אני
 אמית ואחיה מחכתי ואני ארפא שארזל מה מחץ
 ורפואה באחר אף מיתה ותחיה באחר אינו הבטח'
 על תחיית המתים אלא הוראה על היותו יכול לעשו'
 כך ואמנם אם כאמר סתחיית המתים היא כדי
 להסלים שכר טוב אל הגוף סכטער בעבוד' הסם
 וסזה הוא ראוי בחק מטפטי הסם והיוטר האלהי
 לסלם שכר טוב אל העובר עצמו ועונש אל הממרה
 עצמו ולא לזולתו אף על פי שאינה טענ' לפי שהעונש
 יסולם אל העובר לא אל הכלי כי אין ראוי שיסולם
 העונש אל החרב אלא אל ההורג מכל מקום יתחייב
 סכאמר סתחיה לאתהיה בזמן המטיח לפי דעת
 האומר שאין בין העולם הזה לימות המטיח אלא
 סעבוד מלכויות בלבד אלא ליחירי' סגולות כמסה
 ואהרן וזולתם סיקומו אז ער נס לפרסם אמונ' הסם
 בעולם ואולם עקר תחיית המתים תהיה ליום הדין
 ותהיה לכלל האומה או לרובה או לכלל העולם או
 לרובו כי כולם ראויים לסכר ועונש אלא שזה הדעת
 רחוק מאד מטיוטכל כי אם כאמר סהתחיה תהיה
 לבוץ כדי לסלם לו שכר כערו וסתהי' בתענוג מתמי'
 בלי אכילה ושתיה ולא וסתנה מיום אל יום כהסתכו'
 גופותיכו היום מי יתן ואדע אי זה גוף יקום לזמן
 התחיה כי הגוף האנוסי מטתנה תמיד מיום אל יום
 כפי המזונות היודרות עליו מחוץ וראוי סיקומו עם
 ראובן גופות רבות מתחלפו כפי התחלפו' עתותיו
 בצער כדי סיתעכנו כולם וסכאמר סיקום ראובן

מעטיהם

מעמיהם ומהתחיה לא תהי' לכל העולם ולא לרובם
ולא לכלל האומה ולא לרובה אלא למעטים ממנו והם
הנדיקים הגמורים הנה הוא כמו שקבץ ב' החלוק
והקיום ולא ירגיש בזה כי האומר מהתחיה תהיה
לקצת האנשים זולת קצת איך התחיה לשלם סכר א'
הגוף אלא או לפרסם אמונת השם בעולם מצד הנס
הנפלא הכראה לעיני או לתת דרך אל הנדיק שיזהה
לכועס ומדרגה אשר לא יכול לזכות אליה בראשונה
מפני עול הגלות ויתר הטדירות והמעיקים המוכעי'
את האדם מלהשיג השלמות שאפשר לו כפי טבעו

פרק ששה ושלשים

ואחר שכתבאר ענין הסכר
והעונם שממנו רוחני לבדה ואם לבגוף ולנפש כאחד
ראוי שנקחור מעניינו אם הדין בעולם הב' אם לנפ'
נותן שיהיו הסכר והעונם זמניים או נכחיים וכאמר
כי כפי השווי והיום' האמת ראו שיהי' הסכ' והעונם
מתיחס ונערך אל הפעל שבבורו יקובל הסכר או
העונם ואחר שהפעל ההוא זמני ראו שיהיה הסכר
והעונם זמני כפי הפועל הזמני מבלתי סבביט אל
ערך העובר או הנעבר כי מי שהכ' את חבירו וקיימ'
את עינו או סבר את ידו ראוי שייסמו את עינו או י
את ידו וכך מי שצער את חבירו כשיעור שעה ראוי
שיהיה עכשו לכער אותו כשעור שעה ולא יותר כפי
היוטר והשווי האמתי ומי שההכה את חבירו מעט
ראוי שיהיה סכרו מעט כשעור ההנאה או התענוג
שקבל האחר ואם כן איפה במה יזכ' ילוד אט' לסכר
נכחי ולכועס מתמיד לנפש לבדה או לנפש ולגוף
כאח' כפי מה שיאמרו בעלי הדת' וכפי מה שבארכו
אנחנו ואם כאמר בסכר שאינו נערך על זה הדרך
אבל כפי ערך מי שהעבודה אליו כמו שהוא נוהג
הדין כן לפי הסכמת האנשים והיוטר המדויק כי
מדרך הסכר והעונם הנמשך בין בני המדינ' לשער
הסכר כפי ערך הנעבר לא כפי דרך העבור' כי מי
שעובר סר גדול הכ' סכרו יותר גדול מהעובר לאדם
אחר והעובר המלך סכרו יות' גדול מהעובר
סר אחר וכך כאשר תגדל מעלת הנעבר תגדל
מעלת הסכר ויתחייב מזה שאם מדרגת הנעבר

היא בלתי בעלת תכלית שיהיה הסכר בבת' ומזה
הכר ייערו בעלי הדתות סכר בבת' בעבודת השם
לפי שהוא יתברך בבת' במעלה ויתחייב לפי זה גם
כן שיהיה עונם ממרה פי השם בבת' על זה הדרך
אלא כשיעוין זה הדרך הנוהג בין האנשים בענין
הסכר המתחלפות המעלות כמכא שאין ראוי שיהיה
כן בסכר עבודת השם וזה כי העבוד' הנעש' למלך
בו' ראוי שיקובל עליה סכר יותר גדול מעל העבודה
הנעשית לאדם אחר כפי מדרגת התועלת המקובל
ואחר שתועל' שיקבל המלך הוא יות' נערך מהתועל'
שיקבל אדם אחר ראוי שיהיה הסכר יותר גדול אבל
השם יתברך אחר שאינו מקבל טו' תועלת בעבודה
כלל כמאמר אליהוא אם ברקת מה תתן לו אז מה מ
מידך יקח איך ראוי שיהיה הסכר נערך אל הנעבר
אלא אל העבוד' וכפי הטורח שקובל העובר בעבוד'
ההיא ואחר שהעבודה נעש' בזמן ראוי שיהי' הסכר
זמני וכך העונם על זה הדרך ראוי שיהיה גם כן
זמני כמאמר אליהוא אם חטאת מה תפעל בו ורבו
פסעיך מה תעשה לו אלא שכאשר יעוין זה הדרך
בענין העונם כמכא שאינו נכון כי העונם ראוי ש
שיהיה נערך כפי ערך מה שהמרו את רוחו וזה כי
אף איך מגיע מהמרי אל השם שום הפעלות מכל מ
מקום אחר שכוונת החוטא לעשות הפך מצות השם
שהוא בלתי בעל תכלית במעלה ולמרו' עיני כבודו
ראוי שיחשב אל החוטא למרי עכוס כפי כוונתו כי
לכ' חלק' התור' ב' סוג' למזי' להורו' שעק' החטא הולך
אח' כוונ' החוט' לא אח' הפוע' בעצמו כמו מי שהמרה
פי מלך גדול ועבר על מצותו שא' על פי סלא הגיע
מזה שום נזק למלך הוא חייב מיתה כי אחר שהיתה
כוונתו לזלזל בכבודו של מלך ראוי שיהי' נענש כפי
כוונתו לא כפי הפועל המגיע ממנו בלבד ולזה ראוי
שיהי' העונם המגיע לרשע נכחי כמו שהשם יתברך
נכחי ובלתי בעל תכלית וכך יראה שהוא דעת ר'זל
סיס עונם נכחי מגיע אל הרשעים על פועל זמני
אמר במסכת ר'ה על קצת הרשעים שיורדין לגיהנ'
ונדונין בה לדורי דורות שירא' מזה שיש עונם נכחי
ונערך אל הנעבר ולא אל העובר ולזה יראה שאע"פי
שאין ראוי בסכר שיהיה נכחי ונערך אל הנעבר לפי
סורת הדין כמו שביארכו שהעונם ראוי שיהיה נכחי
ונערך אל הנעבר כפי כוונת החוטא כמו שביארכו
ויתחייב

ויהיה נתן כערך אלי לא בערך אליך ואל הפעל שהו
 הבת וסיי הענין והאמין בה' ויחטבה לו צדקה
 רל כי אברה' האמין בסם במה סיעד לו סכר הרבה
 וחטב סזה אמנס הוא צדקה וחסד מאת הס' כי סור'
 הדין לא היתה מחייבת סיהי' הסכר אלא זמני בעל
 תכלית אבל על צד הצדקה והחסד הוא בלתי בעל
 תכלית וזה סנזכר בתורה בתפלוס הסכר סומר
 הברית והחסד לאוהביו ולסומרי מצותיו לאלף דור
 וזה הלסון כאמר על זמן בבת' כמו רבר כזה לאלף
 דור תרע סבמקום אחר כאמר ועוטה חסד לאלפים
 וגו' ואין ספק כי לסון לאלפים כאמר על זמן בבת'
 והזכיר לסון חסד כרי סיתבאר מז' שהסכר הו' כנחי
 על צד החסד ואולס העונס יהיה כנחי לפי סור' הדין
 כמו סכתבנו :

פרק שבעה ושלשים

הענין הזה סאמרכו מהיות העונס כערך אל הנעבר
 ולא אל העובר סיתחייב מזה סיהיה כנחי יראה
 סהדר בר כן ממה סנמכא הס' אומר למטה וסלחתי
 לפניך מלאך וגו' כי לא אעלה בקרבך כי עס קטה
 עורף אתה פן אכלך בדר' הרי סחטס סייסיג' הכליון
 אס יעלה הוא יתברך בסמו הגדול בקרבס וסאס
 יעלה המלאך עמס יהיו ככולו מהכליו' ואעפי סייסיג'
 עונס אחר כמו סאמר הכתו' הנה אנכי סולח מלאך
 לפניך וגו' הסמר מפניו וסמע בקולו אל תמר בו כי
 לא יסא לפסעכס כי סמי בקרבו כי לא יסא לפסעכ'
 אין הכוונה לומר סייג' עונס יותר גדול בהיותס
 ממריס פי המלאך ממה סייג' יעס בהיותס ממרי' פי
 הסס סהרי אמר הכתוב כי לא אעלה בקרבך פן
 אכלך בדרך אבל הכוונה לומר כי בהיותס ממרי' פי
 הס' עס סייס' חטס סייסיג' עונס גדול סהו עוכ' הכליון
 ממ' הי' בז' תועל' אח' כי הו' ית' יס בו יכול' ליס' פסעס
 מה סאין כן במלאך סאי' בו יכול' ליס' פסע' ועכז' אמ'
 הס' סיהי' יות' טו' להס סתהו' הנהגת' על פי המלאכ'
 אעפי סלא יס' לפסע' לא יהי' העוכ' ככ' גדול בהיותס
 ממרי' פי המלאך כמו סיהי' בהיות' ממרי' פי הסס אס
 יעלה בקרב' ויהיו מוכהג' על פיו בלי סוס אמכעי
 כי יגיע' מז' חטס הכליו' הרי סכא' כי עונס הממר' פי

הסס

ויתחייב מזה לחלק בין הסכר והעונס כי הסכר
 ראוי סיהיה מסתלס כפי התועלת המקובל בלבד
 ואחר סהעובר עכמו יודע סאין סוס תועלת מגיע
 מזה אל הנעבר ראוי סיהיה סכרו זמני כפי הפועל
 הזמני סעטה או כפי הטורח ססבל בלבד אבל
 העונס ראוי סיהיה כנחי כפי כוונת החוטא סיכוין
 למרות פי הסס סהוא כנחי ובלתי בעל תכליו' וירא'
 סזה הדרך הוא' אמתי ממה ספידס אכקלוס על פסו'
 ומסלס לסוכאיו אל פניו סתרב' ומסלס לסכאוי טכו'
 דאיכון עברין קדמוהי בחייהו' לאובדיהו' סמסמעו'
 דבריו הוא סהסי' מסלס לסוכאיו בחייהס סכר זמני
 על מעסיהס הטובי' כרי סיעכסו על העבירו' סבירס
 באברון כנחי ואס היה הדין כותן סהסכר יהי' כנחי
 וכערך אל הנעבר איך יקפח הס' סכר כל ברי' לסלס
 לו סכר זמני מועט תחת סכר כנחי סהי' ראוי לסלס
 לו וכן אס היה ראוי לפי סורת הדין סהעונס' יהיה
 זמני ובעל תכלית איך היה האל יתברך מעו' מספ'
 לרון את הרטעי' בעונס כנחי וכמו סארזל

המסורות יורדין לגיהל' וכדוכין בה לרורי דורו תחת
 עונס זמני הראוי להס ועל כן כראה סהאמת הוא
 על הדרך סכתבנו כי סורת הדין כותן סיהיה הסכר
 זמני והעונס כנחי ואס כן חזרה הסאלה הראסונה
 בעיכה במה יזכה הארס לסכר כנחי ולכוע' מתמיד
 כמו סאמרכו וכמו סבעלי הדתות מיעדיס סכ' כנחי
 כמו סמיעדיס עונס כנחי וקבלה רזל' מסכמת בזה
 סאמר' כי לעולס ירסו ארץ ירמוז על הסכר הרוחני
 סהוא כנחי כמו סאמרו כל יסראל יס לה' חלק לעולס
 הבא סנאמר ועמך כולס צדיקים לעולס ירסו ארץ
 ומה סכראה לי בזה הוא כי אף אס סור' הדי' מחייב'
 סיהיה הסכר זמני הנה הס' להיותו רב חסד ומטה
 כלפי חסד הוא כותן ומסלס הסכר לעוסי רכוכו כנחי
 ובבת' כמו סהוא ית' כנחי ובבת' במעלה וזה מה
 סכרמו לאברהס אבינו במחזה כסאמר לו אל תירא
 אברס אנכי מגן לך סכרך הרבה מאד כי לפי סהיה
 אברהס אבי' חוטב סהסכר הנה זמני כמו ססורת
 הדין כותנת והיה ירא סנתמעטו זכיותיו או' כנתכו
 במה סהכליח במלחמת הה' מלכיס לכך כאמ' לו אל
 תירא אברס אנכי מגן לך כלומר אל תירא סנתכוכו
 זכיותיך כי אני הו' המסלס לך הסכר סיכלתי בבת'
 ולכך יהיה סכרך הרבה מאד כלומר בבת' כי הסכר

הט' יות' גדל מעונם הממר' פי המלא' כמז' שהעונ' הו'
 נער' מן הדין אל הארון או אל המכו' או אל הנעב' לא
 אל העובר וכן כמז' מרעה מתרעם על המדה הזאת
 במזמור תפלה למטה שהי' מתפלל לט' על בני הגלו'
 והיה מדבר תוכחות על אורך הגלו' ולפי שהי' רוצה
 להתרעם על המדה הזאת התחיל כמתנכל ואמ' ה'
 מעון אתה היית לנו ברור ורור כלומ' רבונו של עולם
 אלפי שאני מתרעם על מידת דייך על שאת' מסער
 העונם בערך אליך ולא בערך אלינו ממ' אחי מוד' כי
 כל דרכיך מספט ואיני יכול לריב עמך לא בבחינת
 עצמינו ולא בבחינ' עצמך ולא בבחינ' העונ' בעצמו
 שאני מודה ויורע שאנחנו גמולי טובות
 סנעסי' לנו טובות גדולות ער מאד ולא הי' לנו
 לחטו' לפני' ואח' שאין ראוי לנו לחטוא לפניך אין לנו
 להתרע' ממך דייך ול' בבחינ' עצמנו אח' שאנו גמולי
 טובותי' כי את' הית' לנו מעו' ומחס' ומסתור בכל דור
 ודור גם לא בבחינ' עצמ' לפי שאת' נכחי ונב'ת כי
 בטרם הרים יולרו ותחולל ארץ ותבל מעולם ועד
 עולם אתה אל נכחי ובלתי בעל תכלי' במעלה ועל
 כן ראוי שיענש הממר' פי כבודך עונס גדול ועל כן
 אין לנו יכולו' להתרעם ממך דייך בבחינ' עצמ' וג'
 לא בבחינ' העונ' בעצמו כי יוד' אני כי כל מה שאת'
 עוט' והייסורין שאת' מבי' על האדם ומ' שתשב אנוס
 ער דכא איכה אלא לתכלי' טוב כרי שישונו בני אר'
 בתשובה לפניך וזהו ותאמר טובו בני אר' אבל ממ'
 אני מתרע' ומכטער מן הרע הנמשך אלינו מז' הדר'
 ממה שאת' מעריך העונם בערך אליך שאת' בלתי
 בעל תכלית והיה לך לסערו בערך אל האר' החוטא
 שהו' בלתי בעל תכלי' כי אס' תסערהו בער' א מעלת'
 יכלה האדם כהרף עי' כי אלף סני' בעיני' כיו' אתמול
 כי יעבור ואסמורה בלילה זרמתם סיכה יהיו כלומר
 כסתטוף כל העולם כזר' מי' כמו טעסי' לרו' המבול
 הנה יהיו כולם כסיכה לפניך ובבקר כחציר יחלופו
 לפניך כמו החציר שיכמח בבקר וחלף זמן גדולו כי
 לערב ימולל ויבס ומזה ימסך לנו רע גדול כי כלינו
 באפק ובחמתך נבהלנו לפי שסתה עונותינו לכבודך
 כלו' לפי שאת' מער' עונותינו בער' אי וזהו התרעומ'
 עס שאת' מסי' עלומינו כלומ' העונות שהם בעלמים
 ממנו או טעסינו בימי עלומינו למאור פניך רל' כגד
 עיניך שלא תטכח' וימס' מז' כי כל ימינו פנו בעברת'

לפי שאתה מסער העונם בצירוף אליך וכלינו סנינו
 כמו הג' רל' סנינו שהו' הזמן והוא מן הכמ' המתדבק
 יכלה כמו הרבור שהוא מן הכמה המתפרד שאין
 חלקיו נבדקים קצת' בקצת' וז' לרב הסנווי' העוברי'
 עלינו מיום אל יום ער שאין הזמן כמסך עלינו בכמ'
 המתדבק אבל מסתנה מיום אל יום ומרבע אל רבע
 בכמה המתפרד והיה ראוי לך שתסער העונ' בצירו'
 אל ימי חיינו שהם קצרי' כי ימי סנותינו על הרוב ים
 בהם טבעים שנה ואס' בגבורות יגיע לסמכים סכה
 ולא יותר כי אס' ירחבו ויעלו ליותר מהם הנה הם
 עמל ואוזן ואין ראוי סימנו בכלל החיים ומה שאני
 רואה הוא כי זמן חיינו קצר מאד כי גז חיים ונעופה
 רל' כי הוא נכרת מהר וכאלו אנו מעופפים למהירות
 כלות סני חיינו כי ימינו הם ככל העוף העובר שאינו
 עומד כלל או ככל כטוי לעת ערב שהסמס בא מ
 מהרה ועל כן אני כעסב איבס וכל זה הוא מצד
 שאתה מעריך העונסים בערך אלי' והי' לך להעריכ'
 בערך אלינו שאנחנו בעלי תכלית שאס' אתה בא
 להעריכה בערך אליך מי יוכל להעריך העונ' ההוא
 הראוי אחר שאתה ב'ת וזהו אמ' מי יודע עוז אפיך
 רל' שהוא בלתי בעל תכלית וכיראתך עברתך רל'
 כיראה שראוי לירא ממך שהיא בלתי בעלת תכלית
 כן היא העברה שאתה מתעבר עלינו בלתי בעלת
 תכלית ולא היה ראוי להיו' כן אבל הי' ראוי כי למנות
 ימינו כן הודע כלומר היה ראוי שיהיה העונם לפי
 מניין ימינו כי תיבת למנות מקור בא במקום סס
 והודע מעניין יסורין כמו ויודע בה' את אנטי סוכו'
 כמו שכתב רבי דוד קמחי בספר הפרטים בטרם
 ידע בסס אבן דאנס' ויהיה פי' הפסוק כן סלפי מניין
 ימינו שהם מעטים כן היה ראוי שיהיה העונ' המגיע
 מאתך על העונות וכן לפי מניין ימינו שהם מעטים
 כביא לבב חכמה ואחר שארך הגלות זמן גדול ורב
 סבענו בוז סוב' ה' ער מתי והנח' על עבדיך סבענו
 בבק' חסד' כלו' בזמן הבחרו' בעניי' סנרע' ונסמחה
 בכל ימינו ואס' לא יהיה כן בזמן הבחרות סמחנו
 כימות ענייתנו סנות ראיו רעה ואס' תאמר
 שהבאים אחרינו יבאו ויירסו ארץ הנה יותר ראוי
 סנראה אנחנו חלקינו בטוב ההוא וזהו יראה אל
 עבדיך פעלך וימסך מזה הדרך על בניהם והי'
 כועס ה' אלהינו עלינו ומעסה ידיו כלומר סנכליח
 בכל

המזמור כי הצדיקים לפי מדרגותיהם הם מושגים
להנצל מן הצרו וממיני הגנח' מתחלפו ויראה לפי
דרך זה מפורש כי מרעה היה מתרעם על המרה
הזאת למה יגיעו העונשים בערך אל הגם הכבד
וסה' ראוי סיביעו לפי מכין סכות האנטי' מהם מעטי'
ולא יותר וזה יורה כי העונשים המגיעים מהם לפי
סורת הדין אינן מגיעין בערך אל הממרה והחוט'
אבל בערך אל מי שחטא כגברו והמרה את רוחו :

פרק שמנה ושלשים

אחר שבארנו שהדין כותן סהעונסי' המגיעי' מהם
יהיו ככחיו' כפי מה שכתבנו הן סיהיה הסכר ככחיו
על צד החקר כמו שביארנו או בלתי ככחיו כמו
סהדי' כותן הכה יפול בענין העונס סאה חזקה וקס'
מאר והיא כי אחר שאין צדיק בארץ אשר יעט' טוב
ולא יחטא יתחייב לפי זה סיהיו כל האנסיס כידוסיס
בעונס בב' על אי זה חטא שחטאו או מרו פי הסס
אעפי סיתחלפו באיכות העונס ואכ' איפה מי הוא
זה ואי זה הוא סימלט את כפסו מעונס ככחי לפי
המרה הזאת ואיך יזכה ילוד אטה לסכר הנפטי הן
סיהיה זמכיי או ככחיו ויותר קטה מזה מה שנמצא
לרזל שאמרו סהעונס הוא זמכיי אמ' דין של רטעיס
בג' הנס יב חרס ובסכר אמרו סהוא ככחיו כמו
סהוכיחו זה מלעולם יירטו ארץ: ומה ייראה לי
בזה הוא כי כמו שבסכר אף אס הדין כותן סיהיה
זמכיי ישוב ככחי על צד החקר כמו שביארנו כן ב
בעונס אעפ' שהדין כותן להיו' ככחיו ישוב זמכיי על
צד החקר וזהו שאמר הכתוב על העונס הזמכיי
המגיע מהסס על הרטעי' סהוא מגיע על צד החקר
אמ' המסורר אחת דבר אלהי' סתי' זה סמענו כי עוז
לאלהי' וכו' ולך ה' חקר כי אתה תסלס לאיט כמעטו
יאמר כי מממה סכזכר בתורה סהסס איכו מנקה
לרטעיס אבל מסלס ענסיס אל חיקס סמענו סתיס
האחת כי עוז לאלהיס לעסות מספט ברטעי' ולתת
לאיט כדרכיו כמו שאמר הכתוב ועוז מלך מספט
אהב ובזה המספט בעצמו סהוא עוסה ברטעיס
סמענו כי עס ה' החקר וזהו מסמך לזה ולך ה'
חקר

בכל מעסיכו בענין סיביע בהן הנעימות טיט ב
בפעולות האלהיות כמו שבארנו בהקדמת הספר
והמטיך אל העניין הזה יוטב בסתר עליון כאלו הוא
מטיב אל זה הספק ואומ' כי אעפ' סהגלו כמטך לכלל
האומה לפי שאין כלל האומה סלמיס באופן ראוי ס
סיבאלו הכה כל אחד מהן הצדיקים הוא מושגח ל
להנצל מן הצרות בהסגחה פרטית וחלק הצדיקים
לסלט אור' מדרגות הראסונה מדרגת יוטב בסתר
עליון ומתלונן בכל טרי והיא מדרגת כלל המאמיני'
בתורה ומקיימי מצוות בישראל והמדרגה הסכית
הצדיק הכוטח בסס ואומר כי אתה ה' מחסי עליון
סמת מעוכך והסליסית מדרגת האוהב את הסס
וחוסק בו ועליו אמר כי בי חסך ואפלטו סגב בהו
כי ידע סמי יקראני ואעכהו וגו' ואולי כי מאמרו כי
ידע סמי הוא מדרגה רביעית ועליו אמר יקראני
ואעכהו וגו' והתחיל המסורר בתחלת דבריו ואמר
אומ' לה' מחסי ומצודתי אלהי אבטח בו כי הוא יכילך
מפח יקוטס וגו' כלומ' אתה האיט היוטב בסתר עליון
ומתלונן בכל טרי אל תפחד מהצרות כי אחי אומ' לך
בעבור הסס סהוא מחסי ומצודתי וסהוא אלהי אשר
אבטח בו כי הוא יכילך מפח יקוטס וגו' ומכל הצרות
המתרגסות לבא בעולס והסלי' ענין בעלי המדרגה
הזאת ער וסלומת רטעיס תראה ואח' התחיל
בבעלי המדרג' הסנית והוא האומ' כי אתה ה' מחסי
עומ' ואמר עליו לא תאונה אליך רעה וגומ' ער
תרמוס כפיר ותנין כי אומר לה' מחסי ומצודתי אלהי
אבטח בו שאמ' מטה בתחלה סב אל בעל המדרגה
הזאת ג' ולכל שאר המדרגות ובמקו' כי הוא יכילך
מפח יקוטס שאמ' בתחלה הוא מתחיל בבעל המדרג'
הזאת לא תאונה אליך רעה וגו' כלומר אתה האומ'
כי ה' מחסי וגו' אחי אומ' לך בעבור הסס סהו' מחסי
ומצודתי וסהוא אלהי אבטח בו כי לא תאונה אליך
רעה והוא יכילך מהמקרי' הטבעיי' והבלתי טבעייס
ער טעל סחל ופתן תדרוך תרמוס כפיר ותנין וכן
אחי אומר לך בעבור הסס סהחוסק בו יכילהו מכל
רע סבעולס כאלו הסס מדבר ואומר כי בי חסך
ואפלטו סגב בהו וס יגיע למדרגה יותר גדולה
והוא כי ידע סמי אז יקראני ואעכהו עמו אנכי בצרה
אחלכהו ואכבדהו כלומר סהיורע סמו הוא למעלה
מכל מדרגות הצדיקים וכלל דבריו מרעה בזה

חקר כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כלומר כי במה
 שאתה משלם לרשע עונם זמניי כמעשה העבירה
 פעם' שיהיה זמניי כראיה שאתה מתנהג עם האדם
 במדת חסד בזה כי מן הדין היה ראוי שיענש עונם
 נכחי על העבירות שבדיו בערך אל הטם שהמרה
 את רוחו שהוא ב' בת כמו שביארנו ויאמר שבעונם
 שנראה שהוא מביע אל הרשע בעולם הזה על ע
 עבירות שבדיו שמענו שתי' כי עוז לאלקים לעשות
 משפט בעובדי רצונו ושהוא מתנהג במד' החסד
 במשפט הזה אחר שהוא מעניש אותו עונם זמניי
 כמעשה העבירה שיהיה זמניי וזה כדי שיכיל מעונם
 נכחי בעולם הבא ויא' כי לך ה' חס' ירמוז אל הגמול
 הנפשי הטוב שהוא בא מאתו על כד החס' וזה אם
 מצד שהאר' בלתי ראוי אליו כאמרו אם נדקת מה
 תתן לו ואם מצד שאף אם יהיה ראוי לסכר היה ר
 ראוי שיהיה הסכר זמניי כמו שהפעל הטוב היה ז
 זמניי ולא היה ראוי לקבל סכר נכחי אם לא על כד
 החסד כמו שאמרנו וזה העניין אף על פי שהוא א
 אמתי בעצמו ומסכי' למה שאמרנו שהסכר הזמניי
 יטוב נכחי על כד החסד הנה אינו מעניין הפסוק
 כי לא תקטר עם אחת דבר אלקים סתים ז' שמענו
 וגם לשון כי אתה תשלם לאיש כמעשהו יורה שעל
 העונם ידבר כמו ומשלם עון אבות על חוק בניהם
 אחריהם ושלמתי עונם אל חיקם וראוי שתדע ש
 שהחסד הזה שאמרנו מהעונם שהיה ראוי להיות
 נכחי ונער' אל הנעבר ושב זמניי ונערך אל העובר
 אינו רק לאוהביו ושומרי מצותיו אמר הכתוב כי
 אנכי ה' אל קנא פוקר עון אבות על בנים על שלשים
 ועל רבעים לסונאי ועושה חסד לאלפים לאוהבי ו
 ולשומרי מצותי רוצה לומר כי לסונאי הוא פוקר
 עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים כדי ש
 שיכלו כליון חרוץ ואברון נכחי כמו שהדין כותן א
 אבל לאוהביו ולשומרי מצותיו הוא עושה חסד שלא
 יפקוד העון בבת אחת אלא באלף דור כדי שלא י
 זכלו כליון חרוץ אבל יביע להם עונם מועט בזמן
 ארוך כדי שיתקיימו קיום נכחי וכפ' ארזל משל לאדם
 שנוטה בחבירו אף ז' משונאו כפרע ממנו בבת א
 אחת מאוהבו כפרע ממנו מעט מעט ולפי שאין כל
 אדם מביע למדרג' האהבה הראויה שהזכרנו במ
 במאמר השלישי באר הכתוב כי גם כלל ישראל ה

השומרים המצוות מסיגים החסד הזה ולזה אמר
 לאוהבי ולשומרי מצותי ומזה יתבאר כי לסונאי ה'
 והבלתי שומרים מצותיו יהיה עונם נכחי וזהו
 שארזל כי האפיקורסקין וטכפרו בתורה
 וטכפרו בתחיית המתים ושאר מה שמנו החכמים
 במשנה ובברייתא שהם הכופרים בעקרים או בק
 בקצתם או בפרטים היוצאים מהם לפי שהם יוצאים
 מכלל ישראל ומכלל זרע אוהבי הטם ושומרי מצ
 מצוותיו ראוי שיטארו במה שסודת הדין מחייבת
 והוא שיהיה עונם נכחי ועל כן אמרו בהן שהם
 יורדין לגיהנו ונרסקין בה לדורי דורות אבל המודים
 בעקרי התורה אלא שחטאו בקצת עבירות ראוי
 שימסך אליהם החסד הנמשך לשומרי ברית הטם
 ולזרע אוהביו וזה כי כמו שהסכר יטוב נכחי על
 כד החסד שכתן לאברהם כמו שביארנו בפרק לו'
 כן העונם יטוב זמניי על כד החסד כמו שאמרנו
 וזה דבר ביאר אותן מיכה הנביא עליו השלום אמר
 מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית כח
 נחלתו לא החזיק לעד אפן כי חפץ חסד הוא יאמר
 כי הטם אינו מעניש את האר' כפי חטאיו אבל הוא
 נושא עון ועובר על פשע על כד החסד ולא לכל ה
 האדם אלא לשארית נחלתו ואמר לא החזיק לעד
 אפן כלומר כמו שהיה ראוי מן הדין להיות כך לפי
 שהוא מבואר שאין אומר לו לאדם חסד עשה לך פ
 פלוני הדין שלא הרגך אלא אם כן היה חייב מיתה
 ואחר שהנביא אומר לא החזיק לעד אפן יראה ש
 שסודת הדין היתה מחייבת להחזיק לעד אפן אם
 לא על כד החסד וזהו סקיים כי חפץ חסד הוא זה
 והמטיף אל זה יטוב ירחמנו יכבוש עונותינו וגומ'
 תתן אמת ליעקב חסד לאברהם וגומ' כלומר אף
 אם יכבוש עונותינו ויסתיר אותם או יטוב העונם
 הנכחי זמניי עוד אנחנו כריסין חסד אחר שהסכר
 הזמניי יטוב נכחי וזהו החסד שנאמר לאברהם ש
 סכרך הרבה מאד כמו שבארנו למעלה ועל זה אמר
 תתן אמת ליעקב חסד לאברהם כלומר תתן ותקיים
 ותהיה אמת ליעקב החסד שכתת לאברהם מהיות
 הסכר נכחי כמו שהעונם הנכחי יטוב זמניי על
 כד החסד כמו שבארנו וכפ' באר זה המסורר ע"ה
 במזמור לדוד ברכי נפסי את ה' כי העונם הנכחי
 יטוב זמניי והסכר הזמניי יטוב נכחי על כד החסד

על צד החסד על העונש אמר לא לכח יריב ולא ל
לעולם יטור כלומ' כמו שהיה ראוי אבל לא כחטאינו
עשה לנו ולא כעונותינו גמל עלינו וביאר כי זה הוא
על צד החסד כי בגבוה שמים על הארץ גבר חסדו
על יראיו וזה כי בהיות הסכר נכחיו על פעל זמכיו
הוא חסד גדול בגבוה שמים על הארץ כלומר גב
גבהות מעלה כמו ויגבה ה' כבאות במשפט לפי
שהשמים הם נכחיים כמו שאמר רוד ויעמידם לער
לעולם והארץ זמניית כפסדת וכך הוא חסד הסכר
רוכה לומר לתת סכר נכחיו על פעל זמכיו וכדי ש
סיזכה אדם לסכר הזה היה מן ההכרח להרחיק
ממנו את פסעיכו מרחק גדול כרחוק מזרח ממער'
ולתת עונש זמכיו בעולם הזה לכדיקים כדי שיזכו
לסכר נכחיו בעולם הבא שאם היה מעניש עונש כ
נכחי כמו שהרין כותץ לא היה אדם שיזכה לסכר
הנכחי ועל זה נאמר כרחם אב על בניס רחם ה'
על יראיו לבאר כי זה היה רחמנות מהשם להעניש
את הצדיקים בעולם הזה עונש זמכיו על מיעוט ה
העבירות שבירם כדי שיזכו לסכר נכחיו בעולם
הבא כמו שהאב מוסר ומלקה את בנו דרך רחמנו
להביאו לתכלית טוב ומעלה גדולה להטיב לו ב
באחריתו ובאר סבת זה החסד ואמר כי הוא ידע
יזכרו זכור כי עפר אכחנו כלומר כי אחר שהוא יורע
סאכחנו מצד יזכרו מעותדים לחטוא כי יזכר לב ה
האדם רע מכעוריו אם לא היה ממטיף החסד הזה
להעניש את האדם עונש זמכיו תחת עונש נכחיו לא
היה אדם כיכול מדי' אל גיהנם ומה יעשו הצדיקים
שאי אפשר שלא יחטאו איזה חטא בעולם הזה וגם
אם לא היה מחזיר הסכר הזמכיו נכחיו על צד החסד
לא היה אדם מטיב לנועם מתמיד וזה לפי שהאדם
זמכיו כי אנוש כחציר ימיו כציץ הסדה כן יציץ כי
רוח עברה בו ואיכנו וגומ' ומה יעשה משה ואברהם
ושאר הצדיקי' כדי שיזכו לסכר הנכחיו אחר שהם
זמכיים כי אי אפשר להם שיעשו אלא פועל זמכיו אם
לא שעל צד החסד יזכו לסכר ההוא וזהו סקיים
וחסד ה' מעולם ועד עולם אל יראיו וגומ' כלומר אף
אם אנוש כחציר ימיו ומעטיו זמכיים כי אי אפשר
להם שיעשו אלא פעל זמכיו הסכר הוא נכחיו על צד
החסד שהו' מעולם ועד עולם על יראיו וכך בתחילת
המזמור רמז לשני מיני החסד הללו ואמר הקולח

לכל עונכיו לרמוז על חסד טוב העונש הנכחיו
הרופא לכל תחלואיכיו לרמוז על חסד טוב הסכר
זמכיו נכחיו וחזר לבאר זה ואמר הגואל מטחת ח
חייכיו שזה וראי מדבר על הגאולה מענסי גיהנם
הנכחיים כי מן המות הגופיית הטבעיית אין שום
אדם יכול הימנה ואמר אחר כך המעטרכי חסד
ורחמים כי מצד חסד טוב העונש הנכחיו זמכיו היו
אפשר שיושב הסכר הרוחני הנכחיו שהוא עטרת
צבי לנפש תפארה בראש כל כדויק ואמר שהטבת
הסכר הזה הוא חסד ורחמים ובסוף המזמור
ביאר כי שני מיני החסד הללו נמשכים על אהבו
השם וטומרי מצוותיו בלבד וזהו אמרו וחסד השם
מעולם ועד עולם על יראיו וגומ' לשומרי בריתו
ולזכרי פקודיו לעשותו וכל זה מצד שהטבת ה
האלהית מתפשטת בכל הנמצאים העליונים וה
והתחתונים ועל כן אמר ה' בשמים הכין כסאו
ומלכותו בכל מפלה וזהו מה שרצינו לבאר מענין
הסכר והעונש:

פרק שלשים ותשעה

וראוי שנשתדל להתיר הספק אש' לא קרו הראשונים
והאחרונים מלספק בו והוא למה לא נזכר בתורה
היעוד הרוחני בפירוש כמו שנזכרו היעודים הג
הגשמיים ויש מי שכתב בהתר זה כי לפי שהגמול
הרוחני הוא דבר עמוק וקשה לסכל האנושי לזיירו
ולהשיגו והתור' נתנה להמוץ העם עם חכמיה' ראוי
שתיעד להם הגמול הגופי שהו' מושג ומכווי' אכלס
ואם היתה מיעד' להם הגמול הנפשי אחר שאינן
מושג בחו' ואי' סכלס מספי' לשער אותן ולזיירו היו
מכחישי' אותן והיה זה קב' אל כפילת התור' בכללה
ובטולה ובעבור זה תיעד להם היעודים הגשמיים
כי כאשר יראו היעודים הגשמיים מתקיימים ואיכנו
בלי ספק ביעוד הרוחני באיזה רמז סיורמז בתורה
וזה אינו מספיק כלל כי בקיום היעודים הגופיים
איך יראה ראייה על מה שלא נזכר בתורה כלל לפי
דבריהם ועוד שהרחקת הגשמות ומציאות סכל כ
כבדל מחומר דבר בלתי מושג בחוש ואף על פי כן
לא

פרק ארבעים

כאשר עיינו בייצורים הגשמיים שנזכרו בתורה
 אחר לאחר נמצא שאי אפשר שיבואו במקום ההוא
 ייעודים רוחניים כי הייעודים שנזכרו בתורה נמ
 נמצאם כולם כוללים לכלל האומה וזה אם בייצורים
 שבפרשת אס בחקותי הרבר בהם מבואר שכולם
 נאמרו בלשון רבים וכולם עניינים כוללים לאומה
 בכללה ואף אותם שבפרשת כי תבא נאמרו
 בלשון יחיד לא נאמרו רק על כלל האומה והאיה
 לזה נאמר בסוף הקללות ההן יולך ה' אותך ואת
 מלכך אשר תקים וגו' יסא ה' עליך גוי מרחוק
 מקצה הארץ וגו' ואלו מבואר מעניינם שאף על
 פי שהן בלשון יחיד נאמרו על כלל האומה וכך
 ההכלחת הגשמיים שנזכרו בתורה בפרשת והיה
 עקב תשמעו על כלל האומה נאמרו והוא מבואר
 כי הייעודים הכוללים לכלל האומה לא יתכן שיהיו
 כפטיים שאף אם תהיה האומ' בכללה כדקת וראויה
 לחיי העולם הבא אי אפשר שנאמר שהרשע אשר
 בו יזכה לחיי העולם הבא למען חמשים הצדיקים
 אשר בה בקרבה כי זה יהיה משפט מעוקל שיהיה
 הרשע הגמור אשר באומה זוכה לעולם הבא והיה
 כצדיק כרשע ועל כן הוא מבואר שהייעודים
 הכוללים לאומה בכללה ראוי שיהיו גשמיים בהכרח
 וזהו כי כאשר המדינה או האומה רובה צדיקים ת
 תמלט המדינה או האומה ההיא מן הגלות או מן
 הרעב או מן הדבר ובכלל מן העונש' הכוללי לפי
 שהטובות או הרעות הנגזרות על האומות או המ
 המדינות הן נגזרות לפירובן כי אם רוב המדינה
 צדיקים נגזרים לטובה ואם רובה רשעים נגזרים
 לרעה וזהו שאמר רבותינו זכרונם לברכה
 שהעולם נדון אחר רובו ולפעמים תנכל המדינה
 או האומה אף אם לא יהיו רובן צדיקים למען חמ
 חמשים הצדיקים אשר בקרבה או פחות מהם כ
 כסיהיו ראוי להגין עליהם מן הייסורין ולפי זה
 הדרך אם יתאמת כי כלל ייעודי התורה הגשמיים
 אינן נאמרים על היחיד רק על כלל האומה אף ת
 תפיקה עלינו כלל מדוע זכרה התורה הייעודים
 הגשמיים שאיננו עקר הסכר :

לא נמנעה התורה מלכתוב כי לא ראיתם כל תמונה
 לא תעשה לך פסל וכל תמונה וכיוצא בזה להרחיק
 הגשמות ותאריו מהבורא ואף על פי שכתבה
 במקום אחר ויחזו את האקים שהוא דבר שפשוטו
 טעות גמורה סמכה בזה על המטכילי ויובן להמוץ
 כפשוטו ולחכמים על דרך האמת ואם כן היה לו
 לכתוב זה גם כן ויובן לכל אחר ואח' כפי מדרגתו
 והשגתו ויש מי שכתב כי לכך לא נזכר בתורה ב
 בפירוש היחוד הרוחני למה שהתורה לא תיער אלא
 הדברים הבאים דרך נס ואות או מופ' כמו היעודים
 הגשמיים הבאים על קיום המצוות שלא כדרך ט
 טבעו ומנהגו של עולם כמו וכויתי את ברכתי לכם
 בסנה השטית ועסת את התבואה לשלם השנים ט
 שאין מדרך מנהג הטבע לעשות התבואה בכל ט
 סנה שטית של שמיטה לשלם שנים וכך שמתך לא
 בלתה מעליך ורבך לא בכקה זה ארבעים סנה
 וידוע שאפי' השמלה התלויה על המוטות תבלה ב
 בארבעים סנה אלא שזה שלא כדרך מנהגו של
 עולם וכך הוא אמר למען הודיעך כי לא על הלחם
 לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי השם יחיה ה
 האדם וכיוצא בדברים הללו אבל השארות הכפס
 שהוא דבר מוכרח מצד טבע הכפס אין צריך ט
 שתייער אותו התורה אחר שהוא דבר טבעי לכפס
 וגם זה דבר חלוט כי אין ההשארות יותר טבעי
 לכפס מהבחירה לאדם שאמרה תורה ראה נתתי
 לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו' ובחרת ב
 בחיים ואחר שאין ההשארות דבר מפורסם ונדוע
 למה לא תודיענו התורה כמו שהודיעה הבחירה או
 חרוט העולם וכיוצא בו מהדעות והאמונות שבאו
 בתורה ועוד כי לפי דעת האומרים שהסכר הרוחני
 הוא לבוף ולכפס כאחד אין זה דבר טבעי לבוף ל
 להתקיים תמיד והיה ראוי שתאמר אותו התורה
 בפירוש וראוי ש'אמ' בזה דבר יותר מספיק והיותר
 קשה בכל זה הוא כי אחר שלא תזכיר היעודים ה
 הרוחניים שהם עקר הסכר למה תזכיר הייעודים
 הגשמיים שאיננו עקר הסכר :

הגשמיים כי לא זכרה אותם לא במקום שאי אפשר
 לזכור היועודים הרוחניים וזהו בייעודים הכוללים
 לאומה בכללה שאי אפשר להיות רוחניים כמו ש
 סביארכו אבל הסכר הפרטי לכל אחד ואחד לא ה
 הזכירה אותנו התורה אלא במקומות מעטים כמו
 בשלוח הקץ למען ייטב לך והארכת ימים וכבר
 אמרו רבותינו זכרונו לברכה למען ייטב לך לעולם
 שכולו טוב והארכת ימי לעולם שכולו ארוך וכך מת
 סממא בדקקה כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך
 אינו מן ההכרח שיהי זה עקר הסכר לא שיברכהו
 השם מוסף על הסכר העקרי ואולם עקר הסכר
 האישי הפרטי לכל איש ואיש בפני עצמו לא נזכר
 בתורה בפירוט לא הרוחני ולא הגשמי אלא ברמז
 ובמקומות מעטים והאחר מהם מה
 שנזכר בפרשת אחריות שאמר הכתוב כמעשה
 ארץ מצרים אשר יסבתם בה לא תעשו וגו'
 ובחוקותיהם לא תלכו וזה בלי ספק אף על פי שהוא
 אזהרה לכלל האומה גם הוא אזהרה ליחיד שלא
 ילך בחוקות הגוי וכאמר גם בסוף הפרש' וסמרתם
 את חקותי ואת משפטיו אשר יעשה אותם האדם וחי
 בהם וזה בלי ספק ידבר על הסכר הרוחני הפרטי
 לכל אחד ואחד על זה הדרך כי הוא היה מזהירים
 שיטמרו חקיו ומשפטיו אף על פי שיהיה בהם טורח
 יותר מבטמירת חקי ארץ מצרים וחקי ארץ כנען
 ואף על פי שחקי ארץ מצרים וחקי
 ארץ כנען היו מצליחים כללי האומות ההן מכל מ
 מקום לא היה מגיע בהן אל היחיד עקר שלמותו
 שהוא החיים הנכחיים לכפם כמו שיגיע במשפטיו
 השם וזהו שאמר וסמרתם את חקותי ואת משפטיו
 וגומר כלומר שמרו אותם אף אם יש טורח
 בטמירתם כי יש להם יתרון ומעלה על זולתם כי
 החוקים הללו הם מועילי אל היחיד גם כן להביאו
 לחיי העולם הבא וזהו אמרו אשר יעשה אותם
 האדם וחי בהם מה שאין כן בטאר חקי האומות
 ההן וכך תרגם אנקלוס וחי בהם וחי בהן לחיי ע
 עלמא וממקומו הוא מוכרח שעל חיי הנפש ידבר
 כי איך יאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם
 כלומר שבטמירת החוקים והמשפטים אשר בתורה
 יחיה האדם יותר מבטמירת חוקי שאר האומות והרי
 זה דבר נגלה הכזב כי לא יחיה טומר התורה חיים

גשמיים יותר ארוכים מזולתו אבל אין ספק שעל
 חיי הנפש ידבר ולא על חיי הגוף ועל כך תרגמו
 אנקלוס וחי בהן לחיי עלמא וזו ראייה נכונה לכל
 בעל שכל ומוד' על האמ' וכך יש ראייה אחר' בפרשת
 ראה שאמר להם משה לישראל בניס אתם לה' א
 חלקיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם
 למת כי עם קדוש אתה לה' אלקיך וכו' וזה לפי
 הכראה דבר מתמיה כי איך יאמר לא תתגודדו על
 מת כי עם קדוש אתה לה' אלקיך וכך בחר השם
 להיות לו לעם נגולה מכל העמים אשר על פני ה
 הארמה והנה הדבר הוא בהפך כי בעבור זה ראוי
 להצטער ולהתאבל יותר מראי על המת לפי שיותר
 ראוי להתאבל על בן מלך שמת מעל איש אחר
 והרי זה דומה לאומר לחבירו אל תדאג אל טבעת
 שלך כי מרגלית טובה היתה בה אבל פירוט
 הפסוק כך הוא אחר שאתם בניס לטם ועם קדוש
 ונגולה מכל העמים אין ראוי לך להתאבל על המת
 יותר מראי כי זה יורה שאתם חושבים שהמת זה
 ההוא נעדר ואברה תקותו ולפיכך אתם מתאבלים
 עליו ככלי חרס שנשבר שאין לו תקנה ואינו כן אבל
 הוא ככלי כסף וכלי זהב שנשבר, שיש לו תקנה כי
 לאוצר ה' יבא ואף להצטער עליו יותר מראי אלא
 כאדם המצטער על פרידת אוהבו ממנו והולך ב
 בדרך רחוקה ולזה סיים כי עם קדוש אתה להשם
 אלקיך כלומר אחר שהוא יתברך קדוש ומטרתו
 קדושים ואתם עם קדוש כל דבר יקרב לדומה ונ
 ובלתי ספק נפס שמת ההוא תדבק עם השכלית
 הנברלים כי קדושה היא והמלאכים קדושי מטרתו
 עליון ועל כן אין ראוי להתגודד על המת ולא
 להצטער יותר מראי וזה יורה שיש השארות
 לכפם אחר המות וכך יש עוד להביא ראייה ממה
 שהזכיר משה בסוף פרשת האזינו כשרצה לחתום
 התורה אמר שימו לבבכם לכל הדברים האלה א
 אשר אנכי מצוה אתכם היום וגו' כי לא דבר רק
 הוא מכס כי הוא חייב וכדבר זה תאריכו ימים על
 הארמה וגו' וזה כי כמו שבכל שטר קיוס דבר ברל
 סיחזיר מעניינו של שטר בשיטה אחרונה כן כ
 כתב משה רבינו עליו השלום בכאף דברים הללו ל
 לרמוז על פני מיני הסכר המושגים מצד התורה
 הסכר הרוחני והסכר הגשמי על הרוחני אומר

כיהוא

כי הוא חייבם ועל הגשמי אמר וברבר הזה
 תאריכו ימים על הארמה וכדי להעיר על ההבדל
 שבין הסכר הרוחני והשכל הגשמי אמ' על הרוחני
 כי לא דבר רק הוא מכס כלומר אל תחשבנו שהוא
 דבר אחר זולתכם אבל הוא בעצמו חייבם רוצה
 לומר הנפש שהוא מהות החיות הנכסאר אחר המות
 לבאר שהסכל הנקמה מצד ההסכלה בעבודת ה'
 השם שביארכנו בפרק חמישי מן המאמר השלישי
 ובפרק תשעה ועשרים מזה המאמר הוא בעצמו
 החיות וקייום הנפש אחר המות ולסוף הוא
 יורה על זה כמו שביארכנו בפרק שבעה ועשרים מ'
 מהשני מענין הדבר שיאמר עליו הוא הוא אבל על
 הסכר הגשמי אמר וברבר הזה תאריכו ימים על
 הארמה להורות כי הסכר הגשמי המושג מצד קיום
 התורה והמכוונת אינו עקר הסכר אלא דבר נמשך
 לקייום התורה וכך כי בגלל הדבר הזה יברכך ה'
 אלקיך המוזכר על הזרקה אינו עקר הסכר כמו
 שנתבאר פרק תשעה ועשרים מן המאמר השלישי
 וכך יש להביא ראיה מן הכתובים אמר רוד במזמור
 איך הכפסי אסא כשרבר על גמול האיש הפרטי ה'
 יורא את השם אמר מי זה האיש ירא השם יורכו ב'
 בדרך יבחר רוצה לומר שורה אותו הדרך שראוי
 לבחור כדי שישיג התכלית האנושי והוא שנספסו
 בטוב תלין וזרעו הנשאים יירעו ארץ ואם היתה
 הנפש נעדרת במות הגוף איך יאמר כי תלין נפשו
 בטוב כשזרעו יירע ארץ אבל יורה שיש טוב מיוחד
 שתולין בו הנפש אחר המות וזו ראיה ברורה שאין
 עליה גמגום וכך אמר שלמה במות אדם רשע
 תאבד תקוה לרמוז על אברץ הנפש הרשע ועל
 הצדיק אמר וחוסה במותו צדיק שזה יורה שיש ת'
 תקוה לנפש הצדיק אחר המות וכך יש להביא
 ראיה מהנביאים מדברי ישעיה שאמר על בעל ת'
 תשוב' שמת דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלם
 נחומים לו ולאביליו כי אחר שהזכיר ולאביליו יורה
 שכל המת הוא מדבר ואמר עליו כי לפי שראה
 דרכיו רפא אותו כשנחהו בדרך כל הארץ בעניין
 ששלם נחומים לו ולאביליו ואין נחומים לו
 ולאביליו ולא רפוא' אם תפסד הנפש ותלך לאברון
 אבל הנחומים לו הם כשיתן לו ההשאלות הנפשיות
 ולאביליו כשירעו כולם שלא כאברה תקות המת א'

אבל יהיה לו השאלות רוחני וזה ממה שורה
 שההשאלות הנפשיות יהיה ידוע ומקובל אצלם מכר
 התורה והיה מיעד הנביא לבעל התשוב' שירפאהו
 השם מעוכותיו בדרך שיטולם לו בטכר תשובתו ה'
 ההשאלות הנפשיות כדי שימט' מזה נחומים לו ו'
 ולאביליו וכך בכבואת זכריה יער המלאך ליהושע
 בן יהוהזקן הכהן הגדול אם בדרכי תלך וגו' ונתתי
 לך מהלכי בין העומדים האלה שזהו קייום לנפש
 על הדרך שפירטנו בפרק חמישי מהמאמר השלישי
 ודברים הרבה כאלה היינו יכולין להביא מדברי
 הנביאים אלא במה שכתבנו יסדי להעיר על מיני
 הראיות שאפשר להביא מן הפסוקים על הסכר ה'
 הרוחני ונתבאר מדברינו שלא נזכר בתורה הסכר
 האש'י הגשמי כמו שחשבו רבים אלא הרוחני
 הפרטי והגשמי הכללי:

פרק ארבעים ואחד

עוד יש לי בזה דרך אחרת עיונית יותר עמוקה
 להכריח ההשאלות הנפשיות מכללות התורה והיא
 זו כבר ביארכנו כי הכחות המתחלפות לא יבואו א'
 אלא מהתחלות מתחלפות ולזה כאשר השגנו שיש
 באדם כח בו ישתקף לבעלי חיים וכח בו יובדל מ'
 מהם ירענו שהכ' אש' בו יובדל מהם יבא מהתחלה
 אחר' זולת ההתחלה הנותנת החיות בבעלי חיים
 כמו הזוג אר שנסמא בו כח שורף וכח מאכל שהן
 שתי כחות מתחלפות והשגנו שהסרפה באה לו מ'
 מכח הנחש' שפוטנו שהכח המאכל יבא לו מהתחלה
 אחרת שהוא החומץ וכך מאשר ראינו שהכח אשר
 בו יובדל האדם מן הבעלי חיים יש לו פועל מיוחד
 בפני עצמו בלי שתוף הכחות הגשמי' וזה בהטבת
 העצמיות הנפרדות והמוטכלות המופשטות מחומר
 שהוא דבר מבלתי נפסד שפוטנו שזה הכח יש לו ק'
 קייום בפני עצמו בזולת הגוף ולא יפסד בהפסד
 הגוף ובעבור זה כשהשיג אדם הראשון העצמיות
 הנפרדות המפוטנות מחומר שזהו פירוש ויקרא
 האדם

בלי ספק ומכל זה יראה כי קיומם הנכפם הזה ידוע
 ומוטב כל אכל אדם ונח וטומרית רתם וכך בעלי
 דיכנו מורים כי העונם המיועד לאדם היה לכפם לא
 שהם אומ' שהוא לכפם בלבד ואנחנו כאמ' שהיה בו
 עונם לגוף גם כן כמו שיורה פשט הכתובים וכל
 עוד שלא כתקן עונם הגוף איך ראי' על תיקון עונם
 הכפם אלא בשמירת מצות השם ומ' אחר שלרברי
 כולנו העונ' המיוחד לכפם הוא בזולת הגוף הגמול
 גם כן יגיע לכפם בזולת הגוף וזה הדרך בעצמו
 דברה בו התורה כשיערה העונסין לכפם בעברה
 על מצוות ה' ואע"פ שהדברים הנאמרים הם מזונות
 כאותים לגוף ואין בהם נזק כלל שהרי אמר' תורה
 כי כל אוכל חמץ וכרתה וגומ' וכך בחלב אמ' תורה
 כי כל אוכל חלב וכרתה הכפם האוכלת מעמיה
 והוא דבר ידוע שאין אכילת החמץ בפסח והחלב
 בכל זמן פסח מסמי המו' סיכרת האוכל' בימי עולמו
 כי החום מכחיש זה אכל בלי ספק הכרת הזה הוא
 עונם לכפם החוטא ואף אם יש כרתו בתור' שענשם
 מביע לזרע החוטא גם כן באמרום זל כרת הוא ו
 זרעו נכרתין איך זה הדין בכל הכרתות כי לא יהיה
 דין ישר כי ראובן בהיותו בן פ' שנה אם יאכל כזית
 חלב סימותו בכיו וכל זרעו בלא עתם ולא יגיע מזה
 עונם אל החוטא כי ימות בן שמי' שנה אלא שמה
 יתבאר שיש עונם בכר' מביע לכפם החוטא בהכרח
 ואחר שהעונם הנזכר בתורת משה בכרתות הוא
 מיועד בהכרח לכפם בזולת הגוף זה יורה שהכפם
 שלא תחטא לא תכרת ויהי' השכר אם כן מגי' לכפם
 בזולת הגוף וזה הדרך המובן מן הכרת הנזכר
 בתור' במקומו מתחלפי' הוא בעצמו הדר' המקובל
 מאדם ומכח ומשם ועבר וזולת' מן היחירי' כאברה'
 יצחק ויעקב ועל כן מאס אברהם אבינו חייו וחיו
 בכו יחידו וכל ההצלחות הגשמיות שהיו מיועדות
 לו לרעות ארץ כנען ושיירם זרעו את סער אויביו
 וכי ביצחק יקרא לך זרע והלך לשחו' את בכו יחידו
 בהיותו יודע כי בקיומם מצו' התקיים הכפם קיום
 נכחו ותשאר בכונם מתמיד וכי בעברו את פי השם
 היא לא תכלח ותהי' נכרתת מן הכונם שהוא ומה
 חפכו בביתו אחריו וכל הייעודי' הגשמי' אם הפס'
 הטוב ההו' הנכחי שהוא קיום הכפם לא שבזה יל' כי
 לפי שהיה אברהם עובר ה' מאהבה גמורה לא היה

חוטא

האדם שמות לכל הבהמה ולכל עוף השמים שפט
 בטיט כח לו כפטיי בלתי כתלה בחומר ולא נפסד
 בהפסדו אבל לא שער במה יהיה קיומם ההוא
 וכאשר נבלה עליו השם וזוהו ומעץ הרעת טוב ורע
 לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות כ
 כתבאר לו כי קיום הכפם יהיה במה שתעשה רצון
 השם ומיתתה בשתעבור על דבריו ומאשר הרתות
 האלהיות הראשונות כמו תורת אדם ותורת כח היה
 מוטב כל אכלם הגמול הזה הרוחני שאמרו שהוא
 קיומם הכפם בפני עצמה במצות השם והיה מוטב
 אכלם מצד מה שנתבאר אכלם ומה שהוטב לאדם
 ומה שנאמר לו מפיו השם שידעו וקבלו זה מפיו אדם
 עצמו לפיכך היו מיעודי' ההפסד הטב' הזה הרוחני
 לממרה פיה השם ועובר על דבריו כארון האומר ל
 לעבדו אם תעבור על מצותי אקח כל אשר לך ש
 שהבנת המאמר הזה בלי ספק היא שאם לא יעבור
 שיטאר בידו אשר לו וזהו מה שיער השם לאדם על
 עברו על מצותו כי ביום אכלך ממנו מות תמות
 והמיתה הכפולה הזאת בלי ספק הוא עונם לגוף
 בפני עצמו ולכפם בפני עצמה לגוף בפני עצמו כי
 קודם שאכל מעץ הרעת היה הכח הטבעי אשר בו
 מספיק לעשות תמורת מה שנתך בטוה ולא היתה
 ההתכה גוברת על תמורת המזון הבא אל הגוף
 מחוץ והיה אפשר לפי זה שיתקיים הגוף תמיד על
 זה הדרך ואחר שאכל מעץ הרעת היתה ההתכה
 גוברת על התמורה כמו שהוא היום והוא בהכרח
 סימות כמו שנתבאר ברשון מהקאנון וזהו שאמר
 הכתוב כי ביום אכלך ממנו מות תמות הכאמר על
 הגוף כלומר כי ביום ההוא תגבר ההתכה על ה
 התמורה והוא בהכרח סימות ובעבור שטבע עץ
 החיים היה להחליק הכח כרי טיובל הכח הטבעי
 לעשות התמורה טוה אל ההתכה או יותר אמר ה
 הכתוב ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים
 ואכל כלומר יתקן מה שעוות באכילת עץ הרעת
 וחי לעולם וזהו דרך הבנת אלו הפסוקים כפי ה
 הפשט והבנת פשט מיתת הגוף באכילת עץ הרע'
 וכך עונם הכפם היה שתפסד ותמות וזו היא המיתה
 הנכפלת בכתוב לרמוז על מיתת הגוף ומית' הכפם
 ואחר שעונם העובר על מצוות השם הוא מיתת ה
 הכפם הנה שכר המקיים מצוות השם הוא קיומה

חוסם למכר כלל אלא להסלים רצון אוהבו שהוא ה' אבל מכל מקום הטענה בכללה שאמרו הי' טענה אמתית מכרחת כל בעל סכל להיות סכר הכפס ו וקיומ' אחר המות מובן בהכרח מן העול' המיועד :

ואולם למה לא הרחיבה בו התור' הביאור וסמכה בזה על מה שיובן מן הדרך שאמרו מכר עונם הכרת ויהמיתה המיועדת אל הכפס הנה הטע' בזה כי נותן התורה חטם לרפאות חלוי הכפסות כדרך שהרופא המובהק חוטט לרפאות חלוי הגופות וכמו שהרופא המובהק יחוטט לרפאות סבת החולי הכמכא ולא יחוטט לרפאות ס שאר המקרים הכמסכים כי ברפואת הסבה תמטך הרפואה לכלם כן רופא הכפסות יחוטט לרפאות סבת החולי הכמכא והוא מבואר שאין דרך מציאות למכר ולעונם הכפסיי אלא עם מציאות ההטגחה ולפי שהקדמונים כל זרע אדם וכל בני נח זולתי היחידים סגולות כגון סס ועבר ואברהם וזולתם כלם היו עובדי עז' ומכחיסים ההטגחה וממסכים אחר המוחם ולזה לא היו חוטטין לאותו היעוד כ הכפסיי שהיה מוטכל וידוע אכלם מתורת אדם וכח אבל היו מרחיקים אותו ולא היו מאמינים בו אחר שלא היה מוטגב בחוס בעבו זאת בחר הטס היורע תעלומות לב דרך אחר' והוא ליער בתורת אברהם דברי ג' שמי' ויעודי' גופיי' שהם כנגד מנהג הטבע להורו' כי עובדי ה' וטומר מכותיו הוא מוטגח בכל פרטי עכמיכו מה' ואיכנו מטועבד למנהג הטבע וזוהו שאמרו רבותינו זל על לך לך מארכך וגומ' ואעטך לגוי גדול ואברככה ואגדלה שמך לפי ש שהדרך ממעטת שלטה דברים ממעטת את הזרע וממעטת את הממוץ וממעטת את הטס לכך נאמר ואעטך לגוי גדול להבטיח על הזרע

ואברככה הבטחה על הממוץ ואגדלה שמך הבטחה על הטס וזה להורות כי עובד הטס איכנו מטועבד כלל למנהג הטבע ולא יזיקוהו המזיקים הטבעיי' אבל על שחל ופתן ירווך ידמוס כפיר ו ותנין וזה הדרך סמכא בתורת אברהם הוא בעצמו הדרך סדרך בו הטס בתורת מטה וזה בעשיית האותות והמופתים המפורסמי' לכל כרו סיתברר להס כי עובד הטס וטומר מכותיו איכנו

מטועבד לרברים הטבעיים אבל כל הדברים הטבעיים מטועבדים אליו ואחר סמכא ברברים הטבעיים שאין אחר מהם סלא ימטך אליו תועלת ותכלית מה ומכא תועלות כמסכים למעשים וס ופעולות מה אין ההקט גוזר סימטכו התועלות ה ההן מן המעשים ההס כל סכך טראוי סימטכו למ למכות התורה תועלות ואף על פי שאין ההקט גוזר המטכס מן המעשים ההס סכך נמכא לרבותינו זל וזכירו פעולות ומעשים ימטכו מהס תועלות אין ההקט גוזר סימטכו זה מהס כמו מה סנזכר במ במסכת סבת בסוף במה אשה מי סיט לו עצס ב בגרונו מביא עצס מאותו המין ומניח לו על קדקדו ואומר הכי חר חר נחית בלע בלע נחית חר חר ודברים אחרים רבים סנזכרו סס מזה המין וכך נזכר במסכת סנהדרין ענין רבי אליעזר הגדול שאמר אמרתי דבר ונתמלא כל הסרה קטואיס א אמרתי דבר אחר ונתקבצו כלם למק' אחר סיראה סבעשיית פעולות אין ההקט גוזר אותן או אפילו בהזכרת תיבות ידועות בלבד בזולת מעטה ימטך מהס פעל מה שאין ההקט גוזר סימטך כך ואף א אנו נאמר שטערה החכמה העליונה מעשים וס ופעולות הן הנה מצות התורה סיהיה נקטר בהס וממטך מהס תועלת הגמול והעונס הכפסיי אף אס לא כרע אין יתחייב זה מהס כמו סלא כרע טעס המטך התועלות ההס לפעולות ההס או לתיבות הנזכרות בפי חכמי הקבלה וזולתם שאין ההקט גוזר כך וכך הגמולים והעונסים המיועד' בתורה ימטכו למעטה המכוות והעבירות הנעסו' בכוונה ויקטרו בהס ויתחייבו מהס כהתחייב הדבר מס מקבותיו תרע שהרי נבוכד נכר רטע גמור היה ו נבזר' עליו גזרה סטרף רעתו ויהיה כטרד מביץ בני אדם לרור עם החיות ונתאחר' אותה גזרה ס סנים עטר חרס בסכר מכות הצדקה עד שאמרו רבותינו זל בפרק קמא מבבא בתרא למה נעכס דניאל מפני שהסיחו עצה לכבוכר נכר שנאמר להן מלכא מלכוי וספר עלך' וסטאך בצדקה פרוק וע וננותך במיתן עכייך וגומ' הרי מפורט שהצדקה תועיל לבטל הגזרה וסהסכ' הזה נקטר בה וממטך ממנה אף על פי סלא היה המקבל ראוי לו ולזה לא היה רבי אמי רוצה לקבל צדקה מהגוים וכך בענין העונסים

העונשים אמרו רבותינו זל משחרב בית המקדש
 אף על פי שבטלו ארבע מיתות בית דין ריב ארבע
 מיתות לא בטלו מי שכת חייב סקילה או כופל מן ה
 הגב או חיה דורסתו מי שכת חייב חנק או טובע ב
 בכהר או מת בקרוקיו ועל זה הדרך הוא בשאר מ
 מצות התורה ואף על פי שלא יגזור ההקט זה ראוי
 שכתחין סיהיה כן אחר שהעיד הנסיון היות הטבע
 משועבד וככנע לכדייקים ולחסידיים ולסומרי מצות
 התורה וזה יסוד גדול לתורה ולזה תמצא במרה
 כשהשליך מטה רבינו עליו הסלום העץ אל המים
 וימתקו המים שאותו העץ היה הרדופני שהוא עץ
 מר מאד לפי מה שבאה הקבלה בו ואין מדרכו ל
 להמתיק המים ואמר הכתוב שם לו חק ומשפט
 ושם נקהו והפירוט הנכון בנסיון הזה הוא מה ש
 ספירוט בו הרץ זל שהוא שב אל החק והמשפ' ורל
 שהוא שם אל העם חק ומשפט שם כאמרם זל שבת
 ודיכין במרה אפקוד ושם נקהו רובה לומר כי שם
 נקה מטה את החק ואת המשפט הזה לפני העם
 כשהראה להם איך היה הטבע ככנע ומשועבד ל
 לסומרי מצות השם עד שהמים המרים נמתקו בעץ
 המר ולזה סמך אליו ויאמר אם שמוע תשמע בקול
 ה' אלקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו י
 זמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתו במצרים
 לא אשים עליך כי אני ה' רופאך ואמר כי השומע ל
 לקול השם ועושה הדברים הישרים והנכונים לפניו
 וסומרי מצותיו וחוקיו לא רי שהוא נכול מהחולאים
 המקריים ואותם שהם בסימת משים כגון חליי מ
 מצרים אלא אפי' מן החלויים הטבעיים ההוים על
 האדם מצד מזגו בסנוי פרקי השג' יהיה רופאו מהם
 וזה כי החלויים סנוי מיכיס האחר החלויים הטבעיים
 והם הבאים על האדם משנוי הפרקים וכפי מזגו
 כאלו תאמר שהרמיי יחלה באביב והארומי בקיץ
 והמין האחר החלויים הבאים על האדם מצד סנוי
 יקרו באויר כחלויים הדבריים וזולתם שהם באים
 בסנוי הזמנים מטבעם ומביאי חלויים על האד' אם
 על צד המקרה ואם על צד העונש מהשם יתברך
 והחלויים הללו אינם באים על האדם מצד ט
 טבעו אלא מחוץ ובסימת משים כחלויי מצרים ועל
 אלו אמר כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים

עליך ועל המין הראשון מן החלויים הבאים על ה
 האדם מצד טבעו אמר כי אני ה' רופאך וכך ייעד
 משה במשנה תורה פרשת והיה עקב והקיר ה' ממך
 כל חולי וכל מדוה מצרים הרעים אשר ידעת לא י
 ושימם בך אמר כי בשמי' משפטו התורה ושמירת'
 ועשייתם יהיה האדם מנוכל משנוי מיכיס חלו החלויים
 אם מהחלויים שהם מצד טבעו של אדם וזהו והקיר
 השם ממך כל חולי ואם מהחלויים שהם בסימת מ
 משים וזהו וכל מדוה מצרים הרעים לא ושימם בך
 וכל זה להורות ששומר התורה הוא מנוכל מן הפ
 הפגעים והמקרים הן טבעיים או בלתי טבעיים
 לפי שהוא למעלה מן הדברי הטבעיים כמו שהעיד
 על זה הנסיון במרה כמו שפירטנו וכי שם נקהו שב
 אל חק ומשפט כי חי אפשר שישוב אל העם סנקו
 את השם שלא מצינו להם נסיון בזה אלא שצדקו ל
 למטה לאמר מה נסתה ולא יכעם השם עליהם כ
 כסיסאלו הדברים ההכרחיים להם גם חי אפשר
 שישוב אל השם שנקסה את העם כי אין בנסיון הזה
 תועלת כמשך כמו בשאר מיכיס הנסיון שפירטנו בזה
 המאמר ולזה אמרנו כי ושם נקהו שב אל החק
 לומר כי הראה להם בנסיון איך שומר התורה לא
 היה משועבד לדברים הטבעיים וזו היותה כוונת
 השם בהורדת המן שהיה מיד אחר מרה כמו ש
 ספירט להם משה במשנה תורה כי אמר אחר ויענך
 וירעיבך ויאכילך את המן וגומ' למען הודיעך כי
 לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי
 השם יחיה אדם שיראה שירידת המן וכל הנסים ש
 טבעו בו היו להראות את ישראל ולהודיעם כי ש
 שומר התורה הוא למעלה מן הדברים הטבעיים
 ושהאל יתברך יכול להחיות את האדם זולתם וזולת
 לחם ואח' שהתבאר בכל האותו והמופתים שטבעו
 במדבר שהש' משנה הטבע לעושי רצונו ומטביח
 עליה בכל ענייניה כ' ש' שיתבר' אללם הגמ' הנפטי
 שהו' הדבר העקרי הנמשך מן ההטגחה כמו שהיה
 מקובל ביד' מן הדתו הקודמו מאד ומכח עי' אברה'
 יצח' ויעקב שיש לכפס השאר' שהוא אמ' גמור ויעוד
 ירוש' הארץ והדברי הגשמיים לכלל האומה על יד
 האבות היה כדי שיוכלו האנשים לחשיג ההצלחה
 הנפשית בהיו' האומה בטלוח ובהשקט כי בהיותם

גולים בארץ לא להם אי אפשר לעבוד השם כראוי
כרי שתוסב הכלת הכפס וזו טענה מספקת לפי
דברי הרמבם ז"ל שאם כי עקר הגמול בעולם הבא
הוא לכפס בלבד ואולם לפידעת הרמבם ז"ל שאמר
כי הגמול הוא לכפס ולגוף ביחד כריכין אלו לומר כי
אחר שפי' כי ב"ו אכלך ממנו מות תמו' הו' עונש לכפ'
ולגוף ביחד מיתור' רקרא כי משם יתבאר שהסכר
יהיה לגוף ולכפס ביחד ואחר תחיית המתים וזה
מה שרבינו לבאר בזה הדרוש והאל יכולנו מסגיאו':

פרק שנים וארבעים

האמונ' בביאת המשיח מחוייבת על כל בעל תורת
משה כמו שביארנו בפרק כג' מהמאמ' הא' וזה כי
לפי סבא בתורה מפורסם החשב להאמין בדברי
הנביא סג' אלו תשמעון והנביאים נבאו בביאת
המשיח הוא מבואר שכל מי שאינו מאמין בביאת
המשיח הוא כופר בדברי הנביאים ועובר על מצו'
עשה אבל למ' אין האמנת ביאת המשיח עקר ס
סתבטל התורה בכללה אם לא יאמינהו האדם כי
האמנת הסכר מחוייבת על כל בעל תורה חלקית
והכופר בו כופר בעקר : ואולם מי שיאמין
הסכר שהוא לכפסות בלבד ובעולם הבא או גממי
זלתחיל המתים אף אם לא יאמין בסכר העולם הזה
איננו כופר בעקר אחר שהוא מאמין עקר הסכר
והעונש בכלל אעפי שיחלוק באחר ממיני הסכר
תרע שהרי יש מרזל אמרו סכר מצו' בהאי עלמ' ליכ'
ויאמינו שעקר הסכר הוא בעולם הבא אמרו למען
ייטב לך לעולם שכלו טוב ולמען יאריכון ימך
לעולם שכלו ארוך ועלכך כאמר שאין האמנת ביאת
המשיח עקר שהמכחיס ביאתו יקרא כופר בעקר
אבל היא אמונ' אמת' יחוייב כל על בעל תורת משה
להאמינהו ואולם לזכור הנבואות הפרטיות המורות
על ביאתו אין זו כוונת המאמ' ויארך הספור בהם
לפי שהמפרשים עם שהם מורי' בביאתו הנה הם
חולקים בכבואות המורות עליו שהרי יש מחכמי
התלמוד מי שהבין שכל הנבואות הבאות בדברי
הנביאי' על המשי' כלם בתקיימו בסעבר עד שאמרו
תקתם סכבר נתקיימו כלם בימי חזקיהו מלך יהוד'

א' ר' הילל אין להן מלך משי' לישראל סכבר אכלו בימי
חזקי' מלך יהוד' ורב אטי שהסי' על הדברי' הללו לא
הסיב לא מרברי זכרי' שא' הכ' מלכך יב' לך והכ' לא
היה זה בבית שני אבל מרברי יסעי' לא הסיב עליו
כר' כי רב אטי עצמו סוב' שאי' מרברי יסעי' תטובה
מכרחת על זה וכך רזל מסכימים שהכבוא' כאמרו
על חזקיהו אלא שלא נתקיימו בו אמרו בקט' הקבה
לעשות חזקי' משיח וכו' וכך מה שאמר הכתוב
ביחזקאל ועשיתי אותם לגוי אחר בארץ בהרי
ישראל ומלך אחר יהיה לכלם למלך ספירטו מזה
כאמר על בית שני וראיה לרבר מה סג' בפל' חלק
עשרת הסבטים אינן עתידין לחזור וכו' והן דברי
רבי עקיבא ואם היתה נבואת יחזקאל עתידה איך
יאמר רבי עקיבא שאין עשרת הסבטים עתידין
לחזור לימות המשיח הרי דברי יחזקאל הם בהפך
אבל נראה כי רבי עקיבא היה מפרס אותן בזמן
בית שני כי אעפי סג' סס ומלך אחר יהי' לכלם למלך
אפשר סג' זה על זרובבל פחת יהודה או על נחמיה
אם היה זולת זרובבל או על הנביא או על המלך
המולך מבני חסמונאי וכך פירטו קצת המפרשים
סכל נבואותיו של יסעיה נתקיימו בבית שני טובה
כורס לבנות הבית ואמר ונספקתאמן בית מלכא
תתייב ועליו ועל מלכי מדי ופרס כאמר והיו
מלכים וגו' וכל אותה פרטה ולפי שבתחלת בית
שני היו עכיים ואח"כ בימי החסמונים נתעשת
עושר גדול נתקיים תחת הנחשת אביא זהב כי ב
בתחלת בית שני היו עכיים עד שעשו מכורו שלעץ
וחפו' בזהב ועשו שאר כלי' של כחשת וכשהעשירו
עשאו' סלזהב כמו שאמרו בקרוסין על ימאי המלך
סהיה אוכל עם הפרושים על טולחנות של זהב
ובכנין הורודוס שהיה בכין בית שני יותר מפואר
משל סלמ' כתקיי' ושמתי כדכור סמסותיק וגו' ואומ'
ג' כי בבית שני נתקיים והביאו את כל אחיכם
מכל הגוים מכחה לה' וגו' לפי טובה כורס מלך פרס
והכותר מכל הגוים אשר נשאר עם ינסאוהו אנטי
מקומו בכסף ובזהב וגו' וכך יבא כל בסר
להסתחוות לפני לא כאמר על כלל האומות כי אם
על כלל אומת ישראל בלבד כמו שנזכר במאמ' ב' פ'
יט בסת' כל והן והי' מרי חדס וגו' אינו כאמר על זמן
בב'ת שאם היה זה כן יהי' יבאו וראו בפגרי האכטי

הפוטע' וגו' ויעד חיים נכחיו לתולעים אבל הכוונה
לומר שהפוטעים סיהיו ברור ההוא יהיו ללעג וקלם
למכניהם ולכל רוחיהם עד טילמרו מוסר כל חכמי
גדוד ההוא בראותם פוטם הרטע' ההם ויבאו
מדי חדש בחרטו ומדי טבת בסבתו להסתחוות
לפניו ית' וכך ג' ככת' הר' חיים ג' אליו פפה באגרת
קראה אגרת הגאולה כי כל כבואותיו של דניאל היו
על בית סני בלבד ומה ס' ולקדישו עליונים ובלה
ויסבר להסני זמני ורת' ויתיהבו בידיה עד ערץ
ערכין ופלג ערץ הכל כאמ' על חכמים וכך ויקבלון
מלכות' קדישי עליונים אמר ג' כי כאמר על
החטמוני ומה שאמ' הכתו' ויחסנו מלכותא עד
עלמא ועד עלם עלמי אמר הוא כי עולם הוא יובל
אחר וכל זה זמן קצר ומוגבל שמטלו בו החטמונים
וכן ועתיק יומין יסוב פירם אותו על מתתיה כהן
גדול שהיה ראש לחטמונים והיה זקן מאד ומלכו
כל בניו אחריו והביא ראיה לזה הפי' מדברי רז"ל
שאמרו כי יום נקם בלבי לבא לפומא לא גלי פומא
למאן גלי סיראה מדבריהם שאפי' המלאכים אינם
יודעין קץ הגאולה כי לא גלהו הסם להם ובדברי
המלאך אל דניאל יראה שהיה המלאך יורע הקץ לא
סדניאל לא היה מבין אותו ולפי דבריו כריכין אנו
לומר כי הר' חיות טראה דניאל אינן הר' חיות ט
סכתבו כל המפרטי' אבל הראשונה רמז למלכות
בבל והשנית למלכות מדי והג' למלכות פרס ומדי
והר' מלכות היונים סכל אלו היו בזמן בית סני ועל
כן כאמר בחיה השנית ולסטר חר הקימת ותלת
עלעין בפומה בין סניה לפי שריוט המרי סכבט
בבל והחריבה לא מטל אלא על מדי ובבל ומלכות
אסור שהיה תחת יד כבוכר נכר סכבט כינוה ומלך
על אסו' אבל לא מטל דריוט על פרס ועל המלכות
המשועבר' לפרס וכסמלך כורט הפרסי חתנו שהי'
מלך פרס וירט מדריוט מלכו מדי התחילה ממטלה
החיה השלישית שהיה ממטלתה כוללת הכל כמו
שאמר כל ממלכות הארץ נתן לי אלקי השמים ועל
החיה השלישית כאמר ולה ג' פיין די עוף ארבע על
ג' בה וארבע ראסין לחיותא רמז למלכים המולכים
על פרס ומדי ביחד שהיו ד' כמו שאמר הכתו' עוד
סלטה מלכים עומדים לפרס והרביעי יעטיר עוט
גדול מכל ובחזקתו ובעטרו יעיד הכל את מלכו יון

ואחר זה התחילה מלכות יון שהיא החיה הרביעית
ויורה על זה הפי' לסוף הכתו' שאמר בדין כבית ל
ליכבא על חיותא רביעתא דהו' סג' מן כולן דחילא
ותקיפא וגו' ופרט על זה ממטל' היונים שהתחילה
מאלכסנדרוס מוקרון ס' עליו והזכיר הסעיר מלך
יון והקרן הגדול' אשר בין עיניו והו' המלך הראסון
וכל מה סכת' אחר כן הוא פירוש ממטלת החיה
הרביעית בזמן בית סני עד חכמים : ואלה
המפרטי' יאמרו כי עקר האמו' במסיוח הוא על פי
הקבלה וסאיין בתור' ולא בדברי הנביאי' סו' כבואה
תורה בהכרח על ביאת המסיוח כי כלם יתפרטו
לפי מקומם על ענין פעבר כי לא יסור סבט מיהוד'
אפסר סיתפרט כי לא יסור מיהודה גדולת הסבט
והמעלה כי יהודה יעלה בתחלה במלחמות תמיד
עד שיחרב טילה כי יבא טילה כמו ובה הסמט
וטהר וזה לפי שאחר חרבן טילה סנמטח סאול
למלך סרה הממטלה ההוא מיהודה סלא היה עולם
בתחלה למלחמ' או יהיה פי' כי יבא טילה עד סיבא
בנו וירמוז אל דוד כמו ובסילייתיה ויהיה פי' לא יסור
סבט מיהודה כמו לא יקרב כמו סורה ארני סורה
אלי ויאמר כי לא תקרב הממטלה להיות מיהודה
הסבט והמחוקק עד סיבא רוד כי אליו יתקבצו כל
הסבטים כו' ולו ייקהת עמים כמו עמים הר' יקראו
סתרס אונקלו' סבטיא דישראל ואפט' סיתפר' פי'
אחר מסכי' למה טעב' כמו ספי' הר' אב' ז'ל' וכך
יאמרו כי גילי מאר בת ציו' הריעי בת ירוסלם הנה
מלכך יבא לך כדוק ונוטע הוא עני ורוכב על חמור
כא' על זרובבל ס' עליו אקחך זרובבל בן סאלתיא
עברי וסמתי' כחותם כי כך בחרתי וכבואות כאלה
הרבה הנאמרו בזכריה הענין מוכיח שנאמרו עליו
וכן מה שאמ' מלאכי וישב מצרף ומטהר כסף וטהר
את בני לוי וזקק אותה כזהב וכסף והיו לה מגיטי
מנחה בצדק וערבה לה מנחת יהודה וגו' הכל כאמ'
על עזר' עזקק כל המטפחו וטהר את הכהני' והבר'
אותם ואת ישראל מבנות הנכר וכך ופרטו כל
הנבואות על זה הדרך על העבר ויאמרו כי עקר
האמו' בביאת המסיוח הי' על פי הקבלה כי אכקלוס
הגר שהיה מקובל מטמיעיה ואבטליון שהיו בזמן
בית סני פי' לא יסור סבט מיהודה על המסיוח וכך
הקבל' הנמטכ' בידיו עד היו ואי אפט' להכחי' הקבל'
סאט

שאם באנו להכחיש הקבלה אף עקרי האמונה כוכל להכחיש ולפרט הכתובי על דרך אחרת אלא שנק' הכל הוא הקבלה :

ואנחנו כאמר שאם איך מן הכתובי הכרח איך מן הקבלה לברה הכרח שיש לאומ' סיא' כי אף בזמן אכקלום עדיין לא בא אפטר היה שיבא אח' כך ער שארזל זכו וארו עם עכני שמייה לא זכו עני ורוכב על חמור ולפי זה אפטר לבעל הדין לחלוק ולומ' טבא אחר זמן אכקלום ובקבת העונות לא נתקיימו כל הטובות המיועדות לבא על ידו וחטבו הרואים שאיכו מטיח לא שהאמ' הוא שיש בתורה ובדברי הנביאי כתובים מוכיחים בהכרח על צמיח' ישראל ומעלתם שלא נתקיימו לעולם לא כלם ולא מקצתם וזה כמו מה ש' ביהוד' דרך כוכב מיעקב וקם טבטמישראל ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני סת וארזל ומחץ פאתי מואב זה דוד וקרקר כל בני סת זה מלך המשיח וזה אמת בהכרח כי לא מטל דוד בכל בני סת וגם לא נמצא בישראל מלך לעולם שימשול בכל העולם שהם בני סת וכך ביטעיה כאמר כי מי כח זאת לי אשר נטבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נטבעתי ו וגו' והרי אנו בגלות היום אס כן עדין לא נתקיימה בהכרח ועוד ביטעיה כאמר כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אכי עושה עומדים לפני כאס ה' כן יעמוד זרעכם וטמכם וזה היער מורה בהכרח על קיום האומה בכללה בכל זמן וסתעלה בסוף למעלה גדולה וזה כי יש אומות כמו פלסתי' ובני עמון ועמלק וזולתם שאף אס נסאר זרעם בעולם לא נסאר סם האומה ההיא כי איך בעולם אומת פלסתיים ולא עמלק ולא עמון ומואב ויש אומות אחרות בהפך נסאר טמם ולא נסאר זרעם כמו מצרים שנחרבה כמה פעמים כמו סנתנבא עליה יחזקאל וכסחזרה ונתיסבה נקראו כל הבאים לגור סם מצרים ואעפי שאינם מזרע מצרים נסאר הסם ולא הזרע ולא נמצא אומה סיהי' הסם והזרע קיים אלא באומת ישראל סעליהם כאמ' כן יעמוד זרעכם וטמכם ותלה זה בקיום השמים החדשים והארץ החדשה כרי שלא נאמ' כי מדרך כל הווה סיהיה כפטר וכמו נסאר האומות מצד סהיו הוות כפסרו כן אומות ישראל אחר סנתהוו

בהכרח הוא שיפסדו לכך אמר טאי מהכרח כל הווה סיהיה כפטר סהרי השמים והארץ חדסים הס ר'ל הווים לפי דעת בעלי התורה ומאמינים החדוט ואעפי כן הס עומדים לפני הסם תמיד כלומר שהם נכחיים כמאמר דוד ויעמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבו' וכך זרע ישראל וטמם יהיו קיימים תמיד ולא יפסדו וכך אמר ירמיה כה אמר ה' כותן טמם לאור וומס חקות ירח וכוכבים לאור לילה וגו' אס ימוסו החקים האלה מלפני כאס ה' גם זרע ישראל יסבתו מהיות גוי לפני כל הימים וזה יעוד מורה על קיום ישראל ועלותם למעלה גדולה שאס היה מיעד סיתקיימו בגלו' עולם תהיה לפי זה קללה ולא ברכה וכך נבואת בנין הבית אשר ביחזקאל אעפי סנתקיים קצתה בבית סני כמו סיראה מדברי רזל במס' מנחו' בפר' התכלת ואמר' כה א' ה' לקי' בראשו באחר לחדט תקח פר בן בקר תמים וחסאת את המקדש חטאת עולה היא אר' יוחנן פרטה זו אליהו עתיד לפרטה כלומר סהיא לעתיד לבא רב אטי אמ' מלואים הקריבו בימי עזרא כדרך סהקריבו בימי מטה כלומר ובימי עזרא נתקיימה נבואה זו וכך מסמע גם כן במסכ' מדות סבכי בית סני בנו הב' כל מה סהיה בידם כפי דברי יחזקאל אבל מ' הרבר מבואר שיס דברים הרבה ביחזקאל שלא נתקיימו בימי עזרא כלל ולא בבית סני כמו חלוקת הארץ לסבטים שלא נתקיימה בבית סני כלל כי כלס היו מעורבבים ולא היתה נחלה מיוחדת לכל סבט ולא לכטיא על הדרך ס' ביחזקאל וכך נבואת גוג לא מצינו סנתקיימה בסוס זמן כלל כי לפי מה טבא בספר יוסף בן גוריון הכהן ממלחמו' אכטיוכס מלך יון על ירוסלם וכסחון החסמונים אותו איך זה מסכי' על נבואת גוג כלל וגם מה שנמצא בספ' דברי הימים לספרד מביאת אגודוט סהיו מבני גוג לספרד סכסו אז רומא וכל א איטליא מיד היונים ולא פסטה אז ממסלת אגודוט בארץ ישראל ולא כבסוה וגם לא היו ישראל אז יוסבי' על אדמת' כמו טבא בנבוא' גוג וכך מה סזכר ירמיה בספר קינות תס עוכך בת כיון לא יוסף ל להגלותך אי אפטר סיתפרס אלא על הגלו' הזס האחרון סהוא גלו' בית סני כי אחר גלות בבל בבי ראסון כבר הוסף להגלותנו על ידי טיטו' וסס כאמ' עיקרים לר ב 34 11

הדבר רק המקרים כלובץ והסחרו והאורך והרוחב
 ודומיהם ובעבור זה יכול הטעות במוסגים הרבה
 כי הראות יראה היטר מעוון והמרובע עגול וההפך
 כמו סנתבאר בספר המבטים לאקלידס וכך הסמע
 ישמע דבר בחלוק מה שהוא וחסרונות רבים מלבד
 אלה והסני הסנת המציאות המוסכל והיא ההסגה
 סיטיג הסכל מן הדבר הנראה לחוש כי יפטיט ה
 המקרים ממנו ויטיג עצמות הדבר שהוא המציאות
 הנמצא בפעל לרברי הנמצא' ולזה ייחס הכתו'
 ראיות הסס לרברי לראיות הסכל אמר הסס לסמוא
 כשהלך למסוח את דוד וראה את אליאב ואמר אך
 נגר ה' מסיחו ואז אמר לו הסס אל תבט אל מראהו
 ואל גובה קומתו וגו' כי לא אשר יראה הארס ירא' ה'
 כי הארס יראה לעינים וה' יראה ללבב כי בעבור
 סחשב סמואל אליאב ראוי למלוכה בעבור היותו
 יפה מראה וגבוה הקומה אמר לו ה' סלא יביט אל
 מראהו ר'ל האורס והלובץ שהס מפער האיכות ואל
 גבוה קומתו ר'ל הכמות כי הארס יראה לעינים
 כלומר כי הארס יטיג הדברי מצד המקרים שהיא
 ההסגה המיוחסת לעינים סאיכ' מטיגים מן הדבר
 רק המקרי' והסס יראה ללבב ר'ל יטיג הדברים
 בהסגה המיוחסת ללבב שהוא הסכל שהוא מטיג
 אמתת עצמות הדברי' שהוא המציאו' האמתית אשר
 לרברים: והסנת המציאות אשר בכח יחלק
 גם כן לסנים האחד הסנת מציאו' הדבר בסבותיו
 והיא הסגה אמתית כי כאשר הסבות יהיו כמצאות
 יחוייב המצ' הדבר בהכרח והסנית הסנת מציאות
 הדבר כידיעת הסס והוא ההסגה היותר נכבדת
 מכלץ לפי סידיעת הסס סבת מציאות הדבר הוא
 סבת כל הסבות וסאר הסבות אפטר
 סיכזבו ברכוז הסס אבל ההסגה שהיא מצד ידיעת
 הסס אי אפטר סתכזב כלל ולזה תהיה ידיעת
 הכביא יותר אמתית מכל מה סזולתה להיותה מ
 מוטפעת מהס' וידיעות זולתו מוטפעת מסבה
 אחרת זולת הסס סאפטר לה סתכזב ולזה אמר
 יטעיה כשהיה מתכבא על בבל כללית ברוב עצתין
 יעמדו כא ויוטיעוך הוברי סמים החוזים בכוכבים
 מודיעים לחדסים מאטר יבואו עליך ואר'זל מאטר
 ולא כל אשר וזה כי החוזים בכוכבים אי אפטר להס
 לרעת הדברים על אמתתם לסתי סבות האחת כי
 מאטר

פקד עונך בת ארוס סזה יורה בהכרח על גלות
 דומי שהגליתנו מארצנו בגלות האחרון ואע"פי
 סכתים הס מזרע יון אפטר שהס החיה הרביעית
 לפי שהס משלו בעולם אחר כלות מלכות היונים
 כתחלה
 וכל האומות יקראו על סס האומה סכתערבו בה
 כמו שהמתגיירים לרת ישראל יקראו ישראלים או
 יהודים אע"פי שהס מסאר האומות
 יקראו ארומי' וכל האומו' סנהפכו לרת ישמעאל
 ישמעאלים על סס המחזיקים באמוכה תחלה שהיו
 מזרע ישמעאל ויאמר הכתו' כי הגלות הזה האחרון
 אשר לא יוסף הסס עוד להגלות את בת ציון יפקוד
 על בת ארוס וכרי סלא יובץ זה על אומת ארוס
 הקדומה שהיתה יוסבת אז בהר טעיר אמר בת
 ארוס יוסבת בארץ עוץ בן בנו סל סס כי היוסבת
 בהר טעי' היתה עתידה להבטל קודם גלות בית
 סני כי מלכי בית סמוכאי בטלו כמו סמלכות יון
 הקדומה בטלה מן העולם וכארה הממשלה לכתו'
 שהס מזרע יון והס הנקרא' אומת ארוס
 וכך ממשלת החיה הרביעית לא יתפרסו כל עכיוניה
 הנזכרים בספר דניאל בסוס זר לא על מה סעבר
 על ישראל ולא על פוטעי ישראל בעניו' סיקכימו כל
 פרטיה וכבואות הרבה כאלו יש סאי אפטר
 סיתפרסו על מה סעבר ובפרט כבואות מלאכי
 חותם הכביאים סאמר הנה אנכי סולח לכם את
 אליהו הכביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא והטיב
 לב אבות על בניס ולב בניס על אבותם סזה לא
 נתקיים מעולם:

פרק ארבע וארבעים

הדברים יש להם סני מציאות מתחלפים האחד
 המציאות אשר בכח והסני המציאות אשר בפעל
 והסנת המציאו' אשר בפעל היא על ב' פני' הא' היא
 ההסגה החוסיית כראיית העין וסמיעת האזן
 והיא הסגה חלוטה לפי שהחוס אינו מטיג מן

מאמר ידיעתם מושפעת מיריעת סבות הדברים
 המקוריים מצד הכוכבים הן כריכין זמן מיוחד ל
 ליריעת זה והנביא אינו כריך עת מיוחד לזה כי כל
 השעות שוות אליו ית' ובבר ביאר הנביא הליחות
 הזה ואמר על הקוסמי והחוזים בכוכבים ונביאי
 הסקר לכך לילה לכם מחזון וחטכה לכם מקוסם
 ובאה השמש על הנביאים וקדר עליהם היום ובטו
 החוזים וחפרו הקוסמים ועטו על שפם כלם כי אין
 מענה חלקים ואולם הנביא מלחתי כח את רוח ה'
 וגו' יחל' כי הקוסמים והחוזים בכוכבים כריכין
 שמש או כוכבים ללקיחת העדכה לכיון השעה לידע
 הזמנה להגיד העתירות ולזה אמר כי באה השמש
 על הנביאים ויקדר עליהם היום ר"ל הלילה כי
 הלילה נקרא יום כמו ביום הכותי כל בכור ואז לא
 יוכלו לקחת הזמנה בזולת שמש ובזולת כוכבים
 כשיקדר עליהם הלילה ויהיה היו מעוכן ולזה יבטו
 החוזים ויחפרו הקוסמי כי אין מענה חלקי להשיב
 על שאלתם ואולם הנביא להיותו מתנבא מרוח השם
 שאין לו יחס עם זמן ידוע ויכול להתנבאות בכל עת
 סירצה כי אינו כריך לקחת גובה השמש והכוכבי כי
 ידיעתו הדברי מושפעת מסבה יותר עליונה וזהו
 שאמ' ואולם הנביא מלחתי כח את רוח ה' כלומ' אחר
 שאני מתנבא מכח רוח השם אינו כריך שעה ידועה
 כי בכל עת אוכל להתנבא כי אין לי שום מעכב כי
 הכל תלוי ברצון השם בלבד ולא בזולתו והסבה
 הטכית המונעת לחוזים להשיב הדברים על אמתת'
 היא כי לא תקפיק ידיעתם לדעת כל הסבו באמתו'
 בדברים העתידים ולזה אי אפשר להם לשפוט בה'
 משפט אמתו וזה כי אף בדברים שעברו סכבר
 נסלמו כל סבותיהם ויבאו אל המציאו ילאה שכלם
 לשפוט בהם משפט אמתו וזהו שאמ' דבורה על אם
 סיקרא כשהיתה מצטערת על איחור בכה במלחמ'
 והיתה מבקשת לדעת מרוע בושם רכבו לבא והית'
 דוזה לדעת זה מצד הקסם או מצד משפטי ה
 הכוכבים או בגורל החול והיו שם כל הסבות כבר
 נסלמות סכבר נעטית המלחמה והיתה רואה כי
 סיקרא בכה מוכה בראש על יד אשה והיו רואות
 החכמות רם במחנה סיקרא וסכל המלחמה נעטי'
 והגבורים שפוכים רם ובפרט סיקרא על יד שתי נטי'
 שהם דבורה ויעל ועם כל זה לא ידעו לשפוט בזה

משפט אמתו אבל הפכו המשפט כפי רצונם וזהו
 שאמרה דבורה חכמו טרותיה תעניכה אף היא ת
 תטיב אמרי' לה הלא ימצאו יחלקו סלל רח' רחמתים
 לראש גבר סלל צבעי' לסיקרא סלל צבעים רקמה
 צבע רקמתים לצוארי סלל כי לא יכלו לשער איך
 יהיה נכחון המלחמה על ידי נסים ועל כן שפטו
 כי האיחור הי' כי ימצאו יחלקו סלל וחלטת הגבורי'
 על ידי שתי נטי' יהיה כי ימצאו רחס רחמתי' לראש
 גבר ויחלטו האנשים לרוב הבעילות והדס שהיו
 רואות את סיקרא מוכה בראש על ידי אשה לא יהיה
 אלא סלל צבעים ורקמה ובעבור שהיו רואות את
 הדס על ידי שתי נטים העמיקו לומר צבע רקמתי'
 לצוארי סלל וכל זה מממה טורה על חלטת סכל
 האכטגוניים לשפוט דבר על בוריו אף בדברים
 שעברו סכבר נסלמו סבותיהם וכס בדברים
 טעתידים סלא יספיקו לדעת כל הסבות באמתות
 וזה כי אף אם ידעו כל הסבות הנגזרות מצד
 הכוכבי לא יוכלו לדעת הנגזר בידיעת השם שהו'
 למעלה מכל הסבות והוא מבטל כל הסבות לעשות
 רצונו כמו שנמצא אליהו עכר המטר בעת סרצה ו
 והוריד המטר הנגזר ברצון השם עם היות חורב
 גדול בעת ההיא והעלה עב קטנה ככף איס ב
 בתפלתו והיו כל הסבות הטבעיות אז בהפך וזה
 ממה טורה כי ידיעת הנביא הדברים היא ידיעה
 אמתית ואי אפשר לה שתכזב בסום פנים להיותה
 מושפעת מהם' שהיא סבת כל הסבות ובירו לבטל
 שאר הסבות או לקיימן כפי רצונו וכפי מה שתגזור
 חכמתו :

פרק שלשה וארבעים

היריע' המגע' אינו מרברי הנביאי הי' אמתו בלי
 ספק ואי אפשר לה שתכזב וז' כי הכזב יפול ברב'
 הכאמ' אל האר' עי' אמצעי או הכור' מפי הכתב מנ'
 צדדין אם מצד האומ' סלא יהי' איס אמ' או סלא ידע
 הרבר על בוריו וא' מצד האמצעי סנאמר' ליו הדברי'
 לא יבין הדברי' כראוי או טיוסקיף בה' דברי' מעצמו
 סלא כאמרו לו אומצד שהסליח או המביא הכתב
 מן האמצעי יכזב ודברי הנביאים הנמצאים בידינו
 היום

היום אי אפשר שיפול בהם הכזב בטוס כד מאלו
הזרדין כי הזר האומ' שהוא השי' הנה הוא אמת
גמור לפי שהוא סבת כל הסבות ואי אפשר שתהיה
סם סבה נעלמת ממנו ולזה אי אפשר שיפול בהם
הכזב מכרו בטוס פני' ואם מכר מי שנאמ' אליו ג'כ
והוא האמצעי אי אפשר שיפול בהם הכזב כי אם לא
היה הנביא איש אמת לא היה הסי' מטפיע אליו טפע
כבואיו במאמ' שלמה תועבת ה' שפתי סקר ועושי
אמונה רצונו וכל דבר יקר לרומה ויברח מההפך
ולזה הוא מבואר שאם לא הי' הנבי' איש אמת לא הי'
הסי' מטפיע עליו טפע כבואיו ולא הי' רוח הט' חלה
עליו ואחר טטעה ההסג'תו כחכני' בן עזר כבר הי'
זה אפשר לאומרו אם לא כתכסו דברי הנביא אבל אם
כתכסו דברי הנבי' שהו' האמצעי פעמי' הרב' אי אפשר
שיטעה ומכר הסליח או מי שהביא הכתב ג'כ שהיא
הקבלה הנמשכת בידינו היו' אי אפשר שיפול הכזב
בדברי הנביא וזה כי הקבלה הנמשכת מן האב
לבן אי אפשר שתכזב בטוס פנים כי לא יבחר טוס
אדם להנחיל את בנו סקר והאב הראשון שקבל מן
הנביא אם לא טידע שהיה הנביא איש אמת לא היה
מנחיל דבריו לבנו ובן בנו לבנו וכך עד
היום ולזה אחר היות הטרם אמתו אי אפשר שיפול
בו הכזב בטוס פנים מכר הקבלה הנמשכת מאב
לבן ומכא טכסה דבר אמת מכר הכותן ומכר
המקבל ומכר המביא הקבלה אי אפשר שיפול בו
הספק בטוס פנים וזאת היא אות הברית סכרת
הטס עמנו על ביאת הגואל על יד יטעיה אמר ובא
לכיון גואל ולטבי טפע ביעקב וגו' ואני זאת בריתי
אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתוך
בפיך לא ימוטו מפיך וגו' יאמר כי אות הברית על
סיתקיים הייעור הזה מביאת הגואל הוא היות ה
הדברים אמת מכל הזרדין אם מכר המיעור שהם
דברים נאמרי' מפי הטס ורוחו טאי אפשר שיכזב
בטוס פנים כמו טאמרנו בפרק הקודם לזה לפי ט
טאי' מעכב על ידו כי הוא סבת כל הסבת וזהו
אמרו רוחי אשר עליך ואם מכר האמצעי טנאמרו
לו הדברים אי אפשר שיכזב ולא טימכא טעות
בדבריו כי כבר כתכסו מאמריו כמה פעמי' ומכאן
אמתיים כי יטעיה כתכבא על ביאת סנחריב וכבא
על מפלתו והיה מתכבא על גלות ירוטלס ביד מלך

בכל והיה ועל מפלת בכל והיה ועל הכלחת כורט
והיה ועל בנין ירוטלס ועי' כורט והיה אם כן הוא
טכתכבא על גאולת ישראל ותהיה וזהו אמרו ודברי
אשר שמתו בפיך כלומר מכר טכתקיימו הדברי'
טסמתו בפיך כלס יהיו לאות ברו' על ביאת הגואל
כי מהם יודע שאתה איש אמת ואם מכר הקבלה
אי אפשר שיפול בהם כזב טכבר הבטיח שתהיה
תמיד הקבלה נמשכת מאב אל בן בלי ספק והפסק
כמו טאמר לא ימוטו מפיך ומפי זרעך וגו' וזה אות
גדול על היות הברית קיי' על ביאת הגואל המיעור
על ידו הנביאס :

פרק חמשה וארבעים

ברית יאמר על איזה קיוס או טבועה ודבר קיים
הנעטה בין סני כורתי ברית לקטר האהבה בין
טניהם ויעטו להם אי זה אות טיהיה קיומו מורה על
הברית כמו הער המעיד על הדבר אמ' לבן ליעקב
ועתה לכה ונכרתה ברית אני ואתה והיה לער ביני
וביך ועטה גל אבנים ואמר הגל הזה ער ביני
וביך היום וכך הקסת היא אות קיים מורה על
קיים הברו' סכרת הטס עם נח ובניו ודרך כריתת
הברו' לפי מה טנמכא בכתובי' הוא טהיו חותכין
ב'ח לסנים והיו כורתי הברית עוברין בין בתריו
אמר הנביא העגל אשר כרתו לסנים ויעברו בין
בתריו וכך נמכא כסכרת הטס עם אברהם ברית
אמר לו קחה לי עגלה מטולסת ועז מטולסת וחיל
מטולס ויקח לו את כל לשה ויבתר אותם בתוך ויתן
איט בתרו לקראת רעהו ואמר אח' טראה אברהם
במראה הנבואה כבוד הטס עובר בין הבתרים
לאות על כריתת הברית עם אברהם אמר הכתוב
והנה תנור עטן ולפיד אט אשר עבר בין הגזרים
האלה ועל כן אמר בקמוך ביום ההוא כרת ה' את
אברם ברית לאמר והטעם לפועל הזה בכריתת
הברית הוא טכריתת הברית הוא קטר קיים בין
טני אנטים כורתי הברית כרי לקטור ולרבק
האהבה ביניה' ער טיהיו טניהם כאלו הם גוף אח'
ויטמור

וישמור כל אחד מהם את חבירו כשמירתו את ע
 עצמו לפיכך היו כורתין ב"ח לפנים ועוברין בין
 הבתרי' לאות כי כמו שפני הבתרים ההם היו גוף
 אחד ב"ח ההוא בהיותו חי והיה כל חלק מהם
 מרגיש בצער חבירו עד שכאשר היה מגיע חולי
 או נזק בחלק האחד היה חבירו מרגיש בחולי או
 הנזק ההוא ולא הפריד בין שני אלו החלקים רק
 המות כן שני האכסים כורתיו הברית יהיו כגוף א'
 אחד בהיותם בחיים ולא יפריד ביניהם רק המות
 ומזה יתחייב כי כאשר ירגיש האחד איזה נזק או
 צער בא על חבירו בעל בריתו שיכני' עצמו ברוחק
 להכילו כמו שיכני' עצמו בסככ' בעד עצמו וכך שלא
 יכחיר ממנו דבר ממה שידע או ירגיש שחוטבים
 להרע אליו או שחטבו עליו אי זו מחטבה רעה וכן
 יגלה לו סודותיו ומכפוכי לבו כמו שיגלה אותה
 לעצמו כי איך החבר זולת עצמו וראוי לו שיאהב
 אותו כאהבתו לעצמו וזהו שאמר תורה ואהבת
 לרעך כמוך כלומר שאהבתך את עצמך איך בה
 זולתיות כך אהבתך את חבירך לא תחטוב שהוא
 דבר זולתך שהוא גדר האהבה הגמורה שיתאחד
 האוהב עם האהוב ולזה תמצא כי אהבה בגימ'
 עולה לאחד כי איך האהוב זולת עצמו כלל ולזה
 יבטח בו ויגלה אליו סודותיו כמו שמגלה אותם
 לעצמו וזה כאשר יבטח באוהב שיהיה כאמן
 בבריתו שאם לא כן איך ראוי לו לאדם להגלות
 סודותיו לכל אוהב כי כאשר איך האוהב כאמן וברו'
 לו איך ראוי לו לגלות אליו סודותיו כי אולי יתהפך
 לאויב ויהיה זה לו לפוקה ולמכסול בהיות זולתו
 יודע סודותיו ובפרט מי שיחטוב בו שהוא אוהב
 ואינו כן לפי שאי אפשר לו להשמר ממנו וכך תמצא
 דוד אומר שהיה מתירא מאוהביו היודעי' סודותיו
 ונת' ממה שהיה מתירא מאויביו אמר כי לא אויב
 יחרפני ואשא לא מטכאי עלי הגדיל ואסתר ממנו
 ר"ל לא הייתי קובל חרפת האויב וזרובו הטובא
 המתגדל עלי שלא הייתי יוצא לריב עמו מהר ולא
 הייתי נסתר ממנו אבל ממך שאתה אוהבי ואכנס
 כערכי ואלופי ומיודעי' ורמז בזה אל אחיתופל
 וסיעתו שהיה יודע סודותיו כמו שאמר אשר יחריו
 במתיק סוד איני יכול להשמר ולהזהר ממך ואני ירא
 שיגיעני נזק מכר היותך יודע סודותי ואמר שלא הי'

יודע בזה תקנה אלא שהיה מתפלל לסם שימותו
 פתאום בענין סירדו שאול חיים כדי שלא יוכלו ל
 לגלות סודותיו לסוס אדם וזהו אמרו ישיא מות
 עלימו ירדו שאול חיים אבל כשהיה האוהב כאמן
 שיבטח באהבתו ראוי שיגלה אליו סודותיו ויקרא
 עליו כמו שיקרא על עצמו ויגלה אליו מה שידע מן
 הרע הנחשב עליו ויבטיחוהו להיות בעזרו ולזה
 תמצא כי מיד סכרת הסם ברית עם אברהם גלה
 לו כל מה שהיה ידוע אצלו מן הרע העתיד לבא על
 זרעו ואמר לו ידוע תדע כי גר יהיה זרעך
 ועבדום וענו אותם וגו' וגם את הגוי אשר יעבדו
 דן אנכי כלומר אחר סכרתי עמך ברית לא אוכל
 בסוס פנים להעלים ממך הרע המעותר לבא על
 זרעך ולכן ידוע תדע כי גר יהיה זרעך שיסתעברו
 בהם ויענו אותם והגרות הזה יתמיד זמן גדול עד
 תטלוס ד' מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו דן
 אנכי כלומר וגם אני אחזיק ידי המעבדים כאלו
 אני מסכים ועוזר לסעבדם כילסון דן אנכי כמו
 דנני אלקים שפירושו עושה משפטי וריכו שהסכים
 על ידי ושמע בקולי כמו שפטי אלקים וריבה ריבני
 ואף כאן דן אנכי פי' כאלו אני עושה דינם ומחזיק
 ביד' לסעבד את זרעך אבל אחכ יצאו ברכוס גדול
 ולסון ואחכ יורה על זה הפיר'ל שאינו נקטר עם
 דן אנכי אבל הוא ענין אחר שלא נזכר עד עתה
 כלל וסמך אל זה ביום ההוא כרת ה' את
 אברם ברית לאמר לזרעך כתתי הארץ הזאת כי
 אחר שגלה לו הגזרה הנגזרת עליו אם על צד
 העונס ואם מצד המערכת כפי רעת קצת החכמים
 הבטיחו להיות בעוזריו ולהביל את זרעו מכף כל
 הקמים עליהם וזהו שאר"ל כי במראה ההוא נרמז
 לאברהם אבינו שעבור כל המלכויות העתיד לבא
 על ישראל וזה ראוי לפי ענין הברית שיגלה לו
 כל מה שעתיד לבא על זרעו וכריתת הברית
 עמו שיהיה עמו בצרה ויבטער בצעריו וכמו שהגוף
 האחד יבטער כלו בצער אב' אחר ממנו עד שאר"ל
 שהסכי' מבטערת בצערן של ישראל סל' עמו אנכי
 בצרה וזה כדרך שהאוהב מבטער לכרת אוהבו
 סככנס עמו בברית ובעבור שהיה אפשר
 שלא יהיה זרע אברהם באופן מהסלמות שיהיו
 ראויים אל סתרבק בהם ההסגחה האלקית תמיד

מצד הברית הזו גזר' החכמה העליון' לכרות ברית
מתמיד עם אברהם ועם זרעו שיהיו הם עמו וחבל
כחלתו ויהיה הוא להם לאלקים תמיד ולז' תמצא כי
במראה שהיתה אחר מראה בין הבתרים מיד
כצטווה על המילה הוא וכל זרעו אחריו וזכר בה
בפי' שהוא אות ברית בין השם ובין זרע
אברהם אמר והקימותי את בריתי ביני ובינך
ובין זרעך אחריך לדורותם לברית עולם וגו' הרי
סביאר סלכך כצטווה על המילה להיות אות ברית
על הקטר והרבוק אשר בין השם וזרע אברהם
המחזיקים בבריתו ולזה בהיות האות ההוא
מתמיד באומה הוא ראיה על הקטר האלקי שנסאר
בנו וזהו שתקנו אכסי כנסת הגדולה במטבע
ברכת המילה וכאזכאיו חתם באות ברית קודם
וביאר בה תועלת הברית הזו שהוא להנצל מריכה
אל גיהנם שהוא באר שחת כמו שנזכר בה בפי' על
כך בטכר זאת אל חי חלקנו כורנו כזה להציל ידידות
שארנו מסחת ובאר הטעם כי זה הוא למען בריתו
אשר עם בבטרכו ואין הצלת הסחת במקום הזה
על המיתה כי הערלים והמולים שוים בה אבל הוא
כאמר בלי ספק על עונם ג' יהנם וכך ארזל במדרש
כי אברהם אבינו יושב על פתח ג' יהנם כדי להציל
את המולי' מליכנס שם ובעבור זה כל זמן
סנראה אות הברית הזו קיים באומה אף אם נראה
תוקף הכרות עוברות עלינו תמיד בעבור זה לא
נתיאשמן הגאולה כי אנחנו היום רומים לחולה
שהוא קרוב למות וכל האכסים אומרים עליו שאין
בו כח לחיות כי כל עוד שנראה בור ברמץ החיות
כשאר לא נתיאשם שלא יחיה מחולי זה וכך אף
אם כל האומות אומרות עלינו שאנחנו באהם תקוה
ושאברה תקותנו כגזרנו לנו הנה כאשר נראה אות
הברית הזו כשאר ומתמיד בנו המורה על הקטר
שיש בין הענין האלקי ובין האומה נרע בודאי
סעדיין יש בנו כח לחיות ושעל ידי הקטר הז' תשוב
האומה לקדמותה ולחיתכה ולהדבק בענין האלהו'
כאשר היתה בחזון בתחלה :

פרק ששה וארבעים

אין לאיש חזקה באמונתו להיות כאמץ בבריתו
כשהיה שומר ברית ותורה ועובר את השם בהיותו
סלאכץ וסליו בביתו ורעכץ בהיכלו ומעטיו מזליחים
ואין פשתנו לוקה ולא יוכו מחמיץ אבל כי גם
בהתהפך עליו בלהות הזמן ויאחזוהו ימי עומי
וירדפוהו עד השברים לא יסיר תומתו ממנו וזוה
יבחץ הכריק אס הוא עובר מאהב' כי בעת סיבואו
עליו כרות רבות ורעות יחזיק במעוזו ולא ימס את
לבב אחיו כלבבו ויבטח בסס בכל עתותיו כי בעת
השלוח וההסקט וההצלחה יכיר שהכל בא מאתו
ולא יאמר כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה כי
הוא יתב' הכותץ כח לעשות חיל ויבקם מלפניו
להתמיד הטוב ההוא ובעת כרה יוסף אומץ ויבטח
סיוכיהו מצרה לרוחה ויבקם מלפניו סיעשה שלום
לו ועל זה אמר המשורר בטחו בו בכל עת רל'
בעת ההצלחה ובעת כרה וספכו לפניו לבבכם
ואמרו אלקים מחס' לנו סלה וזה הדבר הוא שטכחו
בו בני קרח את אומת ישראל במזמור מד' המתחיל
אלקים באזנינו סמענו אבותינו ספרו לנו פעל
פעלת בימיהם וזה כי כלל המזמור ההוא אינו אלא
לסבח אומות ישראל שהיו בוטחים בסס ביו' טובה
ובעת ההצלחה היו מכירים שהכל בא מאתו וגם
בעת כרה לא נסוג אחר לבם מהיותם בוטחים בו
ומחזיקים בבריתו וזה אף אם לא ראו בעיניהם
האותות והמופתים הגדולים אלא מפי הסמועה
סקבלו כך מאבותיהם וזהו שהתחיל אלקים
באזנינו סמענו כלומר אעפ' סלא ראינו בעינינו הן'
סמענו באזנינו מאכסים סראוי להאמין בהם וזה
כי אבותינו ספרו לנו כי פעל פעלת בימיה' וגו' וכי
דרכך לעשות כס' וכפלואו' כי אתה ירך גוים הורסת
ותטעם וגו' כי לא בחרבם ירשו ארץ וגו' ואם כן
סכל הצלחת אומתנו היתה על ירך בתחלה גם
עתה אין ראוי שתכלא רחמיך ממנו ואת' סהו' מלכי
אלקי' כזה יסועו יעקב כי אין בז' מוכע לא מדרך ולא
מכרי כי אתה הוא מלכי וכמו שהמלך מוטיע את
עבריו הן יהיו ראויי' כרי הן בלתי ראויי' לעסו' לו סס
תפארת בלבד כך ראוי לך להוטיענו ואחר סאתה
הוא אלקי' ג' כ' רל' בעל יכולת הגמור ואין מי סיעכב
על ירך כזה יסועות יעקב כי תמיד אנחנו בוטחים
בך ויודעים כי בך כרינו נג' ח ובסמך נבוס קמינו
ואין

ואין לנו בטחון אחר זולתך כי לא בחרבי אבטח
וקטתי לא תושיעני אבל תמיד אכחכו שמכו בטחונכו
בך הן בעת ההזלחה הן בעת הזרה ויתחיל לבאר
זה ואמר כי הושיעתנו מצרינו ומסנאינו הביטות
כלומר כאשר הושיעתנו מצרינו והביטו את מסנאינו
שהיתה עת הזלחתנו לא גבה לבנו ולא רמו עינינו
אבל באלהים הללנו כל היום ושמך לעולם כודה סלה
כשנהיה מצליחי על הדרך טעמינו כבר ולא בעבו
זה יס לך להמנע מלהושיענו להיותך חוטם שירוס
לבנו ונסכח את ה' אלהינו ואחר שהזכיר כי בעת
ההזלחה שמו בטחונם בטם תמיד חזר לומר כי גם
בעת הזרה היו בוטחי בו ואמ' אם זנחת ותכלימו
כלומ' גם כשזנחת אותנו ותכלימו שזהו בעת הזר'
סלא היית יוכא בכבאותינו ותטיבנו אחר מני צר
ומסנאינו שסו לנו ותתננו ככאף מאכל ובגוים זריתנו
ותמכור עמך בלא הון וגו' והמטיף כל העניין ואמר
כל היום כלימתי נגדי ובושת פני כסתני מקול מחרף
ומגדף וגו' ר"ל כי מזולת הזרות העוברות עלי אני
נכלם ומתבייש כל היום מן המחרפים אותי ואומרים
לי הנה במה מבטחך ובטחונך שאינו עוזר אותך
עם היו' בו יכולת לעזור וזה כי כשארם בוטח ברבר
סאינו מועיל לו הוא מתבייש כמו שהזכיר זה דוד ב
במזמו' למכח על איילת הסח' אמ' כמתרעס על זה
בסם כל אחר מבני הגלות ואומר אלי אלי למה
עזבתני ובאר כי התרעומ' מהעזיב' אינה על עזיבת
מקום כי הוא יתב' מלא כל הארץ כבודו אבל רברי
סאינו ותרעומתו הוא על שהיה רחוק מלהושיעו
ואף על פי שאני קורא אלהי אקרא יומם ולא תענה
אותי ואף בלילה שאין רומיה לי אין עונה אותי ואין
קשב ואין זה מצד סכוי טיש בך כי יורע אני כי אתה
קרום ומובדל מהסכויים הג' סמיים ואתה יושב כלומ'
עומד על תואר אחד קיים תמיד מבלי סכוי ועל כן
אמר יושב כי תואר הישיב' הוא היותר קיי' סבתוארי
המצב כמו שביאר הר"מבס זל בסתוף יסב ואמ' עוד
תהלו' יסר' כלו' יסר' מתהלל' בך תמיד שאת' מושיעם
בעת צרתם ואם כן למה עזבתני עתה כי לא היה
הענין כוהג' כן בזמן האבות כי בך בטחו אבותינו
ולא היית מטיב פניהם ריקם אבל בטחו ותפלטמו
ואילך זעקו וכמלטו ובך בטחו ולא בוסו מבטחונם
אחרי שהיה בטחונם בך שאתה דבר קיים וכלתי

מסתנה כמאמ' רוד אלהי בך בטחתי אל אבוטה כי
הבוטח ברבר סאינו קיי' הוא מתבייש מבטחונכו כי
אינו בטוח סתניע תקוותו כמאמ' איוב על הבוטחי'
על ברכות המים המכונסים שהן יבשות בימו' הקיץ
אמ' בוסו כי בטח באו עריה ויחפרו כלו' כסמנאות
יבסה וכך הבוטח בעפרו לפי סאינו דבר קיים אמ'
הכתו' בוטח בעפרו הוא יכול וכך בארם אמ' הכתוב
ארור הגבר אשר יבטח בארם אבל הבוטח בסם
ס הוא דבר קיי' לא יבוס מבטחונכו ועל כן אמ' בטחו
ולא בוסו ובעבור זה אני מתרעס על הבוטה סאיני
מתבייש כי רואה אני בעצמי סאיני תולעת ולא איס
וחרפ' ארם ובזוי עם עד סכל רואי ילעינו לי זה לעב
הוא סאומר עלי זה סהוא גול אל ה' יפלטו ויכילהו
אח' סחפץ בו כי כן דרך הרשעי' להלעיב' על הבוטח
בסם כמאמר הכתוב ענת עני תביטו כי ה' מחסהו
כלומר סאומרים סעצת העני כבערה בעבור סהוא
מסים מחסהו בסם ומזה אני מתבייש מאד ועל זה
הדרך הוא פי' אמרו ובושת פני כסתני מקול מחרף
ומגדף וגו' סהם מחרפים אותי ואומרים אי אלהינו
צור חסיו בו וגו' יקומו ויעזרוכם יהי עליכם סתרה
וזה לפי סהם מטילין סקרן ביכלתך חלילה ואמר
אחר זה כל זאת באתנו ולא סכחונך ולא סקרנו ב
בבריתך כלומר אף אם באו עלינו כל אלה הזרות
סאמרנו לא סכחנו אותך אבל תמיד היינו קיימים
בבריתך ואמונתך ולא סקרנו בברית' לא במעס' ולא
במחסבה לא במחסבה כי לא נסוג אחר לבנו ולא
במעס' כי לא נטה אסורינו מני ארחך ואמר עוד כי
דכיתנו במקו' תנין וגו' כלו' אף אם הכבד' עלינו עול
הגלו' ותכס עלינו בצלמו' הזרות סהי לנו לסכח את
סמך ואעפ' כן לא עשינו זה ואם סכחנו סם אלהינו
ונפרוש ספינו לאל זר עשה אתה בעצמך עלינו ה
החקירה והלא אלהים יחקור זאת כי הוא יודע
תעלומות לב ולו לברו תאות החקירה הזאת ואחר
סזכר סבח אומת יסראל בהיותם סובלים הזרות
ועול הגלות לאהבת הסם הזכיר התרעומת סהיה
מתרעס על הסם דרך תפלה ואמ' כי עליך הורגנו
כל היום נחשכנו ככאף טבחה עורה למה תיטן ה'
כלומר אף אם נסבול כל אלו הזרות לאהבתך כל
עוד נפשינו בנו מכל מקום כאשר עליך הורגנו כל
היום עד שנחשכנו ככאף טבחה איך תוכל להתאפק

על זה ולהחריש עור למה איתם ה' ולמה פניך תסתיר ממנו ואף אם תטבח עכוינו ולחכנו מכל מקו' כאשר טחה לעפר כפסנו ודבק' לארץ בטכנו שאנו בתכלית הדלות והספלו' קומה עזרתה לנו ופרכנו לא בעבורנו אלא למען חסדך כי מדרך החסד להמטך על ה' הבוטחי' בס' אמ' הכתו' והבוטח בה' חסד יסובבנהו כלומר אף אם אינו ראוי מצד עצמו מדרך הבטחון להמטיך החסד חנם על הבוטחים בסם :

פרק שבעה וארבעי

התקוה והתוחלת הוא דבר הכרחי אל המאמץ כרו סימסך אליו החסד הנמסך אל הבטחון אמ' הכביא טוב ה' לקווי' וכפ' היה דוד מטבח עצמו ואומ' אותך קויתי כל היום והתקוה היא על ג' פנים האחת היא תקות החסד והיא טיקוה אל הסם שיוסיענו על ד' החסד בלבד לא מצד סוס חיוב כלל והב' היא תקו' הכבו' והי' טיקוה ליו' שיוסיענו לפי שהורג' להוסיענו ואם לא יוסיענו גם עתה יהיה זה זלזול לכבודו כי הארון שהורג' להוסיע את עברו אם אינו מוסיענו בעת צרתו יאמרו הרואים סזה מצד חולסת יכולת הארון והג' תקוות ההבטחה והיא תקות האמת והוא טיקוה ליו' שיאמת דבריו מצד שהבטיחו על כך ותקות החסד היא היותר משובחת שבכלל לא שאף המקוה בטוח כל כך סיכתן לו כלבבו כל אשר תטא כפטו כי להיותו מסער בעצמו שאינו במדרג' טיעט' עמו חסד חנם חוטב סלא ירצה הארון לתת את ס' סאלתו ובעבו' זה אינו מקוה כראוי סאם היה מקוה כראוי לא היתה החסד כמע' מצד הסם כי תמיד ה' רוצה להספיע למקוה כראוי אמר הכתוב רוצה ה' את יראיו ואת המיחלים לחסדו ולזה הוא מבואר כי המכע הגעת החסד הוא כאשר אף התקוה כראוי ותקוות הכבוד היא יותר בטוחה וזה כימי שהורג' לעזור לסוס אד' ואינו עוזרו הנה ראוי לו כרו שהרוח' לא יחטוב סמה שאינו עוזרו עתה הוא בסבת לאות או חסרון בארון טיתעורר לעזרו על רב' כבוד סמו

כמאמר המסורר עזרכו אלהי יסענו ר' אתה סהוית רגיל להוסיענו ואמר על רבר כבוד סמך לומ' שאין אנו מבקסין העזר מצד סוס חיוב סיס לנו עליך ולא בעבור זכויות סיס בנו אבל בעבור כבוד סמך סלא יאמרו הגוים שאיך יכול עתה כמו סהוית יכול עד עכסיו וזה סאמ' אחריו למה יאמ' הגו' איה כא' איה' וזה הדרך דרך מסה בתפלתו במרג' לי' סאמ' וסמעו מצדים כי העלית בכחך את העס הזה מקרבו ואל' אל יוטב הארץ ההיא סמעו כי אתה ה' בקרב העס הזה וגו' והמתה את העס הזה כאיס אחר ואמרו הגוים אשר סמעו את סמעך לאמ' מבלתי יכולת ה' וגו' ובעבור זה כאמר לו סלחתי כדברך כלומ' סלח על הדרך סאתה אומ' בענין סלא יתחלל סמי אבל אני אקח את נקמתיהם בענין סיסאר כבודי מ מוכח במקומו וזהו סאמר ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ כי כל האנסי' הרוחי' את כבודי וגו' אם יראו את הארץ וגו' כל מכאזי לא יראה ותקות ההבטחה היא היותר בטוחה מכלס והיא טיקוה אליו בעבור שהבטיחו עליו אם בכת' ואם בעל פה : וכאמר יהיה המבטיח איס אמת יהיה לב המקו' בטוח סיטליס דברו וכפ' אמ' דוד זכור דבר לעבדך על אשר יחלתני וביאורו כי אי' לקטון או לעבד חיוב על הגדול או על הארון אלא מצד הבטחתו אם הבטיחו על כך ובעבור זה התקוה סהיא נתלית ברב' מדברי הנביאים סהם אמתיים בלי ספק כמו ספירסנו למעלה בזה המאמ' אף ספק סראוי סיהיה לב המקוה בטוח סתניע ותטלס התקוה על כל פני כי אף על פי שהדברים המיועד' הם מטבע האפסר מצד עצמם הנה להיותם מפי הסם הם כמחוייבים עד סראוי סיהיה לב המקוה בטוח בהם כאלו הם דברים מחוייבים להיות וזה כי הדברי' העתיד' הנה הם אפסריים אחר סאינס נמצאי' בפועל תמיד ויס מהם אפסרי' על סווי כמו ירדת הגסס מח' כי מציאותו והעדרו סווי באפסרו' וכפ' הגעת הבריאו' לחול' מציאותו והעדרו סוי באפסרו' זיט דברי' סאע' סהם עתיד' אף מציאותם והעדרם סוה אבל הם כמחוייבי' כמו עליות הסמס מחר סאע' סהו' עתיד הוא מחוייב סיהיה וכפ' כל הדברי' העתיד' סנטלמו סבותיהם ועל זה הדרך ראוי סתהיה תקו' הבוטח בסם ומכפה לדברי הנביאים כארס המקוה הרברי העתיד

פרק שמנה וארבעים

העתידי שמציאותם מחויב וזהו שאמ' המשורר
 קויתי ה' קותה כפטי ולדברו הוחלתי כפטי לה'
 משומרים לבקר שומרי לבקר ופירושו על זה הדרך
 לפי ששומרי החומות בלילה נחלקים למשמרות יש
 שומר עד קריאת הגבר ויש שומר עד הבוקר והשומר
 עד קריאת הגבר הוא מצפה לקריאת הגבר על ה
 הספק לפי שהוא אפשרי על הסווי כי אפשר שיהיה
 ולא יהיה אבל השומרי לבקר והם השומרים משמרת
 הבקר הם מצפי לבקר בבטחון גדול שיהיה כי הוא
 דבר מחויב להיות ולזה תלה תקוותו לשם כשומרי
 החומות למשמרת הבקר ואמר שיהיה מצפה לשם
 ולדברו שהבטיח על ידי הנביאי בבטחון גדול יותר
 ממה שמצפים לבקר שומרי החומות למשמרת הבקר
 שהוא דבר יגיע בחיוב ולזה לא תלה אותן בחולה
 לומר שהוא מצפה לשם כפטי החולה הבריאות לפי
 שאע"פ שהחולה מצפה אותו בכוסף גדול מכל מקום
 הוא מקופקא אם יגיע אם לא לפי שהוא אפשרי על
 הסווי כירידת המטר אבל המצפה לבקר הוא מצפה
 אותו בבטחון שיגיע כי הוא דבר מחויב שיהיה כי
 השחר נכון מוצאו ועל כן אמ' הנביאי נדעה נרדפה
 לרעת את ה' כשחר נכון מוצאו כלומר כדבר שהוא
 מחויב להיות ויבא כגשם לנו כלומר לא לתקות סכר
 בחיוב לא כדבר שהוא אפשרי כגשם ועל זה הדרך
 ותפרט ייראוך עם שמש כלומר בחיוב כזריח השמש
 אבל תקות השכר תהיה כדבר שהוא אפשרי שהוא
 המטר וזהו ירד כמטר על גז ותקו' ההבטחה הזאת
 נקראה תקות האמת שאדם מצפה אותה בבטחון
 להי' השם אמת ודברו אמת ובעבו' שתקות החסר
 בלבד ותקות ההבטח' מכר האמת ושתייהן לתועלת
 המקבל אבל תקות הכבוד אינ' רק בבחינת הגותן
 יקווה אות' המקוה מכר החסר בלבד כי הארון כאן
 הוא מחויב בזה מכר עצמו כדי לחוש לכבודו אמר
 המשורר לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד כלומר
 אין לנו מבקטי ממך זה לשכר זכויותינו כי מה יזכה
 ילוד אשה ולא מכר תועלתנו אבל בעבור כבו' שמך
 מוסף על מה שאת' מחויב לעשות זה על חסדך ועל
 אמתך כלומר מכר חסדך שהיא תקות החסד ומכר
 אמתך שהיא תקות ההבטחה:

התקוה והתוחלת בכל אחד מאלו הפכי סזכרנו הנה
 הוא אם כללי ואם חלקית והכללית הנה היא שראוי
 לאדם שיקוה אל השם תמיד שיוסיף את כלל אומתו
 ויפיל בנעימי חלקם וזאת היא התקוה שעליה ארזל
 סבת חילת ריכו של אדם אומר לו כפית ליטועה וזו
 היא ישועת כלל האומה והחלקי היא שיקוה אל השם
 שייסיר לפניו דרכו כרחמיו וכרוב חסדיו ויזילהו מן
 הדבר שהוא רע ויבחר לו מה שהוא טוב ונאות לו וזה
 כשישי' בלבד לבחור הטוב ולמאוס ברע כי אפילו
 במעטה יריו ובמה שהוא מטתרל לא ידע האדם מ
 מאוס ברע ובחור בטוב אם לא בעזר אלהי אמר
 שלמה יש דרך יסר לפני אים ואחרית' דרכי מות וכך
 אמר מה' מצעדי גבר ואר' מה יבין דרכו ולא מתיאס
 מלקוות אל השם בכל מעשיו מיראת עונותיו כי ה
 השגחת השם תמטך תמיד אל המיחלי אליו על כד
 החסר לא על המיחלים על כד הגמול אמר הכתוב
 הכה עיני ה' א יריאיו וגו' וביאר סזהו בתקוה החלקית
 על כן סמך לו להביל ממות כפסם ולחיותם ברעב
 וכי תמצאן אותו צרות רבות ורעות יחזיק בתומתו
 ויוסף אומץ לקוות א השם ויחשוב בלבד וידע ויטכיל
 כי אין מעכב ביד השם מלתת את שלתו ולעסו' את
 בקשתו כי יכולתו בב'ת ויש לאל ידו להוציאו מצרה
 לרווח' כרחמיו וכרוב חסדיו השם בב'ת ובזה יוסף
 לקוות אל השם וכך ביאר זה ירמיה הנביאי בספר
 איכה כשהיה מדבר על תוקף הצרות שהיה כל אחד
 מישראל סובל בגלות את' ותזכח משלום כפטי וגומר
 ר'ל כל כך הם חזקות ותכופות הצרות הבאות עלי
 עד ששכחתי תאר השלום ונסייתי תאר הטובה איך
 הוא ומתוך כך הייתי אומר אבד נכחי ותוחלתי מה'
 ובאר הסבה למה היה חושב שאבדה תקותו כי אפי
 לזכור עכיו ומרורי הוא לענה וראש' כי זכור מקור
 כמו זכור מלחמה אל תוסף ואמר אחר זה זאת
 אשיב אל לבי על כן אוחיל חסדי ה' כי לא תמכו וגו'
 רובה לומר מה שאני משיב אל לבי בתוקף הצרות
 הוא כי חסדי השם לא תמו וכי לא כלו רחמיו כי
 הם בב'ת ולא יזנח לעולם ה' כי אם הוגה ורחם
 כרוב חסדיו ועל כן אינו מתיאס לזאת מן הצרות

וכן ביאור זה דוד על התקו הכללית גם כן אמ' יחל
 ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פרות ר"ל
 אל תתיאסו מלקוות א' העם בקבת רוב העונות כי
 איך אתם עתידין ליגא מצד זכויותיכם כי לא וספיקו
 לכך אבל הגאולה ממעמקי הצרות תהיה על כד
 החסד לבד ולזה ראוי ליחל א' העם בלבד ולא לזולתו
 כי עם ה' החסד ואיך נמצא מן הנמצאי' שיוכל לעשו'
 חסד זולתו כמו שכתב אר פרק י"ז מזה המאמר ואף
 אם ירבו העונות הרבה עמו פרות כי אי אופט' סיהי'
 כח החוטא לחטוא יותר גדולה מכח העם למחול
 אם כן הוא יפרה את ישראל מכל עונותיו ואולם
 בתקוה החלקית תגיע ותשלם כוונת המקווה עם
 התפלה אמר דוד קוה קויתיה ה' ויט' אי וישמע טועתי
 ויע' לני מבזר טחון מטיט היו' וייקם על קלע רגלי וכו'
 וזה לפי שהתקוה החלקית אינה תלויה אלא בו
 וכשתהיה לפי מה שראוי איך עם מונע כי איך כילות
 מצד הכותף וכשיתפלל אדם על הדבר המקווה יורה
 שהתקוה ההיא אמתית ובז' יוכל לקבל החס' המקוה
 אבל התקוה הכללית אף אם תהיה כראוי מצד איש
 אחר אומתי מקפד לא יגיע וישלם הדבר המקוו' לפי
 שאיך התקוה כראוי מכל המקבל שהוא כלל האומה
 ואחר שאיך המקבל מוכן מצ' התקו' אי אופט' שתשלם
 התקו' ההי' ולזה מה שתלו ר"ל הגאולה הכללי' בזמן
 או בזכות אמר אבי ה' בעתה אחיטנה זכו אחיטנ' לא
 זכו בעתה ואולם החלקית איך לה התלו' בזמן אלא
 כפי סיכוי המקבל עצמו לקבל החס' מצד התקוה
 כן תגיע ותשלם תקותו עם התפילה :

הכתוב תוחל ממוסכה מחלת לב ועל כן ראוי לכל
 חכם לב להסיר מנפשו והתקוה והתוחלת וזה כ
 כשתחדל הנפש מלקוות דבר קטנה ההסג' ותסתפ'
 במה שתטיב לא תהיה הנפש טרודה בדבר ותחשו'
 בדברי מדע והשכל וענינים מרבים אור השכל
 ומזהירים אותו ואם כן איך כאמ' כי התקו' והתוחלת
 אל המאמין טוב עד שכמ' הכבי' מזהיר על התקוה
 יותר מכל הדברים כולם אמר ואתה באלהיך תשוב
 חסד ומשפט שמור וקו' אלהיך תמיד סירא' שהתקוה
 דבר הכרחי א' המאמין בשמיר' חס' ומשפט או יותר
 והתשוב' בזה כי התקוה לדבר שהמקוה מסופק בו
 אם יגיע אם לאו תטריד הנפש לחשוב מחשבו' כדי
 להטיבו אבל התקוה לדבר שהאדם מובטח בו טיב'
 כמו סיקו' לאור הבקר לא יטריד הנפש אבל ישמחנה
 בהיותה משערת הטוב ההו' המובקט והיות' בוטח'
 סיגיע ועל זה הררך ראוי שתהיה התקו' לט' כשהיה
 בוטח בו בטחון שלם שיטלים תקותו בלי ספק אחר
 שיט' יכולת בידו ואיך מי שיצ' על ידו לא כמו שמקוה
 דבר שמסופ' בו אם יגיע ואם לא יגיע והתקו' הזאת
 תחזק הלב ותשמחהו אמר הכתו' חזק ויאמץ לבבך
 כל המיחלים לה' כי התקוה אליו לא די שלא תחליט
 הלב אלא שתחזק אותו כי המקוה א' העם בהיו' לבו
 סמוך וכשעז על ה' קדוש ישראל באמת סימלא שאתו
 יוסיף אומץ ויתחזק כחו הוא שאמר הכתוב ויעשו
 נערי וגו' וקווי' יחליפו כח ר"ל הפערי' שאי' מדרכס
 ליעף וליגע והבחורים שדרפס להחליף כח כולם
 כשול יכשלו ויעשו ויגיעו ואולם קווי' יחליפו כח
 וירבו עצמה ומצד שירבו עצמה יוכלו לקוות יותר
 ומצד היות התקוה אל ה' שהוא דבר קיים יתחזק
 יותר עד שהדברי' הללו הם כמתגמלים התקו' סב'
 החוזק והחזק סבת התקוה ואל זה רמז המטורר
 באמרו קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וגו' הנה באר
 שהתקו' סבת החזק והחזק סבה לקוות יותר ועל
 התקוה הזאת היה מזהיר הכבי' באמרו חסד ומספ'
 שמור וקוה אל אלהים תמיד כי התקוה והתוחלת אל
 ה' הוא דבר יותר מעולה מכל התהילות שאפשר
 שיטבח האדם לט' אמר המטורר ואכי תמיד איחל
 והוספתי על כל תהלתך וזה יראה דבר זר מאד איך
 אמר שהוא יוסיף על כל תהלות ה' והרי הכתוב
 אומר מי ימלל גבורות ה' וכו' והיאך אפשר שיוכל
 האדם

פרק תשעה וארבעים

וראוי שיטאל שאל ויאמר כי התקוה והתוחלת אינו
 דבר כאות לטבע האדם כי הם יטרידו המחשבה
 ויתישו הכח ויחליאו הנפש חולי גדול עד אס' ישימוה
 סכלה וזה כי בסב' התקוה והתוחל' לדבר מה תהיה
 הנפש טרודה לחשוב מחשבות להטיב הדבר ההוא
 המקווה ולא תחדל מלחשוב תמיד בזה עד אס' יכבה
 אור השכל מעליה ותשאר הנפש עמומה על זה אמר

הארס לספר תהלות הטי' שהם בלתי בעלי תכלית
 אף כילהוסיק עליהם אלא שפי' הפסוק הוא כך כי
 בהיותו מיתל לסט תמיד הוא מוסיק על כל התהלות
 שאפסר טיהלל האר' את הטי' וכן באר זה דוד במקו'
 אחר אמ' כי התקוה והתוחלת לטי' היא כמו התהלה
 ביותר מובחר שבמקומות וכמו היותר נבחר
 שבקרבנות והוא הקרבן שאינו בא על חטא אלא
 בנדר ונרבה אמר לך דומיה תהלה אלהי' בזיון ולך
 יסולס נדר גל' כי דומיה מלסון תקוה כמו דומו עד
 הגיעו אליכם שפי' קוון וכן רמינו אלהים חסדך שפי'
 קויו ויהיה פירוש הפסוק כן הדומיה שהיא התקוה
 והתוחלת אליך אלהים הוא כמו התהלה בזיון שהו'
 המקום היותר נבחר שבמקומות והיא ג' כלאו יסולס
 לך נדר שהו' היותר נבחר שבקרבנו לפי שאינו בא
 על חטא ומכר התקוה את' שומע התפלה כי התפולה
 שהיא מכר התקוה ליו יתברך היא היות' נבחר ומכר
 שאתה שומע התפלה עדיך כל בשר יבאו להתפלל
 ומכר התפלה הבאה מכר התקו' דברי עונות גברו
 מני ואפי' הפסעי' שהם המרדים אתה תכפרם וזהו
 לבדל מעלת התקוה כמו שנתבאר למעלה ואעפ'
 שרזל פירשו דומיה מלסון שתיקה כמו שאמרו סמא
 דכולא מסתוקא סכאמר לך דומיה תהלה לפי קטר
 הפסוקי' יראה יותר שהו' לסון תקוה ולבדל מעלת
 התקוה היה דוד מזהיר את העם לקוות אל ה' תמיד
 בלי הפסק אמ' יחל ישראל אל ה' וגו' וייער על התקוה
 הגמול הרוחני שהו' העולם הבא אמר קוה אל ה'
 וסמור דרכו וירוממך לרפת ארץ הרי שבאר שבסכר
 התקו' בפרט ושמירת דרך ה' בכלל יירם ארץ החיי'
 כי כפי רעת רזל ירוסת הארץ היא ארץ החיים כמו
 שאמר כל ישראל יסלהם חלק לעולם הבא סכ' ועמך
 כלם כדקיים לעולם יירסו ארץ וכן נמצא חבוקוק
 מזהיר על התקוה והתוחלת אמ' אס יתמהמה חכה
 לו כי בא יבא ולא יאחר ואחר שהו' מתמהמה איך
 אמ' כי לא יאחר אבל פירשו שאעפ' שיתמהמה ראוי
 שיחכה תמיד לבאולה ויחכה שיבא בלי איחור וכן
 אמר יסעיה אסרי כל חוכי לו:

פרק חמשים

התרעומת הנמצא בכתובים על אורך הגלות אינם
 טוה אל התרעומת הנמצא בדברי הכביאי' על כדריק
 ורע לו רפע וטוב לו כי עקר התלונה בגלות אינה
 מצד סכסוב שהגלות הוא סלא כדף אבל עקר
 התרעומת היא על אחר מהג' כדריק שהזכרנו ט
 שהתקוה נחלקת אליהן אס תרעומת החסד ואס
 תרעומת ההבטחה ואס תרעומת הכבוד ותרעומת
 החסד הוא כי כל עושה חסד הנה בלי ספק כי כפי
 רוחק המקבל להיותו ראוי לקבל החסד כן תהיה מ
 מדרגת החסד יותר גדולה ואחר שאנחנו בתכלית
 הספלות והדלות עד סכמעט הגענו אל תכלית ה
 ההפסד הנה אנחנו כריכין לקבל החסד היות' גדול
 שאפסר ואחר שהחסד האלהי הוא היותר גדול
 שאפסר ראוי שיחול עלינו עתה שאנחנו מסוללי' מכל
 טוב כעבר הזה שהו' בתכלית הספלות והבזיון
 וזהו שרמז דוד באמרו הנה כעיני עבדים אל יד א
 אדוניהם וגו' וזה הכתוב יראה כדבר זר איך יאמ' כי
 אנו מצפים כעבר אל הארון וכספחה אל הגבירה
 והרי הארון לעולם לא רוצ' להוכי' את עבדיו לחירות
 ואין העבר מצפה אליו שיושיענו מצרתו ויוציאנו ל
 לחירות אלא פרוס הכתו' הוא על דרך שאמרנו כי
 המסורר היה מתרעס לטי' ממדת חסדו ואמר כי כל
 כך ארך זמן הגלות עד שטכנו כמררגת העבר ולא
 כעב' שהו' מצפה לחירות על יד אוהביו או קרוביו
 שהו' מצפה עליהם מתייבאו לבאלו אבל כעבר
 היושב באפס תקוה ונתיאס מלצאת לחירות והו'
 העבר היושב ביר ארוני' קסה מסולל מכל טוב אינו
 ברשות עצמו לקיים דתו ואמונתו ואין לו בניס ולא
 כבוד ולא עושר כי מה סקנה עבר קנה רבו ואין לו
 שום תקוה בעולם אלא שהו' מצפה אל יד אדוניו
 סיתן לו פרוס' לחס סיוכל להתפרנס בה וכן הספח'
 אל יד גבירתה וכן אנחנו כל כך ארך זמן הגלות
 ותוקף הכרות שהן תוכפו' עלינו בחזקה עד סכמעט
 כתיאסנו מן הבאולה חס וסלוס וטכנו במדרגת ה
 העבר הזה סנתיאס לצאת לחירות סלא כבקס רק
 להתקיים בגלות הזה עם דלותנו וספלותינו וזהו
 אמרו כן עוינו אל ה' אלהינו עד שיחננו ועל כן אמ'
 חננו ה' חננו כי רב טבענו בוח כלומ' אס אתה עושה
 כדי סיהיה החסד יותר מופלב שאפסר וזה כטיהיה
 המקבל כעדר כל טוב רב טבענו בוח כסהגענו אל

הוא בשמים בלבד ר"ל בעליוני אכל חסד החסד הנמשך
 על התחתונים כמו מה שאמרת כרתי ברית לבחירי
 כשבעתי לרוד עבדי עד עולם אכין זרעך ובניתי
 לרוד ורוד כסאך סלה אינו כן כי אין הקיום נמצא
 בחסד הזה כמו שהוא נמצא חסד הקיום בעליונים
 והתחיל לבאר איך חסד ההמצאה והקיום נמשך ב
 בעליונים ואמר ויורו שמים פלאך ה' כלו' פלא החסד
 פעמית עמהם להמציאם בתכלית השלמות אף א
 אמונתך שהוא הקיום שאתה נותן להם יורו אותך
 בקהל קדושים ר"ל בכלל השכלי הכבדלי שהם עלות
 לגבלים והם המכיעים אותם כי כלם מודו ומכירים
 כי אתה אל נערץ בסוד קדוסי רבה ושאיך בעליונים
 דומה לך שיוכל לעשו חסד כמוך כימי בשחק יערוך
 לה ידמה לה' בבני אלים כי כלם יודעי שאתה אלוה
 על כלם ושאתה אלוקי כבאות השמים והארץ ושאיך
 כמוך חסין יה ואני רואה שאמונתך סביבותיך כלו'
 כי הקיום אינו לא בעליוני לבד ואין זה מצד שאתה
 אלהי השמים בלבד ולא אלהי הארץ כי לך
 שמים אף לך ארץ תבל ומלואה אתה יצרתם כפון
 וימין אתה בראתם וגו' לך זרוע עם גבורה לעשות
 מה שאתה חפץ ולטנות הטבע כפי רצונך כי צדק
 ומשפט מכון כסאך כלומר כל הדברים הנמשכים
 על צד החיוב בדברים הטבעיים שאי אפשר להם
 שיסתנו והם סקראם צדק ומשפט במקום הזה כלם
 נמשכים מן השמי' שהם מכון כסאך אבל הדברים
 הנמשכים על צד החסד והאמת אי אפשר שימסכו מסו'
 זולתך אלא אם כן יקדמו פניך לתתם כי אין נמצא
 בעולם שיוכל לעשות חסד זולתך כמו שנתבאר פר'
 י"ז מזה המאמ' ואח"כ התחיל לבאר שהחסד הנמשך
 על התחתונים ראוי שיהיה נמשך בעם היותר נבחר
 והם העם היודעי להודות לסי' וע"כ אמ' אסרי העם
 יודעי תרועה ר"ל יודעי להודות לך כי תרוע' זה כמו
 בזמירו' נריע לו והעם הזה הם ראוי' שיהלכון באור
 פניך כלומר שימסך להם החסד והאמת הנמשכים
 מאור פניך כמו שאמרנו לפי שהם יגילו בשמך כל
 היום וירוכו בצדקתך ויתהללו בשם קדשך ויודו כי
 אתה סבת הכלחת' והם מכירי' כי תפאר' עוזמו אתה
 וכי ברצונך תרום קרכנו וע"כ הם אומר' תמיד כי לה'
 מנכנו וגו' ר"ל כי מלך ישראל ומגנס ושר צבאם הוא
 מהסי' ולא מזולתו וזה כי אז דברת בחזון לחסידך

הקצה הזה שהו' בתכלי' הבזיון וראוי שתחוס עלינו
 כגודל חסדיך וכך הימץ האזרחי במזמור לז' שהיה
 מתרעם על חורך הגלות על זה הדרך היה מתרעם
 ואומר כי טבעה ברעות כפטי וחי' לשאל הגיעו כ
 נחשבת עס יורדי בור כלומר כל כך עברו עלינו ה
 הצרות עד שנחשבנו כמתים וראוי לך שתחוס עלינו
 כגודל חסדיך קודם שנגיע אל תכלי' ההפסד כי למה
 נמות לעיניך וייכריתו את שמינו מן הארץ הלמתים
 תעשה פלא וגומ' היסופר בקבר חסדך כלומר כבר
 הגענו אל קצה טראוי שיחול עלינו החסד האלהי ה
 המופלא כי אי אפשר להגיע לקצה יותר גדול וספל
 מזה אלא אכ' יהיה בקבר והיסופר בקבר חסדך כי
 אז לא יהיה חסד לא יכירה חרפה וכל המזמור הולך
 בדרך חולה המצטער על חליו אע"פי שידע טרוע
 הנהגתו המציאו לכך: ואולם במזמור פ"א שהוא
 לאיתן האזרחי התרעומת הוא על ב' הדרכי' אחרים
 שהם תרעומת ההבטחה ותרעומת הכבוד ותרעומת
 ההבטחה הואמה שזכר איה חסדיך הראשונים ה'
 וגו' ותרעומת הכבוד הואמה שאמר זכור ה' חרפת
 עבדיך אשר חרפו אויביך ה' וגומ' וכדי
 שיתבארו שתי אלו התרעומות על פי דברי המסורר
 אפרט המזמור כדי שיהיה נקטר יפה על זה הדרך
 הנה הוא התחיל ואמר חסדי ה' עולם אסירה וגו' וזה
 ע"ד מה שאמ' ירמיה הנביא ע"ה צדק אתה הכי אריב
 חליך אך משפט' ארבר אותך כמו שפירשנו למעלה
 וכך הם דברי זה המסורר אני יודע שאיני יכול
 להכחיש חסדי השם יתברך המתפשטים תמיד על
 בריותיו הן בנמצאים העליונים הן בנמצאים ה'
 התחתונים וע"כ אני אטורר חסדי הסי' תמי' ואפרסם
 זאודיע אותם לבני אדם תמיד ולרוד ורוד אודיע
 אמונתך בפי ר"ל אודיע הקייו' וההתמדה אשר בהם
 כי לא אוכל להכחיש אות' אבל עם כל זה לא אחשוך
 פי מלהתרעם ולא על מדת החסד אבל על מדת
 האמונה והוא תרעומת ההבטחה וזה שאני רואה
 שאין הקיום והאמונ' טוה בכל כי אמרתי עולם חסד
 יבנה שמי' תכין אמונתך בהם כלומר כאשר חשבת
 בלבי כי כל העול' נמצא נמשך מהסי' על צד החסד
 הן העליוני הן התחתוני ואכ' היה ראוי שכלם שהכל
 נמשך על צד החסד שהאמונה והקיום ימשך בכלם
 על הסווי ואני רואה כי אמונתך שהוא קיום החסד

רוצה לומר שמואל ונתן הכביא ואמרת סויתי עזר על
גבור ר"ל על רוד כי כבר היה רוד גבור קודם שכתב
למלך כמו שאמר על עצמו גם את הארי גם את
הדוב הכה עבדך והמשיך לזה איך אחר שנתן לו
המלכות והחקר הזה נכרת לו ברית עלי על ידי נתן
הכביא להיות קיימת לו וזהו שאמר ואמוכתי וחקדי
עמו ובשמי תרו קרכו לעולם אשמור לו חקדי ובריתי
כאמ' לו זרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש כגדי רכה
לומר שיהיה מלכותו נכחי בתחתו כשמש בעליוני
וכירח יכון עולם כלומר וכמו שהירח יכון עולם
התחתון כן מלכות בית דוד יכוון אותו ועד ה' הוא
זכירת הברית שכתרת עם דוד ועם זרעו ומכאן
ואילך הוא זכירת התרעומת ותחלת דבריו ב' הוא
אמרנו ועד בשחק כאמ' סלה כלומר הער שנתת
בשחק והוא השמש או הירח אכי רואה אותו שהוא
כאמ' וקיים סלה ואולם הדבר שבא עליו הערו' שהוא
מלכות זרע דוד אינו כן כי אתה זכחת ותמאס
התעבלת עם משיחך כארת ברית עבדך חללת ל
לארץ כזרו והסלים עכיון התרעומת הז' שהו' תרעומ'
ההבטחה ואמר כמדבר בלסון המתרעם זכור אכי
מה חלר על מה שוא בראת כל בני אר' כלו' איני תמ'
על זה הענין מצדי כי אכי זוכר מה חלרי שהו' כאין
גברך ואחר שאין הגלות לכל ארס אלא מקפר ימיו
שהם מועטים כי מי גבר יחיה ולא יראה מו' ושימלט
כפסו מיד שאול סלה ולזה איך זה התרעומת מצדי
כלום אבל עקר התרעומת הוא בהקם אל אמוכתך
וחסדך כי אי' חסדך הראשונים ה' כשבעת לדוד
באמוכתך ואפסר שירמוז בזה שאם לא יקוי החסד
הזה שכתב לרוד שיבא המשיח כדי שעל ידו יסלם
המין האנושי וישיג תכליתו כמזא שהמין כלו כברא
לבטלה אח' שלא יגיע לתכליתו וזהו אומר זכור אכי
מה חלר על מה שוא בראת כל בני ארס כלומר
בריאיתם תהיה לסוא אחר שכלם סופם למות כי מי
גבר יחיה ולא יראה מות ואם לא יסלים כפסו בחייו
לא תשאר אחר המות ואם כן איך חסדך הראשונים
ה' כשבעת לרוד באמוכתך כי התכלי' הזה אי אפסר
שיוסג אלא בביא' המשיח כי אז יהפוך הסם יתברך
אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בסם ה' ולעבדו
סכס אחר ואם איך המשיח בא כמזא מביאות המין
לבטלה ואחר שהסלים עכיון התרעומת הזה שהוא

תרעומת ההבטחה שב להזכיר התרעומת האחר
שהוא תרעומת הכבוד ואמר זכור ה' חרפת עבדיך
כלומר מוסף על חסדך ועל אמתך זכור גם כן מה
שאלו סובלים מכל האומות וראוי לך לחוט על דבר
כבוד שמך אשר חרפו אויביך ה' וכל עמים רבי' אש'
חרפו עקבות משיחך ר"ל איחור ביאתו כמו ולא
יעקבם כי ישמע קולו או פי' עקבות משיחך אחרית
משיחך וירמוז על מלכות ב' דוד שלא היה אחריתו
טוב ואפסר שכתב כי פירם אשר חרפו אויביך ה'
הוא כנוי אל הסם שהיה מדבר עמו כמו ובקס ה'
מיד אויבי דוד שהוא כנוי אל רוד שהיה מדבר עמו
וכאלו אמר ובקס ה' מיד דוד וכך בכאן פירם אשר
חרפו אויביך ה' אשר חרפוך כל עמים רבי' שאמר'
עליך שאתה בלתי יכול להוסיע את ישראל ולז' סוים
ברוך ה' לעולם אמן ואמן כאלו אמר יתעלה האל
מחרפות אלו המחרפים עליו רב כארס האומר בר
מיכן שיוחס אליו חסרון גדול כזה או יהיה פי' לפי
הדרך הראשון כי הסי' ברוך ומקור הטובות לעולם
שהוא זמן בלתי בעלת תכלית וראוי סכברך אותועל
הרעה כסם שמברכין על הטובה וזה כי אח' שהוא
יתבר' ממקור הטובות כל מה שימסך ממנו הו' טוב
או לתכלית טוב וזה כי כל פועל שבראה פעולתו
מסודרת בתכלית הסודר מהסלמות והטוב ראוי
סכחשוב שאיזה רע סכמכ' באיזה פועל מפעולותיו
הוא לתכלית טוב שאם לא כן יהיה זה אס ללאות
ממנו שלא יוכל לתקן הרע ההוא או לחסרון ידיעה
שלא ישער ברע ההוא או שיסער בו והי' יכול לתקנו
ולא רכה אבל עשה אותו בכונה ובפעל הסי' יתברך
אי אפסר שיהיה זה לליאות או חסרון ידיעה כי גדול
ארוכיכו ורב כח ולתבונתו איך מקפר אס כן כשאר
סכעשה בכונה ממנו ואחר שהוא יתברך טו' גמור
וכל פעולותיו בתכלית הטוב והסלמות ראוי שכתב
סמה שבראה אותו בפעולותיו חס וסלום רע הוא
לתכלית טוב אלא שאכחנו לא כשער בזה ולזה אמר
אמן ואמן כלומר אמן על הרעה ואמן על הטובה כי
בלי ספק הכל הוא לתכלית טוב אף אס לא כשער
אכחנו בזה :

פרק אחד וחמישים

הטוב

מאמר רביעי

והטפלות אז השפיע להם הסי' צורת ההתרוממות
 והכבוד אמר הכתוב ראה ראית לך עני עמי אמר
 במצרים וגו' ואומר אעלה אתכם מעני מצרים וגו'
 וזה על דרך טבע ההויה שתמצא אחר ההפסד כי
 לא תמצא הוית האפרוח רק אחר הפסד צור' הביצ'
 ולא זמיחת הזרע רק אחר הפסד צורת הגרעין וכך
 לא תמצא היסוע והכלחת האומה רק אחר היות
 האומה בתכלית הטפלות הרומה אל ההפסד וזהו
 שאמר הכתוב כי בארץ תוציא צמחה רכה לומר אחר
 הפסד צורת הגרעין כן ה' אלהי יבמיח צדק ותהלה
 אחר תכלית הטפלות והדלות הרומה אל ההפסד
 וכך המנוחה לא תבא כי אם אחר היגיעה אל החכ'
 בקסת המנוחה במנוחה תאבד המנוחה ותוריש
 היגיעה וזהו מה שנאמר ביססכר וירא מנוח' כי טוב
 ואת הארץ כי נעמה ויט סכמו לסבול וגו' וירכה לומר
 לפי שהיה יססכר כוסף המנוחה והתענוג וראה כי
 הארץ טובה להתענוג בה כטה סכמו לסבול כלומר
 שהיה יגע תמיד כדי שיסתכר ויהיה לו ממון סיוכל
 לנוח אה' וכדי סיוכל להתענוג גם כן לקח ארצות
 לעבודה והיה כות' מהם מס' וזהו ויהי למס עוב' ורזל
 אמר בבראש' רב' וירא מנוחה כי טוב אף מנוח' לא
 העולם הבא שנאמר וטס ינחו יגיע כח ואי' ארץ לא
 ארץ החי' שנאמר לעולם יירטו ארץ ויט סכמו לסבול
 בתורה ובמצות וכו' וכראה שאמרו כן לפי שמצאו
 בבני יססכר שהיו חכמים גדולים כמו שנאמר ומבני
 יססכר יורעי ביכה לעתים לרעת מה יעשה יסראל
 אמרו שזאת המנוחה שבחר יססכר לו לכחלה אי' א'
 אפשר שירמוז בה הכתו' אלא למנוחת העולם הבא
 ויאמר כי לפי שיססכר היה חוסק מאד המנוחה
 והתענוג וראה שאין מנוחה אמתי' אלא בעולם הבא
 אין תענוג וטוב אמתי' כי אם בארצות חיים והמנוח'
 והתענוג ההוא אי' אפשר שיוטנו אלא בעמל בחכמ'
 ובתורה ובמצות כמו שהוא מדרך כל תענוג שלא
 יוטג אלא אחר העמל והזעזע כטה סכמו לסבול
 בחכמה ובתורה ובמצות שהוא העמל המביא אל
 התענוג ההוא שהוא התענוג והמנוח' האמתי' שאי'
 בה' טנוי וה' הטוב הגמול' שאי' רע דבק בו בכלל ח' כי
 כל תענוגי העולם הז' וטובתיו ימכ' הרע דבק בהם
 תמיד לפי שכל אחד מהן ימכ' הפכו עמו או סמו' לו
 ומאמ' פלמ' מעיד על זה יס' רר' יס' לפני אי' ואחרית'
 דרכי

הטוב הגמול הוא אמר לא יסתנה ולא יקבל חסרון
 ולא תוספת שאם היה ממתנה אם שיסתנה על הרע
 או אל הטו' ואם יסתנה אל הרע אינו טוב גמול אחר
 שהיה יכול להסתנות ואם יסתנה אל הטוב הנה לא
 היה טוב גמול אם כן ולזה הוא מבואר שלא יקבל
 תוספת ולא חסרון ולמה שהיו כל המצאות הטפלו'
 הם מתפעלות ומסתנות תמיד להיות ההפכו' כמצא
 בהן והטנוי וההתפעלות לא יבא כי אם מצד ההפך
 כי הדבר לא יתפעל מעצמו ולא מרומהו אלא מצד
 הפכו' הן שיהיה ההפך בו בעצמו כמורכבים מן ה'
 היסודות שהיסודות טבהם הם הפכיים זה לזה או
 חובה לו כמים והאוויר שהם פשוטים וכל אח' מתפעל
 מחבירו כסיתקר' אליו לפי שמדר' ההפכו' כסיתגבר
 האחר מהם על האחר כפי יכולתו ומזה הצד היו
 הכמצאים הספלים מסתנים מיום אל יום להיותם
 מורכבים מהפכים עד שהיה בקדמונים מי שחשב
 כי בסבת ההסתנות הכמצא במורכבים אי' אפשר
 לומר על פוס דבר שהוא הוא הדבר שהיה אתמול
 כמו שאי' אפשר לרמוז אל מי הנהר הנגדים תמיד
 ולומר אלו המים הם אות' שהיו בכאן אתמול כי כבר
 אפשר שהמים של אתמול היו מתוקי' והיום יהיו מרי'
 או בהפך כן ראובן על דרך מטל להיותו בטנוי מ'
 מתמיד אפשר שיסתנה מזגו היום ממה שהי' אתמול
 וסיהיו מרותיו ומסתנות לפי זה כי המדות נמשכות
 אחר המזג כי מי שמזג לבו חס רותח בלי ספ' יגבר
 עליו הכעס ויהא כעסן ועל זה הדרך בסאר המדות
 ולפי זה אין ראובן היום אות' שהיה אתמול וכך בכל
 הדברים הספלים המורכבים להיות הטנוי מתמיד
 בהם אי' אפשר שימצא בהם טוב גמול ואי' אפשר
 שימצא טוב גמול אלא בדבר הקי' ולז' היו הנביאי'
 והחסידים כאלהו ורבי חנינא בן דוסא חולתם
 מבזים טובות העולם הזה להיות' מסתכי' ואי' בהם
 דבר קיים ולא היה חוטטין אלא לדבר הרוחני
 המיועד לכפס שהוא דבר קיים שאין הטנוי כמצא בו
 זהו בוחרים לסבול הזעזע בעולם הזה להשיג אותו
 תענוג להיותם יודעים סדרך התענוג להמצא אחר
 הזעזע כמו שהוא מדרך ההפכים להמכ' האח' בסור
 חבירו כי ההויה לא תמצא כי אם אח' ההפס' וההפס'
 כי אם אחר ההויה וכך לא תבא השמחה כי אם אח'
 העזבו' וכך המעלה לא תבא כי אם אחר הטפלות
 ולזה תמצא כי כשהיו יסראל במצרים בתכלי' הדלו'

מאמר רביעי

דרכי מות כלומר כי מה טרומה אל האדם שהו טוב
אינו כן כי פעמים יחטוב האדם בדבר מה שהו טו
ובקוף הטוב ההוא ימכא הרע כמסך אליו מיד והבי
ראה לזה ואמר גם בשחוק יכאב לב ואחרי שמחה
תונה יאמר כי אפי' השחוק שכל אר' יטפוט בו שהוא
טוב לפי שכל אדם מתענג בו יביא את האדם לדי
כאב לב ואחרית השמחה תונה וזה כי בשמחה
והשחוק יתפשטו הרוחות ויכאו לחוץ ויתקרר הלב
ולזה יבא היגון מיד ואולם תענוגי העולם הבא לא
ומסך להם טום כער ולא רע ולא סנוי לפי שהם דבר
רוחני ואין בהם הפכויות ולזה אין בהם הפסד ולא
סנוי ולא העדר וז' כי ההפס' והעדר והסנוי והחסרון
ומסך לדברים ההפכיים ולדברי המורכבי מהפכים
להיות כל הפך מבקש להתגבר על חברו ולכח
אותו וכאשר יתגבר עליו לא יטקוט עד שיסחיתנו
ויפסידהו מכל וכל ובה יפסד המורכב ואי אפשר
סיתקיים המורכב או סיקבל כורת השלמות והחיות
אם לא בהיותו רחוק מההפכיו ולז' יתקיימו הגלגלי
ויקבלו כורת השלמות והחיות לפי שאין בה' הפכויות
והיסודות לפי שהם בעצמם ההפך לא יתקיימו אבל
יתפכו קצתם אל קצת ולא יקבלו כורת השלמות
והחיות והמורכבים מן היסודות יתקיימו ויקבלו
כורת השלמות והחיות בהיות רחוקים מההפך
וכל מה שיקרב המורכב אל הסווי תגדל מעלת כור'
החיות המקובלת והצורה ההיא מתקיים ותעמוד
במורכב כל מה שיהיה רחוק מן ההפכויות וזה יהיה
בהיות ההפכים אשר בו מתגמלים על הסווי בעניין
סיהיו החוס והקור אשר במורכב טוים שאם יגבר
החוס הנה הו' יטחית הקור ויפסידהו או בהפך וכך
שאר ההפכים ראוי סיהיו מתיחס' בענין שלא יגבר
אחד מהם על חברו ויהיה בכל אחד מהם
כח לכח את חברו כפי הכח טים בחבירו לכח
אותו וב היותם מתגבלים ומסכימים על זה הדרך
יתקיים המורכב וכאשר תקור ההסכמה ויתגבר
האחד על האח' יפסד המורכב וכמכא לפי זה שהכח
והעוז הכמכא בכל אחד מהיסודות ההפכיים אשר
במורכב לכח את חברו כשעור סחבירו מכח א'
אותו הוא סבת קיום המורכב והתגברות אח' מהם
על האחר שלא על זה הדרך הוא סבת השחתה ו
וההפס' ועל זה הדרך אמ' עוטה טלום ובורא רע כי

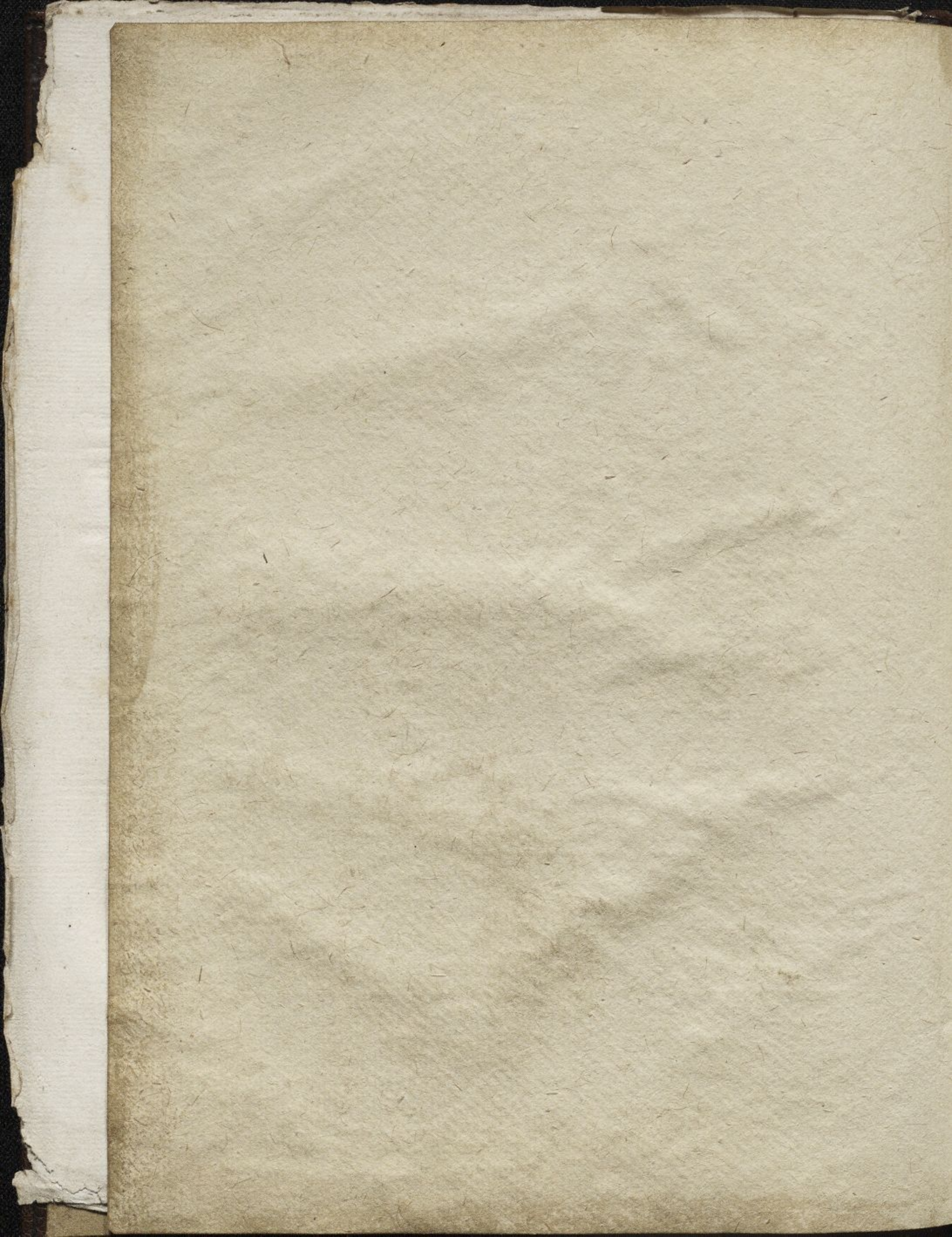
ההסכמה בין ההפכי יקרא טלום והוא סבת ההויה
והקיום למורכב כל מה סיתמיד הסווי ההוא כמו
סבהסכמת האכפי' המתחלפים בדעות קצתם עם
קצת יתקיים הכלל כלו כי כסתמכא ההסכמה בין
הכעסן והסבלן ובין הכילי והמפזר ובי' שאר המדו'
ההפכויות תמכא המעלה וזה כסיהיה בכל אחד
מהקצוות כח להתגברם על חברו כמו סחבירו
מתגבר עליו כי זה יהיה סבת הקיום והטלום וזהו
שאמר הכתוב ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו ב'
בטלו' כי הוא היה מתפלל לסס סיתן עוז לעמו ולא
סיהיה העוז גדול בעניין סיתגבר האחד על האחר
ויסחיתהו ויהיה זה סבת הקטטה והמריבה אבל
סיתן להם עוז בענין סיברך את עמו בטלום כדי
סתיהיה ההסכמה ביניהם ולא יגבר אחד מהקצוות
על האחר בעניין סתקור המעלה ויבא הפחיתות
וההסכמה הזאת תקרא טלום ולזה יכונה התענוב
הרוחני הכפסי בטום טלום להורות על שהתענוב ה'
ההוא אין בו הפכויות ולזה לא יפסד כמו שהטלו' טס
יוכח על ההסכמה בין האכסיס מבלי התגברות ה'
האחד על האחר ארזל בטעה סהכדיק כפטור מן
העולם טלם כתות טל מלאכי השרת יוצאין לקראתו
אחת אומרת יבא טלום וכך אמ' הכתוב ואתה תבא
אל אבותיך בטלום וגומר וזה כי כמו שהטלום הוא
סבת הקיום בדברים המורכבים מהפכים כן כ'
כשהתהיה הכפס מוככת להרבק בעליוניס מבלי ה'
הפכויות יקרא התענוב הכפסי טלום להורות על ה'
הקיו' וכך כמכא סההבטח' סהק'בה מבטיח לכדיקי'
לתת להם הקיום וההתמדה תקרא טלום אמר הטי'
על פנחס הכני כותן לו את בריתי טלום ולפי הקבלה
האומרת טפנחס זה אליהו יהיה פי' הטלום ההתמר'
וקיום לכפס בגוף וזה יהיה כסתתמיד ההסכמ' בין
היסודות ההפכיים בעניין טלא יגבר ההפך האחר
על האחר ועס ההסכמה הזאת סהיא הטלום תקור
סבת ההפסד ופטט הכתוב טל עליו בריתי היתה
אתו החיים והטלום יורה על זה וכך פטט הנה אנכי
טולח לכם את אליהו הנביא יורה על היות אליהו
עדיין קיים בגוף וכפס ולפי דעת החולקים מרזל
ואומר כי פנחס איכנו אליהו יהי' הטלום המיועד אל
פנחס רומז א טלום מנוחת הכפס בעולם הבא שאין
בו הפך ויורה על זה מה טזכר הכתוב בעונס
הרטעים

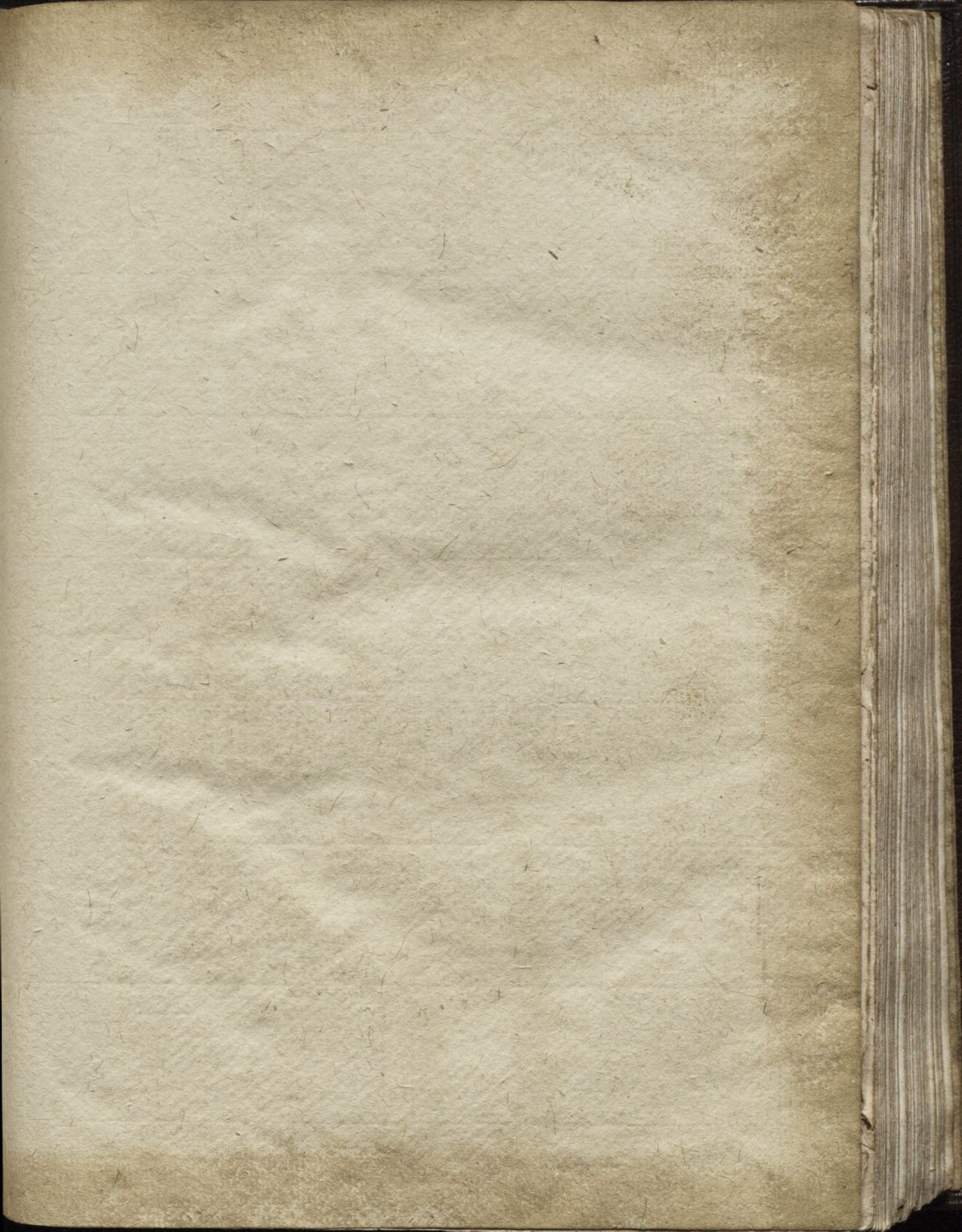
מאמר רביעי

הצלחת החכמה ושלמו' התורה ספקראו אור טכאמ
 כי כר מצוה ותור' אור חכמת ארס תאיר פכיו ויחכך
 רמז אל השלמות השכלי אמר משה וארעך למען
 אמכא חן בעיניך ולפי שפתי לו ההצלחות מתגדרו'
 רל הצלחת הקניינים הגופיים עם שלמות החכמה
 והתורה שהם סבות אל שלמו' הכפס ולשכר העולם
 הבא ולמזוא חן בעיני השם אמר בסוף וישם לך
 שלום לרמוז סכריך אל השלום להטיב השלום הרוחני
 כי מאשר הארס מורכב משתי כחות הפכיות כח
 חמריו כח כפטיי אי אפשר שיוסג השלמות האנושי
 חס לא בהיות שלום והסכמה ביניה' שינתן לכל אח'
 מהם חלקו הראוי לו ועל ידי כח יוסג השלום הרוחני
 ולפי שהשכר הרוחני הכפטיי הנכחיי אי אפשר שיוסג'
 אלא על כד החסר המוחלט כמו שנזכר פרק לה' מז'
 המאמר הוצרך להזכיר נטיאות פנים ועל כן אמר
 יסא ה' פכיו אליך ואחר כך לרמוז על השכר הרוחני
 הכמטך מנטיאות הפכים אמר וישים לך שלום לרמוז
 כי אחרית כל טובות סבעולם למיץ הארס הו' השכר
 הרוחני לכפס ספקרא שלום וכך אמר רוד
 המלך ע'ה שומר תם ורא' יטר כו
 אחרית לאיש שלום :

הרשעים איך שלום אמר ה' לרשעים ואיך חיי הרשעים'
 בעולם הזה כעררי השלום וההסקט יותר מן הכריקי'
 אבל ירמוז אל שלום הכפס בלי ספק בעולם הרוחני
 שאיך בו הפך שעליו כאמר שלום רב לאוהבי תורתך
 ולפי שפקר שם השלום כאמר על דבר שאיך בו הפכיו'
 כנוהו רזל אל השלום ואמר גדול השלום שהוא שמו של
 הקב"ה סכאמר ויקרא לו ה' שלום וזה כי בעבור
 שהכמטאים זולתו יתברך מכר שהם עלולים ירומה
 בהם הפכיות מה כאלו תאמר כי העלול הראשון הו'
 מחוייב המציאות ואפשר המציאות מחוייב בבחיכ'
 עלתו ואפשרי בבחיכת עצמו ולז' אי אפשר שיתואר
 בשלום מכל כד אבל האל יתברך איך בו אפשרות
 הנטיאות כלל כי הוא מחוייב המציאות מכל כד ולזה
 יקרא שלום כי לא ירומה בו כד הפכיות כלל ולז' היה
 מציאותו שלום ואמת ולהיות השלום רומז אל התענו'
 הרוחני בעולם העליון שהוא רחוק מן ההפך והוא
 העולם הבא שהוא עקר השכר לכפס ואל שלום הגוף
 בעולם הזה שהוא סב' הסהר בעולם הבא הו' שנזכר
 בסוף ברכת כהנים וישם לך שלום לרמוז אל שני מיני
 השלום בעולם הזה ובעולם הבא כי בתחלה אמר
 יברכך ה' וישמרך על הצלחת הקניינים הגשמיים
 ושמירתם ואחר אמר יאר ה' פכיו אליך ויחכך על

אמר כדבה רוחו ואמץ לבו והוציא הונו והקניינו להרפיק סנית הספר העקרים הנחמד והיקר
 שמו כודע בסערים רון שלמה בר יודא ווליד יזיח ספרדי השם
 יתברך יגדיל הורו וירבה כבודו אכיר :

האנושי מה שלא עשה כן לכל בני שיהיה
לדם לבדו וחקקו יאפי' האשפתו שמורדך הדת ה
העמוסית ללבד בהם ולקניולם לא ילעום שאי האמו
כי לא היה ילעבם למפקת לשעק היושר והשני
האמיתי כמו שביארנו וזהו השפעתו בלי ילעום
ופייסו הללויה לומר שראוי לאבת הגם על החסד
המועיל הזה צעקה עם יאפי' להצניח בהם זה הו
מן ההשגה הנפלא להשפיע להם לבדו וחקקו השפעת
מחכמתו ורצונו ויכלתו כחה שיושן הקבלת האנושי
פרק כה הקצה של חכם א' מחכמי הנצרים
ואמר כי הדבר יבחן מצד סבותיו
אם מצד החומר אם מצד הצור אם מצד הפועל
ואם מצד הקבלת וואמר כי כשהבחן הירד
משה קמצא חסד בכלן וזה כי היא חסד
מצד החומר שיצ בה סודו ועניינים אחרים
אליהם הור' כלומר הניקף והישר והורה יא
אין בה דבר אחר קורה ואלו הפועל כי הוא
הנח הסודות האלו הנוחות על האנושי
ואל אפי' אנו שיון מקובל סלחוק הפועל
והוא צד כלל ואמר כי זה יובן מקורה יא
אפוא עמי שקאם אכ וכן ורוא הקדא ואלם
לבר א' ומצד הקבלת כי לא תביח ההצלחה
הנפשיה שהוא קבלת האנושי אבל הנח ה
הצלחוק נשתי' בלבד ואולם הורה יא ורשיח
ההצלח' הנפשיה ולא ההצלח' הנשתי' ומצד
הצור כי הקני' ראוי צדקה מקפת על ג' צד
על מה שבין אדם לחק' והם מצד טבוחותיך
באונם צדיותו יאום והם מצד אדם שואק
הצד שבו קבל כי צדו בלאן יון לזה ועל
מצד שבין אדם לחבירו והם השפעתו בקדו
יולדיתלם והם המצד האחרת מצד על האדם
מצד השאנו והקני' עם שולבו והם המהפתיכות
הצד הקצוח המליט ועל המצד שצדו לבין
נצמו כ' מורשים והם המצד אדם שואק
יאורם לקבלת ה' טובה כנשאו חורא חסד
וענוה וכיוצא בהן שהן מקצות כפס קבוע
טוב ואחר כי כשהבחן קצד משה כן מי
המצד המצא חסד בכלן כי כמק שבין אדם
לחקוס שהן מצד טבוחותיך כהורא' לרש ה
העבול הנח היא חסד כי היא קצוה טררית
הב' וארופת הגשר והחלב והזא' הרמים

הצדקה

וצדקתן שהן טבוחות מצד מות מה שאכ כ
בקור יא כי טבוחות נקיה כלום וכיון ואם טה
צדן אדם לחכמתו שהן השפעתו והם המצד
החליטות קנה היא חסד' נכ לפי שהקצד
הרביע אחר לנכר קצד' וזה לבר השמית
הקצוח המליט וצד' נכ' שהנוח נשגד יולד
על מופ הקני' הצד' וזה טוב על ג' אדם כ
פעמי' יהי' הדבר ופעמי' יהי' מוט' ועוד א
צד' נכ' נשגד אין לו השפעת מוט' מן הדק וזה
משה הקני' למו' לנל' קדם ואם קצד' על הדם
פטור ונמצא לפי זה הדוכא במזיד פטור
והקורן נשגד יבד' מה שאכ בקור יא
הכל קלני בלעז השופע' ואם צד' אדם
לנצמו כי לא קצד' הורה משה ק' ככצד
המש' לא במד' הלב וקני' יא קצוה כמור'
הלב ומתן כן קצד' את האדם מזה אל צד
זה העל' מכלל לבדו הנצרי
וצד' הי' קצד' קצד' ליו' כל הדבר' הללו
הם בהפך האמת המלי' הטוב ועיון
וילעב חרבי הקשה וקום אשיה על לבדו
אצד' קצד' א' שאן ספק פה אצל כל פעל אצל
וקיא אדבר אפוא האלוה' רמו' איהו חסד
לשכל לצד' מצדיו חק' אס יהי' כמנע מצד
הטוב כמו שהקצד' כלמ' א' פ' צד' כ
הנחשנות מצד הטוב כקרו' י' ומהיכה
המש' לנחש ואחר האורות והאופתי' שיתוכנו
או נכדו כלדבר הנפי' אים אחר אפוא לשכל
לצד' מצדיו כנר קצד' האמו' בהם עשי
יכלת פיר' הן להמיט' ולחלום אבל מק
אח' לשכל לצד' מצדיו חק' אפוא קצד' נחש
וכלתו נמצא יחד ככה' א' או היות הנש' האחר
כ' מקומו מקבלתו בלתי' והיה האספר ה' א'
כעצמו חון נכד' יחד כל זה נכיו' כזה חמה
שאל לשכל לצד' מצדיו חק' אפוא האמו' כ
יו ולא יקראו ה' כי כולל' עליו כמו שלא יקרא
ה' כהוא יכול לברוא אחר כמוהו מכל צד ו
ולא להמצא מוכנס אקטרוסוה לצד' ושק
אכדו נכד' לא נכד' כי זה אמר שאין השכל יכול
לצד' מצדיו לא יקראו ה' כי כולל' עליו לפי
אפוא נצנע כעצמו ועב' א' אפוא האמו' כ
יו כי אין האמו' ככמנעו' חמה אית' אלמ'
כנפ' אים ה' האמו' ככמנעו' כעצמן כ

בזכות שלמות כפופ היה האכל בהן באדם
לפניו ולא היה יתרון לאדם על הבהמה אחר שאין
לשכל חכמה נבא חכמה מה שנתבא לחמור בו
ואחר הישג זה אומר כי מה אמר הקור' השם
הוא מספק מלכד המומכ מה יור' על
כד חסרון יושבו בקור' מה כי אין לכד בקור'
חזה ולא אום ספור זאינו הכרמי לקורה חס
לחור איזה לעת או חוסר או לבאכ אינו חסור
חכמה בקור' כי אף והאפע היס' פלגש לאפע
כן עשו היה ברוך לבנותו כד לאכל בין שאלו
צנות הקור' להמרימו וכן אחר עשאו אכא
עליוס לא הקשב סדומי כי אחיך הוא וכן כל אחר
הספור' הם לנדע' מן וכבר האריכו מפרשי
קובקבו בכל פניו ופניו חס. ומק אחר
שכ' בקור' יאן קבה אחסון לא מלאה שברן
ישו קור' לא הוא בעצמו צדק לשומר קור' חס
והאיכני' ליום אינו קור' לא ספור קולדות ישו
והאוקיע' הם אומרי' אעפא עחיו הם וכיוצ'
בהם מלצא בעש' עו' הכביא' שלא היו בור'
קור' ומה אכא באכני' מן המוסריס ולמו
לעב' אפ' העם להקן מעשיהם כל בא בשלם
וחדוב ואין להך הקור' להינב' כן לפי אדבר
הנחמ' על לכד מיל' ומלא' היא לעמוד על הכוב'
לא כקובי. ולזה הוא אפיר' קבר' כפוא' חס
שלא היס' בחילוב' כי בעבור שהיקם הקור' בה
על ידו לא היה ראוי אדבר בחרות כמו אדק'
הביא' אין מלכות' ודלג' כפוא' לרד' כן
כי הדבור הנא' על דרך מיל' או משל כפוא'
זכריה אין בו אלמות' הראוי לרד' יעטוק לפיה
ואכזר איסכול חירואי רביס מרחלפי' ולפי
הפק' יחזקא מפרעם על שקור' ככוא' כ
עמאלים אמ' אפה' לקי' הלא הוא אומרי' לי
הלא ממשל חאלים הוא שיראם שיהי' זה חסרון
ככוא' וכן חס' לרד' עמו כפי' והור'
מבואר אין ראוי חס' בקור' אדק' לא מן
המשול' אכמול' קוב' הכפוא' שעל זה הוא א
אעפא הכקוב ככוא' חס' ואמ' כי מה אפה'
אדבר בו ומלא' ולא בחרות' כפוא' אדבור
הקור'י' הדא בחרות' כי חסרון חס' המומו
אפה' זה הפך מה אכא הככרי'.

ובכן מה אמר אהיה חסרה מצד חכמה
אלא כקרה הקרי' חלקות קנה הדבר
כהפך כי הוא כקרה כפי' אדא האחר' והחלק'
הנאמות וכיארק אה אית' כחש קה אף' חס' חכמו
כי לא ידאפי קאלס ומו' וכקרה אעפא אעפא מחסו
על' הוא מצד חסרות' אהוא חסרין בהן כרי' וקני'
כמו צריאר זה לחש' כשאמר לו ית' הולעני' נא
אכלד' ואלוין' למען אמצא מן כשיניץ אהוע'
כי י' מלכות' אהן' הוא חסרין' אה' כרי' וקני' קן' לרבי'
אפצ' לאדם היילע' בהן כן רב לחש' כפי'
הקח' לפי' חכמות' המאפי'ס. אכל' קארי' טעמו
א'א אעפא. ומק אלא כהפ' קור' מא' הצלוס
לה יוק' לעת' בלקי' חסרין' א' האמות' כפי' הניץ
האכל' והקור' לא רבמיל' לעת' בלקי' חסרין' א'
איאמר' אלא' הוא' ואת' הפ' א' עם היוק'ס
כמלא' כבדלים' בעצמם' לפי' מוק' אום אומרי'
כי מה איתמו' קח' לחסרין' כל אהוא אכל' חסרין'
ומושכל' עם היוק' א' אינו על זה הדרך כיום
לא יאמינו שיא' בו' לרד' כבדלים' כמלא'ס
בעצמם חלג'. אכל' יאמר' כי קלכר' הא' יקרא
כלו' ה' אמות' צד' כחיו' כי הוא ית' אכל' עשו
כלי' אום הככר' ואולם חס' אהוא אכל' כהכר'
שיאכיל' וא' הוא חסרין'. ולא יאכל' לכד' מוס'
מעצמות' כי מן הקרי' איהיה שלמות' חלג'
כמו בקולת'. ואיהיה זולג' מוציא' מן הכס' א'
הפעל' וכזאת' הדמי' הוא ממשל' אעפא' כמו'
ועם כל זה לא יקרה' חסרין' כלל'. אכל'
איהיו בו' לרד' כבדלים' כמלא' כל א' עומד
בעצמו כמו' אום אומרי' היאני' בעצום' או פילאום'
ואיב' א' זה א'א אום לא יעקוב' הסוקר' יחד'
אהוא כנגד' המושכלות' הדמיו' א'א' לכל'
לפי' מוציא' וזה' בעצמו' הכמי' א'כ' קצמו'
והזק' מלא' חס' בו' חס' וכאמר' מא' לפשוט'
כי לא ית' כל' חס' מן קצמיהן' ועא' לכס'
פסל' קטע' כל' חס'.

ואולם מה אמר אהיה חסר מצד חכמה
אלא חסר' הדכל' היפשי' זה אינו
שכבר הפכר' חכמי' כחמו' כולו' אככר'

במאמר הר' בענין ומה שלא ידעתי זה ביחוד
למד לפי שהקנה לא נקנה לחכמה ולמציאות בלב
אבל לכל העם מקצת צדוקים וקטנים חכמי וטובי
וראוי שיבאו בעלבים מוכנים לכל וראויים
שקרא האמונה בהם והלכדים המוצנים בהרצא
לכל יוקן בהם האמונה גדולה והלכדי המוצנים
הדלתי מוצנים שהרצא ובלבד מוכני לא לחכמי
לפי יוקן בהם האמונה כלל אבל יאמרו הממוקן כי מה
צדקה בלתי מוצני למוצ הוא אקד וקבל למוק ולמה
ישנה קרב חשק לדתי נאמתי בפי נכחתי לעין ו
מוצנים למוצ לכל העם מקצת ולכדים אכלים
בלתי מוצני לא למוצנים כדמיון כל שידעו כלם
איש ואיש כפי מלכותו אפי הקנה יוצני כל
הקלחתי הנאמתי והנאמתי כל זמן שלא ירד החטא
ידיה קצת הנאמתי אמן מלך הטוב אישני
לפי על הכפאיות ובעל העיד על זה כלעם
אלה ה' מאומת יזכר והי' מכם גדול ונביא ואמ
קמלו בפשי מוקי צדק וקדי אמריתי כמלו אידא
שמצד חכמתו ונבואתו קצין שיהי לישראל
אמר ונקנה את המעק עב אהיה במוק אחר
צומת קה' לו אמרו והקנה כיצא לפי זה בנין
צהרשנה העולם קמה למה על קלחתי בפנה
וכי' כי בהיוק הנשים מרמזים באומה שלא
בלך מנהגו אל עולם אהיה למה על קלחתי
הפס פנה כמו של זמן אל בית ראשון היתה
הנבוא' נמצא ביצרא המע ואח' פכית' שלא
היתה עם נבוא' היו נעמי' נעמלים ככקול
והיו נשים אמרים מרמזים באומה כמו שפשו
סאכין בכל שנה ר' בשמיט' הנבוא' ל' א' כמוש
וצימתי את בריתי לבם באכה ה' ועצת את הקנה
לשש הצ' וכמו שכל שנת האמיט' אמת הנת'
הקנה את העש האמתי והנביא והנח נכך אשר
באשריך וכי' היו כלם עולם בת' הסכנה לשמוע
את הקנה ואמ' הכתי' ולא יחמוק איש את אכתי
כעלוקת וכי' ונשים אמרי' מרמזים אהיו במקל
כמו צמנו אורם כמו אכתי וכי' יומ' אמרו א
אלאן אל מהורי' היק מלגין כלל עם נאפי כיה
ונשים אמרי' אמנו אורם עם אהיו מרמזים

באומה מה שלא נמצא באומה הנביא חות' זה
מהמזיד מורה על אמתת אמונתם ומה שיצדקו
האם מנהגם האמתי באמונתם איך ראה כלל
אחר אמצאנו קודם אהרפך קנה מצא יוקר מלפני
שנה צדק כל האמונה עובדים ע' זולת יחיד סגולת
כאבות ולוחים ואשפי כן היו כל האמונה מצלמו
כל א' וא' במלכותה הקינות לה והיו עומדו בשלח
עבדקט ואח' מצדקת הקנה היו כל האמונה עובדי
ע' זולת ארץ והיו מצלמו כל א' במלכות ואין
קלח' נחריב ונכוכרצו ולכסנדרום והיורם
מוצנים על י' ראה אהי' אמונתם אלה וטובה
האמונה י' וקן טור היום חודם הערי' אהי' הישעלי
היא נמוסי הנחית ואיך אהיית ועב' הם מצלמים
ומוצנים בחק גדול פה עול' ואח' ירא' אהי' הצלח'
האות לא' על טוב אמונתם ואמ' קראי על אהיית'
האמונה היא ברמז הנפי כמו אהיו מקמלים על
י' בהקנה על אהמק' מה שלא נמצא בן למאמינים
האמונה הנצרי' ולא באמונה הישעלי' והם אהיו
בהצלח' הנפס בעקב על זה אינלמן אם הוא בן
אם לאו ומה פראי עליו : ואולי' מה אהיו
שביא חסם מצד קדו' הנה זה אקד נמוק הקנה
האמה כי בכל ה' מלקו' שזכר אהקית הקנה בהן
היא אלה בהכלית האמונה אם בחלק המצות אפי'
אדם למקו' והן הנת' צדימוטלים דל מצות עבדות
הנה היא אלה מאי כי קרא הנה בהפלה כמו אהיו
ועבדתי אתה' לקיב' ודרך את למחך וכו' אהעבודתי
האמה היא התפלה בהכרח כמו צדיארו ר' אל וכמו
אנצמו כמו הר' בענין : וקמ' יד על טכודת ואמ' א
ה' ויראתי ואמ' ואהבת אתה' אהי' ויראת מלפני
אתה' אהי' קנה ואורתי קשבו' ומה אהיו אהעבודות
הם תעוהמו' תאריף הע' והחלב עוה' הנה אם
באמר שלא נצטוו י' בקרבנו' לא על הכונה הר'
כה להרמיק' מהקדו' ע' כמו אכתי ה' אהי' א' אל
ואין זו קואני' כלל כי לא הית' הכונה בקרבנו' לא
לגהר כונת הלב ולהרמיק' מהקדו' ע' אהמר
יחמי' כי לא לבדתי את אבותי' ולא צויתים ביום
הוציאי אות' מאר' מצרי' על דברי עולם נמצא כי אם
את קרב הע' צוית' אורם לאמ' אהיו בקול' וי'

ואכל לחם חם כחמי אהיה בקרבכם חלק מכם
זהו נשתי על הכונה לחם חם לנשי לך
החומר חיה אדם כי הכונה חיה בראשונה אעשה
חומר קרין כדבר היה חו ארון בחותני יהוה נשק
נכלה ולא נוקר חמו לבר חם לא חם אהיו כח דוח
לפי ה' בן האדם יכלה על זמנו לחך ולא ישאח חמו ל
לבר חם לא חמו הפעל איעשה בזה איהו בן נח
דוח לפי ה' אהא ונעשה רכונם אפוא היעקב אעשו
אדם על סבה וכזה יתן לפי לעשות הטוב והישר
בעיני האדם כל איהיה סבה ל קיו' הנפש אפוא ע
עיקר שלמות האדם. ואם איהי הקרין כה לקרב
לקצר הכחות העליוני עם הקמקום כמו אהו אע
חכמי הקבלה חם אילנות אלא יהיו השבועות הנוני
אמר אהמוז היה מעיד אהדברים הגם היו כלבים
אצל הכורא אדרי היה האם יור' חן האפי' ואוכל
על החמה הטוב והחלבי אהי יור' אהא לאשה
כאכל מוע' ולאשתו כפי האקל ולרוד כעין א
אכונה היבועי ולאיהו דהר הכרמל והיה השכינה
או רוח הקדש אור כיש עי' הקרבנות והיה הכין
העיד העתידו באור ורשמי כמו אהעיד החוש
על זה מה אהא בכל קרבנותיהם כילא כדאר
בהם מעלף אור אהת מרמי' וניכר ומעצמם
לכל כמו אהיה בקרבנותי ומה אהומה איעניל
לפני הוה דבר אהין החוש אעיד עליו ולר
באכל מור' על כך ועל כיוצ' בזה אהו הרוצה
לאקר ירמי' עור' ועוד כי מה אהומה מקלפן
הלחם והיין אהו קרין אן קרבין כי הלחם
והיין אינם קרבן אהי' אכל לפי מה אהומה הוה
עין אהיה כי אהמו אהין יאו אהמה צדוק יור'
מהא בשיפורו ונלו' בא' אהמה ומחלב אהלם
וביין עם בלתי האמת מפי הכומר איזה כומר
איהיה כדלק כדשע ונעש' הכל עין א' עם נמי
אל חמה היורג חן האמי' כדלתי חן ואח' כלות
האכילה והשרת' יעלה אהמה א מקומו וכן יעש'
בכל במה וכמה מהו לעתם בקרבן קמ' ויא
כשאת האמו' חן הדימה אכל אכל האדם ולבר
שא' לשכל האניני לקבלו ולבי' לו אכל אז
חולק על המושכלו הראשונ' ועל ה' המוחשית

השונק כי צדיק אהמין אהמלצת קרנות
ככלתי חן חן המוחשית אהר חמה אמי
העליוני נלכסא הכסול צדק הארץ ועוד א
איהמלצת חן א' צד' מקומו' או במקומו' רפי'
מקבלתי כי חן האמה ימנע ככלות דכנות
מקבלתי כשתי' ועוד איעלה וידק עין א
האמה אכל' אקדע עין האמי' אחר אהמין
איני מוקבלים הקדישה חסד כי אהמלצת א
איהמלצת והם אהר בקמלצ' ענין מעצמ'
הלחם והיין הבעל הבלתי מעורר אהא מעצמו
עין האמה אהר היה חמו קדם ולא עמית עין
ולא ירע שכחות אהיה יכלא אהא האמבר כ
כניס' ה' אהי' זה עין אכל או קרבנות אהר
אדם מכהמי' ה' מוש בלתי הלא אהנו הם אכמי'
החוש כי אהמו אהלם וביין חכמ' לטין אינו
חמן ולא יתן אהר ה' ולא אהלם האוכלו אהמו
האם אהם היה הלחם והיין אשור גדול יזון אהר
האדם האוכלו ויטעו אהמלצת אהר כמור
איהמלצת אהר למס עין ועוד כי אהמו אעצ'
הלא וביין אהמין לטין אהמלצת אהמו אהמלצת
טעמים אעצ' לא כמות אהמלצת אהמלצת
והריח והמחוש והכבוד והקלות וכדונ' אהמלצת
אהר כדונ' אהמלצת אהי' בלחם כי הנשם חלק הין
לכונן האמה וכל אהמלצת מה אהין אהר
יכול לבי' אהרם ולא אהר יכולה לבר ולא אהין
יכולה לאמנע וא' אהין אהמלצת אהמלצת
במק' וכיוצא בו איהמלצת אהר ויכמי' אהמו
וקעבור זה קמ' אהר אהמלצת אהמלצת
כלתי אהמלצת המוחשית ולא חולקן על המושכלות
הראשונ' מקרב' מהא אהכל מוחם כה אהר
אקדע וכדונ' אהמלצת אהר חם אהר אהר עליו
להכרית אכלו להאמין לברים כלתי מונעים אהר
האכל כי אהין אהמין אהר מה אהר אהר אהר
צדוק אהמלצת וכ' אהר עליו להאמין לברים
אהר אהמלצת יאו בלתי אהר אהר אהר
אהר אהר אהמלצת והיא אהר אהר אהר
דוד אהר אהמלצת אהר אהר אהר אהר

מבחינם אם במצות הקיסר או במצות האפיפיור
ואין יעלה על הדעת שהמשפחה המיוחסת כשקול ה
הדעת בנאמני מכתו ישלחו מסרון המצפנה שנתו
מאז שם היוקת ארית ואפי היו מונחים מן האמונות
לא היה אפשר להם להקן תצפתי קני משק אחר שאין
זה לברי קלני באמונ ובכ שאין ראוי לאום אם להקן
לא מה שהוא נודע אצלו ולתפכית השלוחו הנזכר
לא יזו בקיסר דקני מש' שהרי נכח בפ' ה' מספר
אקטום אמונות ורובם כי אימפרייתן אמר זימן
הביא יעקב ארני לחצרי כפנה כפאוק וימת יעק
ואבוקינו ונקדרו נצבם במערה אשר קנה אביו
ככסוף מכני ממוראעין שכם וכל זה הקן מה
שכתוב בתנ"ך כפי כס' לראש' בפ' ויגן מונה
כחוט כל הכפאוק אבאן עם יעק' לחצרי ועם
יוסף וכינו איש יוקר חפץ כמו שהציר הכתוב
כפי כפא ירדו אבותי מצרימ' ופ' השעל אשר
קנה אברהם ממדון היא ולא נצבם ולא קנאה ת
אבט מחור קן צבם לא מאת ספרון הקת' כמו
שכ' כפי' וכן בפ' י' אס שמי פאולו כי ישרא
אלותך לשמול ויהן לבס' קן קיש איז ימיט א
שולך מ' אב' והקתב הוא בעק' וזה לא שולך
לא י' אור' אפי' ואין לבס' השעף ככל זה לומר
שדודו' זייפו דכרתי כי אין כזה דבר מעלה
לא מוריד באמונה וא"כ יראה שלא היו עקאי
כדברי התנ"ך והנביאי ואף אם נניח כי כפי ל
לכריס היו האמונות ראו' לענות המשפחה
מי נבין ראית לאפיפיור לשכות מצות השעף
שאינה מן המשפחה וכיול' המן נרא' אורי
אמת שית' הצ' כנצמנו קדוש ככח שקי לא חצו
המנוח' שלב' כהנחת הכימוסיו ועב' אמר
הכרת' לאו כי ק' נבין לב' הצפתי וכן כלומר
כי כביוק' המן יורד בנימי קצובע ולא כיום
הצבת והיוק' יורד פ' לחס' יומי הוא חוק' מור'
על קלוע' השבת בעצמו ואהוא מאת' מן
השלים וכל זה אי' לאום אדם לכפול' וכש' אהו
א' מעאר' ה' ער' והיא מצוה שקיימתה ישוכל
כמיתו ואמר ישו כלו ק' צב' אי' אונה ל
האפיפיור וצוק' לאמור בחקום השבת יום לאין
וקרי קא' היה בו בעצמו אוק' כיבר' כמין אמונה על

ק' עתה לא היה בו אום מסרון ואהרי הוא ימי ה' אר'
זהם חוקים שאין בהם אום מסרון אבל נרא' שזוהר
כולם היא לסקור קני מש' מאסרל' עצמם כל אום
טעם כל אום טעם כלל אבוי לא צנו על זה לא יזו
לא תלמדו ועל כן הוא תכונת שאין יושבת המסרון
אטמן כבני המשפחה האחרת' אבאו בתנ"ך מש' השפ'
לכפול' חוק' כלל' ואורלם כחלק ק' וזוהר חלק ק'
המצות המדוקת' וקם שקראם מוראם אבוי אהיה
חסר' מצ' ארני מש' לא הנהי' לא על כשרון המשע
לא על עקר' קלם וזוהר קפ' האמת אבוי אמר' ואלה
את' שרלה לכפול' ואמר' ואהבת את' ה' אק' בכל לבב
ובכל כפאן ובכל מאק' ואהבת' לנפ' כחפ' ונ' ויהיה
מאק' ע' לא תקום ולא קמו' את' בני עמך' וזה
צוהר' על כשרון המשע' הוא לפי שאין טעם ה' ה' ה'
כחש' אם לא יסכים עמו המשע' ופ' עיק' כונת' חלפ'
אח' לזו לב' עמו כל' לק' וכיול' כזה הירד' תמיסומי
כמצא אבוי מש' שלמה על מיט' השלמות הפך
מה שחש' הכפול' וככ' למ' דוד על זה הקצ' ה'
כמצבת חוק' מצר' ל' סכונת' את' קני' ה' תמיט'
מזיב' כפ' הנה כקמרו קני' רחם על הסכ' ה'
החמירי' ואמר' אהיה קני' כלומר שכל סמו' וסמו'
אבם כספוי' שכרונ' כח' ולוט' והומיק' כלן ככרונ'
עם לבת' ר' והיצר' והנצ' מה לא עלה זה כלל'
וכאמרו קני' ה' רחם על שלמות' מצר' הפועל'
כלומר כי אחר' שפועל' הוא ל' ית' היא צדיק' כק'
אום מסרון מן החסרונ' אפס' אפלו כל' האיות'
וכאמרו קני' רחם א' השלמות' אשר סוכ' צורק'
וכאמרו מאז' כ' רחם א' השלמו' אשר מצר' הקבל'
זהיא הקבל' הכפז' וחזיב' טע' הוא כלאמ' שלמה
יברוח' האז' א' האז' אב' ככ' נכס' טע' ילהימו
המשע' לנצרים א' שניק' קני' ילק' בעלג' חלום
ישא' כן כ' אלא אמרו ארני' מש' היא שלמה כד'
לוח' אהיה חסרה וארני' ישו האמת' חוק' וזה איז
כי פ' קני' בהכרח הוא אמת' אבוי כפי' אלוה'
כא' קני' ואטפי' כן הוצ' לוח' שאין כ' חוס'
למאמע אקני' הוא לבר' א' ואין כ' חוס' הוא לבר'
אחר' וכבר פ' ר' כי קני' ל' קני' כאלה' חלום
וק' יור' אפי' קני' הכל חקום הוא שלמה כקבל' ה'
השלמות' אפס' באוק' המן' ואמר' אפי' חוק'
זהיא אמת' מצר' הצ' באמרו קני' חלום' והצ' י' כ'
השלמות' חלום' הקבל' באמרו חזיב' כפ' והצ' י' כ'
אפועל' הוא ל' ית' אהוא מעל' אום וזה חמור' קרי'
קני' ל' קני' וקני' חק' ככ' אחר' זהו

חולקת

